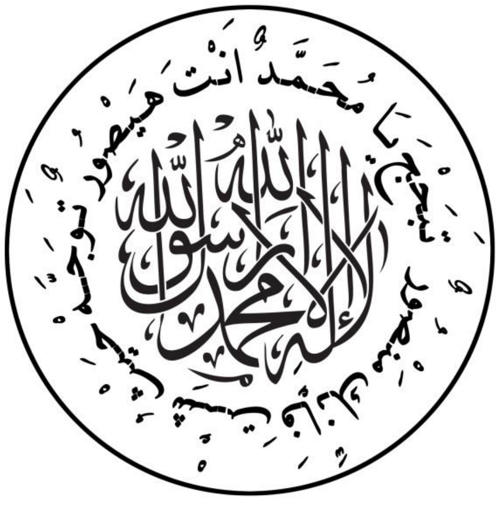
YAZILAR
42

2015

İhramcızâde
Hacı İsmail Hakkı
ALTUNTAŞ

İSBN:
ismailhakkialtuntas@gmail.com
http://ismailhakkialtuntas.com

Dizgi : ***H. İsmail Hakkı Altuntaş***
Kapak :
Baskı- Cilt :

2015

بِسْـمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى اله وصحبه وسلم اجمعين

*İnternetteki sitemiz **http://ismailhakkialtuntas.com/** da 2015 yılarında okuyucularımızla paylaştığım yazılardan bir kısmıdır.*

Yazılarda sıra gözetilmedi. Değişik konular peş peşe yazıldı. Bu şekilde okuyan açısından fazla sıkıntı oluşturmayacağı düşünüldü.

Tevfik ve inayet Allah Teâlâ'dandır.

İhramcızâde
İsmail Hakkı ALTUNTAŞ
Esenler /İstanbul

Başlangıç: 13. 11. 2015

Bitiş : 25. 12. 2015

Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem buyurdu:
"Hakkı olan, konuşur".
Şihabu'l Ahbar-(633)

DERDİMENDİM

Derdimendim yâ Rasûlallah, devâ ol derdime,
Destgir ol, yâ Habiballah, bu asî mücrime! ..
Sen şefâat kânı varken, yalvarayım ben kime? ..
Ben Rasûl-i Kibriyânın, bülbül-ü nâlânıyım.
Mücrimim gerçi, cemâl-i Mustafâ hayrânıyım..

Bûy-i vaslındır, muattar eyleyen sünbülleri,
Nur cemâlinden eserdir, bağ-ı aşkın gülleri,
Gül cemâlindir Habîbim, mesteden bülbülleri,
Ben Rasûl-i Kibriyânın, bülbül-ü nâlânıyım.
Mücrimim gerçi, cemâl-i Mustafâ hayrânıyım

Cânını cânâne kurban eyliyor pervâneler,
Bezm-i vaslın neş'esinden, gaşyolur mestâneler,
Aşıkın gözyaşlarından, doldu hep peymâneler,
Ben Rasûl-i Kibriyânın, bülbül-ü nâlânıyım.
Mücrimim gerçi, cemâl-i Mustafâ hayrânıyım..

Ermek istersen, O şâh'ın himmet-ü imdâdına,
Cânü dilden âşık ol sen; 'İsm-i zât' evrâdına,
Ses verir (Ulvî) ; melekler âteşin feryâdına,
Ben Rasûl-i Kibriyânın, bülbül-ü nâlânıyım.
Mücrimim gerçi, cemâl-i Mustafâ hayrânıyım.

Ali Ulvi KURUCU

İÇİNDEKİLER

SABAHATTİN ALİ'DEN MEKTUP VAR

"İnsan başkalarına yardım ettiği, başkalarını sevdiği kadar yükselir.

Dünyada hayatın bir tek manası varsa o da sevmektir.

Hatta mukabele edilmesini bile beklemeden sadece sevmek.

Başka bir insanı bahtiyar edebilmek, kendini bahtiyar edebilmekten daha güç fakat insancadır.

Bugün böyle düşünenlere saf, hatta enayi derler.

Fakat ne derlerse desinler, biz kalbimizin ve kafamızın doğru bulduğu şeylerin etrafında ne dediğine bakmadan yapmalıyız.

Hayatta en büyük vazife ve saadet olarak şunu anlamak lazımdır; bize yakın ve uzak bütün insanlara yardım etmek, bütün insanların iyiliğine çalışmak."

–Sabahattin Ali – Canım Aliye, Ruhum Filiz

HACI MUSTAFA TÂKÎ Kaddesa'llâhu sırrahûl aziz EFENDİ

1873'de Sivas'ta doğdu. Mehmet Selim Efendi'nin oğludur. İlk ve orta öğrenimini Sivas İbtidai Mektebi ve Rüştiyesinde tamamladıktan sonra 19 Ekim 1887'de Sorgu hâkim yardımcılığı ile Adliye hizmetine girdi. l Kasım 1891'de Hafik İlçesi Sorgu Hâkim yardımcısı oldu. 17 Nisan 1894 - 29 Haziran 1913 tarihleri arasında Sivas Adliyesinde Zabıt Kâtibi, Başkâtip ve Mahkeme Üyesi olarak görev yaptı. 13 Kasım 1914'te Sivas Sultanisi Arapça Öğretmenliğine atandı. Öğretmenlik görevini 22 Nisan 1920'ye kadar sürdürdü.

TBMM'nin 1. Dönemi için yapılan seçimlerde Sivas Milletvekili olarak 23 Nisan 1920'de Meclisin açılışında hazır bulundu. Şer'iye, Evkaf, Adalet, İrşad, Anayasa, Dilekçe, Millî Eğitim komisyonlarında ve memurin Muhakematı Tetkik Kurulunda çalıştı. III. Toplantı yılında bir süre Dilekçe Komisyonunun Başkanlığını yaptı. Dönem içinde yedi adet gizli oturumda olmak üzere kürsüde toplam kırküç adet konuşma yaptı. Beş adet kanun önerisi verdi.

1. Dönemde Milletvekilliği sona erince yeniden hizmet isteminde bulunması üzerine 10 Kasım 1923'te Sivas İmam Hatip Okulu Hadis ve Arapça Öğretmenliğine atandı. Bu görevde iken l Ağustos 1925'te Sivas'ta öldü. Kabri Yukarıtekke olarak bilinen Abdulvahap Gazi kabristanlığındadır. Evli olup yedi çocuk babası idi. Ailesi DOĞRUYOL soyadını almıştır. Mecliste ve Millî Eğitim Bakanlığındaki kayıtlarda Mustafa Tâkî olarak geçmesine mukabil nüfus kaydında adı sadece Mustafa'dır.

İlmi Şahsiyeti:

Arapça ve Farsça'yı çok iyi bilen Mustafa Tâkî Efendi kelam ilminde ihtisas sahibidir. Ayrıca, fıkıh ve tefsir hocalığı da yapmıştır. Sırat-ı Müstakim, Sebilü'r-reşad ve Beyanü'1-hak dergilerinde birçok yazısı yayınlanmıştır. Aynı zamanda da tasavvuf şairi olan Mustafa Tâkî Efendi, Meclis-i Mebusan'da Tokat Mebusu olan Mustafa Haki Efendi'ye müntesiptir. Onun vefatından sonra yazdığı mersiye Mustafa Tâkî Efendi''nin şairlik yönüne ışık tutmaktadır. Yine Sivas'ta hizmetleri ile tanınan İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi'nin manevi üstadı olarak bilinir.

Mustafa Tâkî Efendi'nin Düşüncesi:

Mustafa Tâkî Efendi, makalelerinde dini, ilmi, siyasi ve içtimai meselelere değinir. Onun yazılarında bir Asr-ı Saadet özlemi görürüz.

Ümmetçi bir görüşe sahip olmasının tabii bir sonucu olarak dünyanın, diğer yerlerindeki müslümanların içler acısı durumunu yazılarında serdeder ve onlar için son ümit kaynağının "Anadolu Müslümanlığının başarısında yattığını görür. Halkın mücahede ve mücadele şevkini artırmak için, ilk müslümanların çektiği çilelerden ve fedakârlıklarından bahseder. "İdad-i kuvvet"! bir farz-i ayn olarak görür. Tâkî Efendi kendi düşüncelerini Sırat-ı Mustakim, SebilürReşad, Bayanü'l-Hak mecmualarında yayınlamış ve meclis konuşmalarında bütün beyanatlarında fikriyatının genel hatlarını yansıtacak tarzda yapmıştır.

Eserleri:

Tarih-i Nur-u Muhammedi: Eser 1921-1923 tarihleri arasında Sivas matbaasında basılmıştır. Eser on yedi cüz'den oluşmaktadır. Her cüz'ü değişik matbaalarda bir risale olarak yayınlanmıştır. Eserde Hz. Muhammed (s.a.s.)'in hangi soydan geldiği, soydan soya nasıl nüzul ettiği ve hayatı hakkında malumatlar bulunmaktadır. Eserde faydalanılmış olan kaynaklar eserin sonunda yer almaktadır. Eserin on yedinci cüz'ü 1925 tarihinin Ramazan ayında İstanbul Öğüt Matbasında basılmıştır.

Kırk Hadis veyahut İlmihali Siyasi ve İctimai: Kırk Hadis-i Şerif öğrenip, ümmet-i muhammede nakledenlere Peygamberimiz (salla'llâhu aleyhi ve sellem)'in şefaat edeceğine dair hadisinden hareketle kaleme alınmış bir eserdir. Eserin üzerindeki ismi yukarıda verildiği gibidir. Yazar künyesinde, muharriri; Sivas Osmanlı İttihad ve

Terakki Cemiyyeti efradından Selim Efendizâde Mustafa Tâkî yazılıdır. 1327 yılında Mithat Paşa Sanayi Mektebi Matbaasında basılmıştır. Her ne kadar Kırk Hadis olarak zikrelidilse de eserin içerisinde konu ile alâkalı altmış hadis vardır. Zaten son kısmında Tâkî Efendi kırk hadisten sonra ilgili yirmi hadis daha ekleyerek böyle bir eseri meydana getirdiğini belirtmiştir.

Eserin takdiminde hamdele ve salveleden sonra şunları yazmıştır;

İnsan için bir dinini bir de dünyasını bilmek lazımdır. İşte bunun için her sözü tanrımızın vahyi ile buyurmuş olan Peygamberimiz aleyhis-salatü ves-selâm efendimizin mübarek ağızlarından çıkan hadisi şeriflerinden kırk hadisi şerif yazacağım. Elbette o mübarek sözlerin her biri canımız feda edercesine muhabbetle aşk ile dinler ve böylece de gideriz...

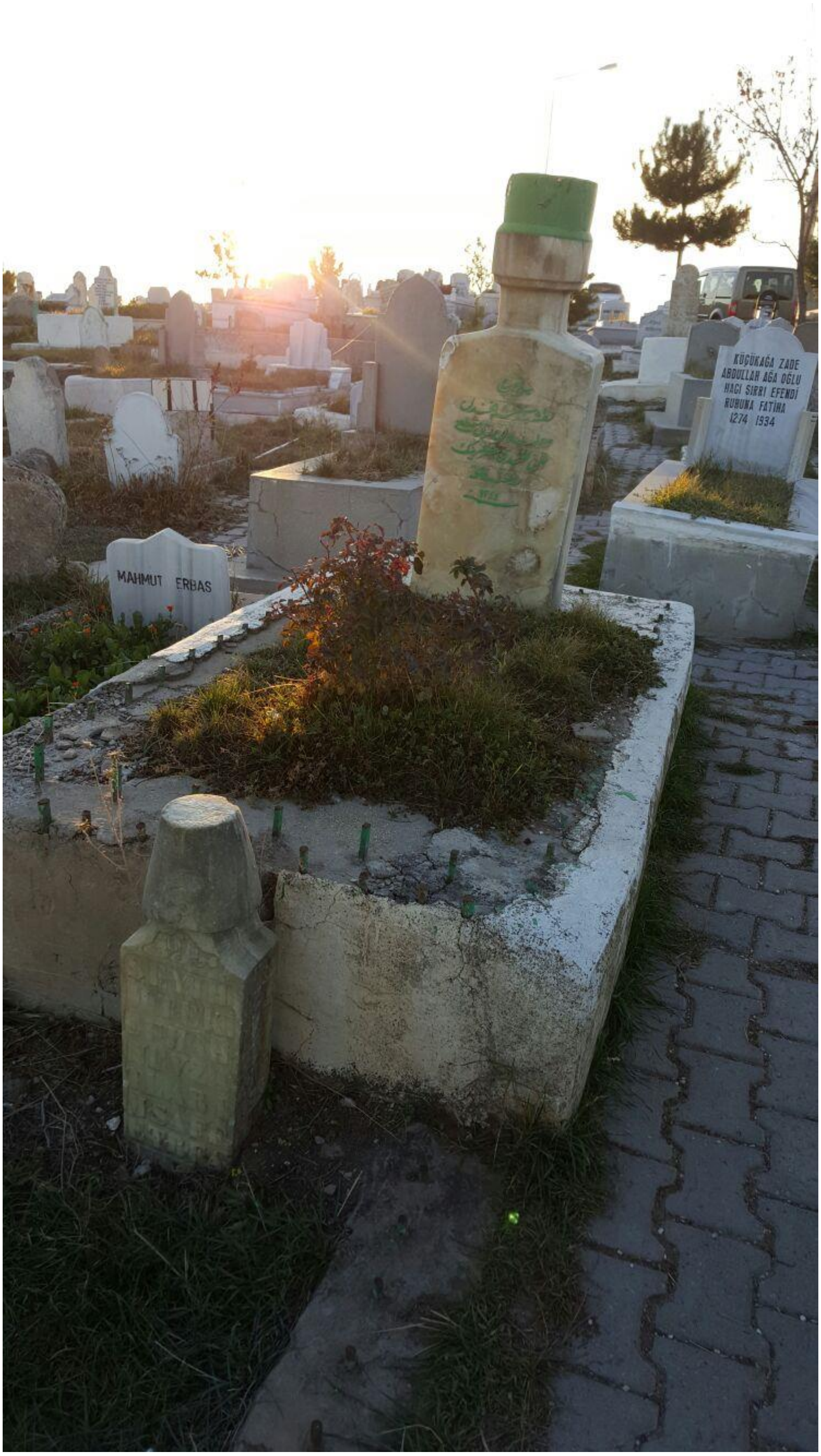
Darendeli H. Hasan Akyol kuddise sırruhu'l-âlînin el yazısı ile istinsah ettiği nüshası Sivas Kemaleddin İbn-i Hümam Vakfı Kütüphanesindedir. Matbu Tarih-i nur-u Muhammedi cüzleri ile; Sivaslı İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak kuddise sırruhu'l-âlî Efendi'nin Yâre Yâdigar adlı mevlidiyle bareber siyah deri ciltli bir kitaptır. 18.1.1393 Rumi tarihinde istinsah edilmiştir. 13X18 ebadındadır. Kitabın son kısmında ilave hadislerde mevcuttur. Altmış hadisin bulunduğu bölüm 36 sayfa, tamamı 51 sayfadır. H. Hasan Akyol tarafından rik'a hattı ile yazılmıştır.

Sivas'tan yetişen bu ilim ve fikir adamımızın milletimizin zor günlerinde, özellikle milli mücadele vaktinde ve daha sonra mebus (milletvekili) olarak Cumhuriyetin temellerinin atılmasında üstlenmiş olduğu rol çok büyüktür. Gerek ilmi şahsiyeti, gerekse düşünce yapısıyla milletini seven, memleketine ve dinine hizmet eden bir büyüğümüzdür.

[slideshare id=54264044&doc=mustafatakiefendi-151022141702-lva1-app6891&type=d]

Sivas Yukarıtekke Kabristanlığında Bulunan Kabri Şerif-inin Mevkisi

16 Yazılar

KÜÇÜKAĞA ZADE
ABDULLAH AĞA OĞLU
HACI SIRRI EFENDİ
RUHUNA FATİHA
1274 1934
MAHMUT ERBAS

Mustafa Taki ks Efendi

GELDİ GEÇTİ ÖMRÜM BENİM

Geldi geçti ömrüm benim & şol yel esip geçmiş gibi
Hele bana şöyle gelir & bir göz açıp yummuş gibi

İşbu söze Hak tanıktır & bu can gövdeye konuktur
Bir gün ola çıka gide & kafesten kuş uçmuş gibi

Miskin adem oğulları & ekinlere benzer gider
Kimi biter kimi yiter & yere tohum saçmış gibi

Bu dünyada bir nesneye & yanar içim göynür özüm
Yiğit iken ölenlere & gök ekini biçmiş gibi

Bir hastaya vardın ise & bir içim su verdin ise
Yarın orda karşı gele & Hak şarabın içmiş gibi

Yunus Emre bu dünyada & iki kişi kalır derler
Meğer Hızır, İlyas ola & abıhayat içmiş gibi

YAHUDİLERDE MÜSLÜMAN OLACAKTIR

Hz. Musa buyurdu ki: "Ey Yahudiler! Sizin İslam olacağınız günler yaklaştı.

Biliyoruz ki gaybı Allah Teâlâ ve bildirdikleri dışında kimseler bilmez. Gaybın bir sınırlayıcılığı ile Allah Teâlâ kendi özgürlüğünü de sınırlamaktan münezzehtir. Onun kendine yeten hali ile aldığı kararda mahlukatın "daha önce bu şekilde olmasını takdir ettin, şimdi neden değiştiriyorsun" demesi muhaldir. Velevki söyleyenler arasında nebiler ve rasüllerde olabilir. Zamanımız ve daha önceki bin yıl içerisinde geçmişin getirdiği kültür ve terminolojinin alt yapısı ile kıyamet beklentisi çok olduğu gibi, söylenen birçok şey ve haberler birer birer havada kalmıştır. İnsanoğlu da bütür iddialarının boşa çıktığını görünce yorumlar ile "şöyle böyle…"lerle mağlubiyetlerini de kapatmaya çalışmaktadır. Biz Müslümanların peygamberi Hz. Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellem bizim için ne kadar düşkünse, Yahudilerin peygamberi Hz. Musa aleyhisselâm da o kadar İsrailoğullarına düşkündür. Yahudilerin millet olarak yola gelmeleri hususunda zorlu bir millet oluşu tarih açısından belirgindir. Ancak dinlerine düşkünlüklerini yüzyıllarca gördükleri aşağılanma, sürgün vb. yüzünden terk etmedikleri malumdur. Bu milletin ihya ve ihtidası ve Allah Teâlâ'ya olan tevhid ve İslam akidesini kabul etmelerindeki tek çıkar yol yine kendilerinden olacak bir hidayet verici bilgi ve emare ile olacağı kesin görünmektedir.

Bildiğimiz üzere her ağacın arkasında onların olacağı, her işin geri planında Yahudi parmağı olacağı bilgisi/komplosu aslında onların dünya ile olan bağlantılarındaki sıkı kopmaz alakaya işaret eder. Bu durumda olan bir milletinde teknolojik yükseklik ile kavuşacağı mertebe onları her an bir adım daha İslâma yönelteceğini görmemek yanlış olur.

Tefekkür/hayal deyin, bu bir vakıadır Şimdi dinleyin.

Hz. Musa aleyhisselâm ile Hızır aleyhisselâm konuşuyorlardı.

Hz. Musa aleyhisselâm dedi ki:

Ey Hızır Hz. Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellem ümmeti, benim millletimin İslam olmayacağına ve yok edileceğini sürekli tekrar ediyorlar. Onların bu şekilde söylemelerini tasvip etmediğimi bilirsin. Çünkü Hz. Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellem alimlerini beni İsrail peygamberleri olarak tarif buyururdu. Şartlar itibarıyla benim ümmetimden çok âlim Onun peygamberliğini kabul etse, dönse de, Onun ümmeti onları kabule yanaşmıyor, dönme deyip engel koyyuyorlar. Sonra Allah Teâlâ'nın Yahudileri azmış ve dalalete düşmüş olarak bahsettiğini, bu etki nedeniyle, her insan topluluğu da nesilden nesile sürekli karakterleri aktarılıyorsa, o zaman benim bu gayretlerin neticesi ne olacak ve nasıl çözüm bulacağız diye düşünüyorum

Hz. Hızır aleyhisselâm dedi ki;

Allah Teâlâ nın O'na, Sana ve ümmetlere sınırlayıcı bir hükmü yoktur. Fakat senin ümmetinin bakiyesi olan bu insanların çok inatçı olmaları, kendi içlerindeki hukuku dışarıya karşı uygulamamaları ve dünyayı aşırı sevmeleri yüzünden çok tepki alıyorlar. Bu da her hilenin arkasında onların görünmesinin vehmini yaratıyor. Ben kıyamet günü Hz. Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellem diriltildiğinde senin mi Onun mu önce diriltildiğini tam kestiremediğini söylediğini işittim. Bu işin evvelide sonunda olacak her şey Allah Teâlâ'nın emirleri ile alakalıdır. Onun ümmetimden olan kişilerin ahiret kaygıları dünya ilgisini zayıflatırken senin milletinden gelenler sürekli ilerliyorlar. Müslümanlar bu şekilde onların eline mahkûm kalıyorlar. Mesela geçenlerde bir bilgi ellerine geçti. Onu biliyorlar. Bildikleri şey senin Tur dağında yaşadığın halleri Harun kardeşine anlatıyordun. Bu konuşmada Hz. Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellemi anlatıyordun. Beni de apaçık tarif ediyordun, Onun ismini zikrediyordun. Senin çocukların bunu gizliyorlar. Aslında gizlemiyorlar. Bildikleri şeyleri açıklayınca dünyadaki düzenleri bozulacak, ondan korkuyorlar. Geçenlerde biri açıklamaya niyetlendi diye ona yapmadıkları kötülük kalmadı.

Hz. Musa aleyhisselâm dedi ki:

O zaman bu mesele nasıl çözüme kavuşabilir. Ben bir Tur dağına gidip gelene kadar kavmimin ahlakı değişip duruyordu. Haklısın Harun kardeşimle çok tartışmam olmuştu. Bunların bu halini değiştirmek mümkün olmuyor. Ne yapmak gerekiyor.

Hz. Hızır aleyhisselâm ki:

Yahudiler, dini millet dini tuttukları müddetçe ve evlilikleri kendi içlerinden dışarıya açılmadıkça durum düzelmeyeceği gibi gelecekte onları genetik bir hastalık bekliyor gibi. Ne olduğunu biliyor musun, kadınlar artık gebe kalamayacaklar. Yumurtaları oluşmayacak kısırlaşacaklar. Belki çözüm buluruz diye şimdiden depo yapıyorlar, fakat bu sakladıkları yer ne kadar emniyetli olabilir ki. Düşün bir deprem olur her şey altüst. Birde daha önce seninle düzellttiğimiz duvarın altındaki sandıktaki bilgileri onlar bulunca bu sorun çözülür. Fakat bu duvarı biz Küdüste düzeltmedik ki, Şimdi Yahudiler altını üstüne getiriyorlar, zorla kan döküyorlar. O Orada değil ki.

Hz. Musa aleyhisselâm dedi ki:

Evet o duvar orada değil. Seninle biz deniz yolculuğuna çıktığımızdan sonra gittiğimiz yer. Yemen taraflarında bir yer. Biliyorsun Hz. Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellem hikmet için orayı işaret etti. Müslüman âlimler bunu başka anladılar. Birde bizim yolcuğu üç güne sığdırır gibi anlatıyorlar. Aslında çok uzun sürmüştü. Beni biraz saf gösteriyorlar. Ben o kadar söylenilecek bir emri hemen unuturmuş gibi.

Ey Hızır, bu işlerin çözümü için neyi tavsiye edelim.

Hz. Hızır dedi ki:

Ya Musa dünya sevgisi Yahudilerin içinde olduğu müddetçe bu sorun çözülmeyecek. Onlar isterlerse, insanlık huzur bulur; yüzyıl önce uygulamaya koydukları dünyayı parçalama planından vazgeçmeleri gerekir. Buna da ilk önce Anadolu'dan başlaması lazım geliyor. Nasıl olur deme. Yapılması gereken bu.

Hz. Musa aleyhisselâm dedi ki:

Türk milleti hakkında Allah Teâlâ'nın bir muradı var. Onlar olmasaydı bugün Hz. Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellemin çocukları yok edilecekti. Yine onlar olmasaydı, benim kavmimden kimse kalmayacaktı.

Ya Rabbî her çıkmazı Türklerle aştığını biliyorum. O zaman onlar hakkında senden dileğim var. Onlara yardım et. Senin Töreni (ilahi hükmünü) devam ettirsinler. Benim kavmim de onlara yardımcı olsun. Kıyametin saati daha gerilere gitsin. Deccal denilen fitne kendi içinde sönsün Altın Çağı başlatsınlar.

Hızır aleyhisselâm dedi ki:

bu konuşmalarımıza kim inanacak.

Hz. Musa aleyhisselâm dedi ki :

Sözler yazılara dökülsün. Zaman bu sözlerin doğruluğunu çıkartacak. Yeter ki geç kalınmamış olsun. Biliyorum ki Hz. Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellem ne buyurmuştu: İsa inecek, deccal ölecek, mehdi gelecek. Bunları insanlar olarak beklemeyi bir bırakırsa ademoğulları herşey yoluna girecektir.

Doğrusunu Allah Teâlâ bilir.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Not: Bu bir seyrandı. Seyredildi. Bahçeye giremeyenlerde duymuş oldu.

İSMAİL HAKKI BURSEVİ KUDDİSE SIRRUHU'L-ÂLÎ EFENDİMİZ HAKLI ÇIKTI?

21 Aralık 2015 · ihramcizade

Taşı sevmeyen daha neyi sever ki?

Bir iki sene önce hazret hakkında atıp tutuldu. Irkçılık yaptı, dediler. İstihza ettiler. Veya savunmak isteyenlerde elindeki imkânlar ile şiş yanmasın, kebap yanmasın türünden cevaplar ile geçiştirdiler.

Şimdi ne oldu. Hazret haklı çıktı.

Onlar ki, Hazretin haklı olduğunu tekrar ispat etmek için ellerinden geleni yaptılar, yapıyorlar.

Binaenaleyh, Allah Teâlâ'nın salih kullarından yalan sadır olmaz. Onların salih olduklarını isbat etmek için Allah Teâlâ devranı çevirir/çevirtir, çuvaldızı değil iğnenin ucunu azdan bühtan edene de batırır. Sevdiği kulunun haklı olduğunu ortaya çıkartır.

Bir kimse, Allah Teâlâ dostunu kendine düşman ittihaz ettiyse/ederse şunu bilmelidir ki: Onların kılıçları arşta asılı durur, sallanır. Kimseyi kesmez, üstüne basmadıkça. Ancak cahiller boyunlarını getirip süre süre zorla kestirirler.

Hz. Niyâzî-i Mısrî kuddise sırruhu'l-âlî Efendimiz buyurdular ki "ehli beyt-i sevenlerin çocukları da ehl-i beyti sever. Onlara kılıç kaldıranların çocukları da kılıç kaldırır."

Bu meyanda yakanın yıkanın dedesi de yakan ve yıkandır. Bu haller sonradan kazanılan meziyetler değildir. Geçmişinin mirası olarak gelir/getirir.

Meseleyi yazdık. Anlayan anlamıştır. Elini kaldırdığında indirdiğin yerin hakkını bilmedikten sonra kırk dereden kırk kap okunmuş su getir. Adam, âdem olur mu?

Dadaloğlu ne güzel dedi.

Şahin kocasa da vermez avını // Aslı kurt yavrusu gene kurt olur

(Şahin kocasa da yine avını vermez; kurt yavrusu yine kurt olur)

Allah Teâlâ'm dostlarına karşı yapılan eziyetten dolayı özür dileriz. Affına geldik. Bizleri ve bizim gibi düşünenleri afv eylemeni; bizleri günahlarında ısrar edenler ile beraber kılmamanı niyaz eyleriz. Çünkü fitne geldiği zaman iyiyi kötüden ayırmaz. Senden sana sığındık.

Ya Rabbî.

İhramcızâde İsmail Hakkı

****

"Taş taş olmuş yere yatmış, onun kaderinde basılmak var. …
Benden şer beklemeyiniz."

El- Hâc Ahmed Amîş Efendi
Kaddesellâhü sırrahu'l azîz.

İNGİLİZ ORDUSUNDAN ŞOK EDEN IRA İTİRAFI

LONDRA - DHA
23 Kasım 2013, Cumartesi

İngiliz ordusunun, 1970'li yıllarda Askeri Tepki Kuvveti (MRF) adlı gizli bir birim kurarak İrlanda'nın başkenti Belfast'ta IRA üyesi olduğundan şüphelenilen herkesi öldürdüğü ilk kez resmen kabul edildi.

BBC Televizyonu'nda yayınlanan Panorama programında İngiliz ordusunun 1970'li yıllarda IRA militanlarına karşı yürüttüğü insan avı ele alındı. 'İngiltere'nin Gizli Terör Kuvveti' başlıklı bölümde, söz konusu birimde görev yapan ve birçok silahsız sivilin ölümüne karışan eski MRF askerlerinin ifadelerine yer verildi. Bu askerler, 1970'li yıllarda İrlanda'nın başkenti Belfast'ın sokaklarında 365 gün boyunca 24 saat dolaşarak IRA şüphelilerini öldürdüklerini ve bunlardan birçoğunun silahsız siviller olduğunu itiraf etti. Bazı askerler, işledikleri cinayetlerden pişman olmadıklarını belirterek, öldürdükleri kişilerin "acımasız bebek katilleri" olduğunu iddia etti. BBC'ye göre MRF 1973 yılında dağıtıldı, ancak faaliyet gösterdiği süre içinde onlarca silahsız sivili IRA üyesi oldukları şüphesiyle infaz etti. Panorama programındaki itirafların, Kuzey İrlanda Başsavcılığı'nın faili meçhul cinayetlerin şüphelileri için 'genel af' teklif etmesinin hemen ardından yapılması dikkat çekti.

Erişim: http://www.zaman.com.tr/dunya_ingiliz-ordusundan-sok-eden-ira-itirafi_2171514.html

***

İNGİLTERE "KANLI PAZAR" İÇİN 38 YIL SONRA ÖZÜR DİLEDİ

12 yıl süren soruşturma İngiliz askerlerinin öldürdüğü 14 göstericinin masumiyetini ortaya çıkardı. Şimdi sebepsiz yere ateş açan askerlerin yargılanması gündemde. Kuzey İrlanda'da barış tarafların görüşmesiyle ve uzun bir sürecin sonunda gelmişti.

Başbakan **David Cameron**, 1972'de ordunun Kuzey İrlanda'da gerçekleştirdiği "Kanlı Pazar" katliamı için Britanya devleti adına resmen özür diledi.

Yakınlarının resimleriyle olayın gerçekleştiği meydanda toplanan aileler ve onlara destek veren binlerce insan açıklamayı memnuniyetle karşıladı.

Ordu da kabul etti

38 yıl önce Derry'de düzenlenen eylemde Britanyalı askerler göstericilerin üzerine ateş açmış, 13 kişi ölmüş, yaralılardan biri de daha sonra yaşamını yitirmişti.

Olayla ilgili **Lord Saville** tarafından hazırlanan rapor dün açıklandı. Ordunun başında bulunan General Sör David Richards da başbakanın özrüne tam olarak katıldığını söyledi.

12 yıllık soruşturma

Katliamın hemen ardından yürütülen soruşturmada askerler aklanmıştı. 1998'de dönemin başbakanı Tony Blair yeni bir soruşturma açılmasını istedi. 12 yıl süren ve binlerce görgü tanığının ifadesine dayanan 5 bin sayfalık raporda, askerlerin ateş açmadan önce uyarıda bulunmadığı belirtildi.

Askerlerin herhangi bir saldırı altında olmadığı, ölenlerin hiçbirinin askerler için tehdit teşkil etmediği vurgulandı. Ölenlerin bazıları kaçmaya çalışırken vurulmuştu. Birçok asker ifadelerinde yalan söyledi.

Katliamın gerçekleştiği dönemde Derry'de İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu (IRA) ve Britanya askerleri arasındaki çatışmalar yoğunlaşmıştı. Ağustos 1971'de Kuzey İrlanda hükümeti "terör şüphelilerinin yargılanmadan gözaltında tutulabilmesine karar verdi ve gösteri yürüyüşlerini yasakladı.

Ocak 1972'de hak savunucuları yasağı delmeye karar verdi. Olay günü askerler yürüyüşün liderlerini tutuklamayı düşünmüşlerdi. Fakat Albay Wilford, emirlere uymayarak barışçıl göstericilerle isyancılar ayrılmadan duruma müdahale etti. Askerler "meşru bir sebep olmaksızın ateş açtı". Olay 2002'de "Bloody Sunday" adıyla filme de çekildi.

Çatışmadan barışa

Katliam, IRA saflarına katılımın yoğunlaşmasına ve çatışmanın yükselmesine neden oldu. Kökleri 17. yüzyılda İngiliz ve İskoçların bölgeye yerleşmelerine dayanan çatışma 1922'de İrlanda'nın bağımsızlığını kazanmasıyla yeni bir hal aldı. Kuzey İrlanda İngiltere'ye bağlı kalırken cumhuriyetçi Katoliklerin bağımsızlık ve ayrılık talepleriyle uzun sürecek bir şiddet dönemine girildi. 3 bin 600'den fazla insan öldü.

1980'lerden itibaren cumhuriyetçiler siyasi mücadeleyi silahlı mücadeleyle birlikte yürütmeye başladı. 1997'de başbakan Tony Blair, IRA'nın siyasi kanadı Sinn Fein lideri **Gery Adams**'la görüştü.

Nisan 1998'de, IRA'nın silah bırakması karşılığında IRA mahkumlarının serbest bırakılması, İngiliz kuvvetlerinin geri çekilmesi, Kuzey İrlanda'da kendi parlamentosuyla yerinden yönetim hakkı ve İrlanda'nın birliği için referandum hükümlerini içeren "Paskalya Antlaşması" ABD'nin arabuluculuğuyla imzalandı.

"Bağımsız Uluslararası Gözlem Komisyonu" denetiminde IRA bütünüyle silahsızlandırıldı. Eski düşmanlar, Protestan Demokratik Birlik Partisi ve Sinn Fein, 2007'de koalisyon hükümeti kurdular. Aynı yıl İngiltere Kuzey İrlanda'daki bütün askeri operasyonları bitirdiğini ilan etti. (EÜ/EÖ)

*** Bu haberde BBC ve Guardian'dan yararlandık.**

Erişim: http://bianet.org/bianet/dunya/122767-ingiltere-kanli-pazar-icin-38-yil-sonra-ozur-diledi

3 ARALIK 1944: BU KATLİAMI NAZİLER DEĞİL, İNGİLİZLER YAPTI

3 Aralık 1944'te, Yunanistan'ın Sintagma Meydanı'nda, silahsız insanların üzerine ateş açıldı. Bu ateşi Naziler değil, Yunan partizanların "müttefiki" İngiltere açmıştı.

Atina, 3 Aralık 1944.
Çeviren: Can Önen
Çarşamba, 03 Aralık 2014 13:08

soL'un notu: 20. Yüzyıl'da Yunanistan tarihi Anadolu'yu işgal, faşist darbeler, Alman işgali, anti-faşist direniş ve iç savaşla geçti. Bu tarihin en önemli dönemeci, faşist işgale karşı komünistlerin önderliğindeki silahlı direniş ve daha sonra yaşanan iç savaştır. Nazilere karşı direnişte komünistlerle istenmeyen bir ittifaka imza atan İngiltere, 1944 yılında, partizanların güçlenerek iktidar adayı olması nedeniyle, Soğuk Savaş'ı kanlı bir şekilde başlatmıştı. The Guardian'dan Ed Vulliamy ve Helena Smith'in 30 Kasım'da yayımlanan bu makalesini, kısaltarak soL okurlarıyla paylaşıyoruz. Faşizme karşı savaşta ülkesini ve halkını savunan Yunan komünistlere saygıyla...

“Halen gözlerimin önünde, unutmadım,” diyor Titos Patrikios. “Atina polisi Sintagma meydanındaki parlamento binası çatısından meydandaki kalabalığa ateş ediyor. Genç kadın ve erkekler kan gölünde yatıyorlar, herkes panik içinde merdivenlere yığılıyor.”

Ve o an geliyor. Gençlikten gelen ataklık ve adalete olan inancın tutkusuyla. “Meydanın ortasındaki fıskiyenin üzerinden atlıyorum, halen orada olan fıskiyenin üzerinden, ve sesim yükseliyor: Yoldaşlar, dağılmayın! Zafer bizim olacak! Alanı terk etmeyin. Zamanı geldi. Biz kazanacağız!”

“Kazanacağımızdan adım gibi emindim,” diyor. Ancak o gün için söz konusu olan bir zafer değildi. O gün olanlar, Adolf Hitler’in Riech’ından yalnızca altı hafta önce kurtulmuş olan bir ülkenin iç savaşa sürüklenişinin işaretiydi.

İNGİLİZLER, NAZİ SEMPATİZANLARINI KULLANDI

Şimdi bile, 86 yaşındaki Patrikios bu yaşa erişebildiğine şaşırıyor. Şair, 3 Aralık 1944 sabahı Yunan siyasi yaşantısının merkezi niteliğindeki meydanda olanları tüm ayrıntılarıyla hatırlıyor.

O gün, tam 70 yıl önce, İngiliz ordusu halen Almanya ile savaştayken, 3 yıldır İngilizlerle müttefik halinde olan Partizanları desteklemek için gösteri yapan sivil kalabalığın üzerine, Nazi sempatizanlarıyla ateş açtı.

Kalabalığın elinde Yunan, Amerikan, İngiliz ve Sovyet bayrakları vardı ve "Yaşasın Churchill, yaşasın Roosvelt, yaşasın Stalin" diye bağırıyorlardı.

Çoğunluğu çocuklardan oluşan 28 sivil bu olayda öldü ve yüzlercesi de yaralandı. Patrikios, "bu sefer de diğer gösterilerimiz gibi olacağını düşünüyorduk, kimse bize kan kusturulmasını beklemiyordu," diyor.

YUNAN KOMÜNİSTLERİ BAŞROLDEYDİ

İngiltere'nin bu olaydaki mantığı vahşi ve hainceydi. Başbakan Churchill, savaş boyunca arkasında durduğu Komünist Parti'nin (Ulusal Kurtuluş Cephesi, EAM) direnişteki etkisinin hesaplananın ötesinde arttığını düşünüyordu. Öyle ki, Yunan kralını yeniden tahtına döndürme ve komünizmi iktidardan uzak tutma planını suya düşürecek kadar. Bu nedenle eski müttefikine karşı Hitler destekçilerine arka çıkmak üzere taraf değiştirdi.

O gün 16 yaşındaki Patrikios'un dışında meydanda daha sonra solun kalıcı isimleri haline gelecek başka tanıdık simalar da vardı. Modern Yunan tarihinin sembol isimlerinden ünlü besteci Mikis Theodorakis, o gün meydanda düşenlerin kanıyla lekelenmiş Yunan bayrağını elinde tutuyordu. Tıpkı Patrikios gibi o da, direniş hareketinin parçasıydı. Olayın hemen ardından Yunancada Dekemvriana olarak anılan Atina Savaşı patlak verdi. Bu kez savaş İngiliz destekli Nazi destekçileriyle partizanlar arasında yaşanacaktı. "Yıkımın kokusunu halen alabiliyorum," diyor Patrikios. "Uçaklardan yağan bombalar her şeyi hedef alıyordu. Bugün hala savaş filmlerinde duyduğum uçak sesinden irkilirim."

KATLİAM GEÇMİŞTE KALMADI

İngiltere'nin o tarihlerdeki ihanetinin lanetli gölgesi Yunanistan'ın peşini bırakmadı. O gölgeyi, 2008'de bir öğrencinin faşist bir polis tarafından katledilmesinin ardından patlak veren olayların üzerinde görmek mümkündür örneğin.

Bu olayları en iyi inceleyen tarihçilerden André Gerolymatos, "1944 Aralığındaki ayaklanma ve 1946-49 periyodunda yaşanan iç savaş günümüzde yaşananları büyük ölçüde etkilemiştir," diyor. "Fransa veya İtalya'da Nazilere karşı savaşanlar hangi ideolojiden olurlarsa olsunlar savaşın ardından hak ettikleri saygıyı gördüler. Yunanistan'da ise durum farklı gelişti. Nazilerle savaşta başı çekenler, bir sonraki dönemde, İngiltere'nin emriyle hareket eden Nazi işbirlikçileriyle kendilerini savaşırken veya tutsak edilip işkence görürken

buldular. Bugün Yunanistan'da yaşananlarda, o gün işlenen suçlarla hesaplaşılamamış olmasının payı vardır."

YUNANİSTAN TARİHİ: METAKSAS DİKTATÖRLÜĞÜ VE ALMAN İŞGALİ

Savaştan önce Yunanistan, amblemi faşizmin sembolüyle kraliyet tacının karışımı olan kralcı bir diktatörlük olarak yönetiliyordu. Diktatör General Ioannis Metaksas, Alman İmparatorluğu'nda askeri eğitim görmüş bir subaydı. Yunan Kralı, Edinburg Dükü Prens Philip'in amcası İkinci George ise İngiltere'ye bağlıydı. Yunan solu ise o sıralarda ülkeye gelen politik mültecilerden, Küçük Asyalı liberal aydınlardan ve Atina işçi sınıfından fazlasıyla beslenerek büyüyordu.

Hem diktatör hem de kral esaslı birer anti-komünistti. Metaksas Yunanistan Komünist Partisi'ni (KKE) yasakladı, üyelerine işkence yaptı ve "nasyonal ideolojiyi" benimsemeyen herkesi kamp, hapishaneler veya sürgüne yolladı. Savaş başladığında Metaksas Mussolini'nin teslim ol ultimatomunu reddetti ve Anglo-Grek ittifakına sadakatinin devam ettiğini duyurdu. İtalyanlara başarıyla direnen Yunanlılar, aynısını Wehrmacht için tekrarlayamadılar. 1941 Nisanının sonunda Nazi güçleri ülkeyi istila etti. Buna karşın Yunanlılar önce spontane, sonra da organize gruplarla direnişe geçti.

Bir İngiliz Özel Harekat yetkilisinin tespitine göre, "sağcılar ve monarşistler, işgale karşı direnişe geçme konusunda solcular kadar atak ve kararlı değillerdi, bu nedenle ittifak için o dönem uygun değillerdi."

FAŞİZME KARŞI DİRENİŞ: KKE, EAM VE ELAS

Bu nedenle İngiltere'nin doğal müttefiki, o dönem KKE'nin merkezinde durduğu sol bir ittifak olan EAM ve ona bağlı partizan ordusu ELAS'tı.

İşgalin yarattığı korkunç atmosferin mübalağaya ihtiyacı yok. Prof. Mark Mazower'in Hitlerin Yunanistanı'nda adlı kitabı, kalabalık grupların maskeli muhbirlerce ELAS üyelerini Gestapo ve Güvenlik Taburları'na deşifre edebilmeleri için sokaklarda kuşatıldıkları bir ortam tarif ediyor. Kadına şiddetin "itiraf koparmak için" rutin hale geldiği, "Alman Modeline" bağlı kalınarak gerçekleştirilen toplu infazların yaşandığı, asılanların ağaçlarda bırakılarak teşhir edildiği ve Güvenlik Taburları'nın başlarında nöbet tuttuğu bir ortam. ELAS buna yanıt olarak Almanlar ve işbirlikçilerine dönük karşı saldırılar düzenliyordu. Partizan hareketi Atina'da doğdu ancak fiziki koşullar gereği köylerde mevzilendi. Yunanistan adım adım kırsaldan kurtarıldı.

1944 güzüne gelindiğinde Yunanistan işgal nedeniyle ciddi yıkıma uğramış durumdaydı. Nüfusun %7'sine tekabül eden yarım milyon insan yaşamını yitirdi. Öte yandan, ELAS birçok köyü özgürleştirmiş ve bazı yerlerde fiilen devlet haline gelmeye başlamıştı. Naziler geri çekildiklerinde, ELAS 50,000 partizanı başkent dışında konuşlandırdı. Mayıs 1944'te ise İngiliz birliklerinin gelmesine müsaade etti ve kendi birliklerinin yerini Korgeneral Ronald Scobie'ninkilerin almasına izin verdi.

12 Ekim günü Naziler Atina'dan ayrıldı. Bazı ELAS savaşçıları hâlihazırda başkentteydi ve kurtuluşla İngilizlerin gelmesi arasındaki altı günlük özgürlüğün tadını çıkardılar.

İNGİLİZLER ATİNA'YA GİRİYOR: KOMÜNİZM KORKUSU

İngilizler 18 Ekim'de Atina'ya ulaştıktan hemen sonra, Georgios Papandreou yönetiminde bir geçici hükümet kurdular ve krallığı restore etmek için kolları sıvadılar. EAM'ın, partizanların feshedilmesi talebi karşısında yaşadığı hayal kırıklığıyla geçici hükümetten çekilmesi fazla sürmedi. Görüşmeler 2 Aralık günü kesintiye uğradı.

İngiltere'nin resmi görüşü dönemin Savaş Kabinesi tutanaklarına ve Kew'deki Kamu Kayıt Ofisi'nde tutulan diğer dokümanlara yansımış durumda.17 Ağustos 1944 tarihinde Churchill, ABD Başkanı Franklin Roosevelt'e "çok gizli" ibareli bir not yazdı: "Savaş Kabinesi ve Dışişleri Bakanlığı, Almanlar bozguna uğradığında Atina'da olacaklar konusunda oldukça endişeli. Eğer Alman otoriteleri kenti terk ettikten sonra yeni bir hükümet kurulması fazla sürerse, EAM ve komünist aşırılık kenti ele geçirecek gibi görünüyor."

PARTİZANLAR SİLAHSIZLANDIRILDI, NAZİLER SİLAHSIZLANDIRILMADI!

Kasım ayı içerisinde İngilizler yeni bir Ulusal Muhafız örgütlenmesi oluşturmak için Yunan polislerini görevlendirdi ve savaş dönemi milislerini silahsızlandırmaya girişti. Gerçekteyse, silahsızlandırma politikası yalnızca ELAS'a uygulandı. Uluslararası İç Savaş adlı kitabında yazar Gerolimatos, Nazi işbirlikçisi milislerin bu dönemde silahsızlandırılmadığını yazıyor: "Kasım ayı ortasına gelindiğinde İngilizler Güvenlik Taburu subaylarını serbest bırakmaya başladı. Bazıları üzerlerinde üniformayla Atina sokaklarını arşınlamaya başladı."

Gerolimatos sohbet sırasında şunları aktarıyor: "ELAS'ın gözlemlediğine göre İngilizlerin gelişinin hemen ardından, Nazi işbirlikçisi Güvenlik Taburları'nın ve SS'e bağlı Özel Güvenlik Şubesi'nin üst düzey subayları yeniden sokaklarda elini kolunu sallayarak dolaşırlarken görünmeye başladı. 1944'te Atina küçük bir yerdi ve bu insanları görmemeniz mümkün değildi. İngilizler ne yaptıklarının farkındaydılar, yalnızca Güvenlik Taburu üyelerinin Yunanistan'ın süprüntüleri olduğu gerçeğini bilmiyorlar gibiydi." Geroliatos, 12,000 civarında Güvenlik Taburu üyesinin Goudi hapishanesinden salıverilip Ulusal Muhafızlara dahil edildiğini ve 228 kadarının da orduda istihdam edildiğini tahmin ediyor.

CHURCHILL: KOMÜNİSTLERE KARŞI KRALLIK

İngilizler, sürgündeki Yunan hükümetiyle birlikte ELAS'ın yeni oluşturulacak orduda yerinin olmadığına kanaat getirdiler. Churchill krallığı restore edebilmek için KKE'yi saf dışı bırakmak istiyordu. Krallığın restore edilmesinin eski düzeni geri getireceğini düşünüyordu. Bu tabloda, devrimci bir gücü ve değişimi temsil eden EAM ve ELAS'ın yeri yoktu.

Gerolimatos şöyle devam ediyor: "Yunan komünistlerinin en azından Aralık ayına gelinceye kadar iktidarı ele geçirmek gibi bir düşüncesi yoktu. KKE bu dönemece dek, solcu bir hükümet kurulmasını ve bunun parçası olmayı zorluyordu, hepsi bu." Eğer komünistler devrim yapmak isteselerdi, kurtuluştan sonra 50,000 partizanı başkent dışında tutmazlardı.

"İngilizler, işbirlikçileri etrafında toplayarak mevcut durumu değiştirdiler ve eski düzenin geri gelmekte olduğu sinyalini verdiler. Churchill çatışma istiyordu," diyor Gerolimatos. "Şunu unutmayalım, Yunanistan'da o sırada savaş yoktu. Çok sayıda İngiliz birlik gelip yönetimi üstlenmişti. Aralık ayında gerginlik tırmandığında İngilizler ve geçici hükümet Goudi'den Güvenlik Taburu'nu çıkardılar. Nazilerle omuz omuza çarpıştıkları için sokak çatışmasında tecrübeli olduklarını biliyorlardı. Savaş sırasında zaten ELAS'la çarpışmışlardı."

KATLİAM GÜNÜ

3 Aralık sabahı, çok sayıda Yunan cumhuriyetçi, anti-monarşist, sosyalist ve komünist için Sintagma meydanına ilerledikleri sırada güneşli bir gündü. Karşılarına polis kordonu çıktı, ancak birkaç bin kişi meydana girmeyi başardı, bu sırada askeri üniformalı biri bağırdı: **"Vurun pislikleri!"**

Parlamento binası üzerindeki Yunan polisi mevzilerinden ve Grande Bretagne otelinde bulunan İngiliz karargahından meydana yarım saat boyunca ölüm kusuldu. Öğle saatlerinde ikinci bir grup meydana girdi, bu kez sayıları 60,000 kadardı. Birkaç saat içerisinde İngiliz paraşütçü birliği meydanı boşalttı, ancak artık Atina Savaşı başlamış, Churchill savaşına kavuşmuştu.

5 Aralık günü, Korgeneral Scobie sıkıyönetim ilan etti. Ertesi gün işçi sınıfı mahallesi Metz'in uçaklarla bombalanması emrini verdi. Antropolog Neni Panourgia bir çalışmasında şöyle yazıyor: "Alman tanklarının yerini İngilizlerinkiler almış, SS ve Gestapo subaylarının yerineyse İngiliz subaylar geçmiş gibiydi."

KARAR: İNGİLTERE'YE KARŞI OLAN TÜM SİVİLLER 'İSYANCI' SAYILACAK

Dönemin kabine tutanakları Londra'nın tutumuna dair çarpıcı veriler sunuyor. 12 Aralık günü, Mareşal Aleksander'ın siyasi danışmanı Harold Macmillian Atina dönüşü şu bildirimde bulunuyor: "bize karşı olan tüm sivillerin isyancı sayılması, sivil giyimli ve silahlı kişilerin vurulması emri ve belli bölgelerdeki sivil popülasyonun 24 saat içerisinde tamamen tahliyesi." İngiliz Ordusu Atina nüfusunu azaltıyor ve kenti istila ediyordu. Kısa süre sonra, İngiliz birlikler kenti tamamen ele geçirdi ve Noel arifesinde Churchill kente geldi.

25 Aralık akşamı, partizanlar Grande Bretagne otelinde bulunan Korgeneral Scobie'ye bir suikast girişiminde bulundular. Suikast için kanalizasyon tünellerini kullanarak otelin altına bir tondan fazla dinamit yerleştiren partizanlar, düğmeye basmak için gelecek olan işareti beklemeye başladı. Ancak o sinyal asla gelmedi. EAM o sırada Churchill'in de binada bulunduğunu öğrenmiş ve İngiliz komutanla birlikte Churchill'in de ölmesinin sorumluluğunu üstlenmek istememişti. Bu nedenle suikast iptal edildi.

BEYAZ TERÖR

Dekemvriana sona erdiğinde, binlerce kişi ölmüştü. 12,000 solcu Ortadoğu'daki kamplara sürgün edildi. 12 Şubat'ta ateşkes imzalandı. Anlaşmada uygulanan tek madde, ELAS'ın dağıtılması oldu. Böylece Yunan tarihinde "beyaz terör" olarak bilinen dönem başlamış oldu.

Dekemvriana süresince ve hatta Nazi işgali sırasında ELAS'a yardım ettiği düşünülen herkesin işkenceden geçirilip öldürüldüğü veya pişmanlık yasasıyla hayatta kalabildiği, Metaksas liderliğinde bir diktatörlük dönemi.

Binlerce kişi genellikle halkın gözleri önünde infaz edildi, kesilen başları veya asılmış bedenleri meydanlarda rutin olarak sergileniyordu. Majestelerinin Atina'daki Büyükelçisi, kesik başların sergilenmesinin "batı Avrupa standartlarıyla yargılanamayacak, bu ülkeye özgü bir gelenek olduğunu," söylüyordu.

İNGİLTERE, ESKİ NAZİLERDEN POLİS TEŞKİLATI KURUYOR

Yunanistan'daki İngiliz Polis Misyonu'nun başındaki isim pek tanınmaz. Sir Charles Wickham, eski Nazi işbirlikçilerinden yeni bir polis gücü oluşturmak üzere bizzat Churchill tarafından bu göreve atandı. Antropolog Neni Panourgia Wicham'ı "imparatorluğun hayatta kalması için gerekli önlemleri almak üzere onu boydan boya geçen isimlerden biri," olarak tarif ediyor ve ona, Yunanistan'da o dönem işkence ve cinayet konusunda en çok ünlenen Garios'taki kampın ortaya çıkmasında birincil derecede sorumluluk yüklüyor.

Wickham, 1918'de Rusya'da Bolşeviklere karşı savaşan Çarlık güçlerine yardım için bulundu. Yunanistan'dan sonra 1948'de Filistin'e taşındı. Yunanistan'dayken, 1922-1945 yılları arasında Kraliyet Polis Teşkilatı'nın (RUC) komutanı olarak hizmet verdi.

RUC, Katolik mahallelerinin ateşe verildiği Belfast katliamından sonra 1922'de kuruldu. Tarihçi Tim Pat Coogan, bu teşkilatla ilgili şöyle yazıyor: "Bu sıradan bir polis gücü değildi. Ayaklanmalarla mücadele etmek için özel olarak örgütlenmişti. Bu yeni polis gücünde, polis olmak için başvuran sıradan kişilerin yanı sıra, kurbanları üzerinde süngü kullanmaktan özel bir zevk alan kişilerce liderlik edilen katil sürüleri de yer aldı."

Coogan, teşkilatın aynı işlevi Yunanistan'da sürdürdüğünü düşünüyor: "Konsantrasyon kampları ve katil sürülerine üniforma giydirip onlara polis denmesi…Kolonyalizm işte böyle yürüyor."

İNGİLTERE NAZİLERİ 'KEŞFEDİYOR'

MI5 1940 yılında kaleme aldığı bir raporunda, "Sir Charles Wicham'ın kişiliği ve deneyimi göz önünde bulundurulduğunda onun en iyi dost ve danışman olduğu açıkça görülmektedir," diye yazıyor. İngiliz istihbaratı, Üçüncü Reich'ın Özel Polis Teşkilatı olan Yunan Güvenlik Taburları'nı yeni bir polis gücüne dönüştürmek için gereken adamlarını keşfetmiş oldu.

Yunan akademisyenleri Wickham'ın kampların kurulması ve işkencecilerle doldurulmasında ne kadar doğrudan rol oynadığı konusunda farklı düşünüyorlar. Panourgia, Roma İmparatoru Tiberius'un dahi tutsaklar için uygun görmediği Gairos'taki kampın Wickham'ın kendi inisiyatifiyle ortaya çıktığını düşünüyor. Öte yandan, Gerolimatos Yunanlıların bu tür kamplar oluşturmak için İngilizlere ihtiyacı olmadığını söylüyor. Ona göre bu kamplar çok daha önce, Metaksas'ın emriyle oluşturulmuştu. Kew belgeleriyse İngiliz polislerin Wickham'ın emri altında kamplarda çalıştıklarını ortaya koyuyor.

Gerolimatos ekliyor: "İngilizler bu insanların kim olduğunu çok iyi biliyordu. Olayı korkunç hale getiren de bu. İşgal sırasında işkence odalarında bulunan, tırnak söken kişilerdi bunlar." Komünist Parti'nin yasaklandığı 1947 senesinin Şubat ayına gelindiğinde, 19,620 solcu Yunan kamp ve hapishanelerinde bulunuyordu. Bunların 12,000'i Makronissos'taydı. 39,948 kişiyse Yunanistan sınırları içerisinde veya Ortadoğu'daki İngiliz kamplarında sürgündeydi. Yunan konsantrasyon kamplarında korkunç sayıda işkence, cinayet ve sadizm vakası yaşandı.

YUNANİSTAN VE FAŞİZM

Kadın tutsakların çocukları, onlar birer "Bulgar" ve "orospu" olduklarını itiraf edinceye dek ellerinden alınıyordu. Pişmanlık yasası sistemi Makronissos'un "yaşamlarının anavatana ait olduğuna" ikna olanların eğitildikleri bir "okul" veya "Nasyonal Üniversite" olarak görülmesine yol açtı. "Yaptıklarından pişmanlık duyanlar" krallar, kraliçeler ve bakanlarca ziyaret ediliyorlardı.

Nazilerden yeni kurtulan Avrupa'nın başka hiçbir yerinde Nazi sempatizanlarının ordu, kolluk güçleri, yargı gibi devlet kurumlarına bu derece sızmaları mümkün olmadı. Neo-faşizmin günümüzde Altın Şafak formunda dirilmesinde, geçmişte devletin faşistlerden arındırılmasında başarısız olunmasının büyük payı vardır. Altın Şafak üyelerinin çoğu, 1967 darbesini yapan subayların veya Nazi işbirlikçisi Taburlar'da görev alan kişilerin torunlarıdır.

SOĞUK SAVAŞ'IN 'İLK BİRİKİM'İ

Aralık 1946'da Yunan Başbakanı Konstantinos Tsaldaris, İngilizlerin geri çekilmesinin ardından Amerikan yardımı talep etmek için Washington'ı ziyaret etti. Yanıt olarak ABD Dışişleri Bakanlığı, Truman doktrini çerçevesinde 1947 Mart ayında bir askeri müdahale için plan yaptı. Truman doktrini, komünizm tehdidi olan bir yere askeri müdahale yapılmasını öngörüyordu. Böylece, İngilizler'in Yunanistan'da yarattığı "birikim" Soğuk Savaş'ın ilk salvosu haline gelmiş oluyordu.

Patrikios, Dekemvriana'nın lokal bir çatışma değil, "Yunanistan'da 'sıcak bir savaş' olarak başlayan 'Soğuk Savaş'ın habercisi olduğunu" daha sonra fark ettiğini söylüyor.

GÜNÜMÜZDE FAŞİZM

25 Ocak 2009 günü öğleden sonra. Atina'yı kaplayan biber gazı dağılmış durumda. Neo-faşistlerin yüzüne asit atarak saldırdığı bir başka Bulgar göçmeni temizlikçi için yapılan destek eyleminde polisle karşı karşıya gelinmesinin üzerinden saatler geçmiş.

İsyancıların hakim olduğu Exarcheia mahallesinde, Marina adında bir genç kadınla konuşuyoruz. "Neden Yunanistan? Neden sağla sol arasındaki çatışmalar açısından Avrupa'nın geri kalanına göre daha farklı?" sorusuna şöyle yanıt veriyor: "1944'te bize yapılanlar yüzünden. Nazilerle savaşan partizanların, Fransa'da, İtalya'da, Belçika veya Hollanda'da onurlandırılırlarken, burada uğradıkları zulüm, hükümetin emriyle işkence görüp öldürülmeleri."

Şöyle devam ediyor: “İki jenerasyonu tutuklanıp işkence gören bir aileden geliyorum. Büyük babam İkinci Dünya Savaşı’nın ardından, babam da albaylar cuntası döneminde tutuklandı. Biz bu neslin torunlarıyız ve düşmanlarımız da Churchill’in Yunanlı torunları.”

ÜLKEYİ PARTİZANLAR KURTARDI, AMA NAZİLER KAZANDI

“Tüm bu olanlar,” diyor Gerolimatos, “bir hiç içindi. Bunların hiçbiri yaşanmayabilirdi. İngilizlerin, Üçüncü Reich işgali sırasında işbirliği yapanlara kazandırdığı meşruiyet tarihte kara bir lekedir. Tek nedeniyse Chuchill’in Alman Kralı’nı geri getirme düşüncesi. Yunan halkının ihtiyacı olan ve istediği son şeyse Nazi işbirlikçilerince desteklenen bir monarşinin geri gelmesiydi. Ancak İngilizlerin dayattığı buydu ve Yunanistan’da açtığı yara bu gün dahi hissedilmektedir.”

İşbirlikçiler sisteme kolayca entegre oldular. İç savaş sırasında ve sonrasında devlet mekanizmasını kontrol ettiler. Torunları da askeri darbe yaparak bu geleneği sürdürdü. Yunanistan’ı kurtaran partizanlar oldu, ancak savaşı yine de İngilizler sayesinde Nazi işbirlikçileri kazandı.

http://haber.sol.org.tr/dunya/3-aralik-1944-bu-katliami-naziler-degil-ingilizler-yapti-102203

BBC: İSRAİLLİ BAKANDAN 'CİNSEL TACİZ' İSTİFASI

Örnek alınacak bir devlet davranışı.

Başbakan Binyamin Netanyahu'nun Likud Partisi'nden Shalom, başbakan yardımcılığı görevini de bıraktı.

Shalom bu kararı ailesinin daha fazla acı çekmesini önlemek adına aldığını söyledi.

Birkaç farklı kadın tarafından Shalom'a yönelik cinsel taciz suçlamasında bulunulmuş, iddialarla ilgili soruşturma başlatılmıştı.

Shalom yanlış bir şey yapmadığını savunuyor.

TIKLAYIN - İSRAİL'İN ESKİ LİDERİNE TECAVÜZ TUTUKLAMASI

İsrail'de son yıllarda üst düzey kamu görevlisi ve siyasetçilerle ilgili benzer suçlamalar gündeme gelmişti.

İsrail Emniyeti Dolandırıcılıkla Mücadele Birimi Başkanı hakkında cinsel istismar suçlamaları nedeniyle bir soruşturma yürütülüyor.

Geçen ay da koalisyon hükümeti milletvekili Yinon Magal, hakkındaki cinsel taciz suçlamaları nedeniyle istifa etmişti.

Eski Cumhurbaşkanı Moşe Katsav, 2011'de, tecavüz nedeniyle yedi yıl hapis cezasına çarptırılmış ve cezaevine gönderilmişti.

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151220_israil_bakan_istifa

NOT: Bu haber, küçük İsrail Devletinin ayakta durma sebeplerinden biridir. Dışarıya karşı sert ve hatalı tutumları olsa da kendi içlerinde doğru oluşları ile yıkılmayacaklarını işaret ediyor. Bu tür haberlerden ders çıkarmalıyız.

İSRAİL'İN ESKİ LİDERİ KATSAV CEZAEVİNDE

Son güncelleme: 7 ARALIK 2011 - TSİ 11:27

İsrail'in eski devlet başkanı Moşe Katsav, tecavüz suçlamasıyla mahkum edildiği yedi yıl hapis cezasını çekmek üzere cezaevine girdi.

Ülkenin güneyindeki Kiryat Malaçi'de bulunan evinden ayrılırken yandaşlarına ve gazetecilere hitaben kısa bir açıklama yapan Katsav, masum olduğunu savundu.

İlgili Haberler

- Eski İsrail lideri Katsav'a yedi yıl hapis

İlgili Konular

- Orta Doğu

Devleti kendisini 'diri diri gömmekle' suçlayan yaşındaki Katsav, daha sonra otomobille Tel Aviv yakınlarındaki Maasiyahu Cezaevi'ne götürüldü.

"Bir gün vicdanınız sızlayacak ve bir insanı diri diri gömdüğünüzü anlayacaksınız."

Moşe Katsav

2000 ve 2007 yılları arasında devlet başkanlığı yapan Katsav, geçen yıl 1990'larda turizm bakanı olduğu sırada bir çalışanına tecavüz etmekten hüküm giymişti.

Katsav ayrıca başkan olduğu dönemde de iki kadına daha cinsel tacizde bulunmaktan suçlu bulundu.

Ancak temyiz süreci devam ettiği için Katsav şimdiye dek tutuklanmamıştı.

Kamuoyunda büyük bir şok yaratan iddialar, Katsav'ın yedi yıllık görev süresinin dolmasına iki hafta kala istifa etmesine yol açtı.

Katsav o sırada savcılarla yapılan pazarlıkta hakkında hapis cezası isteminde bulunulmaması şartıyla suçlamaları kabul etmeye hazırlanıyordu.

Ancak bu pazarlığı sonradan reddeden Katsav, masumiyetini mahkemede kanıtlayacağını savunuyordu.

Ancak geçen ay, İsrail Yüksek Mahkemesi mahkemenin kararını oybirliği ile onadı.

Böylece Moşe Katsav, cezaevine giren ilk eski devlet başkanı oldu.

Kadın hakları örgütleri ise, taciz iddialarının genelde gözardı edildiğini söyleyerek gelişmeleri memnuniyetle karşıladı.

Dindar Yahudilerle kalacak

Katsav şimdi cezaevinin dindar Yahudiler için ayrılan bir bölümüne konacak.

Alışma sürecini kolaylaştırması için eski bakan Şlomo Benzri ile aynı hücreyi paylaşacağı bildiriliyor.

Jerusalem Post gazetesi, Katsav'ın intihara yeltenmemesi için onu izleyecek özel bir muhafız görevlendirileceğini yazdı.

Katsav'ın kalacağı kanatta, mahkumlar sabah 04.30'da uyanıyor, sabah duasından sonra günün büyük bölümünü dini metinleri inceleyerek geçiriyor.
Bu bölümde televizyon bulunmuyor.

Katsav'ın cezasının dörtte birini çektikten sonra zaman zaman 'evci çıkmak' ve ceza indirimi için başvuruda bulunabileceği bildiriliyor.

Ancak bu haktan yararlanması için suçlamaları kabul edip, nadim olduğunu beyan etmesi gerekiyor. Ancak Katsav şimdiye dek buna yanaşmadı.

Bir zamanlar kabineye giren en genç bakan olarak ünlenen 'gelecek vadeden' siyasetçi bu nedenle, kariyerinin son dönemine parmaklıklar arkasında girecek.

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2011/12/111207_katsav

KUTADGU BİLİG

Yusuf Has Hâcib'in 1069-1070 yılında yazdığı meşhur eseri.

İslâmî devir içinde Türk Dili ve Edebiyatı'nın olduğu kadar, Türk Kültür tarihinin de asla ihmal edemeyeceği bir siyasetnamedir. Kutadgu Bilig, siyasî ve kültürel bakımdan, Türk-İslâm muhitinin çok mühim bir merhalesini teşkil etmektedir. Böyle olmasına rağmen, uzun müddet bir kenarda unutulup kalmıştır.

Eser, Tavgaç Ulug Bugra Karahan (Hakan) Ebu Ali Hasan bin Süleyman Arslan Kara Hana ithaf edilmiştir. Bu vesika ile beraber Kutadgu Bilig'in zikrettiği Bugra Han hakkındaki vesikaların sayısı 15'e yükselmiştir. Bunların yedisi Türkçe, diğerleri Arapçadır. Kutadgu Bilig yazıldıktan bir hayli zaman sonra unutulmuş veya çok dar bir muhitin istifadesinde kalmıştır. Kitaba ilk ilâve edilen 77 beyitlik bir manzume vardır. Bu manzum önsözde, eserin kendisi ve yazarı hakkında bilgi verilmektedir. Burada hükümdarlara "ilig" ve "beg" yerine "melik" tabiri kullanılmıştır. Şark meliki ve Maçin beylerinin hepsi bu kitabı benimsemişler ve kendilerine miras yolu ile intikal ettiği için başkalarına vermemişlerdir. Ayrıca diğer memleketlerde kitaba başka adlar da vermişlerdir. Çinliler, Edebü'l-Mülûk, Maçinliler Enîsü'l-Memâlik, İranlılar Şehnâme ve Turanlılar (Türkler), Kutadgu Bilig demişlerdir. Bu önsözü yazan Kutadgu Bilig'i bir nevi siyasetnâme olarak düşünmüştür ki, yerinde bir düşüncedir.

Kutadgu Bilig, bu devreden sonra üçüncü olarak meydana çıkarılmıştır. Bu defa manzum önsözün bir özeti, eksik bir mukaddime olarak eklenmiştir. Burada, manzum önsözdeki "melik" tabiri yerine "padişah" kelimesi kullanılmıştır.

Eser, yazı bakımından iki türlü alfabe ile yazılmıştır. Bunlardan biri Uygur alfabesi, diğeri ise Araplardan aldığımız İslâmî Türk alfabesidir. Uygur harfleri ile yazılan bazı yazıların Fatih devrine kadar sürmesi, önceleri her iki alfabenin at başı gittiğini, Fatih Sultan Mehmed Han'dan sonra Uygur harflerinin yerini tamamen Türk-İslâm alfabesine bıraktığını söylemek gerekmektedir. Kutadgu Bilig'in bu bakımdan aslının nasıl bir alfabe ile yazıldığı bilinmiyor. Çünkü yeryüzünde bilinen üç nüshasından biri Uygur harfleri ile yazılmıştır. Bu nüsha Herat nüshasıdır. Diğer iki nüshası Arap harfleri ile yazılmıştır. Böyle olmasına rağmen İslâmî-Türk yazısı ile yazılmış bir nüshadan istinsah edildiği kanaatini doğurmaktadır. Aynı durum daha sonra Karahanlı ülkesinde yazılan Atabetü'l-Hakayık gibi eserlerde de kendisini göstermektedir.

Balasagun'lu Yusuf Has Hâcib, eserinde kendi adına yalnız bir yerde yer vermiştir. O asil bir aileye mensup olup, ilmi, faziletleri, zühd ve takvası ile cemiyetin içinde hürmet görmüş biridir. Eserini, Balasagun'da yazmaya başlamış, sonra Kaşgar'a gitmiş orada tamamlayarak Tavgaç Kara Buğra Han'ın huzurunda okumuştur. Bunun üzerine hükümdar iltifat etmiş ve kendisine Has Hâcib unvanını vermiştir. Onun eserini yazmada en mühim âmil, muhakkak ki çağdaşı Kaşgarlı Mahmud'un da Türklüğü ve Türk milletinin değerlerine sahip olma azminden başka bir şey değildir. Kaşgarlı, Türkçenin Arapça karşısındaki durumundan hareketle ve Araplara Türkçeyi öğretmek niyeti ile yazdığı eserinde, Türklerin gelecek için büyük ve devamlı bir hakimiyetlerinin olacağından bahsetmiştir. Balasagunlu Yusuf ise zamanında Fars dilinde bir Şehnâme'nin yazılmış olmasını görerek, Kutadgu Bilig'i Türk

milletine bir Şeh-nâme hediye etmek arzusu ve Türkçenin kudretini göstermek niyetiyle yazmıştır. Yusuf Has Hâcib, eserini yazdığı zaman elli yaşlarında olması muhtemeldir. Şair bu durumda 1019 yılı civarında doğmuş olmalıdır. Nerede ve kaç yılında öldüğü belli değildir.

Eserde tasvir edilen hayat ve idealize edilmiş olan şahıslar, şairin kendi devrinden evvelki bir zamana aittir. Yusuf, ideal fertlerden teşekkül eden cemiyet ve devleti gözünde canlandırır. Sonra kendi devrinden acı acı şikâyet eder. Eserinde, büyük meziyet olarak gösterdiği hareket ve düşüncelerin kalmadığını söylemektedir. Eser, şairin tasavvur ettiği ideal bir hayatı işlemesine rağmen, gerçeğin içinde dolaşır. Hattâ Türk Edebiyatı içinde bir tiyatro eseri hüviyetine bürünür. Eserde saadet ve ikbali (kut) temsil eden vezir Aytoldu ile aklı (ukuş) temsil eden Ögdülmiş'in şahıslarında şairin kendisini tasvir etmiş olması mümkündür.

Türk yazı diline hakkıyla hakim ve inceliklerine vâkıf olan şair, Uygur Türklerinin an'anesini devam ve inkişaf ettirerek, Türk Milletinin hayatına geniş yer vermiştir. Böyle olmakla birlikte Yusuf Has Hâcib, zaman zaman tecrübelere yönelir. Tecrübeli yiğitlerin, büyüklerin, milleti düşünenlerin düşüncelerine eserinde yer verir ve bu sözlerin yabana atılamayacağından bahseder. Hattâ müdâfaa ettiği fikri buna benzer sözlerin eşiğine getirerek, atasözlerine, değer verdiği tecrübeli kimselerin buyruk ve işaretlerine bırakır. Bunların içinde pek çok sözün kaynağının hadislere dayanması esere ayrı bir değer katar ve ilk İslâmî eser olan Kutadgu Bilig, değerler bakımından İslâmiyet'e dayanır. Böylece eser, dünya ve ahiret saadetinin, ancak bu şekilde bulunacağı fikrini işler. Yusuf Has Hacip, bu yönü ile ilk Türk eğitimcileri arasına girmeye de hak kazanmaktadır. Zaten Kutadgu Bilig; dünya ve ahiret saadetini gösteren bilgi demektir.

Yusuf Has Hâcib, İslâm sanatkârlarını örnek tutarak, aruz vezni kullanmıştır. Eser, Şehnâme vezni olarak bilinen Fe'ûlün, fe'ûlün, fe'ûlün, fe'ûl vezninde yazılmıştır. Şair, bu vezni pürüzsüz bir şekilde kullanmıştır.

Muhteva bakımından ise Kutadgu Bilig, sahnesiz bir tiyatro eseri görünüşündedir. Hükümdar Küntogdı'nın, akıbeti temsil eden Odgurmuş ile görüştükten sonra, dünyadaki hayatın esasını kavrayarak üzerindeki yükü taşımak istemediğini, aklı temsil eden Ögdülmiş'e söylemesi üzerine, Ögdülmiş, hükümdara yapacağı işleri hatırlatır. Ve ona iyi ad kazanmak için yeni iş sahası gösterir. Eserin başında "tevhid, naat, dört halifenin zikri ve yaz mevsiminin tasviri vardır. Bunlardan sonra Ulug Bugra Hanın methiyesi yer alır. Bu şekli ile eser klasik tertip usulüne uygunluk gösterir.

Kutadgu Bilig, dört esas üzerine tanzim edilmiştir:

1. Doğru kanun (köni töri); bunu Küntogdı (hükümdar),

2. Saâdet (kut); bunu Aytoldı (vezir),

3. Akıl (ukuş); bunu Ögdülmiş (vezirin oğlu),

4. Odgurmış (zâhid) tarafından temsil edilmektedir.

Bunlardan başka Aytoldı'nın Hâcib ile buluşmasını temin eden Küsemiş, huzura kabulü sağlayan Hâcib, arada hizmet gören oğlan, haber getiren Yumışçı ve zâhidin yanında çalışan Kumar'ı da şahıslar kadrosu içinde yer alırlar. İnsanların iki dünyada ele geçirmek istedikleri saadet (Aytoldı) ile kâinatın üzerine kurulduğu doğru kanun (Küntogdı) arasındaki karşılıklı konuşmalarda o devrin ferdî ve içtimaî ahlâk prensiplerine yer verilir. Küntogdı'nın akıl (Ögdülmiş) ile devam eden konuşmalarında ise cemiyet hayatının, bilgi nazariyesinin ve hayat görüşünün bütün meselelerine temas edilmektedir.

Aytoldı'nın oğlu Ögdülmiş büyümüş, hükümdarın itibarını kazanarak babasının yerine vezir olmuştur. Şair, bu âlim veziri hükümdârın yardımcısı olarak şahsî düşünce ve hareketlerinde de sahneye çıkarmaktadır. Ona, devletin en yüksek müesseseleri hakkında konuşmak fırsatını da vermektedir. Eserde sırası ile hükümdar, vezir, kumandan, hâcib, mâbeyinci, sefir, sır kâtibi, hazinedar, aşçıbaşı, şarâbdâr mansıpları ve bunları işgal eden şahısların vasıf ve vazifeleri ayrı ayrı anlatılmaktadır. Hükümdar, vezir ve diğer memurların, şairin tasvir ettiği ideal bir durumda maddî ve manevî hayatı her bakımdan tanzim edilmiş bulunmakta ve ahali hükümdara dua etmektedir. Hükümdar, ilerisini düşünerek Ögdülmiş gibi birini arıyor ve bununla müellif bütün zevkleri ile birlikte, dünyadan yüz çeviren aşırı bir zâhid zümresi mümessilinin ortaya çıkmasını sağlıyor.

Hükümdar, Zâhid Odgurmış'a Vezir Ögdülmüş vasıtasıyla bir mektup gönderiyor. Ögdülmiş ile Odgurmış dünya ve ahiret meselelerinden konuşuyorlar. Bu konuşmalardan sonra Zâhid, tereddüt ediyor. Kendisinde; dünyada Müslümanlara hizmet etmekle ukbâyı (ahireti) kazanmak fikri doğuyor. Fakat dünyanın ağır basan kusurları karşısında niyetinden vazgeçiyor. Hükümdarın ikinci mektubu üzerine şehre, insanlar arasına dönmeye razı oluyor. Ögdülmiş kendisine lâzım olan bazı bilgileri veriyor. Fakat Zâhid, dünya sevgisini gönülden çıkarmadan ona Allah sevgisini sokmanın mümkün olmadığını ileri sürerek şehre gelmekten vazgeçiyor. Hükümdar, kendisini görmek için Zâhidin ayağına kadar geleceğini söyleyince Zâhid, hükümdarın yanına gidiyor. Hükümdarla konuşurlar. Zâhid, en çok ömrün kısalığından ve ölümden bahseder. Hükümdar bu sözlerin tesiri altında kalarak dünyanın hiçliğini ve bu kadar yükü yüklenmenin mânâsız olduğunu düşünür.

Ögdülmiş hükümdara, vazifesinin Allah tarafından verildiğini ve yeise kapılmamasını söyleyerek, onu iyilik yapmaya teşvik ediyor.

Ögdülmiş ihtiyarlamaktadır. Tövbe etmek ve gönlünü temizlemek lüzumunu duymakta, kardeşi Zâhid ile istişare etmek istemektedir. Odgurmış'ın hastalanması üzerine Ögdülmiş çağrılıyor. Odgurmış hastalık hakkında bir rüya görmüştür. Her ikisi bu rüyayı farklı tabir etmişlerdir. Odgurmış tekrar kendi görüşünü hülâsa ediyor. Ögdülmüş hükümdarın da muvafakati ile Zâhid'in yanına gelmiştir. Fakat o çoktan ölmüştür. Bu durumda Ögdülmiş üzülmüş ve Zâhid için matem tutmuş, yasına hükümdar da iştirak etmiştir.

Şair, en sonunda esere dönüyor. Bunun yazılış sebebini ve ehemmiyetini belirttikten sonra sözlerini dua ile bitiriyor.

Kutadgu Bilig'in nüshaları: Eserin bugün bilinen üç nüshası vardır:

1. Herat Nüshası: Kutadgu Bilig'in ilk bilinen nüshasıdır. Arap harfleri ile yazılmış bir nüshadan Uygur harflerine çevrilmiştir. Hicri 4 Muharrem 843 tarihinde istinsah edilmiştir. Bu nüsha Fatih Sultan Mehmed Han devrinde, Uygur kâtiplerinden Abdürrezzak Bahşı için Fenârî oğlu Kadı Ali tarafından Tokat'tan İstanbul'a getirtilmiştir. Eserin bundan sonraki macerası karanlıktır.

2. Fergana Nüshası: Kutadgu Bilig'in en önemli nüshasıdır. Nüshayı bulan Fitret, Maarif ve Okutguçı mecmuasında hakkında umumi bir bilgi vermiştir. Nerede, ne zaman ve kim tarafından, kimin için istinsah edilmiş olduğu belli değildir.

3. Mısır Nüshası: Bu nüsha, Kahire'de, Hidiv kütüphanesinin o zamanki müdürü Alman Moritz tarafından 1896 yılında bulunmuştur.

Eser üzerinde, yerli ve yabancı Türkologlar çalışmışlardır. Fakat en önemli çalışma, **Reşit Rahmeti Arat** tarafından yapılmıştır. Prof. Dr. R. R. Arat; üç nüshanın karşılaştırmalı metnini 1947'de, metnin tercümesini 1959 yılında ölümünden önce yayınlamış; fakat ortaya çıkardığı fişlerle yaptığı çalışmaları ise ölümünden sonra **Prof. Dr. Muharrem Ergin, Prof. Dr. Kemal Erarslan, Dr. Nuri Yüce** ve **Dr. O. F. Sertkaya**'nın gayretleri ile ortaya çıkarılmıştır. Eserin 3. cildini meydana getiren bu indeks kısmı, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü tarafından 1979 yılında neşredilmiştir.

Erişim: http://www.dallog.net/kavramlar/kutadgu.htm

1. [slideshare id=56321988&doc=1xqyw7krq25t1gxm2pdf-signature-1d47e1b66dd4914981f6952b57c5337bf9e37f775b79d657a2ded7a8e39346fc-poli-151220222315]
2. [slideshare id=56321986&doc=rieev9pbs66kcfvu5xxu-signature-1d47e1b66dd4914981f6952b57c5337bf9e37f775b79d657a2ded7a8e39346fc-poli-151220222314]
3. [slideshare id=56321992&doc=uzcsagafrm6pgxj9p7sc-signature-1d47e1b66dd4914981f6952b57c5337bf9e37f775b79d657a2ded7a8e39346fc-poli-151220222315]
4. [slideshare id=56321987&doc=ekol6lpitjmzquxnfqyq-signature-1d47e1b66dd4914981f6952b57c5337bf9e37f775b79d657a2ded7a8e39346fc-poli-151220222315]
5. [slideshare id=56321991&doc=kp9joay0shanwalrbvdq-signature-1d47e1b66dd4914981f6952b57c5337bf9e37f775b79d657a2ded7a8e39346fc-poli-151220222315]
6. [slideshare id=56321985&doc=dme1amc5skg1z6bzm9ky-signature-1d47e1b66dd4914981f6952b57c5337bf9e37f775b79d657a2ded7a8e39346fc-poli-151220222315]
7. [slideshare id=56321989&doc=xxi5mnwiqmigxtutq3ri-signature-1d47e1b66dd4914981f6952b57c5337bf9e37f775b79d657a2ded7a8e39346fc-poli-151220222315]

8. [slideshare id=56321990&doc=hu5jdwiqdgwkzna8l558-signature-1d47e1b66dd4914981f6952b57c5337bf9e37f775b79d657a2ded7a8e39346fc-poli-151220222315]

TANRI TÖRESİNİ VE TÜRK'Ü KORUYACAKTIR

Ve Tanrı, İlâhî düzeni (Töre'yi) korumak maksadıyla kendine inananlara Devlet vermekteydi.

Devletin vazifesi Töre'yi korumak ve böylece insanlığı huzura, kavuşturmaktı.

Tanrı Türkİer'e: "Kösleri yok olmasın, Töre'nin tebliğ ve hâkimiyeti durmasın" diye Vatan, Devlet ve Hâkan vermekteydi.

MUHABBETİN İÇTİMAİLEŞMESİ VEYÂ TÖRE İLE TÜRK OLMAK

Yeni Toplum,

Sayı 1, Mayıs-Hazirân 1992

Sevgili okuyucu!

Seri, eline kalem alıp yazan, yazmayı düşünen gelmiş geçmiş bütün müelliflerin adı belirsiz, olgunlukta mütekâmil, müsamahası engin halden anlar, büyük kederlere ve sevinçlere ortak olabilen geniş kavrayışlı bir şahıssın. Birçok büyük mütefekkir, kendi devirlerinde yakınları, yaşadıkları toplumun ileri gelenleri tarafından anlaşılmasalar dahî kaleme sarılır ve nerede, nasıl, ne zaman yaşadığını bilmedikleri sana içlerini dökmekten kendilerini alamazlar. Sen o yazarın yakını veyâ çağdaşı olmak zorunda değilsin. Düşünüyorum da bunca büyük gönüllü insanın muhâtabı olan sen, belki de târihin en kayda değer meçhul kahramanısın.

İnsanda bir yerlerde saklı, sâdece kendine âit tutmak istediği mahrem dünyalar bulunması pek tabiî görünür. Fakat gene insanda en büyük duygu, fikir, icat, keşif birikimlerini deşifre edip hemcinsleriyle paylaşma ihtiyâcı da baskın bir rûhî taleptir. Bu iki kudsî hal arasındaki çelişki senin şahsında muvâzenesini bulur. Gerçi yazan en mahrem duygularını, meselelerini ortaya döktüğünü zannetse de çok defâ cemiyet o gönül dağını ne görür ne de duyar... Ama ey aziz okuyucu! Senin karşında, bir fikrin çilesini çeken insan, kuytu mabet köşelerinde en içten, en esrarlı niyazlarım Rabbine döken âşıklardan farklı değildir. O, senin şahsında bir itminan duygusunu yaşar.

Aslında tek tek bildik sımalar değildir okuyucu. O kuyucu bir ma'şerî şuurdur. Ve yazı zamâria rehin edilmiştir. Yazı, ebediyyet demektir. Okuyucu bu ebediyyetin sahibi sıfatıyle yazarın karşısına, halde ve bütün gelecek zamanlarda yaşayacak insanlık ailesi nâmına çıkar.

***

Hz. Yusuf'a kardeşleri bile dost değildi. Onu kandırıp çöl ortasında bir kuyuya atarak Ölüme terk ettiler. Ama Yusuf kardeşlerinden görmediği sevgi ve alâkayı Züleyhâ'dan ve hattâ daha sonra bütün Mısır halkından doya doya gördü ve yaşadı.

İnsanlar sâdece yaşama içgüdüsüyle mi bir arada bulunma ihtiyâcındadırlar?

Aileyi câzib kılan sâdece kan bağı mıdır?

Yoksa o ocakta, insanın ezelî ve fıtrî yönelişi olan muhabbet en tabiî tezahürleriyle yaşandığından mı yaz geçilmez ilk toplum örneğidir! Aile, anne babanın ivazsız garazsız sevgileri etrâfında, sürekli çevresindekileri rahatlatan feragatleri sâyesinde şekillenen ilk sosyal birlik. Aile, ancak Özünde gönlünden sevgi kaynayan bir merkezin bulunduğu sevgi ocağı ise manâlı toplum örneği olabiliyor. Aksi takdirde, arada birinci dereceden kan bağı bulunsa dahî bu, paylaşacak, ortaklaşa yaşayacak sevgileri tükenen o insanların berâberliklerini sürdürmelerine yetmiyor. Aynı mantık, içinde barındığımız her cins topluma şâmil kılınabilir. İnsanları bir arada tutan en mühim güç sevgidir. Tarih boyunca yaşanmış beraberlikler dâimâ şu veyâ bu seviyede, şu veya bu mâhiyette sevgiler üzerine bina edilegelmiştir.

Mutasavvıflarımız sevginin mahluk olmadığını söylerler. Kendi edebleri içerisinde kâinatın :bu ezelî kudretini tebcil ederler. Varlık âlemindeki her bir tezahürün mânâsı, aslında o şeyin mazhar olduğu sevgi tecellîsiyle eşdeğer olmaktadır. Dolayısıyla sevgi mefhûmuyla mânâ mefhûmu arasındaki organik birlik görülmeden madde ve ruh ilişkisi çözülemezmiş gibi geliyor. Toplumlar, insanların gönüllü birlikte yaşama irâdeleri tarafından şekilleniyor iseler, bu gönüllü hayâtın yürekliliği, paylaşılmakta olan daha geniş çerçevelerdeki değerler sistemiyle îzah edilebilir ancak. Bu hâle muhabbetin içtimâîleşmesi demek aşırı bir ifâde sayılmamalıdır. Yoksa kan bağı gibi sâdece uzvî bir sebeple insanları, ilelebed yan yana tutmak kabil değildir. Kaldı ki gönül akrabalıklarına dâir deyim ve ata sözleri dilimizde hayli zengindir. Yâni kan bağı esâsına bağlı gibi görünse bile insan beraberlikleri behemehal geri planda daha güçlü sevgilere dayanıyor.

Bu sevgiler, alt seviyedeki insanlarda güç kudret elde etme hırsı, yaşama sevgisi... gibi normal veya egoist türlere bürünürken, derece derece daha ileri idraklerde mücerred değerlere doğru yükselmektedir. Bir toplum içinde yaşamanın, bağlanılan sevgiyi teneffüs etme imkânı verdiği, vereceği hükmü, insanları o toplum içinde tutan harç olmaktadır.

> *Dikkat edilirse 1789 Fransız İhtilâli'ne kadar ırk fikrine dayalı millet tariflerine rastlanmaz. Eski zaman milletleri aslında birer ümmettirler. Bir dünya görüşünün mensuplarına millet denmektedir.*

Milleti İbrahim, İsâ'nın Ümmeti, Mûsâ'nın Ümmeti, Ümmeti Muhammed tâbirlerini hepimiz biliriz. Bu toplulukların hepsi de zaman zaman bâzı bölünmelere uğramakla berâber ortak bir İlâhî sevgi,, bir merkez şahsiyete duyulan aşkın muhabbet esâsına göre terekküb etmişlerdir. Bu merkez şahsiyetler başta peygamberler, mezhep kurucuları, büyük velîler... vs. dir. Mezheb ve tarikatler din kurucularının merkezî fonksiyonlarını reddetmeyen, büyük dâire içinde yer. alan daha husûsî dâirelerden ibarettirler. Ortadoks da Katolik ve Protestan

da Hz. İsa'ya aynı kıymeti verir, kendi sevgisinin daha saf olduğu iddiasını bırakmaz. Siyâsî organizasyonların şekilleri, güçleri, İhata alanları, sayılan ne kadar çeşitli olursa olsun, İhtilâl öncesi dünya insanlığı genel olarak îmanlarına göre sınıflandırılabilecek bir ana karakter taşımaktaydı.

İman ise sevginin dînî literatürdeki adıdır. Çünkü insanın bağlılık veyâ teslimiyeti ancak sevgiyle mümkündür. Aklî bilgiler emin bilgiler değildir. Ne kadar sübjektif de görünse, müminin îmânı, onun için her türlü aklî alternatifin ötesinde bir kesin bilgi, derûnî tecrübedir. İspatlanması da gerekli ve şart değildir.

***

Orhun Kitâbelerî'nde, "Öd Tengri yaşar (veyâ "yasar")" şeklinde geçen ifâde, eski kültürümüzdeki Tanrı, varlık ve zaman (öd, zaman demek) idraklerinin mâhiyetlerini ortaya koyan çok kuvvetli bir inanışı aksettiriyor. Daha İslam'dan evvel Kağan'ın dilinden zamanda yaşayanın yalnız Tanrı olduğu fikrinin taşa kazınarak ebedileştirilmesi, aynı taşlarda Tanrı'dan gelip Tanrı'daki diriliğe dönüldüğünü aksettiren ifâdelerle birleştirilirse, bugün bile söylemeye cesâret edemiyeceğimiz bir hayat felsefesi ortaya çıkar. Bu hükümler, bize göre, küçük fânîler olan insanların da Tanrı'ya mânâca iştirâki ve bir iştirak idrâki içerisinde yaşaması demektir.

Modern zamanlardaki pozitivist anlayışlar, insan oğlunu kuşatan fizik ve metafizik çerçeveleri meydana getiren unsurları, o kadar alelade materyallermiş gibi gösterdi ki, insan, zaman,. insanın ruh. dünyası... ilk bakışta bütün derinliğini kaybetmiş göründü.

Mâverâi mesajlarını kaybederek sıradanlaşan sahalardan biri de tarih oldu. İnsanlık tarihindeki büyük rolü, vücûda getirdiği muhtelif vatyantlı engin medeniyeti ile Şark ve Garp medeniyet dâireleri yanında üçüncü büyük ekolü meydana getiren Türklük ve medeniyeti de, bilinen bütün kaynaklarına rağmen bu sıradanlaşmadân nasibini aldı.

Zamanı yaşayan Tanrı'dır diyen Bilge Kağan, kitabeler boyunca düşündüğü ve yaptığı her hareketi, ulaştığı hedefleri ve kurduğu düzeni açıkça Tanrı'ya ve O'nun düzeni demek olan Töre'ye bağlarken biz bu metinleri siyâsî ve harb tarihi dokümanları olarak görmekten bir türlü vaz geçmedik.

Halbuki, başka bir açıdan bakıldığı zaman, yâni Bilge Kağan'ın açısından bakıldığı takdirde onca mâcerânın ve daha nicelerinin ancak ve sâdece Tanrı yolunda gidildiği, Töre'ye hizmet vasfı taşıdığı zaman makbul tutulduğu görülecektir. Asıl olan Töre gayretidir. "Üstten Tanrı basmadıkça, altta yer parçalanmadıkça" bozulması muhal görülen Töre o kadar merkezî fonksiyona sahiptir ki, "KÖK TÜRK" tâbiri de buna bağlanır. Sanıldığı gibi buradaki "TÜRK" kelimesi bir ırkı ifâde etmez. Türk, Töre'ye uyan, Töre ise Tanrı'nın yaratış kânunları

demektir. Kutadgu Bilig müellifi bu konuda açıkça "Töre'nin gerçek koyucusu Tanrı'dır" (3192. b.) hükmünü vereli bin sene oluyor. Ama fark etmenin zamanı yeni geliyor herhalde. Törütgen Tanrı'nın koyduğu ilâhı düzendir Töre ve Türk de ona uyan kişi... Yâni Tanrı'ya yönelen insandır

Türk. Bütün gayretini Töre'yi ihyâ prensibine bağlıyan İlterişler, Köl Tiginler, Bilge Kağanlar onun için devletlerine "KÖK TÜRK" ismini koymuşlardır. Bu tâbir, "Töre'ye gerçekten bağlı, onu hakîkî muhtevasıyla yaşayıp ihyâ eden topluluk" mânâsına kullanılmıştır. Asla ırk ifâde etmez. Çünkü Kök Türk'ün ne öncesi ne sonrası vardır. Maksat tamamıyle Tamı nizâmına sadâkati göstermekten ibârettir. Asırlar sonra Kuzey Afrika'da kurulan bir İslam devletinin "MUVAHHİDLER" ismini alması gibidir. Yâni Türklük bir dünya görüşü mensuplarının sıfatıdır, bir ırkın adı değil! Antropolojik bakımdan da Türklük dâiresindeki toplulukların hiç de aynı ırka mensup olmadıkları görülür. Uygur'la Gagauz, Macar'la Osmanlı, Kazak'la Azeri tiplerine aynı ırkin mensupları denilebilir mi? Fakat bunlar Türk'tür. Çünkü asırlar boyu Töre mihverli bir devlet ve tevhid kültürü içinde yaşamışlar, kültürel bütünlük kazanmışlardır.

Kültürün ekseni Töre, Töre'nin tevhid anlayışı, Töre'nin hâkim karakteri mensuplarını yâni Türkler'i devlet kurmaya zorlamasıdır. Çünkü Töre ancak devlet müessesesiyle mer'î olabilen bir sistem ihtivâ etmektedir. Neden devlete ihtiyaç duyuluyor? Çünkü Töre'deki tevhid mesajına inanan insanların Öteki beşerî organizasyonlar karşısında ayakta durabilmeleri lâzımdır. Tevhid fikri de bu birliği zarurî kılmaktadır. Töre'nin devletinde kendi varlığında Tanrı'yı bulmuş, o külli kavrayışı beşerî plana aksettirebilecek, yâni Tanrı'nın Kut'unu kazanmış insanlar yönetici olabilirler. Böylece eşyânın hakikatine nüfuz etmiş "BİLGE" idâreciler, madde mânâ muvâzenesini kurmuş olan Türk Medeniyeti'ni Şark'a ve Garb'a rağmen asırlarca üstün ve hâkim kılabilmişlerdir.

Daha önce belirttiğimiz gibi Fransız İhtilâli'yle ortaya, çıkan ırk fikri etrâfında oluşmuş millet tarifi, İhtilal öncesi tarihte rastlanmamış bir anlayıştır. İstisnası Yahudiler'de görülür. Çünkü onların dîni millî karakterlidir ve İhtilal'in önde gelen fikir adamlarının Yahudi asıllı veya mason olmaları bu fikri gündeme, getirir.

Elbette bilinen geçmişi bakımından bugünkü Türk topluluklarının soy problemleri yoktur. Dünya kavimleri arasında bilinen eri uzun geçmişlerden biri bu topluluklara aittir. Ancak, başlangıçtan beri bir soy ve ırk gayreti Türk tarihinin karakteristiği olmamıştır. Peki Töre'ye uyan topluluklara Türk deniyorsa, Türkçe nereden çıktı? diye bir soru akla gelebilir. Bizce Türkçe Töre'nin içinden doğduğu ilk topluluğun dili olmalıdır. Bugün bu ilk topluluk hakkında fikir yürütmek için yeterince bilgimiz yok. Şu kadarını düşünmeden de edemiyoruz:

Bilindiği gibi Töre'de KARA renk HAKÎKAT'in sembolüdür. Kitabeler'de geçen "KARA BODUN" hakîkî kavini mânâsına geliyor. Çünkü Kitabeler'e bakılırsa Kök Türk devleti içinde onca

kavim bulunmasına rağmen Töre'nin kaybına en fazla üzülen zümre bunlardır. Ve kendilerini Bilge Kağan, TÜRK sıfatıyle birlikte anar. Türkçe bunların dili olmalıdır. **Diğer toplulukların bugün karşılaştığımız şîve farklılıkları coğrafî ve kültürel muhitleri yanında, Töre öncesi hayatlarından kalan dil yadigârları olmalıdır. Ancak bugün hiç kimse diğerine Türklüğünün nisbetiyle öğünemez.** TÖRE'Yİ BENİMSEYEN HERKES TÜRK'TÜR. **Arnavut asıllı Mehmet Âkif de, Çerkeş Ethem de, Tunuslu Hayreddin Paşa da, Gazî Giray Han da, Rum Mehmet Paşa da, Saidi Kürdî de, Hırvat Sokullu, Acem Nizâmülmülk.... Türktürler.**

Devşirmelik, sâdece Osmanlı'ya mahsus bir sistem zannedilir. Halbuki yukarıdaki isimlere bakılınca da görüleceği gibi bütün Türk tarihinde mer'iyette bulunan bir müessesedir. Ayrıca başka topluluk insanlarına kendi

savunmasını yaptırmak gayretinden ziyâde bir tür beyin göçü ve kalifiye eleman transferi olduğu kadar, mevcut, tevhid müesseselerini en liyâkatle kim yürütürse ona teslim etme büyüklüğüdür aynı zamanda.

İslam öncesi Töre devletlerinde de, İslâm sonrası Töre devletlerinde de (devlete ana özelliklerini yine Töre verdiği ve Töre'deki tevhidci nizam fikri İslâmiyet'le tam bir uyum gösterdiği, İslâmî dönemde de Türk Töresi hayatiyetini sürdürdüğü için) bu gönüllü transfer sistemi kullanılmıştır. Bilge Tonyukuk'tan Sogd kavmine, Nizâmülmülk âilesinden Sokullu'ya kadar Töre'ye intisab edip Türk olan herkes en yüce makamlara kadar çıkabilmişler ve bu medeniyete unutulmaz katkılarda bulunmuşlardır. Aynı durum Arnavut, Boşnak, Çerkeş, Kürt... kavimleri için de söz konusudur. Bunlar aynı zamanda Orta Asya'daki Yakut, Çuvaş, Kazak Kırgız ve benzerleri gibi Türk olmuş topluluklardır artık.

***

Vaktiyle sevgili Kabaklı Hoca'nın Türk Edebiyatı dergisinde Tolstoy'un bir mektubu yayınlanmıştı. **Bir Gürcü kadının ona yazdığı mektubunda oğullarının İslâmiyet'e geçerek Kafkas direnişine katıldıklarını anlatıyor ve onlar adına duyduğu teessürü naklederek cehennem azabına mahkûm olmalarından korktuğunu dile getiriyordu.** Şimdi Edebiyat dergisinin hangi sayısında neşredildiğini araştırma gereğini duymadığım cevâbı mektubunda Tolstoy meâlen, her büyük dînin insanları iyi, doğru ve güzele sevk ettiğini, onları sevgi ortamlarında mes'ud yaşatma gâyesine yönelik olduğunu anlatıyor ve **"itiraf etmeli kı hanımefendi, İslamiyet Hrıstiyanlığa göre daha derli toplu bir dindir. Müsterih olunuz"** diyerek kadını rahatlatmaya çalışıyordu.

Büyük kafalı, büyük gönüllü insanların bu vasıflarının arkasında teferruat çalılıklarına takılmadan, dikkatlerini dâima asıl olanda tutmaları bulunsa gerektir. Tolstoy'un bu tavrı insan ve din konusunda aradığımız müsâmahanın ip uçlarını veriyor.

"Birbirinizi sevmedikçe îman etmiş olmazsınız" hükmü, dînin özüne dâir yapılacak tefekküre zemin veriyor. Çünkü insan din için değil, din insan içindir. Halifetüllah sıfatını hâiz insan, dinler vâsıtasıyle iç dünyasını (geçmiş tecrübeler ışığında) daha kolay tasfiye edebiliyor. Temelinde İlâhî aşk bulunan İslam dîni de aslında yeni bir din değildir. **Allah indinde (baştan beri) tek din İslam'dır.** Hz. Âdem'den bu yana gelen bütün semâvî dinler İslam'dır. Nitekim Âmentü'de Kitaplar'a ve Peygamberler'e îman şartı, insanlık tarihini bu noktadan birleyen anlayışın en veciz bir hükmüdür. İslâm'ın büyük ölçüde eski gelenekleri dinleri toparlayıcılığı gayet sarihtir. Neshettiği hükümler istisna edilirse ana sistemde tevhid ana fikri dâimâ eksen teşkil etmiştir. O bakımdan özünde tek Tanrı inanışı ve tevhid mesajı bulunan Töre'nin târihimizdeki devamlılığı yadırganacak bir durum yaratmaz.

Sh:188-196

****

Binlerce sene süren Türk târihinde ve devletlerinde TÖRE'nin ne kadar mühim yer tuttuğu mâlûmdur. Bâzen bir devlet hukuku, bâzen de gelenek, görenek zannedilen TÖRE; çeşitli spekülasyonlara konu olan eski Türk dîninin adıdır. Merkezinde hemen hemen bütün zâtî ve subûtî sıfatları taşıyan Gök Tanrı inanışının bulunduğu bu sistem tereddütsüz söyleyebiliriz ki Tevhidci özelliklere sahiptir.

Eski Türk cemiyeti bütünüyle TÖRE'nin şekillendirdiği bir İçtimaî yapı arzetmiştir. Bu yapı, gene TÖRE'nin emriyle teşkil edilen ve Töre'yi korumak maksadına yönelik olan TÜRK devletlerince yaşatılmıştır. 1982 Anayasamızm daha girişte Devlet'e küdsiyet izâfe etmesi, ta başlangıçtan beri devletin beşerî planda Tanrı irâdesinin müesseseleşmesi şeklinde anlaşılması geleneğinin, günümüze kadar uzanması sebebiyledir.

Tanrı'nın yaratıcı sıfatı, Törütgen kavramıyla îzah edilmiştir. Töre'nin gerçek koruyucusu ise Yusuf Has Hâcib'in tabiriyle **"Kadir-i mutlak olan Törütgen Tanrıdır"** Burada şunu söylememiz gerekir ki, Türk kelimesi de aslında bir ırk adı değildir. **Töre'ye mensup veyâ onu benimsemiş olan muhtelif kavimlerin bir üst kimliğidir.** Yâni Türk devleti bir medeniyet anlayışının, bir kâinat görüşünün devletidir. Yoksa basit bir ırk devleti değil. Zâten ırka dayalı devlet fikri Fransız İhtilâli'nden soıira moda olmuştur.

Nasıl İslâmiyet'ten evvel Kırgız, Kazak, Tatar vs. muhtelif boylar Töre'yi benimsemekle Türk olmuşlarsa, belki de tarihte Devlet fikrinin kaynağı olan TÖRE'ye göre vücut bulmuş Osmanlı Devleti'nde de aynı şekilde Arnavud'u, Çerkez'i, Boşnağı, Kürd'ü vs. Türk olmuşlardır. Çünkü asıl olan Tevhidci dünyâ görüşünü benimsemektir. **Yugoslavya'da İslâmiyet'i Osmanlı'dan öğrenen Boşnaklar'ın Türk oldum demeleri, bir de bu noktadan değerlendirilmelidir.**

Töre'nin Vatan anlayışı da hayli orijinaldir. Töre'yi benimsemiş olan topluluklar, yâni Türkler nezdinde Vatan mukaddestir. Üzerinde Töre'nin yaşanabileceği yer Vatân'dır ve Tanrı'ya adanmıştır. Yahudiler'de görülen şeklin aksine. Vatanın Tanrı'ya adanması fikri, (Kitabe ler'de «îduk yir-sub» şeklinde geçiyor) İslâm sonrasında da devam etmiş, Osmanlılar'da Mîrî Arazi Sistemi şekliyle gelişmiştir. Aynı espri bugün vakıflarla devam etmektedir. Çünki vakıf Tanrı'ya adanmış mülktür.

Töre konusunda söylenecek o kadar çok şey var ki, eğer daha detaylandırmaya kalkışırsak diğer mevzûlara yer kalmayacağı endişesiyle burada kesip, yeti geldikçe temas edelim.

Sh:136-137

İLAHİ KÖS

Yaptığımız araştırmalara göre eski Türkler'deki Tanrı telâkkisi ve kâinat anlayışı, vahdâniyetçi bir sistem içinde yer almıştır.. **Yukarıda naklettiğimiz cümlenin söylendiği târihlerde Türk kelimesi henüz bir ırkın adı değildir.** İlâhî nizam manâsına gelen "TÖRE" (Törü)'yi ihdâs eden Törütgen (Hâlık) Tanrı'nın yolunda giden insanlar mânâsında bir kelime idi. İnsanlar Töre'yi benimsemekle Türk olmaktaydılar. Türk milleti (Türk Bodunu) tâbiri "Millet-i İbrâhim" terkibinde ifâde edilen cemaat manâsında bir tâbirdi. Ve Tanrı, İlâhî düzeni (Töre'yi) korumak maksadıyla kendine inananlara Devlet vermekteydi. Devletin vazifesi Töre'yi korumak ve böylece insanlığı huzura, kavuşturmaktı. İl (devlet) kelimesi onun için huzur mânâsına gelen bir kelimeydi. Kök itibariyle ses, haber mânâlarına gelen "Kü" kelimesinden doğan Küs (Kös), Töre hâkimiyetindeki devletin istiklâl sembolüydü.

Tanrı Türkler'e: "Kösleri yok olmasın, Töre'nin tebliğ ve hâkimiyeti durmasın" diye Vatan, Devlet ve Hâkan vermekteydi.

Sh:202

****

Töre, İlâhi nizâmdır; eski Türk dininin de adıdır.
Töre (törü), "Törütgen Tengri" (Hâlık)nin koyduğu nizamdır.
Gerçek Töre koyucu Tanrı'dır.
Töre olmazsa kâinât yerinde duramaz.
Yâni Töre kâinat nizaminin da adıdır.
Töre hükümleri içindeki tavsiye, yasak ve emirler saf doğrulardır.
Töre, bütün insanlığı kucaklar.

Ey Bey
Tanrı kendi nizâmının yürütülmesi için sana beylik verdi."
"Sen her vakit Töre'yi adaletle tatbik et; beylik Töre ile ayakta durur"

"Ey âlim, devletin başında uzun müddet hüküm sürmek istersen Töre'yi doğru (tüz-eşit) yürütmeli ve kavmi (bodunu) korumalısın",
"Töre ile devlet büyür ve dünya düzene girer; zorbalık (küç) ile devlet küçülür ve dünyanın nizâmı bozulur"

"Beyler gönüllerini temiz tutar ve Töre'yi tatbik ederlerse beylik bozulmaz ve uzun zaman pâyidâr kalır"

"Eğer dikkat edersen, görürsün ki, dünya beyleri arasında en iyileri Türk beyleridir"

"Tanrı kime beylik verirse, ona işi ile mütenâsip akıl ve gönül de verir- münâsip tavır ve hareket ile akıl ve kol kanat İhsan eder"

Töre, beşeriyete kut kazandıran, insanları kendi hakîkatlerine ulaştıran prensipler yekûnudur; kut'da mutlak bir kudret, her türlü zenginlik ve nimet, mutlak güzellik, dâimî tâzelenme, ebedî hayat ve kusurlardan münezzehliktir.

"Ey bey,
gücün yettiği kadar töreyi tatbik et ve kavminiıı hakkını vermeye çalış" .

"Eğer'(Törenin tatbikinde) kusur edersen Tanrı'dan affını dile..." .

"Tanrı kadirdir, âdildir; gerçek töreyi koyan, veren O'dur; yarattığı bütün mahlûklara gücü yeter" .

"TÜRK OLMAK" TANRI MİLLETİNDEN OLMAK DEMEKTİR.
"TANRI DÜŞMANI" HER ZAMAN YENİLMEYE MAHKUMDUR.

Kaynak: Sait BAŞER, Kutadgu Bilig'de KUT VE TÖRE DEN SEVGİ TOPLUMUNA, 1995, İstanbul

[slideshare id=56320509&doc=kutvetre2-151220202413&type=d]

RUSYA HAKKINDA

İsmail Emre kuddise sırruhu'l-âlî Efendim hazretleri 1951 yılında buyurdular ki:

Çok yaklaştı; (Avrupa'yı işaret ederek) bu taraf hep Müslüman olacak. (Rusya'yı işaret ederek) yalnız şu taraf olmaz. Onlar dünyanın deccalı. Onların içinde de dindarlar var. Onlar ortadan çekilirlerse, Ruslar mahvolacak. Dinsiz milletler yaşayamazlar.

(Muhterem okuyucularımıza bu münasebetle 24.17.1951 de doğmuş bir (Doğuş)un birkaç dörtlüğünü veriyoruz):

Birbirine düşen, hepsi kardaş,

Bölük bölük olur, ederler savaş;

Bu doğan Deccal'a Mehdi! Gel, ulaş!

Gaflette durana işitilir hoş.

Hiçbir dinsiz millet burada yaşamaz,

Mutlak helak olur, daim koşamaz;

Ya put sevmelidir, veyahut namaz;

Gaflette durana işitilir hoş.

Her dinin bir ucu Hakk'a dayanır.

Din bir yoldur, giden mutlak uyanır;

(Emre) vardı, gitti; (Dost)unu tanır,

Gaflette durana işitilir hoş.

Erişim: http://www.ismailemre.net/ic-kaynak.asp?yazno=1&katno=9

DİNLER HAKKINDA ÖZET BİLGİLER

İslam öncesi Kültür, Din ve Tanrı anlayışları hakkında bilgi vermeden önce insanın varoluşu, değişik toplumların Tanrı kavramları, ilk inançlar ve günümüzde yaşayan başlıca dinler hakkında Özet bilgiler

İnsanın Varoluşu

İnsanın varoluşu (ya da ilk oluşumu) konusunda Tevrat, Kur'an, Mu ve Atlantis Teorileri ve bilimsel bakış açılarına göre kısa bilgiler:

1- **Tevrat'a Göre**: İnsanın yaratılışı ve Tufanla ilgili olarak Tevrat'ta verilen bilgilerle Sümer efsanelerindeki bilgiler arasında büyük benzerlikler bulunmaktadır.

Tevrat'ın başında dünyanın ve Adem'in yaratılışı anlatılır. Allah, topraktan kendi suretinde Adem'i yapar ve burnuna hayat nefesinden üfler. Onun kaburgasından da Havva'yı yaratır ve onları cennete koyar. Adem ve Havva, Allah'ın kendilerine yasakladığı meyvayı yedikleri için cennetten kovulup dünyaya atılarak cezalandırılırlar. Onlardan türeyen insanlar da Allah'ın emirlerine uymadıklarından Nuh Tufanı ile toptan cezalandırılırlar. İnanmayan büyük çoğunluk ölür, inanan küçük azınlık kalır.

Burada dikkati çeken durum, Adem'den türeyen insanların dışında dünyada iki tür insanın daha var olduğunun bildirilmesidir. Fakat bunlar hakkında yeterli bilgi verilmemektedir. Bu üç insan türü şunlardır:

1- **Adem ve Havva'dan türeyen insanlar**

2- **Allah' Oğulları**

3- **Nefilimler**

Tevrat'ta bununla ilgili ayetler şunlardır:

"Toprağın yüzü üzerinde insanlar çoğalmaya başladı ve onların kızları doğduğu zaman, Allah' Oğulları, Adem kızlarının güzel olduklarım gördüler ve bütün seçtiklerinden kendilerine aldılar Kızlar onlara çocuklar doğurdular. O günlerde, hem de ondan sonra yeryüzünde Nefilim vardı: (İri adamlar). Bunlar eski zamandan zorbalar ve şöhretli adamlardı." (Tekvin, 611-4)

Tevrat, insanın varoluşu konusuna açıldık getirmemektedir.

Kimi yorumcular, **"Allah'ın Oğullarının uzaydan, başka planetten gelen varlıklar (insanlar) olduğu tezini ileri sürmektedir, fakat bu tez, bilinmeyeni yine bir bilinmeyenle açıklama anlamına geldiğinden kabule değer görünmemektedir.**

Büyük Ceza, Nuh Tufanı: Yukarıda açıklandığı gibi Adem neslinden memnun kalmayan Allah, gazaba gelir, Nuh Tufanı ile o kuşağı yok ederek yeni bir kuşak türetir. Tevrat'taki ilgili ayetler:

"Ve Rab, yeryüzünde adamı yaptığına pişman oldu... ve Rab dedi: Yarattığım adamı ve hayvanları, sürünenleri ve göklerin kuşlarını toprağın yüzü üzerinden süreceğim." (Tekvin, 616-7)

Kitaba göre Nuh Tufanı'ndan sonra insanlar, Nuh'un üç oğlundan yeniden türerler. Bu üç oğuldan türeyenler şunlardır:

1- Yafet (Yafes)’ten türeyenler: Beyaz ırk (Kafkas Irkı), Kimmerler, İskitler, Medler, İyonyalılar, İberyalılar, Togormanlar... (Çerkesler ve Türkler Yafet’ten gelme sayılıyor.)

2- Ham'dan türeyenler: Elamlar, Astırlar, Babiller, Ermeniler, Doğu Afrikalüar, Kenardılar...

3- Sam'dan türeyenler: Araplar, Yahudiler, Keldaniler, Mısırlılar, Libyalılar, Etopyalılar, Faslılar...

Görüldüğü gibi burada, çoğunlukla orta ve yakın doğu halkları sayılmakta, Moğollardan, Çinlilerden, Japonlardan (San ırktan) ve zencilerden söz edilmemektedir. Yani Tevrat’ın konusu, tüm dünya insanları değil, belli bölgelerin insanları oluyor.

(Tevrat’ta Âdem’den itibaren, onun soyundan gelen peygamberlerin ne kadar yaşadıkları yazılıdır. Bunlar hesaplandığında görülür ki Adem’in yaratılışı 15 bin yıldan öteye gitmemektedir, oysa bilimsel veriler insanın dünyada varoluşunu milyonlarca yıl eskilere götürüyor. Antropolojiye göre ateşin bulunuşu, yaklaşık 500 bin yıl öncedir. Eğer bu bilimsel veriler doğruysa Tevrat’taki bilgiler yanlış demektir.)

2- Kur'an a Göre:

Kur’an’da Tevrat’ın tastik edildiği sık sık tekrarlanmaktadır, İnsanın yaratılışı konusunda, Tevrat’tan farklı olarak, zaman belirlenimi yoktur. İlgili ayetlere bakalım:

“İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı bir süre geçmedi mi?” (76/1) —Buradan, bilimsel teorilere uygunluk halinde, insanın henüz insanlaşmadan önce uzun ilkel dönemler geçirdiği anlamı çıkmaktadır.—

“Allah, ey İblis iki elimle yarattığıma secde etmekten seni alıkoyan nedir? Böbürlendin mi, yoksa yücelerden misin? dedi. İblis, ben ondan hayırlıyım, beni ateşten, onu çamurdan yarattın, dedi.” (38/75-76) —Buradaki, iki elimle yarattım, anlatımının anlamıyla ilgili bir bilgiye sahip değiliz.—

“Allah’ insanı, pişmiş çamura benzeyen (kerpiçe) bir balçıktan yarattı.” (55/14)

“O, her an yaratma halindedir.” (55/29,1 —Tasavvufun dayandığı ayetlerden biri— “Ölüden diri, diriden ölü çıkarır." (6/95)

“İlk başta insanı çamurdan yaratmıştır, sonra onun suyunu dayanıksız bir suyun özünden üretmiştir. Sonra onu tanılayıp şekillendirmiş, ona kendi ruhundan üflemiştir.” (32/7-8) —Tevrat’ta nefesinden üfledi, burada ise ruhundan üfledi denilmekte.—

“Allah, her hayvanı, özel bir sudan yarattı.” (24/45), Fikri Yavuz Çevirisi

“Allah’ sizi yerden, ot (bitki) bitirir gibi bitirmişti.” Diyanet Vakfı (71/17)

“Hayatı olan herşeyi sudan yarattık.” (21130)

“Ey insanlar, sizi bir tek şahıstan —Adem’den— yaratan, o şahıstan da eşini—Havva'yı—vücuda getiren, ikisinden de birçok erkekle kadınlar üreten Rabbinizden korkun.” (4/1)

“Biz bir şeyi dilediğimiz zaman sözümüz sadece şöyle demektir, ‘ol’. O da hemen oluverir.” (16/40,19/35)

3 -Mu ve Atlantis Teorilerine Göre:

Bu teorilere göre bir zamanlar Büyük Okyanus'ta (Pasifik) Mu Kıt'ası, Atlas Okyanusu'nda (Atlantik) Atlantis Kıt'ası vardı, ve buralarda yaşayan insanlar, teknik ve uygarlık bakımından bugünün insanlarından bile daha İleriydiler. Aralıklı büyük depremler yüzünden 10-12 bin yıl önce battılar. Batmadan önce iç "savaşlar nedeniyle düzen bozulmuş ve uygarlık gerilemişti. Bu iki kıt'a ile ilgili özet bilgi şöyledir:

Mu Kıt'ası: 1883'te Tibet'e giderek bir tapmağı ziyaret eden tanınmış Mu araştırmacısı İngiliz James Churchward, Mu hakkındaki ilk bilgileri, bu tapınağın arşivinden edindiğini söyler. Tabletler, ancak rahiplerin bildiği ölü bir dil olan Naga dilinde yazılmıştır J. Churchward, rahipten iki yılda bu dili öğrenerek tabletleri çözmüş, sonra Mu uygarlığını ortaya çıkarmak için elli yıl sürecek olan araştırma gezilerine çıkmış. Pasifik Adaları, Birmanya, Orta Asya, Sibirya, Mısır, Avustralya ve Orta Amerika'yı gezerek bilgi ve belgeler toplamıştır.

Amerikalı Jeolog William Niven de 1921-23 yıllarında Meksika'da Mu ile ilgili bilgiler içeren 2600'den fazla belge ortaya çıkarmıştır.

Araştırmacıların Mu Kıt'ası hakkında verdikleri bilgileri şöyle Özetleyebiliriz:

J. Churchward'a göre, günümüze kadar gelen birçok dinsel inanç bir tek ortak kaynaktan çıkmışlardır. Bu da insanlığın ilk ve tek Tanrılı dini olan Mu dinidir. Bu dinle ilgili belgeler 70 bin yıl öncesine dayanır.

Mu halkı tanrıya "Göksel Baba" diyordu. İsmi ağıza alınamazdı. Tabuydu. —Aynı gelenek Yahudilerde de var, Yehova'nın adı söylenemez—

Mu dininde Güneş, tanrının tekliğini simgelemekteydi.

Eski Mısır'a Mu dini Atlantisli Thoth tarafından Oziris adıyla getirilmiştir. (Çerkescede Oziris, Konuşanın oturduğu yer, Thaut sözü de "Tanrının Hizmetçisi" anlamına gelmektedir.)

J. Churchward, Musa dini Oziris dinidir diyor ve örnek olarak Tevrat'taki on emri gösteriyor.

Teoriye göre, Mu uygarlığını uzun süre, diğer planetlerden gelen uzaylı bilge üstatlar yönetmişlerdir. (Tevrat'taki Allah' Oğulları gibi burada da karşımıza yine uzaylı İnancı çıkmaktadır.)

Mu' kılar, 50 bin yıl önce Meksika'ya çıkmışlar.

Hindistan'dan Babil ve Mısır'a gelen uygarlıklar, sönmekte olan Mu uygarlığının kalıntılarıydı.

Mu Kıt'ası 10-12 bin yıl evvel battı. Batış nedeni volkanik gazların patlamasıydı.

Alman Doğa bilimcisi Haecken şöyle diyor: "İnsan türü şimdi Pasifik'in altında uzanan Lemurya'da—Mu kıtasında— doğmuştur.

Orta Asya efsanelerine göre çok eski zamanlarda Gobi Çölünün yerinde büyük bir iç deniz bulunuyordu. Çin bilginlerine göre bu denizde "Mavi gözlü ve sarı saçlı, beyaz insanların yaşadığı bir ada vardı. Bu insanlar gökten inmişler ve kendi uygarlıklarını yaymaya çalışmışlardı. (Yine uzaylı efsanesiyle karşılaşıyoruz.)

(Bu alıntılar için kaynak: "Mu-Tarih Öncesi Evrensel Uygarlık" kitabı)

Atlantis Kıt'ası: "Tufan Öncesi Atlantis" kitabına göre, Atlas Okyanusu'nda bir zamanlar "Atlantis Kıt'ası" vardı. Uygarlık ve teknik düzeyi bugünkünden çok ileriydi. Pasifikteki Mu kıtası gibi, Atlantis de Aralıklı ve şiddetli volkanik depremler nedeniyle battı. Batmadan önce

sosyal düzen de bozulmuştu. Depremlerden kaçanlar Amerika'ya, Avrupa'ya, Afrika'ya dağıldılar. Bir kısmı Abhazya'ya kadar gitti. Özellikle Mısır'a ilgi gösterdiler ve orada yeni uygarlık kurdular.

Eflatun, Timeos ve Kritias isimli diyaloglarında, Atlantis'ten, Atlas Okyanusu'nda dokuz bin yıl önce batmış bir ada olarak söz etmektedir.

İgnatius Donelly'nin 1882'de yayınlanan "Atlantis, Tufan Öncesi Dünya" kitabındaki kanıtlamalar, eski Mısır kültürleriyle, Orta ve Güney Amerika yerlilerinin kültürleri arasındaki benzerlikler üzerine kurulmuştur. Bu eski kültürlerin Atlantis kökenli oldukları ve Atlantis'in batışından sonra onun devamı olarak geliştikleri görüşü ileri sürülmektedir. Donelly'ye göre Basklar da Atlantisten gelmedir. Bask dili Avrupa'da tektir, Batı Avrupa'nın Ari dilinden değildir. Basklar, fiziksel görünüş olarak da Avrupalılardan farklıdır.

"Tufan Öncesi Atlantis" kitabındaki bilgilerin çoğu, eski Mısır'da enkarne olduğunu söyleyen medyum Edgar Cayce'in verdiği bilgilere dayanmaktadır:

İnsan, yeryüzünde on milyon beş yüz bin yıl önce, dünyanın beş değişik yerinde aynı zamanda gözüktü, (sf, 36,41,65)

Kırmızı ırk, Atlantiste yaratılmıştı, (sf 1,4)

Uzun aralıklarla Atlantisi yıkan üç deprem oldu:

1- 50.000 yıl önce,

2- 28.000 yıl önce,

3- 10.000 yıl önce (sf.4)

Mısır yerlilerine yazı dili fikrini Atlantisten kaçanlar getirdi, (sf.110) Mısır'da çeşitli milletlerin Öğretileri birleşti. (sf,127)

Gobi ülkesinden ve Hindistan'dan Mısır'a öğreti geldi. (sf.128)

Batık Atlantis Kıt'asının yeniden yükseleceği söyleniyor, (sf. 135, 136,147)

4- *Bilime göre İnsanın oluşumu:*

Antropolojinin bu konudaki bilgileri kısaca şöyledir:

1- "Home Erectus türünün bir üyesi olan Pekin inşam, günümüzden 500-250 bin yıl önce yaşıyordu. Ve büyük bir olasılıkla taş aletleri ve ateşi kullanıyordu.

İlk Home Sapiens'lerden sayılan "Steinhem insanı'', Avrupa'da günümüzden 200 bin yıl önce yaşamaktaydı. Home Sapiens Neanderthal İnsanı Avrupa, Asya ve Afrika'da 100 bin - 40 bin yıl önce yaşamıştır. Kromanyon insanının —Home Sapiens Sapien— fosilleri, Avrupa'da birçok yerleşim bölgelerinde bulunmuştur. Günümüzden 40.000 yıl önce ortaya çıkan ve anatomi açısından modem olan bu İnsan, taş ve kemikten alet yapımı, resim, oymacılık ve avcılığın yanı sıra, doğum ve ölüm gibi durumlarda yapılan ayin ve törelerini de içeren bir kültür geliştirmiştir. (Groiier Internasyonal Americana, cilt. 2, Sabah Yayını)

2- "Zamanımızdan üç milyon yıl önce Pleistoen (Buzul) dönemi başladı. Bu dönem insanların evrimine sahne oldu. Dördüncü buzul döneminde Neanderthal insan yok oldu. Son buzul dönemi bitmeden önce yeni bir insan türü gelişti. Ve dünyaya egemen oldu. Bu tür, günümüzün inşam olan Home Sapiens Sapien'dir ki çeşitli ırklar halinde var olmuştur.

Bunlardan ilki Kro-Manyon ırkıdır. (Avrupa'da) Buzul dönemi sona ererken bunlar Asya ve Afrika'nın geniş alanlarına yayıldılar. Daha sonra, yaklaşık MÖ 17.000 yıllarında Bering Boğazı'nın buz köprüsü üzerinden Amerika'ya geçtiler.

Irklar: İnsanlar arasındaki fiziksel farklara göre başlıca üç ırk ve alt gruplan şunlardır:

1- Kokazoid Irk (Kafkas Irkı - Beyaz Irk):

a)NordikIrk b)AlpinIrk c) Akdeniz Irkı d) Hindu Irkı

2- Negroid Irk (Siyah):

a) Afrika Negroları b) Okyanus (Melanezya) Negroları c) Negritoları (Pigment)

3 - Mongoıoid Irk (S an ırk):

a) Asya Mongoloidleri b) Malakalılar c) Amerika Kızılderilileri

Bu üç temel grubun kapsamına girmeyen ırklar:

1- Polinezyalılar

2- Austroidler

3- Veddoidler (Hindistan ve doğu Hint Adaları)

Irk, sadece anatomik ve fizik özellikler tarafından belirlenen biyolojik bir olgudur. Irk ile dil ve kültür birbirinden bağımsızdır. İlkel bir kültür, ilkel bir zeka anlamına gelmez.

UNESCO, şu sözlerle durumu özetlemektedir: "Elimizdeki bilimsel veriler, insan gruplarının, zihinsel kapasite ve duygusal gelişim açısından, yaratılıştan birbirinden farklı olduğuna İnanmamıza yol açacak hiçbir dayanak noktası vermemektedir." (İnsan ve Dünyalı, Calvin Wells, Çev. Er- zen Onur, sf. 12)

Antropolojik kaynaklardan yaptığımız bu alıntıların da gösterdiği gibi, insamn oluşumu konusunda bilimsel veriler, Tevrat'ı onaylamıyor.

TANRI KAVRAMLARI

Tarihsel süreç göstermektedir ki insanlığın ilk dönemlerinden başlayarak toplumlarda, benzer ya da farklı Tanrı kavramları olagelmiştir.

Kısaca söylersek bu kavramlar dinlerde inanç, felsefede düşünce, tasavvufta (Sufilikte) varlığın birliği temellerine dayanmaktadır.

a) DİNLERDE TANRI KAVRAMLARI:

1- Musevilikte: Tevrat'ta Elohim adı kullanılıyordu, sonradan bu Yeho- vn'ya dönüştü. Yehovâ, Musa'ya kendini şöyle tanıtmaktadır: **"Ben, ben olanım."** (Çıkış, 3114-15). Bu tanım, hiçbir içerik belirtmeyen, son derece soyut bir kavramdır. Fakat Tevrat'ın bütününde Yehova'nın nitelikleri ortaya çıkmaktadır. Buna göre Yehova, Yahudilerin (İsrail oğullarının) ulusal Tanrısıdır. Onları hem Tanrı, hem kral gibi yönetir. İsrail oğullarına özgürlük, ülke ve devlet vadeder. Zamanla bunlar gerçekleşir.

2- Hıristiyanlıkta: İsa çarmıha gerildiğinde Matta İnciline göre **"Eli, Eli Lama Sabaktani"** (27/46), Markos İnciline göre **"Eloi, Eloi Lama Sabaktani"** (15/34) diye bağırır. Anlamı şudur:

"Allah'ım, Allah'ım, niçin beni yalnız bıraktın?" Demek ki, o dönemde Tanrıya "Eli ya da Eloi" diyorlardı. İsa, peygamber olarak bilinir, oysa kendisi hiç peygamber olduğunu söylemedi.

Kendini Allah'ın oğlu olarak bildirdi. Allah'ı da "Baba" diye çağırdı. Aslında eski toplumlarda Allah' ile Baba çoğu kez özdeşleştirilmişti. Bugün bile halk arasında "Allah' Baba" sözü rahatça kullanılmaktadır.

Kendi sunuş tarzına göre İsa, Baba'nın insan şeklinde görünümüdür.

- "Ben Allah'tan çıkıp geldim." Yuhanna, (8/42)
- "Ben ve Baba biriz." Yuhanna, (10/30)
- "Beni gören, beni göndereni görür." Yuhanna, (12/45/, 14/9)
- "Ben bu dünyadan değilim." Yuhanna, (8/23,24)
- "Buluttan ses: seçtiğim oğlum budur, onu dinleyin." Luka, (9/35)
- "Ey Baba, dünyanın kuruluşundan önce beni sevdin." Yuhanna (17/24)

3- İslamda: Kur'an'da Allah, her şeyi yaratan, bilen, gören, işiten, acıyan, bağışlayan, ödüllendiren, cezalandıran bir yüce varlıktır. Ayrıca 99 güzel ismi (Esma-ül Hüsna) vardır. Peygambere tam yetki vermektedir: **"Kim Peygambere itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur."** (4/80)

Ayrıca El-Hadid suresinde Allah'ın şu beş özelliği vurgulanmaktadır: **"O, ilktir, sondur, zahirdir, batındır, O her şeyi bilendir."** (57/3)

Bir hadiste bunların dördünün peygambere verilmiş olduğu anlatılmaktadır. Hadis şudur: "Cebrail yeryüzüne indi ve bana şu şekilde selam verdi:

"Selam sana ey evvel, ey ahir, ey zahir, ey batın." Bu davranışı yüzünden Cebraili kınadım da şöyle dedim:

Bu sıfatlar, benim gibi bir yaratılmış için nasıl kullanılabilir ey Cebrail? Bunlar yaratanın nitelikleri olup yalnız ona layıktırlar. Cebrail dedi ki

Ey Peygamber!

Şunu bil ki, Allah' bana seni bu şekilde selamlamamı emretti, Çünkü yüce yaratıcı seni bu niteliklerle yüceltti... Allah' seni Batın diye adlandırdı, çünkü senin adım kendi adıyla birlikte kırmızı nurla arşın gövdesine yazdı. Hem de Baban Âdemi yaratmadan iki bin yıl önce... Senin üstünlüğünü de göklerdeki varlıklara ve yeryüzündekilere iyice tanıttı. Bu varlıklar içinde öylesi vardır ki yalnız sana selat ve selam eder ey peygamber. Rabbin Mahmud, sen de Mahmud. Rabbin evvel, ahir, zahir, batın, sen de Öyle."

(Kendi Dilinden Son Peygamber. Dr. Y. Nuri Öztürk, sf 67,68)

Yine Yaşar Nuri Öztürk'e göre:

- **"Peygamber, evrenin kendisidir."** (sf 129,167)
- "Muhammed, Allah'ın bir görünüşüdür." (sf. 172)

4- Hinduizmde: Kendi bölümünde geniş şekilde görüleceği gibi Hinduizm, çok tanrılı bir dindir. Çok Tanrılı eski Vedizm, uzun süreli değişimlerden sonra Brahmanizmi ve Budizmi doğurmuştur. Hint çok Tanrılığı, tek Tanrının değişik görünümlerini ifade ettiğinden tek Tanrıcılıktır, denilmektedir. Brahma kendini üç ayrı biçimde gösterir: 1- Brahma/Yaratıcı), 2- Vişnu/koruyucu), 3- Şiva/ Yıkıcı)

5- Eski Türklerde: Eski Türklerde ve Moğollarda Allah'a "Tengri" denirdi. Jean-Paul Roux şöyle diyor:

-"Tengri" adı, Arapça "Allah'" adının yerini tutmak üzere Cumhuriyet Türkiye'sinde Tanrı şeklinde yeniden kullanılmaya başlandı. (Türklerin ve Moğolların Eski Dini. sf. 90)

- Eski inanışa göre Tengri aynı zamanda tüm insanların Allah'ıdır ve tek Allah'tır, (sf. 93)

- Tengri'ye Gök-Tengri de deniliyordu, (sf. 238)

Daha geniş bilgi 2. bölümde yer alıyor.

6- Çerkeslerde: Çerkeş adı, dışardan verilmiş bir addır. Çerkesler, kendilerine Adıge derler. Adıge dilinde Tanrının adı "Tha'dır. Tha, yaratıcı tek Tanrıyı anlatır. Ayrıca saygı ya da korku duyulan doğa güçlerinin adlarının başına veya sonuna Tha kelimesi getirilerek birleşik isimler türetilir. Zewatha (Savaş Tanrısı), Mezıiha (Orman Tanrısı), Wefetha (Gök Tanrısı), Thaul-Thott (Hermes) vb.

(Bu konudaki daha geniş bilgi ise 3. bölümde yer almaktadır.)

b) FELSEFEDE TANRI KAVRAMLARI:

Tanrı kavramı, sadece dinlerin değil, felsefenin de konusudur. Dinler, Tanrıyı inanç düzeyinde ele alırken felsefe akıl düzeyinde alır. Nasıl, dinlerin Tanrı kavramları birbirinden farklı ise filozoflarınla de farklıdır. Bununla beraber aralarında ortak yanlar da vardır. Burada Batı Felsefesinden ve İslam Felsefesinden örnekler vereceğiz.

Batı Felsefesinde Tanrı Kavramı

1- Sokrat (MÖ 469-399: 70) Sokrat, Eflatun'un hocasıdır. Eflatun'un Şölen adıyla Türkçeye çevrilmiş olan "Symposion" kitabında Sokrat'ın Da- iman adında bir ilham perisinden söz edilmektedir. Onun aracılığı ile bilgi alır. Yanı bir çeşit peygamber davranışı içindedir. Sokrat'a göre insan sevgisinden hareketle Tanrıya varılabilir. Sokrat, bir de kendisine bilgi veren Diotimo adında bir yabancı kadından söz eder: "Tanrıların hiçbiri bilgiyle uğraşmaz, bilgeliğe özenmez, çünkü zaten bilgedir. Bilgeliğe ermiş bir insan da artık bilgiyle uğraşmaz." (Eflatun: Symposion, $f. 69)

2- Eflatun (MÖ 427-347: 80) Eflatun (Platon), Tanrıbilim tarihinin İlk filozofu sayılmaktadır. Ona göre Tanrı birdir, değişmez, ebedidir. En yüce iyilik ve güzelliktir, Eflatun, evrenin düzenleyicisi olan Tanrıya "Demiurg" diyor. Demiurg, yaratıcı değil, düzenleyicidir, çünkü evren (madde) zaten vardır.

Eflatun'a göre Ruh ölümsüzdür. Tanrıdan gelir, Tanrıya döner. Ölçülü insan Tanrının dostudur, çünkü ona benzer. Biz toprağın değil, göğün bit- kisiyiz.

3- Aristo (MÖ 348-322; 62){Hareket etmeyen bir hareket ettiriciye ihtiyaç vardır ki o da Tanrıdır. Tanrı kendi ile özdeştir, iyidir, güzeldir. Mükemmeldir. Tanrı, düşüncenin düşüncesidir. Ruh, yorulmak bilmeyen bir eğilimle Tanrıya doğru gitmek istemektedir. Aristo, insan ruhunun ölümsüzlüğüne inanır. Beden, ruhun işlevlerini yerine getiren bir araçtır^

4- Dekart (1596-1650: 54) Tanrı, kendi kendinin nedenidir. Her şeyi bilen ve yaratandır. Her şeye gücü yeter. Tanrının iradesi ve özü gibi ebedi ve değişmez bir niteliktedir.

5- Spinoza (1632-1677: 45) Hollandalı, Portekiz'den baskı nedeniyle kaçan bir Yahudi aileden geliyor. Gizemci Kabala ve Zohar bilgisiyle Batı felsefesine değişik bir bakış açısı getirmiştir. Tanrı ile ilgili görüşlerinden Örnekler:

- Tanrı, dünyadan ayrı bir şey olamaz,
- Tanrının insana, insanın Tanrıya yönelik sevgileri bir ve aynıdır.
- Tanrı insandan bir şey istemez. Tanrının hoşnutluğu, ya da hoşnutsuzluğu olmaz. Bunlar, insana Özgü niteliklerdir.
- Zihinsel Tanrı sevgisi, kişisel bir sevgi gibi yorumlanmamalıdır.
- İnsan ruhu bedenle birlikte yok olmaz, onda ebedi olan bir şey kalır.
- Ruh, bedenin düşüncesidir. Bedenle birleşmiş bir düşüncedir.

Yaratılmış doğa (natura naturata) değil, yaratıcı doğa vardır. (Panteizm)

- Tanrı, her şeye içkin nedendir. (Dışsal neden değil, içsel nedendir.)
- Ruh, kendi kendinin bilincidir.
- Tanrı, hiçbir şeye muhtaç olmadığı için özgürdür.
- Evrende. Tanrı ve doğa ikiliği yoktur. (Panteizm, vahdet-i vücut)
- Ruhun en yüce ve son nedeni, Tanrıyı bilmektir.
- Birbirinizi sevmek, birbirinizin aracılığı ile Tanrıyı sevmektir.
- Spinoza'ya göre din, insanları ve Tanrıyı sevmektir.

6- Kant (1724-1804) Kant'a göre akıl sadece olayları bilebilir. Ruhu, evreni, Tanrıyı bilemez. Tanrı, bilginin değil, inancın konusudur. Tanrı, en yüce iyinin ve güzelin önkoşulu olarak doğadaki en yüksek nedendir. Akıl, Tanrının zatını bilemez, fazla zorlanırsa delirip

7- Hegel (1770-1831: 61) Hegel şöyle diyor: Tanrı, dinde inanca göre kabullenilmekte, felsefede ise kuramsal düzeyde an düşünce ve evrensel olarak kavranmaktadır.

<u>"Mantık Bilimi" kitabından alıntılar:</u>

- Tanrı, gerçek olandır (hakikattir), (sf. 119)
- Tanrı, yalnızca tek ve en yüksek değil, genelinde özdür, (sf. 163)
- Tanrı, olanı, önce doğa yoluyla bildirir, (sf. 198)
- Tanrı insanı, tutkuları aracılığı ile kendi amacı için kullanır, (sf. 273)
- Tanrı, dünyada kendini sergilemektedir. (sf. 2 76)

<u>"Tinin Görüngü Bilimi" kitabından alıntılar:</u>

- İnanç, mutlak varlığa güvenmekte, fakat onu bilmemektedir, (sf. 346)
- Tanrısal doğa, insansal doğa ile aynıdır ve seyredilen şey, bu birliktir. (sf. 457)
- Özbilinç, yalnızca Tanrının sezilişi değil, aynı zamanda Tanrının kendini sezişidir, (sf. 480)

İslam Felsefesinde Tanrı Kavramı

Arapçaya çevrilen eski Yunan Felsefesinin, özellikle Aristo'nun etkisiyle bir İslam Felsefesi geliştirilmiştir. Böylece Arapça, aym zamanda bir felsefe dili olmuştur. İslam Felsefesinde inançla akim sentezi çabalan görülmektedir.

Yunan Felsefesine göre Tanrı, evrenin yaratıcısı değîl, düzenleyicisidir. Madde zaten vardır. Tanrı, zaten var olan bir şekilsiz maddeyi (Grekçe: Hyle) düzene sokar. İslam Felsefesinde ise —Kur'an anlayışının gereği olarak— Allah, düzenleyici değil, yaratıcıdır. Maddeyi hem yaratmış, hem düzenlemiştir.

Burada dört İslam filozofunun görüşlerine değineceğiz:

1 – Farabi(870-950: 80) Aristo'ya birinci üstat, Farabi'ye ikinci üstad denir. Farabi'ye göre Allah, tanımlanamaz, zatı bilinemez, ancak sıfatları bilinebilir. Allah' birdir, ezeli ve ebedidir. Allah'ın yarattığı ilk "varlık", akıldır. Akılda çokluk vardır.

Tümel (Külli) akıl, Allah'tır. Varoluş, ilk yaratılandır. Farabi, sisteminde tasavvufa yer vermiş olan ilk filozoftur. Ona göre mistik felsefe sübjektif bir ruh halidir. Farabi, Eflatun'daki, ruhun bedenden bedene geçmesi (Tenasüh) görüşüne katılmaz. Ruhun, bedenden sonra da devam ettiğini savunur. Fakat bireysel ruhun devamını kabul etmez. Bu nedenle eleştiriye uğramıştır.

2- İbni Sina (980-1037: 57) Allah' yaratan, evren yaratılandır, Allah, zorunlu ilk nedendir, birdir, benzeri ve zıtları yoktur. Salt iyiliktir. İbni Sina, Farabi'den farklı olarak, peygamberlere filozoflardan üstün bir değer verir. Onlarda üstün bir yetenek ve kutsal bir sezgi gücü vardır.

Beden, ruhun aracıdır. Ruhun da gelişmek için bedene ihtiyacı vardır.

3- Gazali (1058-1111: 53) Felsefeyi çürütmek için felsefe öğrenmiştir. Sünnetle (Şeriatla) tasavvufu bir arada götürmeye çalışır. Gazalİye göre nedensellik İlkesi kabul edilirse Allah'ın iradesine gerek kalmaz. Çünkü bütün doğa olaylarında neden ve etki sadece Allah'tır. Doğa yasaları, güç ve irade sahibi olan Allah'ın fiilleridir. Gördüğümüz sebep-sonuç ilişkileri zorunlu değil, alışılmış ilişkilerdir. (Gazali'nin determinizmi yadsıyan bu fikirleri, 18. yüzyıl İngiliz filozofu Davit Hume tarafından tekrar ortaya atılmıştır.)

İnsan, bir yönüyle yaratık âleminde, öbür yönüyle de İlahi Kudret âlemindedir. Ruh, Allah' hakkındaki bilginin yeridir. Ruh, kutsal alemi düşündüğü zaman, beden ürperir. Bedenin öfke, şehvet ve duygu gibi güçlerinden ruh da etkilenir.

Allah, zamandan ve evrenden öncedir. Yaratılış zorunlu değil, Allah'ın özgür iradesiyle olmuştur. Zaman, hareketin sonucudur. Hareketin dışında zaman yoktur. Bunu akıl değil, ancak kalp gözü kavrayabilir.)

4- İbni Rüşt (1126-1198: 72) Endülüslü, Doğudaki İslam filozofları, Yunan Felsefesinin düzenleyici Allah' görüşüyle, yaratıcı Allah' inancım uzlaştırmaya çalışmışlardı. îbni Rüşt ise Aristo'nun ezeli, canlı madde görüşüne bağlı kalmıştı. Ona göre, bir defada olup biten bir yaratılış yoktur. Fakat her an yenilenen bir yaratılış vardır (Tasavvufla aynı) ve yaratıcı güç, evreni bir bütün içinde yönetir, harekete geçirir. (Kur'an: Allah, her an yaratma halindedir: Rahman 29)

Eğer evren yaratılmış olsaydı, onun da içinden çıktığı bir başka evrenin olması gerekirdi. Ve bu, böyle sürer giderdi. Ona göre tüm evren hareketlidir. Ve bu hareketini, hareket etmeyen bir varlıktan alır. Bu ilk hareket ettirici, Allah'tır. Allah, şunu veya bunu bilmez, bunlardan münezzehtir (soyuttur), evreni kuşatır, Allah'ın bilgisi İnsanlarınkine benzemez. İnsan bilgisi, bir etki sonucudur, Allah'ın bilgisi ise kendindendir,

Böylece İbni Rüşt, felsefecilerle İslamcılar arasındaki tartışmayı sentez yoluyla çözümlemiş olmaktadır.

Tasavvufta (Sufilikte) Tanrı Kavramı

Dîn, korkuya, tasavvuf sevgiye dayanır. Dindarın yolu şeriat —sünnet—, amacı cennettir. Tasavvufun ise yolu gönül, amacı Allah'la birleşmektir. Önce tasavvuf hakkında kitaplardan özet bilgiler, sonra tasavvufculardan alıntılar vereceğiz.

1- Düşünce Tarihi (Orhan Hançerlioğlu):

("Tasavvufun ana düşüncesi şudur: Yaratış diye bir şey yoktur. Varlık birliği —vahdet-İ vücut— vardır. Varlık—Allah'—, evrende ne varsa hepsinde belirtmektedir. Ne başlangıç vardır, ne son. Var olan, sadece varlığın sürekli belirişidir.

İslam'da yorum kapısını açan, Hz. Muhammed'dir. Hadisinde "Kur'an'ın bir açık, bir de gizli anlamı vardır." diyor. Tasavvufçuların çıkış noktası bu hadis olmuştur." (sf. 106)

2- 500 Soruda İslam (Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk):

"Tasavvufun gayesi, İnsanı, ayrıldığı bütün olan Allah'a ulaştırmaktır. Esasen bütün mistik disiplinler, insan ruhuyla varlığın esası olan yaratıcı kudreti birleştirme peşindedir. Çünkü bu ikisi esasta ve ezelde birdi, (sf. 182)

Binlerce ayet, doğrudan veya dolaylı ifadelerle tasavvufa malzeme vermektedir, (sf. 183)

Tasavvuf, yoktan var ediş anlamında bir yaratma kabul etmiyor, çünkü iki ayrı varlık yoktur. Varlık tektir ve bizim çokluk halinde seyrettiğimiz, olan Varlığın tecellileridir —görünümleri—. Burada, işi bitmiş bir evren yerine, bir süreç —processe— söz konusudur. (sf. 216)

Sufîlere göre, akıl Allah'a götürmez, aşk götürür." (sf 232)

3- Türk ve Yahudi Kültürüne Bir Mukayeseli Bakış (Burhan Oğuz):

"Tasavvuf, din değildir. O, ne akli ne de manevi bilgidir. Orada her türlü bilgi yok olur. Ne bilen, ne bilinen kalır. Amaç Tanrıda yok olmaktır. Tanrı, tasavvufta içsel, dinde dışsaldır. Dinde Tanrı ve evren ikiliği, tasavvufta varlık birliği vardır. Yalnız Tanrı vardır, ayrıca evren yoktur. Evren, Tanrının bir görünümüdür. Tanrı, evrenin hem içi, hem dışıdır.»

Yahudi, İslam ve Hıristiyan mistiklerinde, Tanrı hakkında aracısız bilgi edinmek için özel yöntemler izlenir.

Dinde yaratış, mistisizmde oluş vardır" (sf. 304-307)

4- Din ve İdeoloji (Şerif Mardin):

"Orta Asya Türkleri, İslamiyete geçtikleri sıralarda, İslam'ın, kendi göçebe yapılarına uymayan özelliklerini kabul etmek istemediler. Özellikle kadın-erkek ayrılığı, şarap yasağı gibi kurallar kolay benimsenmedi. Orta Asya'dan Şamanlık ile karışık olarak gelen inançlara en yakını Sufilik' ti (Taasavvuf).

İslamiyet'le geleneksel Türk yapısı arasındaki bu uyumsuzlukta, kentliler İslâmî olduğu gibi kabul ederken, Türkmen Aşiretleri, İslam'ın Sufi şeklini seçtiler.

Sufılik, alternatif bir İslam alemi olarak, resmi İslam'ın negatifi olarak, onunla yanyana ve içiçe yaşamıştır." (sf 93-94)

Tusavvufçulardan Alıntılar

1- Muhyiddin-i Arabi: (1165-1240: 75)

- Tanrı dışında bir varlık, bir oluş yoktur. Tanrı öncesiz ve sonrasızdır. Bir'dir, yaratılmamıştır, Salt akıl, ruh, irade ve ışıktır.
- Oluş, Tanrısal özün yansıması, duyular alanında görünmesidir. Oluş, yoktan varoluş değil, gizliden açığa çıkıştır.
- Evren, Tanrının bir görünümüdür.
- Gerçekte insanla Tanrı birdir.
- Ermişlik, peygamberlikten daha yücedir.
- Tanrısal varlık, bilinemez, kavranamaz, sadece düşünülür.
- Başlangıçta yalnız Tanrı vardı, belirmemişti, bilinmek istedi, belirdi.
- Sen Tanrıya açıksın, Tanrı sende gizlidir.
- Uyanış, insanın hayret yoluna girmesidir. Hayretse, ıstırap ve harekettir. Hareket de hayattır. Şu halde hareketsizlik yoktur. Ölüm de yoktur.

Asıl olan, ancak varlıktır, onun için yokluk da yoktur.

- Âlemin varlığına sebep olan hareket, bir sevgi kımıldanışıdır.
- Allah, hem zahir, hem batındır (hem dış, hem iç).
- İnsan, her nefeste yok olup sonra var olduğunun farkında değildir.
- Her nefeste nesnenin yok olması zamanı, onun var olması zamanının aynıdır. Evreni oluşturan parçalar, bir anda yok olur ve aynı anda ikinci bir görünümle yeniden var olurlar.
- Evrende her şey canlıdır ve her şeyin aslı sudur.

2- Mevlana (1207-1273)

- Gerçek Kâbe, insanın kalbidir. Mevlana şöyle diyor: "Mekke'deki Kâbe, Azer oğlu Halil'in yapağı bir binadır. Gerçek Kâbe olan insan kalbi ise Allah'ın binası ve baktığı yerdir." (Y.N. Öztürk, 500 .Soruda İslam, sf. 244)

3- Yunus Emre (1240-1320: 80) Yunus Emre'nin şiirleri çoğunlukla tasavvuf üzerinedir. Biz, bunlardan en belirgin olanlardan birkaç Örnek veriyoruz.

Din ü millet sorar isen

Âşıklara din ne hacet.

Bir kez gönül yıkan ise

Bu kıldığın namaz değil

Yetmiş iki millet dahi

Elin yüzün yılmaz değil.

Sen sana ne sanırsan

Ayrığı da onu san

Dört kitabin manası

Budur eğer var ise.

Aşkın aldı benden beni

Bana seni gerek seni.

Cennet cennet dedikleri

Birkaç köşkle birkaç huri

İsteyene ver onları

Bana seni gerek seni.

Sırat kıldan ince

Kılıçtan keskincedir

Varıp onun üstüne

Evler yapasım gelir,

4- İsmail Emre (1900-1967: 67) Adana doğumludur. Tahsili yoktur. Dost meclislerinde sohbetlerde bulunmuş, iki binden çok tasavvufla ilgili Şiir yazmıştır. Bunların bir kısmı Adana'da bir dergide yayınlanmış, bir kısmı teksir haline getirilmiştir.

Abdülbaki Gölpınarlı'nın "Yunus Emre" kitabının 41. sayfasında kendisinden söz edilmektedir. Annemarie Schimmerin 'Tasavvufun Boyutları" kitabının 288. sayfasında İsmail Emre için şunlar yazılıdır:

"Çağdaş Türkiye'de bile bu olguya ışık tutar gibi. İsmail Emre, Adanalı bir demircidir. Okuması tek tük kelimeyi geçmez. 1940'tan bu yana geleneksel biçimlerde vecd halinde söylediği birçok tasavvufi ilahi meydana getirmiştir."

İsmail Emre'nin şiirlerinden birkaç alıntı:

Bazı olur görünür

Bazı olur bürünür.

Bu aşk bizlerde durur

Şavkı yüzlere vurur.

Birçok renge bürünür

Aşıklara görünür.

Dere suyuna alışmış

Abıhayat versen içmez.

Sanma sen seni özgürsün

Yapış aşka götürsün.

Günahı sevabı kendin yazarsın

İster doğru olur ister azarsın.

Yere göğe hükmeden

Gözlerimizden bakar.

Sohbetlerinden Alıntılar:

- Allah'ın isteği kulun isteğine bağlıdır.
- Allah'ı görecek olan, beden gözü değil İç gözüdür.
- Allah, her şeye hakim, kendine aşık olana mahkûmdur.
- Allah'ı, insandan başka bir yerde ararsak bulamayız.
- Allah'ı arayan, kendi aslını arıyor demektir.
- Akıl ne tasavvur ediyorsa Allah' ondan başkadır.
- Putlar, aklımızda ve gönlümüzde gezdirdiğimiz dünya ve ahiret arzularıdır. ,
- Kendi kendine Allah'ı bulmaya çalışanlar deli olur.
- Allah, aklımızın çanağına sığmaz.
- Filozofların sözleri doğru, ama tamam değil.
- Biz sıfatla değil, zatla meşgulüz.
- Allah'la olan hesabımızı bu dünyada görmeliyiz.
- Hüzün insanı Allah'a yaklaştırır.
- Her din, bizim dinimiz.
- Allah'ı düşünmek, Allah'a aklen misafir olmak demektir. Misafire itibar edilmez mi?
- Allah'ın bütün sıfatları insanlardan zuhur eder.
- İnsanda her ahlak vardır.
- Allah, incitenle celal sıfatıyla, incinenle cemal sıfatıyla bitişiktir.
- Herkes, beğendiğinin mahkûmudur.

- Kul Allah' olamaz, Allah' kulu istila eder.
- İsa, mucizeye saplandığı için ondan öteye gidemedi.
- Allah, bilinir de, bulunur da.
- Aklın azraili, Allah'ın yasak ettiği şeyler, bedenin azraili de yediğimiz şeylerdir.
- Allah'ın ezeli ve ebedi olmasının sebebi, her şeyin geçici olmasıdır.
- İç, dış, sır diye bir şey yok.

Sh: 15-43

UZAK ASYA DİNLERİNDEN ALINTILAR

1- Hinduizm:

Hinduizm, yaşayan dinlerin en eskisi olup yaklaşık dört bin yıllık bir geçmişi vardır. Semitik dinlerde olduğu gibi tek kurucusu yoktur. Mitoloji ve destanların birçok kişi tarafından derlenip toplanmasıyla oluşturulmuş olan bu din, uzun zaman içinde sürekli değişikliğe uğramıştır. Günümüzde de çağ dışı kalan yapıları üzerinde değiştirmeler sürmektedir.

Çeşitli ırkların, dillerin ve kültürlerin karışıp kaynaştığı Hindistan, dinsel felsefenin de beşiği sayılmaktadır. Bu felsefenin özelliği, gerçeği kavrama yolunda bireysel çabaya ve deneye ağırlık vermesidir. Bu anlayışa göre dış görünüşün altındaki öz öğrenilemez ve öğretilemez. Gizemcilik de bu. esasa dayanmaktadır. Hint Dinlerinin kaynağı yerlilerin Vedalarıdır. İnanışa göre Vedalar, insan zihninin ürünü olmayıp Tanrısaldırlar. Çok tanrılı Vedacılık (Vedizm) uzun süreli değişimlerden sonra Brahmanizmi ve Budizmi doğurmuştur. **MÖ 6. yy'da kurulan Budizm ve Jainizm, Brahmanizme tepki olarak Ateizme yönelmiştir.**

Zengin bir mitolojik ve dinsel kaynak olan Vedalara, daha sonraları Mahabarata ve Ramayana destanları da eklenmiştir. Hindulan en çok etkilemiş olan Bağhavat-Gita, Mahabarata Destanlarından alınmadır.

Hindistan'da 850 dil konuşulur. Bunların 17 tanesi resmi dildir. Dinsel dil olan Sanskritçe'yi kuzeyden gelen istilacı Aryenler getirmiştir. Bunlar kendilerine soylu anlamında "Arya", yerlilere de aşağı halk anlamında "Parya" diyorlardı. Sonraki yüzyıllarda Persler, Yunanlılar (İskender), İskitler, Baktrierler, Sakaslar, Kuşhanlar, Hunlar, Moğollar ve başkaları Hindistana girerek yerlilerle karışmışlardır.

Hint çok tanrıcılığı, tek tanrının değişik görünümlerini ifade ettiğinden, temelde tek tanrıcılıktır denilir. Brahma, kendini üç ayrı biçimde gösterir: 1- Brahma (Yaratıcı), 2- Vişnu (Koruyucu), 3- Siva (Yıkıcı).)

Hint Toplumunun bir özelliği de değişmez ve geçişsiz sınıflara bölünmüş olması ve bunun dinler tarafından da aynen kabul edilmiş olmasıdır.

Dört ana kast (sınıf) şunlardır: 1- Brahmanlar (Din adamları) 2- Aryalar (Soylular, yöneticiler, askerler), 3- Çudralar (İşçiler, köylüler); 4- Paryalar (En aşağı sınıf ki insan bile sayılmazlar). Bu sınıfların sayıları zamanla artmıştır. Kuşkusuz bu sınıfsal yapı, demokratik toplum anlayışının önündeki en büyük engellerden biridir.

Hinduizm, bir bakıma bir din olmaktan çok bir yaşam biçimidir, bir gelenektir, ahlak kurallarının bir toplamıdır. Aslında bu Özellik bütün dinlerde vardır. Nitekim Adıge inanışları

da Habze kapsamı içindedir, “Din” kavramım anlatan bir kelime yoktur, ama Tanrı anlamına gelen “Tha” vardır,

Vedalar dört kitap halindedir:

1- Rig-Veda (MÖ 1500 yıllarında yazılmış olup en eski kutsal kitaptır.)

2- Sama Veda (MÖ 7. yy’da yazılmaya başlanan Upanişadlar: Sama- Veda’nın yorumudur)

3- Yajur-Veda

4- Atharya-Veda

Hinduizmin değişim dönemleri şöyledir;

1 - Veda Dönemi (Vedizm): MÖ 2000 yıllarında İndüs Vadisine inen Hint-Avrupalılar (Aryenler) yerli halkla karışarak ilk dönemi oluşturdular. Kast sınıf temelini de onlar attılar.

2- Brahmanizm: Din adamları güçlenince Vedaları kendi çıkarlarına göre değiştirdiler ve kendilerini imtiyazlı duruma getirdiler. Brahmanizmin güçlenmesi MÖ 9. Yy la rastlar.)

3- Upanişadlar: Upanişad yorumcularına göre (ki en ünlüleri MS 788- 820 yılları arasında yaşamış olan Şankara'dır) her şeyin başı ve sonu Brahma'dır. İnsan ruhu (Atman) da ölümsüzdür, ancak madde ile birleşmiştir. Bu birleşme Atman için bir yüktür.)

Hinduizme göre Ruh, bedenin ölümünden sonra yeniden doğuşlara geçer. Zaten tek bir kısa ömürde ruhun gelişimini tamamlaması çok zordur, bu nedenle yeniden doğuşlar, kurtuluşa kadar, yani Brahma ile hürleşinceye kadar sürer.

4- Jainizm ve Budizm; MÖ 3. yy’da Brahmanizme tepki olarak ortaya çıkmıştır. (İlerde bunlar hakkında bilgi verilecektir.)

5- Hinduizm: MÖ 3. yy’dan itibaren Vedizm, Brahmanizm ve diğer akımların bileşimi olarak ortaya çıkmıştır. 18. yy’da Hinduizmin yeni dönemi başlar.

Hinduizmde bazı kavramlar: Brahma (Tanrı), Evren, İnsan ve diğerleri:

- Brahma: Brahma, ikiye aynin: Yaratılmamış (niteliksiz) Brahma, yaratılmış (nitelikli) Brahma.

(Yaratılmamış Brahma: Doğmamıştır, ölmeyecektir, zamanı ve mekânı yoktur. Bir ve sonsuzdur. Değişmez gerçeğin gerçeğidir. Kelimelerle anlatılamaz. **Simgesi Om’dur. “Bu” değil, “0” da değil, algılanamaz.** Tanımlanamaz. Akılla kavranamaz. Onu tanıyan ölümsüz olur. Brahma, bütün niteliklerin ve ilişkilerin yadsınmasıdır. Brahmaya tapınma söz konusu olamaz, çünkü onunla herhangi bir ilişki kurulamaz. Brahma üzerine kesin bir şey söylenemezse de onu aramak boş bir çaba değildir. Upanişadlar, Brahma’yı aramanın, yaşamın en yüksek anlamı olduğunu, çünkü onun ölümsüzlük verdiğini söyler. Brahma’nın yaşanmasında insanın benliği yiter.

Yaratılmış Brahma: İki Brahma arasında bir çelişki yoktur. Brahma, Maya (Evren) ile birleşerek yaratılmış Brahma’ya dönüşür ki buna “İsh- vara-Kişisel-Tanrı-Efendi-Rab" denir. Yaratılmış Brahma’ya normal (uyanık) ruh durumunda tapılır.

İçimizdeki bilen öznedir (ruhtur). İnsanlar, tapılacak kişisel bir Tanrıya gereksinim duyduklarından, Yaratılmamış Brahma kendini kişisel (Yaratılmış Brahma) olarak ortaya

koymakla onların gereksinimlerine cevap vermiş olur. Gökteki Allah' (İsa'nın Allah'ı-Baba), Yehova, Allah, Ishvara vb. odur. Evreni yaratan ve yöneten odur.

Vedalar, kişiliği olan bir Tanrıyı kabul etmemektedir. Hinduizme göre din, deneydir. Tanrıyı tanımak: Tanrı olmak demektir. Tanrıyı tanımakla insanın kuşkuları silinir ve yüreğinin düğümleri çözülür. Ölümlü insan, bedeninde ölümsüz olur. Vedalarda, akıl üstü düzeyde öğrenilen gerçek Brahma'dır. Brahma (Saf gerçek-bilinç), Atman'la özdeştir. Her şey Brahman'dan çıkar, yine ona döner. Vedalara göre sen gerçek, her şeye işleyen ebedi bir ruhtur, bilinçtir. Yaratılmış Brahma, varlıkların içinde bulunmakla beraber onlardan ayrıdır. Evren, Brahmanın soluğudur. Brahman, soluk verdiğinde biçimler görünür, soluk aldığında kaybolur.

Upanişadlar'dan Seçmeler.

Yukarda Upanişadlar hakkında bilgi verilmişti. Hinduizmin başlıca kaynaklarından olan Upanişadlar hakkında, onların ünlü yorumcusu, 8. yüzyılda yaşamış Hintli Bilgin Şankara şöyle bir tanım vermektedir:

"Kişiyi cehaletten koparan, en yüksek amaç olan özgürlüğe ulaştıran Tanrı bilgisidir."

Kitaptan kısa alıntılar:

– Bütün bilgiler Tanrıdan çıkar.

– Hiç kimse Tanrıyı gözüyle göremez, çünkü onun görülür bir şekli yoktur.

– Tanrı bilgisinin temeli sadelik, kendini kontrol, ve her işin tutkusuz olarak yapılmasıdır.

– Tanrı bu bedenin içindedir.

– Tanrının her yerde olduğunu gören bilge kişi, alçak gönüllü ve sevinç İçinde bir insandır. Dünyanın bütün pisliklerinden arınmıştır.

– Bu bedenin derinliklerinde gizlenmiş olan Tanrı —Atman—, ikiliğin olmadığı saf bilinç durumunda idrak edilebilir.

– Böyle bir saflığa ulaşmış kişinin bütün düşünceleri, istekleri anında gerçekleşir.

– Tanrıyı bilen kişi Tanrı olur.

– İnsan, kişisel cehaletle örtülmüş Tanrıdır.

– Bütün yaratıklar besinden doğar, besinle yaşar, öldükten sonra yine besine dönüşürler.

– Uyku sırasında Tanrıya ulaşıyoruz, fakat onu bilmiyoruz.

– Tanrı, kendini göstermeyi diledi, milyonlarca şekil yaratarak o.-seskillere büründü. O her yerdedir, her şeyi bilir.

– Kişinin arzusu onun kaderidir. Çünkü kişi iradesini ona göre kullanır. Ne ekerse onu biçer. (Buna Karma denir.)

– Atman'ı bulan kişi, kendini kontrol eden, sakin, dengeli ve bütün tutkulardan kurtulmuş insandır.

Şankara'nın kendi eseri olan "Anlayış Hâzinesi" kitabından bazı alıntılar veriyoruz:

- Kurtuluş: İnsanın manevi benliği ile Tanrının bir olduğunu bilmektir.
- Maya: Evren demektir. Gerçek gibi görünür. Ama bir aldanıştır.
- Amaç: Yaşamın en son amacı Brahman'ı (Tanrıyı) tanımaktır.
- Brahmanın varlığının tek kanıtlanması, onun doğrudan deneyi midir?
- Brahman Olmak Koşulsuz olarak Brahman'ı seven Brahman olur. Brahman'ı bilenin ibadete ihtiyacı yoktur. Onu bilen sürekli sevinç içindedir.
- Om: Hint besmelesidir.
- Yin ve Yan: Erkek ve dişi enerji. .
- Biz hak ettiğimizi elde ederiz,
- Biz hem Tanrıyız, hem onun hizmetkârıyız.
- Atman, Saf bilinçtir.
- Cehalet: Cehaletin başlangıcı yok, ama sonu var. Bilgiyle son bulur.
- Gerçek Doğa: Sen saf bilinçsin, senin gerçek doğan sevinç ve neşedir.
- Beden; Bedeni sağlam ve sağlıklı tut, devamını düşünme,

Hinduizmin bugünkü türevleri:

Batıda müsbet bilimlerin ve tekniğin gelişmesine karşın inançlarda meydana gelen boşluk ve bunalım, Batının gözünü Hinduizme ve Budizme çevirmiş, Hint ekolleri, batının Ölçüleri ve kültürü de göz önüne alınarak yeniden düzenlenip Batıya sunulmuştur ve sunulmaktadır.

Batıda İslam'a, Tasavvufa ve tarikatlara karşı da ilgi artmışsa da ilginin çoğu yine de Doğu Asya'ya yöneliktir. Bunların bir kısmı hakkında kısa bilgiler veriyoruz:

- **Krişna Murti:** (1895-1986) Hintlidir.

Üstün yetenekleri görülerek daha 14 yaşındayken İngiltere'ye götürülmüş, "Theesofi Demeği" tarafından dünyaya, geleceğin evrensel öğretmeni (Kurtarıcı Mesihi) olarak tanıtılmıştı, ancak o kendisine verilmek İstenen misyonu kabul etmedi. Başına getirildiği "Doğu Yıldızı" örgütünü 1929'da kapattı ve kapatış konuşmasında şöyle dedi: **"Şimdi başka bir örgüt kurup, bir başkasının gelip sizi kurtarmasını bekleyebilirsiniz. Kendinizi içine kapatmak için kafesler örmeniz beni ilgilendirmez. Benim tek isteğim, insanların koşulsuz ve tam bir özgürlüğe kavuşmalarına yardımcı olmaktır.**

Bundan sonraki yaşamında okullar açtı, çeşitli toplantılarda konuşmalar yaptı, kitaplar yazdı. Sadece yol gösterdi, kurtarıcı olmaya soyunmadı. İşte görüşlerinden bazı alıntılar.

- **Gerçek, yaşamın kendisidir ve yaşam değişmez bir şey değildir.**
- **İçinizde sevgi varsa, yüzünüz çevresine ışık saçacaktır.**
- **Tapınaklar, korkunun ürünüdür.**
- **Bir karşıta geçiş, değişme değildir.**
- **İnsanın kendini bilmesi acının sona ermesidir.**

- Kişi, "Tanrı yoktur" ya da "Ben Tanrıyı biliyorum." diyemez.
- Korku olmadığı zaman özgürlük vardır.
- Her çeşit otorite bir engel oluşturur ve özgürlüğü önler.

– Sathya Sai Baba: (Yaşıyor):

Hint'te ve batıda yaygın bir öğreti: Kendisinin Avatar olduğunu söylüyor (insanlığa hizmet için insan şeklinde bedenienmis tanrı). Bütün dinlere hoşgörüyle bakıyor. Eski Hint geleneklerinin ve değerlerinin korunmasından yana. Mucizeler gösteriyor ve bunları insanların ilgisini öğretiye çekmek için bir araç olarak kullandığını ileri sürüyor.

Sözlerinden Alıntılar:

- Tek bir din vardır oda sevgi dinidir.
- Tanrı içimizde, yöremizde, ötemizdedir.
- Herkes, Tanrıdaki yurdunun özlemini çeken bir sürgündür.
- Size yol gösteren ve sizi koruyan, içinizdeki Tanrıdır,
- Tanrıyı doğada değil, kendinizde arayın,
- Her din Tanrıyı kendine göre tanımlar.
- Tanrıyla sizin aranızdaki mesafe, sizin koyduğunuz mesafedir.
- Neye sahipseniz onunla mutlu olun.

– Maharıshi Mahesh Yogi:

İsviçre'de araştırma enstitüsü, Amerika'da …Üniversitesi, dünyanın birçok ülkelerinde dernekleri vardır. (Kendisi hayattadır.)

Alıntılar:

- Maddeyle bilincin temeli aynıdır. Bilinç enerjiye, enerji maddeye dönüşür.
- Bilgi, bilinçte yapılanmıştır.
- Sakin uyanıklık, farklı değerlerin aynı anda kavranmasıdır.
- Acının temeli, bilgisizliktir.
- Çeşitli bilinç düzeylerinde dünya gerçekleri farklı görünür.
- Hayat, korku düzeyinde yaşanıyor.
- Doğru yaşamak için incelmiş, arınmış fizyolojiye ve sinirlere gerek vardır.
- Mutluluk vermek için mutlu olmak gerekir.
- Doğa yasalarının alanı, tohumdan tohumadır.
- Doyum hali, tüm eylemlerin amacıdır.
- Kimseyi suçlamayın, olumsuzluğu barındırmayın.
- Tüm hastalıklar ve acılar, doğa yasalarına uymamaktan doğar.

MÖ 6. yy'da Hindistan'da Buda tarafından Brahmanızme tepki olarak kurulmuştur. Hindistan'da Budist sayısı azdır. Daha çok Çin, Japonya, Güney Doğu Asya ülkelerinde yayılmıştır. Çin'deki Uygur Türkleri arasında da yaygındır. Hinduizm ve Budizm'de peygamberlik kavramı yoktur. Bu dinlere göre, insanlar gerçeği buluncaya kadar dünyaya gelip giderler. Gerçeği, yani Tanrıyı bulduktan sonra (buna aydınlanma da denir), artık geliş gidişler biter. Buda'ya göre aşırı uçlardan kaçınmak gerektir, en iyi yol orta yoldur. Buda'nın doğru yaşayışla ilgili beş kuralı şunlardır:

Öldürmeyeceksin

Çalmayacaksın

Yalan Söylemeyeceksin

Zina etmeyeceksin

Sarhoş olmayacaksın.

İnsanın davranış biçimleri onun karmasını (kaderini) oluşturur. Yani ne ekersen onu biçersin. Ve bu, şöyle bir sırayla olur: Düşünceden davranış, davranıştan alışkanlık, alışkanlıktan huy, huydan kader doğar.

Varoluş'un üç özelliği vardır:

1- Değişim: Hayat, sürekli değişimdir.

2- Acı: Varolan, acıdan kurtulamaz. Yaşadığımız şekliyle yaşam acıdır. Yaşamı bir oyun, kendimizi de hem oyuncu, hem seyirci olarak kabul edersek, acırım yerini sevinç alır.

3- İlişkiler ağı: Hiçbir şey tek başına var olamaz. Her şey birbirine bağlıdır. Değişiklik içinde değişmezlik vardır.

Budizme göre insanın bağlanabileceği hiçbir şey yoktur. Ne maddede, ne ruhta hiçbir şey sürekli değildir. Evren yoktur, öz yoktur, ancak olaylar vardır. Oaylar geçici olarak bir araya gelip yalan bir evren ve Ben yaratırlar. Bu geçici görüntüye Maya denir.

Buda'dan seçmeler:

- Buda, yararsız ve gereksiz tartışmalardan kaçınmayı kural haline getirmiş.
- Perhiz, kurban gibi şeyler, kuruntulardan sıyrılmamış insanı temizleyemez.

-Yapılan şeyler üç şekilde kötü olur:

1- Bedenle ilgili olarak: Cinayet, hırsızlık, zina

2- Dille ilgili olarak: Küfür, yalan, iftira

3- Akılla ilgili olarak: Açgözlülük, kin, yanılgı

- Zevkler, ahmak kişiyi mahveder.
- Nirvana: Sonsuz hayattır. Gerçeği kavrayan ölümsüz olur, yani Nirvana'ya katılır. (Yani Samsam'dan, ölüm-doğum zincirinden kurtulur.)
- Gerçeği konuşun, Öfkelenmeyin, İstenince verin.
- Doğruluk, ibadetten daha iyidir.

- Anlatabilmek: Konuşurken dinleyecilerinin rengine ve sesine bürünürüm, onlara kendi anlayacakları dille seslenir, onları eğitir, canlandırır ve memnun ederim. Basit olduğu halde anlamıyorlarsa onların dilleriyle konuşmalı, düşüncelerimi onların düşüncelerine uydurmalıyım. Onlar çocuk gibidir ve uysal dinlemeye bayılırlar.

- Neye İnanmalı: Bir şeye, duydunuz diye inanmayın, atalarınız inanmış diye inanmayın, ben söyledim diye de inanmayın. Kendi kendinize denediğiniz, doğru bulduğunuz şeylere inanın,

- Tanrı: Buda, Tanrıdan, tapınmadan, kurbandan söz etmiyor. O yalnız acıdan söz ediyor, halka bir çıkış yolu olduğunu söylüyordu. O da aydınlanma yani Nirvana'ya, hakikate erme yoludur.

- Göreli ve Bağımlı: Her şey göreli ve bağımlıdır. Sonsuz ruh ve sonsuz Brahma yoktur. Kalıcı gibi görünen şeyler aslında geçicidir. Başlangıcın olduğu yerde son da vardır. Yaşamın olduğu yerde ölüm de vardır.

- Dharma (Davranış, ilişki): "Bu" olduğu içindir ki "Öbürü" vardır. "O" olmazsa "Bu" olmaz. Onun sona ermesiyle bu sona eriyor.

- Fark: Brahmanlar, tüm oluşumlarda bir varlık görürlerdi. Buda ise tüm varlıklarda bir oluşum görür. Buda, ruhu yadsır, ancak bireysel bilinç ölümden sonra da sürer.

3- *Zen-Budizm*

Budizmin Çin ve Japonya'da geliştirilmiş şeklidir. Satori'ye (aydınlanma-hakikat) ulaşma amacı güden bir yol ve yöntemdir. Belki de ilginç olması nedeniyle Amerika'da çok ilgi görmektedir. Yüzyılımızın büyük Zen ustası Japon Suzuki, Zen'in batıda ve Amerika'da tanıtılmasında etkili olmuştur.

Zen'de kutsal kitap ve doğmalar yoktur. Zen'de derin düşünme değil, düşünceyi asma esastır. Dinsel törenler ve ibadetler yoktur, kişisel Hanay- ler önemlidir. İnsan, olduğu gibi yaşamalıdır. Satori, akıl ve mantık yürüt- me demidir, sezgisel ve bütünsel bir kavrayıştır. Meditasvon yoktur, doğaldır. Satori —aydınlanma— ansızın oluşur, sevinç ve coşku verir.

Suzuki'nin "Zen-Budizme Giriş" kitabından alıntılar:

- Kişisel deney, Zen'de her şeydir. İç deneyde ısrar eder, mantıksal açıklama yoktur.

- Mantık, batı düşünüşünün belirgin özelliğidir, doğu düşünüşü ise diyalektiktir,

Hint mistiği kurgusaldır, dalınçsal ve çapraşıktır, olgular dünyasıyla ilişki halinde değildir, Uzakdoğu mistiği ise (Zen-budizm) aksine dolaysız, pratik ve sadedir.)

- Zen, hiçbir şey öğretmez, herkes kendi kendinin Öğretmenidir. Zen, sadece yol gösterir.

- Zen, alışılmış anlamda bir din değildir. Çünkü ne tapılacak bir Tanrı nede ibadet, vardır.

- Kendi içine dönüş, Zen'in ana konusudur.

- Zen'in amacı özgürlüktür.

- Zen, ne monoteist, ne panteisttir. Zen birliği de kabul etmez. Tüm nesneler Bir'e indirgenirse. Bir, neye indirgenecektir?
- Zen, her türlü dış Otoriteyi yadsır. Kişinin iç varlığına güvenir.
- Zen'de sözlerle açıklanacak bir şey yoktur, kutsal bir öğreti değildir.
- Zen'in en son ve kutsal ilkesi, geniş boşluk ve onun içinde hiçbir şeyin kutsal olmayışıdır. (Buna Bedhidargıa denir.)
- Zen, çelişki ve saçmalıklarla doludur, ama bunlar görünüşte böyledir.

Bir diyalog Örneği:

Öğrenci: Sana hiçle gelseydim bana ne derdin?

Üstat: Onu yere at derdim

Öğrenci: Neyi atacağım?

Üstat: Öyleyse onu al götür.

Başka Örnekler:

Demir ağaçlar çiçek açmış

Yaya yürüyorum, Sırtındayım bir öküzün.

Testiye testi demeden onun ne olduğunu söyleyin. (Bir öğrenci, testiyi getirip ortaya koyar ve hiçbir şey demeden odadan çıkar.)

Zen-Budizmin ana ilkesi nedir?

Yanıt: Avludaki selvi ağacı.

- Zen, mantıksal olarak değil, psikolojik ve biyolojik olarak yaşadığınızı göstermektir.
- Tek olan, tüm olanı kuşatır ve tüm olan tek olanın içine bakar.
- Yaşam, bir olgudur, onun ne açıklanmaya ne doğrulanmaya ihtiyacı vardır.
- Sizin günlük yaşamınız Zen'dir.

Satori (Aydınlanma): Eğer bir insan satori için olgunlaşmışsa Satori, her yerden onun içine girer. Hiç beklenmedik bir anda gelir. Bir gürültü, saçma bir söz, (çiçeğin açması, olağan bir olay, onu uyarabilir. Satorinin fikirlerle bir alış verişi yoktur, iç algının bir türüdür.

- Zen, Yaşamı, canlılığı içinde yakalamak için onu seyreder.
- Satori, gençleştirir, neşe ve mutluluk verir.)

4- Tao'culuk (Taoizm)

MÖ 6, yüzyılda Çin*de kurulmuş bir öğretidir. Kurucusu, Konfüçyüs'ün çağdışı olan Lao-Tsu'dur. Konfüçyüs'ün gelenekçi, toplumcu ve ahlakçı olmasına karşılık Lao-Tsu bireycidir. Yazdığı kitabın adı Tao Te King'dh, "Yüce Aklın Erdemi" şeklinde dilimize çevrilmiştir. Fakat Tao sözcüğünün çok değişik anlamlan vardır. Bu kitap, kutsal kitapların en kısası, Çin klasiklerinin en eskisidir. En çok yabancı dile çevrilen Çince kitaptır. Çin'de buna inananlar,

aynı zamanda Budist, ya da Konfüçyüsçü'dür. Taoculuk, bugün için büyük Ölçüde geçerliğini yitirmiştir.

Alıntılar:

- Varlık ve yokluk, birbirini doğurur. Kolaylık ve zorluk birbirini bütünler.
- Yetkin kişi hiçbir şey yapmama (Wu-! Wei) yöntemini uygular.
- Evrendeki her şey, yaratıcısı olmadan olur,
- En büyük erdem, hiçbir şey beklemeden yapmaktır.
- Değişmezi tanımak, aydınlanmadır.
- Herkes kızıyor. Ben, henüz gülmeyen bebek gibi soğuk kanlıyım.
- Bilge (aydınlanmış kişi) kendini göstermez ama ışık saçar, övünmez ama değeri bilinir. Kimseyle yarışmadığından kimse onunla yarışamaz
- Az konuşmak, doğaya uygundur.
- Kızıp sinirlenen, üstünlüğünü elden kaçırır.
- Aydınlanan kişi, her fazlalığı, her gösterişi bırakır.
- Başkasını tanıyan zekidir, kendini tanıyan aydındır.
- Yumuşak serti, zayıf güçlüyü yener.
- En yüksek erdeme sahip olan, bir şey yapmaz ve amaçsızdır.
- Soyluluğun kökü, alçak gönüllülüktür.
- Uyumu tanımak, değişmezi kavramak demektir. Değişmezi kavramak, aydınlanmaktır.
- Ne kadar yasak varsa, halk o kadar yoksullaşır. Yasaklar, hırsızları çoğaltır.
- Yöneticiler hoşgörülü olursa halk dürüst kalır.
- Dünyanın ölçüleri yoktur, çünkü olağan, olağan dişiliği yaratabilir ve iyilik canavarlığa dönüşebilir.
- Dişi, dinginliği ile erkeği yener.
- En büyük işler, ister istemez küçük işlerle tamamlanır.
- Gelişi güzel söz veren, sözünü binde bir tutar.
- Aydınlanmış kişi, insanların ortak taşkınlıklarına sırt çevirir.
- Gerçek sözler hoş değildir, hoş sözler de gerçek değildir,
- Bilenler söylemez, söyleyenler bilmez.
- Gerçekten iyi bir insan, herkesi sever, kimseden nefret etmez.

5- *Konfüçyüs Öğretisi*

Konfüçyüs, MÖ 6. yüzyılda Çin'de yaşamıştır. Bir din kurmamıştır. Doğru yaşam yollarını göstermiştir, Konfüçyüscüler, başka dinleri kabul edebilirler, Konfüçyüs, Tanrı, gökyüzü, ölümden sonraki yaşam hakkında sorulan sorulara cevap vermiyordu. Henüz bu dünyadaki

yaşamı yeteri kadar bilmezken ölümü nasıl bilebiliriz? diyordu. Şiir, müzik, en çok da sevgi üzerine konuşmayı seviyordu.

Alıntılar:

- **Sevginin ödülü yine kendisidir. Sevgi her şeyi güzelleştirir. Barış getirir.**
- **Sevgi ile dolu bir kalp, yanlış ve kötü birşey yapamaz.**
- **Bilgili insan, her türlü aşırılıktan kaçınır.**
- **Mutlu insan, ödevini bilen ve yapan insandır.**
- **Olgunlaşmanın yolu, şefkattir.**
- **İyiliğe iyilikle, kötülüğe adaletle karşılık verin.**
- **Zalim bir devlet, yırtıcı bir kaplandan daha vahşi ve korkunçtur.**
- **Kendine yapılmasını istemediğin bir şeyi başkasına yapma.**
- **Hoşgörü, en saygın bir erdemdir.**
- **Doğa, herkese istediği şeyi yemek hakkım verdiği gibi istediği şeye inanmak hakkım da vermiştir.**
- **Kötülük yapmamak yetmez, iyilik de yapmalısın.**
- **Hayat kısadır, gülelim,**
- **Bilmediğini bilmek, gerçek bilgidir.**
- **İnsanın amacı iyi ve uzun yaşamaktır.**
- **Benim duam, yaşamımdır.**

6- Şintoizm

Japonya'da eski kabile yaşantısı döneminde ortaya çıkmış, giderek birçok değişimlere uğramış bir dindir, Şinto sözü, Budizm'den ayrımı sağlamak için 18. yy.'da kullanılmaya başlanmıştır. Şintoizm, 1868 yılında resmi din olarak kabul edilmiş, bu kabul 1946 yılına kadar sürmüştür.

Şintoizmin temeli, bitkiler, hayvanlar, doğa olayları ve ataların ruhları halinde kişileştirilmiş olan Kami'lere —Ruhlara— tapmadır.

Sintoizme göre tanrılarla insanlar arasındaki ilişki, Güneş Tanrıçası Amaterasu'dan gelen ve onun yeryüzündeki temsilcisi olan imparator (Mikado) aracılığıyla kurulmaktaydı. **Mikado– bütün Japonların atası olarak görülür ve ona bir Tanrıymış gibi davrandırdı, ikinci Dünya Savaşı yenilgisinden sonra bu inanç, büyük ölçüde yıkılmıştır.**

Sinto'ya inananlar, aynı zamanda Taocu, Budist veya Hristiyan da olabilmektedir Dinler, daha çok geleneklerin bir parçası olarak algılanmaktadır.

Bu saydığımız yanlarıyla, Çin ve Japon inanışları arasında bir benzerlik görülmektedir. Aynı zamanda hoşgörülü ve bağnazlıktan uzak olmaları bakımından eski Adıge dini inançlarıyla bunlar arasında da benzerlikler olduğuna işaret etmemiz doğru olur.

Doğu Asya dinlerindeki bazı inançlarla Kur'an'dan seçtiğimiz aşağıdaki ayetler arasında da bir uyum vardır:

- Bir de sana Ruh'tan soruyorlar, de ki, Ruh Rabbimizin bildiği bir iştir ve ilimden size ancak az birşey verilmiştir. (17/85)
- Sen ancak bir öğüt vericisin, onlar üzerine bir zorlayıcı değilsin.(88/21)
- Sizin dininiz size, benim dinim bana. (109/6)
- Benim amelim bana, sizin ameliniz size aittir. (10/41)

Bütün dinlerin amacı, insanları doğru yola yöneltmek olduğuna göre bu benzerliklerin olması da doğaldır.

Sh: 75-89

Kaynak: Yaşar Bağ, Türklerde ve Çerkeslerde İslam Öncesi Kültür Din Tanrı, Birinci Basım: Haziran 1997, İstanbul

TEFSİR ÂLİMİ ÂLÛSİ VE AHMET HAŞİM

Ebu’s Sena Şihabuddin Mahmud el Âlûsi	
Doğum	1802 Bağdat, Osmanlı Devleti
Ölüm	1854 Bağdat, Osmanlı Devleti
Vatandaşlığı	Osmanlı Devleti
Milliyeti	Arap
Din	İslam
Dalı	Tefsir
Doktora hocası	Hüseyin el-Cubûrî, Seyyid Ali b Seyyid Ahmed, Seyyid Muhammed Emin b Seyyid Ali, Abdülaziz Şevvaf, Alâeddîn Ali Musullu, Ziyâeddîn Hâlid Nakşibendî, Şeyh Ali Süveydî, Yahya el İmadi, Abdullah el-Ömerî, Şeyh Abdurrahman el-Küzberî, Şeyh Abdüllatif, Şeyhü’l-İslâm Ârif Hikmet, Hacı Derviş, Molla Resûl Şevki ve Hafız Muhammed bin Ahmed
Önemli başarıları	Âlûsi Tefsiri
Etkilendikleri	Ebu Hanife

Âlûsi veya tam adıyla **Ebu’s Sena Şihabuddin Mahmud el Âlûsi**, Iraklı bilim insanı.

Döneminin etkili alimlerinden birisi olan Âlûsi'nin, 'Ruhu'l Meani' adlı tefsiri günümüz İslam dünyasında en çok rağbet gören ve kaynak gösterilen tefsir kitaplarından birisidir.

Âlûsi, 1802 yılında Bağdad'da doğmuştur. 'Âlûs' Irak'ta Fırat Nehri üzerinde bulunan bir adadır. Hülagu'nun Bağdad'ı istilası sırasında buraya sığınan kişiye ve ailesine Âlûsi denilmiştir. Daha sonra Bağdad'a gelmiş olan bu aileden birçok alim ve edebiyatçı çıkmıştır. Şair Ahmet Haşim de Mahmud el Âlûsi'nin öz torunun oğludur.[1]

Âlûsi babasından ve diğer alimlerden ders alıp yetişmiş, 13 yaşında ders vermeye ve eser yazmaya başlamıştır. Fıkıhta Şafii mezhebine uymuş, Bağdad'ın bir süre Hanefi müftüsü olmuştur.

Müftülük, müderrislik ve vakıf faaliyetlerini gündüz yaparken, akşamlarını dostlarıyla sohbete ayırmış, daha sonra sabahlara kadar da eser yazım işleriyle uğraşmıştır

İstanbul seyahati

Âlûsi, 1850 yılında Ruhu'l Meani tefsirini tamamladığı zamanlarda İstanbul'a gelmiş ve önemli devlet adamarıyla görüşmeler yapmıştır. İstanbul'a geliş nedenini tamamladığı tefsirini padişaha sunmak olarak belirtse de aslında haksız nedenle azledildiği Bağdad müftülüğünü geri almak ve bu konudaki şikayetlerini devlet adamlarına iletmek olduğu kaynaklarda yer alır. Bu seyahatini ise 'Neşvetü'ş Şümul' ve 'Neşvetü'l Müdam' adlı eserlerinde anlatmıştır.

Eserleri

- Ruhu'l Meani fi Tefsiri'l Kur'ani'l Azim
- Garaibu'l İğtirab
- Neşvetü'ş Şümul
- Neşvetü'l Müdam
- Şehiyyü'n Neğam fi Tercemet-i Şeyhi'l İslam Arifi'l Hikem

KaynakçaAydın, Cemal Abdullah (2010). "BAĞDAT MÜFTÜSÜ MAHMUD ÂLÛSÎ'YE (D.1802-Ö.1854)". İstanbul Üniversitesi Şarkiyat Mecmuası (16).

1. Ömrüm Benim Bir Ateşti Ahmet Haşim'in Hayatı, Sanatı, Estetiği, Dramı - Beşir Ayvazoğlu, Kapı Yayınları, İstanbul 2012,ISBN 9758950768

Erişim: https://tr.wikipedia.org/wiki/Alusi

AHMET HAŞİM

[slideshare id=56295777&doc=uatbsamrlgfwsrjwumaz-signature-182d0d5f93eeadedca77161ffddef879216a64913a2d653337780192bddffff2-poli-151219095417]

[slideshare id=56295780&doc=nlbjd1hzrsm6orzzt2tn-signature-182d0d5f93eeadedca77161ffddef879216a64913a2d653337780192bddffff2-poli-151219095418]

[slideshare id=56295778&doc=nm95rmkcsnypds9vy03v-signature-182d0d5f93eeadedca77161ffddef879216a64913a2d653337780192bddffff2-poli-151219095418]

[slideshare id=56295781&doc=qjazhsxsm6wpeo6lntfr-signature-182d0d5f93eeadedca77161ffddef879216a64913a2d653337780192bddffff2-poli-151219095418]

[slideshare id=56295779&doc=g0jg5ihrqisuq6zjx9qc-signature-182d0d5f93eeadedca77161ffddef879216a64913a2d653337780192bddffff2-poli-151219095418]

NOT:

Ahmet Haşim'in büyük tefsir alimi Âlûsî'nin torunun oğlu olduğunu kaçımız biliyoruz.

Onlar temiz insanlardı. Göçtüklerinde mezarlarını yapacak para bile bırakmadılar.
Sırlarıyla gittiler.

Ah...
Bu işlere ah çekilmezde ne edilir.
Allah Teâlâ'm senin yoluna baş koymuş nice kulların var.
Sırf rızan için çalıştılar. İnsanlığa hizmet ettiler.
Onları ancak Sen bilirsin.

İhramcızâde İsmail Hakkı

YAKUP KADRİ

Ahmet Haşim

Bu küçük kitaptan toplanacak para ile, şaire bir mezar taşı yaptırılacaktır.

Onuu için, esasen mahdut miktarda basılan bu kitaba (100) kuruş gibi yüksek bir fiat konulmuştur.

HAŞİM'İN MEZARI BULUNDU-28.03.2000

Şiirimizin devlerinden Ahmet Haşim'in Eyüpsultan Mezarlığı'nda bulduğumuz kabri harap ve bakımsız durumda

Türk edebiyatının önemli şairlerinden Ahmet Haşim'in mezarının viran hâli, Ziya Osman Saba'nın mezarının kayıp oluşu, kültür sanat çevrelerini oldukça üzdü. Üç meslek kuruluşunun konuyla ilgili görüşleri şöyle:

Prof.Dr. Mustafa Erkal – (Aydınlar Ocağı Başkanı): Geçmişine sahip çıkmayan milletler istikrarlı bir kültür hayatını devam ettiremezler. Ahmet Haşim ve Ziya Osman Saba gibi değerli şairlerimize sahip çıkmak, onların mezarlarını buldurmak ve anma programları düzenlemek bir kadirşinaslık örneğidir.

Dr. İsmet Çetin – (İLESAM Başkan Yardımcısı): Bu konuda Kültür Bakanlığı nezdinde girişimlerde bulunacağız ve bakanlık ile ciddi bir çalışmanın içinde olacağız. Meseleye Kültür Bakanımız sayın İstemihan Talay'ın da sahip çıkacağına inanıyoruz. TBMM Kültür Dairesi'ne de müracaat edip bazı çalışmalar yapabiliriz.

Mehmet Attila Maraş – (Türkiye Yazarlar Birliği Başkanı): Ahmet Haşim ve Ziya Osman Saba çok sevdiğim iki önemli şairimiz. Haşim'in bakımsız mezarı, Saba'nın kabrinin kayıp oluşu, kültür ve sanata ne kadar bîgane kaldığımızın bir işareti sayılmaz mı? Dileriz, bu konuya mahalli idareler ve Kültür Bakanlığı sahip çıkar. Türk şiirinin zirvelerinden Ahmet Haşim'in harap ve bakımsız mezarını uzun araştırmalar sonucunda nihayet bulduk. Yazısı çok zor okunan mezarın demir kafesi çökmüş durumda. Eyüp Sultan Mezarlığı'nın ana yolu olan Piyer Loti Caddesi'nde ve diğer ara yollarda Haşim'in mezar yerini gösteren hiç bir işaret veya levha bulunmuyor. 21 Mart günü yayınlanan "Mezarı kayıp şairler" haberimiz geniş yankı uyandırdı. İLESAM, Aydınlar Ocağı ve Türkiye Yazarlar Birliği konu hakkındaki hassasiyetlerini dile getirdiler. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde görevli olan Necdet İşli ile birlikte yaptığımız araştırma sonunda, demir kafesle kaplı olan Haşim'in kabrini bulduk. Ne var ki, bu demir

çubuklar yıkılmış ve mezarın üstüne çökmüştü. **Mezar taşındaki yazı ise, zar zor farkediliyordu. Şu satırları okuduk şairin mezar taşında: “Şair Ahmet Haşim Bey Ruhuna Fatiha. Doğumu 1887. Vefatı 1933”.** Kendisiyle görüştüğümüz Eyüp Sultan Belediye Başkanı Ahmet Genç, Ahmet Haşim'in mezarına sahip çıkacaklarını söyledi. Mezarın tanzimi ve çevre düzenlemesi konusunda gereken işlemlerin yapılacağını belirten Genç, “Bu çalışmaları, büyük şairimizin vefat yıldönümü olan 4 Haziran'a kadar yetiştireceğiz. Ayrıca Haşim'in vefatının 67'nci yıldönümü münasebetiyle hem mezarı başında bir anma töreni düzenleyeceğiz, hem de Haşim'le ilgili yazarlarımızın katılacağı bir toplantı düzenleyeceğiz” dedi.

http://www.turkiyegazetesi.com.tr/Genel/a51921.aspx

Kaynak: http://www.mahmuttalhaucar.net/?pnum=22&pt=Şâirlerimizin+Kabirleri

ŞEYTANA ÇALIŞAN KODLAR

Satanistler kendilerini "hayvan" diye isimlendirmelerine rağmen şeytan'ı tanımlamak için "hayat", "sevgi" ve "ışık" kelimelerini kullanmaktadırlar.

Bu sebeple etrafınızdaki bu ifadeleri kullanan teşekküllerin arkaplanını çözebilirsiniz. Ayrıca bu gibi yerlerin/şeylerin bir para karşılığı ile olan pazarlama türü ile yakınlığı bulunuyorsa tedbirli olmanız gerekmektedir. Velevki hayır adına dahi olsa.

İKİ VİDEO İLE ANALİZ

19 Aralık 2015

Anlayana söz gerekir mi?

****

Sen dağdaki adam/ERTUĞRUL ÖZKÖK

19.12.2015 Cumartesi

YAZIYI OKUYUN

Bunlara baktıktan sonra olan kime oluyor. Biliyor musunuz? Olan FAKİR HALK'a. Unutmayın ki Suriye göçünden etkilenenler yine fakirleridir. Bodrum açıklarında ölenler yine garip insanlardır.

****

HUZURA BİR ADIM KALA NEDEN BOZULDU BU İŞLER?

Bir hikâye vardır.

Bir köylü eşeği ile tarlayı sürüyormuş. Uzaktan tozu dumana katan atlılar köylünün gelmişler. Demişler ki,

–Bey yenildi, eşkıya her tarafı yakıp yıkıyor. Gelir senin de canını alırlar. Köylü ne desin, oralı bile olmamış.

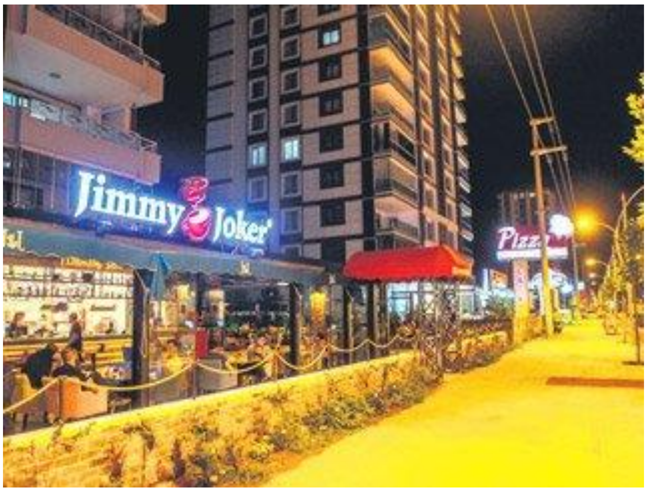
–Anlamıyor musun? demişler. Köylü:

-Ben de bu fakirlik, gariplik, eşekte bu can olduktan sonra tarlayı sürecek kim olur. Baş değişse de benim durumum değişmeyecek ki. O olmuş bu olmuş bana ne? Var git, sür atını bu sene yağmurlar yağacak mı ondan haber versene..

Kıssanın hissesini bu yazıdan okuyabilirsiniz.SUYU ARAYAN TOPRAK- Mehmet FARAÇ

BİR OYUN VARDA ÇALAN BAŞKA
OYNAYAN BAŞKA

ŞEHİT

Doç. Dr. Nurettin TOPÇU

Aşağıdaki yazı Kore Şehitleri vesilesiyle hazırlanmıştır. Fakat biz bugün bunu Türkiye Cumhuriyetini muhafaza ve müdafaa eden aslan evlatlarımız için okuyalım.

Yeryüzünde madde ve ruh, birincisi sonsuz ihtiraslar ve sefaletlerle yüklü olarak, İkincisi ise Allah'tan ilham ve işaret alarak koşmak ve daima daha ileri atılmak şartıyla, müsabaka halindedirler. Madde ileri gitti mi aramızda kinlerle garazlar ve düşmanlıklar çoğalıyor, daha varlıklı yaşamak için sanki her hareketimizde ölüyoruz; ruh ileri gidince dünyamız, aşkla,. iradeyle, ilhamla doluyor; her hareketimizde ebedileşiyor ve ölürken bile ebedî olmak için ölüyoruz. En ufak harekelerimizin içerisinde bile ruhla madde birbiriyle boğuşmaktadır. Maddenin en büyük zaferi sonsuz zulümdür ve yeryüzünde zulmün binbır çeşidi göze çarpıyor: İhsana zulüm, varlığa zulüm, iz'anımıza zulüm, bizi bir ruhta, bir dilekte bırakmayıp menfaatlerin sinesinde parça parça bölüp parçalayan zulüm, uzviyete ve cinsiyete şu narin gölgemizi teslim edici zulüm, bizi İlâhî birlikten koparıp çokluk âleminde dağıtan, böylece varlıktan yokluğa götüren gafletten ibaret zulüm..

Biliyorsunuz ki hep birdik; ezel bezminde beraberdik; ibadette de beraber oluyoruz, Şehadette de yine bir sofranın etrafına toplanacağız.

Aşk içinde birleştiğimizi inkâr eden insan var mı?

Kâinatta yalnız bir aklın, yalnız bir ruhun hâkim ve var olduğunu, söylemesek bile, idrâk etmiyor muyuz?

Bizdeki bu külli ruh, kâinatın ruhudur. Yaklaştığımız zaman hep birleşiyoruz. Vücutlarımız ve ihtiraslarımızla ne kadar birbirimizden uzakta isek ruh dünyasında o kadar beraberiz. Kâinatta bir tek ruh vardır.

Maddenin zaferi zulümdür, dedim. Ruhun zaferi fedakârlık, af, sabır, sevgi ve sonsuz tahammüldür. Bu zaferin son mertebesi, bütün bu kuvvetleri kendinde toplayan, şehitlik mertebesidir. Ruh, kendine has olan bütün kuvvetleri kullanarak gayesine doğru ilerledikten sonra, yükselebildiği zirvede maddeye bağlı şartlarının hepsini birden reddederek ruhu külliden ibaret kaynağına teslim ediyor:

İşte bu şehitliktir.

Böylelikle o, insan iradesinin Allaha götüren hamlesiyle ulaşabileceği en yukarı -zirveye işaret demektir: Şehit, yaşayanların iradesinin kaynağıdır.

Şehitler, yeryüzüne kapanmış hürriyet âbideleridir. Onların, insan iradesiyle ulaştıkları zirve, hazdan, menfaattan ibaret olan maddeye yeis vererek, bazan da utanç vererek onu süründürüyor. Hakkı elinden tutup yükselten, yerde yatan şehitlerdir.

Her devirde insanlığımıza hayat getiren mukaddes şehitlerdir:

Sokrat'ın şehadeti, insanlığın akıl ve vicdan dünyasına yeni bir dünya getirdi. Sanki bir şehidin kanı, bütün ruhları gafletten uyandırıcı gıda oldu. Kudüs'te çarmıhta şehit olan Hazret-i İsâ, gerçek ruhu ve gerçek hürriyeti bütün insanlığımıza duyurmuştur. Şehitten çıkan gizli ses, İlâhî sestir: O bütün küremizi uyandırıyor, harekete geçiriyor. İsânın şehadetiyle kendi istikametinde harekete başlayan Batı felsefesi, iki yeni temele dayanıyordu:

Aşk ve yaratıcılık. Yunan felsefesinin yabancı olduğu bu iki esas, İsâdaki şehadetin doğrudan doğruya, gerçek sahibini gösteren bir irade oluşundan ileri geliyordu.

Sonra biz Hallaç'ı tanıdık; İmâm-ı Âzam'ı gördük; Nizamülmülk'e hayran olduk. Bu şehitlerin hepsi, insanlığın ebedî olmak iradesinin son basamağına ulaşmışlardı ve hepsi, içinde yaşadıkları cemaate bu en yüksek zirveyi -gösterdiler.

Şehitler, bizim gerçek sahiplerimiz, bizim velilerimiz, bizim mürşitlerimizdir; dirileri yaşatan onlardır.

Her yerde büyük milletler, hürriyet uğrunda, hakikat uğrunda şehit veren milletlerdir ve milletlerin ruh dünyasındaki kımıldanışlarının müjdecisi, münâdisi, menbaı olan felsefe hareketleri, büyük harplerin sonunda, büyük şehitlerin izlerinde doğmuştur. **Romantizm,** Fransada ihtilâl kasırgaları arasında belirdi ve Napolyon harplerinin şehitlerinin kanından fışkırdı. 1870 harbinde en fazla şehit veren Fransızlar, bu harp biter bitmez sezgi ve hareket felsefelerini ortaya koydular. Birinci Cihan Harbindeki şehitlerinin arkasından Almanya'da ve Germen âleminde Max Scheler, Heidegger ve Kierkeggard'ların ruhun arayıcı varlığına, **«o bütün kâinattır»** diye bağlanan muazzam bir felsefe doğdu.

Şehitler bizim ruhumuzun kurtarıcılarıdır.

***

Şehit olan kimdir?

Biz kimiz?

Şehit, bir fert değildir; bir fertte barınan bir millet ruhu, bir millet iradesidir ki, bir vücudun gömüldüğü yerden bize ebedî hayat gönderir, bize ebediyeti kazandırır. Vatan toprağına gömülen kimdir?

Biz biriz, demiştim. Bedenlerimiz çok, ruhumuz birdir. Bizim ruhumuz nerede başladı? Nerede doğmuştu?

Bizi ebedî hayata sahip bir millet yapan şehitlerimiz, varlığımızın ruh âlemindeki bütün cephelerinde dopdoludurlar. . **Bugün vatan topraklarını «Allah Allah!» diye kımıldatan ve «Allah Allah!» diye can veren şehitler, Nizamülmülkten daha önce Peygamberimizin ruhundan, Hazret-i Ömer gibi, İmam-ı Âzam gibi şehitlerin kabrinden ilham aldılar.** Her medeniyet gibi İslâm - Türk medeniyeti de her devirde şehitlerin kaniyle âleme saçıldı. Ayasofya camiinin kapışma «Leteftahannelkostantaniyye»yi yazdıran irade, Süleymaniyenin kubbesini insan ruhunun azametine eş olmuş duran göklere nazire yapan kudret, Bedir harbini kaz anan şehitlerle başladı. Onlar, Peygamberlerinin ağzından, «Yarabbi, şu bir avuç insana zafer vermezsen ismin ebediyyen yeryüzünden silinecek!» diye nida ile, şiddetli ve tehditli dua ile başladıkları gazayı şehitlikle bitirenlerin mükâfatını, koca bir medeniyeti insanlığa tanıtmakla elde ettiler. Sonra bu iradeyi yalnız başına Türk ırkı omuzlarında taşıdı. Abbasîlerin önce uç beyleri, sonra muhafız kıtaları olan ve nihayet bütün orduyu teşkil eden Türkler, bu emaneti ellerine alıp o günden ta yirminci asrın ortasına kadar sanki: arz üzerinde kanlarıyla sulanmadık bir karış yer bırakmamaya azmetmişçesine her tarafta şehitler verdiler. Malazgirt, Niğbolu, Kosova, Çaldıran, Ridaniye, Pilevne ve nihayet Çanakkalede şehitler bıraktık, öyle ki Türk çocuğu kendini tanımaya başladığı ilk mektep sıralarında,

«Üç kıt'ada yüz beldeye, bin beldeye sahip»,

«Bir memleketim vardı ... . . »

diye diye iradesinin, ecdadından aldığı en sağlam aşı olan bu ilâhı kuvvetin ulaşabildiği zirvelerini idrâk edebiliyordu ve hedefini biliyordu; hem dini yaşatan kuvvetleri anlıyordu.

... öyle iken bir devir geldi; «mukaddesat yalandır» denildi. Bizi derin ve kuvvetli bir ruh denemesinden mahrum i eden, bize böyle bir dersi vermekten zevk almayan eller, bu telkin ile bizi ölüme teslim ettiklerini düşünmediler, üzülmediler. **Kimdi bu adamlar, bu devirler, bu kâbuslar?...**

Zehirli bir aşı bir asırdan beri damarlarımıza akıtılıyordu. Buna bizden olmayanlar «garplılaşma» dediler. Garplılaşınca elbette kendimizden başka olacaktık. Benliğimizin dayandığı temeller yıkılmak istendi; yabancı bir dünyanın insanlarına yama olmaya özendik. Milliyetimiz, kendisinin en kuvvetli parçası olan iman ve mukaddesat ile terk edilmek istendi. O günden bugüne kadar âdeta iki millet meydana çıktı: Garbın ayaklarına sarılan ve benliğinden sıyrılan münevverler bir tarafa, kendi kendini aşla bırakmayan ve en kuvvetli tarafı köylüde bulunan asıl halkımız öbür tarafa ayrıldı. Bunların sanatı, sahnesi, ahlâkı, imanı, kazancı, menfaat ve mukadderatı zamanla büsbütün birbirinden ayrıldı. O kadar ki o milletin emeğiyle, parasıyla saadetler sürerek yine onun müsamahasıyla tırmandıkları yüksek kürsüleri kalkan yapanlar, üniversite kapısından geçen köylüleri göstererek, **«İşte milletimizin yüz karası bunlardır»** diyorlardı. Onun taş ve toprakla mücadelede sökülen tırnaklarının nasibini elinden çekerek kâşaneler yapanlar, onu, **«devlet merkezinde göze görünmesin, varlığı ayıptır»** diye Ankara caddelerinden geçirmediler; onun alnının teriyle temelleri kurulan Bakanlıklara, kıyafetini hor görerek sokmak istemediler. Vatan toprağında bizim için, insanlık ve hürriyet için can verenler işte o köylülerdir. Bizi içimizden vuran düşman, bir maddî cephenin insanıydı; kudurmuş bir nefis, ruhsuz bir vücuttu. Bu zümreye bakınca insanın,

«Şu sessiz kubbenin altında insandan eser yokmuş» diyeceği geliyordu. Bunlar, Allaha en yakın olan bu milletin her cephede gazasına kindarlıkla, hasetle bakıyorlar ve her şehitler kafilesinin arş'ı âlâya kadar yükselttiği millet ruhunu birer şahısta hançerlemek için fırsat gözlüyorlardı. Malazgird'in dehâsını yüzünde parlatan Nizâmülmülk'ü bu hançer arayıp bulmuştu; **İstiklâl Savaşının yerlere sığmaz sevdasını Ali Şükrü millî dâva halinde ifade etmesiyle ayni hançer ve kanlı ip onu da takip etti.**

... Şehitler ruhlarınıza ezanlar okurlar, Allahın kendi ruhlarına ulaştırdığı sırrı bize bildirirler. Biz onların niçin öldüklerini ve nasıl öldüklerini görerek, anlayarak elde ettiğimiz bilgi ile felsefemizi, ahlâkımızı, ruhî çatımızı yapmaya mecburuz. Milletimizin hayat kaynaklanın onlardan öğrenmeliyiz. Bakınız, şu kadar tarihi olan yüksek kültür müessesemizin bize sunduğu felsefelere; onda bizim hayatı karşılayışımızın ifadesi, irademizin dünya diliyle âyeti olması lâzım gelen felsefe her zaman garptan alındı. **Birisi, ferdî ruhla Allah'ı ortadan kaldırmak için cemiyet mefhumunu bir heyula gibi kullanan Durkheim'deki zihniyeti bize tercüme etti. Öbürü, durmadan Bergson'u tavsiye etti Başkaları, tecrübenin üstüne tırmanmaktan yorgunluk duyan Ogüst Kont'u tekrarladılar.** İmansızlık ilerleyince Freud sinirlere daha hoş göründü.

Biz nerede-idik?

Şehitlerin felsefesi nerede?

Bu milletin kendi felsefesi yok muydu?

Felsefe gibi o kadar sübjektif ve o kadar şahsî hayat mahsulünün başkalarından iğreti alınması gösteriyordu ki, bizim içimizde bizden başkası var. Onun her fırsatta harekete geçen zulmünü, bize yabancı olan iradesini görüyor, duyuyorduk ve şu sesle inliyorduk:

> *«Tükürün milleti alçakça vuran darbelere.»*
> *«Tükürün, onlara alkış dağıtan katibelere!»*

Kalbleri iman ve ateşle dolan gençler!

Bir devir geldi ki, bu devir sizin devrimizdir, onda milletin ruhuna musallat olan varlık artık bir kabuk, bir yara gibi ondan ayrıldı, cisim kazandı. İçte ve dışta, her tarafta şehit olanların yarattığı millet mukaddesatı, maddeden başka hiçbir şey tanımayan bir kâbusu karşısında gördü. Ayasofyadan Kore'ye kadar, Gücerattan Fas'a kadar ezan sesleriyle inleyen arzımızın üstünde hain ve meş'um bir uluma dalgalanmaya başladı. Bu canavârın dişi bize çevrilmişti.

> Çünkü Bedrin aslanlarından sonra dünyamızın en büyük ruh mefkûresi yalnız kendisine emanet edilen Anadolu çocukları, vatanda «Allah» diye çarpışıyor, «Allah», diye ölüyorlar.

Ruhumuza düşman, milletimize düşman, insanlığımıza düşman olan bir komünist/parçalanma dâvası, soyu bozuk, bellisiz olarak içimize katılmış bulunanların dâvası oldu. **Bu dâva, maddenin, etin, derinin ve tırnakların ruha karşı saldırmasıdır.** Bunlar, zihinlerimizde panik yaratarak içimize atılıyor ve talan havası içinde bizden kopardıklarını kâr sayıyorlar. Ama bütün biz varız, hiç eksilmeyen biz, bunu bilmiyorlar. Dikkat ediniz, asıl millet iradesini cephede yaşatıyor; destanını ve felsefesini cephede yaratıyor; tarlaya ve harp meydanına kâh demir, kâr ateşle yazıyor ve kanıyla parlatıyor.

Yurdu parçalamak isteyen Teröristler, münevverler arasında harekete başladılar ve orada sınırlarını çizdiler. **Milletle yanyana yaşayan ve yüzlerce yıllık an'anesi olan ordu, onlardan asla müteessir olmadı, zerre kadar sarsılmadı.** Lâkin yeni olan ve millete yabancı ellerle yenilik diye garptan kopya edilerek, aktarma yolu ile alınan ilim müesseselerine nüfuz edebildiler ve taraftar kazandılar. **Bu münevverler millete ihanet ettiler; milletin felsefesini,, ahlâkını, dinini, san'atını yine milletten alacakları ilhamla sistemleştirip ona sunacak yerde, milletin değerlerini ve mukaddesatını çiğnemekle işe koyuldular.** Sonra da ona yabancı dâvaların sunulmasına lakayt kalındı. Böyle müesseseler, böyle devirler oldu; böyle ihsanlar, böyle zümreler tanıdık. **Teröristler, harp meydanımızın dekorunu değiştirdiler. Bizi şaşırtmak istediler. Kime minnet, kimlere lanet edeceğimizi şaşırdık.** Bazan içimizden İlâhî nidalar arşa yükselerek onda beddualarının nüfuz edeceği Allaha giden bir yol arıyordu: Lânet olsun, diyorduk, ama kimlere?

> *Bunu, bir oğlunu Çanakkale'de, öbürünü Sakarya'da şehit veren, torununu Kore'ye gönderen, kabının son lokmasını sıyırmadan sofrasından, kalkmayan, tek kalan döşeğim evdeki yoksullara bırakıp ahırının kapısında yatan, çıra yakan ve arpa ekmeğini zor tedarik eden ihtiyar köylü ne bilsin?*

Ne bilsin ki o bütün bir felsefedir?

Onun ruhu bu yolda harekete gelse, diyecektir ki: Bana bakıp hâlâ da aklını başına almayan ve maaşının; daima dimdik istikamette yükselmesini emel edinmiş, cerahat çeşmesini andıran bütçeye dikilmiş bakışlara lânet olsun!

Bir kıt'ada kan ırmak gibi akarken, ayni kıt'anın öbür ucunda gece ve gündüz, sade kendi ticarî kazançlarını arttırmak emeliyle, vergi kaçırmak, menfaat kaçırmak emelleriyle şehirleri dolduranlara lânet olsun!

Gençlikte menfaat ve kazanç hırslarını ideal yapan, gerçek ideali iftira haline koyan mürşide ve millet külfetiyle yetiştiklerini düşünmeden onu soymak ihtirasına teslim olan körpe ruhlara da lânet olsun!

Ve bütün süfli emelleri istismar ederek, yüzlerce yıllık tarihten bir avuç madde ve kemik çıkaran komünist cellâdına lânet olsun!

Acaba biz bunlarsız yalnız mı kalırız? Hâşâ! Rahmet, şehitlerin ebediyyete intikal ettiği kapıdan gelebilirdi:

Hiç bunca şehidin yatarak gövdesi yerde,

Derya gibi kan sıne-i hilkatte tüter de;

Yakmaz, mı bu tufan, bu duman gitgide arşı?

Hissiz mi kalır lücce-i rahmet buna karşı?

İşte vatanda şehit olanlar, milletimizin hayat kuvvetlerini ve dehâsını trajik tecrübe sahasında ortaya koyarak bize felsefemizi, idealimizi tanıtıyorlar ve bütün dünya bu tecrübenin şahidi oluyor. **Gençler, bu dersi de Avrupalılardan veya Amerikalılardan mı öğreneceksiniz?** Her şehit Mehmetçiğin izlerinde ve ordumuzun daha bugünden destan olmuş menkıbesinde bu milletin tarihi, felsefesi, ahlâkı, san'atı, hepsi yazılıdır. **Eğer onu okuyamazsak mektepler ve üniversiteler, üstadlar ve mürşidler bize hiçbir şey vermemişler demektir.** Birlikte okuyalım. Yakın mazinin meş'um Hâtıraları bizi öyle yalnız, öyle ruhumuzdan habersiz, kurtuluş için öyle yardımsız bırakmıştı ki, ben bu milleti, onun azametli tarihinin önünde perişan vücudunu ve sahipsiz gençliğini düşündükçe, büyük ruhumuz Mehmed Akifle beraber vatandaki Mehmetçiğin ebedileşen ruhuna çevrilip istimdad etmekten kendimi alamıyorum •.

«Diriler koşmadı imdadına, sen bari yetiş!»

Dağlıca neresidir bilmem. Çünkü arz üzerinde ne tarafa çevrilsem orada, ufukların üstünde her taraftan Allaha çevrilmiş ve her biri arşa bir dua şeklinde teslim olup toprakların üstünde uzanmış vücutları düşünüyorum. Nerede Türk çocuğuna huzur kalmıştır?

«Nerde olsam çıkıyor karşıma bu kanlı topraklar!»

... Şimdi biz ne yapacağız?

Onu düşünelim. Şehitlerin ruhu dünyamızı dolduruyor. Onlar vatanın öbür ucunda oldıkları kadar, şu anda bizimle beraberdirler. Onlardan bize bir ses geliyor; müphem, derin, İlâhî bir ses; göklerden yağıyor gibi, topraklardan sızıyor gibi bir ilham. Bu ses bize yolumuzu göstermelidir. Her devirde olduğu gibi, şehitler sade fanı bir destanın satırlarına gömülmemelidir. **Bizim şimdi birşeyler yapmamız lâzımdır. Siz yemin etmek için burada toplandınız,**

Yemin edeceksiniz; yemin edeceksiniz ki vatan için şehit olanlar boş yere ölmediler. **Onları ebedî yapan mukaddesatın bizler kefiliyiz ve bundan sonra kefili olacağız.** Onlar azametli tarihin, Alpaslanların, Yavuzların ve Gazi Osmanların kendilerine teslim ettiği mukaddes

vazifeyi aslanlar gibi yaptılar; biz de- aslanlar gibi, bu hayatın dâvası, ideali uğrunda çarpışacağız.

Gençler!

Bin yıldanberi onların elindeki mukaddes kılıç, beş cephede bir defa bile düşmana teslim olmadı. Gazi Osman Paşanın kılıcını alan Rus, yapılan küstahlığı affedemiyerek onu mes'ul sahibine teslim etmişti, hatırlarsınız: (.'Kumandan: Bunu almak bana şeref değil, al kılıcını»)

Şimdi aramızda bulunmayan, Vatanı koruyan kahraman kardeşlerimiz, kendi gazalarında muvaffak oldular, Gazi Osman'ın evlâtları olduklarını isbat ettiler. Biz de onun evlâtlarıyız. Bin yıl düşmana teslim olmayan beş cephede bir defa bile eğilmeyen kılıç mukaddesatını korudu, bu milletin hayat ve maneviyatının muhafızı oldu da biz nasıl fikir âleminde ona indirilen darbeye karşı zayıf kaldık?

Nasıl oldu da o, kadını ile, sabanı ile, iffetini, imanını, mazisini müdafaa ettiği halde, biz onun kulübesinin ta yanma yabancı dâvalar sahibi müesseseleri götürdük?

'Nasıl oldu da bir kısım münevverlerin ideali, önce ilimcilik perdesine gizlenmiş Avrupa köleliği, sonra sosyalizm ve İçtimaî adalet maskelerine zilletle bürünmüş Moskof uşaklığı olduğu zaman bile fikir cephesinde isyan çıkmadı ?

İki buçuk asırlık Rus – İslâv ideali hudutlardan içeri girdi, birçok münevverlerin ve okuyanların kalbine nüfuz etti. Hem de bu esnada memleketin hakikî sahibi ve nâzımı olması lâzımgelen köylümüz kürek mahkûmları halinde yaşatılıyordu. Bütün istihsal yükü onun omuzlarında olduğu halde, bütün, istihlâk zevki hep yabancı müesseselerin yetiştirdiği ve yabancı sermayelerin alıştırdığı ellerle midelerin inhisarı altına girdi. Binlerce gencimiz Avrupaya ve Amerikaya gönderilip yetiştirilse yine Anadolu yollarında kağnılar inliyordu ve onun insanı yol yerine dağlardan aşıyordu. Köylü, hayvanlarla yan- yana barındığı yerde dipçik yiyor, kan kusuyordu. Elleri ve ayaktan nasırdan ve yanıktan parça parça olan o insanın yeryüzünde fonksiyonu, sonsuz isteklere sade vergi ve asker yetiştirmekti. Onu bir iptidaî hayat içinde inlettik. Çocuğunu bize, teslim etti; ruhuna suikast yaptık. Vergisini Verdi; arzın her tarafındaki çelik veznelere kaçırdık. Ya isnatlar, ya onu hor gören isnatlar... **Bunu da Mısırın Firavunları ancak tahtalarına yaparlardı.**

... Şimdi o bizden hesap istiyor; arzımızı kımıldatan bir kuvvetle ve ancak ona has olan asâletle hakkını istiyor. Müslüman Türkün asil isteyişine dikkat ediniz: Üzerimize saldırarak değil, memleket içerisinde yabancı ellerin vurmak istedikleri dâvaya ve kendi mukaddesatına bürünmüş, aslanlar gibi döğüşe döğüşe şehit olmak suretiyle bizden hesap istiyor. Hak dâvası böyle de görülür. Onlar, memleketle mukaddesatı, arkalarında bıraktıkları çocuklarına ve okuyan çocuklarının vicdanına emanet ederek şehit oluyorlar. Biz de onlara söz vereceğiz. Toplanışımız mânidardır, siz onlara söz vermek için, ruhları huzurunda and içmek için buraya geldiniz. Ya onlarla, beraberiz, ya da başka bir milletin çocukları.. Ancak tek ve müşterek bir plân bizi, damarlarımıza ve harimimize kadar sokulan düşmana karşı seferber edebilir.

Bölünmek, parçalanmak, sizin içinizde düşmanın eseridir, onun muvaffakiyetidir.

Burada yalnız bir millet bulunduğu için, ancak bir millet dâvasına inanabiliriz. Bu dâvayı bilmeyen varsa, cepheden gelen yaralıya sorsun. Her Türk genci bugün bu dâvanın etrafında

birleşmeli, ve tarihteki Türk erleri gibi, bu plândaki mevziini sımsıkı tutup bütün bir tarih, bütün bir cihan huzurunda mesuliyetini idrâk etmelidir.

Gençler! Bir medeniyetin dönüm noktasındayız. Yeni bir dünya doğuyor. Siz, ruhunuzun ecdattan aldığı bütün ölmez ve asil kuvvetleri kullanma hakkına kavuştunuz. Bu hakkı size, omuzlarında tarihi, vicdanlarında mukaddesatı taşıyan kahraman köylümüz veriyor. O, bu uğurda şehitliğe kadar bütün fedakârlık vasıtalarım kullandı. Size düşen altık kuvvet içinde ve kuvvet olarak birleşip şehidin kılıcım içte ve dıştaki zelil düşmana teslim etmemektir. Tâ ki o, arz üzerinde mukaddes ruhunun barındığı her yerden ilâhi tehditler halinde bize çevrilip, **«İnsan olan bunları yaptırmaz!»** diye nefret ve ikrah ile haykırmasın! Biz de ona büyük şairimizin, bir zamanlar istiklâline azmiyle kavuşan bir milleti tanıttığı dünyaya yeminini tekrar edeceğiz:

Saldırsa da kırk elli salip ordusu kol kol,
Dörtyüz bu kadar milyon esir olmaz, emin ol

Kaynak: Nurettin TOPÇU, ŞEHİT, «Komünizme karşı MÜCADELE mecmuasından» Milliyetçiler Derneği Neşriyatı: 9, 1959, İstanbul

Not: Metin günümüzün meselelerine ışık tuttuğu için metindeki “Kore” kelimeleri “vatan/vatan toprağı” ve “komünist” kelimesi “terörist” olarak değiştirilmiştir.

GÖNÜLDEN DİLE GELENLER

CUMA, unuttuğum Kişileri hatırladığım HERHANGİ Bir Gün değil!

Tam aksine
Sevdiğim, SAYDIĞIM, Hayır Duasını istediğim insanları dualarımda andığım Özel Bir gündür.

Sizin Dualarınızda da unutulmamak dileğiyle ...

Hayırlı cumalar ..

A....

**

Perde,

Görmeyi değil, görülmeyi Engeller ...

Fark etmeyi değil, fark edilmeyi Engeller ...

Perde,

YALNIZCA görüleni değil, Göreni de görünmez eyler ... Diğeri de sanır ki;

Perde ceza diye akışmazlığa ....*[Dış etkenlerin tesiriyle akışmazlığı değişmeyen, durağan]*

Görev yapmaktadır ki;

Perde Mahmud'un [*Medh olmaya müstehak, medhe lâyık. Öğülmüş, medh ü senâ olunmuş.]* ta kendisidir ...

Kul, edepten inlemesin diye akışmazlığa ......

(Bir dostun gönlünden)

S.

ASLINDA KİMSENİN DERDİ KARŞISINDAKİYLE DEĞİLDİR...

Birileri bize hak etmediğimiz kadar iyi ya da kötü davrandığında,

Bunun bize verdiği / vermediği kıymetle ilgisi yoktur.

Bunun kendi geçmişiyle, barışmak ya da kapışmak istediği anılarıyla ilgisi vardır...

Ama biz de birilerine haketmedikleri kadar iyi ya da kötü davranıyorsak,

Bunun onların kıymetiyle bir ilgisi yoktur..

Kendi geçmişimizle, barışmak ya da kapışmak istediğimiz anılarla bir ilgisi vardır!

İnsanın maksadı aşan ya da gereğinin gerisinde kalan tavır ve duyguları nesnesinden ziyade öznesinden menkuldür.

(alıntı)

s

"YARABBİ, KÖTÜLERE, FESATÇILARA, İSYANCILARA MERHAMET ET! HAYIR SAHİPLERİYLE ALAY EDENLERİN HEPSİNE, BÜTÜN KÂFİR GÖNÜLLÜLERE, KİLİSELERDE BULUNANLARA MERHAMETTE BULUN"

Hz. Pir Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (Kuddise sırruhu's-sâmî) Efendim buyurdular:

O güzele kendi gözünle bakma... isteneni isteyenlerin gözüyle gör!
Kendi gözünü yum..gözünün yerine, ona aşık olanlardan ariyet bir göz edin...
Hattâ âriyet olarak ondan bir göz, bir görüş, al da onun yüzüne, onun gözüyle bak!
Bak da bıkmadan, usanmadan emin ol. İşte ululuk ıssı peygamber, bunun için "Kim kendini Tanrı'ya verirse Tanrı, kendisini ona verir" dedi...
"Onun gözü de ben olurum, eli de, gönlü de... bu suretle devleti, bahtsızlıktan kurtulur" buyurdu.
Ne olursa olsun, kötü ve istenmeyen bir şey bile olsa değil mi ki sana kılavuzluk etti, sevgiline ulaştırdı, sevimlidir, dosttur!
Vâza başladı mı zâlimlere, taş yüreklilere ve itikatsızlara dua eden bir vaiz vardı... mimbere çıktı mı yol kesenlere duaya başlar,
Ellerini kaldırıp "Yarabbi, kötülere, fesatçılara, isyancılara merhamet et!
Hayır sahipleriyle alay edenlerin hepsine, bütün kâfir gönüllülere, kiliselerde bulunanlara merhamette bulun" derdi.
Temiz kişilere hiç dua etmez, kötülerden başkasına duada bulunmazdı.
Ona "Hiç böyle bir âdet görmedik... sapıklara dua etmek mürüvvet değildir" dediler.
Dedi ki: " **Ben onlardan iyilik gördüm... bu yüzden onlara dua etmeyi âdet edindim.**
O kadar kötülükte bulundular, o derece zulüm ve cevir ettiler ki nihayet beni şerden kurtardılar, hayra ulaştırdılar.
Ne vakit dünyaya yöneldimse onlardan eziyetler gördüm, meşakkatler çektim, dayaklar yedim.
Bu yüzden de iyilik tarafına kaçardım... beni o kurtlar yola getirirlerdi.
Benim iyiliğime sebep oldular... ey aklı başında adam, bu yüzden onlara dua etmek, boynumun borcudur benim!"

Kul dertten, elemden Tanrı'ya sızlanır, uğradığı zahmetten yüzlerce şikayette bulunur.
Tanrı da der ki: Gördün ya, nihayet dert ve zahmet, seni, bana yalvarır bir hale getirdi, seni doğrulttu,
Sen, seni yolundan alıkoyandan, bizim kapımızdan uzaklaştırıp kovandan şikayette bulun!
Hakikatte her düşman senin ilâcındır... sana kimyadır, seni faydalandırır, gönlünü alır senin!
Çünkü ondan kaçar, halvet bucaklarına sığınır, Tanrı lutfundan yardım dilersin.
Dostlarınsa hakikatte düşmanlarındır; onlar seni Tanrı tapısından uzaklaştırır, seni meşgul ederler!
Bir hayvan vardır ki adına porsuk derler... dayak yedikçe şişmanlar, semirir, semirir.
Ona sopayı vurdukça iyileşir. Sopa vuruldukça semirir, büyür...
İşte müminin canı da hakikatten bir porsuktur, o da zahmet ve meşakkatlerle kuvvetlenir, semirir.
Bu yüzden peygamberler eziyetlere, zahmetlere uğradılar... onların çektikleri meşakkat, bütün cihan halkının çektiği meşakkatten daha üstündü, daha artıktı!

Çünkü canları da, bütün canlardan daha büyük, daha üstündü... onun için de onların uğradıkları belâya başka bir taife uğramadı.
Deri, ilâçlarla belâlara uğrar da Taif derisi güzel bir hale girer.
Yoksa ona o acı ve keskin ilaçlar sürülmeseydi pis pis kokar, berbat bir hale gelirdi!
İnsanı da tabaklanmamış deri say... rutubetten nem kapar, çirkin bir hale gelir, ağır ağır kokar!
Sen, ona acı ve keskin ilâçları fazlaca ver de temizlensin, lâtif bir hale gelsin, semirsin!
Buna kudretin yoksa senin dileğin olmaksızın Tanrı bir zahmet verirse ona sabret, ona razı ol!
Çünkü dosttan gelen belâ, sizi temizler... onun bilgisi, sizin tedbirlerinizden üstündür!
Bir adam, belâda sâfa görürse belâ, tatlılaşır... hasta iyileştiğini görünce ilâç, kendisine hoş gelir.
Mat olduğu halde kazandığını görür de " Ey sözlerine, özlerine inanılır kişiler, beni öldürün!" der.
Bu kötü kişi de başkasına fayda verdi ama kendi hakkında merdut bir adam kesildi.
İmandan gelen merhamet, ondan alındı... Şeytan sıfatı olan kin, ona çattı, sataştı!
Hiddetin, kinin yapılıp düzüldüğü tezgâh oldu... bil ki kin, sapıklığın, kâfirliğin temelidir!
Birisinin İsa aleyhisselâm'dan ''Âlemde bütün güç şeylerin en gücü nedir?'' diye sorması
Akıllı birisi, İsa'ya "Âlemde her şeyden daha sarp, daha güç nedir?'' diye sordu.
İsa dedi ki: **"Ey can, en sarp, en güç şey, Tanrı gazabıdır. Çünkü o gazaptan cehennem bile su gibi titrer!"**
Adam "Peki, bu Tanrı gazabından nasıl aman bulmalı?" deyince İsa şöyle cevap verdi: **"Kızdığın zaman kızgınlığına uyamamak gerek!"**
Kötü kişi bu kızgınlığın madenidir... onun çirkin kızgınlığı yırtıcı canavarların kızgınlığını da geçer!
O hünersiz kişi, kızgınlıktan vazgeçmekten başka Tanrı'dan ne rahmet umabilir ki?
Gerçi bunların âlemde bulunmamasına imkân yok; bunlar da lâzım bu dünyaya... fakat bu sözü söylemek, onları büsbütün sapıklığa atmaktır!
Dünyada çare yok, sidik de bulunur; bulunur ama arı duru su değildir ya!

Mesnevi-i Şerif, c. IV, b.75-119

ALLAH TEÂLÂ İSTEDİ, DUA EDİLDİ

Hz. Pir Mevlana Celâleddin Rumî kuddise sırruhu'l-âlî Efendim buyurdular:

Behlül, dervişin birine " Derviş, nasılsın? Anlat bakalım?" dedi.

Derviş, Dünyadaki işler daima bir adamın dilediği gibi olur;

Seller, ırmaklar muradınca akar, yıldızlar hükmünce hükmeder;

Hayatla ölüm, ona çavuş olur, emrine uyup dilediği yere gider.

Nereye dilerse baş sağlığı haberi yollar, nereye dilerse kutlu olsun derse…

Yolcuların hepsi, onu izler, yolda kalanlar onun tuzağına tutulursa…

Onun fermanı, onun rızası olmadıkça âlemde hiçbir ağız gülmezse bu adamın hali nasıldır? İşte o haldeyim ben" dedi.

Behlûl: doğru söyledin. Bu hale sahip olduğun nurundan da belli, yüzünden de görünüp durmakta.

Böylesin, hatta yüz mislisin... doğru ama bunu bir güzelce anlat.

Öyle bir anlat ki duyunca fazilet sahibi de kabul etsin, bir şeyden anlamaz adam da.

Herkesin aklının ereceği, fikrinin anlayacağı bir tarzda anlat.

Söz söyleyen kemal sahibi olursa söz söyleme sofrasını yaydı mı sofrası, her çeşit aşlarla doludur.

Hiçbir konuk mahrum kalmaz. Herkes o sofrada kendi gıdasını bulur.

O sofra, Kur'an'a benzer; Kur'an'ın da yedi mânası vardır; alelâde halk da ondan doyar, halkın bilgide, irfanda ileri gelenleri de" dedi.

Derviş dedi ki: " Herkesçe şu muhakkaktır ki âlem Tanrı emrine râm olmuştur.

O padişahın kaza ve kaderi olmadıkça ağaçtan yaprak bile düşmez.

Tanrı lokmaya, gir içeri diye emretmedikçe boğazdan lokma bile geçmez.

İnsanların yuları, dizgini olan, insanları dilediği yere sürüp götüren istekler de o gani Tanrının emriyle meydana gelir.

Yeryüzünde olsun, göklerde olsun… bir zerre bile onun hükmü olmadıkça kanat çırpmaz, harekete gelemez;

Onun yürür ve kadim fermanı olmadıkça kımıldayamaz bile. Bunu anlatmaya imkân da yoktur, bu hususta ısrar da hoş değil.

Ağaçların yapraklarını kim sayabilir? sonu olmayan şey, nasıl söze sığar?

Sen şu kadar duy, madem ki bütün işler, Tanrı'nın emrine tabi; Tanrı'nın emri olmadıkça hiçbir şey olmuyor.

Tanrı'nın takdiri, kulun rızası olur; kul Tanrı takdirine rıza verir, onun hükmünü diler, isterse…

Zorla, yahut sevaba girmek için değil de bu razılık, kendiliğinden meydana gelir, ona hoş görünürse,

Artık o kul yaşamayı bu lezzetli hayattan zevk almak için istemez. Hayatı kendisi için istenen bir şey olmaktan çıkar.

Ezelî emir, neyse ona uyarı hayatla ölüm, onun yanında bir olur.

Yaşarsa Tanrı için yaşar, mal, mülk ve hazine için değil… Ölürse Tanrı için ölür, korkudan hastalıktan değil!

İmanı, onun dileği, onun rızası içindir, cennet için, ağaçlar, ırmaklar için değil!

Küfrü terk edişi de cehenneme gideceğim diye korkudan değildir, Allah içindir.

Bu ahlâk, ona ezelden verilmiştir; gözü ve sevgilinin cemalinin güzelliğiyle dolmuş aydın olmuştur.

Bu çeşit kul, Tanrı rızasını görünce güler, neşelenir. Kaza, ona şekerle yapılmış helva gibi gelir.

Bu kulun huyu ve yaradılışı böyle olursa âlem, onun emrine, onun fermanına tabi değil de nedir?”

Peki… neden dua edip de Yarabbi, bu takdiri sen tebdil et diye yalvarsın?

…

O halde Tanrı rızasını, duada görmedikçe neden dua etsin?

Mesnevi, c. III, b.1885-1920

Şair, ihsan ölmedi ….

İhsan sahipleri öldüler, ihsanları kaldı... ne mutlu o kişiye ki bu merkebleri sürdü!

Zâlimler de ölüp gittiler, fakat yaptıkları zulümler kaldı... vay o cana ki bu hileyi, bu kötülüğü yaptı!

Peygamber “ **Ne mutlu o adama ki dünyadan gitti de ondan iyi bir iş kaldı”** demiştir.

İhsan sahibi öldü ama ihsanı ölmedi ki... Tanrı indinde din ve ihsan, küçük ve değersiz bir şey değildir!

Eyvahlar olsun o kişiye ki kendisi öldü de isyanı kaldı... sakın, öldü de canını kurtardı sanma ha!

Mesnevi, c. IV, b.1200-1205

HERKES KENDİNE BAZILARI TANRININ YALNIZLIĞINA AĞLAR

"Bu bir farktır"

(lütfen kızmayınız bana, bu içteki ötelenemez bir duyum) "Tanrı'nın yalnızlığını düşününce ağlıyorum. Ben çok taş olmak istiyorum."

"Bir Allah dostundan"

Allah Teâlâ'nın velileri vardır. Bir kısmı bilinir. Bazılarını ise zâtından başkası bilmez. Onlar görünürler fakat velayetleri kendilerinden dahi saklı tutulmuştur. Onlar ile âlem düzen bulur. Gönüller şâd olur. Dönüşüne kimse ihtimal verilmediği halde, girilmesi insanın içine ürperti veren okyanusa dalarlar ve çıkarlar. Onların makamları ferdiyet olmak olunca rableri katında ayrıcalıkları vardır. Onlar yalnızdırlar. Halk ile alakaları olmadığı gibi meleklerle de yoktur. Onlar insanlığın ayakta duruşunun temelleridir. İnsanların yalnızlığında korkunç hayal âlemini ve ruhu teskin edecek az olunca onları bulmak ve duymakta zor oluyor.

İhramcızâde İsmail Hakkı

"KARANLIKTA IŞIK BULMAK" İNTİHAR SEBEBİ Mİ OLUR

İnsan çalışır, yorulur. Çok çalıştığında da karşılık beklemeye başlar. Beklediği karşılık ve isteği çalışmasıyla doğru orantılıdır. Gayret hangi hususta olursa olsun bunun değerini kendisiyle ölçmeye başladığı anda bir şey tükenmeye başlar. Güven. Doğru değerleri.

Değil miydi, bu yapılanlar takdir edilmeli değil miydi?

Takdir edeni vardır veya yoktur. Güven krizi oluşmuştur. Batağına düştüğü fikir yumağı onu boğmaktadır. Zevklerini yitirir. Büyük bildiği her şey yok birer birer yok olup gitmektedir. Neden dediği şeyleri kalmamış, tükenme halini giderecek dayanağı kalmamıştır. İdealleri birer birer sukuta ermiştir. Kendini öylesine bulduğu çatallı yolda eğrisini/doğrusunu karıştırmaya başlamıştır. Sorduğu bir sorusu kalır, hangisi.

Ağladığı şeylerin gülünecek, güldüğü şeylerin ağlanacak olması, nedensiz hale dönüştüğünde bir ışık arayışına girmesi de kaçınılmaz sonucudur. Ancak bu ışığı da kaybolmuştur. Daha önceleri ışıklar her zaman bir sonrakiyle ona yanıp durmuştu. Şimdi neden yanmıyordu?

Duyduğu bir şey vardı **"karanlığın nuru içinde görmek"** Bu nur içinde ışık denilen şeyde yine karanlığa benzeyen bir değer değil miydi? Kalp, göz ve beden bunu görecek vasıfta olmadığını bilirdi. Karanlığı, karanlıkta görmek, karanlıklar içinde umut sahibi olmak. Bu bitiş noktası "durulma" mıdır acaba?

Durulma yalçın sırtta beklerken surata vuran soğuk rüzgârlar gibi, tedirgin olmanın ve yardımında gelmeyeceğini bilmek. Durulma değil bu yapayalnız kalmış olmaktır. Güvenini kaybetmiş olmak. İnancını yitirmiş bir sarhoşluk, durulma mıdır?

İşte o zaman bir ışık görünse, beklemediği, bilmediği bir yerden. Buna sevinilir mi ağlanır mı, yoksa son bir çığlık atıp insan kendini boşluğa bırakır mı?

Diyorlar, insanlar neden intihar eder?

Aslında onlar intihar etmediler. Onlar buldukları ışığı kurtuluş zannettikleri hayaller içerisinde umutlarına doğru gittiler. Işıkları yanmıştı, karanlıkları silinmiş olarak kurtuluş umuduna doğru yolculuğuna başlamıştılar.

İşte o kötülenen/istenilmeyen bir sonuç olan intiharî kaderin tercih edilmesi büyük erdem olarak söylenemezdi. Ancak avamın bu erdemin aldatıcı güzelliğine kapılmasın diye üzerine ağır kayalar bırakılmıştır.

Karanlığını bulanların ışık bulması. Nasıl muhteşem bir cazibe ki insanı içine çeker durur. Tek yardım, insana tanrısından gelir ki, tanrısı eğer nefsi olursa şer işlerde ilerler. Ya da Allah

Teâlâ olur, o zaman hayalinde görmediği ve inanmadığı kadar ulvi bir hale bürünür ki, kendi dahi anlayamadığı halini inkar eder.

İnkâr etse, küfretse de onun gelmesine neden olan Rububiyyetin onu bırakmadığı için şaşkınlığı artar. İnancı kalmamıştır. Her şeyi bitmiştir. Allah Teâlâ kendi yoluna karşı yapılan emeklere karşı vefalı olduğundan ince akıl perdesini yırtmasına izin vermez. Onu tutar. Son perdesi yırtılmadan hayat sahnesindeki oyununa devamını sağlar. Onun bitmiş tükenmiş bir vaziyette çalışmış bedeni, ihtiyarlamış, erzeli ömre ulaştırılmış olur. Düşüncelerini eğriltecek imkânı kalmamış bu vücuttan artık sadece iyilikler dökülür hale gelinceye kadar sahip çıkar. Kalmayan ve biten bütün istekleri tatmin olmadan sebepler ile ömrü tamamlanır ve gider. Nice doğal yolla ölmüş insan vardır ki onların ölümleri intihar edenlerden daha kötü bir halde olmuştur.

Karanlıkta ışığını bulup ta aydınlanmak için kendilerini sarp yola sürenleri çok kınamayın. Onlar bir doğruyu gördüler. Fakat doğruları kabul edilen tarafta sayılmadı. Fakat onlar aklın sıyrılmış tarafını tercih ettiler.

Vuslatın ayakların kaydığı yerde ve üzülecek mevkiler arkasına saklandığını anlamış bulunuyoruz.

Onun için gördüklerinize değil görmediklerinize inanın.

Bildiklerinize değil bilmediklerinize inanın.

Doğru bildiklerinize de biraz dikkatli yaklaşın. Çünkü doğrulukta perdelerin ancak taklit ile bağımlı oluşu, bize yine hiçliğimizi öğretiyor.

İhramcızâde İsmail Hakkı

“ÖLMEDEN ÖNCE ÖLÜNÜZ” TERAPİSİ

BBC: Güney Kore'nin stresli işçilerine tabutlu terapi

Stephen EvansBBC, Seul

- 14 Aralık 2015

Dünyada intihar oranlarının en yüksek olduğu ülkelerden biri olan Güney Kore'de bazı şirketler çalışanlarının stres sorununa ilginç bir tabut-terapi yöntemi uyguluyor.

Başkent Seul'deki sıradan bir işyeri binasının büyük bir odasında bir şirket çalışanları, kendileri için temsili cenaze töreni yapıyorlar.

Kefen yerine beyaz kıyafetler giyinmiş ofis çalışanları önce sıralara oturup ölmeden önce sevdiklerine son mektuplarını yazarken, hafif burun çekmeler yavaş yavaş mendillerin yetişmediği avaz avaz ağlamalara dönüşüyor.

Ve olayın zirvesini oluşturan an geliyor: Herbiri kalkıp odaya kendileri için yerleştirilmiş tabutların başına gidiyor. Bir an duruyor, sonra tabutun içine girip yatıyorlar.

Kimi kucağında kendi çerçeveli fotoğrafını kucaklamış olarak kimisi kara kurdelalarla süslenmiş olarak yatmayı tercih ediyor.

Onlar yatadursun, tabutların kapakları kapatılıp, Azrail'i temsil eden uzun şapkalı siyah giysili biri tarafından çivileniyor.

İç yolculuk, hayatın anlamı

Karanlıkta tabutun içinde upuzun yatarken hayatın anlamı üzerine düşünüyorlar.

Bu tuhaf ve karanlık ritüel, onlara hayatın değerini anlamaları için hazırlanmış.

Tabutlarına girmeden önce terapiye katılanlara, sıkıntılar içinde yaşayan insanların, örneğin son günlerini yaşayan bir kanser hastası ya da doğuştan kolsuz ve bacaksız olup yüzmeyi öğrenmiş birinin hikayelerini anlatan videolar gösteriliyor.

Çeşitli şirketlere çalışanlarının ruh sağlığı için temsili cenaze törenleri düzenleyen Seul'deki Hyowon Sağaltma Merkezi'nden Jeong Yong-mun "Bütün bunlar, sorunlarıyla yüzleşebilmeleri ve onları hayatlarının bir parçası olarak kabul etmelerini hedefliyor" diyor.

Jeong Yong-mun bu mesleğe geçmeden önce cenaze levazımatçısıymış.

Çalışanlarını, izlediğimiz törene yollayan şirketin genel müdürü Park Chun-woong, "Şirketimiz daima çalışanlarını eski düşünme biçimlerini değiştirmeye teşvik edegeldi, ama pek sonuç alamadık" diyor.

Bu yüzden bir tabut içine girerek hayat üzerine kafa yormanın, çalışanlarını köklü bir şekilde sarsıp düşünce tarzlarını tamamen değiştirmeye yönelteceğini ummuş.

Etkili oluyor mu?

Güney Kore, iş yaşamına da yansıyan gayet hiyerarşik ve ataerkil bir kültüre sahip. Bu nedenle çalışanların şirket politikalarını eleştirmesi pek olası değil, ama yine de tabut-terapiden gerçekten etkilenmiş görünüyorlar.

Cho Yong-tae tabuttan çıkarken, "Bir çok hata yaptığımı farkettim. Bundan sonra çok daha hevesle çalışmayı ve ailemle daha çok zaman geçirmeyi umuyorum" diyor.

Şirket genel müdürü Park Chun-woong işverenin sorumluluklarının ofis dışında da devam ettiğine inanıyor

Çalışanlarını yetiştirdikleri için duyduğu şükranı ifade etmek üzere, onların anne babalarına çiçek göndermesi buna bir örnek.

Toplu kahkaha egzersizi

Ayrıca çalışanlarının her sabah işe başlamadan önce, esneme hareketleri ve birlikte kahkahalarla gülme gibi egzersizler yapmalarında ısrarlı.

Bir ofis dolusu insanın kişner gibi hep birlikte gülmelerini izlemek gerçekten çok tuhaf bir deneyim.

Bir kadın çalışan, "Birlikte gülmek önce tuhaf geliyor ve ne işe yarar diye düşünüyorsunuz, ama bir kez kahkaha atmaya başlayınca iş arkadaşlarınızın yüzlerine bakıyor ve gülmenizi tutamıyorsunuz. Bence gerçekten pozitif bir etkisi oluyor. Normal ortamlarda gülme fırsatı pek olmuyor çünkü" diyor.

Güney Kore iş yerlerinde gülmeye ihtiyaç olduğu doğru olabilir.

Sanayi ülkeleri içinde en yüksek intihar oranı Güney Kore'de. Çalışanların patrondan önce işe gidip o çıkmadan çıkmamak zorunda hissetmeleri önemli bir sorun oluşturuyor.

Kore Nöro-psikiyatri Derneği'nin yaptığı bir araştırmaya katılan her dört kişiden birinin işyeriyle ilgili konular yüzünden ağır stres yaşadığı belirlendi.

Öğlen uykusu uygulaması (Kaylule)

Geçen yıl Seul hükümeti işyerlerinde "bir saatlik öğlen uykusu" uygulaması koyarak bir değişiklik yaratmaya çalıştı ama bu kez çalışanların bu uyku saatini telafi için bir saat erken gelmeleri ya da geç çıkmaları gerekti.

Bu uygulama her yerde tutmadı. Rerabet bu toplumda çocukluktan itibaren eğitimi alınan bir şey ve bir yetişkinin derine yerleşmiş alışkanlıklarını değiştirmesi çok zor.

Geçen hafta Güney Kore'de rekabet kültürünün en tuhaf örneklerinden biri tekrarlanıyordu.

Lise bitirme çağında 630 bin öğrenci merkezi üniversite seçme ve yerleştirme sınavına girdiler.

Rekabet kültürünün doruğu

Sınav merkezlerine sabahın 8.00'inde geldiklerinde kendilerini kapılarda tezahüratlarla karşılayan okul arkadaşlarıyla kucaklaştılar.

Bazı yetişkinler sırf o gün adaylar trafiğe takılıp geç kalmasın diye işe 1 saat geç başladılar.

Gecikir gibi olan her öğrenci bir yardım hattını arıyabiliyor, ve motosikletli bir polis gelip onu sınav merkezine yetiştiriyordu.

Seul'de üniversite adaylarının anne babaları bir dağın tepesindeki Budist tapınağa tırmanıp çocuklarının başarısı için dua ettiler.

12 hafta boyunca her gün anneler ve büyükanneler üniversite adayı çocukları ya da torunlarının adları yazılı lambaların altında ayakta, dizleri üzerinde ve yere eğilerek dualar etti.

Üniversiteye girebilenler ise, iyi bir işe girebilmek için yıllarca en iyi notları almak için yarışacak.

Bu yarış sistemine bakınca insan Güney Kore'de çalışanların aşırı stresli oluşuna pek hayret etmiyor.

Böyle bir stresi atabilmek ve çalışanları hayattan zevk almaya teşvik için temsili cenazeler yeterli olmayabilir.

Ve zorla atılan kahkahalar da neticede zorla atılmış kahkahalardan başka bir şey değildir.

Erilim: http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151214_tabut_tedavi

EY NOHUT, NEDEN DERTLENİYORSUN?

Hz. Mevlâna Celâleddin Rumî kuddise sırruhu'l-âlî Efendim buyurdu ki:

" Padişahlar, yüce erler. Niye benim kanıma kastediyorsunuz. Neden benim kanıma susadınız?

Öldürülmemde ki maksat, garaz ne?

Görüyorsunuz ya, gördüğünüz gibi yoksulum, çırçıplak bir adamım"

Mesnevî: c:II, beyit: 3949-3950

Bir baksana... nohut tencerede ateşten zebun oldu mu yukarıya doğru sıçramaya başlar.

Tencere kaynamaya başlayınca nohut, tencerenin üstüne fırlamaya, yüzlerce coşkunluk göstermeye koyulur.

" Neden beni ateşe attın, kaynatıyorsun.... madem ki satın aldın, neye bu hallere uğratıyorsun" der.

Nohut pişiren kadın da nohuda kepçeyle vurup der ki. **" Yok... güzelce kayna, tencereden çıkmaya kalkışma.**

Seni sevmediğimden senden hoşlanmadığımdan kaynatmıyorum seni ki... bir zevkle, bir çeşniye sahip ol da.

Gıda haline gel, yen, cana karış diye kaynatıyorum. Bu imtihan, seni horlamak için değil!

Bostanda sular içtin, yeşerdin, terü taze bir hale geldin ya... İşte o su içiş, bu ateşe düşmen içindi.

Tanrı'nın rahmeti, kahrından ileridir, kahrından fazladır ve ezelîdir. Bu yüzden de bir kimseyi belâlara uğratması, rahmetindendir.

Varlık sermayesi elde edilsin diye rahmeti, kahrından ileridir, üstündür.

Etle deri lezzetsiz meydana gelmez. Fakat onlar meydana gelmedikçe sevgilinin aşkı, onları nasıl eritebilir?

İşte bu takdir neticesi olarak sen de kahırlara uğrarsan eseflenme... bu kahırlar yüzünden elindeki sermayeyi sevgiliye bağışlarsın.

Sonra bunun özrü olarak tekrar lûtuf eder, yıkanıp arındın, dereden atladın, artık o mihnetler geçti der.

Der ki: Ey nohut , baharın otladın, yetiştin... şimdi zahmet ve eziyet, sana konuk oldu, hoş tut da

Konuk, şükürler ederek minnetler duyarak geri dönsün, padişaha gidip senin ikramını, ihsanını anlatsın.

İkram ettiğin şeylere karşılık olarak da sana o nimetleri veren gelsin... bütün nimetler sana haset etsinler!

Ben Halil'im, sen de bıçağım önündeki oğlum... başını koy, rüyada seni kestiğimi gördüm!

Gönlünü bozma, başını kahır önüne koy da İsmail gibi boğazını keseyim,

Başını kopartayım. Fakat bu baş, zâhiri kesilmekten, koparılmaktan münezzeh olan baştır.

Ancak ezelî maksat, senin teslim olmandır. Ey müslüman teslim olmayı araman, dinlemen gerek!

Ey nohut, belâlara düş, kayna, piş de ne varlığın kalsın, ne sen kal!

O bostanda güldüyse can ve göz bostanının gülü olduğundan güldün.

Su ve toprak bahçesinden ayrıldıysan lokma oldun, dirilerin vücuduna girdin.

Gıda ol, kuvvet ol, düşünce ol... evvelce süttün, şimdi ormanlarda aslan kesil!

Vallahi sen, önce onun sıfatlarından ayrıldın da geldin.. tekrar çevikçe acele et, yine onun sıfatların ulaş!

Buluttan, güneşten, gökten geldin... yine Tanrı sıfatları haline döndün mü göklere gidersin.

Yağmur ve ışık suretinde geldin, Tanrı'nın tertemiz sıfatları suretine bürünüp gidiyorsun.

Mesnevî: c:III, beyit: 4159-4195

BU HİKÂYELER NEYİ ANLATIYOR

1

Kafese beş maymunu koyarlar, ortaya da bir merdiven ve tepesine de iple muzları asarlar. Her bir maymun merdivenleri çıkarak muzlara ulaşmak istediğinde dışarıdan üzerine soğuk su sıkarlar. Her bir maymun aynı denemeye giriştiğinde çok soğuk suyla ıslatılır, bütün maymunlar bu denemeler sonunda sırılsıklam ıslanırlar, bir süre sonra muzlara hareketlenen maymunlar diğerleri tarafından engellenmeye başlanır. Suyu kapatıp maymunlardan biri dışarı alınıp yerine yeni bir maymun koyulur, ilk yaptığı iş muzlara ulaşmak için merdivene tırmanmak olur fakat diğer dört maymun buna izin vermez ve yeni maymunu döverler.

Daha sonra ıslanmış maymunlardan biri daha yeni bir maymunla değiştirilir ve merdivene ilk yaptığı atakta dayak yer, bu ikinci yeni maymunu en şiddetli ve istekli döven ilk yeni maymundur. Islak maymunlardan üçüncüsü de değiştirilir.

En yeni gelen maymun da ilk atağında cezalandırılır, diğer dört maymundan yeni gelen ikisinin en yeni gelen maymunu niye dövdükleri konusunda hiç bir fikirleri yoktur. Son olarak en baştaki ıslanan maymunların dördüncüsü ve beşincisi de yenileriyle değiştirilir. Tepelerinde bir salkım muz asılı olduğu halde artık hiçbiri merdivene yaklaşmamaktadır. Neden mi? Çünkü burada işler böyle gelmiş ve böyle gitmelidir. İşte bu nokta şirket politikalarının başladığı yerdir.

2 Kara Koyun

Bir zamanlar herkesin hırsız olduğu bir ülke vardı. Geceleri herkes bir fener ve levye ile silahlanıp komşularının evine girerdi. Tan ağarırken çuvalını doldurmuş geri döndüğünde kendi evinin de soyulmuş olduğunu görürdü.

Böylece herkes uyum içinde yaşardı, kimsenin durumu çok kötü değildi. Biri birini, o öbürünü soyar, böylece son insana kadar gelinir, sonuncu da o birinciyi soyardı. Bu ülkede ister sat, ister al sahtekârlık demekti.

Hükümet insanlardan çalmak için kurulmuş bir suç örgütüydü, insanlar da bütün zamanlarını hükümeti aldatarak geçirirlerdi. Yaşam hiçbir sorun çıkmadan sürüyordu; orada yaşayanlar ne zengindiler ne de yoksul. Sonra bir gün - nasıl olduğunu kimse bilmiyor - dürüst bir adam çıkageldi.

Geceleri çuvalını alıp hırsızlık etmek için dışarıya çıkmak yerine evde oturuyor, piposunu tüttürüp roman okuyordu. Hırsızlar oraya gelip de ışık görünce geriye dönüyorlardı. Ama bu böyle gitmedi. Dürüst adama böyle rahat bir hayat yaşamakla havanın ona göre hoş olabileceğini, ama kimseyi çalışmaktan alıkoymaya hakkı olmadığını söylediler. Evde oturduğu her gece bir aile aç kalıyordu. Dürüst adam verecek yanıt bulamadı. O da tuttu tan yeri ağarana kadar geceyi dışarıda geçirmeye başladı, ama hırsızlık etmeye eli varmadı.

Dürüsttü işte o kadar. Köprüye kadar yürüyor, altından suyun akışını izliyordu. Sonra evine geliyor evini soyulmuş buluyordu. Bir hafta geçmeden dürüst adamın beş parası kalmadı, yiyeceği tükendi; ev soyulup soğana çevrilmişti. Ama kendinden başka kimseyi suçlayamazdı. Sorun dürüstlüğüydü; düzeni alt üst etmişti. Karşılığında kimseyi soymadan kendini soymalarına izin vermişti. Böylece her sabah birisi geri döndüğünde evini soyulmamış buluyordu - dürüst adamın bir gece önce soyması gereken ev-. Çok geçmeden evleri soyulmayanlar kendilerinin öbürlerinden daha zengin olduklarını gördüler elbette, onun için çalmak istemediler, öte yandan dürüst adamın evini soymaya gelenler elleri boş döndüler, yoksullaştılar. Zenginleşenler köprünün üzerinde dürüst adama katılmaya, onunla birlikte akan suyu seyretmeye başladılar.

Bu karışıklığı daha da arttırdı. Zenginleşenlerin de, yoksullaşanların da sayısı arttı. Bu kez zenginler geceleri köprünün üzerinde geçirirlerse yoksullaşacaklarını gördüler.

"Neden yoksullara biraz para verip bizim için çalmalarını sağlamıyoruz" diye düşündüler. Sözleşmeler imzalandı. Maaşlar, yüzdeler belirlendi. Her iki taraf da pek çok sahtekarlıklar yaptı elbette; insanlar hâlâ hırsızdılar. Ama sonuçta zenginler daha zengin, yoksullar daha yoksul oldular.

Zenginlerin bir kısmı öylesine zenginleştiler ki, artık çalmaları ya da kendileri için çaldırmaları gerekmiyordu. Ama çalmayı bırakırlarsa çok geçmeden yoksullaşacaklardı; yoksullar bunu sağlardı. Onun için yoksulların en yoksullarına mallarını öbür yoksullardan korumak için para verdiler.

Böylece polis kuvvetleri kuruldu, hapishaneler açıldı. Dürüst adamın oraya gelişinden birkaç yıl sonra kimse çalmaktan, soyulmaktan söz etmez oldu, artık yalnızca ne kadar zengin ya da yoksul olduklarını konuşuyorlardı. Gene de bir miktar hırsız kalmıştı. Bir de dürüst olan o bir tek adam vardı, o da zaten çok geçmeden açlıktan öldü.

Italo Calvino

http://eski-tas.blogspot.com.tr/2011/04/en-sevdigim-hikayeler.html

3 Arılar Masalı

Evvel zaman içinde müreffeh bir arı kovanı varmış. Bu kovan kendi tarihi içinde en parlak, en yüksek dönemlerinden birini yaşamaktaymış. Ticaret ve endüstri alabildiğine gelişmiş, bilim ve sanatlar inanılmaz biçimde ileri bir durumdaymış bu kovanda. Her tarafta bir hareket, bir canlılık gözleniyormuş. Fakat bu kovanda ahlak adına, erdem adına hiç bir değer yürürlükte değilmiş.

Hırs, açgözlülük, kendini beğenmişlik, aşırı lüks tutkusu, kumar, zevk düşkünlüğü, dalavere, zulüm, kısaca aklınıza ne kadar ahlaksızlık geliyorsa almış yürümüş bu kovanda.

Kovanı yöneten devlet kademeleri tam bir başıbozukluk içindeymiş. Adalet denen şeyin bırakın kendisini ismi bile kalmamış. Hatta bu arı kovanı bir kovan devleti olarak büyüklüğünü işlediği cinayetlere borçluymuş. Sonuç alıcı politika hilelerine erdem gözüyle bakılıyor, zeki hilekârlar el üstünde tutuluyormuş.
-Ne var ki bütün bunlara rağmen arı toplumu örgütlenmiş bir biçimde gelişmeye ve ilerlemeye devam ediyormuş-
Tüm mesele bu gelişmeyle birlikte kovana akan servetten aslan payını koparmakmış. Kovanın üyeleri bu payın sahibi olabilmek için yeni yatırım alanları açtıklarından memleket ekonomisi biraz daha gelişmiş olmaktaymış. Hırs, tamah, aç gözlülük, sınırsız tüketim iktidar hırsı gibi tutkular bu gelişme ve ilerlemenin motor gücünü oluşturduğundan hiç kimse tutup da arı toplumunu ahlaken ıslah etmeyi aklından geçirmiyormuş. Fakat bir gün hiç beklenmedik bir felaket arı toplumunun kapısını çalmış. ***Namuslu olmayan kazançlarla oldukça zenginleşmiş bir üye, bir eldivencinin kendisine koyun derisi eldiven vereceği yerde, keçi derisinden bir eldivenle aldatmaya kalkıştığını ileri sürerek, bu tür ahlaksızlıkların kovan toplumunu bir gün mahvedeceği kehanetinde bulunmuş-***
Diğer hilekar üyeler de bu sızlanmalara katılmışlar ve doğruluk istemeye başlamışlar. Her tarafta, memleketin ahlaksızlıktan battığını ileri süren sloganlar yükselmeye başlamış. Sonunda tüm kovan toplumu erdemli ve ahlaklı olmaya karar vermiş. Fakat sonuçta hiç beklenmedik gelişmeler olmuş.
Mahkemelere garip bir ıssızlık çökmüş. Bir sürü devlet adamı işsiz kalmış.
Herkes aza kanaat ettiği için yalnızca gerekli olan üretilmeye ve gerekli olan tüketilmeye başlanmış.
Her tarafta işsizlik almış yürümüş. Sanatlar gerilemeye başlamış- Hiç bir yükselme ve şöhret tutkusuna yer olmadığı için atılımcılık ve girişimcilik ruhu ölmüş Ve topluma bir adalet hâkim olmuş. Ne var ki iş bu kadarla bitmemiş. Arı soyu hakkında hep iyi duygular besleyen ve kovanlar arası barıştan yana olan arı toplumu, bir gün düşmanlarının istilasına uğramış.
Yokluk, kayıtsızlık ve nüfusun azalması yüzünden bizim arı kovanı düşmanlarına karşı hiç bir tedbir alacak gücü kendisinde bulamamış.
Birçok acı gelişmeden sonra felaket artıkları, bir ağaç kovuğuna sığınmışlar ve ahlaklılıklarının tadını bol bol çıkarmışlar.

Fransız asıllı bir İngiliz yazarı olan Bernard Mandeville

http://ismailhakkialtuntas.com/2011/06/30/arilar-masali/

4 Değişime Uğrayan Fareler

Bir yaz mevsiminde, bulundukları yerde aç kalan fareler bir balıkçı teknesi vasıtasıyla bir adaya çıkarak orayı istila etmişler. Adada bulunan hindistan cevizine fareler musallat olmaya başlamış. Ancak adada bulunanlar bu farelerden kurtulmak için çeşitli çareler aramışlar. Bir benzin bidonu bulup bunu kapana çevirip hindistan cevizine iple bağlamışlar. Fareler hindistan cevizini almaya geldiklerinde kapana düşerek yakalanıp yok olmaya başlamışlar. Bir müddet sonra adadakiler kuvvetli tüm fareleri yakalamışlar. Sadece kıyıda köşede birkaç zayıf fareden başka hiç fare kalmamış.

Adadakiler fare sorunu bitti zannedip, kapanı okyanusa mı atalım yoksa imha mı edelim diye düşünmüşler. Sonra vaz geçip kapanı öylece bırakmışlar. ***Kalan birkaç zayıf fare ise ağaçlara saklanıp hayatlarını sürdürmeyi başarmışlar.***

Zayıf fareler yine çoğalmış ve acıkmaya başlayınca etrafa saldırmaya başlamışlar. Bu sefer fareler hindistan cevizi yemeyi unuttuklarından birer birer birbirlerini yemeye başlamışlar.

Saldırmayı iyi öğrenenlerden iki tane fare sadece hayatta kalmış. Yine tekrar çoğalmışlar. Bu seferki çoğalan fareler insanlara saldırmaya başlamışlar.

Skyfall 007 Ajan James Bond [2012] filmindeki hikâyeden uyarlanmıştır.

http://ismailhakkialtuntas.com/2013/01/22/degisime-ugrayan-fareler/

Bu hikayelerin üzerinde düşünebilirsiniz.

HARİCİYE ÇARKI-Anılar

Hzl: Mahmut DİKERDEM

Anlatılanlar uzun bir meslek yaşamının özetlenmiş öyküsüdür. Atatürk'ün toprağa verildiği günlerde üniversiteyi bitirip iş aramak için gittiğim Ankara'dan tam otuzyedi yıl sonra emekli olarak ayrıldım ve bu süre içerisinde yalnız Dışişleri Bakanlığında çalıştım. Uzun meslek yaşamım boyunca, başta Türkiye'nin iç ve dış politikasına yön veren devlet adamları olmak üzere, zamanın ileri gelen politikacılarını, yazar, bilim adamı ve sanatçılarını yakından tanımak fırsatını buldum. Tanık olduğum siyasal olaylara adı karışanlardan sırası geldikçe söz edeceğim; ancak, öykümün belli başlı kahramanlarını **«Hariciyeciler»** oluşturacaktır.

Aslında bu anıları yayınlamak konusunda epey duraksadım. Gördüklerimi, bildiklerimi anlatırken aynı çatı altında çalıştığım kişilerden söz etmek, onların bana olumlu ya da olumsuz görünen yanlarını kamuoyu önünde sergilemek durumunda kalacaktım. Oysa bu, ne kişiliğime ne de dünya görüşüme uygundu: Zorunlu kalmadıkça insanlarla uğraşmayı, onların güçlü ya da zayıf yanlarını araştırmayı sevmem. Ayrıca, bireylerin toplum yaşamına etkisinin sınırlı olduğunu da bilirim. Bence insanların düşünce, duygu ve davranışlarını, her şeyden önce, bağlı oldukları sosyal sınıf belirler. İnsanlık tarihinin, sınıf çatışmaları tarihinden ibaret olduğuna inananlardanım.

Yine de anılarımı yayınlamaya karar vermemde kimi nedenler ağır bastı. Önce, Dışişleri Bakanlığına yeni girmiş ya da girmek hevesini taşıyan gençlere kendi deneyimlerimi aktarmanın mesleğime yapabileceğim son bir hizmet olacağım düşündüm. Başımdan geçenlerden kendilerine göre çıkaracakları derslerle yeni kuşaklar meslek basamaklarını tırmanırken karşılaşacakları güçlükleri belki daha kolay göğüsleme olanağını bulacaklar, hiç olmazsa boş hayallere kapılmamayı öğreneceklerdi. Bir başka ve daha önemli neden ise tüm günah ve sevaplarıyla Türk Hâriciyesinin bir anatomisini yapmak zamanının geldiğine inanmamdır. Gerçekten de, üzerinde çok konuşulduğu, çok yazıldığı halde kamuoyunca en az tanınan devlet dairesi Dışişleri Bakanlığı'dır, denilebilir. Kimi zaman yoğun övgü, kimi zaman da aşırı yergi konusu yapılan bu Bakanlığın işleyişini, orada egemen olan zihniyeti bilenler azdır. Hariciye'nin Türk dış politikasının yönlendirilmesindeki işlevi nedir, etkinliği ne ölçüdedir, bu konulara pek eğilinmez. Eleştiriler, kuruma değil kişilere yöneltilir.

Aslında diğer ülkelerde de durum biraz böyledir. Diplomasinin bir uzmanlık işi olduğu, halkın dış politikayla ilgilenmediği ileri sürülür. **Nitekim her konunun kamuoyu önünde tartışıldığı, hiçbir önemli sorunun halktan gizli kalmadığı sanılan Birleşik Amerika'da bir Dışişleri Bakanı; Henry Kissinger, tam sekiz yıl Amerika'nın dış politikasını gizlilik içinde yürütmüş, «State Department»ı bir esrar perdesi altında yönetmiştir.** Ama Türkiye'de Dışişleri Bakanlığı'nı kamuoyundan gizleyen perde daha kalındır, çünkü bizde ötedenberi dış politika alanı kamuoyuna «tabu» olarak tanıtılmıştır. Cumhuriyetin ilânından bu yana Türkiye'nin dış

politikası birkaç kişinin kapalı kapılar ardında verdikleri kararlarla yönetilmiş ve yalnız kamuoyunun değil Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin de dış politika alanındaki denetimi sınırlı kalmıştır. **«Tek parti tek şef»** döneminde bir dereceye kadar doğal sayılabilecek bu durum demokratik yaşama geçiş denilen süreçte de pek değişmemiştir. 27 Mayıs 1960'dan sonradır ki toplumsal yaşamda dış politikanın belirleyici rolü, iç politika ile dış politikanın karşılıklı etkileşimi anlaşılmaya başlamış ve dış politika sorunlarına kamuoyunun ilgisi artmıştır. Bu ilgiyle birlikte Dışişleri Bakanlığı'mızı örten gizlilik perdesinin kaldırılması, dış politikamızın nasıl ve kimler tarafından yürütüldüğünün bilinmesi zorunlu hale gelmiştir.

İşte ben, meslek hayatımın serüvenini anlatırken 37 yıl süre ile çeşitli kademelerinde görevli bulunduğum bu kurumun belirli bir dönemde nasıl çalıştığını, orada egemen olan zihniyeti, geçirdiğim deneylerin ve tanık olduğum olayların ışığı altında gözler önüne sermek istedim. Amacım kimseyi yargılamak değil, «Hariciye Çarklının nasıl işlediğini göstermektir. Çarkın dişlilerini tanımadan onun nasıl işlediği anlaşılamayacağına göre Hâriciyeye damgasını vurmuş kişilerin kimliklerini de ister istemez açıklamam gerekti. Bu kitapta adı geçenler arasında kendileri hakkında yazdıklarımdan memnun kalmayacaklar bulunabilir, fakat hiçbirisiyle kişisel çatışmam olmadığı gibi mesleğimin doruğuna genç yaşta eriştiğimden, yazdıklarımın duygusal tepkilerin dışında ve nesnel ölçüler içinde kaldığına inanıyorum. Başka bir deyişle burada anlatılan olaylar ve kahramanları tümüyle gerçekliğe uygundur.

Kitabımın başlığında «Dışişleri» yerine niçin «Hariciye» sözcüğünü kullandığımı merak edenler olacaktır, onu da açıklayayım: Dışişleri Bakanlığı hükümeti oluşturan organlardan biridir ve bu niteliğiyle öteki bakanlıklardan ayırdedilemez. Dışişleri memurunun da herhangi bir devlet dairesindeki görevliden farkı olmaması gerekir. Ama durum böyle değildir. Her nedense, Dışişleri memuru herkesin gözünde bir ayrıcalık kazanmıştır. **Ankara'da Dışişleri ailesine sanki yabancı bir «koloni», bir «klan» gözüyle bakılır. En azından benim zamanımda bu böyleydi. Onların yaşam biçimi, sosyal ilişkileri, hattâ yiyip içme, konuşma tarzları bile alışılmışın dışında görünür. Aslında bu, yalnız bize özgü bir dürüm da değildir.** Öteki ülkelerde de diplomatlara değişik bir tür insan gözü ile bakanlar vardır. Mesleğin kalıplara verdiği önemden mi nedir, dünyanın her yanında diplomatlar aynı tornadan çıkmış gibi birbirlerine benzerler. Bizim, diplomatlarımıza «Hariciyeci» sıfatını yakıştırmanın nedenini ise şöyle anlatabilirim: **Türkiye Cumhuriyeti'nin Dışişleri Bakanlığı'nda çalışmak başka, HARİCİYECİ olmak başkadır! Hariciyecilik bir zihniyet, bir tutum hattâ bir dünya görüşünü simgeler. Örneğin, aynı yöreden gelme, aynı okullarda okumuş iki gençten biri Dışişlerine öteki başka bir devlet dairesine girse, birkaç yıl sonra bu iki genç karşılaştıklarında birbirlerini âdeta tanıyamazlar. Yaşayışları, düşünüşleri, değer yargıları değişmiştir. Çünkü biri «Hariciye Çarkı»nın dişlilerinde öğütülmüş, «Hariciyeci» olmuştur.** Bu tanımlamanın altında, Hariciye mesleğine giren gençleri kişiliksiz, ürkek, toplumdan kopuk birer kukla haline getiren zihniyet yatmaktadır. Ne demek istediğimi daha iyi anlatabilmek için, Dışişleri

Genel Sekreterliği'ne kadar yükselmiş bir diplomatımızın sözlerini aktaracağım: Bu Genel Sekreter Dışişleri akademisinin çalışma yılını açarken, mesleğe yeni giren genç memurlara şöyle seslenmişti: «Sizlerden beklediğimiz, verilen görevi en iyi şekilde yerine getirmeye çalışan birer teknisyen olmanızdır. Kişisel düşünceleriniz, ideolojik eğilimleriniz bu bakanlığın kapısının dışında bırakılmalıdır. Örneğin bana 'sağcı mı yoksa solcu musunuz?' diye soranlara 'ne sağcı ne de solcuyum, ben hariciyeciyim' karşılığını veriyorum.»

Başka bir ünlü diplomatımız da 12 Mart öncesindeki gençlik olaylarını bastırmak için çare arayan Başbakana: **«Eylemcilerin başına ödül konulsun, onları diri ya da ölü ele geçirenlere bol para vaad edilsin, Amerika'da böyle yaparlar»** önerisinde bulunmuştu.

Daha yakın geçmişten de bir örnek vereyim: 12 Eylül döneminin ünlü Barış Derneği Davası'nda askeri mahkeme Dışişleri Bakanlığımızdan Dünya Barış Konseyi'nin niteliği hakkında bilgi istemişti. Bakan yanıtında adıgeçen örgütün SSCB' nin en faal cephe örgütü olduğunu, Sovyet Komünist Partisi'nin güdümünde bulunduğunu ve NATO'yu zayıflatmaya çalıştığını bildirdi. Oysa bu «bilgi»ler Amerikan Merkezî Haberalma Örgütü (CIA)'nün yayınladığı bir propaganda dergisinden sanki kelimesi kelimesine aktarılmıştı. Durum mahkemede sanıklar ve avukatları tarafından delilleriyle ortaya çıkarıldı ve Dünya Barış Konseyi'nin Birleşmiş Milletler Teşkilatınca tescil edilmiş, 135 ülkeye yaygın bir «Hükümetler dışı Kuruluş» (ONG) statüsünde bulunduğu kanıtlandı ama yine de Sıkıyönetim mahkemesinin Dışişlerinin resmî görüşüne dayanarak 35 seçkin aydınımızı ağır hapis cezalarına çarptırmasına engel olunamadı. Hâriciyemizin tüm dünya sorunlarına olduğu gibi barış hareketinde de Amerikan gözlüğü ile yaklaşmaya koşullandırılması bu sonucu doğurmuştu.

Örnekleri daha da çoğaltmak mümkün ama hepsinin kökeninde yatan «Hariciyeci zihniyetedir. Kendi kendime hep sorarım: Acaba Hariciye Çarkı'nın dişlileri arasında öğütülmek oraya girenler için değişmez, bir yazgı mıdır? Bu soruya yanıt aradım ve bu köhne çarkı kırıp yarının Türk Hariciyesi'ni kuracak olanlara kendi deneyimlerimi aktararak bir nebze yardımcı olmaya çalıştım.

İstanbul, Temmuz 1989

Sh:5-9

**

KİTAPTAN

«Türkiye'de insana vurulan iki damga vardır ki bunlardan birini atamıza yediniz mi hayatınızın sonuna kadar ondan kurtulamazsınız. Bunlardan biri 'komünist' öteki 'uçkur' damgasıdır» [Zamanla damganın adı değişiyor]

**

"Nasıl ki siyasi literatürde Fransız Hâriciyesi 'Quai d'Orsay' , İtalyan Hâriciyesi 'Palazzo Chigi' diye tanınıyorsa, bizim Hariciye'nin rumuzuda 'Hergele Meydanı' olmalıdır."

**

«Rusların Almanlar tarafından yok edilme girişimi Hitler'in yüzyılda ancak bir kez rastlanabilecek büyük işlerindendir»

**

Ünlü bir İngiliz diplomatının genç meslek memurlarına öğütlediği gibi**, «bir konuyu müzakere ederken karşısındakinin ard düşüncelerini öğrenmeye çalışmak hatadır».**

**

….Türkiye'nin hiçbir suretle Sovyetler Birliği'ne karşı bir savaşa sürüklenemeyeceğini etraflıca anlatmıştı. Ne var ki, Türkiye Dışişleri Bakanı Sovyetler'e Karadeniz ve Boğazlarda bir karşılıklı yardım anlaşması önerince işin rengi değişmişti. Bir yandan Almanların baskısı öte yandan da Türk-İngiliz-Fransız ittifakının savaşı Karadeniz kıyılarına sıçratması kaygısıyla Sovyetler, Türkiye'nin istediği biçimde bir karşılıklı yardım anlaşmasına yanaşmak istemiyordu. Almanya ise o sırada İngiltere ve Fransa'nın Balkanlar ve Ortadoğu'da bir kuşatma zinciri kurmasını engellemek peşindeydi ve kilit mevkide bulunan **Türkiye'yi Batı ile işbirliğinden uzak tutmak için Sovyetler'i Türkiye üzerinde baskı yapmaya itiyordu.** Sovyet hükümeti de Karadeniz bölgesini tarafsızlaştırmada Almanlara yardıma hazır görünüyordu.

**

İnönü Avrupa'da bir savaş patlak verince Türkiye'nin yerinin Batılı devletlerin yanında olacağına çoktan karar vermişti. Çünkü İsmet Paşa I. Dünya Savaşını yaşamış, Batılıların yenilmezliğine inanmış kuşaktandı. Ayrıca, Osmanlı döneminde dış politikanın -temelini oluşturan «Batılı bir Müttefike yaslanmadan Ruslarla dost olunmaz» ilkesini de benimsemişti. Nitekim 1944 yılında Numan Menemencioğlu'nun Dışişleri Bakanlığı'ndan istifaya zorlanmasıyla sonuçlanan olayda İnönü'nün Numan Bey'e söylediği sözler ilginçtir: Menemencioğlu'nun insiyatifiyle üç Alman gemisine aranmadan Boğazlardan geçiş izni verilince İngiltere Dışişleri Bakanı Eden bu gemilerin savaş gemisi olduğunu ileri sürerek Avam Kamarası'nda Türk hükümetini şiddetle eleştirmişti. Bunun üzerine İnönü Dışişleri Bakanına, «Osmanlı İmparatorluğu Rusya ile İngiltere'yi ayrı cephelerde tutabildiği ve birbirine karşı kullanabildiği sürece ayakta durmuştur. Oysa sen ikisini aynı cephede birleştirdin» demiş ve Numan Bey'e istifa etmek düşmüştü (*).

* Alman gemisine Boğazdan geçiş izni kuşkusuz ki Saraçoğlu' nun onayı ile verilmişti. Ama Cumhurbaşkanı bu olaydan ötürü hükümetin toptan istifasını doğru bulmayarak Menemencioğlu'nu feda etmeyi yeğlemiştir.

Gerçi İnönü, Batıklarla ittifak kurarken de Sovyetleri kışkırtacak hareketlerden dikkatle kaçınmış ve kendi ifadesine göre «Almanya ile Sovyetler Birliği arasında savaşın ergeç kaçınılmaz olduğu» na inandığı için İngiltere ve Fransa ile ittifak kurmakta sakınca görmemiştir. Ancak, bu doğru olsa bile, II. Dünya Savaşı boyunca İnönü' nün ve onunla birlikte tüm danışmanlarının Türkiye için tehlikeyi Almanyada değil Rusyada gördüğü ve savaş içindeki tutumumuzun salt bu inanca göre uyarlandığı da tarihsel bir gerçektir (**).

** Metin Toker «İsmet Paşa ile On Yıl» adlı kitabında, 1941 yılı 22 Haziran'ında NAZİ ordularının Rusya'ya saldın harekâtı başlattığı haberi kendisine iletilince İnönü'nün uzun süren bir kahkaha kopardığını yazar. Anlaşılan İsmet Paşa Almanlarla Sovyetlerin kapışacağına ilişkin öngörüsünün doğru çıkmasına sevinmiştir. Ancak ben, 25 milyon gencin ölümü ve Avrupa'nın yıkıma uğramasıyla sonuçlanacak bir savaşın Türkiye Cumhurbaşkanınca çıngıraklı kahkahalarla karşılaması olayını hayalimde canlandırdıkça hâlâ ürperti duyarım.

Sh: 43

İkinci Kıbrıs Barış Harekâtı'nm başladığı haberi dünyaya yayıldığı sırada, Cenevre'de İngiltere Dışişleri Bakam Callaghan Türkiye Dışişleri Bakanı Turan Güneş'e: «Bu sözlerimi unutmayın: bugün Kıbrıs ordunuzun tutsağıdır. Ancak yarın ordunuz Ada'nın tutsağı olacaktır»

******

«Dünya güneş etrafında döner dediği için Galile'nin engizisyon mahkemesine verildiğini biliriz Hikâye ederler ki, büyük İtalyan bilgini hakimlerinin huzurunda diz çökerek tövbe etmek sayesinde ölümden kurtulmuş ama mahkemeden çıkarken ayağını yere vurarak: 'Ne yapayım ki dünya dönüyor' demiş. Ve engizisyon mahkemesinin kararına rağmen dünya dönmekte devam etmiş.

Bugün dünyanın döndüğünü söyleyebilmek için Galile kadar kahraman olmaya lüzum kalmadığını düşünerek seviniyoruz, fakat unutuyoruz ki, engizisyon mahkemelerinin üzerinden dört yüz yıl geçtiği halde dünyanın güneş etrafında, dönmesi kadar basit, aydınlık gerçeklere inanmak, hâlâ bir kahramanlık, bir cesaret meselesidir. Bu sözlerde mübalağa arayanlara hatırlatalım:

Bundan on yıl önce, bir Alman'ın yahut bir İtalyan'ın, Yahudilerin de bizim gibi insanlar olduğuna inanması ne büyük bir cesaret işi idi?

Halbuki bundan on yıl önce de, insanların damarlarındaki kana göre sınıflandırılamayacağı, ırkçılık nazariyesinin hiçbir bilim temeline dayanmayan bir şarlatanlıktan ibaret olduğu pekâlâ biliniyordu. **Galile'yi yargılayanların, hiç olmazsa, dünyanın döndüğünü bilmemek gibi bir mazeretleri vardı; yirminci yüzyılda yaşayan Almanlar ise ırkçılığın yalan olduğunu bile bile Hitler'e ses çıkarmadılar. Çünkü doğruyu savunmak için kelleyi koltuğa almak gerekiyordu.**

Daha yakın zamana, yaşadığımız günlere gelelim: Bugün Amerika'da 1950 modeli bir engizisyon mahkemesi vardır ki, Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlarının vicdani kanaatlerini araştırmaya, evlerinde hangi kitapları okuduklarını, hangi düşünceye sahip olduklarını soruşturmaya yetkilidir. Mahkemenin adına «Amerika Aleyhtarı Faaliyetlerle Mücadele Komitesi» denmiştir. Amerika'nın en değerli sanatkârları, artistleri, bilim adamları bu meşhur Komite'nin önünde hesap vermeye mecbur tutulmuşlardır. Mahkemenin sorduğu ahiret suallerine iyi cevap vermiyenler «Amerika düşmanı» ilan edilip işlerinden atılmışlardır. Şimdi bunları görüp de, Amerikalı bir aydının Galile'den daha az kahraman olduğunu iddiaya imkân var mıdır?

Memleketimize gelince, medeni cesaret bahsinde Amerikalıları fersah fersah, aşmış olmakla öğünebiliriz. Bizim ileri fikirli aydınlarımız bilim yolunda yürüyebilmek, en basit hakikatleri açığa vurabilmek için, eski zaman şövalyelerinden daha büyük kahramanlık sınavından geçmek zorundadırlar. **Vatan hainliği damgasını yemeyi, türlü isnatlara, iftiralara göğüs germeyi ve sonunda işten atılmayı göze almadan Türkiye'de bilim düşüncesini savunmak kolay iş midir?** Sinsi tehditlerle başlayıp gürültülü nümayişlerle sona eren bir baskıyı hiçe sayarak gazete, dergi çıkarmak, yaşatmak kimin harcıdır?

Bunları söylemekten maksadımız, dünyada hüküm süren parlak bir demokrasi edebiyatına rağmen insanların henüz en tabii haklarını bile, hayatlarını tehlikeye koymaksızın koruyamadıklarını anlatmaktır. Olayların ne garip bir cilvesidir ki, demokrasi denilen hürriyet rejimi bugün birçok yerlerde bir cesaret ve kahramanlık rejimi haline gelmiştir. Halbuki hakiki halk idaresinde halk düşmanlarından başka hiç kimsenin, doğru olduğunu bildiği yolda yürümesi için açlığı, hapsi göze almasına lüzum yoktur. Halk idaresinde halka hizmet etmek isteyenlerin yoluna hiçbir engel konmaz, yüreğine korku salınmaz. Çünkü bu idarenin halktan gizli kapaklı tarafı yoktur.

Başbakan Bay Şemseddin Günaltay geçenlerde verdiği bir demeçte:

> 'Bu memleketin namuslu insanları en az namussuzları kadar cesur olmak zorundadırlar'

demişti. **Bugünkü durum gerçekten Başbakana hak verdirecek mahiyettedir. Ama bir memlekette namus, kelle pahasına elde ediliyorsa orada demokrasi var denemez.»**

Sh:105-107

Konuklarımızı eşimle birlikte karşılarken, İngiltere ve İtalya Sefirlerinin sofra tablosunun önünde uzun uzadıya durduklarını ve aralarında bir şeyler konuştuklarını farketmiştim. Nitekim, yemeğe geçilmeden salonda içki dağıtıldığı sırada İngiliz Sefiri yanıma gelip beni bir köşeye çekti ve oldukça sert bir şekilde:

«Bana ve eşime sofrada hakkımız olan yeri vermemişsiniz» dedi. Anlayamamıştım, nedenini sordum. **«Dışişleri Bakanından sonraki yere koyduğunuz Hintli büyükelçilerin önüne geçemez»** dedi.

İtiraz ettim: **«O bir milletvekili hem de bir Raca' dır»** dedim. Sefir daha da sertleşti:

«**Hayır, yanılıyorsunuz, Hint protokolünde o kişinin yeri büyükelçilerden sonradır»** dedikten sonra biraz ilerimizde duran Protokol Şefini kolundan tutup yanımıza çekti ve:

«Büyükelçiye söyleyiniz, şu Hintli benim önüme geçebilir mi?» diye sordu. Protokol Şefinin sıkıldığını, İngiliz Sefirinden çekindiğini hissettim ve onun cevap vermesine fırsat bırakmadan Sefire: **«Unutmayın ki Türkiye Sefaretindesiniz, burada Türk protokolü yürürlüktedir ve bizim protokolümüzde milletvekilleri büyükelçilerin önüne geçerler»** dedim. Zavallı Protokol Şefi bu sözlerime can simidi gibi sarıldı ve beni hararetle tasdik etti. Fakat İngiliz Sefiri'nin gazabı sönmemişti, işaret parmağını smokin ceketimin göğsüne dayayarak bana işlediğim büyük suçu anlatmaya devam ediyordu. Protokol Şefi yanımızdan sıvışırken ben de sefirin kolunu tutarak aşağı indirdim ve: **«Bu tartışmayı başka bir zamana bırakalım da konuklarımla meşgul olayını»** dedim.

Sh: 183

Kaynak: Mahmut DİKERDEM, HARİCİYE ÇARKI-Anılar, Cem Yayınevi-Kurucusu: Oğuz AKKAN, 1989, İstanbul

[slideshare id=56124868&doc=hariciyeark-151214135600&type=d]

ANLAYANA

BİZ BELLİYİZ YA SİZDEKİLER

Aramızda akıllı geçinen delilerden biri, Bakırköyü'ndeki tımarhaneyi görmek istemiş. Çeşitli delilerin bulunduğu bahçeye yaklaşmış. Delileri kızdırmak için karşıdan ağzını açmış, dilini çıkarmış, elleriyle acayip işaretler yapmış. Delilerin çoğu aynı hareketlerle karşılıkta bulunmuşlar.

Yalnız, içlerinden biri köşeye oturmuş, düşünüyormuş. Bu deliye:

-Deli, ne düşünüyorsun, düşüneceğine, bana içerde kaç kişisiniz, şunun hesabını ver bakayım, demiş?

Nasılsa tımarhaneye düşmüş olan bu akıllı deli, kendisiyle alay eden adama, gerçeğe uygun şu karşılığı vermiş :

— Biz içerde kırk deliyiz, bizim hesabımız belli, ya siz dışarda kaç delisiniz!?

Demiş.

**

PÜSKÜLLÜ BELALAR!

Ahrette, cehennemlik iki beyefendi, cehenneme götürülüyormuş. Yolda bunlara bir melek sormuş:

— **Siz Dünya'da hiç evlendiniz mi?**

Birinci adam:

— **Bir defa evlendim,** demiş.

Melek bu adama:

— **Öyleyse sen Dünya'da cehennem azabını çekmişsin, dön cennete**, demiş.

İkinci adam bu konuşmaya şahit olduğundan, kurtulmayı garanti etmek için güya daha güzel karşılık hazırlamış. Melek ona da sormuş:

— **Sen de evlendin mi?**

— **Evlendim, hem de iki defa,** karşılığını vermiş.

Melek, iki defa evlendim demekle işi sağlama bağladığını sanan bu zavallı adamı doğruca cehenneme yollamış.

KEDİ TUZAĞI

Kedi hacca gitmek istemiş. Helâllaşmak için bütün sıçanları çağırmış. Ne kadar sıçan varsa bir odaya toplanmışlar.

Kedi:

— **Gelmeyen sıçan var mı? Tamam mısınız?** Diye tekmil sormuş.

Yalnız bir topal sıçanın olmadığım söylemişler.

— **Onu da çağırın, tamam olsun.** Artık, eksik ne kadar kusurlarım varsa hepinize bağışlatacağım, kimsenin bende zerre kadar hakkı kalmasın, demiş!

Topal sıçanı da çağırmışlar. Topal sıçan gelmiş ama, ürküntü getirdiğinden eşikten içeri girmiyormuş.

Kedi topal sıçanı da kandırmak istemiş. Ona odada bir nokta göstermiş:

— **Eşikten buraya kadar atlıyabilirsen, sana giderayak bir tulum peynir armağan edeceğim**, demiş.

Topal sıçan şüphelenmiş:

— **Bunun mesafesi az, armağanı çok!** Diyerek hemen oradan uzaklaşmış.

Kedi öteki sıçanları da kaçırmamak için kapıyı örtmüş, hepsinin birer birer defterini dürmüş. **Şimdiki sıçanlar hep o topal sıçandan üremiş.**

RÜŞVET

Demircinin biri kadıya dâvacı olmuş. Kadıya rüşvet olarak yavuz bir balta yapmış.

Suçlu daha zenginmiş. O da kadıya semiz bir dana hediye etmiş.

Duruşma başlamış. Demirci, aldığını verdiğini unutan dalgın kadıya, söz arasında baltayı hatırlatmak istemiş:

— **Kadı efendi, yerden göğe kadar haklı olduğumu anladığınızı sanıyorum. Gele, gide çok masrafa girdim, sana yalvarırım, dâvamızı uzatma, şunu baltayla keser gibi kes at,** demiş!

Pişkin kadı:

— **Güzel söylüyorsun ama, baltanın sapına dana pisledi, tutacak yeri kalmadı evlâdım,** demiş.

ÇOK KARIŞTIRMAK

Vaktiyle bir kadı, bir köylüden rüşvet olarak beş okka tereyağı istemiş. Köylü buna itiraz etmemiş ama, kadının yaptığı işe göre istediği rüşveti çok bulmuş. O da tereyağı işine hile karıştırarak ucuz kurtulmağa çalışmış.

Köylü, büyükçe bir dağarın içine, sığırların mayıs taylarında yaptığı cıvık pisliklerden epeyce doldurmuş, üstüne de birkaç parmak kalınlığında tereyağı koymuş. Dağarın ağzını yüzünü hilesi sezilmeyecek şekilde temizlemiş, tereyağını dağarıyla birlikte kadıya hediye etmiş.

Kadı, dağarı sevinçle eline almış, bağlı olan bezi ağzından sokmuş, kalınca bir yaldızdan başka bir şey olmayan tereyağından bir parmak almış, tadına bakmış. Sonra yağın temiz mis, pis mi olduğunu iyice anlamak için de Parmağıyla derinden karıştırmağa başlamış.

Kadı yağı karıştırttıkça köylü hilesinin meydana çıkacağından korkmuş:

— **Kadı Efendi, yağım temizdir, çok karıştırma, sonra guburunu çıkarırsın,** demiş!

Kadı bu sözlere aldırış etmemiş, inadına daha derinlerden karıştırmağa devam etmiş. Kadı bir de baksa ki, parmağına tereyağıyla karışık kara kara bir şeyler bulaşıyor. Biraz daha karıştırınca işin içinde hile olduğunu anlamış.

Kadı, bu hilekâr adama çok kızmış. Ona çıkışacağı sırada, daha önceden kadıyla işini bitiren, ona eyvallahı kalmayan köylü kadıdan üstün çıkmış:

— **Ben sana çok karıştırma,, guburunu çıkarırsın demedim mi? Senin gibi kadıya bu bile fazla!.,** demiş.

Kaynak: GÜLÜNÇ HALK HİKÂYELERİ, Derleyen ;Öğretmen Mustafa SALMAN, 1959, Ankara

İNGİLTERE’NİN OLUŞUMUNA İZİN VERDİĞİ YENİ NESİL DİNLERDEN JEDİ

İngiltere batıl dinlerin doğuşunda ve korunmasında fırsatlar ülkesidir. Bir yerde dahi bir sapık örgüt dahi görürseniz, muhakkak bir ucu İngiltere’ye varır. İngiliz kültürünün altyapısının müsait olduğu ortam sayesinde gelişen batıl tarikatler, dinler ve örgütler insanlığın başına bela olmaktadır.

Aşağıdaki haberlere göz atabilirsiniz.

BBC: GÜNDE 1000 KİŞİ JEDİ OLUYOR

İngiltere'de 250 binden fazla takipçisi olan **'Jedi dini'**ne katılanların sayısı gelecek hafta vizyona girecek olan yeni Star Wars (Yıldız Savaşları) filmi öncesinde artışa geçti.

Star Wars filmlerinde şeytani imparatorluk güçlerine karşı savaşan erdemli Jedi şövalyelerinin felsefesi gerçek hayatta da bazı kesimlerin inancı haline gelmiş durumda.

Filmlerdeki Jedi öğretilerinden esinlenerek 2001 yılında ilk **'Jedi Tapınağını'** kuran Daniel Jones adlı Büyük Britanya vatandaşı, "Taleplere yetişemiyoruz. İnsanlar Jedilarla ilgili daha fazla bilgi almak için başvuruyor. Bizim için çok olumlu" diyor.

Jones, günde yaklaşık 1000 kişinin kendilerine başvurduğunu ve Jedi olmak için ilk adımı attığını da ifade ediyor.

Erişim: http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151214_jedi_ingiltere

Avrupalı ve ABD'li 'Jedi'ların sayısı artıyor mu?

YENİ NESLİN DİNİ Wicca İLE PEYGAMBERİ Harry Potter

Ali Ufkî Bey- MEZMURLAR

Ali Ufkî Bey (1610–1685), Klasik Türk musikisi bestekârı, santûrî, müzikolog ve "Mecmua-i Sâz ü Söz" adlı nota ve güfte mecmuasının müellifidir.

Wojciech Bobowski Polonyallydı. Onyedinci yüzyılın başlarında Galiçya'nın Lwow kentinde doğmuş, iyi bir ailenin çocuğu olarak da iyi bir eğilim görmüş, Latince, Yunanca, müzik öğrenmişti. Osmanlılara esir düşüp de İstanbul'a getirildiğinde 30 yaşlarındaydı. **İhtida edince (Müslüman olunca] Ali adını aldı, şiirlerinde de Ufkî mahlasını kullandı.** Saray meşkhanesine alınmış ve hanende ve santûri olarak uzun yıllar çalışmıştı. Müzikten anlayan, yetenekli biriydi. Zaten, ardında musikiye ilişkin en az üç elyazması bırakmıştır.

Ali Ufkî, Klasik Türk Musikisi tarihinde çok önemli bir yer işgal eder. 1650'li yıllarda Topkapı Sarayındaki meşkhanede görevli iken yüzlerce peşrev, saz semaii, türkü, besle ve İlâhiyi notaya alır. Bu nota derlemesine bir de ad koyar: **Mecmua-yı Saz u Söz.**

Onyedinci yüzyılın ortalarında İstanbul'da çalınıp okunan Klasik Türk Musikisi eserlerinin, bir anlamda kimliklerini tesbit eder böylece Ali Ufkî. Klasik Türk Müziğinin tarihini inceleyenler için büyük bir şanstır bu: üç buçuk yüzyıl öncesinin eserlerinin bir müzisyen ve besteci tarafından notaya alınmış olması. Bu şansa Orta Doğu'nun diğer müzikleri sahip değildirler. O müzik evrenlerinde bestecisi bilinen ya da bestelendiği dönemde notaya alınabilmiş olan **en eski** eser, ondokuzuncu yüzyılın sonlarından önceye gitmez. Yani geçmişin müziği gerçekten de geçmiştir.

Oysa, günün birinde Klasik Türk Müziğinin tarihi yazılabilecekse, Osmanlı müzik evreni belgelenebilecekse bu, büyük ölçüde Ali Ufkî sayesinde mümkün olacaktır. Ve tabiî, ondan yarım yüzyıl kadar sonra yaşamış olan Boğdan Prensi Demetrius Cantcmir sayesinde. İstanbul şehrinin olağandışı konumundandır bu aslında: hem İmparatorluk merkezi hem de son derece kozmopolit bir kent. Ne Bağdat, ne Şam, ne Şiraz, ne de Kahire böyle bir şansa sahip olamadılar hiçbir zaman.

Ali Ufkî'nin ardında bıraktığı üç müziksel metinden biri de besteli **Mezmurlar** yazmasıdır. Bütün yazma eserleri gibi yurtdışında bir kütüphanede bulunan bu eseri birkaç yıl önce bir dergide kısmen tanıtmıştık. Kitapta bu elyazmasmı bütünüyle değerlendirip metin ve nota transkripsiyonlarını yaptık. Ali Ufkînin müzikle ilgili diğer iki yazması (ve özellikle *Mecmua-yı Saz u Söz),* hâlâ bir bütün olarak incelenip, değerlendirilip günümüz okuyucusuna sunulmayı bekliyor.

Ali Ufkî'nin hareketli ve maceralı hayatı hakkında nisbeten az şey biliyoruz. Örneğin doğum ve ölüm tarihleri ancak yaklaşık olarak biliniyor. Hangi tarihte ve nasıl esir alınıp İstanbul'a geldiği veya getirildiği, neler yapıp eserlerinin birçoğunu ne zaman yazdığı, evli ve çocukları olup olmadığı bilinemiyor. Ali Ufkînin hayatının ve kişiliğinin bazı yönlerine ışık tutmaya çalıştık. Bütünsel ve kapsayıcı bir biyografi yazımı ancak yeni belgeler ortaya çıktıkça imkân dahiline girecektir.

Bu kitabın yazılışında çeşitli kişilerin yardımlarım gördük. Bazı Lehçe metinlerin Türkçe'ye aktarılmasında Ayşe Ortaylı'nın, bir Felemenkçe makalenin çevirisinde ise Dr. Robcrt Anhegger'in yardımlarını zikretmeden edemeyeceğiz. Mezmur metinlerinin transkripsiyonunda sayın Orhan Şaik Gökyay'ın yardımlarına; metinlerin redaksiyonunu titizlikle yapan sayın Prof. Dr. Kemal Eraslan'a sonsuz teşekkür borçluyuz.

MEZMURLAR

Mezmur 1

(Der- Makam-ı Nevâ-i Rûmî)

Kim ki eşrârın meşveretinde
Olmayup zâniblerin katında
Gezmeyüp larîkatında durmadı
Müstehzi meclisinde oturmadı
İlla rûz ü şeb tilâvet ide
Din-i Allah'ta ne mutlu ol sa'îde

Müşabih ola şol hûb şecere
Ki dikilmişken meyillü yere
Hod mevsiminde virür meyvesini
Çekmez yaprakların dökülmesini
Kezâlik şol âdem olup kârdâr
Her iş ve güçde ola ber-hurdâr

Yaramazlara gelmez bu hâller
Mâ-saman çöpü gibi olalar
Ki anı yel ii rüzgâr savurur
Divane fasitler hükmde durur
Ne sâdıklar cemâ'atlerindc
Günâh-kâr devrâna beytlerinde

Ki Allah bilür sâdıklarını
Onları saklar hem rızklarını
Anun-çün onlara sa'âdet bakî
Zâniblerinse hâli bed ü şaki
Silk ettikleri tarikatı berbâd
Olup mahv, ola ebedü'l- âbûd

Memur 2

(Makam-ı Buselik)

Niçün ümem girerler teşvişe
Hem kavimler iderler bâtıl endîşe
Mülûku'l-arz ider muhasara
Hem beyler ider müşavere
Allah'a adâvet idüp hem kine
Ve anun Mesih'i üzerine
Kalkup elbette onlarla muharebe
Etmek isterler hem mudâraba

Dirler ki kovalum bendelerini
Üstümüzden atalım iyilerini
Ve dahi bazı gayr güft ü gûlar
Semâda sakinse onlara güler
Rab onları hep mühreye tutar
Bâtıl ola hep bu kadar güftâr
Çün bî-pervâdır onlardan ol kadir
Duya hikmetini her kavm-ı gâdir

O zaman Hak Ta'âlâ söyleye
Hem hiddet ile sert hitâb eyleye
Onları gazabı ile şaşıra
Medhûş eyleyüp tağları aşıra
Diye ki ey kavm nedür tuğyanınız
Benden bilsün bunu dört yanınız
Ki ben anı padişah nasb eyledim
Kudsüm Siyon tağı hasb eyledim

Pes çün bana oldı bu himâyet
Takdir olanı ideyim hikâyet
Hak bana didi sensin veledim
Ben seni bu günde tevlîd eyledim
Dile benden miras ki vereyim
Hep inileli münkâd ettireyim

Yerin gâyâtını ihsan edeyim
Melekler içün zabtı âsân ideyim

Onları lâzım olup sögesin
Kahr edüp demir çubukla dögesin
Çömlekçi sakısın gibi ezesin
Tâ kim nizâm u intizâmı düzesin
Pes şimdi ey yerin padişahları
Âlim olun düzün Hak rahları
Ve ey eyâletlerin hâkimleri
Müteeddiben tutun sakimleri

Hak Ta'âlâ'ya ibadet idün
Takvadan sordı ifade idün
Oğlum öpün ana eden bey'at
Ki incinmeye ve olmayasız zay'al
Hem ki size pek hışm idüp ol hellâk
Yol u izlerde olmayasız helâk
Ne mutlu ana mütevekkillere
Uğramayalar hiç tenkillere

Mezmur 2a

(Der Makam-ı Rast ve Mahur)

Teganni etmekdir murâdım
İrfan huzûrında
Teşbih ola küll-i evradım
Allah huzûrında

Mezmur 3

(Rast ve Mahur yani Gerdaniye)

Hudâ-yı şehriyâr
Gör nice bî-seyyâr
Olmuştur düşmanlarım

Talihler yerime

Kalkmış üzerime

A'dâ-yı düşmanlarım

Ve ol bî-güzînler

Benim için derler

Ki kalmadı dermânım

Hem ki hîn-i istihlâs

Beni etmeye halâs

Ol Rab nigehbânım

Amma sen eminim

Siper ü sâinim

Hem izzetimsin kâim

A'damı defiden

Başımı refiden

Efendim sensin dâim

Çağırdım avazla

Hem her ser-âgâzla

Diledim celâlinden

Ol dahi bî-hicâb

Beni kıldı istîcâb

Mukaddes cebelinden

Varayım yatayım

Uyhuma balayım

Hiç olmayayım nadim

Andan uyanayım

Hayırlar sanayım

Allah'tır istinadım

Onbin merd-i peleng

Karşuma dizse ceng

Kalbime havf komazam

Her etrafım alup

Üstüme seyf salup

Gelseler hiç korkmazam

Kalk benim efendim

Rabbim hudâvendim

Beni kurtar düşmenden

Çinelerin urup

Dişlerini kırup

Yüzlerin döndürt benden

Yâ kâdi'l-l hâcât

Şenindir her necat

Hem nusret esire

Kavinin üzerine

Yerlü vaktınce ine

Berekât-ı kesîre

Düşmen-i püt-perest

Bî-gûyet bî-çâre

Mezmur 4

(Der Makam-ı Pençgâh)

Sana istid'â etdügüm zaman

Hakkımın İlâhî semma'

Kıl istîcâb hem ez-âsmân

Zıykıma ferah vir yâ rahmân

Duamı eyle istimâ

Nice bir ey nâ-mert kişiler

İzzetimi izmâm idesiz

Nice bir size ey vâşiler

Pesend gele bâtıl işiler

Hem kizbler istihmâm idersiz

İmdi bilin ve olun âgâh

Ki yezdân kılupdur uccâb

Şah sattı beni sâhib-i dergâh

Eğer tazarru' edersem nagâh

Eyleye beni istîcâb

Pes olun lerzân u hirâsân

Allaha ilmen hiç günah

Habgâhlarımızda tersân

Teemmül eylemek bilistihsan

Ebsem durun etmen ünnah

Zebh eyleyin hak kurbanları

Huşu ile verin fidâye

Çâk idüben giribânları

Tevbeye açup zebânları

Tevekkül idün hudâya

Çoğı dirler acep kim ola

Ki bize göstere ihsân

Lutf u kerem eyle yâ Mevlâ

Didârını eyle tecellâ

Hep üstümüze bir yeksan

Dilimin şâd u ictirası

Ziyad-oldu nitekim ol hinde

Kaçan ki bol oldu şırası

Hem buğdayının darası

Her yerde çoğalduğında

İmdi emn’ ü selâmetle

Yatup idem istirahat

Çün ya Allah bu alâmetle

Fakat sen ki melâmelle

Komayup viresin rahat

Mezmur 5

(Der Makam-ı Hüseyni)

Diyeceğim kelimâtımı
Ya Allah sen eyle ir'a
Sana ederim islir'a
Bil efkâr u taallümâtımı
Melâmetimi

Dâd-ı feryad u âvâzımı
Dinlegıl ey Padişahım
Sanadır dua vü ahım
Ya Allah kabul it nâzımı
Hem niyazımı

Seher vaktinde ya ilâhım
İcab il ser-âgâzımı
Subhen hamd namazımı
İdem ki sensin nazargâhım
Hem penahgâhım

Sensin Allah ki şirretgânı
Sevmezsin hiç yaramazlar
Fâsık ve hem bînamazlar
Yanında bulmazlar mekânı
Ne istikânı

Gözlerin öninde duramaz
Sefih ü mütehevvirler
Hem eşrâr u müzevvirler
Mabğuzdur sana hiç yaramaz
Yakın varamaz

Akıbet kâzib dilbazlardan
Rahm çeküp idesin sübûr
Ki ikrah ider ol sabûr
Hûn-riz ü zâlim zûr-bâzlardan
Hîle-bazlardan

Amma ben kulun ednâ vücûd
Nail olup rahmetine
Mes'ud gireyim beytine
Heykelinde takvâ ile mevcûd
Kılayım sücûd

Kıl ya Rab hidayeti terkîm
Adi idüp düşmen elinden
Halâs eyle hem dilinden
Sır'âtımı eyle müstakim
Ki olmayam sakîm

Femlerinde toğru söz yoktur
Kalblerinde habaset hezâr
Boğazları açık mezar
Dillerinde temellük çoktur
Bağrıma hep oktur

Ya Rab teşvirin çoğaldılar
İşlerini etme bermurad
Çok günah çün eyle ıttırad
Ki karşuna baş kaldırdılar
Adû oldular

Sana sığınan sevinsünler
Irlayup etsünler leyân
Hem sen onlara it ziyan

İsmini sevenler öğünsünler
Ferah olsunlar

Zira ya vehhab ya settar
Sâdıka virüp berekât
Hem lütfün idüp harekât
Siper gibi ide istitar
Hatâr-be-hatâr

Mezmur 6

(Der Makam-ı Çargâh)

Allahu kaviyyün ve’l-mezîd
Gazabla etme tâzir
Beni günahkârı
Arkamı idüp nedîb
Gayzında etme te'dib
Ben kulı, bedkârı

Ya rahîm Allah ve ya tevvâb
Bana rahm it bi's- sevâb
Ki vücûdum za'îf
Ya Allah sen vir şifâ
Ki gönlüm ihfâ
Oldılar hem za'îf

Hem canım çeküp çok ıstırab
Elemden olmuş harâb
Hem tenim vebalde
Ey kudreti çok Hüdâ
Nice bir beni cüda
Koyasın bu halde

__128 Yazılar__

Lutf idüp bana dön efendi
Kurtar ben derd-mendi
Gerçi çok günahım
Lâkin senin rahmetin
Bî-şümar hem himmetin
Halâs it ilâhım

Zirâ kim tahkik eder memat
Sana yok zikr ü simât
Her kes sükût u ârda
Ve hem dahi ya cclîl
İsmini anarak tehlîl
Kim ider mezarda

Her şeb ağlayup âh iderim
Dumu' ile ıslatırım
Taht u firâşımı
Yorgan ve hem çarşafım
Sözde yoktur güzâfım
İçer gözyaşımı

Gözlerim durma ağlamakta
Fesadı sır çalmakta
Gazabdan ıprandı
Çün etrafımda durur
Düşmeni güler görür
Eskiyüp bulandı

Yıkılın benden ey fâsıklar
Allaha mevâsıklar
Bilin bu râzımı
Ki Rab ağlayışımın
Zâr idüp deyişimin

İşitti âvâzımı

Ol gaffar beni bed etmeyüp
Zârımı red etmeyüp
Eyledi isticâb
Her ne söyledim ise
Veya diledim ise
Hep eyledi icâp

Pes düşmenlerim hep şerm-sâr
Olup ideler hasâr
Hem kılalar mağlûb
Ümidim müsteanda
Ki utanıp bir anda
Diller ola maklûb

Mezmur 4

(Nev-yı Acem, Yani Uşşak)

Ümid tutup sana sığındım
Pes aman verip ey Efendim
Beni ıtrâd eden erden
Kurlar cümle düşülenlerden
Tâ ki onların seraskeri
Bende kuramaya her yeri
Beni etmeye şir-veş şiken
Bir kurtarıcım yok iken

Ya Allah ger bunu ellimse
Ana kin ve garaz tutdumsa
Benden intikam ararsa
Ellerimde kemlik varsa
Şerre şer etmek diledimse

Bir cüz ziyan eyledimse
Bana incinen bî mani
Kurtarmadımsa düşmeni

Düşmen beni kovup yetişsün
Vücudumu toprağa bassun
Ömrümü eylesün harab
İzzetimi etsün yebab
Pes ya Allah kalk hiddetinle
Ur düşmenimi şiddetinle
Uyanup halümi göre
Hükm-i ahdin ki göre

Güruh gürûh hep halk yeleye
Ve seni ihata ey leye
Çün ikimizindür bu hâl
Aramızda ol müste'âl (?)
Rab onda halka hükm eyleye
Ya Allah sana kim söyleye
İstikametime göre
Kâşki hükmün bana ire

Eksik it şiddetle fâsıkı
Sabit et sâlih ü sâdıkı
Hak Allah ki bu gerekleri
Yoklarsın hem yürekleri
Allah'tır benim istinadım
Seyrim melcem itimadım
Ki kurtarır sakimlcri
Ve kalb-i müstakimleri

Hak Taâla'dır hâkim-i âdil
Amellere göre mübadil

Fâsık u günahkâra hep
İncinüp küser rûz u şeb
Rücu' etmezse seyfi biler
Yayı kurar okları salar
Mühlik âlâtı ol şehriyar
Düzerde düşmene kıyar

Düşmen yaramazlık doğurur
Kendi başa belâ yoğurur
Gebe olub kizb ü zahmetten
Doğurur mahrum rahmetten
Çâh u çukur kazar ol pür şer
Ve kendüsi içine düşer
Gayrıya kurduğu pâ-bend
Kendüye ede kayd ü bend

Bana hazırladuğı belâlar
Hep kendü başına geleler
Cümle anun zulmü yine
Depesi üzerine ine
Pes Allah adaleti içün
Şükrolsun ve çün ol bî-çün
Beni saklıyor kendine
Tezemmür idem adına

Mezmur 8

(Der Makam-ı Hüseyni)

Ey Perverdigârımız Hak Taâlâ
Ne kadar mucib ü azim ü a'lâ
İsm-i izzetin bahr u herde
Semâ üstinde hem cem'î yerde

Süt emen masumların dehanında
Meşhursun kuvvetin halk zebanında
Anınçün galip olup dembedem
İdesin düşmenlerin münhedim

Masnuatına nazar etliğüm zaman
Ki engüştlerin işlcridür heman
Nücum u kamer şems ü muazzam
Mahlûkun olup durur muntazam

Anı halk ettin böyle hüsn-i cemâl
Fakat mülkden oldu nakıs kemal
Ana virüben sad hezar ziyneti
Her izzetle taçladın bî minneti

Derim ya Allah rahmetin ola ziyad
Adem ne şe'nîdir ki onu edesin yâd
Ol insan nedir ki onu anasın
Hem mukayyet olasın ana sen

Anı musallat eddün herâyine
Mübarek ellerinin işlerine
Her şeyi koyup ayağı altına
Müsahhar eyledün kuvvetine

Ganem ü bakarı hep yünler ile
Cem'î izâm ve a'zâ gönler ile
Tağda sahrada otlar hayvanat
Cümlesi olmuştur ana inayet

Her murgî ki havada ider tayarân
Ve her mâhî ki suda ider seyrân
Ki deniz yollarında gezerler

Bahr-ı muhilde durup üzerler

Ey Perverdigârımız Hakk Taâlâ
Ne kadar mucib ü azîm ü a'lâ
İsm ü izzetin bahr ü berde
Semâ üslinde hem ccm'î yerde

Mezmur 8

(Der Makam-ı Zirefgend)

Yâ rezzâk vehhab bi'l can
Şükr idem sana ez dil ü cân
Hikâyet idem âmâlini
Acayib kudret kemâlini

Gözlerim olup pür kudur
Seninle olayım mesrur
İsm ü zâtınla yâ müteal
Tezemmür idem rahiyy-ül bâl

Çün düşmenlerim döndiler
Yığılıp hep sındılar
Huzurundan idüben firar
Helak oldu tevâyif-i eşrâr

Çün davamı eyledin hak
Hamd ü şükr sana müstahak
Adil hâkim gibi bi'l hulûs
Donanıp kürsinde ettin cülus

Ümmetleri azarladın
Şeriri kırıp horladın
Nâm u sanları ebed-ül âbad

Mahv oldular hiç olmaya yâd

Pes imdi düşmen-i bcd ihmam
Tahribi ettin mi tamam
Şehirlerimi ettin mi berbâd
Ki artuk hiç olmayalar yâd

Yok belki Allah behr-i hâl
Ebeden durur müteal
Müzeyyen kürsüsünü kurdu
Üstünde hükmetmeğe oturdu

Orada cümle dünyaya
Hükm ve adalet ey leye
Küll inasa (?) ol hâkim-i hak
Deynini (?) ey leye muhakkak

Ve Hak Ta'âlâ istilcâ
İden fakire ola melce'
Tenkilde(?)ana iderse evâ
Bî-şübhe ola yüce me'vâ

İsm-i şerifin bilen küll
Sana her dem ola tevekkül
Çün seni arar müslemendi
Hiç terk etmezsin yâ efendi

Siyonda sakin Hudâya
Irlayıp başlan sadaya
Hep kavimlere bil hüsn-i kelâm
Azim işlerin eyleyin i'lâm

Ki anuban ider taleb

Sâdıkın kanın ol zevilleb
Fukara feryadın feramuş
Etmez gerçi biraz dursa hamuş

Bana rahm etmeğe istibak
İt hem mezelletime bak
Bana buğz edenleri et def
Sensin bab-ül mevtden iden ref

Ki Siyon kapılarında
Hamdin söyleyim herrinde
Hem sana edüben istinhac
Halâsınla idem ibtihac

Ol taife-i mahkûre
Battı yaptığı çukura
Ayağı gizleduğı pâ-bende
Tutuluban oldular bende

Rab hod hükmünden bilindi
Zâlimse pek (?)
Kendü ellerinin kârında
Ki olacaktır âdem fikrinde

Cümle zâlimler bed-a'mâl
Tahkik olalar pâyimâl
Ve Allahı unutmuş ümmet
Mezara devrile bî ümit

Amma miskin kişi hâmûş
Kalsa da olmas fcrâmûş
Cümle fukaranın ümidi
Zayi olmaz ne fi'l-i hamîdi

Kalk ya Allah yetiş bu dem
Ki zorlu olmaya âdem
Öyle it ki kavimler ine
Huzuruna gele divâne

Yâ zülcelâl yâ zat-ı pâk
Onlara vir her bîm ü bak
Melâike insafa geleler
Ve insan idügüni bileler

Mezmur 10

(Der Makam-ı Hüseyni)

Nedendir bu yâ efendi neden
Ki bizden gizlenürsindir her bâr
Mahrum olduk lutf-ı rûzineden
Kaçan ki bize irse vakit tar
Zalimler mağrur olup çekmez âr
Fukaraya iderler gird ü ıtrad
Amma kendü efkâriyle olalar ihrad

Zira zalim gönli hevesiyle
Nem eksik diyerek olur fahur
Bereketlenip her hasisle
Allah Taâlâ'ya eder dehûr
Yüzdeki kibr ile der gam mehor
Helâl haramı tahsil et Allah yok
Akl-u fikri bu hep ki ide zulmi çok

Ne ki iderse hep zarara varur
Hükmün önünden çıktı havaya
Düşmenlerine gazûb kabarır

Bu demle isler salmak hevâyâ
Kalbinde der ki ömren belâya
Uğrayup kımıldanmak yok hâlim
Gelmeye min bâ'd vücuduma zevalim

Ağzı pür küfr 'and hud'â ve hile
Yalan yeminler hem nifâk u zevr
Dili altında şer ve gaile
Irgalamıştır hem fisk fesat u cevr
Köy kemingâhlarında idüp devr
Oturur hafiyyen bî-günâlıı öldürür
Gözleri fukara gözleyip durur

Arslan gibi kendü yatağında
İktiman idüp ider tarassut
Tâ ki fukaranın ayağında
Kemend tolayup ide hazb u scdd
Hem hazf idüp pençesinde mû-yı sad
Siner bükülür melâin dem urur
Nice miskini zor-bâzlikle düşürür

Ve kendü yaramaz zamirinde
Der ki Allah hep etti ferâmuş
Ki pusı vardır anun nurunda
Ebeden görmez çün basan mağmuş
Pes kalk, ya Rab oturma hâmuş
Elini kaldır vur adalarına
Meded, unutma bizi gedalarına

Zalim kişi niçin ider tahriş
Günahlariyle ol Rabb-ül mennânı
Hem kalbinde idüp hindeharîş(?)
Der ne teftişi var ne imtihanı

Amma gazapla görüp isyanı
Ele alursın pes fakir kendini
Sana ısmarlarsın sen yetimin muini

Zalimlerin kolun it şikeste
Yoksa onlara muhib olmazsın
Ki şeririn zulmü olup beste
Araşan da hiç artuk bulmazsın
Allah Taâlâ ne olur sormazsın
Ebeden padişah olur kudsinde
Fâsık kavmi istîsal etdügi hinde

Pes ya Allah vazîlerin talebin
Kıl isticab hem idüben muhkem
Fakir kulların ümidi kalıben
Eyle istima' ya hâkim-ül ahkem
Yetim ve fakirlere ol hakem
Tâ kim onlara artuk hiç bir âdem
Etmeye cenk ü cidal hem sefih dem

Mezmur 11

(Der Makam-ı Bûselik)

Çün canım Allaha eder ittikâl
Dersiniz ki dağınızdan heman
Kuştan fürce(?) ederim intikal
Zalimler gerçi yasadılar keman
Kiriş üzerine okları kurdular
Kalbi müstakimlere bî- aman
Atmak için pusuda oturdular

Çünkü temeller olmuştur münhedim

Sâdık kişi ne etmeğe kadirdir
Rab hod kudsının heykelinde her dem
Hem kürsî semavatde sâdırdır
Görüp kirpikleri gözetir nâsı(?)
Sâdıkı yoklamakta bâdirdir
Sevmez zulmü seven fâsık kurnazı

Zâlimler üstüne nâr-ı mahammayı
Hem yanar kibritleri yağdıra
Rih-i asıf ola taslarının(?) payı
Sâdıkları behişte ağdıra
Zira ol yezdan adaleli sever
Adildir ister olsa mağdura(?)
Zat ruy-i sâdıka bakmağa ever

Mezmur 12

(Der Makam-ı Mezbur)

Kıl halâs Allah ki salih kalmadı
Beni âdemden sâdık eksildi
Akl-ı musamma zuhura gelmedi
Ncfs-i müzekkilar köklen kesildi

Herkes hod karîbine yalan söyler
Tahallûk ider şirin leb ile
Dostı aldatıp bed safla dü-ruylar
Tekellüm eder münâfık kalb ile

Allah Ta'âlâ darb u lat eylesin
Her milk(?) ludaklu kaltabanı
Dudaklarım ced' ü kat' eylesün
Hem dahi büyük söyler zebânı

Ki mabeyninde derler dilimizle

Cümleye galip oluruz her bâr

Tudaklarımız bizüm âlimizle

Üstümüze sahip kim ve cebbâr

Miskin ve fukaranın feryadından

Der Hak taâlâ kalkıp varayım

Onları şimdi luzul-i bî-dâdından

Himmet-i bâlâ ile kurtarayım

Allah Tâali'nin(?) kelâm u kâh

Nakîdir hem toprak potasında

Yedi kere çirki alınup kâh

Çekmiş gümüşün mesabesinde

Hıfzeyle yâ Rab her fakir me'lûmu

Onları sakla ebcd oldukça

Çep çevre gezer görürsen zalûmu

Beyn en nâs denî rifat buldukça

Mezmur 13

(Der Makam-ı Mezbur)

Ya Allah nice bu hâmûş

İdersin beni feramûş

Daima böyle mi eylersin

Nice dek benden yüzin gizlersin

Sana ümitvar kalmış her tumûş

Nice dek teşvir canıma

Koyayım hem gam şanıma

Ve kalbime ola girâne
Nice bir üstüme gelip mîrâne
Caiz ola düşmanıma

Ya Allah bana it nigerân
İsticâb ola her şükrün
Hem dîdelerim eyle pür-nûr
Korkaram gafletde uyuklanur
Gire mevtin hâbı girân

Belâyına(?) düşmenim denî
Dimeye ki yendi beni
Ve eğer payım zelk iderse
Ya bu belâ beni selk(?) iderse
Fahr itmeye adû haini(?) ey fahiş

Ben lutfuna sığınayım
Halâsınla sevineyim
Hem kalbim ola şaduman
Çün Rab bana lutf eyle ol an
Ona ırlayıp döneyim

Mezmur 14

(Der Makam-ı Muhayyer)

Mülhid-i ebleh idüp bed endîşe
Gönli de kâfir der ki Tanrı yoktur
Etdügi fesat fısk u fücur çoktur
Bir kimse yoktur ki candan dürişe
Hayr işe

Rab baktı semadan buraya
Benî âdeme azîm dikkat ile

Bir kimse var mıdur ki rikkat ile
Akil olup Allahı araya
Ana yaraya

Lâkin bakup gördü ki katı çok
Bilki hep bozuk münten(?) oldular
Küfr ü nifakla hasetle toldular
Eyleyicek ider hayr âdem yok
Bir bile yok

Hiç aklı yok mu bu bed-kârlarun
Ki halkımı etmek gibi yerler
Rabba niyaz yok şib atlas geyerler
Perestâr olmuşlar nigârlarun
Bîkârlarun

Orada şaşıp ditriyeler
Ki Allah daim salih âdemlerle
Der onları saklardım kademlerle
Talihler anı hiç görmeyeler
Vah diyeler

Belâkeş fakirin nîk imadı
Maskaralığa alup gülersiniz
Ahmakdır deyü neler söylersiniz
Çün Rabbadır onun itimadı
İstinadı

Siyondan gelse İsraile âzâd
Rab taâlâ hod kavmini heman
Hep esirlikten çıkarduğı zaman
Yakup sevine İsrail ola şâd
İlelebed

Kaynak: Cem BEHAR, ALÎ UFKİ ve MEZMURLAR, Birinci Baskı Pan Yayıncılık, Ekim 1990, İstanbul

[slideshare id=56103987&doc=aliufkimezmurlar-151213203929&type=d]

Ali Ufki Bey 3.Murat'a ait olan ve bir sabah namazına kalkamadığından nefsini terbiye için yazdığı "uyan ey gözlerim gafletten uyan" güfteleri ile başlayan eserini bestelemiştir.

https://youtu.be/UgRyZIrYHcM

MERDİVEN

Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden,

Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak,

Ve bir zaman bakacaksın semâya ağlayarak..

Sular sarardı., yüzün perde perde solmakta

Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta...

Eğilmiş arza, kanar, muttasıl kanar güller,

Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller,

Sular mı yandı? Neden tunca benziyor mermer?

Bu bir lisân-ı hafidir ki ruha dolmakta,

Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta!

Ahmet HAŞİM

Şebab, nr. 2, 30 Temmuz 1336/1920, s. 26

(Şiirin sonunda Temmuz 336 tarihi bulunmaktadır.)

YILDIZNAME VEFK SİHİR VE BÜYÜ KİTAPLARI İNDİR

dersdoktoru

http://www.dersdoktoru.com/forum/tarih-kultur-sanat/yildizname-vefk-sihir-ve-buyu-kitaplari-indir

Aşağıdaki çoğu e kitaplar piyasada bulunmayan ve açıkda satılmayan,çoğu zamandada bazı tarihler arasında yasaklanan eşsiz eserlerden oluşmaktadır…
Hayırlı olsun…
Gizli ilimler hazinesi 8 kitap

gizli ilimler hazinesi – 1
http://www.ziddu.com/download/16515968/havasgizliilimlerhazinesi1kitap.p... (link is external)
gizli ilimler hazinesi – 2
http://www.ziddu.com/download/16515970/havasgizliilimlerhazinesi2kitap.p... (link is external),
gizli ilimler hazinesi – 3
http://www.ziddu.com/download/16515967/havasgizliilimlerhazinesi3kitap.p... (link is external)
gizli ilimler hazinesi – 4
http://www.ziddu.com/download/16515969/havasgizliilimlerhazinesi4kitap.p... (link is external)
gizli ilimler hazinesi – 5
http://www.ziddu.com/download/16516679/havasgizliilimlerhazinesi5kitap.p... (link is external)
gizli ilimler hazinesi – 6
http://www.ziddu.com/download/16516677/havasgizliilimlerhazinesi6kitap.p... (link is external)
gizli ilimler hazinesi – 7
http://www.ziddu.com/download/16516678/havasgizliilimlerhazinesi7kitap.p... (link is external)
gizli ilimler hazinesi – 8
http://www.ziddu.com/download/16516680/havasgizliilimlerhazinesi8kitap.p... (link is external)
2.beyazid divani….
http://www.ziddu.com/download/16503472/2.beyaziddivani....pdf.html (link is external)
vefk ilimleri pdf
http://www.ziddu.com/download/16503707/Vefklimleri.pdf.html (link is external)
enamı şerif pdf.
http://www.ziddu.com/download/16503703/24-enamiserif.pdf.html (link is external)
acaibül acaib pdf.rar
http://www.ziddu.com/download/16503718/kitap.rar.html (link is external)
acebul uccab rar.
http://www.ziddu.com/download/16503826/acebuluccab.rar.html (link is external)
Ahmed Müsellim Dîvânı rar.
http://www.ziddu.com/download/16503832/AhmedMsellimDvn.rar.html (link is external)
arapça asrar-i icazül kuran doç.
http://www.ziddu.com/download/16503893/arapaasrar-iicazlkuran.doc.html (link is external)

arapça alemül cinni veşşeytan pdf.
http://www.ziddu.com/download/16503911/arapaalemlcinniveeytan.pdf.html (link is external)
antepten yazma rar.
http://www.ziddu.com/download/16503931/anteptenyazma.pdf.html (link is external)
Ahlak-i ala rar.
http://www.ziddu.com/download/16503959/Ahlak-iala.rar.html (link is external)
arapça cifir ilmi kitabı – 52 – pdf.
http://www.ziddu.com/download/16504042/52.pdf.html (link is external)
arapça cifir ilmi kitabı – 190 – pdf.
http://www.ziddu.com/download/16504053/190.pdf.html (link is external)
arapça havas kitabı – doç.
http://www.ziddu.com/download/16504072/arapahavaskitab.doc.html (link is external)
arapça samur hindi – pdf.
http://www.ziddu.com/download/16504086/arapasamurhindi.pdf.html (link is external)
arapça sihrul celb - pdf.
http://www.ziddu.com/download/16504120/arapaelyazmasKefelKurubveBulu.pdf... (link is external)
bedensiz varlıklar
http://www.ziddu.com/download/16507695/bynotlar.pdf.html (link is external)
berhetiyye serhi hikmet baba
http://www.ziddu.com/download/16507720/berhetiyyeserhihikmetbaba.pdf.html (link is external)
bahrun maarif
http://www.ziddu.com/download/16507902/bahrunmaarif.doc.html (link is external)
celb ve ilkay-i muhabbet
http://www.ziddu.com/download/16507805/celbveilkay-imuhabbet.pdf.html (link is external)
büyü notları
http://www.ziddu.com/download/16507806/bynotlar.pdf.html (link is external)
Cevşen havas
http://www.ziddu.com/download/16507906/Cevenhavas.doc.html (link is external)
Cevahirul Havas osmanlıca
http://www.ziddu.com/download/16507985/CevahirulHavasosmanlca.pdf.html (link is external)
Cin Mektubu ve Ayati Hirz
http://www.ziddu.com/download/16507984/CinMektubuveAyatiHirz.pdf.html (link is external)
Cin davetleri vakti ve saati
http://www.ziddu.com/download/16507986/Cindavetlerivaktivesaati.pdf.html (link is external)
cin şerrinden emin olmak için
http://www.ziddu.com/download/16507999/cinerrindeneminolmakiin.doc.html (link is external)
cinler ve kötülüklerinden korunma yolları
http://www.ziddu.com/download/16508009/cinlervektlklerindenkorunmayollar... (link is external)
cinci büyüleri ve yıldızname
http://www.ziddu.com/download/16508020/ismetzekieypolu.pdf.html (link is external)
cinlerin şerrinden korunmak için name-i peygamberi duası
http://www.ziddu.com/download/16508026/cinleremektup.pdf.html (link is external)
davetname osmanlıca
http://www.ziddu.com/download/16508055/birincikitap.doc.html (link is external)
Divânu afâritul seba arapça

http://www.ziddu.com/download/16508112/Divnuafritulsebaarapa.doc.html (link is external)
elkarin verriyadiyat erruhaniyyet
http://www.ziddu.com/download/16508172/elkarinverriyadiyaterruhaniyyet.p... (link is external)
Dürrül manzum ve hulasati sirril mektum
http://www.ziddu.com/download/16508203/Drrlmanzumvehulasatisirrilmektum.... (link is external)
davetname
http://www.ziddu.com/download/16508256/davetname.pdf.html (link is external)
esma-i idrisiyye şerhi
http://www.ziddu.com/download/16508285/esma-iidrisiyyeerhi.pdf.html (link is external)
enam el yazma
http://www.ziddu.com/download/16508329/enamelyazma.pdf.html (link is external)
enam 01
http://www.ziddu.com/download/16508344/enam01.pdf.html (link is external)
esma-i idrisiyye şerhi
http://www.ziddu.com/download/16508364/esma-iidrisiyyeerhi.pdf.html (link is external)
esrar-ı ğasemi
http://www.ziddu.com/download/16508395/asrar-ghasemi_1.pdf.html (link is external)
Esrar-ı Kasımi
http://www.ziddu.com/download/16508426/Esrar-Kasmi.pdf.html (link is external)
Esrarname türkçe
http://www.ziddu.com/download/16508430/Esrarname.doc.html (link is external)
esma-ül hüsna pamuk yayıncılık
http://www.ziddu.com/download/16508472/esma-lhsnapamukyaynclk.pdf.html (link is external)
ferahname
http://www.ziddu.com/download/16508459/ferahname.DOC.html (link is external)
Fazileti Yasin
http://www.ziddu.com/download/16508458/FaziletiYasin.pdf.html (link is external)
Futuhu'l Gayb - Abdulkadir Geylani
http://www.ziddu.com/download/16508503/FutuhulGayb-AbdulkadirGeylaniPDF.... (link is external)
Gazalinin El Evfak kitabi arapça-farsça
http://www.ziddu.com/download/16508529/GhazalininElEvfakkitabiarapca.pdf... (link is external)
gizli cevher farsça
http://www.ziddu.com/download/16508538/gizlicevher.pdf.html (link is external)
haluğun defteri-tevfik fikret
http://www.ziddu.com/download/16508549/haluundefteri-tevfikfikret.pdf.html (link is external)
Hâfız Mehmed Sebâteddin Dîvânı
http://www.ziddu.com/download/16508551/Dr.AlikemalBelviranl-osmanlcaimla... (link is external)
havas dua hazinesi mustafa ertuğrul
http://www.ziddu.com/download/16508561/havasduahazinesimustafaerturul.pd... (link is external)
havas-ı berhetiyye
http://www.ziddu.com/download/16508571/havas-berhetiyye.pdf.html (link is external)
Hediyyetul ahbap
http://www.ziddu.com/download/16508630/Hediyyetulahbap.pdf.html (link is external)
İzzet Molla Dîvânçesi
http://www.ziddu.com/download/16508615/zzetMollaDvnesi.pdf.html (link is external)

kadı divanı
http://www.ziddu.com/download/16508665/kaddivan.pdf.html (link is external)
Kahirul ervah arapca
http://www.ziddu.com/download/16508698/Kahirulervaharapca.pdf.html (link is external)
Koca Râgıb Paşa Dîvançesi
http://www.ziddu.com/download/16508771/KocaRgbPaaDvanesi.pdf.html (link is external)
Lütfî Dîvânı
http://www.ziddu.com/download/16508764/LtfDvn.pdf.html (link is external)
kenzül havas
http://www.ziddu.com/download/16509108/kenzlhavas.pdf.html (link is external)
Niyazî Dîvanı
http://www.ziddu.com/download/16510110/NiyazDvan.pdf.html (link is external)
Sâlis Dîvanı
http://www.ziddu.com/download/16510119/SlisDVNI.pdf.html (link is external)
osmanlıca öğreniyorum kitapçığı
http://www.ziddu.com/download/16510129/osmanlcakitap.pdf.html (link is external)
seyahatname
http://www.ziddu.com/download/16510257/seyahatname.pdf.html (link is external)
Ş.MAARİF.iorka 1
http://www.ziddu.com/download/16510468/EMS-LMAARF1.pdf.html (link is external)
Ş.MAARİF.iorka 2
http://www.ziddu.com/download/16510446/EMS-LMAARF2.pdf.html (link is external)
Ş.MAARİF.iorka 3
http://www.ziddu.com/download/16510567/EMS-LMAARF3.pdf.html (link is external)
Ş.MAARİF.iorka 4
http://www.ziddu.com/download/16510599/EMS-LMAARF4.pdf.html (link is external)
Ş.MAARİF.iorka Index
http://www.ziddu.com/download/16510582/EMS-LMAARFNDEX.pdf.html (link is external)
Şeyhülislam Yahya Dîvânı - Dr.Ali Kemal Belviranlı-osmanlıca imla lügatı
http://www.ziddu.com/download/16510663/Dr.AlikemalBelviranl-osmanlcaimla... (link is external)
Şeyhülislam Yahya Dîvânı - Şeyhülislam Yahya Dîvânı
http://www.ziddu.com/download/16510670/eyhlislamYahyaDvn.pdf.html (link is external)
Cinlerin Esrârı - İmâm-ı Şiblî
http://www.ziddu.com/download/16510918/CinlerinEsrr-mm-ibl.pdf.html (link is external)
çelebi divanı
http://www.ziddu.com/download/16510727/elebidivan.pdf.html (link is external)
Arapca.Ders.Kitabi
http://www.ziddu.com/download/16510857/Arapca.Ders.Kitabi.pdf.html (link is external)
Futuhu'l Gayb - Abdulkadir Geylani PDF
http://www.ziddu.com/download/16510970/FutuhulGayb-AbdulkadirGeylaniPDF.... (link is external)
Enderunlu Vâsıf Dîvânı
http://www.ziddu.com/download/16511058/EnderunluVsfDvn.pdf.html (link is external)
El-Afâk murada giden yol imam gazali
http://www.ziddu.com/download/16511136/El-Afkmuradagidenyolimamgazali.pd... (link is external)
Leylâ Hanım Dîvânı
http://www.ziddu.com/download/16511219/LeylHanmDvn.pdf.html (link is external)
osmanlıca safahat
http://www.ziddu.com/download/16511260/osmanlcasafahat.pdf.html (link is external)
nabi divanı
http://www.ziddu.com/download/16511264/nabidivan.pdf.html (link is external)
HARLEQUIN_TEMPLATITION-ALTIN_LISTE

http://www.ziddu.com/download/16511291/HARLEQUIN_TEMPLATITION-ALTIN_LIST... (link is external)
AHMET AKGÜNDÜZ_BİLİNMEYEN OSMANLI
http://www.ziddu.com/download/16511297/AHMETAKGNDZ_BLNMEYENOSMANLI.doc.html (link is external)
Sümbülzâde Vehbî Dîvânı
http://www.ziddu.com/download/16511368/SmblzdeVehbDvn.pdf.html (link is external)
TAMTAM HİNDİ
http://www.ziddu.com/download/16511493/TAMTAMHND.doc.html (link is external)
buluğul vatar fi ilmil eser arapça remil-----------------
http://www.ziddu.com/download/16511702/ulvatarfiilmileseraraparemil-----... (link is external)
bahrul garaib-------------
http://www.ziddu.com/download/16511714/bahrulgaraib-------------.rar.html (link is external)
bahrul ğaraib-----------
http://www.ziddu.com/download/16511725/bahrularaib-----------.rar.html (link is external)
bülent kısa bütün kitapları
http://www.ziddu.com/download/16511807/blentksabtnkitaplar.rar.html (link is external)
cevherül ekber
http://www.ziddu.com/download/16511795/cevherlekber.rar.html (link is external)
Daire-i Ricaül Gayb
http://www.ziddu.com/download/16511834/Daire-iRicalGayb.rar.html (link is external)
arapça cifr ve remil kitapları -1-
http://www.ziddu.com/download/16512762/arapacifrveremilkitaplar1.rar.html (link is external)
arapça cifr ve remil kitapları -2-
http://www.ziddu.com/download/16512757/arapacifrveremilkitaplar2.rar.html (link is external)
arapça cifr ve remil kitapları -3-
http://www.ziddu.com/download/16512775/arapacifrveremilkitaplar3.rar.html (link is external)
arapça cifr ve remil kitapları -4-
http://www.ziddu.com/download/16512849/arapacifrveremilkitaplar4.rar.html (link is external)
arapça cifr ve remil kitapları -5-
http://www.ziddu.com/download/16512872/arapacifrveremilkitaplar5.rar.html (link is external)
arapça cifr ve remil kitapları -6-
http://www.ziddu.com/download/16512877/arapacifrveremilkitaplar6.rar.html (link is external)
arapça cifr ve remil kitapları -7 -
http://www.ziddu.com/download/16512925/arapacifrveremilkitaplar7.rar.html (link is external)
arapça cifr ve remil kitapları -8 -
http://www.ziddu.com/download/16512941/arapacifrveremilkitaplar8.rar.html (link is external)
arapça cifr ve remil kitapları - 9 -
http://www.ziddu.com/download/16512923/arapacifrveremilkitaplar9.rar.html (link is external)
arapça cifr ve remil kitapları – 10 -
http://www.ziddu.com/download/16513005/arapacifrveremilkitaplar10.rar.html (link is external)
arapça cifr ve remil kitapları – 11 -

http://www.ziddu.com/download/16512963/arapacifrveremilkitaplar11.rar.html (link is external)
arapça cifr ve remil kitapları – 12 -
http://www.ziddu.com/download/16512998/arapacifrveremilkitaplar12.rar.html (link is external)
BN ARABi'NİN FUSUS'UNDAKİ ANAHTAR KAVRAMLAR
http://www.ziddu.com/download/16513048/BNARABiNNFUSUSUNDAKANAHTARKAVRAML... (link is external)
كشف الاسرار فى الفنجان
http://www.ziddu.com/download/16513050/.rar.html (link is external)
esma-i_idrisiyye__erhi
http://www.ziddu.com/download/16513156/esma-i_idrisiyye__erhi.pdf.html (link is external)
Fusus al-Hikam (Fususü'l- Hikem İngilizce)
http://www.ziddu.com/download/16514276/Fususal-HikamFususl-Hikemngilizce... (link is external)
Fusüsu'l-Hikem (Türkçe)
http://www.ziddu.com/download/16514280/Fussul-HikemTrke.pdf.html (link is external)
Hilyetü-l Ebdal
http://www.ziddu.com/download/16514278/Hilyet-lEbdal.pdf.html (link is external)
İbn Arabi - Prof. Dr. Süleyman ULUDAĞ
http://www.ziddu.com/download/16514306/bnArabi-Prof.Dr.SleymanULUDA.pdf.... (link is external)
TAO'CULUK'DAKİ ANAHTAR KAVRAMLAR
http://www.ziddu.com/download/16514312/TAOCULUKDAKANAHTARKAVRAMLAR.pdf.html (link is external)
ÖZÜN ÖZÜ - LÜBB'ÜL-LÜBB
http://www.ziddu.com/download/16514316/ZNZ-LBBL-LBB.pdf.html (link is external)
Tefhimul_Kur-an_Tefsiri
http://www.ziddu.com/download/16514343/Tefhimul_Kur-an_Tefsiri.chm.html (link is external)
Usulul-bast-fi-sirril-evfak-vel-havas-1
http://www.ziddu.com/download/16514376/Usulul-bast-fi-sirril-evfak-vel-h... (link is external)
Usulul-bast-fi-sirril-evfak-vel-havas-2
http://www.ziddu.com/download/16514338/Usulul-bast-fi-sirril-evfak-vel-h... (link is external)
2.beyazid divani...
http://www.ziddu.com/download/16514366/2.beyaziddivani....pdf.html (link is external)
Vefk İlimleri
http://www.ziddu.com/download/16514398/Vefklimleri.pdf.html (link is external)
Celcelutiyenin Havassı
http://www.ziddu.com/download/16514528/CelcelutiyeninHavass.docx.html (link is external)
Cevşen-i kebirin havassı
http://www.ziddu.com/download/16514529/Ceven-ikebirinhavass.docx.html (link is external)
Kenzü’l-hüseyni
http://www.ziddu.com/download/16514530/Kenzl-hseyni.docx.html (link is external)
İlm-i huruf
http://www.ziddu.com/download/16514531/lm-ihuruf.docx.html (link is external)
El-hikme fi’l-muhabbe
http://www.ziddu.com/download/16514532/El-hikmefil-muhabbe.docx.html (link is external)

Kenzu’l-havass
http://www.ziddu.com/download/16514533/Kenzul-havass.docx.html (link is external)
Esrar-ı kasımi
http://www.ziddu.com/download/16514534/Esrar-kasmi.docx.html (link is external)
Berhetiyye.iorka
http://www.ziddu.com/download/16514535/Berhetiyye.iorka.wav.html (link is external)
Garaibu fi’s-sır
http://www.ziddu.com/download/16514536/Garaibufis-sr.docx.html (link is external)
Kenzü’z-zeheb
http://www.ziddu.com/download/16514537/Kenzz-zeheb.docx.html (link is external)
Kenzül Arş duası
http://www.ziddu.com/download/16514666/KenzlArduas.docx.html (link is external)
Şumusu’l-envar
http://www.ziddu.com/download/16514667/umusul-envar.docx.html (link is external)
Manyetizm pdf
http://www.ziddu.com/download/16514668/Manyetizmpdf.pdf.html (link is external)
BÜYÜ KİTAPLARI
http://www.ziddu.com/download/16514434/byktaplari.rar.html (link is external)
24-enam i serif
http://www.ziddu.com/download/16514461/24-enamiserif.pdf.html (link is external)

ESKİTAS BLOG / SİTESİ-UNUTULMAMASI GEREKEN YAZILARI

nomenima@gmail.com
eskitaseski@gmail.com

iyi bir düşçü, asla uyanmaz.(pessoa)

Son moda çığırtkanlığın zehriyle,
modası geçmiş bir kağnının içinde gezintiye çıkmış gibiyim.

"nasıl çekip gitmiş bir şaman, çekip gitmiş bir şaman değilse en çok; benim gibi sonsuz bir at hiç koşmuyorken de attır."

İnsanlara karşılıksız hizmet eden **"nomen"** in ve dünyasına etki eden arkadaşlarından haberdar etmeyi vicdanen kendimize borç bildik.

Tespitlerime göre http://eski-tas.blogspot.com.tr/ yayın hayatına 24 Nisan 2011 Pazar ile başlamıştır. Yeni nesilin velûd gençlerine ışık tutacağını ve bu tür siteler ile iç dünyalarının zenginleşeceğini düşünüyorum.

Bu güzide sitenin 10 Aralık 2015 Perşembe gününe kadar olan birbirinden güzel yazıları liste olarak topluca bir sayfada toplanmıştır.

1	**EN SEVDİĞİM HİKAYELER-1**
2	**EN SEVDİĞİM MEKTUPLAR-1**
3	**EN SEVDİĞİM MEKTUPLAR-4**
4	**BİR HAZİN ÖYKÜ**
5	**ÇARK VE KAYIK: PADRE E FIGLIA**
6	**YOKSULLARIN GÖZLERİ YAHUT BİR M**
7	**HAZİRANIN AYAK SESLERİ VE...**
8	**NOMEN EST OMEN**

Allah Teâlâ'nın vaadi vardır.
Çalıştığımızın karşılığını muhakkak göreceğiz.

RUSYA İLE OLAN UÇAK KRİZİ SURİYEDEN GÖÇÜ DURDURMAK İÇİNDİR

Not: Başta Almanya olmak üzere tedirgin olan Avrupa Birliği her türlü önleme karşı durdurmaya başarmadığı göç dalgasını, Türkiye'nin uçak düşürme meselesi ile kontrollü seviyeye getirdi. Suriyeli göçmenler için Türkiye'ye geçiş v emniyet zayıflayınca, uzayan yol haritası Avrupa'ya geçişe engel olacak bir durum arzediyor. Bu durum daha önce Vietnam Savaşı ile uygulanmıştır. Yine Güneydoğudaki fakir Kürtlerin başına gelen olayların içeriğine daha değişik bakacaksınız. [habere bakın]

Aşağıdaki alıntı yazıda bu konu üzerinde görünmeyenleri fark ettirecektir.

COĞRAFYANIN ÖNEMİ

Coğrafya sadece coğrafyacıları ilgilendirmiyor, tam tersine bütün vatandaşları ilgilendiriyor. Öğretmenlerin coğrafyası olan bu pedagojik söylem, medyanın oyunlarını sergilediği oranda sıkıcı görünmekte ve herkesin gözünde coğrafyanın, iktidar sahipleri için korkunç bir güç aracı olduğunu saklamaktadır. **Zira öncelikle coğrafya, savaş yapmaya yarar,** iler bilim için kuramsal önkoşullar sorunu ortaya atılmalıdır; bilimsel süreç bir tarihe bağlıdır ve bir yandan ideolojilerle ilişkileri içinde, öte yandan uygulama ya da iktidar olarak düşünülmelidir. Coğrafya önce savaş yapmaya yarar sözü, sadece **"askeri harekata yarar"** anlamına gelmez; şu ya da bu düşmana açılması gereken savaş olasılığına karşı değil, aynı zamanda devlet örgütünün, üstünde güç kullandığı insanları daha iyi denetlemek amacıyla, bölgeleri düzenlemesine yarar. Coğrafya, önce siyasi ve askeri uygulamalar için stratejik bir bilgidir ve ilk anda karışık, çok çeşitli bilgilerin bir araya gelmesini gerektiren de bu uygulamalardır. Bilgi için, bilginin parçalara ayrılması gerçeğinin dışına çıkmazsa, bu bilgilerin varlık nedenleri ve önemleri kavranamaz.[1] Coğrafyanın savaş arenası olma özelliği, her tarihi dönemin karakterinden dolayı farklı nitelikler almasına neden olmuştur.

Sun Tzu, şematik bir hal alan coğrafyayı, askeri hareket sahası olarak kabul eder. Ona göre, arazinin yapısı, muharebede en büyük yardımcıdır. Bu yüzden zafere ulaşmak için düşmanın durumunu tahmin etmek, mesafeleri ve arazinin zorluk derecesini hesaplamak üstün bir generalde olması gereken niteliklerdir. Bütün bu faktörleri bilerek savaşan biri doğal olarak kazanacaktır; bunları bilmeyen de kuşkusuz yenilecektir[2] diyen Tzu, taktiksel olarak coğrafyanın birliklerin konuşlandırılmasında stratejik olarak önemli olduğunu vurgulamıştır.

Öte yandan, yeni savaş yöntemlerinin kullanımı, "coğrafi unsur"ların, insan ve "doğal çevre" arasındaki ilişkilerin çok kesin şekilde incelenmesini gerektirir. Çünkü tam anlamıyla bir bölgeyi yaşanmaz hale getirmek ya da bir soykırımı başlatmak için insanı ve "doğal çevre" yi yok etmek veya değiştirmek söz konusudur. Vietnam Savaşı, coğrafyanın top-yekün bir savaş yapmaya yaradığını en iyi şekilde göstermiştir. En ünlü ve dramatik örneklerden biri, 1965, 1966, 1967 ve özellikle 1972'de, Kuzey Vietnam'ın son derece kalabalık ovalarını koruyan bentler ağını sistemli olarak yok etme planı ile uygulanmıştır. Bu bentlerden akan debisi yüksek ırmaklar, vadiler yerine alüvyonlarının oluşturduğu yığıntılara, setlere

---

[1] *Yves Lacoste "Coğrafya Savaşmak İçindir" (Çev. Ayşin ARAYICI), Özne Yayını, 1998 s. 12*

[2] *Sun Tzu "Savaş Sanatı" Anahtar kitaplar yayınevi, Çevirenler: Sibel Özbudun, Zeynep Ataman. 3. Baskı 2000 İstanbul s. 120*

yönelmişlerdi. Gerçekten yaşamsal önem taşıyan bu bentler, yoğun, doğrudan ve açıkça bombalanamazdı; çünkü uluslararası kamuoyu, orada bir soykırım suçu işlendiğinin kanıtını bulabilirdi. Şu halde, belirli ve ölçülü şekilde, dağlarla çevrili bu küçük ovalarda yaşayan on beş milyon kadar insanın korunduğu başlıca bölgelerde, bu bentler ağına saldırmak gerekiyordu. Bentlerin, su baskınının en yıkıcı sonuçlara yol açacağı yerlerde parçalanması gerekiyordu.[3] Zira, coğrafi koşullar stratejinin gözü gibidir ve coğrafya strateji geliştirmenin en temel bilgisidir. Bu yüzden gerçekte amaç, yalnız siyasi ve askeri sonuçlara ulaşmak için bitki örtüsünü yok etmek, toprağın fiziki yapısını değiştirmek, kasten yeni erozyonlar yaratmak, sulu tabakaların derinliğini değiştirmek üzere birtakım hidrografık ağları alt üst etmek, (kuyuları ve çeltik tarlalarını kurutmak için) bentleri yıkmak değildi. Çeşitli yollarla, "stratejik köycükler" de toplanma ve zorunlu kentleşme siyaseti uygulanarak nüfus dağılımını kökten değiştirmek söz konusuydu. Bu yıkıcı hareketler, yalnız, günün teknolojik ve sanayi savaşı tarafından belirli hedefler üstünde kullanılan yıkım yöntemlerinin büyüklüğünden kaynaklanan istem dışı bir sonuç değildir. Bunlar aynı zamanda, bilimsel şekilde düzenlenmiş, bilinçli ve çok dikkatli hazırlanmış bir stratejinin sonucudur.

Çin-Hindi Savaşı, savaş ve coğrafya tarihinde yeni bir aşamayı dile getirir. İlk kez hem "fiziki" hem "beşeri" bakımından coğrafi ortamı değiştirme ve yıkma yöntemleri, on milyonlarca insanın yaşamı için gerekli coğrafi koşulları ortadan kaldırmak için kullanıldı.

Vietnam savaşı, Uluslararası pek çok soruna sebep olan Asya halklarının özellikle Amerika, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda gibi ülkelere göç etmesini uzun süre durdurmuştur. Savaşa bu açıdan bakıldığı zaman çok çarpıcı gerçekler ortaya çıkacaktır.

Diğer önemli bir örnek Kamboçya'da yaşananlardır. Kamboçya'da silahlı çatışma ile iktidara gelen Pol Pot, ilk iş olarak deniz kenarlarında veya denize yakın alanlarda bulunan halkı denizden daha iç kesimlere göndermek için zorlamış; gitmeyenleri İse öldürmüştür. **Pol Pot'un yaptığı vahşet Vietnam vahşetinde olduğu gibi Asyalıların gelişmiş ülkelere göç etmesini yavaşlatmış insanları yaşam alanlarından uzaklaştırılarak gerçek anlamda bir soykırım yaratmıştır.** Göçü yavaşlatması Dünya Düzeni'nde coğrafi üstünlüklerini korumak isteyenler için son derece stratejik bir başarıdır. İlerleyen bölümlerde göç konusuna geldiğimizde, bu konuya ayrıntılı olarak değineceğiz. Burada vurgulanmaya çalıştığım nokta, coğrafyanın ne maksatla kullanılabileceğini berrak bir şekilde göstermektir.

Uzun yıllar Türk solunun devrimci çizgisinde yer almış, hatta meslek olarak da "**Ben devrimci oldum. Mesleğim de devrimcilik**" diyen gazeteci- yazar Hasan Cemal, kitabının bir bölümünde aynen şunları yazıyor:

> **"Günlüğündeki şu nota bak: "Doğan Bey, arada bir 'Hasan, devrimci şiddet, devlet terörü neymiş, biz iktidara geldiğimizde görürsün! ' derdi. Öfkeli ya da çakırkeyif olduğu anlarda... "**
>
> **Bu notu, Doğan Bey 'in gençlik yıllarını geçirdiği ve sevdiği Paris 'te düşmüşüm günlüğüme. Cafe Flöre, 21 Mart 1993. Doğan Bey'in ölümünden on yıl sonra...**
>
> **Kargacık burgacık bir yazı. Sayfanın bir köşesinde "Bu tepki, bu nefret niçin?" diye bir cümlem var. Tıpkı Doğan Bey gibi, 1950'li yıllarda Paris'ten geçen bazı "Üçüncü**

---

[3] *Yves Lacoste a.g.c. 15-16-17*

Dünya'' devrimcilerinin, komünistlerinin isimleri okunuyor: Ho Chi Minh, Pol Pot, Frantz Fanon...

Pol Pot isminin yanından bir çıkma yapmışım: Killing Fields... Ölüm Tarlaları isimli filmin İngilizcesi. Kafatasları ve kemiklerle dolu o tarlaların korkunç görüntüsü...

1970'lerin Kamboçyası'nda, "Marksizm-Leninizm" adına, "devrim " adına bir, bir buçuk milyon insanı katletmişti Pol Pot 'un Kızıl Kmerleri. Aydınları, doktorları, avukatları, öğretmenleri, rahipleri, devlet memurlarını, öğrencileri göz kırpmadan öldürmüşlerdi. Yeni bir toplum, yeni bir insan yaratmak için... Kendi ülkesinin insanlarını soykırımdan geçirmişti Pol Pot...

Hatırladın mı? 1970'lerde Ölüm Tarlaları'nın ilk haberleri fotoğraflarıyla birlikte Batı basınında patladığı zaman, Türk solunun bazı kesimleri buna inanmak istememişti. Katliamları Amerikan emperyalizminin, CIA'nın uydurması, dezenformasyonu olarak nitelemişlerdi. O zamanlar çalıştığın Cumhuriyet gazetesinde de kimileri bu kafadaydı. Hatta Cumhuriyet o tarihte bu olayı manşetlere çıkarmamıştı.[4]

"Aslında önemli olan, unutulmaması gereken noktalardan biri, Pol Pot'un tahsilini 1950'li yılların başında Fransa'da yapmış olmasıdır.

Evet!

Aydınlanma çağı 'nın, ilk üniversitenin, insan hakları ve kutsal demokrasinin ülkesi Fransa 'nın Pol Pot 'u da üretmiş olduğu, asla ve asla unutulmamalıdır. Acaba tarihin ve bilimin hangi cilvesinden dolayı?

Sürekli hatırlatılması gereken bir gerçek var ortada. Pol Pot 'un kafasını donatacak fikirler gerekmişti. Bu fikirler de büyük çapta bize aitti. Böylesine korkunç bir soykırım, belli bir ideolojinin çoğaltıcı etkisi olmaksızın gerçekleşemezdi. Ve bu ideoloji Batı 'nın bir yönünü bir şekilde yansıtmaktaydı. "[5]

"Coğrafi savaş", bölgelere göre farklı yöntemlerle bütün ülkelere uygulanabilir.[6] Bu önermenin farkında olan günümüzün gelişmiş ve Dünya Düzeni'nde söz sahibi ülkelerin idarecilerinin hemen hepsinin çok iyi coğrafya bilgisi vardır. Ülke idaresinde görev alan görevlilerin hatta ülke ve dünya meselelerine ilgi duyan herkesin çok iyi coğrafya bilgisinin olması gerekir ve bu bilge pratikte iyi kullanılabilmelidir. Ancak bunu ülkemiz için söylemek ne yazık ki pek mümkün değildir.

Kurmaylar ve subaylar coğrafyası, hiç de azımsanmayacak sayıda uzman personelle, önemli araçlarla, kanıtları ve yöntemleriyle, saygınlığını yitirmeden ölçülü olarak varlığını koruyor; çağlardan beri korkunç bir iktidar aracı olmayı sürdürüyor. Harita betimlemeleriyle, yeryüzü alanı ve devletin farklı uygulamalarındaki ilişkileri kapsamında düşünülen çok değişik bilgiler bütünü; yönetici azınlık tarafından açıkça stratejik bağlamda toplanmış bir bilgiyi oluşturur. Bu bilgi, iktidar aracı olarak kullanılır. Taktik ve stratejilerini haritalarına

---

[4] *Hasan Cemal, a.g.e. s. 82 30*

[5] *Bernard-Henri Levy, Yeni Yüzyıl gazetesi, 20 Haziran 1997, s. 17.'den aktaran Hasan Cemal age. s. 82-83*

[6] *Yves Lacoste a.g.e. s. 15-16-17*

göre belirleyen subaylar coğrafyasının alanını; eyaletler, iller, ilçeler olarak biçimlendiren devlet yöneticilerinin coğrafyasına; sömürge fethini ve "değerlendirme"yi hazırlayan kaşiflerin (genellikle subayların) coğrafyasına; bölgesel, ulusal ve uluslararası alandaki yatırımlarının yerini kararlaştırılan büyük firmalarla büyük banka yöneticilerinin coğrafyası da katılır. Askeri, siyasi, mali uygulamalara sıkı sıkıya bağlı bu farklı coğrafya incelemeleri, ordu yöneticilerinden büyük kapitalist örgütlerin yöneticilerine kadar "kurmaylar coğrafyası"nı oluşturur. Ama, iktidar aracı olarak kullanmayanların, kurmaylar coğrafyasından hemen hemen hiç haberi yoktur.[7]

Jeopolitiğin "kurucusu" olarak geniş bir üne sahip olan Sir Halford Mackinder Emperyalist bir İngiliz düşünürü olarak parlamento üyeliği de yapmıştı. Mackinder "ulusal yeteneği" savunuyordu, ancak onun düşüncesindeki "ulus" Britanya'nın çok büyük sayıdaki sömürgelerinden faydalanabilecek, beyaz Anglo-Sakson hakimiyetini sürdürebilecek ve imparatorluktaki "ikinci sınıf ırkları" ve ülkeleri zapt edebilecek yetenekte olan beyaz İngiliz centilmenlerinden oluşuyordu. Mackinder, Coğrafya bilim dalını İngiliz İmparatorluğu'nu modernleştirmeye yönelik geniş kapsamlı tasarısının bir parçası olarak görüyordu.

Coğrafya, İngiliz okul çocuklarına "imparator gibi düşünmeyi" öğretmek için kullanılması gereken bir bilim dalıydı. [8]

Mackinder'in esasen yerleştirmeye çalıştığı tasavvur etme, harita yapma, çizim, tanımlama teknikleri, tüccarlık, sömürge yöneticiliği ve devlet adamlığı gibi "iş adamlığı" için uygulamaya yönelik yetenekler kazandırmayı amaçlıyordu.[9]

Ancak şaşırtıcı olan, gelişmiş ülkelerde olmazsa olmaz olarak öğretilen coğrafya ilminin bizde henüz niçin yapıldığı sorusu bile açıklık kazanmış değildir. Coğrafya ilminden uzak yetişmiş bürokratlara ve siyasilere, iç ve dış politikayı, milli birlik unsurunu ve her çeşit konuda yapılan planlamayı izah ederken zorlanmakta ve neden, nasıl, niçini anlatamamaktayız. Dolayısıyla planlarımızda kurmaylar coğrafyası da ne yazık ki genel coğrafya gibi hep eksik kalmıştır.

Coğrafi bilgilerden uzak yetiştirilmiş kişiler, kendini ülkesine sorumlu hissetseler dahi yeterince verimli çalışamazlar. Coğrafyayı önemsemeyeni, coğrafya da önemsemez. Önemi anlaşılamayan ve bundan dolayı da önleminin alınmaması sebebiyle gerçekleşen doğal afetler (sel, deprem, heyelan v.b.) ilgili kişileri cezalandırarak coğrafyanın da ilgili kişileri önemsemediğini gösterir. Dolayısıyla coğrafya, her bakımdan hayati önem taşımaktadır.

Coğrafya bilmek, dünyayı görmek demektir. Bu ilmin bir siyasal gücü vardır. Devlet adamlarına yol göstermesi, rehberlik etmesi yanında, aynı zamanda da, milli kültürlerin kaynağı durumundadır. Adına vatan dediğimiz bir coğrafi ünite olmaksızın, devlet kurulamaz; milli kültürler ve medeniyet eserleri oluşamaz. Bu, vatan diye tanımlanan sınırları belirli ülkenin, yeraltı ve yerüstü doğal kaynakları zengin değilse, ya da zengin olduğu halde mevkileri belirlenip işletilmeye açılmamışsa; o ülkeyi vatan tutan toplum, müreffeh bir

---

[7] *Yves Lacoste a.g.e. s. 15 •*

[8] *Halford Mackinder, 'On Thinking Imperially', M.E. Sadler (der), Lectures on Empire (Londra: privately published, 1907) içinde. Aktaran: Colin S.GRAY-Geoffrey SLOAN Çcv. Tuğrul KARABACAK. Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya. ASAM Yayınları I. Baskı Ankara 2003 s. 151*

[9] *Colin S. GRAY-Geoffrey SLOAN Çev. Tuğrul KARABACAK a.g.e. s. 150-151*

toplum olamaz; ilimde ve fende geri kalır. **Hatta böyle bir toplumun, dünyada uygarlık yarışı yapıldığından haberi bile olmayabilir. Yeryüzünün herhangi bir yerinde cereyan eden aktüel bir olay, bu bireyler için ay kadar, yıldız kadar uzaktır.**[10]

Ayrıca hatırda tutmak gerekir ki, vatan sevgisi, bir bütün olarak ülke coğrafyası ve birey olarak da, onun öznel ve nesnel kaynaklarında saklıdır. Örneğin nesnel kaynaklardan; dağlarını, platolarını, denizlerini, göllerini, akarsularını, bölgesel yazları-kışları ve baharlarını tanıdıkça; öznel kaynaklarından, örneğin yine köylerini, kasabalarını, kentlerini, her türlü bayındırlık eserlerini, turistik değerlerini öğrenip tanıdıkça, ülkeye yönelen sevgi duygularının şiddeti artar, boyutları genişler ve giderek bütün ülkeyi kucaklayacak şekilde, tüm benlikleri sarar. Bakış açısı bu olunca, o ülkenin insanları için, örneğin soğuk rüzgarlı sert kara kışları, ılık mevsim rüzgarları gibi gelecek; yalçın kayalıklardan oluşan yüksek dağları, delice akan coşkulu ırmakları onlara, yaşama azmi ve başarma heyecanı verecektir. Nitekim Japonlara göre dünyanın en romantik manzaralı dağı Fuji ise, bize göre de hiç şüphe yok ki Ağrı, Erciyes... ve Uludağ'dır.[11]

Ancak, daha önce de işaret ettiğimiz gibi coğrafyanın stratejik bir bilgi olması, bugün hem Türkiye'de hem de dünyanın pek çok ülkesinde göz ardı edilen önemli bir noktadır. Coğrafi bilincin toplumda gelişebilmesi ancak; **siyasal bilimler öğrencilerinin sadece ülkeler coğrafyası değil, jeopolitik, tarihi coğrafya, iktisadi coğrafya ve diğer alanlardaki coğrafyayı da okumalarına ve aynı şekilde diğer bilim dallarında okuyan öğrencilerinde bahsettiğimiz coğrafi disiplinleri öğrenmesine bağlıdır. Yani coğrafyanın bütün stratejik bilgisi her alanda paylaşılmalıdır.** Diğer taraftan herhangi bir ülke için "**bu bilgilerin stratejik olması aleni olmamasına bağlanır".** Bundan dolayı coğrafi bilincin gelişmesi için bu stratejik bilginin bütün toplumlarca paylaşılmaması ve eğitimde bütünlüklü olarak verilmemesi; uluslararası çapta coğrafi üstünlüğü olan bölgelere sahip devletler için de önemli bir stratejidir. Bu yüzden bırakın Türkiye gibi ülkelerdeki coğrafi bilincin gelişmemesini, bugün dünya sisteminde coğrafi üstünlükler açısından merkez görülen ABD' de bile bu bilinç toplumda çok geri bırakılmaktadır. Amerikan okullarından mezun olan gençlerin gerçekten coğrafya bakımından cahil olmaları işte bu yüzdendir.[12]

Bazı ülkelerde üst düzey bürokrat, politikacı ve güvenliği sağlayanların coğrafya ve coğrafi bilinçten yoksun olmaları şaşırtıcıdır. Paraleller ve meridyenler arasındaki dakika farkının ne olduğunu bilmeden, yükseklik ve rakım kavramının önemini anlamadan, sağını sarımsak, solunu soğan örneğiyle öğrenen yöneticilerin, coğrafya öğrenimini gereksiz görmeleri, coğrafyanın i nemini kavrayamamaları bu yüzden normaldir.

Mesela yağış ve kuraklık ölçümlerinden haberi olmayanlar; lodos ve poyraz rüzgârlarının özelliğini bilmeyenler; deprem fay hatları üzerinde veya dere yatakları içinde insanlar felakete uğradığı zaman bilinçsizliklerinin farkına varamamaktadırlar. Amazon nehrinin uzunluğunun ve kollarının dünyanın en büyük yağmur ormanı olan Amazon Ormanlarından

---

[10] *Prof. Dr. Hayati Doğanay, a.g.e. s. 19 32*

[11] *Prof. Dr. Hayati Doğanay, a.g.e., s.20*

[12] *2002'de ABD'de yayınlanan* Geography 2001: National Report Card, *sekizinci sınıf öğrencilerinin yüzde .6 sının Missisipi Nehrini haritada gösteremediklerini, ...dördüncü sınıftakilerin üçte birinin içinde yaşadıkları eyaleti haritada bulamadıklarını ortaya koymuştur (Aktaran: Prof. Dr. Erol Tümertekin – Prof. Dr. Nazmiye Özgüç, "Beşeri Coğrafya: İnsan, Kültür, Mekan", Çantay Kitabevi, 2005 İstanbul, syf. 2.*

beslenmesi ve Amazon ırmağının kolları vasıtasıyla bu ormanı beslemesinin kendi yaşadığı ülkede iklim için önemli olduğundan haberi olmayanlar tarafından yönetilmek ızdırap vericidir. Yine aynı şekilde Meksika Körfezinden başlayan Gulf Stream sıcak su akıntısının Baltık Denizi'nden en kuzeydeki Norveç fiyortlarına kadar yaptığı olumlu etkinin, diğer paralellerde mevcut olmadığını göremeyen insanlar'da yine aynı yöneticilerdir. Halbuki Gulf–Stream sıcak su akımı Avrupa kıtasının kuzey ve batısının dünyanın ey yoğun nüfusuna sahip ve gelişmiş ülkeler olmasını sağlamıştır.

Kaynak: Salih DEMİRTAŞ, Şablona Sığmayanlar, İlke Emek Yayınları: I. Baskı: Ocak 2006, Ankara.

[slideshare id=51142526&doc=yves-lacoste-corafya-savamak-icindir-150731140031-lva1-app6891&type=d]

BENİM DAĞISTANIM

Yazan: Resul HAMZATOV
Çeviren: Mazlum Beyhan

Ey yolcu! Kapımı çalmadan geçersen eğer,

Fırtınalar, boranlar üzerine olsun!

Ey konuk! Hanemden hoşnut kalmazsan eğer,

Boranlar, fırtınalar üzerime olsun.

Bir kapı üzeri yazısı

Eğer geçmişe tabancayla ateş edersen, gelecek sana topla karşılık verir.

Ebu Talip

Resul HAMZATOV HAKKINDA

Rasul Hamzatoviç Hamzatov (Avarca: *ХӀамзатил Расул* ya da *Расул ХӀамзатов*; Rusça: Расýл Гамзáтович Гамзáтов) (d. 8 Eylül 1923; Dağıstan ÖSSC, SSCB – ö. 3 Kasım 2003; Moskova, Rusya), Avarca yazan en tanınmış yazardır. Bazı şiirleri, Rusçaya çevrilmiş ve çok ünlü olmuştur.

Rasul Hamzatov Dağıstan'ın bir Avar köyü olan Tsada (Av. ЦӀада) köyünde doğdu. Babası Tsadasa Hamzat (Av. ЦӀадаса ХӀамзат 'Tsadalı Hamza') da bir halk şairiydi.

1934'te 11 yaşında ilk şiirini yazdı. Rasul Hamzat'ın ilk hocası babasıydı. 1943'te ilk şiir kitabını yayınladı.

1945'te Moskova'daki Gorki Edebiyat Enstitüsüne kayıt yaptırmaya gitti. Moskova'da genç şairleri teşvik eden tecrübeli yazarlar topluluğunun gözetiminde Rusça, dünya edebiyatı ve şiir sanatı üzerine çalıştı.

Rus ve Avar dillerinde yazdığı onlarca şiir ve düzyazı kitabı bulunan Hamzatov'un şiirlerini Raymond Paus, Yuri Antonovi, Aleksandr Pahmutov gibi Ünlü kompozitörler besteledi. Hamzatov ayrıca Puşkin, Lermontov, Yesenin ve Mayakovski gibi sanatçıların yapıtlarını Avar diline çevirmiştir.

Ta ki Blok, Mayakovski, Yesenin, Pasternak, Tsvetayeva, Eduard Bagritski, Avar şair Mahmud ve Alman Heine'e hayran olana dek. Ama Puşkin ve Lermontof O'nu asla değişmeyecek son çizgisine getirdiler. 50 yıldan daha fazla bir zaman Rasul Hamzatov Sovyetlerin en üretken yazarı olmuştur.

Türkçe'ye de çevrilip 1984 yılında basılan **"Benim Dağıstanım"** adlı şiir kitabı, doğduğu yeri ve oranın insanlarını ve şairlerini samimi biçimde betimler. "Lenin Ödülünü" kazanmış ve **"Dağıstanlılar'ın Şairi"** ünvanını almış Rasul Hamzadov, Dağıstan yazarlar birliği başkanıydı ve çok iyi bilinen bir toplum adamı idi. Çok geniş kapsamda Avrupa – Asya ve Amerika'ya seyahatler yaptı.

Rasul Hamzad şiirlerini yerel Avar dilinde yazıyordu, dünyada 500.000 kişinin konuştuğu bir dilde. Türkiye ve İstanbul sevgisi bir şiirine de yansır

1952'de Sovyetler Birliği Devlet Ödülü'nü, 1962'de Lenin Ödülü'nü aldı;

1959'da Dağıstan Halk Şairi, 1974'de Toplum İçin Çalışan Kahraman unvanı ile onurlandırıldı.

2003 yılı, Dağıstan'da 80. doğum yılı anısına Resul Hamzatov Yılı ilan edildi.

ESERLERİ

Firey Love and Burning Hate (Ateşli Aşk ve Yakıcı Nefret, 1943)

Year of My Birth (Doğduğum Yıl, 1950)

Word About The Older Brother (Ağabeyim Üzerine Birkaç Söz, 1952)

Dagestani Spring (Dağıstan'da Bahar, 1955)

Miner (Madenci, 1958)

My Heart is in The Hills (Dağlı Yüreği/Yüreğim Dağlardadır, 1959)

Two Shawls, Letters (İki Şal, Yazılar, 1963)

Rosary of Years (Yılların Tespihi, 1968)

By The Hearth (Ocak Başında, 1978)

Island of Women (Kadınlar Adası, 1983)

Wheel of Life (Yaşam Çarkı, 1987)

My Dagestan (Benim Dağıstanım, 1967-1971)

TÜRKÇE'DE RESUL HAMZATOV

Benim Dağıstanım, Resul Hamzatov, Çeviri: Mazlum Beyhan, Düşün Yayınevi, Özyaşam ve Anılar Dizisi: 2, İstanbul, 1984

ŞİİRLERİ

Adsız Şiirler
Alınlıklar'dan
Ne Deliyim
Ne Varsa
Sana İlişkin
Dağlar
İki Gözyaşı

https://tr.wikipedia.org/wiki/Resul_Hamzatov

BENİM DAĞISTANIM

Dağıstan'ın Tsovkra köyünde —yetiştirdiği ipcambazlarıyla ünlenmiş bir köyümüzdür bu,— oğlanın doğduğu gün olarak, ip üzerinde yürümeye başladığı gün kabul edilir; altın-gümüş işleriyle ünlü **Kubaçi köyü**ndeyse, oğlan ne zaman babasına kendi elleriyle savatladığı bir gümüşü getirip gösterirse, o zaman doğmuş sayılır, sevinç içindeki baba da, «İşte benim de bir oğlum oldu!» diye geçirir içinden.

Gözlerimi yumuyorum: köyüm Tsada, ilkyaz. Daha bıyıkları terlememiş bir genç, ilk kez taşlık bir tarlayı sürmeye başlıyor; yine daha bıyıkları terlememiş Ibir ıbaşka genç, ilk kez bir ev yapımına girişiyor; bir üçüncüsü, atını eğerleyip ilk kez uzak (bir yola koyuluyor; ve onlara bakan babam sevinç içinde, **«Bu bahar ne çok oğlan doğdu küçücük köyümüzde!»** diyor.

Emeğiyle yararlı işler yapmamış, güzellikler yaratmamış, yüce başarılar düşlememiş, yürekten dostluk nedir bilmeyen yeteneksiz insanlar için dağlarda, **«Saçları ağarana dek yaşadı, ama dünyaya gelmedi»** derler.

Başımda saçlar iki renk, hem ak var, hem kara, ama doğrusu şu anda söyleyebilmem çok güç: ne zaman doğdum ben?

Onbir yaşımdayken, —daha kemer takmaya başlamamışım, hiç at eğerlememişim— damımıza serili öküz postunun üzerine uzanıp ilk şiirimi yazdığımda doğdum belki.

Ya da daha sonraları: okulumuzun duvar gazetesinde ilk şiirim göründüğünde...

Belki de 1943'te doğmuşumdur: Dağıstan Yayınevinden ilk şiir kitapçığım çıktığında...

Övgülerinde pek cimri olan dağlı babam, içinden, **«İşte benim de bir oğlum oldu!»** diye ne zaman geçirdi, bilmiyorum. Belki de bunu hiç diyemeden öldü gitti.

Ne zaman doğmuş olursam olayım, gerçek doğumum şiirlerimin doğumuyla sıkı sıkıya ilişkilidir.

Şarkıyla, şiirle başlayan yaşamım, sonuna dek şarkıların, şiirlerin olacak. Şiir, bütün güzel işler gibi, yaşamı süsler, güzelleştirir, onu daha varlıklı, daha kapsamlı, daha ışıltılı yapar. Benim en içrek dileğim, yaşamımın sonuna dek halkıma yararlı olmak, korkuyla değil, istekle, inançla halkım için yararlı işler yapmaktır.

Kendim için dilediğim bu güzelliği, sizler için de dilerim.

Oğullarında, tıpkı şiirlerde olduğu gibi çocukluk ve yaşlılığın pek kısa, gençlik ve olgunluğun ise çok uzun sürdüğü, küçük, ama gururlu bir halkın çocuğuyum.

Dağlarımın insanları erkenden yetişkin olurlar. Sayıca küçücük bir halkız biz, hani şu bir avuç dediklerinden: topu topu ikiyüz elli bin Avar yaşar yeryüzünde. Ama halkımın ünü, onu kuşatan dağların ardındaki sonsuz bozkırlarda da çağıldar durur. Başı bulutlara değen, çileleri, güçlükleri bitmez tükenmez dağlarımız kartal yürekli insanlar yarattılar. Yürekli savaşçıları, gözü pek cenkçileri için halkım yüzyıllardır büyülü şarkılar söyler durur.

Çocukluğumda bir taşın üzerine oturur, babamın anlattığı birbirinden ilginç öyküleri dinlerdim: yüreğinde sekiz yara olduğu halde, bir kılıç vuruşuyla, düşman atlısını atıyla birlikte ikiye bölen Şamil; üzerine Lev Tolstoy'un da çok güzel bir roman yazdığı naib Hacı Murat; söylencelere konu olmuş Gidatla'lı Hoçbar; yanan bir lamba gibi gölgesi toprağa düşmeyen **Çoh'lu güzel Kamalila Başira**; seven ve sevilen bütün dağlı delikanlılar, bütün dağlı gençkızlar için birer tılsım niteliğinde olan Mahmud'un sevi şarkıları... üzerine öykülerdi bunlar.

Çocukluğumda dinlediğim halk masalları, söylenceler, şarkılar, Kubaçin kılıç kakmaları gibi iz bıraktılar yüreğimde, yaşamım boyunca unutamadığım... Bu öyküler, söylenceler ve şarkılar bu yalçın dağ yamaçlarından, sarp kale duvarlarından duyulan kılıç şakırtıları, bu kayalara, kalelere oyulmuş yazıtlar, benim için küçücük halkımın büyük tarihinin sayfaları oldular.

Dağlara sıkışıp kalmış halkım, tarihi boyunca sayısız saldırganla, yağmacıyla, yıkıcıyla çarpışmak, dağlarının özgürlüğünü, bağımsızlığını korumak için

sayısız düşmanla savaşmak zorunda kaldı. Bir atasözümüz, **«Dağlı at üstünde doğmuştur»** der. Dağların oğulları gencecik yaşlarından başlayarak ellerine silah almak zorunda kaldılar; silah yerine kalem alamazlardı. Ama benim doğduğum sıralarda, dağlı, hançerini gönül rahatlığıyla duvara asmıştı, hiçbir düşmanı onun bağımsızlığına gözdikemezdi artık. Dağlının yurdu, bütün Sovyetler ülkesi olmuştu. Babam, Dağıstan Halk Ozanı Hamzat Tsadas, en güzel şarkılarını bu ülkeye adadı. Benim şarkılarım, acılarım, sevinçlerim de bu ülkenin yüce yazgısıyla ilintilidir.

Benim yaşamım, yaşıtım olan öteki Dağıstanlıların yaşamına benzer, ama ben, şiirlerim ‘başka ozanların, ozan dostlarımın şiirlerine benzesin istemem. Yaşamlarımız varsın bir anayol üzerindeymişçesine ortak olsun, ama şiirlerimiz dağ çığırları gibi binbir yerden çıkıp binbir yere uzansın, birbirine benzemez olsun.

Köyümüzün ortaokulunu bitirdikten sonra, Buynaks’taki Avar öğretmen okuluna girdim. Ortaokul öğretmenliği, Avar Tiyatrosunda oyunculuk yaptım, Cumhuriyetimizde yayımlanan çeşitli gazetelerde çalıştım. 1950 yılında Moskova’da Gorkiy Yazın Enstitüsünü bitirdim.

«Ateşli sevgi ve yakıcı nefret», ilk kitabımın adıdır. Kitaptaki şiirlerimin, kitabın adı denli «gösterişli» olduğunu söyleyemem. **Bu ilk kitabımdan soma Avarca, Rusça, Dargince, Lakça, Giircice, Korece ve başka bazı dillerde otuzu aşkın kitabım yayınlandı.** Bana göre bunların içinde en önemlileri: «Doğduğum Yıl», «Ağabeyim Üzerine», «Lirikler», «Şiirler», «Dağlı Yüreği» ve «Dağlı Kız»dır.

Şiir, gençliktir, gençlikten ayrı düşünülemez; şiirlerimi sizlere adadığım şu anda, beni yaşıtınız kabul etmenizi dilerdim.

31 Aralık 1957
Resul HAMZATOV

KİTABIM HAKKINDA

Bu satırlar çok yıllar önce yazıldı, otuzbeş yaşımdayken. Dağlarımızdaysa, otuzunu geçenler için, «İki çağ arasında kartal olamamışlar için, artık geçmiş ola. Bunların yazgıları, sonsuza dek cıvıldayıp durmaktır derler. Ben, serçe değilim, ama ‘kartalca yüceliklere de tırmanamadım. İçimden geldiği gibi yazdım. Sevindim, üzüldüm — acı çektim, bayram ettim ve hiç kuşkusuz, sevdim. Yüreğim, ne yalan söyliyeyim, eskiden olduğu gibi, şu anda da sevgi

ateşiyle yanıyor. Sevgiyse, inşam konuşturur. Ben de konuştum — arasıra alçak sesle, arasıra bağıra bağıra, arasıra şiirle, arasıra düzyazıyla.

Ülkemiz için barışçıl yıllardı, ama dünyada barış yoktu. Sanatçının yüreğinde de yoktu barış: Düşüncelerin çarpışmasının, duyguların çatışmasının sonu yoktur. Yüreğin ve ruhun dinginleşmesi, yatışması olanaksızdır, çünkü bütün dünya, o taylarıyla, kaygılarıyla yüreğin içine yerleşmiş olmalıdır.

Yular geçti. Evet, savaş yoktu ama, yakınım olan pek çok insanı yitirdim, ozanın dediği gibi, salt yaşlılıktan, eskimişlikten değil, ama aynı zamanda eski yaralardan, pek çok köylüm, ozan dostlarım, arkadaşlarım yitip gittiler. Gidenlerin yerini yüreğimde kimse alamadı, onlar, yüreğim vurdukça orada yaşayacaklar. Ama ülkemde, başka ülkelerde, uzak ülkelerde yeni, güzel insanlar tanıdım ve bu tanışmalar yüreğim için bayram oldu, yaşamın süreğenliğinin bayramı, sonsuz yaşamın. **Masamın üzerinden iki armağanı hiç eksik etmem, yaşamın simgesidir sanki bunlar: biri, bir savaşçının gövdesinden çıkarılmış bir kurşun parçası: yaşamın acımasız, ürkünç bir armağanı; öteki, içinde eskiden barut, şimdiyse memleketimin çiçekleri bulunan boş bir mermi kovanı barışın, sevginin, umudun, yaşamın bir armağanı.** Geçmişe ilişkin anılar, bugüne ilişkin heyecanlar, geleceğe ilişkin düşünceler... İşte yaşamımız boyunca bize eşlik eden üç yol arkadaşı. Ozanlara şiirlerinin, şarkılarının dizelerini buyuran, yazdırtan üç egemen. Bana da onlar buyurdular yazdığım dizeleri. Ve ben, onların buyurduklarını yazdım, elimden geldiğince. Başarılarımı ve özürlerimi hemen her yıl görmek olanağı buldu okurlarım.

Yaşam buyurdu, ben yazdım, Şiirlerim kitap oldu, okurların eline ulaştı: «Yücelerdeki Yıldızlar», «Yıldız Yıldızla Konuşuyor», «Melez», «Üçüncü Saat», «Ocak Başında», «İran Şiirleri», «Benim Dağıstan'ım», «Soneler» vb.

Evet, kitaplarıma başka başka adlar koydum. Yapıtlarıma değişik papaklar giydirdim. Ama en önemli, en içrek kitaplarım üç tanedir benim. Eskiden de böyleydi bu, şimdi de böyle.

İki pencere altında yaptım ben serenatlarımı, çalmaya başlamazdan önce iki ateş karşısında ısıttım tefimin derisini. Değişmezlik, ozanın en güçlü yanı değildir; çünkü, ne demişler, şiir-ruhsal durumdur. Ruhsal durumsa, tıpkı hava gibi, sık sık değişir. Ama ben yine de diyorum ki: baştan beri iki sınırda durdum ben şiir konusunda, sonuna dek de tutumum bu olacak. Benim sanatsal yaratıcılığımda bir numaralı yeri tutar bu iki sınır. Bunlardan ilki, öz topraklarımın, Dağıstan'ımın sınırıyla, yüce sosyalist Vatanımızın sınırıdır.

Öteki sınır, sevgilerimin, kendilerini sonsuza dek seveceğim kadınlarımıza sınırsız tutkunluklarımın sınırıdır. Bunlar hiçbir zaman bitmeyecek kitaplardır. Uçağımı, gönlümün en içrek yerlerinde gizli olan alana ulaştıramadan, bir sevgi alanından bir başka sevgi alanına uçurup duracağım ve bu yolda ölüp gideceğim.

«Turnalar» ve «Dostları Koruyun», «Yılların Tespihi» ve «Yazı»... Bu kitaplar benim yaşam, ölüm, dünya, insanlar, ayrılıklar, kavuşmalar üzerine düşünüşlerimdir. Bu kitapları bütün dünyayı karış karış dolaştıktan ve başımda hiç kara saç kalmadıktan sonra yazdım.

Çağdaşlarımdan biri, kendisinin farklı olduğunu, sanatının da kimselerinkine benzemez olduğunu söylemişti. Tekdüzeliği ben de sevmem. Ama sanatçı bütün bir insan olmalıdır; sanatçının sanatı böylece belirlenir. Ve yalnızca güzel amacı olanlar güzel işler yaparlar. İnsanlar bu işlere bakar ve bunlardaki en önemliyi yakalarlar. Bu en önemli olmaksızın sanatta varolunamaz.

Ben daha en önemlimi yazmadım. Ama bunun için çalışıyorum. Şu anda ellibeş yasandayım. Bu yaş, bizim dağlıların, **«Atı hafiften topallıyor dedikleri yaştır. Doğru, dağlıların bu söyledikleri.** Bir kadeh şarap çok daha çabuk etkiler oldu beni de. Ne yalan söyliyeyim, yaşlarından daha dinç görünen, yaşlarını göstermeyen insanları pek tutmam. Biliyorum, arzularla olanaklar arasındaki uzaklığın gitgide büyüdüğü yaşlardayım şimdi ben, ama yine de şunu söylüyorum: ben, ozanım. Sevgi hiç azalmadı yüreğimde. Ve tıpkı yirmi yıl önce olduğu gibi, herkesin içinde açıkça söylüyorum: **«Yüreğim yanıyor».** Şiire gelince, o bu duygunun buyruğu altodadır, bu duygunun buyruğuyla yazılır. Ben de daha yazıyorum._

(Yazdığım zaman, duygularınım, düşlerimin efendisiyim.) Tek bir kişiyim. Ama yazıp bitirdikten sonra, yazdıklarım yayımlandıktan sonra, dizelerimi herkesle paylaşmak beni çok sevindirir. Ne çok insanla paylaşırsam bunları, o denli mutlu olurum.

İşte böyle. Başka ayrıntıları bir başka sefere konuşuruz. Hem şiirlerimin, şarkılarımın da söyleyecekleri olmalı size bu konuda. Hepsi sizlerin bu şiirlerin, en sonuncusuna varana dek hepsini sizlere adıyorum.

Güzel insanlara güzellikler dileyerek...

12 Mart 1977

Resul HAMZATOV

DAĞISTANLI KARDEŞİM

Dağlıların bir sözü vardır: «Öküz huysuz mu, çal keseri boynuzuna; it ısırgan mı, vur zinciri boyununa.» Bu kural dünyamız için de, ülkeler arası ilişkiler için de geçerli olsaydı, herşey nasıl da bambaşka olurdu! Koca dünyayı düşünerek yaşıyor şimdi küçük Dağıstan!!

Eskiden dağlılar akına giderken, yanlarına çok genç yiğitleri almazlarmış. Şamil'de, «Hayır, dermiş, almak gerekir. Serçeparmağı küçüktür, ama onsuz yumruk, sağlam yumruk değildir.»

Dağıstan bütün bir ülkenin ağır yumruğunda varsın serçeparmak olsun. Ama düşman ne denli çabalarsa çabalasın, böyle bir yumruğu açamaz.

Bu yumruk salt düşman içindir; yoksa bir dostun omuzunda geniş, sıcak bir avuçtur o. Ama avuç da serçeparmaksız değildir ki…

Yabancı ülkelere gittiğimde önce ozanlarla tanışırım. Şarkı şarkıyı güzel anlar. Sonra, eğer varsa buralardaki Dağıstanlılarla tanışmaya çalışırım. Birbirlerine hiç benzemeyen insanlardır bunlar. Türkiye'de, Suriye'de, Federal Almanya'da… gittiğim hemen her ülkede rastladım onlara.

Kimileri ta Şamil zamanında ayrı düşmüşlerdir yurtlarından. Baba ocağında, anayurdunda bulamadıkları mutluluğu, yurtlarından uzak illerde aramaya çıkmışlardır.

Kimileri devrimi anlamamış ve yurdunu bırakmış, kimileri —tam tersine— anlamış ama ondan korkmuş, kimileriniyse devrim kapı dışarı etmiştir. Ama aralarında bir dördüncüleri vardır ki, en acınası, en umutsuz, en yitip gitmiş olanlar bunlardır. Son savaş sırasında yurdunu satanlar, yurdunu aldatanlardır tanlar. Birbirine hiç benzemeyen, birbirinden ayrı pek çok Dağıstanlı gördüm yurtdışında. Hatta Türkiye'de bir de Dağıstan köyünde bulundum. Bu köyde yaşayan memleketlilerim bana şöyle dediler:

— Biz de burada küçük bir Dağıstan gibiyiz.

— Yanılıyorsunuz. Dağıstan bir tane. İki Dağıstan olamaz.

— Öyleyse biz kimiz ve nereliyiz?

— Gerçekten de, siz kimsiniz ve nerelisiniz?

— Biz Karat'lıyız, Batluh'luyuz, Hunzah'lıyız, Akuş'luyuz, Çoh'luyuz, Sograt'lıyız. Tıpkı köyümüzün mezarlığında yatan şu insanlar gibi, Dağıstan'ın çeşitli köylerindeniz. Biz de küçük bir Dağıstanız!

— Siz Dağıstanlı idiniz. Belki kimileriniz, halâ Dağıstanlı olmak istiyordur. —Gotsinski'nin, Alihanov'un, Uzun Hacı'mn resimlerini gösterdim:— Yani şimdi bunlara da mı Dağıstanlı diyeceğiz?

— Ya ne diyeceğiz? Bizim halkımızın oğulları onlar; bizimle aynı dili konuşan insanlar.

— Dağıstan onların dilinden anlamadı, onlar da Dağıstan'ın dilinden anlamadılar.

— Herkes Dağıstan'ı kendince anlar. Herkesin Dağıstan'ı kendi yüreğinde.

— Ama Dağıstan herkesi oğlu olarak görmüyor.

— Kimlermiş peki Dağıstan'ın oğulları?

— Çocuklarımızın beşiklerinin sallandığı yere gelin, görürsünüz.

— Orada bizler için neler söylüyorlar?

— Dağıstan kurulup yükseltilirken duvarın örgüsüne girmeyen, şuraya ayrılan uygunsuz taşlar. Güz rüzgarlarıyla savrulup dağılmış yapraklar. Pandurun ana teline uymayan akortsuz teller.

Gurbet ellerde yaşayan memleketlilerimle böyle konuşmalarımız olur. **Aralarında varsılı vardır, yoksulu vardır; iyisi vardır, kötüsü vardır; namuslusu vardır, namusunu koruyamamış olanı vardır; aldananı vardır, aldatanı vardır. Pek çok kez lezginka oynadıklarını görmüşümdür, ama tefleri artık bizim tef değildir. Birbuçuk milyon olduğumuzu söylerken bu sayının içine onları hiçbir zaman katmayız.**

Suriye'den ayrılacağım gün bir Avar kadını Gergebil'de bir kayısı ağacına selam söylememi, ağaca dokunup onu okşamamı rica etmişti.

Marmara Denizi kıyısında yaşayan ve babaları Mekke'de, haçta bulunan Avar çocukları bana şöyle demişlerdi:

— Bizim için Mekke, Dağıstan'dır. Mekke'ye gidene hacı diyorlar. Bizse, Dağıstan'da bulunanlara hacı diyoruz.

Kırk yıldır ülkesinden uzakta bulunan böyle bir hacı gelmişti birgün Mahaçkale'de yanıma.

— Nasıl, —diye sormuştum,— değişmiş mi Dağıstan?

— Döndüğümde anlatacaklarıma kimse inanmayacak. Ama ben onlara bir tek şey söyliyeceğim: Dağıstan, var!

Benim Dağıstan'ım, var!

Cumhuriyetimiz, var!

Halkımız, dilimiz, adlarımız, törelerimiz, var!

İşte Dağıstan'ın yazgısı!

Davullar vuruyor, düğünler kuruluyor, beşikler sallanıyor, kadehler kalkıyor, şarkılar göklere yükseliyor.

Sh:369-371

ROMANDAKİ EPİGRAFLAR

Uyandığında yılan sokmuş gibi fırlama yatağından, önce bir düşün: gece ne düşler gördün.

**

Küçük çocuklar da büyük düşler görürler.

Beşik üzeri yazısı

Bir kez kullanacağın bir silahı, bütün bir ömür üzerinde taşıman gerekir.

Bütün bir ömür yineleyip duracağın şiirler, bir kezde yazılır.

**

Bayramları sevinçle duyuran odur bize, ama kızgın bir tehlike işaretide uyuklar durur içinde.

Bir çan üzeri yazısı.

**

Yiğitti babası, doğrucuydu ölene dek

Burada bir yavru uyur, babasının adını taşıyan

Babasının hançeri

başının üzerinde asılı

Ve yiğitlikleri sözcüklerinde ninnilerin.

Bir beşik üzeri yazısı.

**

Kınında uyuyup duran hançer paslanır

Evinde uyuyup duran yiğit yağlanır.

Hançer üzeri yazısı

İpliği iğneye geçirdim, ama ne işleyeceğimi bilmiyorum.

Çalgıyı düzenledim, ama hangi türküyü çalacağımı bilmiyorum.

**

DİL

Burada bir bebek uyuyor ve gülümsüyor
Daha bir tek sözcük bile söylemiyor bebek
Ama gün gelecek, anlatacak herkese
Kimdir o ve niçin geldi dünyaya.

Bir beşik üzeri yazısı

**

Eğer söz olmasaydı, dünya bugün olduğu gibi olmazdı.
Ozan, dünyanın oluşumundan yüz yıl önce doğmuştur.
Dil bilmeden şiir yazmaya oturan bir insan,
yüzme bilmeden coşkun bir ırmağa atılan çılgına benzer.

**

KONU

Kapıyı kırma, anahtarla kolayca açılır.

Bir kapı üzeri yazısı

«Bana bir konu verin» deme,
«Bana bir göz verin» de.

Genç yazara öğüt

**

TÜR

Aptal bağıra çağıra yener
Bilge yerinde söylenmiş atasözleriyle.
ilkbahar geldi — şarkı söyle.
Kış geldi — masal anlat.

**

BİÇEM

Şarkıcıyı sesinden, kuyumcuyu işinden.

Kubaçin işi bir süs eşyası üzerine yazısı

— **Ne bağırıyorsun?**
— **Bağırmıyorum, konuşmam böyle benim.**

Karı-koca konuşmasından

**

— Senin şiirlerin pek şiire benzemiyor.

— Yazışım böyle benim.

Okur-ozan konuşmasından

**

Taşız biz.
Dizilip öreceğiz duvarlarını sarayın,
Samanlığın, tapınağın, zindanın.

Bir taş üzeri yazısı

**

Değerli taşa kaş üzerinde, insana evinde bakarlar.
Düğün, bitti.
Sıra evi kurmada.

**

Aydınlık için yanmak.

Bir lamba üzeri yazısı

**

ÇALIŞMA

İşim sana rahat mı görünüyor?
Bir günlüğüne Kubaçi'ye gel de gör!

Bir Kubaçi işi eşya üzeri yazısı

**

Kölesiyim ben şiirimin.
Tanrının her günü İkibüklümüm,
sırtım kan ter içinde
Yetmez ama bu efendime, yetmez bir türlü
Hadi, der, işbaşına, geceyarıları bile.
Rikşayım ben, iki arabaoku iki yanımdan
Sıyırır durur derilerimi, bitesi yokbir koşuda .
Ve hergün biraz daha ağır, biraz daha
Sonsuza dek koşulduğum araba.

**

GERÇEK, YÜREKLİLİK.

«imam yüce bir bilge olmalıdır»
—Dedi saçları apak bir naib

Bir başkası karşı gıktı ona, «Hayır —dedi,—
imam büyük bir kahraman olmalıdır».

**

Dünyayı yönetmek daha kolay anlaşılan
Güzelim ezgileri şakıyan bir ozan olmaktan
Çünkü ozanlık için çok daha fazla özellikler bulunması gerekiyor insanda.

**

KUŞKU

Kitaplar, kitaplarım benim, sizin her bir satırınız
Uzayan yollardır, ki ben ürkek ve yürekli
Doruklara tırmanırım bu yollardan
Ya da sürçer ayağım, düşerim derin dağ boğazlarına.
Kitaplar, kitaplar, kanlı utkular
Bilyormusun, tırmanıp doruğa ulaştığında
Ya tümden ün kesersin, ya da
Bakarsın, akıttığın onca kanın boşuna!

**

Küçük halklara büyük hançerler gereklidir.

1941 yılında Şamil böyle dedi.

Küçük halklara büyük dostlar gereklidir.

1941 yılında Ebu Talib böyle dedi.

**

BABA VE ANNE, ATEŞ VE SU.

— Ateşle oyun olmaz! — derdi babam.
— Suya taş atma! — derdi annem.

**

ŞİİRLERDEN

İnsan oturuyorken topal mı değil, anlayamazsın.

İnsan uyuyorken şaşı mı değil mi, anlayamazsın.

İnsan yemek yiyorken korkak mı yiğit mi, anlayamazsın.

İnsan susuyorken yalancı mı, doğrucu mu, anlayamazsın.

**

En güzel testiler

Bildiğimiz, basit kilden yapılır

Tıpkı güzel şiirlerin

Basit sözcüklerden yaratılması gibi.

Bir testi üzeri yazısı

**

— Kartal, en çok hangi türküyü seversin?

— Yalçın kayalar türküsünü.

— Martı, sen en çok hangi türküyü seversin?

— Mavi deniz türküsünü.

— Karga, senin en sevdiğin türkü hangisi?

— Cenk meydanındaki lezzetli ölüler türküsü.

**

SEÇKİ

Bir gün müridler, kimin kılıcının çeliği en iyi ve kimin kılıcının üzerinde Kuran'nın en güzel âyeti yazılı diye birbirlerine karşı övünmeye durmuşlardı. Müridlerin arasında büyük Şeyh Şamil'in naibi Hacı Murat da vardı.

— Geçmişsiniz serin çınar gölgesine, ne tartışıp durursunuz? —dedi

Hacı Murat:

— **Yarın şafakla birlikte çengimiz var, varsın hangisinin en güzel olduğuna kılıçlarınızın kendisi karar versin.**

Sh:16

**

KARTAL GİBİ OLMAK İSTEYEN KUŞ

Koyun sürüsü dağdan koyağa indi. Birden gökte bir kartal belirdi; süzüldü kartal ve bir kuzuyu kapıp kaldırdı. Küçük bir kuş olup bitenleri görmüştü, **«Neden ben de aynı şeyi yapamıyayım?»** diye düşündü. **«Hem kuzu ne, koca bir koçu kaldırırım ben».** Yükseldi kuş, iyice yükseldi, sonra kanatlarını iki yanına yapıştırıp ok gibi aşağı aktı.

Sonuç: koçun bonuzlarına çarpan kuş hemen öldü.

Çoban kuşun ölüsünü avucuna aldı ve:

— **Sineğin biri de bir gün taş yuvarlamak istemişti** dedi.

Kartala benzemek isteyen kuşun sonu, sineğe benzetilmek olmuştu.

**

Yetenek, ateştir. Ama aptalın elinde ateş çok tehlikelidir, yakar kül eder her şeyi. Akılsa yönlendirir onu. Usta bir binicinin küheylanım eğerlemesi gibi, akıl, güzelliğe bile eğer vurur.

Dağlıya sormuşlar:

— Hangisini istersin: yakışıklılık mı, bilgelik mi?

Aptal dağlı **«yakışıklılık»** demiş ve aptal kalmış. Karısı da yaklaşıklı aptalı bırakıp gitmiş. Akıllı dağlı «bilgelik» demiş ve bilgeliğiyle karısını dizinin dibinde tutmuş. Masalda da böyledir bu: deniz atına, bilgeliği seçeni bindirirler. Yine masalda, üç kardeşten, üç yoldan ve üç bilgece öğütten söz edilir. Kim ki Öğütleri tutar, baba ocağına döner, kim ki öğütlerin dışına çıkar, yaban ellerde başını taştan taşa vurur.

Ey benim altın balığım!

Yetenek ver bana, güç ver, bir delikanlımın doğrucu yüreğini, ateşli yüreğini ve bir yaşlının sağgörüsünü, bilgeliğini ver! Doğru yolu seçmeme yardım et!

Varsın taşlı olsun bu yol, çetin olsun, sarp olsun. Yılan gibi bir o yana bir bu yana kıvrılmak istemiyorum yolumda. Dağlılar sorarlar: **«Yılan neden büksüldür?»** Dağlılar yanıt verirler: **«Çünkü yılanın girdiği delikler, sürünüp geçtiği yarıklar büksüldür.»** Ben insanım, yılan değil. Yüksekleri, temizliği, düz yollan severim.

Sayrılıktan, tasadan, ağır, taşınmaz ünden, düşünce hafifliğinden koru beni!

Sarhoşluktan koru beni, çünkü insan sarhoşken herşeyi yüz kat daha güzel görür!

Ayıklıktan koru beni, çünkü insan ayıkken herşeyi yüz kat daha kötü görür!

Eğriye eğri, doğruya doğru diyebilmem için gerçeklik duygusu ver bana!

Sh:243

**

Japonların en sevdiği kuş, turnadır. Hasta bir insanın kağıttan bin tane turna kesmesi durumunda iyileşeceğine inanır Japonlar. Uçan turnaların — hele de Fujiyama üzerinde uçuyorlarsa — sevinç ve acı, ayrılık ve kavuşma getireceğine inanırlar.

Turnaları ben de severim. Ama Japonlar bana en sevdiğim kuşun hangisi olduğunu sorduklarında kendilerine kartal demiştim ve yanıtım hiç hoşlarına gitmemişti.

Bundan bir süre sonra güreşçimiz Ali Aliyev, Tokyo'daki yarışmada dünya şampiyonu olunca, bir Japon dostum:

— Hiç de fena değilmiş sizin kartallar —demişti.

Bizim dağlılara Türkiye göklerinde geçen kartallarla leyleklerin savaşını anlatmıştım. Savaşı kartalların yitirdiğini söylediğimde, dağlılar bana inanmadılar, dahası gücendiler. İnanılmaz bulmuşlardı söylediklerimi. Ama gerçekti olay, olanı olduğu gibi anlatmıştım ben.

—Sözlerin doğru değil Resul —dedi sonunda dağlının biri.

— Kartallar savaşı yitirmiş olamazlar, hepsi ölmüşlerdir. Son savaşçısına dek ölmek başka, savaşı yitirmek başka.

Sh:322

**

İNSAN

«İnsan» ve «özgürlük» Avarcada aynı sözcükle dile getirilir: «Tizden». Bu nedenle insan — «uzden» anlatılmak isteniyorsa, onun özgür — «uzdenli» olduğu anlatılıyor demektir.

Bir mezartaşı yazısı:

Ne bilge olarak ün saldı,
Ne yiğit olarak.
Ama eğil önünde:
O, bir insandı.

Bir hançer üzeri yazısı :

İster düşman gibi, ister dost gibi
Her kim çıkarsa çıksın yoluna
Taşırken hançerni unutma asla
Sencileyin bir insandır o da.

Dağlının biri gittiği uzakça yerlerden uzun bir süre sonra yurduna dönmüş. Sormuşlar kendisine:

— Nasıl yerler oralar, insanları nasıl?

— İnsanlar yaşıyor orda.

Hacı Murat'la Şamil'in araları açıldığında, kimileri naibe yaranmak düşüncesiyle Şamil'e karaçalmaya yeltendiler. Hacı Murat'ın bunlara çıkışı sert oldu:

— **Böyle konuşamazsınız! O, bir insan. Biz kendi sorunumuzu kendimiz çözeriz.**

Hacı Murat Şamil'den ayrı yola gitti. Ama yine de, Gunib dağındaki son büyük savaşta naibinin gösterdiği kahramanlıkları anımsayan Şamil:

— O bir insandı —dedi.— Ve onun gibileri pek azdır. Dağlılar yüzyıllar boyunca dağlarda yaşadılar ve hep insana gereksinim duydular. **İnsan, gereklidir. İnsansız olmaz.**

Dağlının andı:

İnsan doğdum, insan öleceğim.

Dağlının kuralı:

Evini sat, tarlanı sat, bağını, bahçeni, varını yoğunu sat, ama kendindeki insanı satma, yitirme onu.

Dağlının ilenci:

soyun sopun insandan da, attan da yoksun olsun.

Değersiz, aşağılık birinden mi söz ediliyor, dağlı hemen 'konuşanın sözünü keser:

— **Boşa konuşup soluk tüketme onun için. İnsan değil, o. Birinin bir yanlışından, bir eksiğinden mi söz ediliyor,**

Dağlı yine konuşanın sözünü keser:

— Bu yanlışını bağışlayabilirsiniz, çünkü bir insan, o. Yolu olmayan, düzensiz, çapaçul, kavgacı, gürültücü bir

Köyden sözederken:

— Orda insan yok —derler.

Bar dinginlik içindeki bir köyde sözederken:

— Orda insanlar yaşıyor — derler.

İnsan ilk gereklilik, onsuz olunamıyacak ilk ve en değerli şey, en yüce tansıktır.

sh:325-326

**

Ama babam en çok Şamil'i anlatmayı severdi, örneğin Şamil'in korkusuz haydudu nasıl yendiğini... İmam bir gün müridleriyle birlikte bir köye uğramış. Köyün yaşlıları düşmanca karşılamışlar İmamı.

— **Bıktık artık savaşmaktan** —demişler.— **Barış içinde yaşamak istiyoruz biz. Sen olmasaydın şimdiye çoktan anlaşmış olurduk Çarla.**

— **Sizler eskiden dağlı gibi dağlıydınız. Şimdi Dağıstan'ın ekmeğini yiyip düşmana hizmet etmeye mi başladınız? Barışı ben mi bozdum? Tam tersine, barışı savunmuyor muyum**

ben?

— **İmam, biz de Dağıstanlıyız, ama biz bu savaşın Dağıstan'ın hayrına olmadığını ve olmayacağını düşünüyoruz. Kuru kuruya inatla uzağa gidemez insan.**

— **Sizler Dağıstanlı mısınız? Evet,, yer olarak Dağıstan'da yaşıyorsunuz, ama yürekleriniz tavşan yüreği. Dağıstan kan yitirirken, ocağınızın başında pineklemek hoşunuza gidiyor sizin. Açın kapıları! Yoksa kılıçlarımızla açarız!**

Köyün yaşlıları İmamla uzun uzun konuşmuşlar, sonunda İmamı saygıdeğer, yüksek bir konuk olarak köylerine kabul etmeye ve ağırlamaya karar vermişler. Buna karşılık Şamil de işledikleri suçu unutmaya ve bu köyden kimseyi öldürmeyeceğine söz vermiş. Köyde yakın bir dostunun evine yerleşip, köyün yaşlılarıyla görüşmeler yapmaya başlamış.

Bu arada o köyün dolaylarında yaman bir haydut türemiş. Haydut değil, boyu iki metreyi aşan bir devmiş sanki. Herkesi soyuyor, buğday, koyun, sığır, at... ne bulursa kapıp kaldırıyormuş. Kutsal hic birşeyi tanımıyormuş. Allah, Çar, İmam... boş sözlermiş ona göre. Köylüler yılmışlar ki o kadar olur.

Yaşlılar Şamil'e yalvarmışlar:

— **İmam** —demişler.— **kurtar bizi bu hayduttan.**

— **Ne yapayım ona?**

— **Öldür İmam, öldür. Kaç kişiyi öldürmüş, kaç suçsuzun kanma girmiş bir hayduttur o.**

— **Ama ben cemaatinize bu köyden bir tek kişiyi bile öldürmeyeceğime söz verdim. Sözümden nasıl dönerim şimdi?**

— **İmam, bir yolunu bul ve bizi bu canavardan kurtar!**

Birkaç gün sonra Şamil'in müridleri haydutu yakalayıp köye getirmişler ve elini ayağını bağlayıp bir bodruma kapatmışlar. Suçluya, işlediği suçlara uygun bir ceza vermek için özel bir mahkeme — divan toplanmış. Haydutun gözlerine mil çekilmesini kararlaştırmış mahkeme. Ceza uygulanmış ve haydut yeniden bodruma kapatılıp kapısına kilit vurulmuş. .

Birkaç gün geçmiş. Bir gece, sabaha doğru, Şamil derin uykudayken, odasında birtakım gürültüler duymuş. Yerinden fırlayan İmam çevresine bakınınca bir de ne görsün: kapı kırılmış, elinde bir baltayla sanki bir dağ üzerine doğru yürümekte, hem yürümekte, hem de böğürürcesine ilenip küfürler savurmakta... İmam hemen anlamış: kapatıldığı yerden kaçmayı başaran haydut kendisinden öç almaya geliyormuş.

Dev, dişlerini gıcırdatarak İmamın üzerine doğru yürümeye başlamış. Bir elinde hançer, öbür elinde balta varmış. İmam da çekmiş hançerini. Sonra hemen müridlerine seslenmiş. Ama haydut daha önce müridlerin hepsini hakladığı için, İmamın çağrısına karşılık veren olmamış. Bütün köy derin bir uykudaymış.

İmam bir yandan geri çekilirken, bir yandan da düşmanına saldırmak için uygun bir anı kolluyormuş. Kör gözlü haydut ise elindeki baltayı sağa sola savurarak ilerliyor, önene ne rast gelirse deviriyormuş. Bir yandan da:

— **Hani, neredesin, kitapların yazdığı yiğit?** —diye bağırıyormuş.— **Ne gizleniyorsun? Yakalasana beni, kollarımı bacaklarımı bağlayıp gözlerime mil çeksene!**

— **Burdayım!** —diye bağırmış İmam, bağırmasıyla yana sıçraması bir olmuş. Haydudun savurduğu balta İmamın bir saniye önce durduğu yerdeki duvarı nerdeyse göçürecekmiş. Ama Şamil de tam bu anı uygun fırsat bilip düşmanın üzerine atılmış. Haydut öküz gibi güçlüymüş, Şamil'i yerden yere çalmış, epeyce hırpalamış. Yine de Şamil çevikliğiyle öldürücü yara almaktan kurtulmuş. Boğuşma iki saatten fazla sürmüş. Sonunda haydut Şamil'i tuttuğu gibi havalandırmış, başının üzerine kaldırmış, yere çalıp parçalayacak, sonra da başını gövdesinden ayıracakmış. Havalanan Şamil hançeriyle haydudun kafasına birkaç kez vurmuş. Feleğini şaşırmış haydut, sendelemiş, olduğu yerde bir iki kez yalpalamış, sonra koca bir taş kulenin çökmesi gibi olduğu yere yığılıp kalmış. Sabahleyin Şamil'in odasına giren köylüler, haydutla birlikte onu da kan gölü içinde yatar bulmuşlar. Şamil'in tam dokuz yerinde yarası varmış. Yaralarının sağalması için için bir ay daha o köyde kalması gerekmiş.

Kendinden kat kat güçlü düşmanla giriştiği savaş, pek çok bakımdan Şamil'in daha önce bu devle yaptığı boğuşmayı andırıyordu. Düşman, yabancısı olduğu dağlarda, Şamil'e çoğu kez körlemesine saldırıyordu. Şamil'se çevik hareketlerle saldırılardan kurtuluyor, uygun fırsat yakalar yakalamaz, arasıra yandan, arasıra geriden kendisi saldırıya geçiyordu.

Sanırım her dağlı Şamil'i kendince düşler, her dağlının kendine özgü bir Şamil tipi vardır. Benim de öyle.

Henüz gençtir Şamil. Ahulıgo dağında, düz bir kayanın üzerine diz çökmüş, namaz kılıyor. Az önce Avair Koysu'nun sularıyla yıkanmış ellerini göğe kaldırmış. Cüppesinin kolları sıvalı. Dudakları kımıl kımıl. Derler ki, İmam dua ederken «Allah» dedi mi, insanların kulağına gelen söz «özgürlük» olurmuş, «özgürlük» dedi mi de, «Allah»…

Şamil artık yaşlanmıştır. Hazar'ın kıyısında bir daha sonsuza dek görüşmemek üzere Dağıstan'la vedalaşıyor. Çara tutsak düşmüş. Yüksekçe bir kayanın üzerinden Hazar'ın coşkun sularına bakıyor. Dudakları yine kımıl kımıl. Ama bu kez duyulan sözcükler ne «Allah, ne de «özgürlük»; «elveda!» diyor İmam. Derler ki, bu sırada İmam'm yanağında küçücük bir damlanın parıldadığını görenler olmuş. Ama Şamil, hiçbir zaman ağlamamıştır, Bu küçücük damla da, olsa olsa, denizden uçup gelen bir serpintiydi bana kalırsa.

Ama en çok, babamın, anlattığı öyküdeki Şamil'dir benim düşümde canlanan: küçücük bir dağlı damında, kudurmuş bir devle teke tek, uzun, kanlı bir boğuşmaya giren Şamil…

sh:343-346

**

ŞARKI

«Bakan»… Bu Avarca sözcüğün iki anlamı vardır: ezgi, motif ve durum, keyif, «Bana bir ezgi çalsana» derken «bakan» sözcüğü kullanılır. «Bugün keyfin nasıl?» derken yine «bakan» sözcüğü kullanılır. Böylece keyif ve şarkı, Avarcamızda bir tek sözcükte birleşip kaynaşmıştır.

Bir pandur üzeri yazısı :

Hançer sapasağlamı ölüm döşeğine yatırır
Pandur ölüyü ölüm döşeğinden kaldırır.

Sözü, konuşmayı elekten geçir, şarkı elde edersin. Kini, Öfkeyi, sevgiyi elekten geçir, şarkı elde edersin. Olayı, işi, insanı, yaşamı elekten geçir, şarkı elde edersin.

«Özellikle de bir Tavlin şarkısı çok dokunurdu ona. Pek az sözü vardı şarkının, bütün güzelliği, büyüleyiciliği üzünçlü nakaratındaydı: «Ay! Day, dalalay!» Yeroşko şarkının sözlerini çevirmişti:

«Yiğit, borantuyu köyden dağlara sürüp götürdü, bu arada Ruslar geldiler, köyü yaktılar, bütün erkekleri öldürdüler, bütün kadınları ve çocukları topladılar. Yiğit dağdan döndü, baktı: köyün olduğu yer, şimdi bomboş, analar yok, kardeşler yok, evler yok, koca köyde kala kala birtek ağaç kalmış. Yiğit ağacın altına oturdu ve ağladı. Tek başıma kaldım, tıpkı senin gibi, tek başıma... Ve yiğit bir şarkı söyledi: ay, day; dalalay!» (Lev Tolstoy, «Kazaklar»),

... Ay, day, dalla-lay, dalla, dalla, dulla lay-dullalay! Dağların şarkıları, dağların üzünçlü şarkıları, ne zaman doğdunuz siz, nerede, nasıl doğdunuz? Nasıl böyle şaşılası, böyle güzel oldunuz?

Bir pandur üzeri yazısı:

Sanır mısın ki bu ezki tellerimin işidir?
Duydukların yüreğimin yarattığı seslerdir.

Bir hançer üzeri yazısı :

Çift ağızlı hançerim, iki ağzın iki şarkıdır:
Biri düşmanlarımın ölümünü, biri ülkenin özgürlüğünü şakır.

Bir beşik üzeri yazısı :

Bir tek insan yoktur dünyada
Kendisine ninniler söylenmemiş
Ana yüreğinden kopan ninniler
Sevecen, canım ninniler.

Yol kenarındaki bir taş üzeri-yazısı:

Yol ve şarkıdır nasibi yiğit olanın
Ne yolun sonu var, ne de şarkının.

Bir mezartaşı yazısı :

Bir zamanlar o şarkı söyler, dinlerdi başkaları
Şimdi o dinliyor, başkalarının söylediği şarkıları.

Eski şarkılar, yeni şarkılar... Beşik şarkıları, düğün şarkıları, savaş şarkıları. Uzun şarkılar, kısa şarkılar. Üzünçlü şarkılar, sevinçli şarkılar. Bütün dünyada söyleniyorsunuz siz! Sözcükler boncuk gibi, gümüş bir ipliğe diziliveriyor. Sözcükler çivi gibi, sımsıkı çakılıyor. Sözcükler, bir güzelin ardarda akan gözyaşları gibi kolayca doğup, kolayca akıveriyorlar. Sözcükler, deneyimli bir elin fırlattığı ok gibi, uçuyor tam hedefe düşüyorlar. Sözcükler, pürçek pürçek, sözcükler lüle lüle, sözcükler kıvrım kıvrım, sözcükler... alıp götürüyorlar insanı, sözcükler, sonsuz dağ çığırları...

İki satırı ayıran aralık, üzerinde sevgilinin evi bulunan sokaktır. Tarlalar arasındaki sınır çizgisidir. Geceyi bir yana, gündüzü bir yana ayıran tanyeri ağarmasıdır, gün kavuşmasıdır.

Kağıda yazılmış şarkılar, kağıda yazılmamış şarkılar. İster öyle olsun, ister böyle, şarkı, söylenmelidir. Söylenmeyen şarkı, uçmuyan kuş, söylenmeyen şarkı, çarpmayan yürektir.

Dağlarımızda derler ki: çobanlar şarkı söylemedi mi, koyunlar otlamaz. Ama dağların yemyeşil yamaçlarında çoban şarkıları uçuşmaya başlayıverdi mi, yeni doğmuş kuzular bile otlamaya başlar.

Bir dağlı, kendine konuk gelen başka bir ulustan arkadaşından kendi dilinde şarkı söylemesini istemiş. Artık konuk bir tek olsun şarkı mı bilmiyormuş, yoksa şarkı söylemesini mi bilmiyormuş, belli değil, ama evsahibine, halkının hiç şarkısı olmadığım söylemiş.

— O zaman sizin bir ulus olarak varolup olmadığınızı düşünmek gerek... —demiş evsahibi dağlı.— Şarkısız halk olmaz!

Ay, day, dallalay! Dala-dala, dulla-lay! Şarkılar: dilin, açılması yasak, gizli ve ‘büyülü sandığının anahtarları... Ay, day, dalla-lay! Dala-dala-dulla-lay!

Sh:397-399

**

Ninniler olmasaydı, herhalde öteki şarkılar da olmazdı. Daha az renkli olurdu yaşamı insanların, kazanılan başarılar daha az olur, şiir daha az olurdu.

Anneler, evrenin ilk ozanları. Oğulların, kızların yüreğine ilk şiir tohumlarını onlar serperler. Sonra bu tohumlar göverir, çiçek açar. Yaşamlarının en çetin, en korkunç anlarında erkekler hep beşikleri başında söylenen şarkıları anımsarlar.

Hacı Murat savaştan korkan bir askerine şöyle demişti: «Herhalde annen senin beşiğinin başında hiç ninni söylememiş!»

Hacı Murat'ın kendisi Şamil'e ihanet edip de Ruslara geçince, Şamil de naibi için, «Herhalde annesinin söylediği ninnileri unuttu» demişti.

Hacı Murat'ın annesinin söylediği ninni şuydu:

Dinle şarkımı oğul

Gülücükle yanağında

Bir yiğidin şarkısı bu

Yaşayan hep onurla.

Belindeki kılıcının

Hakkını verirdi yiğit

Doludizgin koşan ata

Atlar binerdi yiğit.

Bağırmaklarını geçer gibi

Aşardı sınırları

Kilıcının şimşeğiyle

Keserdi sıradağları.

Yüzyıllık meşeleri

Bükerdi tek eliyle

Sen de, kartalcığım benim

Böyle bir yiğit olacaksın işte.

Anne, (gülümseyen küçük yüze bakar ve şarkısında söylediği sözlere inanırdı: oğlunu, biricik Hacı Murat'ını gelecekte ne çetin sınavların beklediğini bilmeden…

Oğlunun Şamil'den ayrılıp Ruslara geçtiğini öğrenen anne, bir başka şarkı söylemişti:

Sarp kayalardan bir uçuruma atladın,

Korkmadın hiçbir yükseklikten.

Şimdi bir dipsiz kuyudur yerin,

Sen artık evine dönebilmezsin.

Arsızca saldırıp kendi dağlarına,

Kaç çabuk, gizlen, karanlıklara.

Oysa kendin düşmana bir ganimetsin,

Sen artık evine dönebilmezsin.

Acı dolu, kapkara günlerim benim,
Bu nasıl analık, ben bilemedim.
Kapana düştün, demir tırnaklı bir kafes içindesin,
Sen artık evine dönebilmezskı.

İmamı küçük gördün, çardan nefret ettin,
Ama dur, bunlar daha hiçbirşey değil:
Öz dağlarını bile sevmesini bilmedin
Sen artık evine dönebilmezsin.

Bilindiği gibi Hacı Murat, daha sonra Ruslardan kaçıp yeniden dağlara dönmek istedi, ama kendisini kaçarken yakalayıp öldürdüler, başını kestiler. O zaman acılı ananın bir başka şarkısı duyuldu dağlarda:

Kalktı balta, baş yok artık omuzda
Ama boş bir söylenti bu, boş bir söylenti
Savaş kurallarımda, kanlı çarpışmalarda
Öyle gerekli ki o baş bize, öyle gerekli ki
Bir yol kıyısına gömülü başsız ölü
Ama boş bir söylenti bu, boş bir söylenti
Kuşatılmış dağlarda, göğüs göğüse çarpışmalarda
O omuzlar öyle gerekli ki bize, o kollar öyle gerekli ki
Keskin kılıçlara, sivri hançerlere sorun
Sağ mı ölü mü naibi Şamil'in
Dağlar artık barut kokmaz mı oldu
Topraktan dumanlar yükselmiyor mu?
Adı kartalca yükseklerde uçardı
Soldu, söndü bu ad yaşamının sonuna doğru
Bu utanç lekesini şimdi, kılıçlar temizliyor
Bu yaşam eğriliğini şimdi, kılıçlar düzeltiyor.

Annenin şarkısı: insanlığın yarattığı bütün şarkıların pınarı, bütün güzelliklerin kaynağı; annenin şarkısı: ilk gülümseyiş, son gözyaşı...

Yürekte doğar şarkı, yürek dile aktarır, dil bütün insanların yüreğine, bütün insanların yüreği de yüzyıllara aktarır şarkıyı.

Yeri gelmişken üç şarkıdan daha sözedeceğim burada.

Şamil'in annesinin şarkısı

«Şarkıda ya gülme, ya gözyaşı vardır. Bize, dağlılara ise, şu anda ne gülme, ne gözyaşı gerekli. Biz savaşıyoruz. Erkeklik, yüreklilik, nice yıkıma uğramış olursa olsun, sızlanmamak, yakınmamalı, ağlamamalıdır. Öte yandan, sevinip

gülmemiz için ortada hiçbir neden yok. Yüreklerimiz üzünç, acı dolu. Dün, mescidin orda dansedip şarkı söyleyen kimi gençleri cezalandırdım. Aptallık, bu yaptıkları. Eğer birkez daha görürsem, yine cezalandırırım. Sizlere şiir, şarkı gerekliyse, Kuran okuyun. Peygamberimizin ayetlerini ezberleyin. O ayetler ki, Kabe'nin kapılarına kazılmışlardır.»

İmam Şamil, Dağıstan'da şarkı söylenmesini böyle yasaklamıştı. Şarkı söyleyen kadınlar meydan süpürgesiyle, erkekler kırbaçla cezalandırılıyordu. Buyruk buyruktur. Az ozan yatmamıştır o yıllarda kamçının altına.

Ama şarkıyı söylenmez etmek, şarkıyı susturmak olası mıdır? Şarkıcıyı belki, ama şarkıyı hiçbir zaman! Pek çok mezartaşı var çevremizde, insanlar gömülü bu taşların altında.

Ya şarkı mezarı?

Şarkı mezarı gören var mı hiç?

Şöyle bir mezartaşı yazısı okumuştum: **«Öldü, ölüyorlar, ölecekler».** Şarkı içinse, sanırım şöyle söylenebilir: **«Ölmedi, ölmüyor, ölmeyecek».** Gazavat döneminde şarkılara neler yapılmadı!.. Ama yine de sağ kaldı şarkılar, bize değin ulaştılar, üstelik de, talihin bir cilvesi olarak, bunlara bugün «Şamil şarkıları» denilir.

Şamil'in annesinin şarkısından sözedecektik... Ahulgo köyünün düşman eline geçtiği günler... Ahulgo savaşı pek çok kahraman yaratmıştı, ama bu kahramanların hepsi orada, savaşalanında kaldılar. Düşmana tutsak düşmek istemeyen yaralılar kendilerini Avar Koysu'ya atıyorlardı. Kuşatılanlar arasında Şamil'in kızkardeşi ve onun çocukları da vardı.

İşte bu çetin günlerde yaralanan İmam, kendi köyü Gimrı'ya geldi. Daha atının dizginlerini müridlerine uzatmadan, birinin şarkı söylediğini duydu. Şarkı da değil, bir ağıttı bu:

Ağlayın ey dağlılar, ağlayın

Şehitlere ağlayın, yiğitleri ululayın

Ahulgo kalesini düşmanlar aldı

Birtek dağlı sağ kalmadı.

Ağıtta daha sonra tek tek şehitlerin adları sıralanıyor, kara haberi duyunca dağlardaki bütün pınarların kuruduğu söylenerek, herkesin karalar bağlaması isteniyordu. Yine, dağlıları koruması, İmam'a güç vermesi, Petersburg'da, çarın elinde tutunda bulunan Şamil'in oğlu Cemaleddin'i koruması için Tanrıya yakarılıyordu.

Şamil bir taşın üstüne oturdu, parmaklarını kınalı, gür sakalının içine daldırıp çevresindekileri süzdü, sonra:

— Yunus, —dedi,— kaç dize var bu ağıtta?

— Yüziki dize, İmam.

— Ağıdı yakanı bul, yüz kırbaç vur, iki kırbacı bana bırak.

Yunus kırbacını çekti.

— Ağıdı kim yaktı?

Kimseden karşılık yok.

— Ağıdı kim yaktı, dedim!

Bu sırada iki gözü iki çeşme, beli bükülmüş, yaşlı bir kadın yaklaştı: İmam'ın annesiydi bu, elinde bir meydan süpürgesi tutuyordu.

— Oğlum, bu ağıdı ben yaktım. Evimizde bugün yas var. Al şu süpürgeyi, buyruğunu yerine getir.

İmam biraz düşündü, sonra annesinin elinden süpürgeyi alıp duvara dayadı.

— Ana, sen eve git.

Ana, oğluna bir gözattı, evinin yolunu tuttu. İlerde, köşeyi dönünce, duvarın ardına gizlenip gözlemeye başladı. Şamil kemerini çözdü, kılıcını çıkardı, Çerkez cüppesini fırlatıp attı.

— **Anaya el kaldırılmaz! Onun suçunu oğlu olarak ben üzerime alıyorum**.

Yarı beline kadar soyunup toprağa uzandı, müridine:

— Kırbacını neden gizledin? —diye sordu.— Çıkar ve ne diyorsam yap!

Mürid kararsızdı. İmam kaşlarım çattı. Bunun ne anlama geldiğini mürid çok iyi bilirdi.

Vurmaya başladı İmama. Ama döver gibi değil, okşar gibi vuruyordu. Şamil fırlayıp yerden kalktı:

— Sen yat! —diye bağırdı müride.

Mürid soyunup yere uzandı. Şamil kamçıyı üç kez şaklattı. Müridin sırtında kıpkırmızı üç yara izi kabardı.

— Nasıl vuracakmışsın, anladın mı! Al kırbacını ve benim gibi vur!

Mürid, imamı kırbaçlamaya başladı. Her vuruşunu sayıyordu:

— Yirmisekiz, yirmidokuz…

— Hayır, daha yirmiyedi oldu, doğru say!

Müridin alnından terler boşanıyordu. İmamın sırtı, üzerinde yolların, çığırların çaprazlaştığı, ardarda koyun sürülerinin geçtiği bir dağ yamacı gibi olmuştu.

Sonunda ceza bitti, mürid derin derin soluyarak bir taşın üzerine çöktü, Şamil üstünü giydi, silahlarını kuşandı, çevresindekilere dönüp:

— **Dağlılar!** —dedi.— Bize birtek şey gerek: savaşmak! Şarkılar düşüp, ağıtlar yakacak zamanımız yok. Varsın düşmanlarımız şarkı yaksın üzerimize. Kılıçlarımızla öğretelim onlara bunu. Gözyaşlarınızı silin, hançerlerinizi bileyin. Ahulgo'yu yitirdik, ama Dağıstan daha sağ ve savaş daha bitmedi.

O günün üzerine, Gunib de düşüp son savaş sesleri dinene dek, Dağıstan tam yirmibeş yıl daha savaştı.

Sh:419-424

**

İnsanlar, Dağıstanım, ne verdilerse bana,
Dürüstlükle paylaşıyorum seninle bunları
Al şu kazandığım nişanları, al şu madalyaları
Tuttur yüce dağlarının doruklarına.
Coşkulu marşlar adıyorum sam
Sözler adıyorum: şiire dönüşmüş…
Tek ki ormanlarının yamçısını armağan et,
Ve başı karlı dağlarının papağını, bana.

Kaynak: RESUL HAMZATOV, Benim Dağıstanım, Çeviren:Mazlum Beyhan, Özyaşam ve Anılar Dizisi: 2, Düşün Yayınevi.,19 84, İstanbul

BENİM DAĞISTANIM'da KARTAL OLMAK

Yazan: Resul HAMZATOV
Çeviren: Mazlum Beyhan

Not: Benim Dağıstanım isimli eserden derlenmiştir.

Benim küçük Dağıstan'ım ve benim koca dünyam.

İşte benim yaşamım, benim senfonim, benim kitabım, benim konum.

Yüksek dağlardan engin düzlüklere uçmayan kartal, kötü kartaldır.

Engin düzlüklerden yüksek dağlara dönmeyen kartal, kötü kartaldır.

Ama kartal için ne var?

O kartal olarak doğmuştur ve istese de martı yada karga olamaz. Bu soylu, bu yürekli kuşun özellikleriyle doğmamış yazarın işi ise, zordur.

Yazının da kendi kuşları vardır: kartallar ve martılar. Biri dağları şakır, biri denizleri. Herkesin kendi yurdu, kendi konusu vardır. Ama bir de kargalar var. Bunlar herşey den çok kendilerini severler.

Karga cenk alanındaki ölülerin gözlerine gagasını daldırırken, bir yiğidin mi yoksa bir korkağın mı gözünü oyduğunu hiç düşünmez.

Yazın adamları bilirim, çıkarlarınadır, bugün bunu yaparlar, çıkarlarınadır, yarın, bugün yaptıklarının tam tersini.

Benim de kendi Dağıstan'ım var. Onu öyle yalnız ben görüyorum, onu öyle yalnız ben biliyorum. Dağıstan'da görüp geçirdiklerimden, yaşadıklarımdan, bundan önce yaşayan, şimdi benimle birlikte yaşayan tüm Dağıstanlıların görüp geçirdiklerinden, yaşadıklarından, türkülerden ve ırmaklardan, atasözlerinden ve kayalardan, kartallardan ve nallardan, dağlardaki çığırlardan ve hatta yankılardan yaratılmıştır benim içimdeki öz Dağıstanım.

— Kartal, en çok hangi türküyü seversin?

— Yalçın kayalar türküsünü.

— Martı, sen en çok hangi türküyü seversin?

— Mavi deniz türküsünü.

— Karga, senin en sevdiğin türkü hangisi?

— Cenk meydanındaki lezzetli ölüler türküsü.

**

— Kartal, nereye uçuyorsun?

— Engin gökyüzüne.

— Ne o, yükseklerden korkuyor musun?

Yalnız kargalardır alçaklarda barınan, kartallar en yüksek dağlardan da yükseklerde kanat çırpar. Yoksa kargayı kartaldan daha mı değerli buluyorsun?

Biliyorum, gitmek istemeyişinin nedeni yalnızca korkaklık. Ödleğin tekisin sen! Sen o çalımlı konuşmalarını yalnızca şarap dolu düğün masalarında yapabilirsin; kadeh seslerinin değil, hançer ıslıklarının duyulduğu yerlerde yoksundur hiç.

— Hayır, hiç de korkmuyorum senin yükseklerinden. Oralarda yapabileceğim hiçbirşey olmadığı için gitmek istemiyorum. Çünkü insan yok oralarda. Benim krallığım aşağılar, insanların bulunduğu yerlerdir. Tek egemeniyim ben buraların. Ve herkes, benim uyruğum. Yalnız kimi yiğitler bana karşı koyabilmek yürekliliğini gösteriyor ve senin yolundan, gerçeğin yolundan gidiyorlar. Ama pek az böyleleri.

— Evet, pek azdırlar. Ama onlara «kahraman derler ve ozanlar en güzel şarkılarını onlar için yazarlar.

Yalnız dağ kartalı kayalardan kendisini engin gökyüzüne bırakmasıyla birlikte hızla yükselir ve bir anda belirsiz bir nokta olur.

[embed]https://youtu.be/XV9iZlZfVkE[/embed]

Dışarı çıkıp da çevremize şöyle bir bakındığımızda pek çok kuş görürüz: yerde, çalılıklarda, ağaçların üzerinde pek çok kuş vardır. Gökte uçanlarını da görürüz, kimi alçaktan, kimi yüksekten uçar: kırlangıçlar, alacakargalar, karakargalar, ekinkargaları, serçeler... **Bütün bu kuşların arasında gökyüzünde bir tek kartal vardır.** Bütün kuşlardan yüksekte, bütün gözlerden uzaktadır o, ama yine de, eğer gökte bir kartal varsa, damından dışarı çıkan dağlı, bütün kuşlardan önce kartalı görür. Onu öteki kuşlardan böylesine ayıran ve insanın gözüne değdiren şey, onun en uzakta, en yüksekte olmasıdır. Sonra serçe görülür, hemen oracıkta, iki adım ötede bir çalının üzerine konmuştur.'

Ama kartalı görmekle kartal olunmaz.

Kahramanların öykülerini yazan yazar kahraman olmaz.

Kahramanlık şiirleri yazan nice ödlek tanırım.

Edebiyat Fakültesinde, sınavda, bir Avar öğrenciye sorarlar: gerçekçilikle coşumçuluk arasındaki ayrımlar nelerdir? Avar, konuyu çalışmamış, ama yanıt da vermesi gerekli. Düşünmüş, taşınmış ve profesöre şu yanıtı vermiş:

— Gerçekçilik, kartala kartal dememiz, çoşumculuk [Romantizm] ise, kartala horoz dememizdir.

Profesör gülümsemiş ve bizim Avar'a geçer not vermiş.

Bana gelince, ta baştan beri ata at, eşeğe eşek, horoza horoz, erkeğe erkek demeye çalışıyorum.

**

[embed]https://youtu.be/vBfW0AsoQdY[/embed]

DERLER Kİ : Kartalı otla, eşeği etle besleme.

DERLER KI: Eğer duvarları doğru çıkılmamışsa, güzel bir ev de yıkılır.

DERLER Kİ: Tavuk düşünde kendini kartal görmüş. Kayalardan aşağı salınmış, vurmuş, kanadını kırmış.

Ağaç var, aydan aya renk değiştirir, ağaç var, hiç renk değiştirmez.

Kuş vardır, göçmendir, günü gelir, yer yuvarlağının bir ucundan öteki ucuna gider; kuş vardır, kartaldır, dağlarından hiç ayrılmaz.

Rüzgara karşı uçmayı sever kuşlar.

İyi balık akıntıya karşı yüzer.

Gerçek ozan, yüreği kendisine buyurduğunda «dünyaya karşı çıkar».

KARTAL GİBİ OLMAK İSTEYEN KUŞ

Koyun sürüsü dağdan koyağa indi. Birden gökte bir kartal belirdi; süzüldü kartal ve bir kuzuyu kapıp kaldırdı. Küçük bir kuş olup bitenleri görmüştü, **«Neden ben de aynı şeyi yapamıyayım?»** diye düşündü. **«Hem kuzu ne, koca bir koçu kaldırırım ben».** Yükseldi kuş, iyice yükseldi, sonra kanatlarını iki yanma yapıştırıp ok gibi aşağı aktı. Sonuç: koçun bonuzlarına çarpan kuş hemen öldü.

Çoban kuşun ölüsünü avucuna aldı ve:

— **Sineğin biri de birgün taş yuvarlamak istemişti** dedi.

Kartala benzemek isteyen kuşun sonu, sineğe benzetilmek olmuştu.

**

Yediğin balık lezzetli olsun istiyorsan, gidip gölden kendin yakalayacaksın balığı.

**

Ölüyorum, ama kimseler bilmiyor öldüğümü

Görünmüyor başucumda kimseler

Yalnızca kartalların çığlıklarım duyuyorum, yırtıyorlar göğü

Bir de ötelerden inleyen alageyikler,

**

Dünyada binbir türlü hayvanın dolaştığı, binbir türlü kuşun. uçuştuğu dönemler... Hayvan izi çok, ama insan izi yok. Her yerden hayvan sesi duyulur, ama hiçbir yerden insan sesi duyulmaz. Dünya insansızdır. Ve insansız dünya, dilsiz ağız, yüreksiz göğüstür.

İşte dünya böyleyken, bu dünyanın üzerinde güçlü, gözüpek kuşlar, kartallar uçuşup duruyordu. Birgün —ki sözünü ettiğimiz gündür o gün— öyle bir kar yağmaya 'başladı ki, sanki dünyada nice kuş varsa tüyleri yolunup rüzgara savruluyordu. Gök bulutlarla, yer karla kaplanmış, herşey birbirine karışmıştı; yer nerde, gök nerde ayırmak olanaksızdı. Bu sırada kanatları kılıç, gagası hançer bir kartal yuvasına dönüyordu.

O mu yüksekliği unutmuştu, yükseklik mi onu, belli değil, ama kartal olanca hızıyla dağa çakıldı. Avarlar derler ki, bu dağ Gunib dağıydı, Laklar, Turçidağ olduğunu söylerler, Lezginler'e göreyse kartalın çakıldığı dağ Şahdağ'dan başkası değildi. Her neyse, kartal hangi dağın kayalarına çarpmış olursa olsun, sonuç değişmez. Çünkü taş taştır, kartal da kartal. **«Taşı kuşa at, kuş ölür; kuşu taşa at, kuş ölür.»**

Kim bilir kaç kartal kayalara çarpıp paramparça olmuştu o güne dek. Ama bu kanatları kılıç, gagası hançer kartal, dağa çarpmakla ölmedi, ağır yaralandı. Kanatları kırılmıştı, ama yüreği çarpıyordu. Keskin gagasına, demir pençelerine bir şey olmamıştı.

> [Yazar bu çarpma mevzusuna açıklık getirmiyor. Bu videoyu seyredince cevabını bulacaksınız... İhramcızâde İsmail Hakkı]

[embed]https://youtu.be/eMARSJquqeQ[/embed]

[embed]https://youtu.be/YIrXxJ3R9-Y[/embed]

Yaşamak için savaşmaya başladı. Kanatsız, yiyecek bulması, kanatsız, düşmanlarından kaçması kolay değildi. Her gün bir taştan bir taşa sekerek, bir kayadan bir kayaya atlayarak, oturup dağları seyrettiği, eskiden beri yaşamayı sevdiği o yüce doruklara tırmandı.

Kanatsız yiyecek bulmak, kendini savunmak, yükseklere tırmanmak, yuva kurmak kolay değildi. Bütün bu güç işlerin üstesinden gelirken kartalın kasları değişikliğe uğradı. Dış görünüşü bile değişmeye başlamıştı. Yuvasını yapıp bitirdiğinde, bunun tam anlamıyla dağlı damına benzediği, kartalın kendisinin de dağlı olduğu görüldü.

Kartal ayağa kalktı. Kırılan kanatlarının yerinde kollar çıkmıştı. Gagasının yarısı, şu bildiğimiz, kocaman dağlı burnuna dönüşmüş, yarısı da her dağlının kemerinde asılı duran hançere dönüşmüştü. Yalnız yüreği değişmemiş, yine kartal yüreği olarak kalmıştı.

— Görüyor musun oğlum —demişti annem masalını bitirirken,— kartal dağlıya dönüşene dek neler çekmiş!.. Hiç unutmamalısın bunu.

Bu anlatılanlar doğru mu, değil mi bilmem, ama tartışmasız doğru olan birşey var: **dağlılar kuşlar içinde en çok kartala değer verirler.**

Adamın hasına, korkusuzuna kartal derler.

Bir dağlının oğlu mu oldu, duyurur: Bir kartalımız oldu.

Kız gittiği yerde işi çabucak bitirip evine döndü mü, «Uçup gelmiş bile kartalım benim» diye övünür annesi.

Büyük Anayurt Savaşında yitirilen Dağıstanlı kahramanlar için yazılan kitabın adı **«Dağ Kartalları"**ydı.

Eskiden evlerin kapılarında, beşiklerin üzerinde, hançerlerde kartal kakmaları olurdu.

Pek çok söylence vardır kartal-dağlı ilişkisi üzerine.

İnsanlarımız talihin terslikleri üzerine düşündükleri zaman, ya da babalar anayurtlarından uzaklarda yitirdikleri oğullarım, oğullar, uzak savaş alanlarında bıraktıkları babalarını anımsadıkları zaman, dağlının kartaldan değil, kartalın dağlıdan geldiğine inanırlar.

— Ey koca dağlar üzerinde kanat çırpan kartallar, Soyunuz sopunuz ne, nerden geldiniz, kimsiniz?

— Öyle çok oğlunuzu yitirdiğiniz ki dağlılar,

Biz ölen o yiğitlerin kanatlanmış yüreğiyiz.

— Ey burçlar arasında ışıldayan yıldızlar,

Geceleyin gökkubbede gözkırpanlar, kimsiniz?

— Öyle çok oğlunuzu yitirdiniz ki dağlılar,

Ölüleri ardından ağlayanların yaşlı gözleriyiz biz.

Dağıstanlılar işte bunun için sevgiyle, umutla bakarlar gökyüzüne; hızla uçup geçen, süzülen kuşlara... Gökyüzünü sever dağlılar.

**

[embed]https://youtu.be/X6LmqtdNZ4k[/embed]

Ne zaman göklerde bir kartal çığlığı duysam, «Ahilçi'nin yüreği bu, diyorum, kardeş sevgilerini iletiyor bana.»

Dağıstan göklerinde kartallar süzülür. Çoktur kartalı Dağıstan'ın. Ama Vatan yoluna başlarını koyan yiğitlerimiz de çoktur. Her kartal çığlığında bir utkunun, bir inanılmaz yürekliliğin müjdesi vardır. Her çığlık bir savaş şarkısıdır.

Biliyorum, güzel bir öykü bu, bir yakıştırmaca. İnsanlar istemişler bunun böyle olmasını. Ama gerçek olduğunu bildiğim birşey var ki, o da Andi'nin birinin, kibirli, yükseklerde dolaşan bir adama söylediği şu sözlerdir:

— Kartallar bile insan olabilmek için yere indiler. Sen de in bakalım aşağılara. Bütün insanlar burada, yeryüzünde doğdu. Dağlıya, dağların insanı, yeryüzü insanı olduğu için dağlı denmiştir. Ama şarkılarda, masallarda insanlar uçarmış, varsın uçsunlar. Bizde bu «uçmak» sözcüğü pek sevilir: atlı atma atlar — uçar, şarkılar uçar. Şarkılarımızın çoğu kartallar üzerine değil midir?

Şiirlerimde ikide birde kartallardan sözediyorum diye eleştirirler beni.

Ama kartallar bana bütün öteki kuşlardan daha hoş geliyorsa ben ne yapayım?

Başka kuşlar duvar diplerine serpilen darıların çevresinde cıvıldaşıp dururken, kartallar yücelerde süzülürler. Sesleri de gür ve açıktır kartalların. Soğuklar başlar başlamaz öteki kuşlar Dağıstan'ı bırakıp başka ülkelere giderler.

Kartallarsa havalar nasıl olursa olsun, isterse silahlar patlasın üzerlerine, korkmazlar, doruklarından ayrılmazlar.

Kartalların plajları, kaplıcaları yoktur. Başka kuşlar toprakta ordan oraya sıçrar dururlar, damdan dama, bacadan bacaya, tarladan tarlaya uçarlar. Bir yerde küçük bir boğaz mı var, kuşboğazı denir ona. Bir yerde yalçın kayalar mı var, kartal kayaları denir oraya.

Doğan her insan, henüz insan değildir.

Uçan her kuş da henüz kartal değildir.

DAĞ KARTALLARI

... Ülkem, güçlü, büyük ülkem, tutsaksın şimdi

Tutsaksınız şen şarkılar şakıyan kuşlar

Süzülür üzerinizde Tanrı simgesi gibi

Üzerlerine sayısız türküler yakılmış kartallar.

*

Görebilmek için onları gökyüzünde

Nöbet tutacaksın fırtınalı hamlarda bile

Fethedilmez dağlan seçmişlerdir çünkü

Yaşamak için kendilerine.

*

Arasıra biri yükselir yükselir de

Gururla keser sis perdesini kanatlarıyla

Arasıra dayanışık bir grupturlar

Telaşla tırmanırlar gökyüzüne.

*

Keskin gözlü muhafızlarıdır sanki yerin

Nasıl da, nasıl da yükseklerde uçarlar

Ve duymaya görsünler çığlıklarını

Korkuyla kaçışır kargalar.

*

Çocukluğumda olduğu gibi tıpkı

Saatlerce hazırım bakmaya doruklarına dağların

Ve izlemeye sevdalı gözlerle

Görkemli süzülüşünü kartalların.

*

Bazen dağlar üzerinde devriye gezerler de,

Bazen tutarlar bozkır ellerini...

Dağ kartallarından almıştır işte

Benim yurdum da güzel adını.

*

Japonların en sevdiği kuş, turnadır. Hasta bir insanın kağıttan bin tane turna kesmesi durumunda iyileşeceğine inanır Japonlar. Uçan turnaların — hele de Fujiyama üzerinde uçuyorlarsa — sevinç ve acı, ayrılık ve kavuşma getireceğine inanırlar.

Turnaları ben de severim. Ama Japonlar bana en sevdiğim kuşun hangisi olduğunu sorduklarında kendilerine kartal demiştim ve yanıtım hiç hoşlarına gitmemişti.

Bundan bir süre sonra güreşçimiz Ali Aliyev, Tokyo'daki yarışmada dünya şampiyonu olunca, bir Japon dostum:

— Hiç de fena değilmiş sizin kartallar —demişti.

*

Bizim dağlılara Türkiye göklerinde geçen kartallarla leyleklerin savaşını anlatmıştım. Savaşı kartalların yitirdiğini söylediğimde, dağlılar bana inanmadılar, dahası gücendiler. İnanılmaz bulmuşlardı söylediklerimi. Ama gerçekti olay, olanı olduğu gibi anlatmıştım ben.

—Sözlerin doğru değil Resul —dedi sonunda dağlının biri.

— **Kartallar savaşı yitirmiş olamazlar, hepsi ölmüşlerdir. Son savaşçısına dek ölmek başka, savaşı yitirmek başka.**

Kaynak: RESUL HAMZATOV, Benim Dağıstanım, Çeviren:Mazlum Beyhan, Özyaşam ve Anılar Dizisi: 2, Düşün Yayınevi.,19 84, İstanbul

1916 SYKES-PİCOT ANLAŞMASI 'SUÇLU' MU, 'GÜNAH KEÇİSİ' Mİ?

AYŞE HÜR

Radikal/19/10/2014

Ortadoğu tarihini 1916'dan başlatmak (veya tarihi 1916'da dondurmak), Ortadoğu'yu Batılıların kuklası gibi tarif etmek, Ortadoğu'daki tüm çatışmaların etnik, dinsel, dilsel, aşiretsel gruplar arasında olduğunu iddia etmek tipik şarkiyatçı yaklaşımlardır

Son aylarda sık sık Ortadoğu'nun içinde bulunduğu durumun bölgedeki devletlerin sınırlarını otel odalarında, cetvelle çizen Büyük Devletler'in ve onların temsilcilerinin hazırladığı 1916 tarihli Sykes-Picot Anlaşması'nın sonucu olduğuna, ancak bu anlaşmanın tarihin çöp sepetine atılmasının an meselesi olduğuna dair yazılar okuyoruz. Bu hafta bu tezlerin izini sürmeye karar verdim.

Çok geriye gitmeye gerek yok, Britanya ve Fransa'nın genel olarak dünyanın çeşitli bölgelerindeki, özel olarak da Süveyş Kanalı yüzünden Mısır'daki çıkarlarını korumak için 1902 yılında bir dostluk andlaşması imzaladığı biliniyor. Osmanlı İmparatorluğu'nun 1912-1913 Balkan Savaşları'nda içine düştüğü durumun verdiği cesaretle, bu ikili 1912'de Osmanlı topraklarını kendi nüfuz alanları arasında bölen gizli bir anlaşma yapmışlardı. 1915'de, İngiltere ve Fransa'nın yanına Rusya'nın da katılmasıyla dağılmasına muhakkak gözüyle bakılan Osmanlı topraklarının 'emin ellerde' olması için bir kez daha paylaşılmıştı. Britanya bununla da yetinmeyerek Hindistan yolunu güvence altına almak amacıyla Mekke Şerifi Hüseyin ile Osmanlı İmparatorluğu'na karşı girişeceği bir ayaklanmaya destek vaadeden özel bir anlaşma yaptı. Şerif Hüseyin'in bilmediği ise, İngilizlerin Arabistan yarımadasını Şerif'in muarızlarından Vahabi lider İbn-i Suud'a vaadettiğiydi. Britanya'nın kendisinden habersiz attığı bu adımlardan rahatsızlık duyan Fransa'nın baskısıyla 1916 yılında bölge yeniden paylaşıldı.

GİZLİ ANLAŞMA NASIL İFŞA OLDU?

Adını görüşmeleri yürüten İngiliz Sir Mark Sykes ile Fransız Albay George Picot'dan alan gizli Sykes-Picot Anlaşması 1917'de Rusya'da iktidarı ele geçiren yeni Sovyet Hükümeti, Çarlık tarafından yapılmış tüm gizli anlaşmaları kamuya açıklamasaydı belki de hiçbir zaman bilinmeyecekti.

İfşa olunduğu tarihten beri 20. yüzyılın en ünlü anlaşması olmayı başaran metni hazırlayan ikisi adam da aristokrat sınıftan ve eğitimden geliyordu. İkisi de Ortadoğu halkları için en iyisini Avrupalı emperyal güçlerin bileceğine inanıyordu. İkisi de Ortadoğu ülkeleri hakkında derin bilgilere sahipti. (Sir Sykes Kürdistan'da saha çalışmaları bile yapmıştı. 1908'de yayımladığı makalesini şu adresten okuyabilirsiniz: Tıklayın)

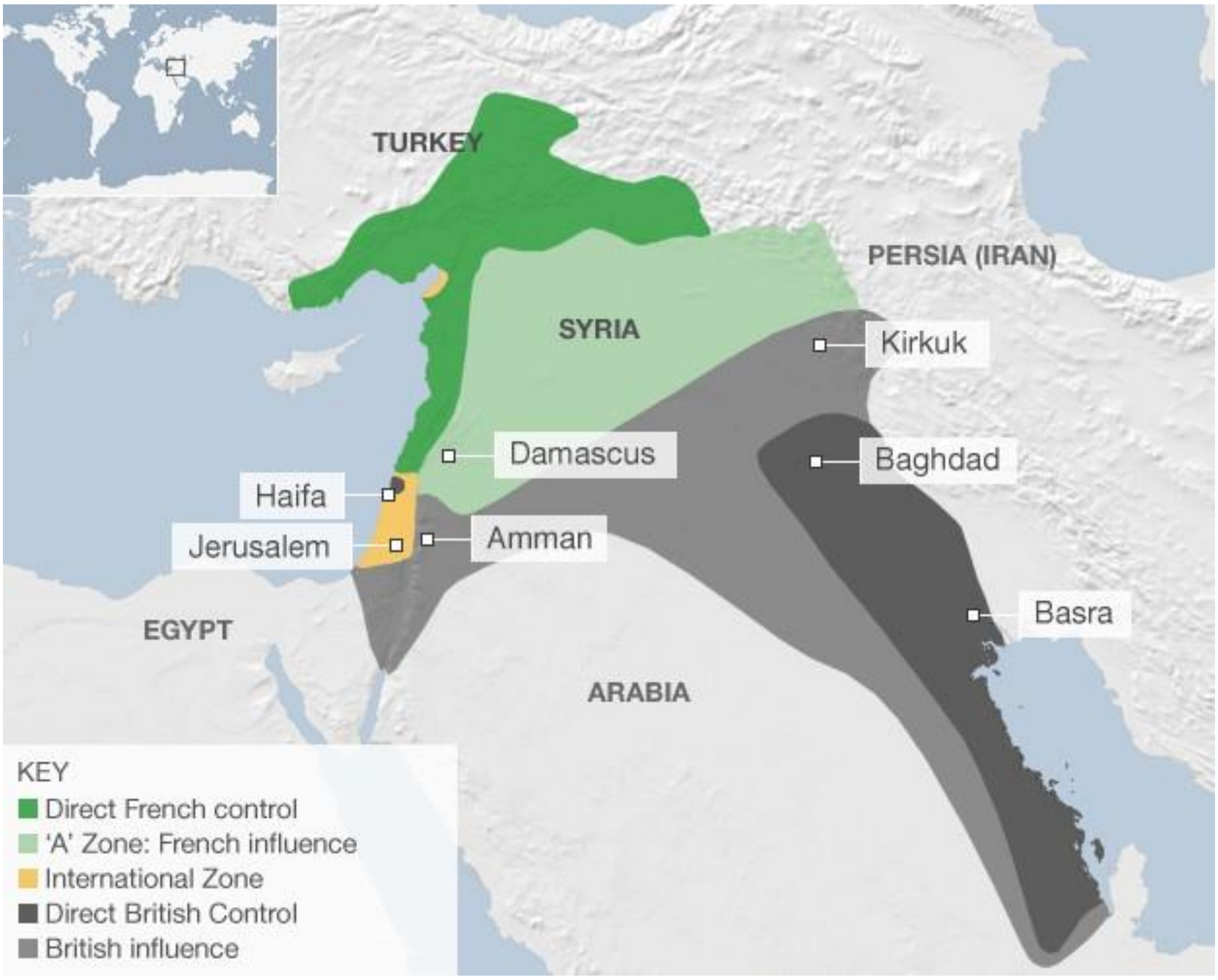

(Sir Mark Sykes, Kürt Milli Aşireti Reisi İbrahim Paşa'yla, 1915. Kaynak: The Foundation of Kurdish Library&Museum, www.saradistribution.com)

SYKES-PİCOT ANLAŞMASI'NIN KONUSU NEYDİ?

Ama söz konusu anlaşmayı hazırlarken bu bilgilerini kullandıkları çoğu kişi için gayet şüpheliydi, çünkü bu çevrelere göre Ortadoğu'da yaşanan sorunların tohumları bu anlaşma ile atılmıştı.

Gerçekten böyle midir? Öncelikle bir gazete sayfasında ele alınması son derece güç bir konuyu özetlemin zorluklarını hatırlatmak istiyorum. Ayrıca 1) Dünyanın diğer bölgelerinde sınırları sömürgeci güçler tarafından oluşturulmuş devletlere dair araştırma yapmadan, 2) Hem Ortadoğu'nun hem de 1. maddedeki ülkelerin sınırları yapay biçimde çizilmeden önceki tarihini bilmeden, 3) Sınırları büyük devletler tarafından çizilmemiş olan devletlere dair araştırma yapmadan, Sykes-Picot Anlaşması'nın Ortadoğu için ne ifade ettiği konusunda yargıya varmak doğru değil. Ama yine de bazı gerçekler var ki, karşılaştırma yapmadan da yorumlanabilir. Birinci gerçek şudur: Bugün pek çok kişinin sandığı gibi, Ortadoğu'daki devletlerin sınırları Sykes-Picot Anlaşması ile çizilmemiştir. Anlaşma ile yapılan, Ortadoğu'yu Fransızlar ve İngilizlerin doğrudan veya dolaylı kontrolünde olacak beş 'etki alanı'na ayırmaktı. Bu etki alanlarını şu haritada görebilirsiniz:

(Sykes-Picot Anlaşması'yla belirlenen beş 'etki alanı'nı gösteren harita. Kaynak: www.bbc.com)

Hindistan Yolu'nu korumak açısından hayati öneme sahip olan Filistin'in Fransızlara bırakılması Britanya'nın hiç hoşuna gitmemişti ancak 1915'te Çanakkale'de uğranan hezimetten sonra Britanya müttefiklerine bağımlı hale gelmişti. (Ancak yine de Sir Sykes bu maddeden dolayı ülkesinde 'günah keçisi' ilan edildi.) Ayrıca Fransız ve İngiliz nüfuz bölgelerinde bir Arap devletleri konfederasyonu ya da Fransız ve İngiliz nüfuzu arasında bölünmüş tek bir Arap devleti kurulacaktı. Hayfa ve Akka İngilizlerin kontrolüne bırakılırken, İskenderun serbest liman olacaktı. Anlaşmanın esas itibarıyla Almanya ve Rusya'nın ilerde Hindistan Yolu'nun tehdit etmesini önlemek için hazırlandığı anlaşılmakta çünkü o yıllarda Arap Yarımadası'ndaki petrol varlığı bütün boyutları ile ortaya çıkmış değildi.

DEVLETLERİN SINIRLARI SAN REMO'DA ÇİZİLDİ

Sykes-Picot'ta ilk gedik, Britanya'nın 1917'de "Yahudilere Filistin'de bir yurt yaratmak" için (metinde bu terimler kullanılıyor) kaleme aldıkları Balfour Deklerasyonu ile oldu. (Bu konuyu şu yazımda ele almıştım: Okumak için tıklayın)

Peki, Ortadoğu'daki devletlerin sınırı 1916 Sykes-Picot ile çizilmediyse nerede çizildi derseniz, cevabım "Ocak 1919-Ocak 1920 arasındaki Paris Barış Konferansı'nda ama esas olarak 24-25 Nisan 1920'de İtalya'nın San Remo şehrinde toplanan konferans ve sonrasında hayatın içinde çizildi" olacaktır. Sınırlar çizilirken Osmanlı dönemindeki idari yapılanma

(Trablusşam, Bağdat, Basra, Musul, Rakka, Lahsa eyaletleri) esas alınmış, ayrıca bazı tarihsel, demografik ve coğrafi kriterlere dayanılmıştı, ama deyim yerindeyse 'evdeki hesaplar çarşıya uymadı'...

Tek tek devletler düzeyinde süreci biraz anlatmaya çalışayım. (Umarım okurken başınız dönmez, çünkü yazarken benim başım döndü.)

FİLİSTİN'LE TAKAS EDİLEN SURİYE

San Remo sürecinde Fransızlar Suriye'nin tamamını kontrol etmek için Musul ve Filistin'deki haklarından vazgeçmişlerdi. Ardından Suriye'yi işgal ettiler ve İngilizlerin Suriye'nin başına geçirdiği Faysal'ı ülkeden sürdüler. İki yıl sonra Milletler Cemiyeti'nin onayıyla Suriye'yi önce kuzeyde bir Alevi devleti, merkezde Sunni devleti, güneyde ise Dürzi devleti olarak üç parçaya bölmeye kalkıştılar. Homojenleşmenin kadim çatışmaları halledeceğini düşünüyorlardı. Ancak, her grup bir diğerine tahsis edilen toprakta hak iddia ettiği için bu üç devlet yaşama geçemedi. Buna karşılık 1926'da Katolik Kilise'ne bağlı olan ancak ayin biçimleri farklı bir mezhep olan Marunilerin özerk bir yönetim oluşturmasına izin verildi. Suriye'nin kalanı da 11.yüzyıldan beri bölgede varolan bir Batıni mezhebi olan Dürzilerin yaşadığı Dağlık (Cebel) Lübnan, Latakia, Şam ve İskenderun olarak beş yarı-özerk bölgeye ayrıldı. Ancak 1925 yılına gelindiğinde Aleviler, Dürziler, Bedeviler ardarda ayaklanmaya başlamışlardı. Öte yandan Iraklıların 1924 yılında kazandıkları anayasal haklara sahip olamamak Suriyeli aydınların kızgınlığı giderek artıyordu. 1925'te Fransızlar gerginlikleri yatıştırmak amacıyla Şam ve Halep vilayetleri birleştirdiler ancak aynı yıl patlak veren Dürzi ayaklanması Suriye'nin diğer bölgelerine sirayet etti. Ayaklanma ancak 1927'de bitti ancak Fransızlarla Suriyelilerin arası hergeçen gün biraz daha açılıyordu. Fransız yetkililer için milliyetçi taleplere boyun eğmekten başka çare kalmamıştı. Eylül 1936'da iki ülke arasında Suriye'nin bağımsızlığını onaylayan bir andlaşma imzalandı. Buna göre Alevi ve Dürzi bölgeleri yeni ülkeye dahil edilirken, Lübnan bölgesi dışarıda kalacaktı. Ancak söz konusu andlaşma Fransa hükümeti tarafından onaylanmadığı gibi Fransa öteden beri Suriye'ye karşı bir koz olarak kullandığı Hatay sorununda yüz seksen derece çark etti, 1938'de Hatay'ın bağımsız olmasına, bir yıl sonra da Türkiye'ye bağlanmasına razı olarak Suriyeli milliyetçilerden öcünü aldı. (Hatay Meselesi'ni şu yazımda anlatmıştım: Okumak için tıklayın) Dolayısıyla (bağımsızlığını ancak 1946'da kazanan) Suriye'nin bugünkü sınırları ile Sykes-Picot sınırları arasında dağlar kadar fark oldu.

ÇOK ETNİKLİ, ÇOK DİNLİ LÜBNAN

San Remo Konferansı'nda Dürzilerin yerleşik olduğu dağlık bölgenin (Cebel Dürzi ya da Cebel Lübnan) yanısıra Şii nüfusun yoğun olduğu Bekaa Vadisi ve kıyı şeridi de dahil olmak üzere tüm bölge Suriye'ye bağlanmıştı. Milletler Cemiyeti 1923'de Lübnan'da Fransız Mandası'nı onayladı. Ancak yönetimde Marunilere tanınan ağırlık Dürzilerin tepkisine neden oldu. Dürzi isyanlarını sert biçimde bastıran Fransız yönetimi 1926'dan sonra daha dengeli bir politika izlemeye başladıysa da Arap milliyetçiliği bağımsızlık taleplerinden vazgeçmedi. Nihayet 1936 yılında Lübnan'a bağımsızlık veren bir antlaşma hazırlandı. Bu sırada Suriye'den koparılan Tripoli, Beyrut ve Sidon Lübnan'a dahil edildi. Ancak Fransız hükümetleri Lübnan'ın bağımsızlığını 1946'ya kadar onaylamayarak bölgenin huzura kavuşmasına engel olmayı başardı.

'ÇÖLÜN KIZI' GERTRUDE BELL'İN IRAK'I

Irak'ta durum daha da karmaşıktı. Rivayete göre Irak'ın sınırlarını Britanya Kralı VII. Edward'ın danışmanı, devlet adamları W. Churchill ve Lloyd George'un çalışma arkadaşı, ünlü casuslar T.E. Lawrence ve J. Philby'nin sırdaşı olan Gertrude Margaret Lowthian Bell çizmişti. Arkeoloji okuduğu Oxford'u şeref derecesiyle bitiren ilk kadın olarak üniversitenin tarihine geçen, iki kez dünya turu yaptıktan sonra önce İran'a, 1899'da Kudüs'e giden, burada Arapça öğrenen ve Kudüs civarındaki arkeolojik alanların haritalarını oluşturan Bell savaş yıllarını Kahire'de geçirdikten sonra Bağdat ve Basra taraflarında 'siyasi memur' olarak bulunmuştu. 1920'de artık tamamen İngiliz kontrolü altına girmiş olan Irak'taki İngiliz Yüksek Komisyonu'nun Ortadoğu Sekreteri idi. Araplar tarafından 'Çölün Kızı' diye adlandırılan Gertrude Bell, bölge hakkındaki engin bilgisi yüzünden Başbakan Churcill'in 1921'de Kahire'de topladığı konferansa davet edilen 40 kişi arasındaki tek kadındı ve güya Irak'ın sınırları Kahire'de çizilmişti.

(Arkeolog Gertrude Bell Ortadoğu'da, 1909)

Bundan emin olmamız zor ama bildiğimiz şu ki Irak'ın mevcut sınırı kademeli olarak çizildi. San Remo sürecinde Fransızların Suriye karşılığında vazgeçtiği Musul bölgesi (yani Kuzey Mezopotamya'nın doğusu) Sykes-Picot ile paylarına düşen Güney Mezopotamya'ya eklenmişti. Böylece ortaya Sykes-Picot'takinden çok daha büyük bir Irak çıkmıştı. İngilizler, Fransızlar tarafından Suriye'den sürüldükten sonra İngiltere'de kendisine bir taht bulunmasını bekleyen Faysal'ı Irak kralı yaptılar, yerli halktan bir ordu oluşturdular ve yeni bir işbirliği andlaşması imzaladılarsa da milliyetçi çevrelerin etkisiyle, Mart 1924'de seçilen yeni hükümet Irak'ın bağımsızlığını ilan etti ancak bu kağıt üzerinde kaldı. 1927'de İngilizlerle daha elverişli bir andlaşma imzalamaya çalışan milliyetçiler bir kez daha başarısız oldular. Ancak İngiltere'de iktidara geçen İşçi Partisi Irak'ın Milletler Cemiyeti'ne üyeliğini destekledi ve Irak'ın bağımsızlığı için görüşmeler başladı. Görüşmeler sonucu Basra'daki İngiliz üslerinin garanti altına alınması, ayrıca İngiliz birliklerinin ülke içinde serbestçe hareketlerine izin verilmesi karşılığında 1930 yılında yeni bir anlaşma imzalandı. 1932

yılında İngiliz Manda Yönetimi resmen sona erdi ve Irak hem Milletler Cemiyeti'nin hem de İngiliz Milletler Topluluğu'nun bir üyesi oldu.

OTEL ODASINDA ÇİZİLEN BRÜKSEL HATTI

Bunlar olurken Irak'ın kuzey yani Türkiye sınırı, bugün Ortadoğu'daki tüm sınırlar için kullanılan meşhur klişenin kaynağı olacak şekilde gerçekten otel odasında çizilmişti. Lozan'da Musul Meselesi halledilemeyince, konu önce ikili ilişkilerle çözülmeye çalışılmış, 1924'te sınır tartışmalarını önlemek için 'Brüksel Hattı' diye anılan geçici bir sınır konmuştu. Hat, iddialara göre, Brüksel'de bir otel odasında İngilizlerce oluşturulmuştu. Ancak, her iki tarafın da 'geçici' olan bu sınırı kabul etmesiyle, kontrol fiilen İngilizlerin eline geçti. Sınırı belirleyen nihai anlaşma 5 Haziran 1926'da imzalandı. Bu hikayeden de anlaşılacağı gibi, Irak'ın kuzey sınırı da Sykes-Picot anlaşmasıyla ilgili değildi. (Bu sürece dair ayrıntıları merak edenler şu yazıma bakabilir: Okumak için tıklayın)

Irak'ın güney, yani Kuveyt'le ve Suudi Arabistan'la sınırı ise 1923'te çizildi ancak kesin halini 1961'de aldı. Basra Körfezi'nin kuzeybatı ucunda, Suudi Arabistan ile Irak arasında kurulu olan Kuveyt Şeyhliği'nin tarihi 18.yüzyıla kadar gidiyordu ama 1899'da yapılan bir anlaşma ile bölge İngiliz denetimine bırakılmıştı. Bu andlaşma uyarınca Birinci Dünya Savaşı sırasında bölgede bir 'pretoktora idaresi' kuruldu. Savaşın nihayetinde daha sonraları Suudi Arabistan adını alacak Necd İdaresi ile Kuveyt arasındaki ilişkiler normalleştirildi ve 1923'de Kuveyt'in Suudi Arabistan'la ve Irak'la bugünkü sınırı üç tarafın katılımıyla çizildi. Ancak, Britanya'nın 1961'de pretoktora idaresine son verip de Kuveyt'in bağımsızlığını tanımasının hemen ardından Irak'ın bu anlaşmaya gönülsüzce razı olduğu anlaşıldığı. Irak bölge üzerindeki tarihsel haklarını ileri sürerek, Kuveyt'in Irak'a bağlanmasını talep ediyordu. Bu tehlike ancak Arap Birliği Teşkilatı'nın Kuveyt'ı üye kabul ederek kanatları altına almasıyla savuşturuldu. (Fakat sorunların hallolmadığı 1991'de Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesiyle anlaşılacaktı.)

İSRAİL, FİLİSTİN VE ÜRDÜN

1917 Balfour Deklerasyonu ile oluşturulan, San Remo'da uluslararası düzlemde kabul gören 'Yahudi Yurdu'nun 'Yahudi Devleti' olması ancak Mayıs 1948' de mümkün oldu. Devletin sınırları ise 1948-1949, 1967, 1973 savaşlarından sonra bile netleşmedi. Sykes-Picot'un Kudüs ve çevresinde 'uluslararası denetime tabi bir idare kurması planı da tarihe gömüldü, çünkü Kudüs İsrail'in içinde kaldığı gibi diğer Filistin toprakları Gazze ve Batı Şeria adıyla ikiye bölündü. Bunlardan ilki bir açıkhava hapishanesi iken, diğeri kısmen İsrail'in kontrolünde. Bu durum Sykes-Picot'un sonucu değil, yukarıda linkini verdiğim yazıda anlattığım son derece karmaşık bir sürecin sonucu.

Bölgede bir de Sykes-Picot'da adı bile geçmeyen Ürdün var biliyorsunuz. San Remo'da Filistin'in Yahudiler için bir yurt haline getirilmesine razı olan ancak sonra bundan pişman olan Mekke Şerifi Hüseyin'in oğlu Emir Abdullah, Mavera-i Ürdün (Trans Ürdün) bölgesini işgal etmiş ve Suriye'ye saldırmaya kalkmıştı. Ancak Fransızlarla bozuşmak istemeyen Britanya'nın araya girmesiyle Abdullah, Mavera-ı Ürdün'ün başına getirildi. Böylece Britanya Balfour Deklerasyonu'nun kefaretini ödemiş oldu. (1916'da Filistin'i Fransızlara bıraktığı için ülkesinde ağır eleştirilere maruz kalan Sir Sykes'ın, Balfour Deklerasyonu'nun ateşli taraftarı olması da suçluluk duygusuyla açıklanmıştı.) Ürdün Krallığı bağımsızlığını ancak 1950'de kazandı, sınırları da 1950'de Batı Şeria'yı ilhak ederken genişledi, 1967'de geri verirken daraldı.

(Emir Faysal, 1919'da Paris Barış Konferansı'nda, sağında Arabistanlı Lawrence. Kaynak: www.cliohistory.org)

Mısır, Suudi Arabistan, Körfez emirlikleri ve Kuzey Afrika'daki Arap devletleri (ki bugün 22 Arap devleti var) Sykes-Picot çerçevesine girmediği için onların sınırları hakkında bilgi vermeye gerek yok.

İÇİÇE GEÇMİŞ TOPLUMLAR

Sınırların 1916'da değil 1920 sonrasında çizilmesi bir yana, bu sınırların çoğu yerde cetvelle çizildiği doğru. Bunun nedeni sınırların çoğu yerde çöllerden geçmesi. Ama çöl olmayan yerlerde de sınırı şu veya buradan geçirmek için dayanılacak kriterler bulmanın zorluğu da düşünülmeli. Çünkü, Mezopotamya'da Sünnilerle Şiiler, Araplarla Kürtler, Türkmenler, Hıristiyanlarla Müslümanlar ve diğer dinler, aşiretlerle, yerleşik toplumlar asırlardır içiçe yaşıyorlardı. Bu unsurların bir bölümü (göçebe aşiretler) mevsimsel olarak, bir bölümü sosyal, siyasal, askeri ya da ekonomik nedenlerle tarih içinde sürekli hareket halinde olduklarından herbirinin yaşam alanlarını belirlemek zordu.

Örneğin Lübnan ve Suriye'de etnik grup olarak Araplar, Kürtler, Türkmenler, Filistinliler, Ermeniler, Rumlar, Asuriler ve başkaları; dinsel grup olarak Hıristiyanlar, Müslümanlar, Süryaniler ve başkaları; mezhepsel olarak Maruniler, Dürziler, Rum Ortodokslar, Rum Katolikler, Ermeni Apostolikler, Protestanlar ve diğerleri yaşar. Ayrıca elbette dil grupları da vardır.

Irak'ta nüfusun çoğunluğunu Araplar oluşturur. Arapların da yüzde 60'ı Şiidir ve Çelebiler, Musevi, Temmiler, Hasan, Hüseyin, Hafaci, Zevanil, Sand, Salman, Nuaymi, Karagol ve Mavali gibi adlar taşıyan yüzlerce aşiret halinde Basra bölgesinde yoğunlaşmışlardır.

Batı'da toplanmış olan azınlık Sünni Arap nüfus ise genel olarak üç aşiret arasında dağılmıştır. Bunlar Ürdün ve Suriye'ye de yayılmış olan Dileym aşireti, bütün Arap dünyasına yayılmış olan ve Hicaz-Ürdün-Suriye hattında yoğunlaşan Şemmar aşiretinin bir kolu olan Cubur aşireti ve tarihi boyunca gerek Cubur gerekse Türkmen Bayat aşireti ile sürekli çatışma halinde yaşayan Ubeyd aşiretidir. Cuburlar ile Ubeydler arasında da tarihsel kan davası vardır.

Irak'taki en büyük azınlık grubu ise Kürtlerdir. Soran'da ağırlıklı olarak Şafii Kürtler, Bahdinan'da Nakşibendi Kürtler yaşar. (Şengal) bölgesinde Ezidi Kürtler yaşar. (Yoksa 'yaşardı' mı demek lazım? Biliyorsunuz, IŞİD tarafından katledildiler, bölgeden çıkarıldılar ya da kaçmaya mecbur bırakıldılar).

İkinci büyük azınlık grubu Telafer, Musul, Erbil, Altunköprü, Kerkük, Tuzhurmatu, Kifri, Kara Tepe, Hanekin, Mendeli yerleşimlerinden Bağdat'ın güney doğusundaki Bedre'ye kadar uzanan bir şerit üzerinde yaşayan Sünni ve Şii Türkmenlerdir. (Irak ve Suriye Türkmenleri için sırasıyla şu yazılarımı hatırlatayım: Birinci yazıyı içir tıklayın, ikinci yazı için tıklayın) Bunların dışında Asuriler, Mandayyalar, Ermeniler ve Lurları anmak gerekir.

Bu iç içe geçmişlikler dolayısıyla, Sir Sykes ve Mösyö Picot'un şahsında Britanya ve Fransa isteselerdi de Ortadoğu'da homojen ulus-devletler yaratamazlardı. Yine de Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasından sonra ortaya çıkan yeni statükonun bazen gönüllü ama çoğu zaman zorunlu olarak (hem yetke alanlarındaki yerel güçlerin baskısıyla, hem de kendi ülkelerindeki kamuoyunun baskısıyla) kademeli olarak ulus-devlet formuna dönüştüğü görülüyor.

(1952'de Mısır'da yönetime el koyan Hür Subaylar hareketinin lideri Cemal Abdülnasır, 1956 Süveyş Krizi sırasında sadece Mısırlıların değil tüm Arapların gönlünü kazanmıştı.)

SINIRLARI SÖMÜRGECİLER TARAFINDAN ÇİZİLEN DİĞER DEVLETLER

Ortadoğu Sykes-Picot Anlaşması'ndan önce de güllük gülistanlık bir yer değildi, San Remo sonrasında da olmadı. Ama dışsal faktör olarak 1940'larda İkinci Dünya Savaşı, 1945

sonrasında Soğuk Savaş, Britanya'dan boşalan alanı doldurmaya çalışan ABD, içsel faktör olarak Mısır, Suriye ve Irak'taki Nasırcı ve Baasçı yönetimler, İsrail'i yaşatmak istemeyen Arap devletlerine direnme yolu olarak yayılmacılığı tercih eden İsrail ve Lübnan'daki mezhepçi oluşumlar ve bölgede vekalet savaşları yoluyla çarpışan İran ve Suudi Arabistan tarafından çığrından çıkarılmıştır.

Hala ikna olmayanlara şunu da hatırlatayım: Avrupa hariç, imparatorlukların dağılmasıyla (ki sadece Osmanlı İmparatorluğu değil, Rus Çarlığı, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu dağılmış, Britanya İmparatorluğu ise sembolik hale gelmiştir) hemen bütün modern devletlerinin sınırları sömürgeciler tarafından çizilmiştir. Orta ve Latin Amerika ülkelerinin sınırlarını İspanyol sömürgeciler, Afrika ülkelerinin sınırlarını Fransız, Belçikalı, Hollandalı, Alman, Portekizli vb sömürgeciler çizmiştir. ABD-Kanada, ABD-Meksika sınırını Amerikalılar, Hindistan-Pakistan, Hindistan-Afganistan, Pakistan-Afganistan sınırını İngilizler çizmiştir. Örnekleri çoğaltmak mümkün. Bu ülkelerin sınırlarının çizilme yöntemi (sömürgeciler tarafından mı yerel unsurlar tarafından mı, cetvelle mi, yaşam alanlarını izleyerek mi gibi) ve bu ülkelerin etnik, dinsel, dilsel açıdan bölünmüşlük dereceleri ile bu ülkelerin çatışmasızlık tarihleri ve gelişmişlik düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığını matematiksel yöntemlerle karşılaştıran bilim adamları (makaleyi şuradan okuyabilirsiniz: Tıklayın) eğer tabloları yanlış yorumlamadıysam değişkenler arasında tek tip ilişki bulamamışlar. Örneğin Latin Amerika ülkelerindeki sınırlar 19. yüzyılda sömürgeciler tarafından çizildiği şekliyle muhafaza edilirken ülkeler arasında herhangi bir çatışma olmazken, bazı ülkeler gelişirken, bazıları gelişememiştir. Afrika'da ise bazı ülkeler sürekli birbiriyle çatışırken bazıları çatışmamış, ama Güney Afrika Cumhuriyeti, Nijerya gibi bir kaç ülke hariç hemen bütün ülkeler gelişme, modernleşme sorunları yaşamıştır. Sınırları tarih içinde doğal biçimde ve yerli halklar tarafından çizilen Avrupa ülkelerinin sınır bölgelerindeki sorunlar (Alsas-Loren, Südetler, Tiroller, Transilvanya gibi) ise iki dünya savaşına neden olmuştur. Hala da ellerinde olsa bu bölgeler için üçüncü bir dünya savaşı çıkarmayı hayal eden gruplar vardır. Ama iki büyük savaşa rağmen Avrupa devletleri barışmayı başarmışlar, modernleşme sürecini de kesintisiz devam ettirebilmişlerdir.

ORTADOĞU'YA ŞARKİYATÇI GÖZLE BAKMAK

Sonuç olarak Ortadoğu tarihini 1916'dan başlatmak (veya tarihi 1916'da dondurmak), Ortadoğu'yu Batılıların kuklası gibi tarif etmek, Ortadoğu'daki tüm çatışmaların etnik, dinsel, dilsel, aşiretsel gruplar arasında olduğunu iddia etmek tipik (Edward Said tarzı) şarkiyatçı yaklaşımlardır. Evet, bu devletlerin geç 19. yüzyıl, erken 20. yüzyıl tarihinde Batılı devletler çok hayati roller üstlenmiştir ama bu devletlerin tarihinde Osmanlı'nın rolü daha uzun ve etkilidir. Evet savaş sonrası ortaya çıkan devletler homojen ulus-devletler değildir, evet sınırlar pek çok etnik, dinsel, dilsel, aşiretsel grubu parça parça etmiştir, parçalanmayan gruplar da bu devletlerde mutlu değildir ama Ortadoğu devletleri ama Charles Glass'ın iddia ettiği gibi 'bayrakları olan aşiretler' de değildir. Arap devlet teorisinin, Arap milliyetçiliğinin gayet uzun tarihleri vardır. (Merak edenler şu yazılarıma bakabilir (Birinci yazı için tıklayın) (İkinci yazı için tıklayın) Arap milliyetçiliğinin Baasçılık bataklığına saplanmasıyla, yine köklü bir geleneği olan Selefi olan veya olmayan İslamcı ideolojilerin önce milliyetçiliğe eklemlenmesi, sonra onu ekarte ederek kurtuluş reçetesini tek başına yazmaya kalkmasının da Sykes-Picot anlaşması ile ilişkisi yoktur. (Bu konuda şu yazıma bakılabilir: Okumak için tıklayın)

Nitekim bugün Arap Baharı'nı başlatan ve sürdüren güçleri harekete geçiren etnik veya dinsel itkiler değildir, ülkelerindeki baskıcı, çürümüş, kötü yönetimlerdir. Bu kesimler Sykes-Picot öncesine dönmeyi veya ulus-devlet formunu canlandırmayı hedeflemiyorlar. Kabaca söylersek, çok kültürlü, müreffeh, demokratik, barışçıl toplumlar kurmayı hedefliyorlar. Aynı şekilde Ortadoğu'yu kana bulayanların başında gelen IŞİD de Sykes-Picot'u tarihe gömdüğünü iddia ederken, 1916 öncesi statüye geri dönmeyi ya da modern ulus-devletler kurmayı hedeflemiyor. Onun amacı da yepyeni bir statü oluşturmak. Bu statünün Müslüman olmayanları kapsamadığı açık ama tüm Müslümanları da kapsamadığı, hatta tüm Sünnileri de kapsamadığı ortada. Esad'a ve özellikle de IŞİD'e yönelik tüm antipatiye rağmen ABD'nin veya Batılı ülkelerin de bölgedeki sınırları yeniden çizmek gibi bir çabası henüz yok. Aksine bölgeye müdahale etmemek için ayak sürüyor. Rusya ve Çin'in de henüz yok gördüğüm kadarıyla. Varsa bile, Ortadoğu'nun geleceğini (bunun 'sınırsız' olmasını diliyorum) esas olarak bölgede yaşayanların çizeceğine inanıyorum. Çünkü artık tek tek bireylerin bile tarihin akışını değiştirmesine olanaklar sunan bir çağda yaşıyoruz. Tarihle ilgilenen biz fanilere düşen en küçük görev ise, önyargılardan ve ezberlerden kaçınmak galiba…

Özet Kaynakça: Hasan Kayalı, Jön Türkler ve Araplar. Osmanlı İmparatorluğu'nda Osmanlıcılık, Erken Arap Milliyetçiliği ve (1908-1918), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1998; Cemal Paşa, Hatıralar, (Yayına Hazırlayan: Alpay Kabacalı), İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006; Frank G. Weber, Eagles on The Crescent Germany, Austria and The Diplomacy of Turkish Alliance (1914-1918), Cornell University Press, 1970; Ömer Kürkçüoğlu, Osmanlı Devleti'ne Karşı Arap Bağımsızlık Hareketi, 1982; Mayir Vereté, "The Balfour Declaration and Its Makers", Middle Eastern Studies, vi (1970), s. 48-76; Leonard Stein, The Balfour Declaration, New York, Simon and Schuster, 1961; Isaiah Friedman, The Question of Palestine 1914-1918, British-Jewish-Arab Relations, Schocken Books, 1973; Karl K. Barbir, "Bellek, Miras ve Tarih: Arap Dünyasında Osmanlı Mirası", İmparatorluk Mirası. Balkanlar'da ve Ortadoğu'da Osmanlı Damgası, Yayına Hazırlayan: L. Carl Brown, İletişim Yayınları, 2000; Osmanlı İmparatorluğu'nun Sonu ve Büyük Güçler, Yayına Hazırlayan: Marian Kent, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999.

Erşim: http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse-hur/1916-sykes-picot-anlasmasi-suclu-mu-gunah-kecisi-mi-1219727/

ZENGİNLER HAYIRDAN BİLE KAZANIYORLAR

ALINTI: DÜNYANIN HALLERİ

https://www.dunyahalleri.com/haftanin-ozeti-58

- Haftanın en çok konuşulan gelişmelerinden biri, genç yaşında hem dünyanın en popüler sosyal ağını hayata geçiren hem de (Facebook'tan ayda sadece **1 dolar** maaş almasına rağmen) sahip olduğu hisselerden dolayı dünyanın en zenginleri listesine girmeyi başaran Mark Zuckerberg'in baba olmasıydı. Geçtiğimiz haftalarda 2012 yılında evlendiği eşi Priscilla Chan'in lohusa dönemi sebebiyle 2 aylık izin kararıyla gündeme gelen 'Zuck' bu hafta da doğumun hemen ardından kızları Max'e yazdığı (ve elbette Facebook'ta yayınladığı) mektupla gündeme geldi.

Zuckerberg'in kızı için yazıp Facebook'ta paylaştığı mektup sitenin en çok etkileşim alan paylaşımlarından biri oldu. 110 binin üstünde yorum alan mektuba gelen yorumlar da adeta bir şöhretler galerisini andırıyor.

- Fakat Zuckerberg ailesinin esas bombası Facebook'ta sahibi oldukları hissenin yüzde 99'unu 'Chan Zuckerberg Initiative' adıyla kurdukları 'hayır amaçlı' bir **limited şirkete** devretmeleriydi (kimi haberlerde bu oluşum vakıf olarak anıldı ancak aslen bir LLC. Yani limited şirket). **45 milyar dolar** tutarındaki bu sermayeyle vakıf kurmama sebebinin doğacak vergi yükümlülüğünden ve ABD yasaları gereği yıllık yüzde 5 oranında hayır işlerine zorunlu harcama yapmaktan kurtulma amaçlı olduğu iddialarını Mark Zuckerberg reddetti (Zuckerberg bu sermaye aktarımı yüzünden yüzde 20 oranındaki gelir vergisindenşimdiden kurtulmuş durumda. Aynı sebepten dolayı çocukları da emlak vergisi ödemeyecek).

“Annen bir melek miydi bilmiyoruz ama ailen kesinlikle zengindi yavrum”.

- BONUS BİLGİ: Hayırsever teknoloji öncüleri arasında en popüler örnek elbette Microsoft’un kurucusu Bill Gates. Eşi Melinda Gates ile birlikte 2000 yılında kurduğu Bill & Melinda Gates Vakfı şu an dünyanın en büyük hayır vakıflarından birine dönüşmüş durumda. Bill Gates şahsi servetinden **28 milyar doları** bu oluşuma aktardı.

Erişim: https://www.dunyahalleri.com/haftanin-ozeti-58/?utm_source=feedburner&utm_medium=email&utm_campaign=Feed%3A+dunyahalleri+%28D%C3%BCnya+Halleri%29

Zengin olmaktan tiksiniyoruz.

ONLİNE TARİHÇİ- WEB GİRİŞLERİ

YERİ	GİRİŞ
OSMANLI DEVLETİ BRÜKSEL ELÇİLİĞİ EVRAKI (1849-1914)	giriş
OSMANLI KİTABELERİ	giriş
OSMANLI VE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ DERGİLERİ (BON)	giriş
ORİENT DİGİTAL: BERLİN DEVLET KÜTÜPHANESİ DOĞU EL YAZMALARI	giriş
BULGARİSTAN MİLLİ KÜTÜPHANESİ	giriş
ÇANAKKALE SAVAŞI SERGİLERİ	giriş
GELİBOLU	giriş
GELİBOLU II	giriş
İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI	giriş
İSLAM DÜNYASI EL YAZMALARI KOLEKSİYONU	giriş
HATHİTRUST: DÜNYA ÜNİVERSİTELERİNİN KÜTÜPHANELERİ	giriş
İSAM KÜTÜPHANESİ	giriş
OSMANLI: NIT GÖRSEL ARŞİVİ	giriş
MARMARA ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ NADİR ESERLER	giriş
ARCHNET ARŞİVİ: İSLAM DÜNYASINDA MİMARİ YAPILAR VE ŞEHİRCİLİK	giriş
SALT DİJİTAL ARŞİVİ	giriş
FRANSA MİLLİ KÜTÜPHANESİ DİJİTAL KOLEKSİYONLARINDA TÜRK	giriş
FRANSIZ MÜZELERİ VE SANAT ESERLERİ	giriş

ARACHNE: ALMAN ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ	giriş
SSM: SAKIP SABANCI MÜZESİ	giriş
DÜNYA DİJİTAL KÜTÜPHANESİ – WORLD DİGİTAL LİBRARY	giriş
TARİHİ HARİTA WEB SİTELERİ	giriş
ESKİ HARİTALAR	giriş
UNİVERSİTY OF MELBOURNE -HARİTA	giriş
ABD KONGRE KÜTÜPHANESİ TÜRK TARİHİ KAYNAKLARI	giriş
WİKİMEDİA COMMONS – OLD MAPS OF THE OTTOMAN EMPİRE	giriş
TEKSAS ÜNİVERSİTESİ-HARİTA	giriş
UNİVERSİTY OF CHİCAGO LİBRARY – THE MAPS OF HEİNRİCH KİEPERT	giriş
THE AFTERNOON MAP	giriş
İMPERİAL WAR MUSEUMS (İNGİLTERE)	giriş
KİNG'S COLLEGE LONDON (İNGİLTERE)	giriş
YENİ ZELANDA MİLLİ KÜTÜPHANESİ	giriş
KONGRE KÜTÜPHANESİ (ABD)	giriş
FLİCKR TARİHİ FOTOĞRAF ARŞİVİ (FLİCKR THE COMMONS)	giriş
INTERNET ARCHİVE	giriş
SCRİBD - READ UNLİMİTED BOOKS	giriş
YÖK TEZ-TÜRKİYE	giriş
İSSUU	giriş
T.C. BASIN YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	giriş

Not: Girişleri yeni sekmede açmanız daha uygundur.

ONLİNE TARİH- WEB GİRİŞLERİ

YERİ	GENEL GİRİŞ
Osmanlı Devleti Brüksel Elçiliği Evrakı (1849-1914)	http://dighum.uantwerpen.be/ottomandiplomats
Osmanlı Kitabeleri	http://www.ottomaninscriptions.com
Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Dönemi Dergileri (Bon)	http://digitale-sammlungen.ulb.uni-bonn.de/ulbbn/nav/classification/3085789
Orient Digital: Berlin Devlet Kütüphanesi Doğu El Yazmaları	http://orient-digital.staatsbibliothek-berlin.de/content/below/index.xml
Bulgaristan Milli Kütüphanesi	http://www.nationallibrary.bg/cgi-bin/e-cms/vis/vis.pl?s=001&p=0192&g=
Çanakkale Savaşı Sergileri	https://www.google.com/culturalinstitute/u/0/exhibit/anzac-commemoration/5ALS-Zz9OPPPLA?hl=tr&position=1%3A0
Gelibolu	https://www.google.com/culturalinstitute/u/0/exhibit/first-in-at-gallipoli-the-harrowing-voyage-of-submarine-ae2/sAICTw8QFK16Jw?hl=tr
Gelibolu II	https://www.google.com/culturalinstitute/u/0/exhibit/leslie-hore/0wLC7Y5BQBwHJg?hl=tr
İBB Atatürk Kitaplığı	http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr/ataturkkitapligi/index.php
İslam dünyası el yazmaları koleksiyonu	http://art.thewalters.org/browse/category/islamic-manuscripts
HathiTrust: Dünya Üniversitelerinin Kütüphaneleri	http://www.hathitrust.org
İSAM Kütüphanesi	http://www.isam.org.tr
Osmanlı: NIT	http://www.nit-

Görsel Arşivi	istanbul.org/kielarchive/index.php
Marmara Üniversitesi Kütüphanesi Nadir Eserler	http://katalog.marmara.edu.tr
Archnet Arşivi: İslam Dünyasında Mimari Yapılar ve Şehircilik	http://archnet.org
SALT Dijital Arşivi	http://saltresearch.org
Fransa Milli Kütüphanesi Dijital Koleksiyonlarında Türk	http://gallica.bnf.fr
Fransız Müzeleri ve Sanat Eserleri	http://art.rmngp.fr
Arachne: Alman Arkeoloji Enstitüsü	http://arachne.uni-koeln.de/drupal
SSM: Sakıp Sabancı Müzesi	http://www.digitalssm.org
Dünya Dijital Kütüphanesi - World Digital Library	http://www.wdl.org
Tarihi Harita Web Siteleri	http://www.davidrumsey.com
Eski haritalar	http://www.oldmapsonline.org
University of Melbourne - Harita	https://digitised-collections.unimelb.edu.au/handle/11343/25
ABD Kongre Kütüphanesi Türk Tarihi Kaynakları	http://www.loc.gov/pictures/collection/ahii
Wikimedia Commons - Old maps of the Ottoman Empire	http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Old_maps_of_the_Ottoman_Empire
Teksas	http://www.lib.utexas.edu/maps

Üniversitesi-Harita	
University of Chicago Library – The Maps of Heinrich Kiepert	http://www.lib.uchicago.edu/e/collections/maps/kiepert/
The Afternoon Map	http://www.midafternoonmap.com
İmperial War Museums (İngiltere)	http://www.iwm.org.uk/collections/search
King's College London (İngiltere)	http://www.kingscollections.org/servingsoldier/collection/gallipoli-examined
Yeni Zelanda Milli Kütüphanesi	http://natlib.govt.nz/collections
Kongre Kütüphanesi (ABD)	http://www.loc.gov
Flickr Tarihi Fotoğraf Arşivi (Flickr The Commons)	https://www.flickr.com/commons
Internet Archive	https://archive.org/index.php
Scribd - Read Unlimited Books	https://www.scribd.com/
YÖK TEZ-Türkiye	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/sistemGiris.jsp
İSSUU	http://issuu.com/

GERÇEKTEN ALLAH TEÂLÂ'NIN AYETLERİ SATILIR MI?

وَآمِنُواْ بِمَا أَنزَلْتُ مُصَدِّقاً لِّمَا مَعَكُمْ وَلاَ تَكُونُواْ أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ وَلاَ تَشْتَرُواْ بِآيَاتِي ثَمَناً قَلِيلاً وَإِيَّايَ فَاتَّقُونِ

Ve âminû bi mâ enzeltu musaddikan li mâ meakum ve lâ tekûnû evvele kâfirin bih(bîhî), ve lâ teşterû bi âyâtî semenen kalîlen ve iyyâye fettekûni.

Elinizdekini (Tevrat'ın aslını) tasdik edici olarak indirdiğime (Kur'an'a) iman edin. Sakın onu inkâr edenlerin ilki olmayın! Âyetlerimi az bir karşılık olan [dünya nimetlerine] satmayın, yalnız benden (benim azabımdan) korkun. (Bakara,41)

Ön Bilgi

Yahudilerden, nimetlerin en büyüğü olan hak dini reddedip âhiret kurtuluşundan mahrum kalma pahasına, bunlarla mukayese edildiğinde hiçbir değer ve anlam ifade etmeyen dünya malı, dünyevî mevki ve itibar peşinde koşmamaları istenmektedir. **"Ayetlerimi az bir karşılık ile satmayın."** mealindeki ifade, Allah'ın yüce ve kutsal kitabını ve dinini kişisel ve maddî çıkarlar için kullanıp yanlış yorumlayanlara, haramları helâl, helâlleri haram göstermeye kalkışanlara karşı kesin bir uyarıdır. (bk. Ateş, I, 155-156; İbn Âşûr, 1,467-469; Kur'an Yolu:I/52-53)

Bu mealdeki ayetlerin anlattığı hususlar, gerçekten belli bir para karşılığı ayetlerin satımını gerçekleştirmek değildir. Bilakis, **"dinlerini dünyaya satmak."** Allah'ın indirdiği ayetlerinde ortaya koyduğu emir ve yasaklarını -fani dünya hayatının değersiz menfaati uğruna- çiğnemek, kalplerindeki imanlarına rağmen, şeytanın ve nefs-i emarenin telkinlerine boyun eğmek gibi süflî ve aşağılık bir konumun sergilenmesi söz konusudur.

Örneğin -Yahudilere hitap eden- Maide Suresinin 44. ayetinde **"Benim ayetlerimi az bir fiyata satmayın."** mealindeki ayetin sonunda **"Allah'ın indirdiğiyle hükmetmeyenler / tasdik etmeyenler kâfirlerin ta kendileridir."** ifadesi ile, Hristiyanlara hitaben gelen 47. ayetin sonunda da **"Allah'ın indirdiğiyle hükmetmeyenler / tasdik etmeyenler fâsıkların- yoldan çıkmışların ta kendileridir."** ifadesinde arz ettiğimiz hususu görmek mümkündür.

Hukuku icra ederken, Yahudi hâkimlerin rüşvet alarak -bile bile- yanlış ve haksız karar vermeleri, bu cümleden olarak recim hükmünü uygulamamaları veya sadece halk kesimine tatbik etmeleri; yine, insanların teveccühünü kaybetmemek, makamlarından olmamak için -bile bile- Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin vasıflarını gizlemeleri, Allah'ın ayetlerini değersiz bir menfaate satmak anlamına gelir.

[http://www.sorularlaislamiyet.com/article/14496/allah-in-ayetlerini-az-bir-menfaat-karsiliginda-satmayin-ayeti-nasil-anlasilmalidir-kur-an-ayeti-yazan-kitap-ve-levhalari-yazip-satmak-caiz-degil-midir.html]

Yorum

Yukarıda geçen meâlde ve diğerlerinde Allah Teâlâ'nın ayetlerini **"az bir karşılık" "az bir değer"** vb gibi ifade edilen mefhumun üzerinde düşünürken, ayetleri **"çok bir değer karşısında satabilir miyiz"** gibi fikir akla gelmiyor değil.

اِنَّ اللّٰهَ اشْتَرٰى مِنَ الْمُؤْمِن۪ينَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَۜ يُقَاتِلُونَ ف۪ي سَب۪يلِ اللّٰهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْداً عَلَيْهِ حَقاًّ فِي التَّوْرٰيةِ وَالْاِنْج۪يلِ وَالْقُرْاٰنِۜ وَمَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِه۪ مِنَ اللّٰهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذ۪ي بَايَعْتُمْ بِه۪ۜ وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظ۪يمُ

İnna(A)llâhe-şterâ mine-lmu/minîne enfusehum veemvâlehum bi-enne lehumu-lcenne(te)(c) yukâtilûne fî sebîli(A)llâhi feyaktulûne veyuktelûn(e)(s) va'den 'aleyhi hakkan fî-ttevrâti vel-incîli velkur-ân(i)(c) vemen evfâ bi'ahdihi mina(A)llâh(i)(c) festebşirû bibey'ikumu-lleżî bâya'tum bih(i)(c) veżâlike huve-lfevzu-l'azîm(u)

"Allah şüphesiz, Allah yolunda savaşıp, öldüren ve öldürülen müminlerin canlarını ve mallarını Tevrat, İncil ve Kuran'da söz verilmiş bir hak olarak cennete karşılık satın almıştır. Verdiği sözü Allah'tan daha çok tutan kim vardır? Öyleyse, yaptığınız alışverişe sevinin; bu büyük başarıdır." (Tevbe, 111)

Bu ayet ise insanın ahireti tercih ederek dünya nimetlerini terk etmesinin gerektiği izah ediliyor.

Sorun ise bence şurada başlıyor. Ayetler denilince insanlar sadece neden hep Kurân-ı Kerim ayetlerini ve alış verişinde hatim satan hocaları ve dini kendilerine alet eden din bezirganlarını zikrediyorlar. İşte bu konuyu düşünürken, tekrar bir soru daha geldi.

"Allah Teâlâ'nın ayetleri sadece Kurân-ı Kerim ayetleri midir? Her gördüğümüz ve bildiğimiz şey O'nun kudretinin tezahürü değil midir?

Sonra; **telif hakları, patent haklarım…kendi gayretimle elde ettiğim haklarım**… diyen insanlar. Düşünüyorum, bir fotoğrafçı çektiği manzaranın telif hakkı için Allah Teâlâ'ya ne ödedi? Bir çiçeğin renk ahengini uyumunu nasıl sağlayabilirdi ki, saniyelik gayreti karşılığında onu az bir değere satıyor. Bir başkası da çıkıyor, o anı ben hazırladım, yayınlayamazsın.

Akla gelmiyor değil "mal sahibi mülk sahibi" mevzusu.

Bu meyanda' Merhum Mehmed Emin Özlü [Kalaycı Baba] kuddise sırruhu'l-âlî Efendime sormuşlar.

"Dünyada en cömert kimdir?" Hazretin cevabını biraz usturuplu söyleyeyim.

"Hayat kadınları, canlarını pazarlıyorlar," demiş.

Cömertim diyenler bunun ince manasını çözebilirler mi?.

İnsanlar Simavna Kadısıoğlu Hz. Şeyh Bedreddin kuddise sırruhu'l-âlî Efendimizin buyurduğu üzere **"yarin yanağından gayri, her şey ortak olmalıdır"** dan fazla neyi birbirimizden esirgiyoruz. Allah Teâlâ, mal ve evlad için dünya ziyneti derken belki birçok manayı iredelememizi istemiştir.

Bu meyanda hatıramı nakledeyim. On seneye yaklaştı, bir gün evimi hırsızlar soymuştu. Evin altını üstüne getirmişlerdi. Gariban evi…Bir şey bulamamışlar, sadece bilgisayarımı alıp götürmüşlerdi. Tabiki rutin işlemler, polisler geldi.. Ancak geçenlerde çuvalladığım kitaplarımın bulunduğu kütüphane olduğu gibi duruyordu. Polislere demiştim ki, "**bu hırsızlar bu kitaplara neden değer vermezler**", Aslında kitapların olduğu kütüphane gözünde de bir bilgisayar vardı. Kitaplara bakmayınca onu da görememişler.

"Kitaplarım, dedim, insanlar size neden değer vermezler, hırsız sizi çalmaya değerli bulmuyor". Meğer hırsızlar, süfli hakikate ermiş kişiler olarak demişlerdi ki, **"aptalım, kitaba boşuna para verme, biz çalmaya değerli bulmuyoruz".**

Yılar geçti sevdiğim bir arkadaşımda, dürüstlük abidesidir. O da aynı sözü söyledi: **"Ben dedi kitaba para verecek kadar aptal mıyım?"**

Demekki **Biz aptalız, abdalız, deliyiz, kitap okuyup kendimizi heder ediyoruz.**

Hulasa, bir yere gelmiş olduğunu düşünen kalem yalamış, kafa çizmiş kardeşlerimiz var, Onlara sözümüz, eğer bilginizi birileriyle paylaşamazsanız, kapınızı açık tutmazsanız bugün

var yarın yok olursunuz. Çünkü hepimiz sahip olunan şeyi terk etmekle memur yaratılmış insanlarız.

Söz nerden nereye geldi. Allah Teâlâ'nın mülkünde alıp sattığını zannedenlerin vehimden fazla neleri vardır ki….

İhramcızâde İsmail Hakkı

BİR SAVAŞ DİNİ OLARAK İSLAM

[Müsteşrik görüşüyle yazılmış bir metin. olsa da okumanız gerekiyor]

İnanmış Muhammediler dört farklı biçimde toplanır.

1) Yükseklerden gelen bir sesin çağasıyla, gün içinde birkaç kez namaz kılmak için toplanırlar. Burada ibadet sürüleri denebilecek küçük ritmik gruplar oluşur. Her bir hareket önceden belirlenmiş ve bir tek yöne yöneltilmiştir: Mekke'ye. Haftada bir, Cuma namazlarında, bu sürüler kitle oluşturacak şekilde büyür.

2)İnanmayanlara karşı girişilecek Kutsal Savaş [Cihat] için toplanırlar.

3) Hac zamanında, Mekke'ye gitmek için toplanırlar.

4) Kıyamet Günü toplanırlar.

Bütün dinlerde olduğu gibi, gözle görülmeyen kitleler çok büyük önem taşır, ama İslam'da, diğer dünya dinlerindekinden çok daha güçlü bir biçimde, bunlar, birbirine karşıt konumda duran, gözle görülmeden çifte kitlelerdir.

Kıyamet Günü'nde sur'un sesi duyulunca, bütün ölüler mezarlarından kalkıp **"bir Bayrak altında toparlanan insanlar gibi",** Kıyamet Alanına koşarlar. Orada, bir yanda inananlar diğer yanda inanmayanlar olmak üzere birbirinden ayrılmış iki fevkalade büyük kitle halinde, Tanrı'nın huzurunda yerlerini alırlar; her bir birey Tanrı tarafından yargılanır.

Böylelikle bütün kuşaklardan insanlar toplanır ve her insan kendisini sanki bir gün önce gömülmüş gibi hisseder. Hiçbirinde, mezarında yatmış olabileceği ölçülemez zaman aralığına ilişkin hiçbir fikir yoktur; ölülerinde rüya ya da bellek yoktur. Ancak sur'un sesi hepsi tarafından duyulur. **"O gün insanlar dağınık gruplar halinde geleceklerdir."** Bu muhteşem anın "grupları" ve "izdihamı" Kuran'da sık sık yinelenir; bu, Muhammedilerin düşleyebileceği en kapsamlı kitle fikridir. Hiç kimse bugüne kadar yaşamış bütün insanların toplamından daha büyük bir sayıyı tasavvur edemez; üstelik burada bütün insanlar aynı noktada sıkışık bir şekilde durmaktadırlar. Bu, büyüyemeyecek olan tek kitledir; aynı zamanda en yoğun kitledir de çünkü her bir insan Yargıcıyla yüz yüze durmaktadır.

Ancak, boyutlarına ve yoğunluğuna rağmen, bu kitle baştan sona ikiye bölünmüş olarak kalır. Her insan kendisini neyin beklediğini bilir; bazılarının içinde umut, bazılarının içindeyse dehşet vardır. **"O gün ışıldayan, gülümseyen ve mutlu yüzler olacaktır. O gün karanlığın örttüğü, tozlu yüzler olacaktır. Bunlar kötülerin ve inanmayanların yüzleridir."** Her iş kaydedilmiş ve yazıyla kanıtlanabilir olduğundan, hükmün adaleti mutlaktır; hiç kimse kitlenin, müstahak olarak ait olduğu o yansından kaçamaz.

İslam'da kitlenin iki parçalılığı kayıtsız şartsız mevcuttur. İnananlarla inançsızlar ebediyen ayrıdırlar ve birbirleriyle savaşmaları mukadderdir. Din Savaşı kutsal bir görevdir ve böylelikle, daha az kapsayıcı bir biçimde olsa da, Kıyamet Günü'nün çifte kitlesi dünyevi her savaşta önceden canlandırılır.

Muhammediler hiç de daha az kutsal olmayan bir görevi, Mekke'ye haccı düşündüğünde, zihinlerinde çok farklı bir imge vardır. Bu imge, pek çok farklı ülkeden gelen kollarla tedricen oluşan, bir yavaş kitledir. İnananların Mekke'ye uzaklıklarına bağlı olarak, bu hac yolculuğu haftalar, aylar, hatta yıllar alabilir. Hayat boyunca haccı en az bir kez yapma yükümlülüğü, insanın bütün dünyevi varlığına renk katar. Bu hac yolculuğuna katılmamış insan gerçek

anlamda yaşamamıştır. Bu deneyim, inancın yayıldığı bütün alanları bir araya çeker ve onu ortaya çıktığı yerde toplar. Hacıların oluşturduğu kitle, barışçıl ve kendini bütünüyle hedefine ulaşmaya adamış bir kitledir. Görevi, inanmayanlara boyun eğdirmek değil, yalnızca belirlenen yere ulaşmak ve orada bulunmaktır.

Mekke büyüklüğündeki bir şehrin bu kadar kalabalık bir hacı topluluğunu içine alabilmesi müstesna bir mucize olarak değerlendirilir. 12. yüzyılın sonlarında hacı olarak Mekke'de bulunan ve bu ziyaretin ayrıntılı tasvirini yapan Mağribli İspanyol İbni Zübeyr, dünyanın en büyük şehrinin bile bu kadar çok insanı içine alamayacağı görüşündeydi; ama Mekke, ona göre, özel bir genişleme melekesine sahipti ve içinde taşıdığı fetusun boyutlarına göre küçülüp büyüyen bir rahme benzetilebilirdi.

Haccın en önemli anı Arafat düzlüğünde toplanıldığında yaşanır. Orada 700.000 kişinin bir araya geldiği kabul edilir. Eğer sayı bundan azsa, insanların arasında görünmeden duran melekler bu eksikliği telafi eder. [2015 yılında üç milyon hacı vardı]

Ancak barış günleri sona erince, yine Kutsal Savaş ortaya çıkar. En büyük İslam uzmanlarından biri şöyle der:

"Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellem savaşmanın ve savaşın peygamberidir... Arap dünyasında ilk başarısını cemaatinin istikbali için bir vasiyet olarak bırakır: kâfirlere karşı mücadele ve bu alan Allah'ın iktidarının alanı olduğu için inançtan çok, inancın iktidar alanının genişlemesi.

İslam uğruna savaşanlar için önemli olan kâfirlerin dinini değiştirmek değil, onlara boyun eğdirmektir."

Peygambere, Tanrı tarafından vahyedilmiş kitap olan Kuran, bu konuda kuşkuya hiçbir yer bırakmaz.

"Kutsal aylar sona erince, puta tapanları bulduğunuz yerde öldürün. Yakalayıp hapsedin ve pusuya yatın."'

Sh:146-148

ARAFAT'TA DURMA

Belki en etkileyici vaka Mekke'ye yapılan haccın zirvesi olan, "Arafat'ta durma"dır. Ritüele göre saptanmış bir günde, 600.000-700.000 hacı, Mekke'ye birkaç saatlik uzaklıktaki Arafat düzlüğünde toplanır. Hacılar düzlüğün ortasından yükselen çıplak bir tepe olan "Rahmet Dağı"nın etrafında büyük bir daire oluştururlar. **Saat ikiye doğru, güneş tam tepelerindeyken yerlerini alırlar ve güneş batana kadar orada ayakta dururlar. Hepsinin başı açıktır ve beyaz hacı giysileri (ihramlar) içindedirler. Tutkulu bir gerilim içinde, tepenin zirvesinden onlara hitap etmekte olan vaizin sözlerini dinlerler.** Vaaz, Tanrı'nın sürekli yüceltilmesinden oluşur ve hacılar buna bin kez tekrarlanan bir formülle karşılık verirler: "Emirlerini bekliyoruz ya Rab. Emirlerini bekliyoruz." Kimileri heyecanla içini çeker kimileri göğsünü döver. Çoğu o korkunç sıcaktan bayılır. **Ne var ki kutsal düzlükte uzun yakıcı saatler boyunca dayanabilmek çok önemlidir.** Ayrılma işareti ancak gün batımında verilir. Bilinen dini törenlerin en şaşırtıcılarından olan sonraki olaylar, başka bir bağlamda betimlenip yorumlanacaktır. Burada ilgilendiğimiz tek şey, bu saatler süren durgunluk anıdır. Giderek artan bir heyecan içindeki yüz binlerce insan o düzlükte tutulur. Allah'ın huzurunda ayakta dururlar ve ne pahasına

olursa olsun yerlerini terk etmezler. Yerlerini birlikte alırlar, ayrılma işaretini birlikte beklerler. Vaazla ve kendi sesleriyle heyecanlanırlar. **"Bekleyişleri"** defalarca tekrarladıkları formül dahilindedir. Algılanamayacak kadar yavaş hareket eden güneş her şeyi aynı parlak ışığa, aynı yakıcı parıltıya boğar. Güneş durgunluğun vücut bulmasıdır. Dini kitleler arasında kaskatı kesilmenin ve hareketsizliğin her derecesi bulunabilir; ama bir kitlenin bugüne kadar ulaşabildiği en üst düzeyde durağanlık, kitleye dışarıdan zor yoluyla dayatılandır. Herhangi bir çarpışmada her biri diğerinden daha kuvvetli olmak iddiasındaki iki kitle karşılaşır. Savaş çığlıklarıyla, kendisine olduğu kadar düşmanına da, daha kuvvetli olduğunu ispat etmeye çalışır. Çarpışmanın amacı diğer tarafı susturmaktır. Birlikte çıkardıkları yüksek perdeden sesler haklı olarak korkulan bir tehdittir; hepsi öldürülünce bu ses sonsuza kadar susturulmuş olur. En hareketsiz kitle düşman cesetlerinin oluşturduğu kitledir. Önceden yarattıkları tehlike ne kadar büyükse, onları hareketsiz bir yığın olarak görme arzusu da o kadar büyüktür. Onları böyle, savunmasız bir ceset yığını olarak görmek, yoğun ve kendine özgü bir duygu uyandırır, çünkü çok kısa bir süre önce canlı bir düşman, bir savaşçı, kana susamış biri olarak karşılarındaydı. Eski zamanlarda ölülerin oluşturduğu hareketsiz kitle hiçbir şekilde cansız olarak algılanmazdı. Hepsinin başka bir yerde birlikte bir biçimde yaşamaya devam edecekleri varsayılırdı; oradaki yaşamlarının temel olarak bilinen biçimde olacağı düşünülürdü. Savaş alanında ceset olarak yatan düşmanlar, gözlemleyenler için durgun kitlenin en uç örneğini temsil ederdi. Ne var ki bu kavram bir derece daha ileri götürülebilir. Katledilmiş düşmanın yerine, herkesin olan toprağın her yerinde yatan ve yeniden dirilmeyi bekleyenler, bütün ölüler konabilir. Ölen ve gömülenlerin hepsi onların sayısını artırır. Bugüne kadar yaşamış herkes oraya aittir ve bu insanlardan sayılamayacak kadar çok vardır. Aralarındaki toprak, yoğunluk oluşturur ve ayrı ayrı yatıyor olsalar bile birbirlerine yakın oldukları hissedilir. Orada sonsuza kadar, Kıyamet Gününe kadar yatacaklardır. Dirilme anına kadar yaşamları durgunluğunu sürdürür ve bu an onları yargılayacak olan Tanrı'nın huzurunda toplanmalarıyla aynı ana rastlar. Bu iki anın arasında hiçbir şey olmaz. **Orada bir kitle olarak yatarlar; bir kitle olarak yeniden ayağa kalkarlar. Durgun kitlenin gerçek ve anlamlı olmasının en büyük kanıtı Dirilme ve Kıyamet Günü kavramlarının gelişmiş olmasıdır**

Sh:38-40

ARAFAT'TAKİ HACILARIN EMİR BEKLENTİSİ

Mekke'ye yapılan haccın en önemli anı ve gerçek doruk noktası, Mekke'den uzak bir mesafede yer alan Vukuf yada "Arafat'ta Durma"dır. Devasa sayıdaki hacı, kimi zaman 600.000-700.000 kişi orada toplanır Çiplak tepelerle çevrili bu düzlükte "Allah'ın huzurunda durur"; hepsi, düzlüğün ortasında dikilen "Merhamet Dağı"na doğru yığılırlar. Bir zamanlar Peygamberin kendisinin durduğu bu tepenin zirvesinden, bir vaiz dini bir söylev verir. Kitle Lebbeyk ya Rab, lebbeyk" diye haykırır: "Emirlerini bekliyoruz ya Rab, emirlerini bekliyoruz." Bu haykırış gün boyunca tekrarlanarak taşkınlık düzeyine çıkar. Sonra, sel anlamına gelen ve Ifadha [2] adı verilen bir tür ani kitle-korkusuyla birlikte, herkes vecd içinde, bir sonraki yer olan Müzdelife'ye varana kadar koşar; Müzdelife'de geceyi geçirip, ertesi sabah oradan Mina'ya yola çıkarlar. **Paldır küldür, birbirlerini iterek ve üstlerine basarak koşarlar; genellikle bir kısmı hayatını kaybeder.** Mina'da çok sayıda hayvan kurban olarak kesilir ve etleri derhal paylaşılıp yenir. Toprak kurbanların kanıyla yıkanır ve üstü etrafa saçılmış hayvan artıklarıyla kaplanır. Bu Arafat ta Durma" dini bir kitle tarafından açığa vurulan emir beklentisinin en

şiddetli haline ulaştığı andır. “Emirlerini bekliyoruz ya Rab, emirlerini bekliyoruz.” Kitle tarafından, hem de bu denli yoğun bir kitle tarafından tekrar tekrar yinelenen bu formül durumu açıkça ifade eder. “Allah’a teslimiyet” olarak İslam, burada en basit haline, insanların Tanrı’nın emirlerinden başka hiçbir şeyi düşünemedikleri ve bu emirler için tutkuyla yalvardıkları bir duruma indirgenmiştir. Verilen işaretle birlikte onları saran ani korkunun inandırıcı bir açıklaması vardır: İnananlar bunun bilinçli olarak farkında olmasalar da, burada emrin orijinal karakteri —kaçmaya zorlanma— ortaya çıkar. Toplu beklentilerinin şiddeti kutsal emrin etkisini, emrin orijinal olarak taşıdığı niteliğe, kaçma emrine geri döndürecek kadar artırır. Tanrı’nın emri insanları kaçışa yöneltir. **Hacıların geceyi Müzdelife’de geçirmelerinden sonra, olayın ertesi gün de sürdürülmesi, emrin etkisinin hâlâ tükenmediğini gösterir. İslami inançlara göre, insanlara ölüm Tanrı’nın dolaysız emriyle gelir. Bu, hacıların kaçışlarının sonunda Mina’da kestikleri hayvanlara devrederek kaçmaya çalıştıkları ölümdür.** Bu hayvanlar, pek çok dinde bildik olan bir yer değiştirmeyle, insanların yerine yok olurlar: İbrahim ile İshak’ın aleyhimesselâm öyküsünü anımsayabiliriz.

Böylelikle hacılar, Tanrı’nın onlar için düşündüğü ölümden kaçarlar. Kendilerini onun emrine teslim ederler, öyle ki önünden kaçmışlar ama ondan istediği kanı sakınmamışlardır; toprak kesilen hayvanlann kanıyla yıkanmıştır.

Emrin doğasını, bu Vukuf, “Arafat’ta Durma”, ardından gelen Ifadhaya da kitlesel kaçış kadar güçlü bir biçimde örnekleyen başka hiçbir dini gelenek yoktur.

İslam, her halükârda, emirlerin orijinal doğrudanlığının çoğunu koruyan kuralları olan bir dindir, emir beklentisi ve genel olarak emir en saf ifadesini Vukuf ve Ifadha'da bulur.

Sh:316-316

Kaynak: Elias Canetti, Kitle ve iktidar, Çeviren :Gülşat Aygen, Kitabın özgün adı: Masse und Macht, Ayrıntı, 2006, İstanbul

[1] Müsteşrikler Müslümanları bu terimle İseviler, Museviler kategorisinin içine alıp eşleştirmeye çalışıyorlar. Allah Teâlâ, Kurân-ı Kerim’de buyurduğu üzere İslâm’ı din ismi kabul eylemiştir.

[2] İfada Tavafı: Hacı, Mina’dan Mekke’ye döndüğünde yedi şavt ile Kabe’yi tavaf eder ve iki rekat tavaf namazı kılar. Sonra Zemzem kuyusuna gelip su içer ve daha önce sa’y yapmamışsa Safa ile Merve arasında sa’y yapar.

Hacı, İfada tavafından sonra büyük ihramdan da çıkmış olur. Böylece ihram yasaklarının tamamından kurtulmuş olur. Sonra da gelecek üç günde üç cemreyi taşlamak için Mina’ya gider.

RUHTAKİ STALİN (1973-7)

Ursula Kroeber Le Guin Diyor ki;
Kadınlar, Rüyalar, Ejderhalar

BİR BİLİMKURGU ROMANI TASLAĞI

Bir gemi mühendisi olan kahramanımız Y., ülkesinde Devrim en nihayet patlak verdiğinde yabancı bir ülkededir. Hayatı boyunca hep radikal bir devrimci olmuş, bu uğurda çeşitli kereler tutuklanmış, sorgulanmış, hapse mahkûm olmuş ve evinde gözaltında tutulmuş biridir Y., bu yüzden yeni çağın doğuşunu kutlamak için hemen ülkesine döner.

Yetenekli bir yazardır; eski düzenin sansüründen kurtulur kurtulmaz hayat dolu, putları kırmayı hedefleyen denemelere girişen genç bir yazar grubuna katılır. Ancak özgürlük dönemi yalnızca birkaç yıl sürer. Devrim zorlukla kazandığı zaferi sağlamlaştırıp etkili bir yönetim oluşturacak şekilde katılaşırken, Y. onunla birlikte katılaşmaz, aykırı biri olarak kalır. Konumu bağımsız, ironik ve eleştireldir. Hiçbir değeri ya da ödülü sorgulamadan kabullenmez. Bu yüzden yeni hükümet onu, tıpkı eski hükümet gibi, yurtsever olmayan, yıkıcı ve tehlikeli biri olarak görür. Y. buna pek aldırmaz; tehlikeyi sever. Yazmaya devam eder. Yaratıcı gücünün doruğundayken bir roman yazar. Bir bilimkurgu romanıdır bu; olumsuz bir Ütopyadır. Ulusunun giderek katılaşmasına ve otoriterleşmesine karşı parlak bir tanıklık ve tutkulu bir hürriyet savunusudur. Romantik, yaratıcı, zekice yazılmış, güçlü ve güzel bir kitaptır; belki de yazılmış en iyi bilimkurgu romanıdır. El yazmasının yayımlanmadan önce hükümet tarafından onaylanması gereklidir. Onaylanmaz.

Üç yıl sonra, el yazmasının bir kopyası yurt dışına kaçırılarak basılır; çeviriler yapılır ve kitap birçok dilde yayımlanır – yalnızca kendi dilinde, kendi ülkesinde yayımlanmaz.

On yıl sonra bürokratların ve hükümetin gözüne girmek için çırpınan başka yazarların kendisine karşı yürüttüğü aralıksız kampanyadan yılan Y., devlet başkanından ülkeyi terk edebilmek için izin ister. **"Ülkemizde küçük insanların önünde eğilmeden büyük edebi fikirlere hizmet etme imkânı doğar doğmaz geri dönme hakkım saklı kalmak kaydıyla,"** der mektubunda, **"yurt dışına çıkmak için izin istiyorum."** **Pek alçakgönüllü bir mektup sayılmaz bu, ama gene de izin verilir. Paris'e gider. Geride kalan dostları birer birer, sansür tarafından, mahkeme ve hapis yoluyla, ya da idamla susturulur. Y. yalnızca görünürde kurtulmuştur;** toplama kamplarındaki ya da toplu mezarlardaki dostlan kadar sessizdir artık. Ekmeğini kazanmak için film senaryoları yazar, ama dişe dokunur hiçbir şey yazmaz. Yedi yıl sürgünde yaşadıktan sonra ölür.

Ölümünden otuz altı, kitabın yazılmasından elli iki yıl sonra, 1973'te, büyük romanı hâlâ kendi ülkesinde yayımlanmamıştır.

Bu gerçek bir roman, bir biyografi taslağı kuşkusuz. Y., Yevgeni İvanoviç Zamyatin; benim gelmiş geçmiş en iyi bilimkurgu eseri olarak gördüğüm romanının İngilizce adı ise We (Biz)– Rusya'da bir anlamda bir ada bile sahip değil. Yok. Sansür edildi.

PİYASA SANSÜRÜ ÜZERİNE

Zamyatin'in hayatı bir trajediydi; ama aynı zamanda bir zaferdi de, çünkü düşmanlarına karşı hiçbir zaman güç kullanmadı, asla şiddete başvurmadı, kin bile gütmedi. Bildiğini söyledi, yüksek sesle ve açık seçik, zekice ve cesaretle, sevdiği şeylere ihanet etmeden konuşabildiği sürece; sürgünde artık bunu yapamaz hale geldiğinde ise, sustu.

Zamyatin'i unutmamakta fayda var, çünkü Amerika'da ne zaman sansürden söz etsek sızlanma eğilimindeyiz. Radikaller kurulu düzenden şikâyet ediyor, Beyaz Saray basından şikâyet ediyor – adil değilsiniz, taraf tutuyorsunuz, gerçeği gizliyorsunuz – hele bir durun, canınıza okuyacağım.

Sindirmeyi, baskıyı ve sansürü –kurumsallaşmış iktidarın olduğu her yerde sansür de vardır– yenmenin tek yolu, bunları reddetmektir. Misilleme yapmak değil –sen beni susturmaya çalışırsan, ben de seni susturmaya çalışırım– hem araçlarını hem de hedeflerini reddetmek. Tümüyle üzerinden atlamak. Onlardan daha büyük olmak. Zamyatin'in yaptığı tam da buydu işte. Ruhen düşmanlarından büyüktü ve onların küçüklüğünün kendisine bulaşmasını, ufalmayı bilinçli olarak reddetti. Küçük pis oyunlar oynamadı. Stalin'i ruhuna sokmadı.

Bu tür bir bilinçli reddin yanma bile yaklaşabilmek için, sansür sorununun tümünü, acilen ve dürüstçe ele almalıyız. Pornografik diye adlandırılan malzemenin sansür edilmesi meselenin yalnızca bir, ve kanımca merkezi olmayan, yanı. Ancak Yüksek Mahkemenin son gerici kararı, savaşı bu cephede açtı. Aynı şekilde, ABD'de doğrudan siyasal sansür, yine meselenin yalnızca bir yanı. Hükümet istediği şeyi "Gizli" diyerek gömdüğünde, ya da polis ve Vergi Bürosu Marksist (ya da öyle olduğundan şüphelenilen) yazarları taciz etmekte kullanıldığında aciliyet kazansa da, bu hâlâ –henüz– merkezi mesele değil. Yalnızca bazılarımızı ilgilendiriyor. ABD'deki her yazarı, basılan her kitabı ilgilendiren şey, piyasanın sansürüdür.

Biz totaliter bir devlet değiliz; bir demokrasiyiz hâlâ, yalnızca isimde değil, ama kapitalist bir demokrasi, bir şirketler demokrasisi. Bizim sansür biçimimiz, kurumlarımızın doğasından çıkar. Bizim sansürcülerimiz, pazar yerinin putları.

Bu nedenle bizim sansür biçimimiz alışılmadık ölçüde akışkan ve değişken; hiçbir zaman onu tam olarak tanımladığınızdan emin olamıyorsunuz. Bastırma, siz farkına varmadan önce oluyor; gözlerinizin arkasında.

Bize "Hükümeti eleştirmeyeceksiniz; mutsuz şeyler yazmayacaksınız. Anavatanın kahraman askerlerini ve hidroelektrik santrallerdeki mutlu işçileri yazacaksınız. Sosyalist Gerçekçi

olacaksınız ve gülümseyeceksiniz," diyen bir Jdanov'umuz yok. Böyle emirler verilmiyor; olumlu ya da olumsuz mutlak standartlar yok. Pazar yerindeki tek standardımız, Satar mı? Bu ise içkin olarak çok geniş ve sürekli değişen bir standart.

Piyasanın hükmettiği yerde, moda hükmeder. Güzel sanatlar, tıpkı giyim, aşçılık ve ev dekorasyonu, vs. sanatları gibi, sürekli bir değişim baskısına maruz kalırlar; çünkü yenilik, kaliteden bağımsız olarak, pazarlanabilir, reklamı yapılabilir bir değerdir. Bu tabii ki çok sınırlı bir yenilik türüdür. Etek boyu beş santim aşağı ya da yukarı; yaka bir santim daha geniş; bu yıl roman öldü, ama kurgusal gazetecilikte müthiş iş var; bilimkurguda Kıyamet bitti, Çevrecilik moda. Pop sanatı denilen şey, bir meta olarak sanatın gerçek özüydü; çorba kutuları. Sahici yenilik, sahici özgünlük şüphe çeker. Tanıdık bir şeyin yeniden ısıtılıp önünüze sürülmesi değilse, ya da biçimde deneysel ama içerikte açıkça önemsiz ve sinik değilse, güvenli değildir. Oysa güvenli olmalıdır. Tüketicileri rencide etmemelidir. Tüketicileri değiştirmemelidir. Onları şoke etmek, epater le bourgeois **[burjuvayı sersemletmek],** kesinlikle yapılabilir şeyler; yüz elli yıldır yapılmakta olan bu, bu meslekteki en eski oyun. Şoke edin onları, sarsın, gıdıklayın, kıvranıp çığılık atsınlar ama sakın düşündürmeyin. Eğer düşünürlerse, gelip bir kutu çorba daha almayabilirler.

Bence, modern sanatçının elindeki neredeyse sınırsız biçim özgürlüğü, sanatın bu önemsizleştirilmesinin bir fonksiyonu. Eğer sanat yaratıcıları ve tüketicileri tarafından ciddiye alınırsa, bu sınırsız müsamaha ortadan kalkar ve gerçekten devrimci ihtimaller belirir. Eğer sanat ahlaki bir anlamı olmayan bir spor gibi görülürse, ya da akli bir anlamı olmayan bir kendini ifade biçimi olarak görülürse, ya da toplumsal anlamı olmayan pazarlanabilir bir meta gibi görülürse, her şey mümkündür artık. Bir uçurumu plastik bir filmle kaplamak, Şistine şapelinin kubbesine Adem'in Yaratılışını resmetmekten ne daha az yaratıcıdır, ne de daha fazla. Ama eğer sanatın ahlaki, entelektüel ve toplumsal bir içeriği olduğu, gerçekten bir şeyler söylemenin mümkün olduğu kabul edilirse, sanatçı açısından öz disiplin yaratma eyleminin önemli bir unsuru haline gelir. İzleyici tarafında ise, komisyoncular söylenmeye başlar. Yayıncılar, galeri sahipleri, girişimciler, üreticiler, pazarlamacılar huzursuz olurlar. Bu işe para için girdikleri ölçüde, sanatın ciddiye alınmaması onları mutlu eder. Çorba kutuları çok daha kolaydır. Ürünlerinin satmasını isterler; paranın çabuk geri dönmesini, ürünlerin kendiliğinden çabuk eskiyebilir olmasını.

> ["Bu işe para için girdikleri ölçüde" ifadesi tabii ki birçok yayınevini -en azından kurgu ve şiir bölümlerini- bu suçlamanın dışında bırakıyor. Ama sözünü ettiğim şeyin mükemmel bir örneği olarak, reklam yoluyla "best-sel-ler" yaratma gayretlerine, ya da birçok büyük BK yayıncısının yayım ve dağıtım alışkanlıklarına bakılabilir.]

Büyük, dayanıklı, gerçek, korkutucu şeyler istemezler.

Bazen şu anda yaşayan en korkutucu insanın Aleksandr Soljenitsin olduğunu düşünüyorum. Stalin ve Hitler'le aynı dünyada, Joe McCarthy ve G. Gordon Liddy ile aynı ülkede yaşadım, bunların hepsi beni korkuttu. Ama hiçbiri Soljenitsin kadar korkutmadı, çünkü hiçbirinde onun gücü yoktu: Bana Doğru mu yapıyorum? sorusunu sordurma gücü.

Acaba bu ülkeden bir Soljenitsin (bir Pastemak, Zamyatin ya da Tolstoy) çıkmamasının nedeni, çıkabileceği ihtimaline inanmamamız olabilir mi diye düşünüyorum. Çünkü biz sanatın gerçekliğine inanmıyoruz. Rusların tuhaf tarafı, sanata, sanatın insanların zihinlerini değiştirebileceğine olan inançları. **Bu yüzden sanatı sansür ediyorlar. Aynı nedenle de bir Soljenitsin'leri var. Her ülke hak ettiği hükümeti bulur, derler.** Bence bunu "Her ülke hak ettiği sanatçıları bulur," diye tamamlamak gerekir. [(Yazarın notu, 1978): Bunlar 1970'li yılların başlarında, Soljenitsin henüz Sovyetler Birliği'nden ayrılmadan önce yazılmıştı.]

BİR NATÜRALİST ROMAN TASLAĞI

Kahramanımız X., boş vakitlerinde öyküler yazan bir matematik öğretmenidir. İki öyküsünü bilimkurgu dergilerine yollar; dergiler öykülerini basarlar ve zamanla BK meraklılarıyla tanışmaya başlar. Bir yazarın hayatının nasıl olduğunu gördükçe, bundan giderek daha çok hoşlanır. Sonunda matematik öğretmenliği yeter artık, diye düşünür. Ben yazarım; büyük Y ile.

Ama karnını da doyurması lazımdır.

Bu yüzden planladığı dev romanı yazmaya başlamadan önce, para kazanmak amacıyla, o sıralarda moda olan **"kılıç ve büyü"** tarzında Vizıgot Vulg adlı bir kitap yazar. Roman tutar. Yayıncısı bunu bir dizi haline getirmesini ister. O da diziye başlar. Sekiz yıl sonra, hâlâ Vizigot Vulg kitapları yazmaktadır. Sonuncusunun (No. 14) adı Eldirtch Ichor'un Kaybolan İffeti.

Alternatif son: **Dev romanını yazmaya başlar, ama bir arkadaşı o aralarda porno işinde iyi para olduğunu söyler ve ona aracılık yapmayı önerir. Sekiz yıl sonra hâlâ porno kitapları yazmaktadır. Sonuncusunun adı Derin Koltukaltı.**

Alternatif son 2: Porno değil de çizgi roman. Ya da pembe diziler. Ya da uluslararası casusluk romanları. Ama o ciddi romanını hâlâ yazacak, hele şu klima aletinin ve elektrikli konserve açacağının taksitleri bir bitsin.

Alternatif son 3: Romanını yazar. İyi bir romandır ve iyi satar. Ama basılmış halini gördüğünde anlar ki, tam istediği roman değildir bu. Bir ilk romandır ve daha öğrenmesi gereken çok şey vardır; ama öğrenebileceğinden de emindir. İkinci kitap daha iyi olacaktır; eğer mesleğini iyi öğrenirse, ondan bir sonraki kitabı da yazılmış en iyi BK romanı olacaktır. Ama ilk romanı bir sinema yapımcısının eline geçer. Sinema telif hakkı olarak elli bin dolar

önerirler. **Kendine geldiğinde eşyalarını toplayıp Hollywood'un yolunu tutmuştur bile. Ve sekiz yıl sonra, başarılı bir sinema ve TV senaryo yazarıdır artık.** **Yazdıkları filme çekilmeden önce büyük ölçüde değiştirilir; iğdiş edilir bile diyebilirsiniz, ama yılda altmış bin dolar kazanan biri için nedir ki bu?** İkinci romanını yazmaya bir türlü sıra gelememiştir, ama yazacak; hele şu ısıtmalı yüzme havuzunun ve dokuzuncu karının taksitleri bir bitsin.

Sonunda, ün ve servet dolu bir hayat yaşadıktan sonra ölür.

Otuz altı yıl sonra, elli iki yıl sonra, dev romanı ülkesinde hiç yayımlanmamıştır. Ya da herhangi bir ülkede. Hiç yayımlanmayacak. Hiç yazmadı ki. Sansürcünün yargısını kabul etti. Toplumunun değerlerini sorgusuz sualsiz kabul etti. Sorgusuz sualsiz kabulün bedeli sessizliktir.

(Kim bu?)

AYRICALIK, PARANOYA, EDİLGENLİK

Bay X.'in hikâyesinin en üzücü yanı, onun özgür bir insan olmasındadır. Hepimiz özgürüz. Yalnızca sik ve bok yazmakta ve "America"yı "k" ile yazmakta değil; canımızın istediğini yazmakta özgürüz. Bu özgürlüğü, bu yüzyılın ilk yarısında sanatçılar ve adil hukuk ve devlet adamları bizim için kazandı; büyük kısmı 1783 Anayasası ile sağlanmıştı zaten. Özgürlük var. Özgürüz, belki de bir sanatçının ya da kamuoyunun bugüne dek olmadığı kadar özgürüz.

[Not (1989) Özgürlüğümüzle ilgili sorun "biz"in kim olduğunda yatıyor tabii. Örneğin, **"Adil adamların bizim için kazandığı" özgürlük, büyük ölçüde "adamlar için" bir özgürlüktü, kadınlar için değil.** Neyse ki özgürlük, dıştalayıcı olmaktan uzaklaşır giderek, karşılıklı olmaya doğru yaklaşır; tüm despotların bildiği gibi, ne kadar fazla özgürlük varsa, halk o kadar daha fazla özgürlük ister. Tarihsel açıdan, erkeklerin oy hakkı olmadan, adınla-rın oy hakkı olamazdı. Ve kadınlar geçtiğimiz yüzyılın adil kadınlarının başlattığı, kendimiz için özgürlük kazanma ve koruma mücadelesini sürdürdükçe, erkekler de kendilerini o ölçüde özgürleşmiş hissedecekler.]

Geçenlerde Giovanni Grazzini'nin Soljenitsin üzerine yazdığı ilginç kitapta şu bölüme rastladım:

> ***Kültür sanayii, kibir, iktidarın ellerinden kayıp gittiğini gören entelektüellerin öfkesi, Batılı yazarların görüşünü öylesine karartmış ki, polis tarafından izlenmemenin bir ayrıcalık olduğuna inanıyorlar.***

Gerçekten de pek uyanık değilim galiba. Grazzini'nin ne demek istediğini anlayana kadar, üç gün boyunca bu cümleyle uğraştım. Tabii ki polis tarafından izlenmemenin bir ayrıcalık değil, bir hak olduğunu kastediyordu.

Devrimci bir belge olan [ABD] Anayasa[sı], bu konuda tamamen sarih. Bize konuşma özgürlüğü tanımıyor, sağlamıyor, vermiyor. Hükümete böyle bir otorite tanımıyor bir kere. Konuşma özgürlüğünü bir hak, bir olgu olarak kabul ediyor.

Hiçbir hükümet bu hakkı tanıyamaz. Ya kabul eder, ya da reddeder ve zorla bastırmaya çalışır.

Bizim hükümetimiz çoğunlukla kabul ediyor. Rusya hükümeti çoğunlukla reddediyor. Ancak biz Zamyatin'in ya da Soljenitsin'in sahip olmadığı bir ayrıcalığa sahip değiliz. Yalnızca aynı, elimizden alınamaz hakka sahibiz.

Ama onlar kendi haklarını kullandılar. Harekete geçtiler. Ya biz?

Bir zamanlar bir öyküm, Playboy dergisinde "U. K. Le Guin" adıyla yayımlandı. Çünkü, editör öyküyü kabul ettikten sonra, kuruluştan başka biri bana bir mektup yazarak adımın yalnızca ilk harfini kullanmak için izin istedi; dokunaklı gerekçesi de şuydu: "Okurlarımızın çoğu kadın yazarların öykülerinden korkuyorlar." O zaman bu fikir bana yalnızca komik gelmişti, o yüzden kabul ettim, hatta şaşırtmacayı daha da ileri götürerek "Yazarlar Hakkında" sayfasına yolladığım biyografik notta **"U. K. Le Guin'in öyküleri U. K. Le Guin tarafından değil, aynı adda başka biri tarafından yazılmıştır,"** diye yazdım. Bu konu hakkında daha fazla düşünmediğimi hatırlıyorum; hafifçe eğlenmiş, biraz da kızmıştım, ama yazarlarına bu kadar iyi para verdiklerine göre o kadar da kapris yapacaklar diye düşündüm herhalde. **Böylece çalışmam sansürlenmiş olarak yayımlandı. Yani ilk adım, başka bir deyişle cinsiyetim bastırılmıştı. Bu tek ama oldukça önemli kelimenin bastırılması, bildiğim kadarıyla, Piyasa Sansürünün herhangi bir eserime tek doğrudan müdahalesidir. Eserlerimde Piyasa Sansürünün başka etkileri mutlaka vardır, ama doğrudan değil. Bu olayı bu yüzden anlattım. Çok açıktı. Ama gene de kabul etmiştim. Tabii bu gibi şeyler artık daha da açık; hepimizin bilinci yükseldi. Ama ben 1968'de feministtim**...[Not (1989) Yani, olmaya başlıyordum diyelim.]

Niçin davayı sattığımı görememiştim?

Resmi kurallar, "yapacaksın" ve "yapmayacaksın" emirleri olmadığında, insanın sansüre uğradığını fark etmesi bile güçtür. **Hiç acıtmaz çünkü. Hele kişinin kendi kendini olabildiğine, acımasızca sansür etmekte olduğunu görmesi daha da güçtür; çünkü bu kendi kendini sansür eylemine (eksiksiz bir toplumsal onayla) "piyasa için yazmak" denir. Hatta bazı yazarlar için bunu yapmak, "profesyonellik" denilen o tapınılası varoluş durumunun kıstasıdır, meslekteki parolasıdır.**

Gerçekten de serbest teşebüssle kendi kendini sansürü ayırt edebilmek, huzursuz edici dozda uyanıklık gerektirir. Bu da kolaylıkla paranoyaya dönüşebilir.

Yani bir kitap yalnızca kötü yazıldığı için de reddedilebilir. Editörler zevk, vasıf ve standart sahibi insanlardır. Son derece kötü sayısız yazarın savunmasıdır "Eserimi basmaya korkuyorlar!" Bu tayfaya dahil olmak ve her reddiyede bir komplo bulmak çok kolay tabii. Nasıl emin olabiliriz?

Konusu tehlikeli bulunduğu için birçok yayıncı tarafından reddedilen kitaplar hakkında sürüyle dedikodu dinledim, ama işin aslını bilmiyorum. Bilene kadar da bu vakaları tartışamam. Ama BK alanındaki bu tür bazı vakalar hakkında bir tahmin yürütebilirim. **Kitaplar "isyankâr" ya da "şoke edici" (bugün her ne anlama geliyorsa bu) değildir de ciddidir, ahlaki, etik ve toplumsal olarak ciddi; bu ciddiyet de yayıncıları kitapların güvenilmez yatırımlar olduğunu düşünmeye itmiştir.**

"Ciddi" yetersiz bir kelime. Keşke başka bir kelime bulabilsem; ama "içten" Başkan Nixon tarafından, "sahici" de havalı eleştirmenler tarafından katledildi. Kastettiğim özellik "dürüstlük" (integrity). Dürüstlük ve zekâ. Bir yazar önemli bir konuyu enine boyuna düşünür, yüreğinin derininde hisseder ve söyleyeceğini açıkça söyler; işte bunu kastediyorum. "Açıkça"dan meramım mantıklı olması, izahat veren bir düzyazı ile yazılması ya da natüralizm gibi bir araç değil; sanatta açıklık son derece ince, karmaşık ve belirsiz de olabilecek bir amaca uygun aracı bularak sağlanır. Bu tür araçların becerikli bir biçimde kullanılması yazarın sanatıdır. Bunu yapmak ise önemli ölçüde acıya malolur sanatçıya.

Son zamanlarda "best-seller" olan fantezi kitabı Martı Jonathan Livingston'e ciddi bir kitap; kesinlikle içten. Aynı zamanda entelektüel, duygusal ve etik açılardan da önemsiz ve sıradan. Yazar konusunu enine boyuna düşünmemiş. Bu ülkede üzerinde uzmanlaştığımız pek güzel paketlenmiş Hazır Cevaplardan birini sürüyor önümüze. Eğer çok hızlı uçabileceğinize inanırsanız, diyor, o zaman uçarsınız. Eğer gülümserseniz, her şey yolunda. Bütün dünyada işler yolunda. Gülümsediğinizde bilirsiniz ki Kamboçya'da kangrenden ölen adam, Bangladeş'te açlıktan ölen dört yaşındaki çocuk, kanser hastası kapı komşunuz kadın, hepsi kendilerini daha iyi hisseder ve onlar da gülümser. Bu hüsnükuruntu, acının, yenilginin ve ölümün varlığının bu umursamaz reddi, yalnızca çok başarılı Amerikan yazarları için değil, Zamyatin'in "başarısız" olduğu yerde "başarılı" olan, Stalin Ödülü sahibi, dehşet verici iyimserlikteki Sovyet yazarları için de tipik bir durum. Bir kere soru sormayı bırakırsanız, bir kere Stalin'i ruhunuzdan içeri kabul ederseniz, artık yalnızca gülümseyebilirsiniz, gülümseyebilirsiniz, gülümseyebilirsiniz.

Tabii bu gülümseme umutsuzluk sırıtışına da dönüşebilir - kimi sofistike okurlar arasında moda olan deyişle, bir kurukafa sırıtışına. Örneğin BK son zamanlarda eğitici ve dehşet verici "korkunç gelecek" portreleriyle dolu: insanların birbirlerini yeşil kurabiyeler biçiminde yedikleri çok kalabalık dünyalar; Toplumsal Darwinci modaya uygun davranan, değişime

uğramış atom savaşı sonrası yaratıkları; kirlilikten bölüm başına bir milyar hızıyla ölen dokuz milyar insan, vesaire. Bunu ben de yaptım; suçumu kabul ediyorum. Kendimi suçlu da hissediyorum. Çünkü bunların hiçbiri gerçek düşünce ya da gerçek bir adanmışlık içermiyor. Uygarlığın ölümü, bir türün ölümü, cinayet romanlarında bir kişinin ölümü gibi kullanılıyor – okurlara ucuz heyecan sağlamak için. Yazar bir nüfus artışı ya da evrensel kirlenme ya da atom savaşı resmi tutuyor, herkes de Aaah, Uuuf, Bööğh demeye başlıyor. Bu gayet içten, "yürekten" bir tepki, ama bir akıl ya da ahlak eylemi değil..

İnsan yalnızca yüreğiyle yaşamaz. Tepki, eylem değildir.

Umutsuzluk romanlarının niyeti uyan yapmaktır çoğu kez, ama bence, tıpkı pornografi gibi, vardıklan yer çoğunlukla kaçış edebiyatıdır; yani eylemi ikame ederler, gerilimi azaltırlar. Bu yüzden iyi satarlar. Yazar ve okur için çığlık atma bahanesi oluştururlar. Yürekten bir tepki, o kadar. Şiddete otomatik bir tepki – düşünmeyen bir tepki. Çığlık atmaya başlayınca, soru sormayı da bırakımşsınızdır.

Aksine bütün iddialara rağmen, bilim "nasıl"ı tarif etmek yerine "neden" diye sormaya başladığında teknolojiden fazla bir şey olur. "Neden" diye sorduğunda Görecelik kuramını keşfeder. "Nasıl"ı göstermekle yetinince atom bombasını icat eder ve elleriyle gözlerini örterek Tanrım, ne yaptım ben? der.

Sanat yalnızca "nasıl"ı ve "ne"yi gösterdiğinde, ister iyimser isterse de umutsuz olsun, sıradan bir eğlencedir. "Neden" diye sorduğunda ise, yalnızca duygusal tepki olmaktan çıkıp gerçek bir söz söylemeye, aklı başında, etik bir seçime doğru yükselir. Edilgen bir yansıma olmaktan çıkar ve bir fiil olur.

İşte o zaman da hükümet ve piyasa sansürcüleri sanattan korkmaya başlarlar.

Ama sansürcülerimiz yalnızca yayıncılar, editörler, dağıtımcılar, reklamcılar, kitap kulüpleri ve örgütlü kitap eleştirmenleri değil. Sansürcülerimiz yazarlar ve okurlar da. Sizsiniz ve benim. Kendi kendimizi sansür ediyoruz. Biz yazarlar ciddi şeyler yazamıyoruz, çünkü – haklı olarak– satmayacağından korkuyoruz. Okur olarak da ayrım yapmayı beceremiyoruz; pazar yerinde ne satılıyorsa, edilgen bir biçimde kabul ediyoruz; satın alıyoruz, okuyoruz, unutuyoruz. "Seyirci" ve "tüketici"yiz yalnızca, okur filan değil. Okumak edilgen bir tepki değildir, zihni, duyguları ve iradeyi işin içine karıştıran bir eylemdir. "Best-seller" olduğu için berbat kitapları kabul etmek, katışıklı yiyecekleri, kötü yapılmış makineleri, üçkâğıtçı hükümetleri, askerlerin ve şirketlerin diktatörlüğünü kabul etmekle, bunları övmekle, bunlara Amerikan Hayat Tarzı ve Amerikan Rüyası demekle aynı şeydir. Gerçekliğe ihanet etmektir. Her ihanet, kabul edilen her yalan, bir sonraki ihanete, bir sonraki yalana yol açar.

Bırakalım son sözü, hakikat hakkında bir şeyler bilen Yevgeni Zamyatin söylesin:

Yaşayan bir edebiyat saatini düne ya da bugüne göre değil, yarına göre ayarlar. O, seren direğine çıkmış bir gemici gibidir: direğin tepesinden batan gemileri, buzdağlarım ve yaklaşan fırtınaları görür; güvertedekiler ise bunlardan habersizdir.

Fırtınalı havada gözcüye gerek vardır. Ve şu anda hava fırtınalı; dört bir yandan imdat çağrılan geliyor. Daha dün, bir yazar güvertede sakin sakin dolaşıp manzara resimleri çekebiliyordu; ama dünya kırk beş derece yan yatmışken, yeşil dalgalar bizi yutmaya hazırlanır, geminin gövdesi de çatırdarken kim ister manzara resimlerine bakmayı! Bugün bizler ancak ölümle yüzyüzeymişiz gibi bakıp düşünebiliriz: işte ölüyoruz – peki ama anlamı neydi bütün bunların?

Nasıl yaşadık? Eğer yeniden, baştan başlayabilseydik nasıl, neyle yaşardık?

Ve ne için?

Bugün edebiyatta bize gereken, seren direğinin tepesinden, uçaklardan görünen dev felsefi ufuklardır; bize gereken en nihai, en korkunç ve en korkusuz "Neden? "ler ve "Sonra ne olacak?"lardır.

Gerçekten canlı olan, hiçbir şey karşısında duraksamaz ve saçma, "çocukça" sorulara hiçbir şeye aldırmadan cevap arar. Cevaplar yanlış olsun, felsefe hatalı olsun, ne çıkar – hatalar, doğrulardan daha değerlidir: doğru makineye aittir, hata canlıdır; doğru güvence verir, hata ise rahatsız eder. Ve eğer cevaplarımız ulaşılması imkânsız şeylerse daha da iyi! Cevabı belli sorularla uğraşmak, beyinleri inek işkembesi gibi kurulmuşa benzeyen insanlara özgüdür – ve biliriz ki işkembe ancak geviş getirmeye yarar.

Eğer doğada sabit şeyler, sabit gerçekler olsaydı, tüm bunlar yanlış olurdu. Ama şükür ki gerçekler hatalıdır. Diyalektik sürecin özü tam da budur. Bugünün doğruları yarının yanlışlarıdır; en son sayı yoktur.

Devrim her yerde, her şeydedir. Sınırsızdır. En son devrim, en son sayı yoktur.

[Bu alıntı, Zamyatin'in "Edebiyat, Devrim, Entropi ve Başka Meseleler" adlı makalesinden biraz kısaltılıp yeniden düzenlenerek yapılmıştır. Yevgeny Zamyatin, A Soviet Heretic, çeviren ve yayına hazırlayan Mirra Ginsburg, University of Chicago Press, 1970. .]

Kaynak: Ursula Kroeber Le Guin _ Kadınlar, Rüyalar, Ejderhalar, Üçüncü Basım: Ekim 2006, İstanbul

GERÇEK ÖZGÜRLÜK

Ursula Kroeber Le Guin Diyor Ki;

Kadınlar, Rüyalar, Ejderhalar

Hangi aklı başında insan bu dünyada yaşar da delirmez ki?

Bir hırsız yaratmak için, bir sahip yaratın; suç yaratmak istiyorsanız, yasalar koyun.

Gerçek yolculuk geriye dönüştür.

Bilinçaltı korkunçluklarla, fesatla dolu bir lağım çukuru değildir. Kabuslarla kaynaşan karanlık bir lağım çukuru da değildir. **Sağlığın, hayal gücünün, yaratıcılığın pınarıdır bilinçaltı. Bizim adına "kötülük" dediğimiz şey uygarlığın, onun kısıtlamalarının ve baskılarının bir ürünüdür asıl; bunlar kişiliğin kendini özgürce, kendiliğinden ifade etmesini engeller. Psikoterapinin amacı tam da budur işte**: Bu temelsiz korkuları ve kabusları ortadan kaldırmak, bilinçaltında olanları su yüzüne çıkarıp rasyonel bilincin ışığına tutmak, onları tarafsızca mercek altına almak ve nihayet korkacak hiçbir şey olmadığını görmek.

Sahip olmanın suçundan ve ekonomik rekabetin yükünden arınmış bir çocuk, yapılması gerekeni yapma iradesi ve bunu yaparken coşku duyma yeteneği ile büyüyecektir. Kalbi karartan gereksiz çalışmadır. Emziren annenin, eğiticinin, başarılı avcının, iyi aşçının, becerikli ustanın, gereken işi yapan ve yapan herkesin sevinci-bu kalıcı coşku belki de insan yakınlığının ve bir bütün olarak toplumsallığın en derin kaynağıdır.

Bütün olmak parça olmaktır; gerçek yolculuk geri dönüştür.

Acıdan kaçarsanız coşku şansını da yitirirsiniz. Zevk alabilirsiniz, hatta zevkin türlü çeşidini alabilirsiniz, ama doyamazsınız. Eve dönmenin ne olduğunu bilemezsiniz. Doyum, zamanın bir işlevidir. Zevk arayışı döngüseldir, yinelenir, zaman dışıdır. İzleyicinin, heyecan arayanın, rastgele cinsel ilişkide bulunanın çeşitlilik arayışı hep aynı yerde son bulur. Bir sonu vardır. Sona erer ve yeniden başlamak zorunda kalır. Bir yolculuk ve dönüş değildir, kapalı bir çevrimdir, kilitli bir odadır, bir hapishanedir. **Kilitli odanın dışında zamanın manzarası vardır**; şansın ve cesaretin yardımıyla ruh, bu manzara içinde sadakatin kırılgan, geçici, umulmayan yollarını ve kentlerini kurabilir: insanların mekân tutabileceği bir manzaradır bu. Bir eylem ancak geçmişin ve geleceğin manzarasında gerçekleştirildiği zaman insan eylemi olur. Geçmiş ve geleceğin sürekliliğini öneren, zamanı bir bütün haline getiren bağlılık, insan gücünün kokudur, onsuz yapılacak hiçbir şey iyi olamaz. Zamana karşı çalışmaktansa zamanla birlikte çalışmanın iyi yani, zamanın boşa harcanmamasıdır.

Buradayım, çünkü bende vaadi, iki yüz yıl önce bu kentte ettiğimiz vaadi - yerine getirilen vaadi görüyorsunuz. Vaadi yerine getirdik biz, Anarres'te. **Özgürlüğümüz dışında hiçbir**

şeyimiz yok. Size kendi özgürlüğünüzden başka verecek bir şeyimiz yok. Bireyler arasında karşılıklı yardımlaşma dışında hiçbir yasamız yok. Hükümetimiz yok, yalnızca özgür birlik ilkemiz var. Devletlerimiz, uluslarımız, başkanlarımız, başbakanlarımız, şeflerimiz, generallerimiz, patronlarımız, bankerlerimiz, mülk sahiplerimiz, ücretlerimiz, sadakalarımız, polislerimiz, askerlerimiz, savaşlarımız yok. Başka da pek fazla şeyimiz var sayılmaz. **Biz paylaşırız, sahip olmayız. Varlıklı değiliz. Hiçbirimiz zengin değiliz. Hiçbirimiz iktidar sahibi değiliz.** Eğer istediğiniz Anarres'se, aradığınız gelecek oysa, o zaman ona eli boş gelmeniz gerektiğini söylüyorum. Ona yalnız ve çıplak gelmeniz gerekiyor, tıpkı bir çocuğun dünyaya, geleceğine, hiçbir geçmişi olmadan, hiçbir mali mülkü olmadan, yaşamak için tümüyle başka insanlara dayanarak gelmesi gibi. Vermediğiniz şeyi alamazsınız. Devrim'i yapamazsınız. Devrim olabilirsiniz ancak. Devrim ya ruhunuzdadır ya da hiçbir yerde değildir.

Hiç kimse cezayı kazanmaz, ödülü de. Aklınızı hak etmek, kazanmak gibi fikirlerden arındırın, ancak o zaman özgür düşünebileceksiniz.

Yaktığın her mum, verir bir gölgeye doğum.

Sevgi, acının içinden geçme yollarından yalnızca biri, bazen yanılıp ıskalayabilir. Acı hiçbir zaman ıskalamaz.

Acı var. Gerçek. Ona yanlış anlama diyebilirim, ama var olmadığını veya herhangi bir zamanda yok olacağını var sayamam. **Acı çekme, yaşamımızın koşulu.** Basına geldiği zaman fark ediyorsun. Onun gerçek olduğunu anlıyorsun. Tabii ki, tıpkı toplumsal organizmanın yaptığı gibi, hastalıkları iyileştirmek, açlık ve adaletsizliği önlemek doğru bir şey. Ama hiçbir toplum var olmanın doğasını değiştiremez. **Acı çekmeyi önleyemeyiz.** Şu acıyı, bu acıyı dindirebiliriz, ama acıyı dindiremeyiz. Bir toplum ancak toplumsal acıyı – gereksiz acıyı – dindirebilir. Gerisi kalır. Kök, gerçek olan. **Buradaki herkes acıyı öğrenecek; eğer elli yıl yaşarsak, elli yıldır acıyı biliyor olacağız.** En sonunda da öleceğiz. Bu doğuşumuzun koşulu. **Yaşamdan korkuyorum! Bazen ben- çok korkuyorum.** Herhangi bir mutluluk çok basit gibi geliyor. Yine de her şeyi, bu mutluluk arayışının, bu acı korkusunun tümüyle bir yanlış anlama olup olmadığını merak ediyorum.. Ondan korkmak veya kaçmak yerine onun.. İçinden geçilebilse, aşılabilse. Arkasında bir şey var. **Acı çeken şey benlik; benliğin ise – yok olduğu bir yer var.** Nasıl söyleyeceğimi bilmiyorum. Ama gerçekliğin, rahatlık ve mutlulukta görmediğim, açıda gördüğüm gerçeğin, acının gerçekliğinin acı olmadığına inanıyorum. Eğer içinden geçebilirsen.. Eğer sonuna kadar dayanabilirsen..

Söz vermenin, hatta belirsiz bir süre için verilen sözlerin geçerliliği, Odo'nun düşüncesinin ürünlerine işlemişti; onun değişme özgürlüğünde ısrar etmesi söz veya yemin fikrini geçersizleştiriyor gibi görünse de, aslında sözü anlamlı kılan özgürlüktü. Verilen bir söz, seçilen bir yöndü, kendi kendine seçenekleri kısıtlama anlamına geliyordu. Odo'nun

gösterdiği gibi, eğer hiçbir yön seçilmezse, eğer insan hiçbir yere gitmezse, hiçbir değişme olmaz. İnsanın seçme ve değişme özgürlüğü kullanılmamış olur, tıpkı insan hapishane, kendi yaptığı bir hapishanede, içinde hiçbir yolun diğerinden daha iyi olmadığı bir labirentteymiş gibi. Bu yüzden Odo söz vermeyi, yemin etmeyi, sadakat fikrini, özgürlüğün karmaşıklığı için temel olarak görmeye başlamıştı.

Yaşamın geri kalan kısmı boyunca ya herkes gibi olmayı, ya da farklılıklarını erdeme dönüştürmeyi seçmen gerekir.

Duymak istiyorsan, sessiz ol.

Hiçbir şeyiniz yok. Hiçbir şeye sahip değilsiniz. Hiçbir şey sizin malınız değil. Özgürsünüz. Sahip olduğunuz tek şey ne olduğunuz ve ne verdiğinizdir.

Bütün duvarlar gibi iki anlamlı iki yüzlüydü. Neyin içeride, neyin dışarıda olduğu, duvarın hangi yanından baktığına bağlıydı.

Kaynak: Ursula Kroeber Le Guin _ Kadınlar, Rüyalar, Ejderhalar, Üçüncü Basım: Ekim 2006, İstanbul

SARAH KANE VE BEŞ OYUNU

Hzl: Uğur ADA

Sarah Kane

Doğum 3 Şubat 1971- Essex, İngiltere

Ölüm 20 Şubat 1999 (28 yaşında)-King's College Hastanesi, Londra

Kısa Bilgi:

Sarah Kane, her ne kadar yaşamı kısa soluklu olmuş olsa da, çağdaş toplumların kanayan yarası olarak gördüğü sözü edilen bu olguyla yakından ilgilenerek, yeryüzünün tinsel çöküşünden söz eder ve şiddeti, bir dünya sorunu olarak tanımlayıp tiyatro aracılığı ile iletisini izleyiciye yansıtma ereğini güder. Kane, dışavurumcu tiyatrodan ve Jakoben trajedi gibi naturelistik olmayan tiyatro formlarından etkilendi. Çalışmaları, naturelistik eğilimli 20. yy. İngiliz tiyatrosu anlayışıyla uyuşmaz. Basılmış 5 oyunu ve Skin adlı film için yazdığı bir senaryosu vardır.

Oyunları, aşkın kurtarıcılığı, cinsel arzu, acı ve fiziksel ve psikolojik işkence temaları üzerinedir. Oyunlarının karakteristik özellikleri, şiirsel yoğunluk, fazlalıklardan arınmış dil, tiyatro formunun araştırılması ve ilk dönem eserlerinde rastlanan aşırı ve şiddet içeren sahne aksiyonudur.

In - yer- face (suratına- yüze vurumcu) tiyatro olarak bilinen avangart tiyatro olgusunun en iyi örnekleri arasında sayılan Kane'in oyunları, içerdiği alışılmadık öğeler ve kullandığı aşırıya kaçan imge ve deneysel biçimlerle,

Batı tiyatrosu anlayışını değiştirmiştir. Bu oyunlar gerek karakterler, gerekse insan ilişkileri bakımından, Sartre'ın otantik ve otantik olmayan benlik ve sosyal bir varlık olarak benliğin diğerlerine karşı aşk, mazoşizm, nefret ve sadizm tutumları fikirlerine örnek teşkil etmektedir.

Kane, son üç eseri olan **Cleansed, Crave ve 4.48 Psychosis**'de modern toplumlarda otoritenin baskıyı işletme yöntemleri ve bağlantılı olarak bireyin yaşadığı psikolojik savaşlara odaklanır.

Cleansed'de toplumsal olarak kabul edilen normların dışında kalan bireyler, toplum ve bulundukları akıl hastanesinde aslında onlara yardım etme yükümlülüğü olan doktor tarafından beklenti ve kişiliklerine yönelik baskı görürler. Gördükleri baskı sonucu kişiliklerini kaybetmeye başlayan bireyler, bir süre sonra toplum içindeki yaşantılarını sağlıklı olarak devam ettirmekte sorunlar yaşayarak, kendi iç dünyalarına çekilirler.

Crave'de bireyin yaşadığı içe dönüş süreci daha net anlatılmaktadır. Bireyler kişisel hayatlarında ve toplum içindeki baskılama sonucu travmalara maruz kalırlar. Bunun sonucu olarak da akıl bütünlüklerini kaybederek bir takım delilik belirtileri gösterirler. Belirtiler özellikle dilsel ifadelerde bozukluk olarak görülmektedir ve bireyler bir süre sonra toplum içinde sağlıklı iletişimi devam ettiremeyecek duruma gelirler.

4.48 Psychosis oyununda ise, toplumla iletişim kuramayan ve bu nedenle bir akıl hastanesine yardım almak amacıyla yatan bireyin, yardım bulamama sürecine odaklanılır. Doktorlar ve psikiyatri bilimi, toplumdan dışlanan bireye yardım etmekte yetersiz kalırlar çünkü hastayı gerçekten tedavi etme gibi bir amaç içinde değillerdir. İçe dönüş sürecinin sonunda birey, kendisini sindiren ve gittikçe vurdumduymaz hale gelen modern çağ toplumunda tutunabilmek için çözüm yolu bulamayınca çareyi intihar etmekte bulur.

Adı geçen üç oyunda ele alınan temalar, Foucault'nun savunduğu psikiyatri bilimi, doktor, hastanelerin bireylere yardım etmekten çok, otoritenin bir aracı olarak kullanıldığı ve modern çağda toplumların başlı başına bir baskı unsuru olduğu görüşünü desteklemektedir. Kane'in çağdaş toplumların evrensel kaygılarına odaklanması ise, kendisinin de bu kaygıların bir parçası olması göz önünde bulundurularak, yaşanan sorunları incelikli bir şekilde analiz edebilen 'farkındalığı' yüksek bir yazar olduğunu kanıtlamaktadır.

Uzun yıllar boyunca depresyon tedavisi gören Kane, 28 yaşındayken King's College Hastanesi'nde kendisini asarak intihar etti.

Çalışmaları

Tiyatro

- Blasted (1995)

- Phaedra's Love (1996)
- Cleansed (1998)
- Crave (1998) (Tutku)
- 4.48 Psychosis (1999)

Senaryo

- **Skin (1995)**

SARAH KANE

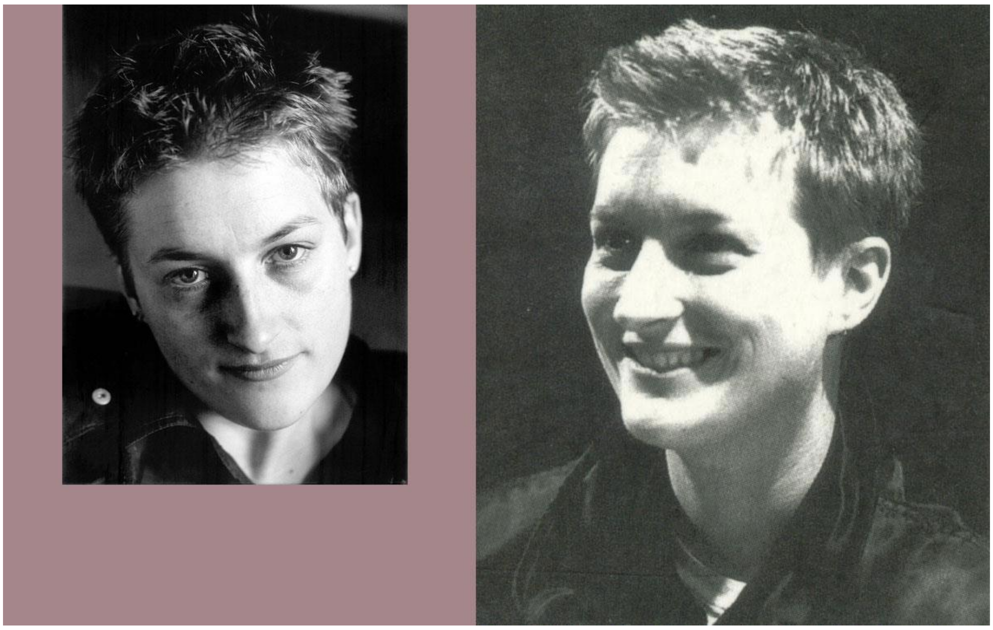
3 Şubat 1971 tarihinde Brentwood, Essex'te doğan Sarah Kane **"kendi kuşağının en yıldırıcı ve rahatsız edici sesi"**[1] olarak nitelenmektedir. Eğitimli bir ailenin kızı olan Kane, Daily Mirrror'da gazetecilik yapan bir babanın ve öğretmenlik mesleğini sürdüren bir annenin çocuğu olarak yetişir. Daha sonra annesi, **kardeşi Simon** ve Sarah Kane'e daha rahat bakabilmek ve onlara güvenli bir ortam sunabilmek için öğretmenliği bırakır. Protestan ve oldukça katı kuralları olan bir ailede yetişen Kane, bu yaşantının uzantısı olarak ailesi ile birlikte her Pazar kiliseye gitmek zorunda kalır. Yetiştirilme biçimi nedeniyle, dünyası daha çocuk yaştayken dinsel öğretilerle doldurulur. Bu durum, Kane'in gençlik yıllarında oldukça sıkı bir Protestan olmasının yolunu açar.Çocukluk ve ilk gençlik yıllarının dinsel duygularla dolu geçen bu günlerini bir tür **"ruhsal doluluk ve delilik"**[2] olarak betimleyen Kane, üniversite yıllarında, insanların kiliselerde İncil'i salt yazınsal bağlamda okuyup değerlendirdiğine ve bu yolla dinsel olmayan değer yargıları edindiklerine tanık olarak, tanrı tanımazlığı kendisine bir yol olarak seçer. Bu seçkisinin ardından, Beckett'in de çok sık göndermede bulunduğu "Lanet olası Tanrı"[3] ifadesini, günlük yaşantısının bir parçası ve bir dünya görüşü olarak benimser.

Shenfield Comprehensive School'da eğitim gören yazar, bu yıllarda, ilk yazarlık denemeleri olarak da değerlendirilebilecek kısa öykü ve şiirler yazar. Okul yılları deneyimlerinden söz ederken, "İngilizce ve drama öğretmenlerim mükemmeldi"[4] değerlendirmesinde bulunan Kane, kendisini yetiştiren bu kişilerin, okumak, yazmak ve sahnelemek üzerinde yoğunlaşarak, yapmak istediği şeyler için kendisini cesaretlendirdiğini belirtmesine karşın, yine de okuldan "altıncı sınıfa kadar nefret ettiğini"[5] vurgular.

Tiyatroya ve yazarlığa olan ilgisi okul yıllarında başlayan Kane, bu dönemde, Joan Littlewood'un Oh What a Lovely War adlı oyunu ile Ibsen ve Shakespeare'in kimi yapıtlarını da yönetir. Tiyatroya olan ilgisi nedeniyle, 1989 Ekim'inde, Bristol Üniversitesi'nde Drama eğitimi almaya başlar. Önce oyunculuk, sonra yönetmenlik, daha sonra da kendini yazmaya yönlendiren bir eğitim süreci yaşar. Howard Barker'ın Victory adlı oyununda, Bradshaw karakterini oynayan yazar, "oyunculuğun güçsüz bir sanat"[6] olduğunu ve "beğenmediği yönetmenlerin merhametinde"[7] olmak istemediği için oyunculuktan vazgeçip, daha sonra **Sick** adı altında sahnelenen yirmi dakikalık tek kişilik söyleşiler yazar. 1991 yılında Comic monologue, 1992 yılında ise Starved ve What She Said, Edinburg Festival Fringe'de sahnelenir. Genel anlamda tecavüz, cinsel kimlik karmaşaları ve yeme bozuklukları ile ilgili olan bu yapıtlar, yazar tarafından gençlik dönemine ait tecrübesiz yazınlar olarak değerlendirdiğinden yayımlanmasını istemez. Üniversite yaşamı boyunca, öğretmenleri ile birlikte sürekli çatışma halinde olan yazar, öğrenim yaşamı süresince, birçok kez üniversite

yönetimiyle sıkıntılar yaşar. Simon Hattenstone, Guardian'da yazdığı bir yazısında Kane'i **"Balkanlardaki soykırıma kızgın, siyah giyinen ve Joy Division* dinleyen Briston'daki gotik zavallılar döngüsünün bir parçası"**[8] olarak tanımlar. Temmuz 1992'de, üniversiteden mezun olur. Mezun olduğu yaz ayında, izlediği **Jeremy Weller**'in Mad adlı oyunu, Kane'in yapıtlarını ve yaşamını derinden etkiler:

> Aynı zihinsel rahatsızlığı bulunan profesyonel olan aktörler ve profesyonel olmayan aktörlerin bir araya geldiği bir projeydi. Biraz aşı vurulmuş gibiydi. Birkaç gün biraz hastaydım ama bu beni hayatımda daha sonra oluşabilecek daha ciddi bir hastalıktan korudu.
> Mad beni cehenneme götürdü ve onu izlediğim gece ne çeşit bir tiyatro yapacağıma karar verdim-deneysel tiyatro.[9]

Kane, 1992 yılının Ekim ayında, Birmingham Üniversitesi'nde oyun yazarlığı üzerine yüksek lisans yapmaya başlar. David Edgar'ın yürüttüğü yüksek lisans programını fazla akademik bulan Kane, daha önce keşfedilmiş olan çalışmanın, kendisini yabancı gibi duyumsattırmış ve öteki oyun sahneleme yöntemlerine yönelmiştir. Sevdiği yazarlarla karşılaşamayacak olduğundan, Birmingham'da yaşamaktan nefret eden yazar, yüksek lisans eğitimine devam ederek bitirir.

Tiyatronun tek başına var olan gerçekliği ve toplumu değiştirme noktasında yetersiz kalacağının bilincinde olsa da, sanatçı duyarlığını ve aydın sorumluluğunu elden

bırakmadan, bu ereğine ulaşabilmek için, somut girişimlerde bulunur. Toplumu oluşturan bireylerin, şiddetle ilgilenmelerinin yaşamsal önemine ve gerekliliğine vurgu yapan yazar, izleyicilere, hiçbir zaman kendi görüşlerini benimsetmek gibi bir kaygı gütmez. Yazarın tek ereği, toplumda var olan çarpıklıkları ve her anlamda yaşanan şiddeti, oyunları aracılığıyla gözler önüne sermek ve çözüme giden yolda yapılacak olası girişimleri izleyicilere bırakmaktır. **Bu nedenle, yüksek lisans eğitimine devam ederken, Blasted adlı oyununun bir kısmını yazmayı bitirir ve oyunun bu bölümü, sene sonu gösterilerinde sahnelenir.** Oyunu yazmaya devam eden yazar, 1994 yılında, Batı Londra'daki Bush Tiyatrosu'nda, yazarlık alanda asistan olarak çalışmaya başlar. Aynı yıl, oyunu yazmayı bitiren Kane, oyunun, Royal Court Tiyatrosu tarafından değerlendirmeye alınmasını sağlar. Royal Court Tiyatrosu tarafından olumlu not alan Blasted, 1995 yılında sahnelenir ve yazar için, yeni bir dönemin başlamasına neden olur.

Aynı yıl Kane, Kanal 4 tarafından yayımlanan Skin adlı kısa bir filim senaryosu yazar. Kane'in yakın arkadaşı Vince O'Connell tarafından yönetilen film, sert eleştirilerden korkulduğu için, yayın saati değiştirilerek, gecenin geç saatlerinde yayınlanır. Filimde, Marcia, Kath, Neville, Terry, Martin, Nick karakterlerini, sırasıyla Ewen Bremner, Marcia Rose, Agnieszke Liggert, Yemi Ajibade, James Bannon, Dominic Brunt, Gregory Donaldson canlandırmıştır. Filimin konusu, Brixton'da bir düğünde ırkçı saldırı gerçekleştirenlerden biri olan genç dazlak Billy ile ilgilidir. Başkahraman Billy, kendi dairesinin penceresinden gördüğü komşusu Marcia'dan hoşlanır. Marcia'ı ziyaret eden Billy, kendisinden hoşlanan Marcia ile cinsel ilişkide bulunurlar. Marcia, bu sırada kendi adını Billy'nin sırtına kazır ve daha sonra, onu terk eder. Billy, yüksek miktarda uyuşturucu kullanarak ölür ve Marcia ev arkadaşı Kath ile teselli bulur.

Blasted üzerine yapılan tartışmalar azalmaya başlandığında, Kane, Mel Kenyon'un tavsiyesi ile Londra'daki Gate Tiyatrosu için, bir klasik oyunu yeniden uyarlamayı kabul eder. George Büchner'in Woyzeck adlı oyununu tekrar sahnelemek isteyen yazar, bu oyunun başka bir yazara verilmesinden dolayı, ikinci tercih olarak, Bertold Brecht'in Baal adlı oyununu uyarlamaya karar verir. Gate Tiyatrosu'nun Brecht Estate ile oluşabilecek sorunlardan çekinmesinden dolayı, Kane'in üzerinde çalışmaya başladığı bu oyun, geri çevrilir. Kane, yaşanılanları şu sözlerle ifade eder:

> Sonunda, bana Yunan ve Roma kaynaklı bir şeyler yapmamı Gate Tiyatrosu önerdi. Bu oyunlardan nefret ettiğimi düşündüm. Her şey sahne arkasında olup bitiyor

> ve bu neye yarar? Ama ne yapabileceğimi görmek için bir tanesini okumaya karar verdim.
> Seneca'yı seçtim çünkü Caryl Churchill onun oyunlarından birinin benim de hoşuma giden bir uyarlamasını yaptı. Ben Phaedra'yı seçtim ve şaşırtıcı bir şekilde ilgi çekiciydi. **Cinsel açıdan yozlaşmış kraliyet ailesini anlatıyor, bu nedenle bütünüyle modern bir oyun.** Prenses Diana öldükten sonra bunun gerçekleşmesi uzun sürmedi. Ama bu durum Kraliyet ailesinin herkesçe en tanınan üyesinin öldüğü Phaedra's Love'ın son sahnesinde var. Şimdi bu oyunun sahnelenmesi bütünüyle kendi erdemleri göz önüne alındığında iyi bir zamanlama olacak.[10]

Phaedra's Love olarak adını değiştirdiği bu oyunu Kane, 1996 yılında Gate Tiyatrosu'nda kendisi yönetir. Kane, insanlığın soysuzluğunu öne çıkartarak, anamalcı toplumdaki insanlık dışı uç noktaları sorguladığı bu oyun, içerdiği tüm cinsel ve şiddet dolu sahneler ile inançsız, özdekçi bir toplumda aşkın yerini sorgulayan bir oyundur.

Oyun, Phaedra'nın kendi üvey oğlu Hippolytus'a duyduğu aşkı anlatır. Phaedra, aşkını, doğum gününde Hippolytus'a anlatmasına karşın, Hippolytus, onun kızkardeşi Strophe ile birlikte olduğundan Phaedra'yı kabul etmez. Phaedra, Hippolytus'un kendisine tecavüz ettiğini yazan bir not bırakarak, kendisini asar. Bunu öğrenen sarayın dışındaki öfkeli bir kalabalık, dışarıda kargaşa oluşturur. Hippolytus yakalanır ama suçu kabul etmez ve affedilmeyi beklemez. Ayrıca sarayın rahibinin yaşanılanları kabul etmemesi ve böylelikle her şeyin olağana dönmesi teklifini kabul etmeyerek cezalandırılmak ister. Phaedra'nın kocası Thesus gelir ve Hippolytus'u kızgın kalabalığın ortasına atar. Strophe, üvey kardeşine yardım etmek isterken, Theseus ona tecavüz eder ve boğazını keser. Kalabalık, Hippolytus'un cinsel organını keser ve ateşe atar. Hippolytus, kalabalık tarafından taşlanırken, Strophe'ın cansız bedeninin başında hareketsiz bir şekilde kalan Thesus, kendisini öldürür. Kalabalığın öfkeli eylemlerine dayanamayan Hippolytus ölür ve akbabaların, cesedini yemesiyle oyun biter.

Oyun sahnelendikten sonra verilen tepkiler, yeterince olumludur. Blasted sahnelendiğinde, oyuna ağır yergilerde bulunan eleştirmenler, Phaedra's Love'ı beğenmişlerdir. Samantha Marlowe'a göre "Phaedra's Love, aslında gerçek beğeni ve ilgiyi hak ediyor. Tiyatroya kurallarına esprili, akıllıca ve haylaz bir biçimde hem metin hem de sahneleme bakımından meydan okuyan bir oyun. Dahası, eğlenceli ve akıllıca kışkırtıcı"[11] Times gazetesinden Kate Bassett, oyuna yapılan az da olsa olumsuz eleştirileri, "Kane,

bugünkü yerel sefalet ve umutsuzluğu ele alırken sert olabilir."[12] diyerek yazarı savunmuştur.

Kane'in bu oyunu, Seneca'nın Phaedra adlı oyununun çevirisi değil, ayrı bir oyundur. Hatta Hippolytus ve rahip arasında geçen sahneler, aslında Büchner'in Baal adlı oyunu için yazılmıştır. Kane'in Hippolytus karakteri, söylencesinden oldukça farklıdır. Hippolytus, sürekli hamburger yiyen, şiddet ve cinsellik içerikli filmler izleyen bir karakterdir. **Sapıkça bir şehveti gözler önüne sererken, aynı zamanda şiddet ve acı aracığıyla bir özsever sıkılganlığına ve ötekilerine karşı vurdumduymaz tavrı ile İngiliz kraliyet ailesi kültünün sınırlarını zorlar.** "Hippolytus, aynı zamanda nihilisttir, salt kendisini değil aynı zamanda içinde yaşadığı toplumu çevreleyen boş değerlerin tümüyle farkındadır."[13] Oyunun sonunda kendisini çevreleyen akbaba misali topluluk, ölmekte olan vücudunu tüketirken, söylediği son söz, "keşke buna benzer anlar daha fazla olsaydı"[14] olur ve bu sözler gerçek deneyimlerden uzaklaştırılmış toplumda yankı uyandırır. Elizabeth Klett, bu son sahneyi şu sözlerle değerlendirir:

B

u Kane'in esas konularından biri: seyirciler kendilerini oyundaki karakterlerden ve sahnelenen olaylardan ayırmak isterken insan zulmünün çekiciliğine teslim olmaya zorlandılar.[15]

Kane, 1996 yılında, evinde oyunlar yazarak, Paines Plough Tiyatrosu'nda çalışmaya başlar. 1997 yılında, Phaedra's Love, Almanya'da sahnelenir ve aynı yıl Kane, Gate Tiyatrosu'na geri dönerek, Büchner'in Woyzeck adlı oyununu yönetir. Mayıs 1998'de, British Council'in desteğini alan yazar, Hollanda'da Flemenk yazarlar ile birlikte ortak çalışmalarda

bulunur. Bulgaristan'ı ziyaret eden Kane, Sofya'da da bir yazar grubu kurulmasına destek verir.

Yazarın üçüncü oyunu olan Cleansed, Royal Court Tiyatrosu'nda, 30 Nisan 1998 yılında sahnelenir. Yönetmenliğini James Mcdonald'ın yaptığı oyunda, Grace karakterini canlandıran Suzan Sylvester, bir rahatsızlık geçirince, oyunun son üç sahnelenmesinde bu karakteri Kane kendisi oynamıştır.

Cleansed, Kane'in Royal Court Tiyatrosu'nda sahnelenen ikinci oyunudur. "Oyunda hemen hemen her satırın birden fazla anlamı vardır."[16] Bu nedenle, oyunun birçok yönden farklı yorumlanabilmesi, kimi eleştirmenler tarafından olumsuz değerlendirilmesine neden olmuştur. Charles Spencer; "Sarah Kane, bir yazar olarak beni korkunç bir gençlik deneyimi olması nedeniyle etkiliyor... Kendisinin söyleyecek önemli şeyleri olan ciddi bir oyun yazarı olduğuna inanıyor. Ama yine de beni üzen şey Royal Court Tiyatrosu'nun onu desteklemesidir."[17] diyerek, Kane'in yeteneğine karşın, olumsuz tavrını sürdürürken, Sheridan Morley ise, Kane'i "sürekli artmakta olan sıkılmış ve isteksiz izleyicileri umutsuzca şoke etmeye çalışan saygısız bir öğrenci"[18] olarak betimlemekten kaçınmaz.

Cleansed, aşk aracılığıyla kendilerini kurtarmaya çalışan bir grup genci anlatır. Oyunun temel hikâyesi, Grace adlı karakterin Tinker adlı bir acı çektirmeden zevk alan doktor tarafından öldürülen

kardeşi Graham'ı aramasıdır. Grace; Graham'ın kıyafetlerini giyer, onunla birlikte dans eder, onun tiniyle cinsel ilişkide bulunur ve ona benzemek için, kendisine erkek cinsel organı nakli yapılır. Oyunda, aynı zamanda, iki erkeğin aşkından da söz edilir. Sonsuz aşkın sözünü veren Carl, sevgilisi Rod'u aldatır ve aşkı için ölür. Oyunun başka bir karakteri, 19 yaşındaki Robin adlı özürlü genç ise, Grace'e aşık olur ve ona okumayı öğretmeye çabalar. Ama abaküs kullanmayı öğrendikten sonra Grace, kendini asarak kendi canına kıyar. Tinker ise, Grace'in kimliğini, daha önce gittiği bir kulüpteki danscı kız ile özdeşleştirir. Onu taciz eder ve daha sonra Grace'in kendisine duyduğu ilgiyi kabul etmez. Son sahnede, Grace'in Graham, Rod'un Caryl karakteriyle özdeşleşmesi ile oyun sona erer.

Yazar, "Sarah Kane tarafından yazılmış olmaktan çok salt kendi değerleriyle değerlendirilebilecek bir şeyler yazmak istediği"[19] için, Marie Kelvedon adı altında sahnelenmesini kendi de izlediği son oyun olan üçüncü oyunu Crave'i yazar. Marie, kendisinin ikinci adı iken, Kelvedon ise doğduğu yere yakın bir kasabanın adıdır. Hatta daha da ileri giderek, Marie Kelvedon adı altında, oyunun, 1998 yılında basılan metnine bir yaşam öyküsü ekler. "Kane'in biyografisi tiyatro tanıtma yazılarının beyanlarına dayanırken Kelvedon adlı biyografisi ise Kane'in oyunlarında bulunan haylazca bir komikliği öne çıkaran yergi niteliğinde bir uydurmadır."[20]

> Marie Kelvedon 25 yaşında..[...] Üniversitenin yemekhanesinde konuşulamayan Dadaism ile ilgili bir olay yüzünden ilk dönem sonunda Oxford Üniversitesine bağlı St Hilda Kolejinden atıldı.[...]
> Ayrıldıktan sonra taksi şoförlüğü, Manic Street Preachers ile turneye çıktı ve BBC World Service 'de spikerlik yaptı. Şuan kedisi Grotowski ile birlikte Cambridgeshire'da yaşıyor.[21]

13 Ağustos 1998 yılında, Edinburgh'da Traverse Tiyatrosu'nda sahnelenen oyun, Vicky Featherstone tarafından yönetilir. A, B, C ve M karakterlerini sırasıyla Alan Williams, Paul Thomas Hickey, Sharon Duncan Brewster ve Ingrid Craigie tarafından sahnelenir. 8 Eylül 1998 yılında, Londra'da tekrar sahnelen oyun, Dublin, Berlin, Kopenhag ve Maasrricht'te de gösterime girer. Kane, C karakteri olarak kendi oyununda beş kez sahne alır.

Crave, A, B, C ve M adlı karakterlerden oluşur ve sahne bilgisi içermeyen bir oyundur. Karakterler, oyunda dönüşümlü olarak konuşurlar. Ama geleneksel bir karşılıklı konuşma sistemi yoktur. Oyunda söylenen tümceler, bir ya da birden fazla karakter tarafından da

söylenmiş olabilir. A karakteri yaşlı bir sübyancıyı, C karakteri taciz edilmiş genç bir kız çocuğunu, M ise daha yaşlı ve çocuk sahibi olmak isteyen birini, B karakteri ise genç bir fırsatçıyı temsil eder.

17 Şubat 1999 tarihinde, yüksek miktarda ilaç alarak, hayatına son verme girişiminde bulunan yazar, King's College Hastanesi'ne kaldırılır. Ruhhekimleri, uzun zamandır ruhsal gerilimi dindiren ilaçlar kullanan yazarın, hastaneyi izinsiz terk etmesini ve tekrar aynı girişiminde bulunmasını önlemek için, sürekli gözetim altında tutulmasına karar verirler. 20 Şubat 1999 tarihinde, hemşirelerden biri, hastaları denetlerken, Kane'in yatağının boş olduğunu ayrımsayınca, tuvalete yönelir ve Kane'in, kendisini ayakkabı bağı ile tuvalet kapsında asarak, kendi canına kıydığına tanık olur.

Kane'in, kendini öldürmeden önce yazdığı son oyunu, 4:48 Psychosis' te, Crave adlı oyunu gibi, oyunda karakter betimlemesi ve sahnelemek için kaç aktör gerektiği belirtilmemiştir. Başlığını, birçok insanın doğal nedenler ya da bizzat kendileri tarafından öldürüldüğü şafak vaktinden, aydınlanmadan önceki karanlıktan, alan yapıtta karakterlerden çok sesler ön plandadır. Oyun, hastalar ve tedavi uzmanları arasında geçen karşılıklı şiirsel konuşmalardan oluşur. Yapıtın en aza indirilmiş sahne bilgileri ve geleneksel karakter biçiminden yoksun olması, onu, dramatik bir oyundan çok serbest biçemde yazılmış bir şiire benzetmiştir. Kane'in, oyunda kullandığı dil, kısıtlı ama gösterişlidir. "Oyun, sefil bir acı ve aşk gibi oyunun ana teması olan aşka duyulan açlıktan yalın bir şiir yaratmıştır."[22]

Kane'in ölümünden sonra eleştirmenler, yazarın son oyununu değerlendirmede iki karşıt gruba ayrılır. Eleştirmenlerin bir kısmı, 4.48 Psychosis adlı oyununu, yazarın ölümü ile eşleştirirken, başka bir kısmı ise, yazarın bu son yapıtını, onun kendi yaşamından bağımsız değerlendirmiştir. Sheridan Morley bu durumu su sözlerle özetler:

> Şunu söylemek gerekir ki, yazarın trajik ölümünün eseriyle ilişkilendirilmesi ve Royal Court Tiyatrosu 'nun en önemli yazarlarından biri olarak değerlendirilmesi beni oldukça şaşırttı.
> Eleştirmenler hâlâ 4.48 Psychosis ile ilgili aynı soruyu cevaplandırmaya çalışıyorlar: oyun, yazarın kendi ölümünü dile getiren güçlü bir mırıldanma mıdır yoksa genç, yetenekli ama kendi hayatını sonlandıracak kadar ruhsal rahatsızlığı olan bir yazar tarafından mı yazılmıştır?[23]

The Telegraph gazetesinin en sert eleştirmenlerinden biri olan Charles Spencer, yazarın başarısını "sanatsal geniş görüşlülükten çok klinik bunalıma"[24] bağlarken, Michael Coveney ise, kendisini "gerçekten bir oyun değil, daha çok genişletilmiş ölüm notu"[25] değerlendirmesiyle destekler.

Bazı eleştirmenler ise Kane'in oyununu, yazarın kendi zihinsel rahatsızlığı ya da ölümünden bağımsız olarak değerlendirmede ısrarlı bir tutum izler. Royal Court Tiyatrosu yazınsal sorumlusu Graham Whybrow, 4.48 Psychosis'i "bir dizi konu ve vizyonu ile uyumlu bir eser"[26] olarak değerlendirir. Michael Billington ise, "bu oyun yazarın ölümünün kendisinin yaratıcılığıyla uzlaşmaz bir tutum sergilediğini kanıtlamıştır."[27] değerlendirmesiyle yazarın, yaşamının son dönemlerinde yaşadığı yoğun bunalım, onun yaratıcılığını desteklemenin aksine, yaratıcı bir yazın yaşamının yarım kalmasına neden olduğunu vurgular.[28]

Yapıtlarında "etik boyutta yozlaşmış, köklerinden kopmuş ve ruhsal bütünlüğünü yitimiş insanın yıkımlarla yoğrulan deneyimini varoluşsal açıdan birey- sanat-toplum-evren bağlamında"[29] sorgulayan yazar, kısa yazın yaşamına beş oyun, bir kısa filim sığdırmayı başarmıştır. Yaşamı boyunca geniş kitleler tarafından izlenmeyen yazarın yapıtları, Avrupa'da büyük yankı uyandırmış, İngiliz Tiyatrosu'nun doğalcılık eğilimini kırmayı başarmıştır. Sanat aracılığıyla insanların ve dünyanın geleceğini değiştirebileceğine inanan Kane, dünyada olup biten kötülüklere seyirci kalan edilgen topluluğun bir gün, yaşanılanların ortasında kalabileceğini vurgular.

Kaynak: Uğur ADA, Sarah Kane'in Blasted Oyununda Şiddet Ögesi, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, 2010, Erzurum

Ayrıca bakınız

- İngilizce Wikipedia 23 Ocak 2008 tarihli **Sarah Kane** maddesi
- Sarah Kane'in Postdramatik Tiyatrosunda Şiddet / Ahmet Gökhan Biçer / Çizgi Kitabevi Yayınları / Konya / 2010 ISBN 978-605-5999-69-8
- Sarah Kane: Complete Plays. London: Methuen 2001 ISBN 0-413-74260-1
- Graham Saunders: 'Love Me or Kill Me'. Sarah Kane and the Theatre of Extremes. Manchester: Manchester University Press, 2002 ISBN 0-7190-5956-9

Sarah Kane tribute site - Kane'in anısına hazırlanmış web sitesi.

- Obituary in British Theatre Guide

- The Blurb
- Sarah Kane - IMDb sayfası.

- http://www.iainfisher.com/kane.html

HAKKINDAKİ MAKALE METİNLERİ

[SARAH KANE] EĞER İNTİHAR ETMESEYDİ ONU SEVER MİYDİK?

yazan *Papatya Tıraşın* – Nov 4, 2010

Üzgünüm, çünkü geleceğin umutsuz ve iyileştirilemez olduğunu hissediyorum, her şeyden sıkıldım ve hiçbir şeyden tatmin olmuyorum, başarısızlığın ta kendisiyim, suçluyum ve cezalandırılmam gerek, kendimi öldürmek istiyorum, eskiden ağlardım, şimdi ise gözyaşlarımın ötesindeyim, insanlar ilgimi çekmiyor, hükmümü kaybettim, yiyemiyorum, uyuyamıyorum, düşünemiyorum, yalnızlığımın, korkularımın, öfkemin üstesinden gelemiyorum, kendimi şişman hissediyorum, yazamıyorum, sevemiyorum, kardeşim, sevgilim öldüler, ikisini de ben öldürdüm, ölüme doğru ilerliyorum, ilaçlardan korkuyorum, sevişemiyorum, birleşemiyorum, yalnız kalamıyorum, başkalarıyla olamıyorum, kıçım kocaman oldu, vajinamdan tiksiniyorum.

İngiliz tiyatosunun "kötü kızı", dindar ve muhafazakar bir gazeteci ailenin çocuğu olarak 1971 yılının 3 Şubat'ında dünyaya açtığı gözlerini, 28 yaşına geldiğinde King's College Hastanesi'nde ayakkabı bağcığı ile kalorifer peteğine kendini asarak yumar.

Dediği gibi "iman delilik"se, Sarah Kane deliliği depresyon ile bıraktı. Bir insan ne kadar içtense ve aslında ne kadar samimiyse o derece çiğ ve tedirgin edici olarak yorumlanır. Sarah Kane'in Howard Baker'ın karanlık dünyasından etkilenerek Jakoben akımını benimsemesi sonucunda başına gelen bu olmuştur. Başarılı bir oyuncu, sevgi ve hayat üzerine karanlık düşünceler besleyen bir insan ve yazdığı oyunlarda tecavüz, seksüel kimlik ve hastalık gibi sorunlara değinen bir kadın…

Aile saadeti içinde geçirdiği günlerde Sarah'nın ilgisi genç ve yerel tiyatro gruplarına yönelir. Tanınmış bir okul olan Soho Polytecnic'te Shakespeare ve Chekhov gibi dünyaca ünlü oyun yazarlarının eserlerini yönetir. Bristol Üniversitesi'nde ise lisedeki halinden daha yoğun olarak tiyatroda, kendini evinde gibi hissetmeye başlar. Kısa zaman içinde öğrenciler arasında popüler olur. Ama bilmez ki ileriki yaşlarında, hayatının bu dönemine dönüp baktığında, kendini oldukça vahşi ve çılgın sarışın kolejli bir kız olarak yorumlayacak.

Hiç kafanızı sakatat dolu bir kovaya soktunuz mu?

Sarah Kane, "Gençlik eserleri" olarak tanımladığı ve üzerinde durmadığı oyunları sayılmazsa; yüksek lisans döneminde ilk oyunu Blasted'ı yazmaya başlar. Kadın düşmanlığı, ırkçılık ve homofobi içeren ilk perde bahar yağmurunun sesi ile sona erer. Gazeteci orta yaşlı erkek karakter olan Ian, kuşkulanmayı aklına getirmeyecek kadar küçük olan kız karakter Cate'i elde edememiştir. Tüm oyun boyunca hem suç işleyenin hem de kurbanın gözünden şiddet değerlendirilir. Cate bütün gece tecavüze uğramıştır. Sabahın ilk ışıklarıyla uyanan Cate, Ian'a saldırarak kaçar. Aniden bir asker odaya girer. Oda bir havan topu mermisi ile delinir; sahne aniden Bosna'da bir savaş alanına dönüşür ve üçüncü perde başlar. Asker, tüm savaş sırasında tanık ve dahil olduğu tecavüz, soykırım, işkencelerden bahseder. Ian'a tecavüz eder ve gözlerini emerek söker. Kız arkadaşının intikamı alınmış mıdır? Sahne güz yağmuru sesiyle sona erer. Asker intihar etmiş, Ian ise

kördür. Şehir askerler tarafından işgal altına alınmıştır. Bunu elinde ölü bir bebekle geri dönen Cate söyler. Bebeği odaya gömer ve gider. Mastürbasyon, ağlamak, sarılmak, cesedi öpmek, ağlamak, acıkmak, ölü bebeği yemek, ağlamak, yağmur, ölüm... Ian ölür. Cate bir asker ile yatarak sosis kazanır. Ian sosisi yer ve teşekkür eder.

Blasted ilk kez yıl sonunda üniversite öğrencileri tarafından sergilenir. Sonradan oyunun menajeri olan Mel Kenyon da oyunu ilk kez burada izler. Sarah Kane, ilk başta oyuna korkuyla bakan ve fakat aklından çıkaramayan Mel Kenyon sayesinde Royal Court Tiyatrosu'nun kapılarından girer. Hiç kafanızı sakatat dolu bir kovaya soktunuz mu? 1995 yılında temsile giren oyun, "entelektüeller"in bu betimlemesiyle yılın en tartışmalı oyunu olarak gündeme oturur. Martin Crimp, Harold Pinter ve Caryl Churchill gibi yazarlar hariç, oyun çoğunluk için "iğrenç bir pislik ziyafeti" olarak yorumlanır.

Blasted'ın hemen sonrasında Phaedra's Love (1996) ve Cleansed (1998) tiyatro oyunlarının ve Skin (1995) adlı televizyon senaryosunun ardından Crave gelir.

> **ve beni sevmiş olduğu zamanların, ona işkence yapmadan önce, içimde onun için yer olmadan önce, birbirimizi yanlış anlamamızdan önce, aslında onu gülümseyen ve güneş dolu gözleriyle gördüğüm ilk anın anısıyla titriyorum, hıçkırarak ağlıyorum, ve o zamandan beri acısını çektiğim o anın sızısıyla inliyorum.**

İlk kez Traerse Tiyatrosu'nda sahnelenen Crave'de, dört insan sandalyelerde seyirciye dönük biçimde oturur. Monolog biçiminde yazılmış olan oyun, tam tersine soru-cevap bütünlüğü taşır. Beklenenin aksine olumlu eleştiriler alan Crave, Sarah Kane'in olgunluk eseri olarak kabul edilir.

4.48, istatistiklere göre dünyada intihar vakalarının en çok rastlandığı saattir.

İntiharından birkaç ay önce yazdığı 4.48 Psychosis, Emre Koyuncuoğlu'nun yönetmenliği ve Esra Bezen Bilgin'in performansıyla 2002 yılında izlediğim tek Sarah Kane oyunudur.

beden ve ruh asla evlenemezler

ne isem o olmaya ihtiyacım var ve beni cehenneme mahkum eden bu uyumsuzlukla sonsuza kadar böğüreceğim.

çaresiz umutlanış beni kurtaramaz

ümitsizlik içinde boğulacağım

kendi soğuk siyah göletimde

tinsel zihnimin kuyusunda

biçime nasıl geri dönebilirim

biçimsel düşüncem çoktan yok olup gitmişken?

onaylayabileceğim bir hayat değil.

beni, beni yok eden şeyler yüzünden sevecekler…

Sarah Kane'in ölümünden sonra, Blasted için yapılan tüm kötü eleştirilerin sahibi olan yazarlar, oyunu tekrar değerlendirdi. The Guardian yazarı Michael Billington, Sarah Kane'nin intiharının ardından **"Hep söylediğim gibi, onu yanlış anladım. O büyük bir yetenekti."** dedi. Şimdi söyleyin bana, eğer intihar etmeseydi onu sever miydik?

ERİŞİM: **http://www.grizine.com/2010/11/04/sarah-kane-eger-intihar-etmeseydi-onu-sever-miydik/**

**

BU BİR İNTİHAR MEKTUBUDUR… 4.48 PSİKOZU

İhsan Ata

"Üzgünüm, çünkü geleceğin umutsuz ve iyileştirilemez olduğunu hissediyorum. Her şeyden sıkıldım ve hiçbir şeyden tatmin olmuyorum. Başarısızlığın ta kendisiyim. Suçluyum ve cezalandırılmam gerek. Kendimi öldürmek istiyorum. Eskiden ağlardım, şimdi ise gözyaşlarımın ötesindeyim. İnsanlar ilgimi çekmiyor, hükmümü kaybettim. Yiyemiyor, uyuyamıyor, düşünemiyorum. Yalnızlığımın korkularımın, öfkemin üstesinden gelemiyorum. Kendimi şişman hissediyorum. Yazamıyorum, sevemiyorum. Kardeşim, sevgilim öldüler, ikisini de ben öldürdüm. Ölüme doğru ilerliyorum. İlaçlardan korkuyorum. Sevişemiyorum, yalnız kalamıyorum. Başkalarıyla olamıyorum. Kıçım kocaman oldu. Vajinamdan tiksiniyorum"

Yukarıdaki satırlar İngiliz tiyatrosunun kötü kızı olarak da bilinen Sarah Kane'e ait.

1971-99 yılları arasında yaşayan İngiliz oyun yazarı, Post-dramatist oyun türünün en önemli temsilcilerinden biri. Hayatının büyük bir bölümünü akıl hastanesinde depresyon tedavisi alarak geçirmiş. Çok miktarda aldığı antidepresan ilaçlarına rağmen kurtulmuş yalnız iki gün sonra kaldığı akıl

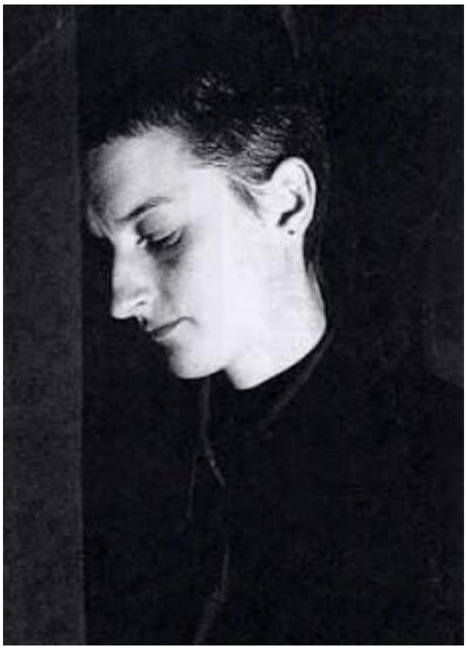
hastanesindeki tuvalete ayakkabı bağcığıyla kendini asarak yaşamına son verdiğinde henüz sadece 28 yaşındaydı.

Kane, tiyatro okumuş bir yazar, aynı zamanda oyunculuk ve yönetmenlik yapmış biriydi. Bu kadar yalın ve derin tümceleri bir araya getirebilen bir kişi neden ölümü bu kadar ısrarla istemiş olabileceğini, bu noktaya nasıl geldiğini düşündüm. Beş oyun, ayrıca birde sinema senaryosundaki tarzı, üslubu, bakış açısıyla tüm dünyanın ilgisini çeken başarılı bir yazarın "hayatı neden onaylamadığını" sanırım hiçbir zaman anlayamayacağım.

Kane'in yazdığı oyunların teması klinik depresyon, acı, cinsel arzu, mazoşist duygular, hem psikolojik hem fiziksel acı ve işkenceden oluşmakta. Oyunlarında sade ama şiirsel bir üslup kullanması sanıyorum İngiliz tiyatrosunun tarihsel geninden kaynaklanıyor. Diğer taraftan günümüz İngiliz tiyatrosunun anlayışıyla da uyuşmuyor. Bu kadar kısa sürede dikkat çeken bir yazar olmayı başaran Kane, yaşasaydı nasıl bir noktada olacağını tahmin bile edemezdik.

Dört kırk sekiz, istatisklere göre dünyada intihar oranının en çok yaşandığı zaman dilimi olarak biliniyor. 1998 yılında Sarah Kane'in şiddetlenen depresyonu nedeniyle her sabah 4.48'de uyanmaya başlaması ve bu oyunu kaleme almasıyla oyunun ismi de kendiliğinden oluşmuş. Ölümünden önceki son oyunun içeriği, ölümüne benzerliği nedeniyle Sarah Kane'in son sözü niteliğini taşıyarak "intihar mektubuna" dönüşüyor.

2011 yılında kurulan Tiyatro Pot'un bu ilk oyunu "4.48 Psikoz", Mayıs ayında Maya Sahnesinde izleyiciyle buluştu. Sarah Kane'in yazıp Gizem Darendelioğlu ve Serdar Sezgin Güvenç'in birlikte yönetip aynı zamanda dramaturgluğunu yaptığı oyunda Nihan Büyükağaç rol alıyor. Türkiye'de ilk defa etkileşimli ve sahne tasarımıyla teknolojinin iç içe olduğu oyunun tasarımı Osman Koç'a, sahne ve dekor tasarımı Guşef Şen ve Selin Diktaş ikilisine, video görüntü yönetmenliğini de Umut Can Sevindik ve Hasan Serin'e ait.

Sarah Kane'in öznel bir bakış açısıyla yazdığı bu çok sert ve pesimist içerikli oyun, Tiyatro Pot'un tarzı ve sonraki projelerin içeriğiyle de ilgili ipuçları veriyor izleyenlerine. İlk oyunun böylesine yoğun içerikli bir eser seçilmesi, kullanılan tema ve sahneleyiş tarzı, Tiyatro Pot'un sonraki oyunlarının da ilginç ve özgün olacağına işaret ediyor.

Tiyatro Pot, henüz kendini bile tanımlayamayan bir yazarın oyununu sahneye taşımasını çok özel bir yere koyuyorum. Nihan Büyükağaç, Kane'in sorunlarını kendine dert etmesi benim için çok önemli. Çünkü yoğun içeriği nedeniyle sahneye taşımak hem psikolojik açıdan hem de fiziksel açıdan zor. Yazar bile kendini tanımlayamıyorken oyuncunun onu tanımlamaya çalışması bu açıdan çok yoğun bir duygu, içtenlik ve samimiyet istiyor. Ölümünden önce yazdığı son oyun olan 4.48 Psikoz'un içeriği nedeniyle Kane'in son sözü olması, sahnedeki oyuncunun haliyle yazarın kendisini oynama zorunluluğu getiriyor. Yani Kane yazdığı bu oyunuyla bir bakıma intihar mektubu yazıyor. Ve Nihan Büyükağaç'ın psikolojik açıdan bu zorlu ve gerçek bir karakteri sahnede ete kemiğe bürümek zorunda. Haliyle işin yükü iki kat daha artıyor.

Nihan Büyükağaç, perde açıldığında yaklaşık beş dakika boyunca konuşmadan seyirciye diktiği gözleriyle izleyiciyi rahatsız ederek çok iyi bir giriş yapıyor. Büyükağaç, psikolojik katmanlı bir ruh haliyle sahneye

taşınması gereken bu zorlu karakterin temposunu yer yer düşürse de çoğu zaman ete kemiğe bürümeyi başarıyor. İntihar etmek üzere olan bir gencin duygularını yaşamak/yansıtmak, onu ete kemiğe bürümek, dengeli ve bıçak sırtı bir tempoda ilerlemesine bağlı... Büyükağaç'ın ani ruh değişimlerini ve rahat oyunculuğuyla duygu geçişlerini çok net ifade ettiği su götürmez bir gerçek. Büyükağaç'ın tüm bunların altından profesyonelce kalktığını ve çok başarılı bir iş çıkardığını gönül rahatlığıyla söyleyebilirim.

Umut Can Sevindik ve Hasan Serin'in çektiği videolar gayet sade ve anlaşılır olmuş. Guşef Şen ve Selin Diktaş'ın dekor tasarımı oyuncunun rahat hareket etmesine olanak sağlıyor. Osman Koç'un etkileşimli ve teknolojiyle iç içe olduğu tasarımı oyunun demecine büyük ölçüde katkı sağlamış. .

Öncelikle bu metini seçen yönetmen Gizem Darendelioğlu ve Serdar Sezgin Güvenç'i cesaretlerinden dolayı tebrik ederek başlıyorum. Aynı zamanda bu tür oyunlar sayesinde önemli bir boşluğun da doldurulacağına inanıyorum. İn Year Face yöneliminin aksine (etkileşimli) teknolojinin tüm olanaklarının sahneye taşınması, gelişmekte olan Türk Tiyatrosuna önemli bir ölçüde katkı sağlıyor. Diğer taraftan bu acılı kadının eserini titiz bir dramaturgi sürecinden geçtiğini anlaşılır bir oyun olduğundan da görebiliyoruz. İntihar etmek üzere olan bir gencin yaşadığı buhranları, çevresiyle olan diyaloglar "sinir bozacak kadar" sade ve şık anlatılmış. Haliyle ortaya çok özgün aynı zamanda çok uyumlu ve başarılı bir ekip işi çıkmış.

Sonuç olarak, İstanbul'da birbiri ardına açılan yeni tiyatrolar ve denenen farklı akımlar izleyiciye geniş bir yelpaze sunuyor. Dot ile başlayan "rahatsız edici" oyun türleri farklı şekillerde yeni açılan tiyatrolar tarafından cesurca deneniyor.

Tiyatro Pot, yaşadığı acılar yüzünden ölümü seçmiş bir yazarın oyunuyla tiyatro dünyasını "rahatsız ederek" merhaba diyor. Öncelikle oyun seçimiyle bize derdi olan metinleri izleteceğinin sinyalini verdiğinden Tiyatro Pot, yakından takip edeceğim bir tiyatro grubu olacak. Böylesine zor ve amansız

oyunların çekinmeden, korkmadan, utanmadan, sıkılmadan sahnelenmesi/ yeni şeylerin denenmesi bile başlı başına ayakta alkışlanmayı hak ediyor.

Erişim: http://www.tiyatrodunyasi.com/makaledetay.asp?makaleno=1889

****

SARAH KANE ARKADAŞIMIZ OLSAYDI İNTİHAR EDEMEZDİ/ETTİRMEZDİK

SARAH KANE-BLASTED

"Aslında bir otel odasında, aralarında güç bakımından çok fark olan bir kadın ve ona tecavüz eden bir adamı yazıyordum.

Sonra beklenmedik bir şey oldu: **Mart 1993'te daha oyunu yazmaya başladığım ilk haftalarda televizyonu açtım. Srebrenica kuşatma altındaydı.**

Yaşlı bir kadın kamera karşısında ağlıyordu. **Lütfen birileri bir şeyler yapsın** diyordu

Kimsenin bir şey yapamayacağını iyi biliyordum. Birdenbire yazmakla olduğum oyuna olan ilgimi tamamen kaybettim.

Televizyonda gördüğüm şey tam da yazmak istediğimdi Bu nedenle sorun şuydu: Daha ilgi çekici olduğunu düşündüğüm bir konuya yönelerek oyunu bıraksam nasıl olurdu?

Yavaş yavaş yazmakta olduğum oyunun tam da bu konu olduğunu anladım. Şiddetle, tecavüzle birbirlerini görünüşte seven ve tanıyan iki kişi arasında geçen olayları anlatıyordu Böylece Leedsteki bir otel odasındaki bir tecavüz ile Bosna'da olanlar arasındaki olası ilişki ne olur diye düşünüyordum.

Ve ansızın bende jeton düştü **Birisi tohum iken öteki ağaçtı.** Savaş tohumlarının barış dönemlerindeki sözde uygarlıkta bulunabileceğini düşünüyorum. Ve Avrupa'nın göbeğinde meydana gelen şeyin çok ince olduğu ve her an kırılabileceği düşüncesindeyim. "

TUTKU-CRAVE- SARAH KANE-

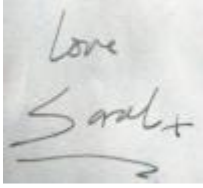
BLASTED- SARAH KANE-

“4.48 PSİKOZ” – SARAH KANE-

SARAH KANE FOTOĞRAFLARI

[slideshare id=55793438&doc=sarahkaneinblastedoyunundaiddetgesi263817-151203184820-lva1-app6892&type=d]
[slideshare id=55793507&doc=in-yer-face-151203185016-lva1-app6891&type=d]
[slideshare id=55793451&doc=pica-dero-17-sarahkane-151203184833-lva1-

app6891&type=d]

---

[1] Claire Armitstead, "No pain, No Kane", Guardian, 29 April 1998

[2] Simon Hattenstone, " A Sad Hurrah", Guardian, 1 July 2000 .http://www.guardian.co.uk/books/2000/july/01/satage/print

[3] Samuel Beckett, Endgame andAct Without Words, Grove Press, 1958, s.55.

[4] Aleks Sierz, Suratına Tiyatro, Britanya'da In-Yer-Face Tiyatrosu, Çev. Selin Giritli, Mitos Boyut Yayınları, 2009, s.118.

[5] Sierz, Age., s.118.

* Joy Division 1977'de İngiltere'nin Manchester şehrinde kurulan bir rock grubu. 1980'de grubun vokalisti Ian Curtis'in intihar etmesiyle grup dağıldı. Post-punk akımı içinde değerlendirilen gruplan Curtis'in intiharıyla bağlantılı olarak karanlık ve depresif olarak nitelenir ve Kane'in en çok sevdiği müzik grubudur.

[6] Gaelle Ranc, "The Notion of Cruelty in the Work of Sarah Kane", 2002. http://www.iainfisher.com/kane/eng/sarah-kane-study-gr0.html

[7] Ranc, Age.

[8] Hattenstone "A sad hurrah", Guardian.

[9] Graham Saunders "Just a Word on Page and There is the Drama, Sarah Kane's Theatrical Legacy", Contemporary Theatre Review, Vol.13(1), 2003, s.99.

[10] Summer Neilson Moshy, The Empty Center Acting out Theatric Alliance in Three Texts by Sarah Kane, University of Colifornia, San Diego and Irvine, s. 84.

[11] Moshy, Age., s.131.

[12] Moshy, Age., s.132

[13] Steven Barfield, "Sarah Kane's Phaedra's Love", Didaskalia, Volume 6, Issue 3, Autumn, 2006.

[14] David Greig, Sarah Kane, Complete Plays: Blasted, Phaedra 's Love, Cleansed, Crave, 4.48 Psychosis, Skin, Methuen Drama, London, 2002, s.103.

[15] Elizabeth Klett, "Phaedra's Love", Theatre Journal, Academic Research Library, May 2003, s.338.

[16] Armitstead. "No Pain No Kane" , Guardian.

[17] Charles Spencer "Severed Limbs don't Make You Cutting-Edge", Telegraph, 09 May 1998. http://www.telegraph.co.uk/culture/4713653/Severed-limbs-dont-make-you-cutting-edge.html

[18] Christine Woodworth, Beyond Brutality: A Recontextualization of the Work of Sarah Kane, Graduate College of Bowling Green State University, August 2005, s.107.

[19] Hattenstone, "A Sad Hurrah", Guardian.

[20] Elaine Aston, Feminist Views on the English Stage:1990-2000, Cambridge University Press, 2003, s.93.

[21] Ranc, "The Notion of Cruelty in the Work of Sarah Kane", 2002, s.2.

[22] David Rooney, " 4.48 Psychosis", Daily Variety Gotham, 28 October 2004, s.7.

[23]Mary Luckhurst and Jane Moody, Theatre and Celebrity in Britain, 1660-2000, Palgrave, Macmillan, 2000, s.120.

[24] Aleks Sierz, "The Short Life of Sarah Kane", The Daily Telegraph, 27 May 2000.

[25] Michael Coveney, "Review of 4.48 Psychosis", The Daily Mail, 30 June 2000.

[26] Sierz, "The Short Life of Sarah Kane", The Daily Telegraph.

[27] Michael Billington, "How do You Judge a 70 Minute Suicide Note?", The Guardian, 30 June 2000.

[28] Sarah Kane'in 4.48 Psychosis'i, doğrudan, en açık olarak yazılmışı diyebilirim. Yazarın kendini saklamadan, içinde bulunduğu durum ve ruh halini net bir şekilde ortaya koyduğu oyun, bazı kısımlarda psikiyatristle karşılıklı diyalog, bazı kısımlarda ise günlük diyebileceğim bir biçimde ilerlemekle birlikte, tedavide kullanılan ilaçlar ya da 100'den geriye 7'şer sayma egzersizleri gibi hastalığa dair gerçek ayrıntıları da içeriyor.

Burada psikiyatristle olan konuşmaların da aslında Kane'in kendi kafasındaki hesaplaşmalar olduğu söylenebilir. Nitekim ilaç raporları da bir yerden sonra Kane'in kaleminden çıkmış bir hale dönüşüyor. Burada anlatıcı rolünü tamamen dışlanıp yazarın içindekilerin herhangi bir aracıya gerek duyulmadan metne dökülmesi, yazarın kişiliğinin anlatının öznesi haline gelmesine yol açıyor.

[29] Ahmet Gökhan Biçer, Sarah Kane 'in Postdramatik Tiyatrosunda Şiddet, Çizgi Kitapevi, Konya, 2010, s.24.

BAŞA DÖN

SARAH KANE FOTOĞRAFLARI

photos of Sarah Kane

Sarah Kane, photo by Simon Kane

Sarah Kane, photo by Martin Godwin

Sarah Kane and her love of football. Photo by Simon Annand from "Live 3"

Sarah Kane, photo by Tom Pilston

Sarah Kane in rehearsal from Graham Saunders' Love Me or Kill Me

Sarah Kane

Sarah Kane

Sarah Kane

Sarah Kane

Sarah Kane

Photo by Katre Ribbe

Sarah Kane in rehearsal

Sarah Kane

Sarah Kane and father

Sarah Kane

Sarah Kane, photo by Pau Ros from "Love me or kill me"

Kaynak:http://www.iainfisher.com/kane/eng/sarah-kane.html

KİMSE HAYATTAN SAĞ KURTULAMAZ: SARAH KANE

6 Şubat 2015

Tumblr theme by Theme Anorak

[Her toprağın neyi taşıyacağını ve neyi reddeceğini düşünün.]

Publius Vergilius Maro, M.Ö. 70 – M.Ö. 19

Zincirleme bir kaza biçimi olarak: Ölürcesine yaşamak…

Bütün yüce dinlerin ve dogmatik adamların söylemidir bu:

“Dünya bir sınavdır ve mutlak insan, mükafatını ölümden sonra alır…”

Oysa yerküre üzerinde yaşamış veya yaşayacak hiç kimse, bu sınava girerken her hangi bir tercihte bulunmamıştır ve bulunmayacaktır…

Belki de Dünya, insanoğlu için bir çeşit cezadır, kim bilir…

“Her zaman bir parçama sahip olacaksın. Çünkü hayatımı ellerinde tuttun…”

Uçurumlarda sergilenen tiyatro

Genellikle bütün iklimlerin ve bütün coğrafyaların rüzgarları birbirinden farklıdır. Dingin bir tınısı vardır mesela sıcak deniz kıyılarının… Oysa insan dediğiniz şey, evreni kirletir… Ve kozmos, bir tokat vurur, mutlak hıncını alır biçimde…

Bazen, bazı şeyleri yüzüne çarpmak gerekir insanın… İster Afrika çöllerinde, ister uzak tundra düzlüklerinde, ister Avrupa limanları, İster Güney Amerika tepelerinde olsun, insan mutlak kirlidir… Şehirlere indikçe, daha da kararır, kokar…

“Hayatın çok acımasız olduğunu algıladıktan sonra, olabildiğince insanlık, mizah ve özgürlükle yaşayın.”

Vakit doldu mu? Hayır, buna kendim karar veririm

İşte tam da burada, “In-yer-face theatre” yani “Suratına tiyatro” ya da diğer bir adıyla “Yüze vurumcu tiyatro” kavramı, doksanlarda Birleşik Krallık'ta ortaya çıkmıştı. In-yer-face, kendini yaratan yazarların Şiddet, cinsellik, uyuşturucu, cinayet gibi öğeler içeren oyunlar yazma

eğilimiyle birlikte gelişti. Bu akım; Cruel Britannia, New-Brutalism, New European Drama gibi isimlerle de anılsa da In-yer-face terimi, bunların arasından en çok kabul gören isim oldu.

Kuzeyden esen bir çeşit travma

In-yer-face, Britanyalı tiyatro eleştirmeni ve Boston Üniversitesi'nin London Graduate Journalism programının yardımcı öğretim üyelerinden olan Aleks Sierz tarafından ortaya atılmıştı ve ilk baskısı 2001 Mart'ında Faber and Faber tarafından yapılan "In-Yer-Face Theatre" adlı kitabıyla, daha da popüler hale geldi.

"In your face" terimi ise, çağdaş yazar Simon Gray'in prömiyeri 2001 Şubat'ında Londra'da yapılmış olan "Japes" adlı oyununda yer alan bir diyaloğu tarif etmek amacıyla kullanılmıştı. Britanyalı genç oyun yazarlarının yarattığı "in-yer-face" akımı, seyircinin oyuna katılmasını ve sahnedeki müstehcen ya da şok edici unsurlarla etkilenmesini amaçlıyordu.

"O benim, zihnimin altına yapıştırılan, hiç tanışmadığım yüzüm…"

İngiltere'nin kötü kızı

Sarah Kane, 3 Şubat 1971'de, dindar ve evanjelik bir gazeteci ailenin çocuğu olarak Brentwood, Essex 'te doğdu. Protestan muhafazakarlığı içerisinde geçirdiği ergenlik dönemi sırasında, kararlı ve dine bağlı bir Hristiyan'dı… Ancak daha sonra, eserlerinde de "İnancın bir delilik" olduğunu nitelediği gibi dinsel bütün geçmişini reddetti. O yıllarda, yerel ve genç tiyatro gruplarına ilgi duymaya başladı. Soho Polytecnic'te Shakespeare ve Chechov gibi dünyaca ünlü oyun yazarlarının bir çok eserini yönetti. 1992'de Shenfield Lisesi'nden mezun olarak Bristol Üniversitesi'nde Tiyatro okumaya ve hemen akabinde oyun yazarı David Edgar önderliğindeki Birmingham Üniversitesi'nde oyun yazarlığı yüksek lisansı yapmaya başladı.

Artık sahne onun mabediydi ve geçmişine dönüp baktığında gençlik yıllarını "vahşi ve çılgın" olarak yorumluyordu.

Yarasa çöplüklerinde ölümle flört eden martılar var

Dinginlik korkutucudur. Susmak, bir Dünya savaşı sonrası öylece kalakalmış herhangi bir mayının uzun ve anlamsız bekleyişini anımsatır. Terk edilmiş topraklara geri dönüldüğünde, kimse bilmez yerlerini onların…

Korkudan girilememiş sınırları anımsayın… Her an patlayabilir… Böyledir…

Ben düşündüğünüzden daha öfkeliyim…

Kane, gençlik yıllarında Howard Baker'ın karanlık dünyasından etkilenerek "Jakoben" akımını benimsemişti. "Jakobenizm", ideolojisini genel kitle ideolojisinden üstün gören ve dikte yoluyla bu ideolojiyi kabullendirmeyi amaçlayan bir politik akımdı. Kelime anlamı itibarıyla "keskin devrimci" anlamına geliyordu.

İşte tam da burada, bütün dünyasını tiyatro sahnesine adamış üstün yetenekli bir oyuncu, aşk ve yaşam üzerine karanlık düşünceler besleyen bir insan olan Kane, yazdığı oyunlarda bir yandan da İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra sahne sanatlarında doruğa çıkan Absürd Tiyatro'nun ve Beckett Tiyatrosu'nun, karakterin de ölmesinden sonra yansıtmış oldukları "figür" kişiliklerden ötürü buldukları tanımlama olan "Post-dramatist" bir kimliğe bürünerek, tecavüz, seksüel kimlik ve hastalık gibi sorunlara değinen bir kadın haline dönüştü…

Sızlayan perdelerin arasında

"Hayatta deliler gibi aşık olduğum o birisi yok aslında…" diyecek kadar cesur bir kadın olan Kane, oyunlarında; aşkın kurtarıcılığı, cinsel arzu, acı, fiziksel ve psikolojik şiddet temalarını işledi. Bu oyunlar; şiirsel yoğunluk, fazlalıklardan arındırılmış dil, tiyatro formunun araştırılması ve ilk dönem eserlerinde rastlanan aşırılık ve şiddet içeren sahne aksiyonu gibi karakteristik özelliklere sahipti.

"Burdayım, çözümüm yok. Ama sen, sen yine de bir şeyler söyleyebilirsin."

Kane'in yazdıkları, Naturelistik eğilimli 20. Yüzyıl İngiliz tiyatrosu anlayışıyla uyuşmuyordu. Bu yıllarda; Kapitalist Kültürle süre gelen kavgası da oyunlarına yansımaya başladı. Cinselliğe aç erkekler, kadınlık duygusunu silaha dönüştürmüş kadınlar, açlık, yoksulluk, sokaklarda geçen hayatlar, kapitalist sistem içinde bataklığa saplanmış kişilerin şekil ve davranışlarını işlediği eserleri anarşist bir başkaldırı niteliği taşıyordu.

"Gençlik eserleri" olarak tanımladığı ve yazdıklarının arasında saymadığı eserlerinin dışında; Birmingham Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrenimi görürken, ilk oyunu olarak nitelendirdiği "Blasted"ı yazmaya başladı.

"Dünya üzerinde hayatı anlamlı yapan herhangi bir ilaç yoktur…"

Derin bir yaranın koynunda uyumak

Blasted, Leeds kentindeki bir otel odasında geçmektedir. Oyunda kadın düşmanlığı, ırkçılık ve homofobi içerikli ilk perde, bahar yağmuru sesi ile sona ermektedir. Orta yaşlı gazeteci Ian, kuşkulanmayı aklına getirmeyecek kadar küçük olan Cate'i elde edememiştir. Tüm oyun boyunca hem suç işleyenin hem de kurbanın gözünden şiddet değerlendirilir. Cate bütün gece tecavüze uğramıştır. Sabahın ilk ışıklarıyla uyanan Cate, Ian'a saldırarak kaçar. Aniden bir asker odaya girer. Oda bir havan topu mermisi ile delinir; sahne aniden Bosna'da bir savaş alanına dönüşür ve üçüncü perde başlar. Asker, tüm savaş sırasında tanık ve dahil olduğu tecavüz, soykırım, işkencelerden bahseder. Ian'a tecavüz eder ve gözlerini emerek söker. Kız arkadaşının intikamını alır. Sahne güz yağmuru sesiyle sona ermektedir. Asker intihar etmiş, Ian ise kördür. Şehir askerler tarafından işgal altına alınmıştır. Bunu elinde ölü bir bebekle geri dönen Cate söyler. Bebeği odaya gömer ve gider. Oyunun içeriği bir hayli sarsıcıdır: Mastürbasyon, ağlamak, sarılmak, cesedi öpmek, ağlamak, acıkmak, ölü bebeği yemek, ağlamak, yağmur, ölüm… Ian ölür. Cate bir asker ile yatarak karşılığında sosis kazanır. Ian sosisi yer ve teşekkür eder.

"Doktora gittiğimi ve bana kahrolası bekleme odasında yarım saat yaşamak için sekiz dakika verdiğini hayal ettim…"

Blasted, ilk kez o yılın sonunda, üniversite öğrencileri tarafından sergilendi. Oyunu burada izleyen, üstelik önceleri oyuna korkuyla bakan Mel Kenyon, oyunun yapımcılığını üstlendi. Bu sayede Sarah Kane, Kraliyet Sarayı Tiyatrosu'nun kapılarından girebilmiş oldu.

Blasted, 1995'te yılın en tartışmalı oyunu olarak gündeme oturdu. Oyunu başarılı bulan Martin Crimp, Harold Pinter ve Caryl Churchill gibi yazarlar hariç, Entelektüel kitle tarafından yoğun şekilde eleştirilen oyun, "iğrenç bir pislik ziyafeti" olarak yorumlandı.

Zihninden yara almış martılar sahnesi

Tiyatro oyunlarında sade ama şiirsel bir üslup kullanan Kane, yine aynı yıl yazıp yönettiği, 11 dakikalık Skin adlı kısa filmde, siyahi bir kadın ve ırkçı Skinhead arasındaki ilişkiyi betimliyordu. Film, Ekim 1995'te Londra Film Festivali'nde görücüye çıktı ve ardından 1997'de bir İngiliz televizyon kanalı tarafından yayınlandı. Filmin oyuncu kadrosu Ewen Bremner, Marcia Rose, Yemi Ajibade and James Bannon'dan oluşuyordu.

Blasted'tan sonra 1996 yılında; Sarah Kane'in "Yüze vurumcu Tiyatro" ile flörtü eski yunan mitlerinden phaedra'nın yaşadıkları üzerinden yola çıkan ve bir aşkı erotik düzeyde simgeleyen "Phaedra's Love" isimli oyunla devam etti.

"Ben, ipin ucundaki canavarım…"

Severek ölmeyi isteyen kadınlar cemiyeti

Roland Barthes'ın "Aşık olmak, Auschwitz gibi…" savını okuduktan sonra yazdığı ve James Mcdonald tarafından yönetilen "Cleansed"in galası, Nisan 1998'de Aşağı Kraliyet Sarayı tiyatrosunda yapıldı. Bu oyun, aynı zamanda Kraliyet Sarayı tarihinin en pahalı tiyatro çalışması oldu.

"Bazen etrafımda dönüp kokunu duyuyorum ve gidemiyorum, senin için taşıdığım bu kahrolası korkunç lanet özlem olmadan gidemiyorum. Ve inanamadığım şu ki, bunu senin için hissediyorum ve sen hiç bir şey hissetmiyorsun… Hiç bir şey hissetmiyor musun?"

Kane'in düşlediği gibi oluşturulan sahne düzeni, Sadist Tinker tarafından denetlenen ve temizlenen bir işkence odasını temsil ediyordu. Klinik depresyon, acı, cinsel arzu, mazoşist duygular, hem psikolojik hem fiziksel acı ve işkenceden oluşan hikayelerini sahneye uyarlayan Kane, bu kez bir genç kadın ve kardeşi, hasta bir çocuk, bir gay çift, bir dansçı ve çok sayıda aşk repliğinin yoğun şekilde seyirciye sunulduğu oyunda, Dünya'daki aşırı zulmü yine kendi üslubuyla resmediyordu. İşkence gerçekliğiyle insan sınırlarını zorlayan oyun, "Bir ayçiçeği büyümeye yerden başlar ve başının üstüne ulaşır…" teması ile ilerlemekteydi.

"Ölüm benim aşığım ve beni içeri sokmak istiyor…"

Küstah bir sabaha cevap

Kane'in dördüncü oyunu Crave'di… İlk kez Traerse Tiyatrosu'nda sahnelenen Crave'de, seyirciye dönük biçimde oturan dört insanın hikayesini anlatıyordu. Monolog bir eser olarak yazılmış oyun, aslında soru-cevap bütünlüğü taşımaktaydı. Bu da tam anlamıyla "Yüzevurumcu Tiyatro"nun odak noktasıydı. Seyirci kendini tanımalıydı. Beklenenin aksine olumlu eleştiriler alan Crave, Kane'in olgunluk eseri olarak kabul edilmektedir.

"Ölümün kemiklerimin dışarı çıkışı gibi olurdu. Kimse neden olduğunu bilmezdi ama ben yere düşerdim."

"Ve beni sevmiş olduğu zamanların, ona işkence yapmadan önce, içimde onun için yer olmadan önce, birbirimizi yanlış anlamamızdan önce, aslında onu gülümseyen ve güneş dolu gözleriyle gördüğüm ilk anın anısıyla titriyorum, hıçkırarak ağlıyorum, ve o zamandan beri acısını çektiğim o anın sızısıyla inliyorum."

Gecenin en karanlık anı yada 4.48 Psikozu

Dört kırk sekiz, istatistiklere göre dünyada intihar oranının en çok yaşandığı zaman dilimidir.

Öldürücü şeyler en çok geceleri parıldar… Bir sigara… Bir bomba… Bir hayat…

1998 yılında Sarah Kane'in şiddetlenen depresyonu nedeniyle her sabah 4.48'de uyanmaya başlaması ve bu oyunu kaleme almasıyla son oyunun ismi böyle ortaya çıktı. "4.48 Psychosis" bir yazarın herhangi eseri olma özelliğinden çok, Kane'in ölümünden birkaç ay önce yazdığı bir İntihar Mektubu niteliği taşımaktaydı.

“Ve fareler yüzümü kemiriyor, daha ne olsun?”

Son oyunu olan 4.48 Psychosis’te, Dünya’nın kaotik sorunlarını kendi iç sorunlarıyla bütünleştirmiş bir kadını anlatır Kane… Aile yaşantısı, arkadaş ilişkileri, sosyal çevresi problemli olan ana karakterin; dünyada yaşanılan ve günden güne kötüye giden adaletsiz sistemlere karşı isyanı duyuluyordu. Anormal ile normal kavramlarını sorgulayan konu, yaşantıları oluşturan kanunların kimlerce, hangi genele göre yazıldığı eleştirisini bizlere sunmakta; Cinsellik, bireysel yalnızlıklar, kişilerin hak ve özgürlükleri, şizofren bir insanın beyninden seyircilere aktarılmaktaydı.

Eksiltili bir kaçışın anatomisi

Bir kum saatini duvara fırlatmayı düşündünüz mü hiç? Psikoloji bilimi, bu durumu “Desantrasyon” terimiyle açıklıyor… Bu tanım “odaktan uzaklaşma” veya “renk skalasında fluluk” olarak betimleniyor…

Bazen, Dünya’nın suratına indirilecek herhangi bir yumruğu düşler insan… Bu her zaman böyledir…

“- Bir plan yaptın mı?

- Aşırı doz alıp, kendimi astıktan sonra bileklerimi keseceğim…

- Hepsi bir arada mı?

- Yardım çığlığı atacak değilim ya…”

Uzun yıllar depresyon tedavisi gören Sarah Kane, 28 yaşında King’s College Akıl ve Ruh Sağlığı Hastanesi’nde birkaç başarısız denemenin ardından ayakkabı bağcığı ile intihar etti. Saat 4.48’di…

Psikanaliz makinesinden muafiyet isteği

Bir intihar mektubu olarak yazdığı 4.48 Psychosis’te, travmatik bir yaşamın son sözlerini açıkça görebilmek mümkündür. Yaşadığı dönemin tiyatral yaklaşımlarını elinin tersiyle iten Kane, kendi üslubuyla karanlık bir evreni sahnelemeye devam ediyordu…

“Beden ve ruh asla evlenemezler. Ne isem o olmaya ihtiyacım var. Ve beni cehenneme mahkum eden bu uyumsuzlukla sonsuza kadar böğüreceğim. Çaresiz umutlanış beni kurtaramaz. Ümitsizlik içinde boğulacağım. Kendi soğuk siyah göletimde, tinsel zihnimin kuyusunda, biçimsel düşüncem çoktan yok olup gitmişken, biçime nasıl geri dönebilirim? Onaylayabileceğim bir hayat değil, beni yok eden şeyler yüzünden sevecekler beni…”

Nietzsche "Öldürmeyen şey güçlü kılar" der. Ah ne büyük yanılgı. Kane'in ölümünden sonra, Blasted için yapılan kötü eleştirilerin sahibi olan yazarlar, oyunu tekrar değerlendirdi. The Guardian yazarı Michael Billington, Kane'nin intiharının ardından "Hep söylediğim gibi, onu yanlış anladım. O büyük bir yetenekti." dedi.

Beni yok eden şeyler yüzünden sevecekler beni…

Kane'in eserleri, İngiltere'de geniş kitlelere ulaşmadığı ve birçok gazete eleştirmeni tarafından yoğun şekilde eleştirildiği halde, Avrupa ve Güney Amerika'da yoğun ilgi gördü. 2005 yılında, tiyatro yönetmeni Dominic Dromgoole onun için; "Şüphesiz ki en çok sahnelenen yabancı yazar" cümlesini kurdu. Araştırmacı-oyun yazarı Mark Ravenhill onun ardından oyunları için büyük övgülerde bulundu. Almanya'da aynı zaman diliminde, 17 ayrı noktada eserleri sahnelendi. Kasım 2010'da, New York Times'ta tiyatro eleştirmeni olan Ben Brantley, Kane'in Blasted oyunu için "yıkıcı" tanımını kullanarak "New York'ta gerçekleştirilen en önemli Premierlerden biri" cümlesini kurdu…

Kane'in en sevdiği ve en çok okuduğu şair, Sylvia Plath; Hayranı olduğu müzik grubu, Joy Division; intiharından hemen önce tiyatro uyarlamasını yapmaya calıştığı kitap ise, Goethe'nin "Genç Werther'in Acıları" eseri idi…

Sylvia Plath etkisi

Psikolog, James Kaufman, 2001 yılında yaptığı çalışmada, kadın yazarların ruhsal sorun yaşama ihtimalinin oldukça yüksek olduğunu belirtiyordu. Kaufman ortaya attığı bu yeni teoriye 'Sylvia Plath etkisi' adını verdi.

Bu kavram, özgün üretimle deliliği bağdaştırmıştı. Bu teoriye göre Plath'ın intiharı ondan sonra gelen bir çok kadın şair ve yazarı etkilemiştir. Virginia Woolf, Sara Teasdale, Anne Sexton, Alda Merini gibi kadın yazarları da içine alan bu kavramın temsilcilerinden biri de Sarah Kane oldu…

"Üzgünüm, çünkü geleceğin umutsuz ve iyileştirilemez olduğunu hissediyorum, her şeyden sıkıldım ve hiçbir şeyden tatmin olmuyorum, başarısızlığın ta kendisiyim, suçluyum ve cezalandırılmam gerek, kendimi öldürmek istiyorum, eskiden ağlardım, şimdi ise gözyaşlarımın ötesindeyim, insanlar ilgimi çekmiyor, hükmümü kaybettim, yiyemiyorum, uyuyamıyorum, düşünemiyorum, yalnızlığımın, korkularımın, öfkemin üstesinden gelemiyorum, kendimi şişman hissediyorum, yazamıyorum, sevemiyorum, kardeşim, sevgilim öldüler, ikisini de ben öldürdüm, ölüme doğru ilerliyorum, ilaçlardan korkuyorum, sevişemiyorum, sikişemiyorum, yalnız kalamıyorum, başkalarıyla olamıyorum, kıçım kocaman oldu, vajinamdan tiksiniyorum."

Sarah Kane, 4.48 Psychosis

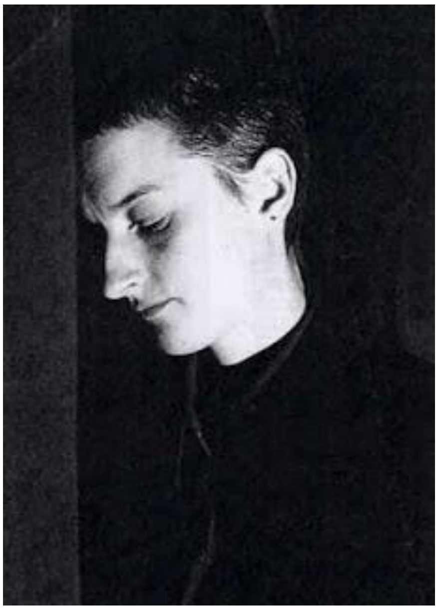
Örümcekli raflara bırakılmış bir çeşit intihar mektubu

Bir yazarın kaleminden mutlaka kendi kanı akar sayın okuyucu, bilmelisin… Burdan senin yaralarına kaç vesayitle gidiliyor, söylesene…

Bütün yazıcılar, aslında öldükten sonra yazmaya başladılar. Çünkü; bir dalgıca ilk dibe vuruşunda bir rehber gerekir, biliyorsun… Bir anlatıcı en çok, en çok kendi yaralarını mı anlatır? Bir anlatıcı en çok, en iyi kendi yaralarını anlatır… Bir balığa bak, acılarının muadili yoktur. Bir dalgıç bile anlayamaz bazı, nedense bir karaya vuruşun, soru işaretlerini… Bukowski'nin, Özlü'nün, Plath'ın, Marmara'nın kalem uçları fosil kokuyordu.

Bir anlatıcının paralel yükümlülükleri vardır anlıyor musun? Çoğunlukla, iyi anlatıcılar; dibi tanıyan dalgıçlardır bir nebze. Hasbelkader bir gün denize girersen eğer; Korkma çünkü, henüz karşılaşmadık…

Erişim: http://kaybolandefterler.tumblr.com/post/113628459627/kimse-hayattan-sa%C4%9F-kurtulamaz-sarah-kane

YÜZLEŞTİRMECİ TİYATRO, SARAH KANE VE BLASTED

Hzl: Erdinç PARLAK- A. Gökan BİÇER- Savaş YEŞİLYURT

John Osborne'un 1956 yılında sahnelenen Look Back in Anger (Öfke) oyunu, o dönemin eğitimli ama işsiz geçtiğinin içinde bulunduğu sıkıntıları ve bu sıkıntıların dışavurumunu dile getirmek anlamında İngiliz Tiyatrosu için bir dönüm noktası sayılır. 1970 ve 80'li yıllar John Whiting, John Arden, Arnold Wesker, Edward Bond gibi yazarların oyunları ile bir anlamda İngiliz Tiyatrosu'na gerekli malzemeyi sağlamıştır denilebilir. Atna 90'ıı yıllara gelindiğinde tiyatronun bir bakıma durağan dönem geçirdiği gözden kaçmaz.

İngiliz. Tiyatrosunun içinde hulunduğu bu durağanlık döneminin ayırdında olan birçok oyun yazan, John Osborne'un 1994'te ölümünden bir hafta önce Guardian gazetesine ortak düşüncelerini içeren bir mektup yazarak ülkenin önde gelen sah-nelerindeki yeni dramanın eksikliğinden duyulan rahatsızlığı dile getirmişlerdir. Tiyatro eleştirmeni Michael Billington'a göre var olan politikanın sürdürülmesi İngiliz Tiyatrosu'nu tozlu bir müzeye dönüştürecekti . Bu istemi duymuşçasına 90'lı yıllarda bir grup genç oyun yazarının sahneye taşıdığı konuların, hiç de Osborne'un Öfke'sinin yarattığı etkiden geri kalır bir tarafı olmadığı gözlenecektir. En büyük yaratıcılık dönemlerinde- Elizabeth, Jacobean. Restorasyon, savaş sonrası gibi- her tiyatro için geçerli olduğu gibi İngiliz Tiyatrosu'nu şekillendirip ona yön veren oyuncular, yönetmenler, kuramcılar değil, oyun yazarları olmuştur. İşte 90'lı yıllardaki İngiliz Tiyatrosu'nun duyarlılığını değiştirmeyi başaran küçük bir grup In-Yer- Face (Yüzleştirmeci) oyun yazarı olmuştur dense yanlış olmaz. Aralarında Anthony Neilson; Sarah Kane ve Mark Ravenhiil'in de yer aldığı bir grup genç oyun yazan oyunlarında izleyicilerini açıkça dile getirilmeyen insan gerçeklikleri ile yüzleştirme yoluna gitmişler ve bnnda da beklenen etkiyi sağlamışlardır denilebilir. İnsan gerçekliğinin, şiddetin ve özellikle de cinsel tabuların tüm çıplaklığı ile sahneye taşınıp izleyicilere dolaysız aktarılması üzerine dayandığı için bu akım ya da oyunlar Yüzleştirmeci Tiyatro (In-Yer- Face) adı ile anılır olmuştur,

En geniş tanımı ile Yüzleştirmeci Tiyatro (In-Yer-Face), izleyicisini ensesinden kavrayıp gerekli iletiyi alıncaya kadar onu sarsmayı amaçlayan tiyatrodur. Bu bakımdan duyarlılık tiyatrosudur: Gerek oyuncuları gerekse izleyicileri geleneksel tepkilerin ötesinde sarsma yoluna gider ve sinirlerin en uç noktalarına dokunarak korku ve panik uyandırır. Bu tiyatro şok taktikler kullanır ya da kendisi tamamen şaşırtmacaya dayalıdır Çünkü bu tiyatro izleyicilerin alışkın olduklarının ötesinde apaçık ve deneyseldir. Tinsel değer ve önyargıları sorgular İnsanın en ilkel duygularına dokunur, tabuları alt üst eder, yasak olana yönelir ve rahatsızlık uyandırır. Temel olarak gerçekte kim ve ne olduğumuza yönelik çok şey açıklama yoluna gider.-

Başka bir deyişle sıradan oyunları izlerken yapıldığı şekilde koltuklara oturup sahnede gördüğümüz, izlediğimiz ile yetinilmesini yeterli gören geleneksel tiyatro oyunlarının tersine, Yüzleştirmeci Tiyatro izleyicilerini alıp duygusal derinliği olan bir yolculuğa çıkarır. Başka bir deyişle zihinsel düzeyde kalmakla yetinmeyip deneyselliği öne çıkarır.

Bu bağlamda çok doğal olarak karşılaşılması olası sorunlardan hirisi de herhangi bir oyunun Yüzleştirmeci Tiyatro içinde yer alıp almadığının nasıl belirleneceği, yani Yüzleştirmeci Tiyatro oyunu ile öteki oyunların hangi açılardan ve nasıl ayırt edileceği olacaktır. Böylesi bir ayrımı kesin olarak yapmak gerçekte pek de güç değildir. Bunu yapabilmek için kullanılan dil ve karşılıklı eylemlerin içeriğine biraz yakından bakmak bu sorunu ortadan kaldırmaya yetecektir çünkü:

....kullanılan dil kirlidir, karakterler dile getirilemez kanıdan ele alıp konuşur, elbiselerini çıkarır, birlikte olurlar, birbirlerini utandırıp hakaret sınırlarını aşarlar, çok hoş olmayan duygular yaşarlar ve ansızın şiddete başvururlar. En önemlisi de bu tiyatro o kadar güçlü ve o kadar söylenmeyene, dile getirilmeyene yöneliktir ki sonunda izleyicileri tepki göstermeye zorlar.../

Sıra dışı ve şaşırtıcı yöntemlerin oyunlarda kullanılması bir anlamda hiç de rastlantısal değildir. Özellikle Yüzleştirmeci Tiyatro bunu sıklıkla kullanır çünkü oyun yazan iletmek istediğini dolaysız ve zaman yitirmeden yapmayı amaçlarmıştır. Sierz'in deyimiyle " Eğer yazarlar rahatsız edici konuları ele alıyorsa ya da güç duyguları keşfetmeyi istiyorlarsa, o zaman şok, yani şaşırtma izleyiciyi uyandırmanın bir yoludur. İzleyicilerini kışkırtan ya da izleyicilerin bir şeylerle yüzleşmesini isteyen yazarlar genellikle onları kabul edilebilir sınırların ötesine itmeyi aınaçlar- çiinkü onlar normal sayılan güncel düşünceleri, insan olmanın ne demek olduğunu, doğal ya da gerçek olanın ne ifade ettiğini sorgulamak amacındadırlar. Başka hir deyişle oyunlarda şok ya da şaşırtmanın kullanılması daha derinlerde yatan anlamların irdelenmesinin bir yoludur"'

Yüzleştirmeci Tiyatro'nun öne çıkan ayırt edici özelliklerinden birisi de duyguları ele alıp işleyiş biçimidir denebilir çünkü bu tiyatro, izleyicileri normalde göz ardı etlikleri düşünce ya da duygular ile yüzleştirmek amacı güder. Bunu yapmaktaki amacının ne olduğunu anlamak basittir. Çünkü yüzleşmek istenmeyen duygu ve düşünceler genellikle acı veren, korkutan, daha doğru bir deyişle hoş olmayan ve keskin duygulardır. Bu duygular hiçbir zaman izleyenleri ya da karşılaşan kişileri mutlu etmez, tersine rahatsız eder, koltuklarında oturan izleyiciler huzursuz olur çünkü tanık oldukları bu duygu ve düşüncelerin insanın yetisinde olduğunun lam anlamıyla bilincindedirler. Aynı rahatsızlık belki sinemada bu denli yoğun duyumsanmayabilir çünkü tiyatroda tüm bu eylemleri sergileyenler aynı ortamda izleyicilerle aynı havayı soluyan oyunculardır. Bu açıdan da sahnedeki olaylar ile ister istemez özdeşlik kurulması kaçınılmazdır. Benzer şekilde sahnedeki çıplaklık bile sinemada izlenen çıplaklıktan daha güçlü ve kalıcı bir etki bırakacaktır izleyici üzerinde. Nedeni ise oldukça basittir: çünkü karşımızdaki kişi ile izleyici arasında sinenıadakiıııe benzer camdan bir engel yoktur, eylemlerin sahibi karşımızdadır.

Yüzleştirmeci Tiyatro oyunlarında ele alınan konular ve sahnede sergilenen şiddet anlık ve çok yıkıcı olmaktan öte, bir anlamda derece derece artarak kendini hissettirir denebilir. 1990'lı yıllarda sahnelenen oyunlardaki tüm hu özellikler geçmiş dönem oyunlarla

kıyaslandığında söylenmeyeni söyleyen, gösterilmeyeni gösteren olması açısından yenilikçidir.

1971 yılında doğan ve 20 Şubat 1999'daki intiharına kadar geçen 28 yıllık bir yaşama sığdırdığı 5 oyunu ile 90'lı yılların ortalarında üzerinde en çok konuşulan ve oyunları büyük yankı uyandıran Sarah Kane, çoğu eleştirmen tarafından " **Sahnenin kötü kızı**" olarak adlandırılmıştır. Buradaki kötü kavramı doğal olarak kişiliğine yönelik bir yorum olmaktan öte oyunlarındaki söz, eylem ve içeriğe yönelik bir tutum olarak ele alınabilir. Her oyun yazarı için olduğu gibi Sarah Kane'i de oyunları doğrultusunda belli bir gruba koyma girişimleri olmamıştır denemez. Özellikle de feminist bir oyun yazarı olduğuna ilişkin söylemler karşısında Kane kadın yazar etiketini kabul etmediğini belirtmiş ve herhangi bir biyolojik veya sosyal grubun üyesi ya da temsilcisi olma gibi bir durumun söz konusu olmadığına ilişkin açıklamada bulunmuş ve bir oyun yazan olarak üstlendiği rolün cinsiyet bağlamında değerlendirilmesini reddetmiş ve bunu:

Yazar olarak benim tek sorumluluğum, her ne kadar hoş olmasa da, gerçek olan şey neyse ona yöneliktir. Bir kadın yazar olarak hiçbir sorumluluk sahibi değilim, çünkü böyle bir şeyin var olduğuna inanmıyorum. Bir yazar olarak insanlar benden söz ederken, yani ne olduğum ya da çalışmalarımın nasıl değerlendirilip yargılanacağına ilişkin yorum söz konusu olduğunda bu yargılamanın benim yaşım, cinsiyetim, sınıfım, cinselliğim ya da ırkım temelinde değil, çalışmalarımın kalitesi bağlamında değerlendirilmesini tercih ederim şeklinde dile getirmiştir.

Ama bu, Sarah Kane'in, oyunlarında cinsiyet üzerine eğilmediği anlamına gelmez. Erkek ve kadın arasında yer alan güç ayrımı oyunlarında sıklıkla yer alır. Sözkonusu bu özelliği Blasted oyununda Cate ve lan, Phaedra's Love oyununda Phaedra ve Hippolytus, Cleansed oyununda Tinker ve Grace/ Kadın arasında, Crave ve 4:48 Psychosis oyunlarında ise tanımı yapılmayan sesler arasında görmek olasıdır. Oyunlarında sıra dışı ve uç duygulan ele almasının nedenlerinden birisi de uç, kaba ya da acımasız eylemlerin izleyicilerde bir değişim oluşturacağına olan inancında yatıyor denebilir. Çünkü kendisi de " Eğer bir şeylerin sanat yolu ile deneyimini yaşıyorsak, işte o zaman geleceği değiştirebiliriz çünkü deneyim, acı çekme yolu ile yüreklere ders verir şeklinde kendi görüşünü açıkça dile getirmiştir.

İlk oyunu Blasted Ocak 1995 yıbnda Royal Court Theatre Upstairs'de sahnelendiğinde 23 yaşında olan Kane, eleştirmenlerden ciddi sayılabilecek eleştiriler almıştır, Oyun onun daha 23 yaşında olmasının getirdiği acemilik ürünü olarak görülmüş ve John Peter Kane için " Öğreneceği çok şey var daha ama bir sonraki oyununda neler öğrenebildiğini görmek için sabırızlanıyorum" demiştir. Öte yandan tüm bu eleştiriler bir yana, Kane bu oyunla amaçladığı etkiyi sağlamada başarılı olmuştur denebilir.

Blasted Lecds'te pahalı bir otel odasına orta yaştaki lan ile kendisinden oldukça genç olan Cate'in gelmesi ile başlar. Akciğer kanserine yakalanmışçasma öksürük nöbetleri geçiren lan, sırtındaki tabanca kabına bakılacak olursa gazeteci olmaktan uzak biridir. Kendisine gizli ajan imajı veren lan, Cate ile o istemese de oral ilişki yaşar. Kate, bir zamanlar onu sevdiğini belirtse de şu an için lan onun için bir karabasandır. Olayların yoğunluğu giderek artar ve isimsiz bir asker çıkagelir otel odasına. O anda banyoda olan Cate durumu sezip pencereden kaçar. Asker odada yatağa idrarını yapar ve ansızın bir

bomba otel odasını darmadağın eder. Odada yıkıntılar arasında Asker, Ian'a savaşın vahşetini anlatmaya koyulur, Ian için savaş ve getirdiği yıkıntı kimsenin duymak, bilmek istemeyeceği bir öyküdür. Sonrasında Asker Ian'a tecavüz eder, gözlerini oyup yer ve kendisini öldürür. Cate kucağında bir bebekle çıkagelir, bebek ölür. Cate onu odada tahta döşemenin altına gömer ve yiyecek bir şeyler bulmak için dışarı çıkar. Çaresiz ve kör Ian ortalığı pisletir, bebeği çıkarıp yer ve şimdi kendisi tahta döşemenin altındadır. Sadece başı dışarıdadır. Cate yiyecekle geri döner ve Ian ölür.

Bu uyunu yazma sürecinde Kane'in oyuna başlaması ile daha sonra oyunda değişiklikler yapması söz konusudur. Bu değişikliklerin nedenini Kane şöyle açıklar:

"Aslında bir otel odasında, aralarında güç bakımından çok fark olan bir kadın ve ona tecavüz eden bir adamı yazıyordum. Sonra beklenmedik bir şey oldu: Mart 1993'te daha oyunu yazmaya başladığım ilk haftalarda televizyonu açtım, Srebrenica kuşatma altındaydı. Yaşlı bir kadın kamera karşısında ağlıyordu. Lütfen birileri bir şeyler yapsın diyordu. Kimsenin bir şey yapamayacağını iyi biliyordum. Birdenbire yazmakta olduğum oyuna olan ilgimi tamamen kaybettim. Televizyonda gördüğüm şey tanı da yazmak iste- diğirndi. Bu nedenle sorun şuydu: Daha ilgi, çekici olduğunu düşündüğüm bir konuya yönelerek oyunu bıraksam nasıl olurdu? Yavaş yavaş yazmakta olduğum oyunun tam da bu konu olduğunu anladım. Şiddetle, teca\>üzle birbirlerini görünüşte seven ve tanıyan iki kişi arasında geçen olayları, anlatıyordu Böylece Leeds'teki bir otel odasındaki bir tecavüz ile Bosna'da olanlar arasındaki olası ilişki ne olur diye düşünüyordum. Ve ansızın bende jeton düştü Birisi tohum iken öteki ağaçtı. Savaş tohumlarının barış dönemlerindeki sözde uygarlıkta bulunabileceğini, düşünüyorum. Ve Avrupa'nın göbeğinde meydana gelen şeyin çok ince olduğu ve her an kırıtabileceği düşüncesindeyim. "

Ian ile Cate arasındaki ilk konuşmalar, Ian'ın Cate üzerinde hem duygusal hem de fiziksel anlamdaki baskısını göstermesi açısından önemlidir. Başka bir deyişle Ian bir anlamda Cate için eski bir tanıdık ya da sevgili olmaktan öte işkenceci rolünü üstlenmiş tavırlar içindedir. Ve bu tavırlar ve söylemlerin altında yatan isteğin gerçekleşmesi İçin çok uzun bir süre geçmesine gerek kalmayacaktır. Cate ile Ian'ın düşünce evrenlerinin de bir-birinden çok farklı olduğu gözden kaçmaz. Çünkü Ian bir an önce Cate ile yatmak düşüncesini bastırmada başarısızdır. Oysa Cate, daha çok onun sağlığı ile ilgilenmektedir:

Cate: Sigarayı neden bırakmıyorsun?

Ian: (Güler.)

Cate: Yapmalısın. Hasta edecek seni,

Ian: Bunun için çok geç artık.

Cate: Ne zaman seni düşünsem hep aklıma sigara ve cin geliyor,

Ian: İyi.

Cate: Elbiselerini, kokutuyor,

Ian: Unut gitsin nefesimi.

Cate: Düşün bir kere ciğerlerin ne halde,

Ian: Gerek yok. Tahmin ediyorum.

Ian'ın hem hasta olması, hastalığını iyileştirme yolunda pek bir adım atmaması, hem de tüm bunları bir yana bırakarak duygusal bir ilişkiden öte sürekli fiziksel birlikteliği düşünüyor olması onu Cate'den oldukça farklı kılan bir özellik olarak görülür, Ian ile önceden bir birliktelik yaşamış olması ve bırakmasının altında yatan sebep yine bu tür davranışlar olabilir. Çünkü Ian'ın söylemleri her açıdan irdeleyici ve sıra dışıdır. Olağan birliktelik içerikli bir konuşmayı bile Ian'ın dönüp dolaşıp Cate için rahatsızlık verici bir boyuta çekmesi ve ona yaşamında kadınlarla birlikte olup olmadığı şeklinde sorular sorarak lezbiyen ilişkisi varmışçasına iğnelemesi Ian'ın fiziksel rahatsızlığının yanı sıra ruhsal boyutta da bir çöküntünün eşiğinde olmasının göstergesidir denebilir. Yine Ian için bir bayanın onunla birlikte bir yere gelmeyi kabul etmesinin başka türlü bir açıklaması yoktur:

Ian: Niye geldin buraya?

Cate: Çünkü mutsuz görünüyordun,

Ian: Mutlu et beni.

Cate: Yapamam, Ian: Lütfen.

Cate: Hayır, fan: Niçin?

Cate: Yapamam, Ian: Yapabilirsin.

Cate: Nasıl?

Ian: Sen biliyorsun.

Cate: Bilmiyorum, Ian: Lütfen.

Cate: Hayır"

Cate'in gitme isteğine sıcak bakmaması ve otel odasının güvenli, dışarının tehlikelerle dolu olduğunu belirtmesi, oyunda Beckett ve Pinter'dan esintiler olduğu izlenimi verir. Gerçekten de " Samuel Beckett'in etkisi Sarah Kane'in tüm oyunlarında sezilir Dışarıda her an hissedilen kötülük ve karmaşa öğeleri karşısında hem barınak hem de bir çıkış yolu olarak oda Harold Pinter'ın ilk dönem oyunlarında gözlenir. Blasted, bu bağlamda The Dumb Waiter (Git Gel Dolabı) oyununun en çok benzeyenidir. Aynı zamanda The Dumb Waiter'daki Ben ve Gus'a ocağı yakmak için kibrit gibi malzemeler sağlayan dışarıdaki gizemli ajanların yönteminde olduğu gibi sürekli olarak silahlannı kontrol eden gizli örgütlerin kiralık katilleri olarak çalışan Gus, Ben ve Ian arasında da yakın benzerlikler vardır. Blasted oyununda bu durum ise hemen hemen doğaüstü bir hızla odanın dışında İngiliz kahvaltısı, cin ve sandviç hazırlayan otelin görünmeyen ama etkili çalışan oda servisi olarak ortaya çıkar Ve her iki oyunda da kapının çalınması tehlike işaretidir Blasted'da kapının çalınması, çalıştığı kurumun onu öldürmek istediği inancındaki Ian için uğursuzluk, kötülük anlamındadır" ,

Ian ile yaşadığı gecenin sabahında gitme kararı veren ve bunu uygulamak için önce duşa giren Cate'in yokluğunda çalınan kapıyı açan Ian'ın daha önce niye bu denli korktuğunun nedeni, kimliği ve adı belli olmayan bir askerin kapıda belirmesiyle açıklığa kavuşmuş olnr denebilir. Bu anlamda Blasted'ı Pinter oyunlarından ayıran bir özellik de kendini gösterir çünkü Pinter'da korku öğesi fiziksel anlamda gözle görülür olmaktan öte-dir. Ian'ın Asker'e karşılık verine çabalan pek bir sonuç vermez ve boşuna bir çaba olarak

kalır. Odanın genel görünümünden Ian'ın yalnız olmadığını anlayan Asker'in söylemleri ise savaş sırasında uzun bir süre karşı cinsten uzak kalan insanların düşüncelerinin yansıması gibidir.

"Odanın seks koktuğunu" söylemesi bunun en iyi göstergesidir. Asker'in Ian'ı tanıma çabası, otel odasına ansızın düşen hir bomba ile yanda kalır. Gerçekte Kane, savaş sırasında olup biteni- hem içeride hem de dışarıda- verme amacındadır denebilir. Ama otel odası darmadağın olsa bile Asker'in daha önceki söylemlerini tekrarlaması ve bunu yaparken silahını tehdit öğesi olarak kullanması yazarın, savaş sırasında gücü elinde bulunduranların yanlış da olsa isteklerini zorla kabul ettirme çabalarında ısrarlı olabileceklerini gösterme isteğidir denebilir. Askerin yaşadığı bir olayı Ian'a anlatması savaşın ve savaş sırasında yaşanması olası olayların ne denli korkunç olabileceğini anımsatması bağlamında önemlidir:

"Kasabanın aşağısında bir eve girdik. Herkes gitmişti. Köşede saklanan bir erkek çocuğu hariç. Birisi alıp dışarı çıkardı onu. Yere yatırdılar ve bacaklarından vurdular. Bodrum, katta, bağrışmalar duydum. Aşağı indik. Uç adam ve dört kadın. Diğer arkadaşları çağırdım. Ben kadınları hallederken bizimkiler ise adamları tuttular. En küçüğü on ikisindeydi. Bağırmadı. Öylece uzanıyordu.

Tutup çevirdim ve- sonra bağırdı. Ağzı ile beni temizledi. Gözlerimi kapattım ve düşündüm. Babasını ağzından vurdum. Erkek kardeşleri bağırdılar. Onları da tavandan teslislerinden astım

Asker'in bu anlattıklarının hiç de yalan olmadığının, gerçekten yapmış olabileceğinin en güçlü kanıtı olarak silahını kullanıp önce Ian'a tecavüz etmesi, daha sonra Ian'ın gözlerini çıkarıp yemesi ve silahını kendi kafasına dayayıp tetiği çekerek intihar etmesi gösterilebilir. Gözsüz ve ışıksız kalan Ian'ın içinde bulunduğu durum ise bir anlamda Shakespeare'in Kral Lear oyunundaki Gloucester'ı anımsatır. Cate'in dışarıda tanımadığı bir kadının ona verdiği bir bebekle çıkıp gelmesi savaş sırasında kendi yaşamlarından ümit kesen ama hiç olmazsa çocukları için yaşama şansı arayışındaki insanların davranışlarını yansıtması bakımından önemlidir.

Yaşanan şiddetin yoğunluğu karşısında her şeye olan inancın yitirildiği anlar yok değildir.

Daha bir gün öncesinde kız arkadaşına onun istemediği şeyler yapan Ian'ın kendisi şimdi kimliği belirsiz birinin hiç yoktan kurbanı olmuştur. Ian'ın " Tanrı yok. Baba İsa yok Tanrı olması için hiçbir neden yok çünkü olsaydı her şey daha iyi olurdu"[15] sözlerinde yankılanan sitem, bir anlamda şiddet, ancak kendilerine yöneldiği zaman dile getirilen bir söylem olması bakımından çarpıcıdır. Getirdiği bebeğin ölmesi üzerine Cate, isimsiz bebeğe odadaki olanaklar doğrultusunda mezar hazırlayıp tahtadan haç yapar. Döşemedeki tahtaların altına gömer bebeği. Cate'in yiyecek bir şeyler bulmak amacıyla ölü bebekle Ian'ı odada bırakıp gitmesi ve onun yokluğunda Ian'ın ölü bebeği çıkarıp yemesi ve yaşıyor olduğu halde şimdi Ian'ın kendisinin başı dışarıda kalacak şekilde gömülü olması önemlidir. Çünkü " Bebeği yemesi Ian'ın ölmeden önce yaptığı son şeydir ve kör olduktan sonra hissettiği derin nihilizm ve üzüntüyü en kısa yoldan dile getirmeye çalışmanın bir yoludur. Aynı zamanda bebeğin kullanılması bir ümit öğesidir. Cate, tanımadığı biri tarafından kendisine verilen bebeğin sorumluluğunu isteyerek üstlenmiştir. Bebek hemen sonrasında ölse bile Cate ona Hıristiyan cenaze töreni yapar. Aynı şekilde ölen bebeğe dua etmesi onun

ölümden sonraki yaşama olan inancım gösterir ve insan inancı ve merhamete yönelik bu türden basit eylemler, lan'ın dar görüşlülüğü ile karşılaştırıldığında büyük önem taşır. lan için bebek hiçbir şeydir"

Kane'in oyunu yazarken Bosna'daki olayları işlemesi ve lan'm kör edilmesi arasında bir ilişki olduğu söylenebilir. lan'ın kör edilmesi hem bireysel anlamda bir yıkımdır hem de medyanın tinsel anlamda bir şeyleri görmezden gelmesini anımsatması bağlamında önemlidir. lan ölmeden hemen önce Cate'e teşekkür eder. Oyunun genel anlamda anlamı irdelenecek olursa bir yanda İngiltere'de geçer, öte yandan Bosna'da yaşanan insanlık dramı anımsatılır. Bunu yapmaktaki amaç dikkatleri savaş ve savaşın gerçekliğine çekmek olsa gerek. Yani bir balama coğrafi uzaklık göz ardı edilerek ve şiddet ve tecavüzün her an her yerde olabileceği vurgulanmak istenir.

Kane'in oyunun vermek istediği ileti üzerine düşünceleri sorulduğunda:

Benim için oyun yaşama çıkmazı ile ilgiliydi. Yaşam çok sancılı ve dayanılmazken yaşamaya nasıl devam edeceğiz? Gerçekten Blasted ümit dolu bir oyundur çünkü karakterler yıkıntılar arasında Yaşama tutunmaya çalışırlar. Bosna'da boynundan, ağaca asılı bir kadının ünlü bir fotoğrafı var. Bu ümidin olmayışıdır. Bu çok kötii. Benim oyunum midenin kaldıramayacağı ölçüde gerçeğin buğulu bir yansımasıdır. Bu gerçeklikten çok rahatsız olabilirsiniz- yasak getirirsiniz Ama Olmandaki kadın için ne yapabilirsiniz?"

şeklindeki yorumu oyunun kurulu olduğu temeli anlamak açısından oldukça önemlidir. Blasted, uygar bir kimlik edinmiş insanın gerektiğinde neler yapabileceğini göstermesi bağlamında Yüzleştirmeci Tiyatro'nun özelliklerini içinde barındırır denebilir. Blasted'ın en belirgin özelliklerinden birisi de beraberinde birçok soıu ortaya koymakla birlikte bu sorulara herhangi bir çözüm sunma yoluna gitmemesidir. Örneğin: Erkek olma ile şiddet arasındaki ilişki nedir? Evdeki şiddet sokaktaki şiddete nasıl dönüşebiliyor? Medyanın şiddet karşısındaki tutumu bizlerin gerçekleri görmesini nasıl engelliyor? Erkeklerin çoğu gerçek anlamda tecavüzcü müdür? Blasted acaba kadın olmanın içinde bulunduğu bir çıkmazın göstergesi midir? Bu ve buna benzer somlara Sarah Kane'in yanıtı en az soruların kendisi kadar ilginçtir denebilir. Çünkü " Kane tinsel anlamda ders veren bir oyun yazarı olduğuna yönelik düşünceyi kabul etmez. Şiddet, erkeklik, törellik, cinsellik üzerine sorulan sorulara verilecek hiçbir yanıtı olmadığını belirtir"

Sarah Kane'in bu oyunla vermeye çalıştığı bir ileti de onun bir şekilde tiyatro ile ilgilenenlere tiyatronun sadece müzikal, klasik yapıtların yeniden canlandırılması veya komedilerden oluşmadığım, tiyatronun aynı zamanda şaşırtmak, güdülemek ve insanların kendilerine yönelik yeni düşünce biçimleri geliştirmesi, sorgulamayı sağlaması ve gerçekleri gösterme yetisini içinde barındırdığım vurgulamaktır denebilir.

KAYNAKÇA

Aston, Elaine, An Introduction to Feminism and Theatre, Routledge, 1995.

Beckert, Samuel, The Complete Dramatic Works, London, 1990.

Edgar, David (ed.), State of Play: Playwrights on Playwriting, Faber, (999.

Elsom, John, Erotic Theatre, Secker&Warburg, 1973.

Elsom, John, Post-Wur British Theatre, Routledge&Kegan Paul, 1979.

Innes, Cbristopher, Modem British Drama 18901990, Cambridge: Cambridge Univ. Pres, 1992.

Kane, Sarab, Complete Plays, Methuen, 2001. Nightingale, Benedict, The Future of Theatre, London, 1998.

Peter, John, Sunday Times, 29 January, 1995.

Rebetello, Dan, Sarah Kane; An Appreciation, New Theatre Quarterly, 59, 1999.

Saunders, Graham, Love Me or KİU Me Sarah Kane and the Theatre of Estremes, Manchester Univ. Press, 2002.

Sierz, Alex, In-yer-face Theatre, Faber and Faber, London, 2000.

Stephenson, Heidi& Langridge, Natasha, Rage and Reason Womcn Playvvrights on Playwritiıg, Methuen, 1997.

Taylor, John Russell (ed.), Look Back in Anger A Casebook, London, 1978.

Wandor, Michelene. Look Back in Gender: Sexuality and the Family in Post-War British Druma, Methuen, 1987.

SİZİ SİZDEN OKURLAR

Aşağıda alıntıladığımız haber veri toplamanın illegal olmadığını belirtmek içindir. Eğer internete giriyorsanız verileriniz her şekilde toplanacaktır. Yazsanız da yazmasanız da.

Birkaç bilgi aktarayım. Bizim site yelpazesi çok geniş olduğundan farklı farklı konulara giriş imkânı sunmaktadır. Birkaç yıldır site [dini içerik yoğun olmasına rağmen] istatistiklerine düşen aramalarda başı çeken cinsellik, dua ve insanları etkileme konularıdır. Kadınların internette cinsel ilişkiler üzerine çok fazla bilgi aradığı görülmektedir.

Aramalara bakınca görünmeyen yüzün başka oluşu dikkatinizi çeker. Buradan sözü asıl getirmek istediğim yer ise Türkiye de gündemde tutulan iki sorun hakkında inanmayacağınız kadar bir giriş olmaktadır. Yani arayan soran yoktur. Halkın hiç ilgilenmediği konular gazetelerde TVlerde siyasi ve rantçı çevrenin gündeminde tutuluşu ve birde kaşıdığı görülürken şaşırmamak elde değildir. Sokağa çıksanız kendi çapınızda bir araştırma yapsanız iki şeyden birini size söylerler. Biri Kürt sorunu, diğeri Aleviler. [Neden gündemi takip ediyorum havası vermek için] aslında hiçte öyle değil. İnsanlar yalnız kalınca bu konuların yanından bile geçmiyorlar. Bizi hayrete düşüren şu oluyor. Medya sürekli bu konuyu kaşırken internet kullanıcısı bu konu üzerinde neden duyarsız kalıyor. Cevap şu.

İnsanlar güzel ve doyuma ulaşmış bir hayat yaşamak istiyor.

Güdümlü bir hayattan usanmış özgür olmak ve huzur istiyor.

Dünyada şu olmuş, bu olmuş pek ilgilendirmiyor.

Sadece ben nasıl kendimi kurtarırım, nasıl rahat ederim peşindeler.

Bu meyanda söylenecek söz insanlara güzel gelecek vaat ederken psikolojilerini baskı altına almak yerine yapılması gereken işleri yapılması değil midir? Yoksa medya önünde yalandan polemik yapmanın başka bir getirisi mi vardır?.

Türkiye'de haberciliğin magazinleştirildiği biliyoruz. En sonu yemekle biten haber kuşaklarının sonunda yaptığımız tek eylem beyin cimnastiği "şimdi ne yiyelim" ile oluyor.

Mesela zararlı olduğundan bahsedilen bir ürün haber yapılıyor, insanlara sunuluyor. Arkasından gelen bir yaptırımdan haber yok. Bir eczacı arkadaşımız vardı. Hep şunu derdi kış gelmeden hep antibiyotik haberleri yapılır. Bu şekilde antibiyotik kullanımında büyük bir düşüş yaşanır. [Bunu biz değil her ülke yapıyor.- Çünkü normal olağan hastalıklarda fiyat değeri yüksek ilaçlar gurubu]

Yine bir başka husus, attığınız mailler ile cevapları arasında geçen diyaloglar ile sizi tanımaya çalışanlar olduğunu unutmayın. Sizi sizden okurlar/çalışırlar. En ufacık bir kelime ile sizin arkanızı görürler/analiz ederler.

Hulasa, verilerin toplanması çok önemli değil, analiz yapanların bu verilerden çıkardıkları sonuçlardır. Günümüzde analizi en iyi yapanlar dünyayı yönetmeye talip olanlardır. Verilerin analizini yapmak ve sonuçlarının isabet derecesini yüksek tutmak/bulmak ise “bilgi”ye bağlıdır. Toplum olarak okumayan bir millet olduğumuzdan sorunlarımızı çözmekte de çok zorlanacağımız görünmektedir.

İhramcızâde İsmail Hakkı

'GOOGLE, ÖĞRENCİLERİN VERİLERİNİ TOPLUYOR' [BBC]

- 2 Aralık 2015

Image copyright AFP Dijital haklar konusunda çalışmalar yürüten Elektronik Cephe Vakfı (EFF) adlı sivil toplum kuruluşu, Google’ın bu uygulamasının hem taahhütlerine hem de ticaret kurallarına aykırı olduğunu savunarak Amerikan Federal Ticaret Komisyonu’na şikayette bulundu.

EEF, Google’ın okullarda kullanılan ürünlerinin, ebeveynlerin izni alınmadan, şirkete veri gönderdiğini belirtti.

Google, ürünlerinin hiç bir yasayı ihlal etmediğini söylüyor.

Şirket okullara Chromebook ve bulut tabanlı üretkenlik araçlarından oluşan Google Apps Eğitim Sürümü (GAFE) ürünleri sağlıyor.

Google, bu araçların reklam içermeyeceği tahhüdünde bulunuyor ve “verilerin sahibinin Google değil kullanıcılar olduğunu” söylüyor.

Eğitim Sürümü’nde Gmail, Drive, Takvim ve Sites araçları reklam içermiyor.

EFF’e göre Chromebook bilgisayarlar, Chrome tarayıcılarla otomatik olarak eşleşme özelliğine sahip.

Bunun için kullanıcılardan onay istenmiyor.

EFF’in açıklamasında “Bu özellik Google’a internet kullanıcısı öğrencilerin ziyaret ettikleri her internet sitesini, arama yaptıkları her maddeyi, tıkladıkları her sonucu, aradıkları her videoyu ve YouTube’da izledikleri her videoyu sunucularında ve veri madenlerinde, reklam dışı amaçlar için depolama fırsatı veriyor.

Kuruluşa göre, Google, bu verileri “Google ürünlerini iyileştirmek” gibi kendi amaçları için kullanıyor.

EFF, Google’ın topladığı bu verileri diğer ürünlerine reklam almak için kullandığını öne sürdü.

Erişim: http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151202_google_ogrenci_veri

ŞEYTANIN GÖR DEDİĞİ: "ENRON"LAR

04 Şubat 2014

Riva ŞALHON B YÜZÜ–
29 Ocak 2014/Şalom Gazetesi

Başlık, Çetin Altan'ın köşesinin ismidir yıllardır. Meğer Barış Manço'nun da Dıral Dede'nin Düdüğü adlı şarkısında geçermiş aynı söz.

> **"Aç gözünü daha vakit erken gör şeytanın gör dediğini / Bir kulak ver de dinle sağır sultanın duyduğunu / Sen öyle devekuşu gibi şaşkın şaşkın bakınırsan / Bir gün elbet duyarsın Dıral Dede'nin Düdüğünü."**

Bugünkü yazı, göz önünde olduğu halde gizli olduğu sanılan bilgilerle ilgili olduğuna göre başlığı ödünç aldım. Zira şeytanın gör dediği, başkalarının göremediği, farkına varamadığı incelikleri ve gerçekleri yakalamak anlamında kullanılıyor dilimizde.

İlk önce klasik anlamdaki istihbarattan bahsedelim. İstihbarat, bilmece çözmeyi gerektirir. Yani, gizlenmekte olan ve yetersiz olan bilgilerin açığa çıkarılmasını, elde edilen ipuçları ile daha büyük bilgilere ulaşmayı hedefler. Hâlbuki günümüzde çoğu durum, fazlaca önümüze yığılmış bilgi içinden deneyim ve sezgi yeteneği ile açıklığa kavuşabiliyor. Gizliden daha çok bilgi fazlası var. Ancak bu bilgi yığınlarından anlam çıkartmak imkânsız. Bu durumda daha fazla istihbaratçıya değil daha fazla deli dahiye ihtiyaç doğuyor. Örneğin Enron Elektrik şirketinin sahibi 2001 yılında hissedarlarını ve çalışanlarını fena halde dolandırdığı gerekçesi ile yargılandı, ancak ortada tam olarak gizlenmiş bir bilgi yoktu, hatta 3000 adet yan şirketle yaptığı sözleşmelerin hepsinin binden fazla sayfadan oluşan dökümanları vardı. Finansal piyasalar Enron vakasını daha ciddiye alsaydı, belki de 2008 krizi hiç olmayacaktı.

Bir bilmece eklenen yeni bilgiyle daha basit hale gelir ancak günümüzdeki muammalar, bilgi fazlalığından içinden çıkılmaz hale geliyor. Yani eksperlerin iş alanları ile ilgili verdiği karmaşık açıklamalar bizim iyiliğimiz içindir inanışı artık geçersiz. O açıklamaların hangi yönde kullanılacağına karar verirken artık kimse sorumluluk almak istemiyor. Örneğin bankalar binlerce analiz sunuyor, ama bu durumda en doğrusu bilmem ne para birimine veya bilmem ne temalı sektörlere yönelmektir demiyor. Hâlbuki eskiden analizler bu kadar göz önünde değilken bilmeceler basitti. Aynı şekilde kanser gibi artık öntanı yapılabilen ve üremesi olası görülen hastalıklarda eskiden olduğundan daha fazla bilgiye sahipken bile muamma çözülemiyor, hastanın tedavisinde ne yol izlenmesi bilginin artması ile kesinleşmiyor.

Kısaca demek istediğim şu: Artık çarpıtma göz önünde de yapılabiliyor. İstihbarat yaparak bilgiye ulaşmaya çalışmanın devri geçti.İstihbarat servislerinin de bu konuda daha uyanık

olması ve ajan sayılarını arttırmak yerine bilgileri doğru değerlendirebilen vatansever, vizyon sahibi, biraz da ortalama zekanın üzerinde yeni bir insan profiline yönlenme zamanıdır… Her sektör, gelişmelerin hızına ayak uydurmalıdır.

TEOLOJİK HERMENÖTİK- DİNBİLİMİ VE YORUM

İster felsefi olsun, isterse teolojik; akıl hermenöntik çağına girdi.
-Jean Greisch

Tanrı sorunu çözülemez bir sorundur; çünkü sadece ölü problemler çözülür.
-Kierkegaard

Yorum sınırını, dilin durduğu yerde bulur. Onu ancak sessizlik tüketir. Fakat bu sınır yalnız dilin içindedir."
-Karl Jaspers

Din adına konuşan kişilerin yorumuyla, peygamberin getirdiği vahiy arasında, aşağı yukarı her dinde var olan. bir gerilim ortaya çıkar. Vahiy, dini. otoritelerden gelen her türlü insani ya-bancılaşmaya karşı kendisinin Tanrısal hakikat ve adalet olduğunu söyleyerek tavır alır. İşte bu nedenle vahyin dini protesto etmesi dine uygundur.
-Paul Tillich

Tanrı söz konusu olduğunda metafizik, bütün halkı kör olan bir ülke gibidir.
*-**George Busdorf***

SANAT İLE İLGİLİ İKİ MAKALE

Sanatkârlar ve Mimarlarımız okusa…

GELENEKSEL TÜRK-İSLAM SANATLARININ TEKNOLOJİK DEĞERLERİ

Asistan M.Savaş Çevik. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Grafik Sanatlar Bölümü Türkiye

SİNAN'A VE ÇAĞINA ÇAĞIMIZDAN BAKIŞ

Y.Müh..Mim. Cengiz Bektaş İstanbul-Türkiye

MAKALEDEN SEÇİLENLER

Son devrin en ünlü hattatlarından Mustafa Halim Özyazıcı (1898 — 1964) nın bir sülüs yazısı. **(Keşkekçinin keşkeklenmiş keşkek kefçesi)** Hassas görme ve kopya etme yeteneği Türk hattatlarında son sınırına varmıştır. İyi bir hattat gördüğü bir yazıyı milimetrenin onda biri kadar hassasiyetle yazabilir. Yaptığı birden fazla aynı harf de birbirlerinin tıpkısı olur.

Çalınan Çinilerimiz

Lizbon'daki Gülbenkyan (Gülbenkian) Müzesinin su baskınına uğraması ve içerdeki doğu sanatlarına ait değerli eserlerin tamiri için 1969 yılında değerli hocam Prof. Emin Barın'ın bulunduğu üç kişilik bir heyet İspanya'ya çağrılmıştı. Orada uzun süre çamur altında kalan sanat eserlerinden Osmanlı Çinilerinin hiç etkilenmediği ve kalitesinin de müze çini bölümü yetkilisi tarafından özellikle açıklandığının burada belirtilmesi konuya aydınlık getirecektir.

**

Bu konu ile ilgili ilginç bir olaya, Sayın Prof. Emin Barın'dan edindiğim bilgilerle kısaca değinmek istiyorum. II. Abdülhamit'in dişçisi ve aynı zamanda **ÇİNİ USTASI OLAN ERMENİ** bir şahıs, Ayasofya'nın bahçesindeki türbenin kapısının iki tarafında bulunan çini panoların tamir görevini üstlenir. Ancak, bir yolunu bulup Fransa'dan bu panonun bir benzerini yaptırıp gizlice getirtir ve orijinal çini panoyu olduğu gibi Fransa'ya kaçırarak, yerine sahtelerini koyar. Aradan kısa bir şiire geçince bu sahte çini panonun renkleri solar. Bugün görüldüğünde kapının iki tarafında aynı kompozisyon olan çini panolardan Fransa'dan getirilen bu çini panonun renklerinin solmuş olduğu görülecektir.

****

KÜLTÜRÜN SÜREKLİLİĞİ

Hz. Isa'dan iki bin yıl önce, Hititlerin oluşturduğu yapı yöntemi daha bugün bile kullanılıyor. Teke yarımadasında, İsa'dan 3000 yıl öncesinden beri Likyalıların yaşadığını biliyoruz. Onların yapı yapma yöntemi tahta çatkı yöntemiydi. Tahta direkler birbirlerine çivisiz geçmeyle tutturuluyorlardı.

Yapıyı ayakta tutan çatkı böylece oluşturulurdu. Çatkı, depremde sallanır ama yıkılmaz. Deprem bölgesi olan bu yerli için, tutulacak en iyi yol budur. Likyalıların uyguladığı bu yöntem, bu gün olduğu gibi sürüyor. Bugünkü ustalar da tahtaları onlar gibi birleştiriyorlar. En küçük ayrıntıları bile onlar gibi çözüyorlar.

Bundan bir süre önce, Antalya'nın bir dağ köyünde, 17 yaşında bir ustayla tanıştım. Bana bütün işini anlattı: Tahtayı nasıl kestiğini, neresini nasıl oyduğunu, birbirlerine nasıl hiç çivi kullanmadan tutturduğunu...

Ona, böyle yapmayı nereden öğrendiğini sordum. Babasından öğrenmiş. Babası da babasından...

Bu böyle binlerce yıl geriye dayanıyor işte...

Antalya müzesinde sergilenen bir taş var. Bu taş beni her görüşümde heyecanlandırıyor, üzerine bir melek yontulanan Meleğin kanatları üzerinde düz bir yere Grekçe adı yazılmış:

Bizim bildiğimiz Cebrail işte...

Anadolu Hıristiyan inancının bu meleğini Müslümanlar da tanıyor. Yontuyu yaratan sanatçının önceki dönemlerin de bilincinde olduğu görülüyor.

Cebrail'in elinde yuvarlak bir tabak var.

Tabağın üzerinde eski yazıyla, kabartma olarak **"ALLAH"** yazılı. Selçuklu döneminde yazıldığı sanılıyor. Yazıyı yazanlar. kendilerinden önceki çağda vontulmus olan bu tası kırın atmamışlar. Ocakta yakıp kireç yapmamışlar. Başka bir inanışın ürünü, 'gavur işi" diye yabancılaşmamışlar. Onu beğenmişler korumuşlar, üzerine kendi yazılarım da ekleyip kullanmışlar bile...

İşte bu, gerçekten uygar kişilerin hoşgörüsünü, değerbilirliğini gösterir. Denizli'nin beş — altı kilometre Ötesinde bit AKHAN var.

Akhan orta büyüklükte bir kervansaray. Selçuklular yapmışlar.

Selçuklular, Anadolu'da böyle yüzlerce kervansaray yaparak, gezmeyi, tecimi kolaylaştırmışlar. Akhan'ın Ön yüzünde, karşıdan bakınca kapısının sol yanında, duvarın

içinde bir taş var. Bu taşın üzerine bir baş işlenmiş: **Grek dönemi inançılarında bir simge olan Medusa başı. Selçuklular onu sevmişler. Ona, yaptıkları duvarın içinde özenle bir yer ayırmışlar. Çevresine yerleştirecekleri taşları bile ona uyacak biçimde kesmişler. Bütün çevre taşlar bu Medusa başına göre bakışımlı.**

«Böyle bir davranış ne demeye gelir? "İnsan elinin yarattığı bu güzel taş, hepimizin malıdır" denmiyor mu böylece?

**

MİMARLIK CAMBAZLIK DEĞİLDİR

Bütün bu söylediklerim, yapım yönetimi ve işin yapısal yönü açısından açıklamalar. Ama mimarlık yalnızca bunlarla anlaşılamaz. En büyük kubbeyi yapmış olmak, olsa olsa bir "beceri"dir. Hani bir cambazın havada üç yerine beş takla atması gibi.,. **Oysa mimarlık, insanları şaşırtmak için değil, onlara yararlı olmak için yapılır. Sinan, yapıtlarıyla, bu anlayışın dışına hiç çıkmadı.**

SİNAN GÖKTEN ZENBİLLE İNMEDİ

Mimar Sinan'a dek pek çok Osmanlı mimarı geldi geçti. Her biri, bir önce yapılana bir taş eklediler. Her konuda olduğu gibi bir sonrakini doğru anlayabilmek için bir öncekini bilmek gerekir, örneğin Mimar Hayrettin'in yapıtlarını görürseniz Sinan'ı daha iyi anlarsınız. Bu büyük ustanın Sinan ölçücüsünce önemli olduğu kesindir. ı

Onun Edirne'deki yapıtı, İkinci Beyazıt Külliyesi, bu Savın en inandırıcı kanıtıdır, örneğin böyle bu yapıtı gerçekleştiren bir büyük ustanın ardından, o koşullarda, bir Sinan'ın gelmemesi şaşırtıcı olurdu.

**

SİNAN'IN ÇÖZÜM YOLU DA İÇTEN DIŞA DOĞRUDUR

Sinan'ın yapıları da halk yapı sanatı yapıtları gibi, içten dışa davranış yöntemiyle oluşmuştur, önce içte işlev çözümlenmiştir.

Önemli olan kişilerin gereksinimlerini karşılamaktır. Ve içle dış tam uyuşum içindedir... Onun da biçimleri, halk yapı sanatında olduğu gibi, işlev için gerekli oylumun, eldeki teknik olanak ve gereçlerle düzenlenmesi sonucu kendiliklerinden ortaya çıkarlar. **Şu biçimde bir yapı yapayım diye yola çıkmaz. Biçimciliğe hiç düşmez.**

Sinan'ın yapılarında, taşıyıcılar, taşınanlar açıkça görülür. Herşeyi, ağırlık akışlarını apaçık görürsünüz. Bu size güven verir. Tüm yapıları içtenlik taşır.

[slideshare id=55718181&doc=sinanvesanat-151201230836-lva1-app6891&type=d]

VAR VE YOK DEMENLE O YOK MU OLUYOR?

Varmış yokmuş, demek ile inandım inanmadım demek arasındaki fark kadar incelik ölçülemeyecek kadar yok gibidir.

Dinlinin/dinsizin kutsal kitabında düzdükleri dizinde birbirinden habersiz binlerce kişinin mücadelesi karşısında insanlar hala inanmak/inanmak için çare/çözüm neden ararlar, denilince, cevap yok olup gidiyor. Bizim var ve yok dememizle bir şey var ve yok olmadığına göre tıkandığımız yer nedir?

İnsan her şeyi bıraksa tapmak için verdiği mücadelede yabancı ve uzak kaldığı mefhumları irdelerken, inancını bazen toprağın içinde bazen ateşin içinde bulmaya çalışıyor. Putları kırılmış düzenler, yeni putunu ararken değişen sadece hazlarının dışa vurduğu kadarını görürüz. Ulaşamadığımız şeylerden mutlu olduğumuza göre seçtiğimiz idole kavuşmakla mutluda olamıyoruz. Biten, insan için bitiyor.

Hangi güç bize yön verecek. Gençlikte kuvvetin karşılığına gelen imgeler, ihtiyarlayınca şefkat ve rahmet ile aranılınca değişen bizim isteklerimizin ilahlaşan çizgilerine nasıl doğrudur diye bağlanacağız. Bugün doğru yarın yanlış olan duygularımız.

Hakkı gören gözümüzün öncesini unuttuğumuz sonrasında kurtuluşumuzun hedeflerini bencilliğimizin tayin ettiği güzellikler ile koruduğumuzda, doğru ve isabetli olduğumuzu nasıl haklı görebiliriz ki. Yok olan ufkumuz karanlığa boğulurken aydınlığını ne ile sağlayacağız, bu bize yorgunlukta veriyor.

Gelen gidiyor ölen kalıyor. Sonrasını haber verende çok olmuyor. Söz varmış yokmuş ile başlıyor bitiyor. Kimi gökte aradığını bazısı toprakta buluyor. Tatmin olmayan doymayan aklımızı sakin kılan karnımızı doyurmak veya istediğimize ulaşmakla da olmuyor. Doymayan bir kalp ile sarsıla sarsıla yıkılan hislerimizi dizginleyen bir şeyi arıyoruz. Bazen bu güzel kadın oluyor, âşık oluyoruz, bazen bir çocuk oluyor, bakıp büyütüyoruz. Yetmeyen doymayan işlerimizin neticesinde vardığımızın yerin arkasını görmek istediğimizde onların dönüşünü bekliyoruz.

Öldü diyorlar, öldüğümüzü biz biliyor muyuz bilmiyor muyuza cevap verirken onu da destek bulduğumuz bir bilgi ile aşmaya çalışıyoruz. Diyorlar ki ile başlayıp diyorlar ki ile bitiriyoruz.

Bilgi bizim için taklid ile kalırken bazıları aşkın halleri ile bir ileri adımla “bildiğiniz gibi değil” ile başlıyor, bitiriyor. İnanıp inanmamakta zorlandığımız hallerimize çözüm ararken bir şey oluyor. O şey, hayatımızı değiştiren O şey,

O. Ne güzel bir daire, harflerin içinde en güzel bir harf şekli başı sonu yok. Dönüp duruyor.

O. Bizi etkileyen O. Tarifi mümkün olmayan ancak duyduğumuz O. Onunla bildiğimiz, Onunla sevindiğimiz…yaptığımız her şey O oluyor. O kim. O ne.

O, tarifini O nunla yaptığımız O. İnanandığımız O, bazen isyan ettiğimiz, bazen can verceğimiz kadar değerlenen O.

O her şey.

Neden O niçin O.

Cevapsız bıraktığımız, ifade ederken zorlandığımız O' yu ispatlamaya çalışıyoruz.

O diyoruz.

Sonra varmış yokmuş ile başlayan her şey, bizim varmışımız ile biterken bir başkasında yok muşumuz ile sonuçlanıyor.

Sonuçta mutluluk ölümle geliyor. Ölüm kimine göre toprağın altında çürümek kadar bir hiç olurken, bir başkası için daha büyük kapı oluyor.

Ne olmuş ki bu kadar bildiğimiz ile bulmadığımız O, şimdi bize uzak kadar yakın olan durumumuzun da kıymeti olmayan hayatımız kısalmış giderken, ispat edemediğimiz bir çok şey varken sadece bir yalnızlığımız kalıyor. Yalnız olan İnsanlığımız.

İnsanlığın ne olduğunu kendimiz bulabilir miyiz? Bulanlar, bulduranlar var. Şüphemiz olsa da. Şüphe bitmez. Nihayetsiz hallerimiz bizi bir yere doğru savururken, rüzgarımızı durduran bir ışık gelip aydınlatmasa, olacak olmuştur, en-nihayet ile bitmiyor.

Yine onlarsız bulmak, onlarsız olmak çözüm olmadı. Onlar, Onu buldular. onu bulmak ile bulmadığımız bir ise yalnız kaldığımız varlığımızı nasıl taşıyacağız demek zor bir haber değil mi.

Bir gün bulana "nasıl buldun" dediklerinde "ben buldum" demiş. Soranlar "bulmadın" "sende taklid ettin". "Bulduğun inandığını bir önceden bulan var." Öyle ise ben neyim demende bir şey ifade etmiyor.

Varmış yokmuş hikayesi tekrar başladı. Bulanın bulduğu bulunmuşu bulup, önceden giden kervana içinde bizde kaybolup hiç olmuşuz.

Sonuçta bizim var veya yok dememiz ile O var veya yok oluyor.

İhramcızâde İsmail Hakkı

NEDEN ÇALDILAR?

Kim çalar, kim kırar

Bir şeyim olsa onu da çalsalar..

Kıymetli diye

Şeytana arkadaş hırsızlar bilirdim

Şeytan, terazi olmuş, kıymet tartar

Çalınacak kadar bir şeyim olsa

Eserim, Sanatım, derdim ama

Dağıtsaydım

Sevinen kim, üzülen kim olurdu,

Ben miydim herşeyin gerçek sahibi

İhramcızâde İsmail Hakkı

RÜYA GÖRMEKTEN KORKANLAR İÇİN

"RÜYANIN ÖTE YAKASI" Kitabından Seçilenler

"Her şey rüya görür.

Şeklin, varlığın oyunları, maddenin rüya görmesidir.

Kayalar kendi rüyalarını görür ve yeryüzü değişir... Ama zihin bilinçli hale geldiğinde, evrim ivme kazandığında, işte o zaman dikkatli olmanız gerekir.

Dünyaya karşı özenli olmanız gerekir. Yolu yordamı öğrenmelisiniz, işin püf noktalarını, sanatını, sınırlarını öğrenmelisiniz. Bilinçli bir zihin, bilerek ve özenle bütünün bir parçası olmalıdır – tıpkı kayanın bilinçsiz olarak bütünün bir parçası olması gibi."

**

Herkes rüya görür.

Peki ya bir gün rüyalarınız gerçek olsa?

Hatta her rüyanızla gerçekliği sürekli yeni baştan yaratsanız?

**

Konfüçyüs de sen de birer rüyasınız ve sizin birer rüya olduğunuzu söyleyen ben de bizzat bir rüyayım.

Bu bir paradoks. Gelecekte bilge bir adam belki bunu açıklayabilir; o gelecek on binlerce kuşak gelip geçmedikçe gelmeyecek.

CHUANGTZU: II

**

Tanrı'ya açılan kapı var olmayıştır.

CHUANGTZU: XXIII

**

"Uykuya ihtiyacınız olduğunu biliyorsunuz. Tıpkı yemeğe, suya ve havaya ihtiyacınız olduğu gibi.

Peki, uykunun tek başına yeterli olmadığını, vücudunuzun rüyalı uyku hakkını da aynı şiddetle talep ettiğini biliyor muydunuz?

Sistemli olarak rüyalardan yoksun bırakılması halinde beyniniz size çok tuhaf oyunlar oynamaya başlar. Sizi asabileştirir, sürekli aç hissetmenize yol açar, herhangi bir şeye odaklanmanızı engeller - bilmem bunlar size bir yerlerden tanıdık geliyor mu?

Depresyon için ilaçda alsanız üstelik sonunda da ne yaparsanız yapın beyin sizi rüya görmeye zorlar. Bildiğimiz hiçbir ilaç rüya görmenizin önüne geçemez; tabii sizi öldürmediği sürece.

Örneğin ileri boyuttaki alkolizm, santral pontin miyelinolizis [Dört Olgu Sunum- nörolojik bir bozukluk] adı verilen ölümcül bir duruma yol açabilir; nedeni beynin altında, rüya görme eksikliği yüzünden oluşan doku bozukluğudur. Dikkatinizi çekerim, uykusuzluk yüzünden değil! Uyku sırasında baş gösteren son derece özel bir halin, rüya görme halinin, REM uykusunun, r-halinin eksikliği yüzünden.

Sizse alkolik değilsiniz ve hâlâ hayattasınız, buradan da rüyalarınızı bastırmak için aldığınız o ilaçların ancak kısmen işe yaradığını çıkarıyorum.

Yani a) kısmi rüya yoksunluğu yüzünden fiziksel olarak güçsüz düşmüşsünüz ve b) bunca zamandır çıkmaz sokaktan bir yerlere varmaya çalışıyormuşsunuz.

Şimdi, acaba sizi o çıkmaz sokağa iten neydi?

Anladığım kadarıyla rüyalardan, kötü ya da sizin kötü addettiğiniz rüyalardan duyduğunuz korku. Bana bu rüyalar hakkında bir şeyler söyleyebilir misiniz peki?"

sh:15

**

"Size bir teklifim olacak o halde. Bu sorunu bir deneye tabi tutup derinlemesine mercek altına almaya ne dersiniz acaba? Bu süreçte, güvenli bir şekilde, korkusuzca rüya görmeyi de öğrenebilirsiniz belki.

İzin verirseniz açıklamaya çalışayım.

Rüya görme meselesi duygusal olarak sizi çok derinden etkilemiş. Rüya görmekten düpedüz korkuyorsunuz, çünkü bazı rüyalarınızın gerçek hayatı elinizde olmayan şekillerde etkileme gücü olduğu kanısındasınız. Tabii bu, bilinçaltınızın ürünü olan incelikli ve manidar bir eğretileme de olabilir; bilinçaltınız bu şekilde size gerçeklik hakkında -yani sizin gerçeğiniz, hayatnız hakkında- aklınız başınızdayken kabullenmeye hazır olmadığınız bir şeyler söylemeye çalışıyordur belki de.

Ama bu eğretilemeyi kelime anlamıyla da alabiliriz; bu noktada illa da ona akılcı bir karşılık aramamız gerekmiyor. Halihazırdaki sorununuz şu:

Rüya görmekten korkuyorsunuz, oysa rüya görmeniz de gerekiyor. Rüyaları ilaçlarla bastırmaya çalıştınız, işe yaramadı. Güzel, o halde tam tersini deneyelim. Size kasten rüya gördürelim!

Buracıkta, olabildiğince canlı, yoğun rüyalar görmenizi sağlayalım. Benim gözetimim altında, kontrollü koşullarda. Böylece size çığırından çıkmış gibi görünen şeye hâkim olabilir, istenmeyen sonuçların önüne geçebilirsiniz."

"İyi de nasıl sipariş üzerine rüya görebilirim ki?"

"Dr. Haber'in Rüyalar Sarayı'nda, hem de nasıl görürsünüz! Daha önce hiç hipnotize edilmiş miydiniz?"

"Güzel. Peki. Sistem şöyle işleyecek. Sizi hipnotik transa sokacağım ve size uykuya dalacağınızı, rüya göreceğinizi telkin edeceğim. Bununla yetinmeyip size rüyanızda ne göreceğinizi de söyleyeceğim. Yalnız işlem sırasında trans başlığı takmanız gerekiyor ki gerçek uyku haline geçebilesiniz, aksi takdirde hipnotranstan öteye gidemeyebiliriz. Siz rüya görürken, hem fiziksel durumunuzu hem de EEG sayesinde beyin etkinliğinizi anbean izliyor olacağım. Sonra sizi uyandıracağım ve rüya deneyimi hakkında konuşacağız. Eğer her şey yolunda giderse, belki bir sonraki rüyanızla yüzleşmek konusunda içiniz biraz daha rahat olur."

"Ama burada etkili bir şekilde rüya göremem ki; size anlattığım durum onlarca, hatta yüzlerce rüyadan ancak bir tanesinde oluyor."

Bizimle "Burada istediğiniz her tür rüyayı görebilirsiniz. Motive olmuş bir özne ve bu işin eğitimini doğru düzgün almış bir hipnozcu olduktan sonra, rüyaların içeriği ve etkisi neredeyse tamamen denetlenebilir. Ben bunu on yıldır yapıyorum. Siz de bu sisteme sorunsuzca uyum sağlayacaksınız çünkü trans başlığı takıyor olacaksınız. Daha önce hiç takmış mıydınız?"

"Ama ne olduğunu biliyorsunuz, değil mi?"

"Elektrotlarla beyne bir sinyal gönderdiğini biliyorum... ve beyni bu sinyali izleyecek şekilde uyardığım."

"Evet, aşağı yukarı öyle. Ruslar trans başlığını elli yıldır kullanıyorlar, İsrailliler daha da geliştirdiler onu, nihayet bu katara biz de eklendik ve uzmanlar psikozlu hastaların sakinleştirilmesinde, bireysel kullanıcılar da uyku haline veya alfa transına geçmekte kullanabilsin diye cihazın seri üretimine giriştik. Birkaç yıl önce Linnton'da **Zorunlu Terapi Tedavisine** mahkûm edilmiş, ağır depresyonda bir hastayla çalışıyordum. Çoğu depresyon hastası gibi kadın da pek uyuyamıyordu ve özellikle de r-uykusunun, rüyalı uykunun eksikliğini çekiyor, r-haline girmeyi başardığı zamanlarda da çoğunlukla uyanıveriyordu. Tam bir kısırdöngü: **Depresyonu ağırlaştıkça rüyaları azalıyor, daha az rüya gördükçe depresyonu ağırlaşıyor.** Kısırdöngüyü kıralım dedik. Demesi kolay, ama nasıl kıracağız?

R-uykusunu yoğunlaştırmakta ahım şahım etkili olan bir ilaç yok henüz. Beyni elektronik olarak uyarmak deseniz, onun için de beynin içine elektrotlar yerleştirmek gerekiyor, hele de uyku merkezlerine ulaşabilmek için iyice derine yerleştirmek gerekiyor elektrotları; bense mecbur olmadığım sürece ameliyattan her zaman kaçınırım. Onu uykuya sevk etmek için trans başlığını kullanıyordum. Sonra aklıma başka bir fikir geldi: Yayılım, yani alçak frekanslı sinyal daha belirgin kılınabilse, beyindeki belli bir alana bölgesel olarak yöneltilebilse daha iyi olmaz mıydı?

Tabii canım, hemen hallederiz Dr. Haber, çocuk oyuncağı!

Ama ister inanın ister inanmayın, işin elektronik ayağını çözmek için gereken araştırmayı yapıp bitirdiğimde, hayalimdeki makinenin kaba prototipini ortaya çıkarmak yalnızca birkaç ayımı aldı. Ardından hastanın beynini tüm uyku hallerini yerli yerinde ve eksiksiz olarak deneyimleyen sağlıklı bir özneden elde edilmiş çeşitli uyku ve rüya görme safhalarına ait beyin dalgası kayıtlarıyla uyarmayı denedim. Ama yine pek sonuç alamadım. **Başka bir beynin ürünü olan sinyale öznenin cevap verip vermemesinin tamamen şansa bağlı olduğunu keşfettim; bu da zorunlu olarak beni genelleme yapmaya, yüzlerce normal beyin dalgası kaydından bir çeşit ortalama kayıt çıkarmaya sevk etti.** Sonra hastayla çalışırken, bu ortalama kaydı yeniden sınırlamaya, kişiye özel bir hale getirmeye başladım: Yani öznenin beyni yapmasını istediğim şeyi yapmaya başlar başlamaz, o ânı kaydediyorum, o ânı artırıyorum, büyütüyorum, uzatıyorum, yeniden oynatıyorum ki beyin en sağlıklı itkilerinin peşine takılacak şekilde uyarılsın. Tabii bütün bunlar muazzam bir geri besleme analizi gerektirdiğinden o basit EEG artı trans başlığı sonunda böyle devasa bir şeye dönüşmek zorunda kaldı."

Hastaların çoğu makinelerden ya korkmak ya da kendilerini onlarla fazla özdeşleştirmek eğiliminde olduğundan, makinenin büyük bir kısmını plastik kapaklı bir dolabın içine gizlemişti ya, dolabın marifetine rağmen makine yine de ofisin dörtte birini kaplıyordu. **"İşte meşhur Rüya Makinesi,"** dedi sırıtarak, **"ya da daha yavan bir dille söyleyecek olursam, Artırıcı. Size ne faydası olacağını merak ediyorsanız hemen söyleyeyim:**

Bir güzel uykuya dalmanızı ve rüya görmenizi –hem de istediğimiz kadar kısa ve hafif veya istediğimiz kadar uzun ve yoğun rüyalar görmenizi– sağlayacak. Ha bu arada, depresyondaki hasta geçen yaz Linnton'dan tamamen iyileşmiş olarak taburcu oldu." . sh:22-25

**

> ***Bir yıldız için nebula neyse düşünce için o olan gündüz düşü, uykunun yanı başında konuşlanır ve uykunun sınırı olarak onunla yakından ilgilidir.***
> *Yaşayan saydamlıklarla dolu bir atmosfer: İşte bilinmeyene bir başlangıç. Ama onun ötesinde Mümkün Olanlar Diyarı uzayıp gider, hem de uçsuz bucaksızca. Başka varlıklar, başka gerçeklerdir orada olan. Doğaüstü biryanları yoktur, sonsuz doğanın esrarengiz bir devamıdırlar yalnızca... Uyku, Mümkün Olan'la temas halindedir, ki ona olası olmayan da deriz. Gecenin dünyası bir dünyadır. Gece, gece olmaklığıyla bir evrendir.... Bilinmeyen dünyanın karanlık şeyleri, ister hakiki bir iletişim yoluyla olsun, ister uçurumun erişilmez uzaklıklarının hayali bir büyüteç altında büyümesi yoluyla olsun insana komşu oluverirler... ve uyuyan kişi, tam olarak görmeden, hepten bilinçsiz de olmadan bir anlığına o yabancı hayvansallıkları, tuhaf bitki örtülerini, korkunç ya da parlak solgunlukları, hayaletleri, maskları, siluetleri, çok başlı yılanları, karambolleri, aysız ay ışıklarını, muğlak mucize bozumlarını, karanlık derinliklerde serpilip büyüyenleri ve ortadan kaybolanları, gölgede süzülen şekilleri - adına*

> ***Rüya Görmek dediğimiz ve aslında görünmez bir gerçekliğin yakına sokulmasından başka bir şey olmayan bütün o gizemi görür. Rüya Gece'nin akvaryumudur.***
> *VICTOR HUGO, Les Travailleurs de la Mer*
> *Sh: 107*

**

> *Yıldızışığı şöyle sordu Var Olmayana:*
> *"Usta, sen var mısın, yoksa yok musun?"*
> *Ama sorusuna hiçbir cevap atamadı...*
> *CHUANG TZU: XXII*

Sh: 208

**

Kaynak: URSULA K. LE GUIN , RÜYANIN ÖTE YAKASI, Metis Yayınları, 2011, İstanbul

BUĞDAYIN YARARLARI

Son günlerde yapılan buğday ve ekmek düşmanlığına karşı okumanız gereken bir bilgi.

Kanser hastalığını yenen Dr.İlhami Güneral ile buğday çimi ve buğday şırasının yararları üzerine bir röportaj:

" Buğday çimi ekin buğday şırası için... "

Kanseri engelleyen besinlerin başında atalarımızın Orta Asya'da içtikleri buğday şırası geliyor. Klasik tedavi yöntemlerini reddeden tüm doktorların ortak iddiası, buğday çimi yenilmesi ve buğday şırası içilmesi. Pakistan'daki Hunzakut Prensliği'nde kanserden ölüm yok. Hunzakutlular, acıbadem ve kayısı çekirdeğini yiyorlar ve kansere yakalanmıyorlar. Türkiye'de de acıbadem ve kayısı tüketilen bölgelerde kanser vakalarının azlığı dikkat çekiyor Ödemiş'le Salihli arasında, bin bir efsaneye konu olmuş, antik çağın şarap ve eğlence tanrısı Dionysos'un doğduğu yerde Bozdağ'ın eteklerinde cennet Gölcük kıyısında kanseri yenen, bu zaferi kazandıktan sonra mücadelesi herkese örnek olsun diyerek bir de kitap yazan Doktor İlhami Güneral ile sohbetimiz sürüyor.

Önemli olan bağışıklık sisteminin güçlendirilmesidir. Bağışıklık sistemini güçlendirmek çok da zor bir şey değildir. Buğday müthiş bir kanser ilacıdır. Buğday şırası kanseri önler ve bu önemli bir bitkisel tedavi aracıdır. Buğday çimi, bol klorofil maddesi dışında 100 kadar vitamin, mineral ve besin maddesi içerir. Taze olarak kullanılan buğday çiminde, aynı ağırlıktaki portakaldan 60 kez daha fazla C vitamini ve aynı ağırlıktaki ıspanaktan 8 kat Fazla demir bulunmaktadır.

Buğdayın bir başka özelliği ise kandaki toksinleri nötralize eden maddeler içermesidir. Sıvı oksijenle dopdolu olan buğday çimi doğanın en güçlü anti kanseri olan 'laetril içermektedir. Izgara etler ve füme besinlerin kanserojen maddeler taşıdığı kanıtlanmıştır. Japon bilim adamı Nagivara, taze buğday çiminde bu maddeyi etkisiz hale getiren enzimler ve amino asitler bulmuştur.

- Buğday çimini evde üretebilir miyiz?

- Evde de üretilebilir, küçük bir saksıda bile üretilebilir ve olduğu gibi yenebilir. Evde üretemeyen- lere tavsiyemiz ise buğday şırası üretmeleri....

- Buğday şırasını herkes yapabilir mi?

- Evet elbette mutlaka üretilebilir. İsterseniz tarif edeyim. Bir bardak aşurelik buğday, önce tertemiz yıkanarak bir litrelik cam kavanoza konur. Üzerine 3 bardak su klorlu olmamak şartıyla ilave edilir. Kavanozun ağzı bir tülbentle kapatılarak serin bir yerde 24 saat bekletilir. Bu ilk su kullanılmaz, dökülür. Kavanoza yeniden 3 bardak su ilave edilir. 24 saat bekletildikten sonra oluşan yarı gazozlu su içilmek üzere bir kaba aktarılır. Böylece bir bardak aşurelik buğdaydan kış ayların- da günde 5 kez, yazın ise günde 3 kez şıra alınır. Buğday şırasının lezzeti bazılarına itici gelebilir. O takdirde her şıra bardağına bir C vitamini

tableti eklenirse, nefis bir içecek ortaya çıkar

- Az önce sözünü ettiğimiz 'laetril' buğday çiminden başka nelerde bulunur? Çünkü anlaşılıyor ki, 'laetril' kanserin tedavisinde en etkin maddelerden biri...

– Evet, Türkiye'de en kolay laetrile ulaşabileceğimiz yer acı badem ve kayısı çekirdeğidir. Ayrıca elma çekirdeğinde de vardır. Elmanın çekirdeği yenilirse çok da iyi olur. Amerika'daki ilaç sanayinin maşaları bu 'laetril' adlı ilacı yasaklatmayı başarmışlardır ama Meksika'da satılan 'laetril' bu ülkeden alınıp kaçak olarak ABD'ye sokulmaktadır. Laetril, vitamin ve minerallerle verildiğinde çok daha iyi sonuçlar alınmaktadır. 'Kanserin Ölümü' adlı kitabında Manner, bu madde ile yüzde 90 başarı kazandığını söylemişti.

- Acıbadem ve kayısı çekirdeği de laetril içeriyor öyle mi?

– Evet öyle. Türkiye'de acıbadem ve kayısı çekirdeğinin sıkça tüketildiği yerlerde resmi bir istatistik yok ama kanser vakalarının az olduğuna inanılıyor. Resmi istatistik yapılan bir ülke var... Pakistan'a komşu küçük bir prenslik olan Hunzakut'ta şimdiye kadar hiç kanser olayına rastlanmadı. Hanzakut'un özelliği temel besinleri kayısı ve kayısı çekirdeği...

- Dünyada bugün kullanılmakta olan kemoterapi ve radyoterapi bağışıklık sistemini bozduğunu iddia ediyorsunuz. Alternatif tedavilerin bir sıralamasını yapsak en öne hangisini koyarsınız ?

– Önceliği bağışıklık sistemini güçlendiren tedavilere veririm, daha sonra biyolojik tedaviler ve bitkisel tedaviler gelir. Bağışıklık sistemi konusunda Alman doktor Issel'in tüm beden tedavisi bugün bu ülkedeki 60/70 klinikte başarı ile uygulanmaktadır. Başarılı bir yöntem: Tüm beden tedavisi...

- Tüm beden tedavisi nedir?

– Joseph Issel de bizim gibi kanseri lokal bir hastalık olarak değil, tüm vücudu ilgilendiren sistemik bir hastalık olarak ele alılyordu. Ona göre vücutta sürekli olarak kanser hücreleri ürüyor fakat sağlıklı bir bağışıklık sistemi bu hücreleri hemen tahrip ediyor. Issel'in bir diğer tedavi yöntemi de, ayda bir olmak üzere, özel olarak muamele görmüş bir kolibasil aşısı olan Pyrifer ile ateş şoku tedavisi idi. Bu yöntemle hastadan bir miktar kan alınıyor, bunu ozon oksijen birleşim ile karıştırarak yeniden hastanın damarından enjekte ediyordu. Binlerce kanser hastası bu yöntemle iyileşmişti.

- Biyolojik tedavilerden de söz edelim biraz...

– Memnuniyetle efendim. Kanserde belli başlı ölüm sebebi ya tümörün hayati organları sararak yok etmesi,. Ya da glikojenezis denen bir kısır döngü sonucu oluşan savunma gücünü yok eder ve hasta basit bir enfeksiyonla bile ölebilir. Boston'daki Beth Israel Hastanesi şef patoloğu Dr. Harold Dvorak, 'Gerçekte hiç kimse kanserden ölmez' diyor. Çok başka sebeplerle, mesela organların iflası sonucu ölür. Kanser hücresinin glikoza olan açlığı, hızla çoğalmasından ötürü normal hücrelerden 10/15 kat fazladır. Üstelik glikozu da tam olarak yakmaz, fermantasyon yoluyla kullanır ve geriye atık olarak laktik asit bırakır. Bu atık karaciğere ulaştığında, bir enzim vasıtasıyla enerji birikimi de harcayarak yeniden glikoza dönüşürdü. Böylece karaciğerle tümör arasında hastayı tüketen bir alışveriş sürer gider.

- Bu durumda karaciğer ve kanser arasında yakın ilişki ortaya çıkıyor...

- Evet efendim . Karaciğer ile kanser kitlesi arasındaki bu kısır döngüyü durdurabilirsek kanserin de ilerlemesini durdurabiliriz.

- Peki bunun ilacı bulunabildi mi?

- Elbette bulundu. 1970 yılından beri de kullanılıyor. ilacın içindeki aktif madde Hydrazine Sulphate... Bu madde laktik asidi, glikoza dönüştürüyor ve hem glikojenizisi durduruyor, hem de tümörlerin büyümesini. Eski Sovyetlerde, şimdiki Rusya'da halen kullanılıyor.

Dr. Serap KIRMIZI
Uludag University
Faculty of Science and Arts
Department of Biology
16059 Görükle/Bursa TÜRKİYE

http://www.astroset.com/bireysel_gelisim/holistik/bugday.htm

“KADINLAR” MI, YOKSA “KADINLIK” MI CEHENNEMDE?

Hz. Rasûlu'llâh salla’llâhu aleyhi ve sellem buyurdular ki

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem (bir bayram namazında kadınlar tarafına geçerek):

“Ey kadınlar cemaati! (Allah yolunda) sadakada bulunun, istiğfarı çok yapın. Zira ben siz kadınların cehennemde çoğunluğu teşkil ettiğini gördüm” *buyurdular. Dinleyenlerden cesaretli bir kadın:*

“Niye cehennemliklerin çoğunu kadınlar teşkil ediyor, neyimiz var?” diye sordu. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem:

“Ağzınızdan kötü söz çıkıyor ve kocalarınıza karşı nankörlük ediyorsunuz. Aklı ve dini eksik olanlar arasında akıl sahibi erkeklere galebe çalan sizden başkasını görmedim!” *dedi. O kadın tekrar:*

“Ey Allah’ın Resulü! Aklı ve dini eksik ne demek?” *diye sorunca Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem açıkladı:*

“Aklı noksan tabiri, iki kadının şahitliğinin bir erkeğin şahitliğine denk olmasını ifade eder. Dinlerinin eksik olması tabiri de onların (hayız dönemlerinde) günlerce namaz kılmamalarını, Ramazan ayında oruç tutmamalarını ifade eder.” *(Kütüb-ü-Sitte No: 5361)*

Yukarıdaki hadisin temel konusu olan kadınların ***cehennemlik olma durumu*** *ve izahî olan kısım hakkında polemik çok yapılır. Hadisi şerifler, dindarların ve din düşmanlarının ellerinde leh ve aleyhde koz olarak kullandıkları materyal durumuna düşürülmüştür.*

Bu hadisi şerifler sahih kitaplarda yer alıyor olsa da, biliyoruz ki Hz. Rasûlu'llâh salla’llâhu aleyhi ve sellem rahmet peygamberi ve ahlakın en yüce zirvesi insan-ı kâmildir. İnsanların üzülmesine râzı olmayan Efendimizin töhmete varan ifadelerden uzak olduğunu biliriz. Öyle ise kadınların ilk bakışta aşağılandığı intibaını veren bu hadisler lafızda göründüğü gibi mana murat edilmektedir?

Cevabımız “hayır”dır.

Sosyal hayatımız genelinde kadın ve erkek ikileminde güçlü olan erkek olmaktadır. Kadın ise zayıflığını erkeğe karşı kullanmak için gayret gösterse de ekseriyette başını derde soktuğunu düşündüğümüzde, “cehhennemvâri” hayatının bir perde ilerisinde ve gerisinde kalabilmektedir. Kadın örfün veya bulundukları ortamın sürekli itilen konumunda sadece dini yönde kalmayıp, bir diğer taraftan da acılar görmesi cihetiyle, yıkılmasa da içtimai ve ruhî hali onu üzüntü ve kedere gark edişi acı bir gerçektir..

Hz. Rasûlu'llâh salla’llâhu aleyhi ve sellem kadınların cehennemde oluşlarını direk olarak ahiret hayatına bağlamıyor. Belki de dünya şartları ile izah ediyordu. Yani siz cehennemde şu şekilde veya bu azabı göreceksiniz ibaresi maalesef kullanmamıştır.

Dünyevi konumlar ve dini tedrisat erkekler kontrolünde oluşu ile hadiste bir anlam kayması yapılarak, müsbet ve menfi cihetle kadınlar hırpalanıyor. Dolayısıyla hadiste dine saldırı malzemesi haline getiriliyor.

Kadının cehennemi hayatına örnek çoktur. Ancak can alıcı olanlardan birini zikredelim.

Örf gereği bir genç kızımız evlendiği ilk gece bekâret sorunu yaşamaktadır. Aslında her türlü şekilde kendini korumuş olduğu halde bedenin biyolojik yapısı nedeniyle bir sıkıntı yaşadığında üzerine yıkılan karabulutlarda erkek ne kadar haklı olabilir ki. Eğer erkek bu nedenle mahkemeye gitse, karar kadından çok erkek yönünde gelişir. Kızımız hayatının en güzel döneminde bir buhran yaşıyor ki, sonu kestirilemez. Erkek ise evlenmeden her haltı yemiş [bu ibare yerine uygun geldiği için yazdım] onun üzerinde sadece aranılan değer ve kuvvet ise "viagra kuvveti"nden başka ne olur ki? Günahlar [varsa] kadında göründüğü kadar erkekte hiçbir zaman görünmeyişinin tecellisi ile bir fidan devrilip gidiyor. Erkek namus ile sorun yaşamazken kızımız bir batakta töreye kurban gidecek duruma geliyor.

Olayların erkekler tarafından karartıldığı yerde kadınlarada mor renklere dönüşümünü de unutmamak gerekiyor. Sonuçta dünya düzeni, kadın mazlum, erkek zalimlik kategorisinden bir pay alarak hayata devam ediyor.

Burada Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin mucizesi ayandır. Yani bu dünyada dediğini bir kez daha anlamış bulunuyoruz. ***Buradaki hakikat kadınlar "cehennemdedir" değil "kadınlık" cehennemdedir.*** *Cennet ve cehennem konularındaki netlik ahiret hesabının görülmesinden sonra olduğunu biliyoruz. Onun için Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin ahiret konusunda Allah Teâlâ'yı sınırlayıcı bir kelâm etmeyeceğini de unutmamak gerekir.*

Konuya bakışımızın çok zaman kısır döngüye dönüşmesinin nedeni ise haklılığın bir yerden sonra hiç kimsenin yanında olmayışındandır. Erkeğin kadını yıktığı yer genelde namus konusunda gelir. Onun hakikati doğru düzlemde çok zamanda kalamadığı gibi hataların başladığı yer olarak kalmaktadır.

> ***"Sen erkeğe sahip çıkmazsın, niye çünkü erkektir. Ona bir şey olmaz, yatar kalkar senin adın olur iki paralık. Yani erkekler öyledir, Allah onları öyle yaratmış, pistirler, kendilerine hâkim olamazlar, namussuzdurlar. Ama sen kendi karına kızına sahip çıkacaksın, erkekleri bilirsin, sen serbest bırakırsan hemen atlarlar karına, kızına. Yani ben kendi kızıma güvenmediğimden değil, ben onlara (erkeklere) güvenmediğimden. Yani kendimden biliyorum ha seni tutacak hiçbir şey yoktur, buradan bir kadın geçse sahipsiz, sen dersin o sahipsiz o zaman belki... Bu yüzden dirlik için, düzen için herkes kendi karısına, kızına sahip çıkacak. Çıkmazsa erkekleri kim tutar, sonra gelsin kavga çıksın kan" (Tahincioğlu, 2011, 206-7).***

"Namus kadının içindedir, kimse ona zorla, baskıyla, ölümle veremez. Ben inanırım buna, bu yüzden de kızların iyi eğitilip bir ordunun içine bırakılabileceğine inanırım. Yani eğer akıllı ve ahlaklı ise babasına, kocasına karşı sadıksa, sevgi duyuyorsa onun namusa mamusa da ihtiyacı kalmaz… Çünkü namus demek bir yerde zor demek, baskı demek… Yani bir yerde kadının içinde olmayan ahlakı kadına zorla dayatmak demek… Ama eğer sen kadını eğitirsen, aklını kullanmayı öğretirsen, yani cahil bırakmazsan… O da erkek gibi insandır ve cinselliğiyle değil insan olma vasfıyla her ortama girer… Okur da çalışır da, erkeklerle arkadaşlık da yapar…" *[Tahincioğlu, N. (2011). Namusun Halleri. İstanbul: Positiga Yayınları, sh:192]*

İhramcızâde İsmail Hakkı

Ayrıca şu yazıyıda bakabilirsiniz: KADIN NEDEN MUTLU OLAMAZ?

[slideshare id=55663712&doc=namus-ve-toplumsal-cinsiyet-aye-kalav-151130180558-lva1-app6892&type=d]

CEHENNEMİN TARİHİNDE "FREUD ÇAĞI"

Dünyanın her yerinde insanlar ölümden sonra yaşama, bedenin işlevini yitirmesinden sonra bilinçli kişiliğin varlığını sürdürdüğüne inanırlar. ***Antropologlar, arkeologlar, sosyologlar, klasik dönem uzmanları ve karşılaştırmalı din tarihi uzmanları, bu inancın şimdiye kadar bildiğimiz tüm kültürlerde var olduğu konusunda hemfikirdirler. Bir parçamızın bir yerlerde var olmaya devam ettiğine inanırız. Basitçe ifade edilen bu inancın ötesinde, yaşam sonrası varoluşun özelliklerinin kültürden kültüre, inançtan inanca sanıldığı kadar olmasa da farklı olduğu görülür.***

Ölülerin yaşayanları etkilediğine, belki tanrılarla aramızda aracılık ettiğine ya da bize uyarıda bulunmak, yardım etmek için veya kendi muğlak hayaletsi amaçları nedeniyle hayalet olarak göründüklerine inanırız. Biz de öbür dünyada onlara gerektiği gibi davranılmasını sağlamak için, ölü bedenlerini uygun şekilde gömerek ya da yakarak onları etkileyebiliriz. Dualarımız, sunularımız ya da ihmalkârlığımız onları etkileyebilir. Bazı kültürler, ölülerin ruhlarının insan ya da hayvan olarak yeniden beden bulduklarına inanırlar. Bazıları İse bir ölüler ülkesinde, kasvetli bir Ananka ya da Şeol'de, güneşli bir Tir na n-Og'da destansı bir Valhalla'da ya da Eski Mısır'daki gibi bir coğrafi bölgeler toplamında daimi bir ölüm ötesi varoluşa inanırlar. Ve bazıları da bedenin et ve kan moleküllerinin, sonuçta fiziksel olarak yeniden dirileceğine inanırlar.

Çoğumuz mantığı bir yana bırakarak bu görüşlerin birkaçına birden inanırız. *Seküler çağımızda bile iyi bir Hıristiyan, Arthur Amca'nın aynı anda mezarlıkta gömülü olduğu yerde yattığına; ruhunun başka bir yerde, büyük olasılıkla da yukarıda, merhametli bir Tanrı'nın yanında olduğuna; hayaleti ya da ruhuyla bir medyum yada spiritüalist aracılığıyla veya anlamlı, belki de gaipten haber veren bir rüyada ilişki kurulabileceğine; ve gelecekteki bir Yargı Günü'nde fiziksel beninin olgunluğunun zirvesindeki haliyle yeniden oluşturulacağına inanabilir. Bir ya da iki kuşak öncesine kadar birçok Batılı, bir hayaletin bir insana ya da belli bir yere musallat olabileceğine inanıyordu ve kimileri tamamen ya da kısmen buna hâlâ inanmakta. Eskiden bu dünyadan göçen biri yalnızca Amca değil, aynı zamanda Kral Arthur da olduğunda; onun hem gömülü hem cennette olduğu, hem hayalet olarak birine ya da bir yere musallat olabileceği, hem bir gün gelip yeniden dirilebileceği, ayrıca Kıyamet borusu*

çaldığında ya da zamanı geldiğinde çağrılmayı beklediği, bir tür daimi alacakaranlık uykusunda tutulduğu düşünülebilirdi.

Öte yandan eğer o Aziz Arthur olsaydı, ölü bedeninin eti ve kemiği huşu içinde korunabilir: vücudu, düşmanlarca değil, inançlı Hıristiyanlarca parça parça edilip hastaların ve muhtaçların yararlanması için türbelere dağıtılabilirdi. Ölü bir azizin parmak kemiği ya da hatta giysisinin bir parçasının bile mucizevi bir şifa ya da dilekleri gerçekleştirme aracı olabileceği düşüncesi çok yaygındı.

Ehli Kitap tarafından kabul edilen ve ölüm sonrası varlığını sürdüren kişiliğin ya da ruhun gideceği iki ana mekândan biri olan Cehennem üzerinedir. Diğer büyük dünya dinlerinin de kendi Cehennemleri vardır ve bunlar şaşırtıcı derecede benzerdir; Hindularınki milyonları bulurken Budistlerinki sekiz ile birkaç bin arasında değişir. Ancak bunların hiç birinde ruh ebediyen alıkonmaz ve hiçbir din Cehenneme Hıristiyanlık kadar önem atfetmemiş, onu efsane, mit, itikat ve belli bir uzaklıktan belirsiz psikoloji diyebileceğimiz şeyden oluşan yoğun bir katmanla çevrili, fantastik bir yeraltı zulüm krallığı haline getirmemiştir.

Aslında bilgilerimiz teolojik ya da psikolojik olmaktan çok coğrafidir.

Cehennem nasıl tahayyül ediliyor?

Bu düşünceye nasıl gelindi?

Ve topografyası, yüzyıllar boyunca nasıl değişti?

Cehennem, yaratıcı zihinlere her zaman olağanüstü çekici gelmiştir. Şairler ve sanatçılar Cehenneme daima aşırı ilgi göstermiş ve onu kimi tuhaf yollardan keşfe çıkmışlardır. Teolojik açıdan Cehennem artık gözden düştü, ama çoğu insana hâlâ Periler Ülkesi'nden, Atlantis'ten, Valhalla'dan ya da diğer hayali mekânlardan daha "gerçek' gelir. Bunun nedeni, oldukça hacimli, ağır ve etkin olan eski gelenekler, yaratıcı fanteziler, analitik gerekçeler, katı dogmalar ve yeraltı dünyasının haritasını çıkarmak için süregiden girişimde çok uzun bir süredir binlerce yıldır kullanılan hem basit hem de karmaşık inançlardır. Cehennem'in peyzajı, imgelem tarihindeki en büyük ortak inşa projesidir ve başmimarları da Homeros, Vergilius, Platon, Augustinus, Dante, Bosch, Micheiangelo, Milton, Goethe, Blake gibi yaratıcı devler olmuştur.

Cennet farklıdır. Teologlar, şairler, ressamlar ya da "ölüm eşiği deneyimi geçirenler" onu tarif etmeye çalıştıklarında belirginlikten uzak durma eğilimi göstermişlerdir. (XVIII. yüzyıl spiritüaîisti Emanuel Swedenborg bir istisnadır). Cennet kavramı, cennet kapıları, arpları ve haleleriyle gerçek bir yer olmaktan çok, içgüdüsel olarak Tanrının rahmetindeki ruhun esrikliği ya da erincini anlatmak için yetersiz bir girişim, bir metafor olarak anlaşılır. ***Günahkârların cezalandırıldığı yer olan Cehennem ise, belki de anlaması daha kolay olduğundan, daima daha gerçek bir yer olarak düşünülmüştür. Cennet tinsel ise, Cehennem, can yakan işkenceleri ve özellikle de tarihinin bazı dönemlerinde aşın derecede ağır atmosferiyle garip bir şekilde tenseldir.*** *Ancak Cehennem ayrıca, Cennet'ten farklı, esrarlı bir merak uyandırıyor gibidir. Tarihin kimi dönemlerinde, kimilerine romantik de gelmiştir.*

Cehennemin olası bir radikal boyutu, Hollywood'un onun "eğlence unsuru" olarak niteleyebileceği yanıdır. Ciddi eskatologyanın yanı sıra, öbür dünyaya yıkıcı bir mizahi bakış da hep var olmuş gibidir. Bu kahkaha, asabi olabilir, ama varlığı da inkâr edilemez. Mezarlık mizahı tarihte uzanabileceğimiz kadar eskiye, eski Yakın Doğu'dan bize kalan ilk Ölüler

Ülkesi öykülerine kadar geriye gider ve günümüzde de Stephen King'in romanları ve korku filmlerinde yaşamaktadır. Mizah, her zaman da mevcut değildir -kimse Augustinus ya da Milton'a mizahçı deme gafletine düşmeyecektir ama tamamen uzakta da değildir. Hıristiyanlık tarihinin en sofu ve kilise egemen sayılan dönemlerinden ortaçağ ve Püriten Reformasyon'da bile Eğlenceli Cehennem örnekleri vardır.

Cehennemde bulunduğu haller dışında İblis'le ilgili değildir. İblis konusu karmaşık ve geniştir, kötülük ve acının varlığı gibi ciddi sorunlara dokunur. Ancak kötü ruhlar ve prens ya da baş günahkâr olarak İblis ve Demonlar, cehennemi bölgelerin vatandaşları ve hizmetkârlarıdır ve bu nedenle de onlarla cehennemde karşılaşacağız, tabii kimileri prens değil, kraliçe olan diğer yeraltı hükümranlarıyla da.

Yakın tarihlerde Gallup tarafından yapılan bir kamuoyu yoklamasına göre, Amerikalıların % 60'ı Cehennem'e inanıyor ya da inandıklarını söylüyor. Bu oran 1953'de % 52'ymiş. Ancak bunların yalnızca % 4'ü kendilerinin oraya gitme ihtimalleri olduğunu düşünüyor.

Hitler ya da en son seri katil dışında oraya kim gidecek ki?

***Hıristiyanlar arasında, siyasi düşmanları, muhalifleri, ateistleri ya da diğer dinlerin inananlarını Cehennem'e göndermek artık siyaseten doğru bulunmuyor, üstelik Freud sonrası çağda "günah" da eskisinden daha tartışmalı bir kavram.** Cehennem, Tanrı ya da iblis tarafından biçimlendirilmiş bir yer olarak değil, bir insan yapısı olarak ele alınıyor.*

İlk dönemlerinde Kilise'nin biraz nahoş nosyonlarından biri de iğrenç fantezi yani kurtarılmışların sevincinin kısmen lanetlenmişlere yapılan işkenceleri seyretmeye dayandığı fikridir. Birçok resimde kutsanmış ruhlar, düzenli sıralar halinde dizilmiş, ağırbaşlı bir edayla altlarındaki kızgın kaosa gözlerini çevirmiş, Cennet'in ebedi gece TV'sini seyrederler. Cehennem'in tarihini izlemek, kimi zaman en azından bu anlamda kutsanmışlarla özdeşleşmektir. Tüm bu meselede, sanki bir tür sahnelenmiş gerçekdışılık vardır. Ancak çok uzun bir zaman, çok fazla sayıda insan için Cehennem fikrinin, yaşamlarını gerçek anlamda biçimlendiren korkutucu bir gerçekliği olduğunu da unutmamak gerekir.

sh: 9-13

FREUD ÇAĞI

*MODERN DÜNYANIN PEYGAMBERLERİ olarak sıklıkla dört isimden söz edilir. XIX. yüzyıl ortalarının entelektüel şoku, Charles Darvin'in (1809-1882), en ileri felsefi fikirleri önemli ölçüde değiştiren bir biyolojik belirlenimcilik kuramını ortaya koyduğu **The Origin of Species**'in [Türlerin Kökeni, çev. Ömer Ünalan, Onur Yay., 1996] (1859) yayımlanmasıydı. Dışa doğru genişledikçe zaten çatlamaya başlamış olan mekanik evren, organik mücadelenin, jeolojik zamanın çok gerilerine uzandığının görülmesiyle hemen parçalandı. **Tanrının gücünü ve iyiliğini gösterdiği düşünülen uyumlu tasarım, artık bir dizi bireysel cinsel başarının sonucu gibi görülüyordu. Bu, ateizmi ve ahlâksızlığı ima eden nahoş bir düşünceydi ve birçokları hem bundan hem de Tanrı'nın suretinde bütün olarak yaratılmak yerine kendimizin de maymunlardan ya da maymunsulardan türediğimiz ihtimalinden büyük rahatsızlık duydu (ve hâlâ da duyuyor).** Kimileri de bu yeni İncili ilerlemenin kesin bir işareti, doğa ve insanlığın ileri ve yukarı doğru gittiği ve gidebileceğinin bir kanıtı olarak selamladı.*

Hatta daha öncesinde, 1848'de Karl Marx (1818-1883), Manifest der Kommunistischen Partei'yi [Komünist Manifesto, çev. Levent Kavas, İthaki yay., 2003] yayımlamıştı, ancak daha

etkili olan ve Friedrich Engels tarafından yayıma hazırlanan Das Kapital [Kapital, çev. Alaattin Bilgi, Sol Yay., 1997] yüzyılın sonunu bekleyecekti. ***Marx, dini tarihsel olarak sömürü ve tiranlığı destekleyip koruyan bir oyalama, "halkın afyonu" olarak tümüyle bir kenara attı.*** *İlerleme özel mülkiyet, sınıf farklılıkları, adaletsiz iş bölümü ve ücretlerle birlikte dinin de ortadan kaldırılmasını gerektiriyordu.*

Demonlar kasayı kendileri açamazlar. XIX. yüzyıldan bir reklam.

Bu fikirler, XX. yüzyılın büyük ulusal kazanlarında sınanmadan önce, karşı konulamaz bir entelektüel ve insancıl argüman sundular.

Friedrich Nietzche (1844-1900) ilerlemeye, özellikle de zorlama eşitlikçiliğe inanmıyordu. Ona göre, insanoğlu zaten fazlasıyla ve konformist ve vasattı ve Hıristiyanlık da insanları tuhaf doğaüstü tehditlerle hizada tutmak için alçakça kullanılıyordu. Naziler tamından sürekli amacından saptırılan Übermensch ya da "üst insan", Nietzche için istenci olan ve uyumluluğa (Örgütlenmiş din dahil, özellikle faşizmi andıran herhangi birşeye) karşı direnme gücüne sahip, kendi yüksek kişisel etik standardını koyan bireydi. ***Goethe, Nietzche'nin gerçek "üstün insan" örneğiydi.*** *Zamanın şairleri gibi, Nietzche de yüce ya da "Dionysos"a özgü neşeyi, "Apollonvari" güzellik düzeninin ötesinde bir şey olarak göklere çıkardı.*

Ancak Cehennem'e modern bakış açısından, Sigmund Freud (1856-1939) merkezi önemdedir. XIX. yüzyılda metaforik ya da "şiirsel" düşünce ilerlemişti, ama Freud'un zihinsel topografiye yönelik cesur savları, karanlık bölgelere yeni ışık tuttu ve modem söz dağarcığını kalıcı ve önemli bir şekilde değiştirdi. İlahi takdire karşı özgür istenç sorunları, ilkel İd'in Ego ve Süperego ile mücadelesiyle boğuşan bir çağ için talidir. ***Artık İlk Günah yerine anksiyeteden, sınırlamadan, bastırmadan ve Oidipus kompleksinden söz ediyoruz. ancak, takipçilerinin birçoğunun aksine Freud da Augustinus gibi, tüm bunları cinsel eyleme bağlamakta kararlıydı.***

Freud, kurumsallaştırılmış nevroz olarak gördüğü dine karşıydı. *Az çok mistik zihinsel eğilime sahip olan genç meslektaşı Carl Jung (1875-1961) ise onunla bu konuda da ayrı düştü ve bireye olduğu kadar türe de ağırlık veren arketip figürlere dayanarak kollektif bilinçdışı kavramını geliştirdi. Bilinçaltının bastırılmasından kaynaklanan umutsuzluğa Gölge*

adını verdi. Jung'un sanatçılar ve yazarlar üzerindeki etkisi, Freud'unkinden de büyük olabilir; onlar Gölge'yi kesinlikle anlarlar.

*Cehennem, yok olmadığı gibi, XX. yüzyılın en önemli ve yaygın metaforlarından da biri oldu. John Bünyan bile, eski vaazdaki **Cehennem Batağı'nı, Çarmıh Yolcusu'nda Umutsuzluk Batağı'**na çevirirken bir düzeyde ne yaptığını biliyordu. Ancak bu, Freud ve Nietzche'den derinden etkilenen ve Doktor Foustus' u (1948) takıntılı ve umutsuzluk içindeki müzisyen kahramanının çıldırdığı Hitler Almanyası'nda işleyen Thomas Mann gibi entelektüel bir yazarınkinden tümüyle farklı bir düzeydi. Fyodor Dostoyevski (1821-1881). iyiyi ve kötüyü, aklıbaşındalık ve deliliği incelediği bir dizi güçlü romanla, demonik imgelemi zaten gerçekçi yazına sokmuştu; Nietzche'nin Tanrı'nın Ölümü savını, hiç kimse, Karamazov Kardeşlerdeki [çev. Ergin Altay, İletişim Yay., 20011 İvan'dan daha güçlü ifade etmemiştir.*

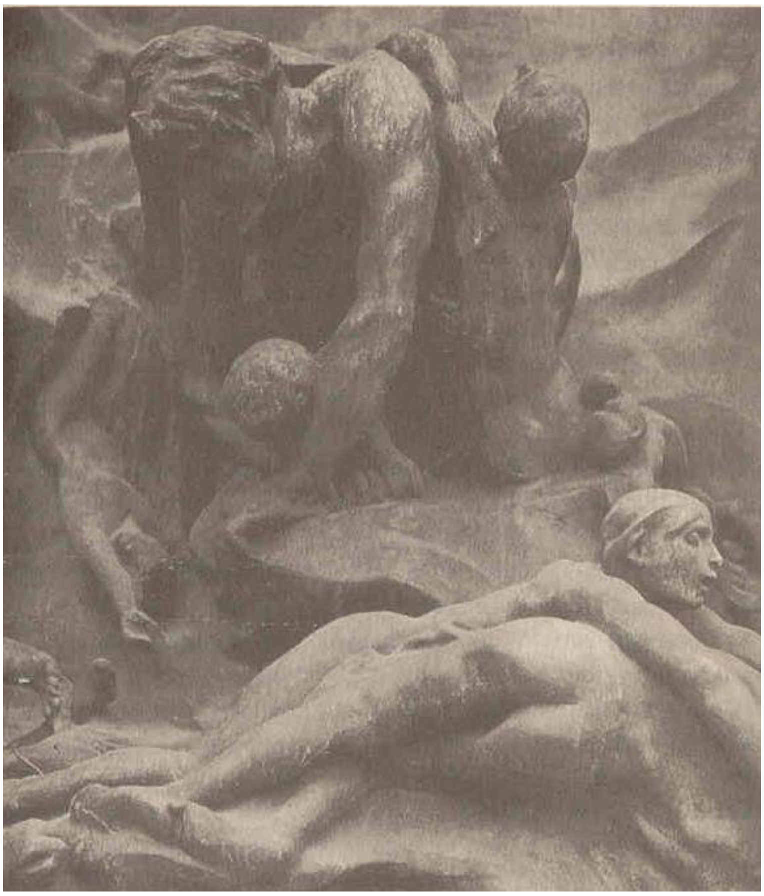
Modern yazarlar, Cehennem metaforunu büyük bir düş gücüyle, birçok şekilde kullandılar. İronik fantazmagori [yok ama var , var ama yok kavramıdır. örnek: sanal dünya vardır ama öyle bir dünya yoktur.] *yaygındır. Goethe'nin Faust'unun 11. bölümü, James Joyce'un Ulysses'inin (1922) [çev. Nevzat Erkmen, YKY., 2004] "Gece kenti" ya da yeraltı genelev bölümüne ve oradan Mann'ın Doktor Faustus'una, William Gaddis'in The Recognitions'ına (1955) ve Cehennemden çok iblislerle ilgili olsa da Salman Rushdie'nin The Safanic Verses'a vardı.*

Sıklıkla bir vahşi orman ya da savaş bölgesi olan tehlikeli topraklara yapılan dürüst bir yolculuk, bir iç yolculukla da koşut olabilir;

Joseph Conrad'ın romanı The Heart of Darkness (1902) [Karanlığın Yüreği, çev. Sinan Fişek. İletişim Yay., 1997], bunun iyi bilinen bir örneğidir. Ancak Francis Ford Coppola, bu romanı 1979'daki filmi Apocalypse Now'da [Kıyamet], döneme uyarlayıp Vietnam Savaşı'nın ortamında işlediğinde, II. Dünya Savaşı sonrası dönemine çok doğal görünen fantazmagorik bir tekniği seçti.

Joseph Heller, Catch-22yde, Günler Grass Die Blechtrommet'de (Teneke Trampet, çev. Kamuran Şipal, Gendaş Kültür, 2000], Jerzy Kosinski Painted Bird'de [Boyalı Kuş, çev. Aydın Emeç, E Yay.. 2001] ve J.M. Coetzee The Life and Times of Michael K'de [Michael K. Nasıl Yaşadı?, çev. Beril Eyüboğlu, Adam Yay., 1986] aynı tekniği kullandılar.

Benzer olarak, bir savaş resmi de olsa Picasso'nun ıstırap içindeki Guernica'sı da (1937) doğrudan bu gelenek içinde, açıkça bir Cehennem resmidir.

Auguste Rodin (1840-1917). Cehennemin Kapılan eseri üzerinde yıllarca çalıştı. Hiçbir geleneğe bağlı kalmadı ama bu. Dante'den, Ugollno'nun bir kabartmasıdır.

Bir tür entelektüel Cehennem de vardır. Don Juan in Hell' de George Bernard Shaw, Don Juan oyunlarındaki geleneksel erdem figürü Komandatore'yi, Cennet'i fazla simetrik ve ciddi bulduğu için Cehennemce gönderir. Jean Paul Sartre'ın Çıkış Yok'unda ise insanlar birbirlerini ebediyen bunaltırlar.

Cehennem'in diğer bir modem görünümü de ilk olarak Robert Browning'in "Çocuk Roland karanlık kuleye geldiğindeki "aç adi doğa"da ortaya çıkan çorak topraklardır. Browning, şiirdeki umut kırıcı kabus imgeleminin nereden kaynaklandığını ya da ne ifade ettiğini bilmediğini iddia etti, oysa T. S. Eliot, aynı imgelemi Wasteland'da (1922) [Çorak Ülke, çev. Suphi Aytimur, Adam Yay., 1990J kullandığında daha iyimserdi. Tüm gelenekten yararlanan ve aynı zamanda ona bir şeyler de katan Eliot, büyük chthonic (öte dünyacı) şairlerden biridir. Onunki, bitkinlik ve bunalım Cehennemi, kıraç bir boşluktur burada kalbin ve anlamın boşluğunun vardığı nokta "dönekler geçidi, ölü adamlar orada yitirmişti kemiklerini"dir. Buraya, diğer şiirlerinde de geri döner. Bunların başında, epigrafini Karanlığın Yüreği'nden alan "The Hollow Men" (1925) [Sığ İnsanlar] ile yeraltına yolculukta rehberi, esas olarak Dante ve yakın tarihlerde ölen Yeatsinkiler olmak üzere '"tanıdık bir terkip hayalet" olan Four Quartets'in [Dört Dörtlük) sonuncusu "Little Gidding" (1942) [Küçük Sersem] gelir.

Bu varoluşsal çoraklık ya da yakınındaki küçük arazi de, bana kalırsa, Samuel Beckett'in neredeyse tüm roman ve oyunlarındaki kahramanların süründükleri ya da aylak aylak

dolandıkları veya, Dante'nin bir bolgia'sının sakinleri gibi, boğazlarına kadar gömüldükleri yerdir. Kafka'nın arazisinden de çok uzakta değildir. Hatta, J.R.R, Tolkien'in fantezi üçlemesi The Lord of (he Rings'de [Yüzüklerin Efendisi, çev. Çiğdem Erkal İpek, Bülent Somay, Metis Yay., 200İJ Karanlık Efendi'nin gücünün kanıtı, neredeyse nükleer bir katliam sonrasının çölü gibi, grotesk figürlerle dolu, afet sonrası bir yerdir.

Başka kitaplarda, ya depresyon ya da şizofreni olmak üzere, delilikle Cehennem arasında etkileyici bir bağlantı kurulur, ki bu kitapların bazıları roman türünde değildir. Hannah Greenberg, ünlü şizofreni romanı / Never Promised You a Rose Garden'da [Sana Gül Bahçesi Vadetmedim, çev. Nesrin Kasap, Metis Yay., 1996] parlak bir Miltonvari imgelem kullanmıştır. Mark Vonngut, The Eden Express'te kendi uyuşturucu ve şizofreni devresini anlatmıştır. Yaklaşık olarak yüzyılın ortalarında, İngiliz psikoanalist R. D. Laing, uyuşturucunun yardımıyla ya da onsuz, bile isteye deliliğe inmenin ya da düşmenin ruha yararlı olabileceğini önerdi; bu işlem, Doris Lessing'in birçok romanında. Özellikle de Briefing for a Descent into Hell'de karşımıza çıkar. ***Sinema ya da televizyonda Cehennem çoğunlukla gotik ve Önemsizdir, sahne tasarımcıları ve özel efektçiler açısından gösteriş yapmak için bir fırsattır.*** *Metafor, sinemada iyi tasarlanıp uygulanabilir Jean Cocteau'nun Orphee'si (1949) ve Marcel Camus'nun Noir Orpheus'u (1959) gibi iki harika Orpheus filmindeki gibi ama ticari film stüdyoları genellikle bundan kaçınıyor. Eski temayı çarpıcı bir biçimde ele alan ticari filmlerden biri, aktris Sigoumey Weaver'in, bir uzay çağı inanna'sı olarak, canavarımsı bir Ereşkigal'in elinden bir çocuğu kurtarmak üzere ürkünç bir Cehennenfe iniş macerası olan Aliens'dır (1986). Eğlendirici yaramaz zebanileriyle komik cehenneme, çoğunlukla karikatür ya da çizgi filmlerde rastlarız. Stanley Elkin'in kara mizah türündeki romanı The Living End (1979), tümüyle, en geleneksel ortaçağ ürkütücülüğündeki bir Cehennem'de geçer sade ama ustaca bir hile.*

Cehennem, Özellikle de "Ölüm eşiği deneyimleri" ne ilişkin araştırmalar sürdükçe, büyük olasılıkla, dinsel öğretiden yavaş yavaş silinmeye devam edecek. Ancak, Mezopotamya'daki günlerinden bu yana sıkça ve dikkate değer bir şekilde değiştiği gibi, değişimini sürdürecek olsa da esnek bir metafor olarak kaybedilemeyecek kadar değerlidir.

Sh: 293-296

Kaynak: Alice K. TURNER, Cehennemin Tarihi, Kitabın özgün adı: The Histary of Hell, İngilizceden çeviren: Ayhan Sargüney, Yayıma hazırlayan: Nilgün Bayram, Ayrıntı, 2004, İstanbul

"ACELE KIYAMET"İN HABERCİSİ OLMAYA ÇALIŞAN RUSYA

Konu hakkında büyüklerimizden duyduğumuz işaretleri aşağıda beyan edeceğiz. Ancak unutulmamalıdır ki, 3. Dünya Savaşı bilinen savaşlardan farklı olarak ekonomik ve sanal olarak tecelli edecektir. Bu nedenle Sanal ve medyatik kimlikli olan bu savaşta teknolojik imkânlar ortaya dökülecektir. Çünkü insan ve silah bağlamındaki kara harplerininden olumlu sonuçlar almak mümkün görünmüyor. Bu nedenle 3. Dünya savaşını teknolojisi kuvvetli olan kazanacaktır. Şimdiden Amerika bu savaşın galibi olarak gözüküyor.

Bu meyanda Rusya'nın ideallerinden vazgeçip köşesine çekilip devlet ömrünü uzatmak konusunda temkinli davranması gerekmektedir. Ayrıca İsrail'in Türkiye'ye karşı dost tutumunu herkes bilmektedir. Yahudiler, Türkiye'nin Hristiyan blokuna karşı mücadelesinde her zaman yanında olmaya mecbur oluşunun bir geçmişi vardır. Eğer Türkiye'de dengeler bozulursa İsrail'in ve dolayısıyla Yahudilerin geleceği de tehlikeye girecektir. Bu nedenle Yahudi Dünyası Türkiye'nin yanında yer alacaktır. Acilen Rusya'nın sakin ve sükûnetle geri adım atıp acele bir kıyamet habercisi olan savaşı durdurması gerekiyor.

İnsanlığı bekleyen altın çağı yakalamak için hayatı paylaşmayı öğrenmemiz gerekiyor.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Ahmed Amîş kaddesellâhü sırrahu'l azîz Efendi gaybî haberlerden bahsederken buyurdular ki;

- *Şam, Bağdat, Mısır, birisi sudan, biri saikadan (yıldırım) biri de hareketi arzdan (deprem) harab olacaktır.*
- *Türk devleti (bir defasında da: Türk Milleti) ilâ yevmi'l-kıyâme baki kalır, payidar olur. Fakat şekl-i idaresi şekilden şekile tahavvül eder.*
- *Türkler tenassur edecek. (Türkler hıristiyanlaşacak) (1920 de söylendiğini hatırlayalım)*
- *Benî Kureyşden biri (bir defasında: Evlâd-ı Rasulden birisi yani Hz. Hüseyin aleyhisselâm) zulüm ve îtisafa (haksızlık) mâruz kalınca (İslam liderliği) Kayı Aşireti'ne iltica etti. Mürûr-i eyyam ve zaman ile onlara baş oldu. Fakat kendileri de (sebebini) bilmez.*
- *Hazreti Âdem'e bütün diller teklif edildi, ama Türk lisanını seçti. Onun için Türk devleti ilelebet payidâr olur.*
- *Türk kavmi ebabil kuşu ile helak olacaktır.*
- *Yerde gökte büyük değişiklikler olacak.*
- *Semâvatta büyük değişiklikler olacak bir yıldız peyda olacak.*
- *Paris şehri semavî bir hâdise ile mahvolacak.*
- ***Üçüncü Dünya Harbi çıkacak, "Rusya mahvolacak, küçük bir devlet haline gelecek." Anadolu ahalisine dua ettim, bu badirede onlara ziyan gelmeyecek. Bu esnada avucunu sıkar gibi yaparak "Rusyayı küçülttüm, küçülttüm." "Rusya darmadağan olacak! O Kremlin sokaklarında köpekler uluyacak!.."***
- *İngiltere ve Yunanistan mahva mahkûmdur. İngilizler o zaman Türk donanmasına bakıp gıpta edecekler, hayıflanacaklar.*
- *Yine Ahmed Amîş Efendi'nin İngiltere için şu rivayeti vardır. "O zâlim imparatorluk balıkçılıkla geçinen küçük bir ada devleti haline gelecek!."*

Kaynak: Ahmed Amîş Efendi, hzl: İhramcizade, Gözde Matbaa, İstanbul, 2012 (Gaybî haberler)

(Not: KADERİMİZİ ETKİLEYEN GEMİLER yazımızda görüleceği üzere İsrail'in dahi Türkiye ile olan ilişkilerinde geri adım atışı kendi açısından bir rahatlama vesilesi olmuştur.)

"UNUTMA SANATI" ÜZERİNE

M. L. Guild
Çeviren: Işık UÇKUN
http://www.theosociety.org

Neşeli bir kadının söylediği şu sözü ne zaman birilerine anlatsam kahkaha atmadan duramıyorum; ***"Unutmamda bir sorun yok ki, benim hafızamın iyileşmesi gerekiyor!"***

Gerçekten öyle mi?

Kendimizi bir an için dikkatle ve dürüstçe inceleyelim. O zaman çoğumuz şunu kabul etmek durumunda kalacağız; istediğimiz zaman hatırlamakta zorlansak bile asıl istediğimiz zaman unutmayı gerçekleştirmek daha zor, hatta imkansızdır.

Hatırlamak alışkın olduğumuz bir şeydir çünkü unutmayı gerçekleştiremeyiz veya tam tersi, unuturuz çünkü hatırlayamayız. ***Hatırlamak ve unutmak nadiren iradeye bağlı olarak hareket ederler.*** *Bu en çok da unutma konusunda geçerlidir çünkü çoğu zaman istediğimiz şey; anlaşılmaz ve acı veren geçmişin hoş olmayan anılarını silmektir. İstenmeyen anıları silmeye ihtiyacımız vardır ve aslında silmeye olan ihtiyacımız gerçektir. Silmek, hatırlama eylemindeki fiziksel varoluşun yüksek sesli çağrısı şeklinde bizi devamlı baskı altında tutmaz.*

Dünyayla iyi geçinmek ve endişeleri unutmak istiyorsak hatırlamaya ihtiyacımız vardır diye düşünürüz, oysa kalbimiz dinlenmek ve unutmak isteyecektir. Böylece her zaman olduğu gibi dışsal olanın sert ısrarı içsel olanın yumuşak savunmasını boğar. Tek yanlı gelişim çabalarımıza takılır ve tüm tek yanlı büyümelerin, içlerinde kendilerini tahrip etme potansiyeli taşıdıklarını unuturuz.

İşinde mükemmel biri olan bay A'ya özlemle bakarız; bütün girişimlerinin her bir detayının aklında oluşuna ve tüm eylemleri üzerinde sahip olduğu olağanüstü kontrolüne gıptayla bakarız; çünkü onun harikulade hatırası bize bunu hatırlatmaktadır.

Kontrol!

Zavallı Bay A! Aslında kendisinin dünyadaki en büyük köle olduğunu bizden daha fazla göremiyor ne yazık ki!

İşini kontrol etmek mi?

Bu kontrol değil! Gerçekte iş onu kontrol ediyor ve sanki kötü bir deha onu gece gündüz taciz ediyor. Ofisinin kapısını kapattıktan sonra bile işi onunla birlikte eve geliyor. Akşam yemeğini onunla yiyor ve yemekten sonra kendini sakinleştirmeyi umarak bir sigara içerse de sigaranın dumanı ona Bay B'yle yeni bir iş teklifi görüşürken içtikleri sigarayı hatırlatıyor ve yorgun beyni tekrar tekrar eski detayların ve hesapların üzerinden geçiyor. Belki de yatağına yattıktan sonra bile saatler boyunca tartışıyor, hesaplıyor, planlıyor ve en sonunda gözleri hayal kurmaya devam eden beynini susturuyor. Yine de ertesi gün ofiste kendisine gıptayla yapılan iltifatı hak ettiğinden emin bir şekilde kabul ediyor.

Öyle değil mi?

Ailesine, unutkanlığını sorduğunuzda ise eşi eğer aile meseleleriyle ilgili çok ketum değilse size önemli günleri ona hep hatırlatmak zorunda kaldığını, bir mektubu postaya vermek ya da bunun gibi bir iş için ona güvenmenin asla güvenli olmadığını, kesinlikle unutacağını söyleyecektir. Başka bir deyişle bu adamın hemen hiç hafızası yoktur. İş hafızası olarak

görünen ise sadece işle ilgili konuları unutabilme yetersizliğidir, çünkü bunlar o adamın tüm doğasını ele geçirmişlerdir. İş ruhu o adamı ele geçirmiş ve iş detaylarına ilişkin hafıza gibi görünen şey de gerçekte işle ilgili meseleleri unutabilme yetersizliğidir.

Oysa iş hayatı pek çok zorlukla doludur! Aynı koşullar hemen tüm insanlar için geçerlidir. Örneğin Bay C'yi ele alalım, mesleği müzisyenlik olsun. Dalgın zihinli oluşunun onun dehasından kaynaklandığını düşünürüz. ***"Harika bir müzik hafızası var"*** *deriz. Aslında böyle bir yeteneği hiç yoktur. O da en az diğer işadamının işi tarafından kontrol edildiği kadar müziği tarafından kontrol edilmekte, müzik onu bırakmamaktadır ve diğer adamın hesap defterlerinin gece gündüz onu rahat bırakmaması gibi bırakmayacaktır. Bu adam müziği hatırlıyor değil, onu unutamıyordur. İsterseniz deneyin. Tek bir küçük melodiyi zihninden uzaklaştırmasını isteyin ondan. O melodi bütün gece kulaklarında çınlayacaktır.*

Hepimiz için aynı şey geçerlidir, ister iş adamı, bilim adamı, müzisyen ya da modacı olalım biz sadece bizi ele geçiren şeyleri hatırlarız. Beyin hücreleri değişir ve hareket eder, açılır-kapanır ve yakın veya uzak geçmişe ait sahneleri bir bir zihnimize getirir, bizse mecburen oturup izleriz, izlerken de geçmişin üzüntüleri için yeniden ıstırap çeker ya da geçmişin sevinçlerine öykünür ama yine de izlemeye devam ederiz. Yine de bizler önümüze konulan etkilere uysalca tabi olacak makineler miyiz? Hayır, bizler özgür irade adı verilen ilahi armağana sahip ruh varlıklarıyız ve hepimiz tekamülümüzü (evrimimizi) kendi tasarladığımız şekilde ve kendi yarattığımız çabayla sürdürme gibi bir misyona sahibiz. Ama evrim daha iyi olana doğru gelişmek anlamına gelir ve daha iyi olmak değişim demektir, dolayısıyla da şu sözü söyleyenin bunu neden söylediğini anlayabiliyoruz: ***"Hafıza okült gelişimin en büyük düşmanıdır".***

Burada kastedilen gerçek hafıza ya da hatırlama yeteneği değil, sahte hafıza ve unutma yetersizliğidir. İçsel bir amaç için kasıtlı olarak geçmişe ait olanları düşünmekten değil, otomatik ve genellikle de geçmişe yönelik istenmeyen düşüncelerden söz ediyoruz. Kasıtlı olarak üretilen düşünce genellikle faydalıdır çünkü bu durumda kendi irademizi ve şuurumuzu kullanırız ve bundan bir şey öğrenme şansımız vardır ama otomatik olarak geçmişi düşünmek bize o anki benliğimizi kaybettirir ve geçmişe ait duyguların ve tutkuların biraz daha oyuncağı haline geliriz ve bu da büyümemizi geciktirir. ***Hiçbirimiz bizi kızdıracak ya da üzecek olan tanıdığımız o adamı kasti olarak aramayız. Yine de sessizce oturur ve uyanıkken rüya gördüğümüz hayal dünyamıza ait o insanların tekrar tekrar önümüzde canlanmasına izin verir ve sürekli olarak, hiçbir yeni neden olmadığı halde o insanların gerçekte geçmişte bizde yarattığı üzüntüyü veya kızgınlığı yeniden uyandırırız.*** *Geçmişte olanlara çok kızgınızdır (belki bizim hak ettiğimiz ya da İlahi Yasalara uyamadıkları için onların neden olduğu bir olayla ilgili olarak) ve kendi içimizde sürekli olarak onları cezalandırır dururuz; tıpkı kendi kuyruğunu ısıran ve kızgınlıkla tekrar tekrar kendi kuyruğuna saldıran bir kedi yavrusu gibi. Ya da sürekli içimizde canlandırdığımız geçmişe ait bir mutluluk hissi de yine aynı etkiyi yaratabilir. Biz o geçmişi kendisine ait olmayan bir parıltıyla çevrelediğimizden, onun hatırası sevinç yerine üzüntü getirecek, mevcut anın bize boş ve keyifsiz görünmesine neden olacaktır. Böylelikle rüya dünyamızı (Hayal-İmajinasyon dünyamızı) mecburen canlandırdığımızda kendimizi mevcut an içinde zayıflatmış oluruz.*

"Unutma Sanatına" *hakim olamıyoruz çünkü beyin hücrelerini, sadece kendi verdiğimiz emirlere göre davranmalarını sağlayacak etkiler yaratmak suretiyle tam olarak kontrol etmeyi bilmiyoruz ve beyni yeniden programlayacak, ona düşünceyi kontrol etmeyi ifade edecek*

__“Gerçek Hafıza Sanatının”__ olduğunun farkına varamıyoruz. Bu kolayca fark edilebilecek bir gerçektir çünkü istediği zaman istediği şeyi hatırlayamayan insan genellikle aynı zamanda unutamayan insandır, başka bir deyişle beyni kendi kontrolünde olmayan insandır.

Bu materyalist bir düşünce de değildir çünkü teozofide mümkün olmayan bir şey yoktur. *Beyin hücrelerinin kontrolü, tüm bedene ait hücrelerde olduğu gibi mümkündür çünkü onlar kör birer madde değil, şuurlu, gelişebilen hücrelerdir ve bu yüzden de yüksek zihnimize ve şuurumuza ve irademize yanıt verebilirler.*

Evrimin büyük merdiveninde aşağı eğilip daha düşük zekaların gelişmesine yardım etmek görevlerimizden biridir ve dolayısıyla telafi yasası mükemmel şekilde işler tüm doğanın bağımsızlığı çok kesindir ve bizler de ancak böylelikle kendimizi geliştirebiliriz.

Geçmiş, tüm geçmiş, ister yakın ister uzak olsun unutulmalıdır. Bilerek ve isteyerek bu uygulama yapılabilir aksi taktirde geçmiş anılar için acı çeker veya sevinç duyarsak, şimdi geçmişe dönüşür ve bizler bundan hiçbir şey elde edemeyiz.

Peki bu şekilde geçmişi unuttuğumuzda edindiğimiz tecrübeleri de kaybeder miyiz?

Kaybetmek?

Gerçekten bize ait olan hiçbirşeyi kaybetmeyiz. Unutmak geçmişi silmek demek değildir çünkü bu yapılamaz, sadece geçmişin kayıtlarının saklandığı odanın kapıları kapatılabilir. Hiçbir izlenim silinemez, tıpkı ölüm vizyonlarında ve çocukluktaki gevezeliğin ortaya çıktığı yaşlanma döneminin bunama aşamasında görüldüğü gibi. Hayatta edinilen derslerle ilgili olarak ise, onları öğrenmek entelektüel olarak fark edilmelerinde değil, onlara asimile olmakla (sindirmekte) ve kendi doğamızın bir parçası haline getirmekle mümkün olur. Bu gerçek olmasaydı, Yasalar, geçmiş hayatlarımızın üzerine bir örtü örtüp bizi her bir yeni enkarnasyona temiz sayfalarla yollamazdı. ***Bizler de kendi seçimimizle bu hayatımızın kısa geçmişi için, geçip giden çağlar boyunca bizim için yapılanı yapalım; “Unutalım”.***

Gelişimimizde bize yardım etmesinin yanı sıra “Unutma Sanatının” bize başkalarıyla olan ilişkilerimizde de epeyce yardımı olacaktır.

Bazen birinin bize gelip zamanın, mekanın etkileriyle ve kendi geçici olarak zayıflamış iradesiyle daha güçlü bir haldeyken söylemeyeceği şeyleri söylediği oluyor mu?

Size böyle yapıldığı zaman söylenenleri unutun!

Bunu yapabilirsiniz. Eğer biz bunu yapmazsak o da unutmayacak ve eğer anlayışlı biri de değilse kendinden duyduğu utanç bizden hoşlanmamaya dönüşecektir. Bizim olanı unutmamız ona da bu olanı unutmada yardımcı olacaktır. Bu durumda şahit olduğumuz şey bir zayıflık, yanlış ya da aptalca bir davranış mıdır? Siz unutun ki olayı yaşayan da unutsun. Eğer unutmazsak o da önce utanç, sonra kızgınlık hissedecek ve kendini bize kapatacak ve böylece bizler de ona yardımda çok zorlanacağız.

Kendi eylemlerimizle ilgili olarak da “Unutma Sanatını” uygulamak başkalarıyla olan ilişkilerimizde gereklidir. Geçmişimizi hatırladığımız sürece, onlar da hatırlayacaktır. Ama eğer unutmak için gereken güce ve cesarete sahipsek, hem iyi hem de kötü olanı, başarıları ve başarısızlıkları, geçmişin üzüntüleri ve şöhretleri üzerinde durmazsak, geçmişte olanları arkadaşlarımız da unutacak ve bizi iyi ya da kötü, olduğumuz gibi, anlamaları gerektiği gibi

anlayacaklardır. Bizi çevreleyen bu insan yürekleri kendi derinliklerinde yaşamayı sürdürürler ve şu sözle söylenmek istenenleri kabul etmeye hazırdırlar:

> *"Geçmiş mi!*
> *O da ne?*
> *Hiçbirşey.*
> *Bitmiştir artık.*
> *Kovun onu.*
> *Siz kendi kendinizin geçmişisiniz.*
> *Dolayısıyla o sizi böyle düşünmüyor.*
> *O sadece sizi şu anda olduğunuz gibi kabul ediyor.*
> *Şimdide varolduğunuz sürece tüm geçmiş varlığını şimdide sürdürmektedir".*

Erişim: http://www.astroset.com/bireysel_gelisim/newage/newage64.htm

******

ZİHNİN ARINMASI ; UNUTMAK

Eğitimci-Yazar Aydın UZKAN

Bir olayın, bir kişinin yada bir cismin zamanla hafızadaki netliğini yitirmesi durumudur unutmak. Öyle bir durumdur ki bu, bazen unutmak için çabalasanız da başaramazsınız. Bazen ise kendi kendini gerçekleştirir, sizden bir yardım almadan. Ama insan aslında tamamen unutmaz. Etkisi azalır sadece kişilerin, olayların ve cisimlerin. Alzheimer olmadığınız sürece de durum böyledir.

Unutmak, Allahın insanoğluna verdiği büyük bir hediyedir. *Acılar unutulmasa, hafiflemese üst üste gelen diğer sıkıntı ve hüzünler ile insan yıkılıp giderdi. Düşünsenize acıları sürekli olarak ilk günkü gibi yaşadığınızı ?*

Bu yönü ile unutmak, insan huzurlu bir zihne sahip olma yolunda geliştirdiği savunma mekanizmalarının ilk basamaklarından birisidir. Themistocles

> *'' Bana hatırlama sanatını değil unutma sanatını öğretin.*
> *Çünkü ben hatırlamak istediklerimi hatırlıyorum ama unutmak istediklerimi unutamıyorum''*

demiştir.

Unutmak zamanın bir getirisi geçen zaman orantılı olarak artar. Bazen bağışlamak, bazen de cezalandırmaktır unutmak. Söylemesi bir hece olsa da gerçekleştirmesi aylar hatta yıllar alabilir. Unuttum demek bile hatırlamaktır. Bu yüzden unutmak, bazen kendini kandırmak ile eş anlamlıdır. Çünkü ne kadar aşınsa da gerçekler, detaylar hep saklı kalır ve unutulmaz. Unutmak yok saymak olmadığı içindir ki ona vefasızlık etiketi yapıştırılamaz. Hatta unutmanın Öyle bir tadı vardır ki, kendinizi kış uykusundan yeni uyanmış bir ayıcık gibi hissedersiniz. Andre Maurois ***'' unutma olmayınca saadette olmaz ''*** *der. Bu duygu bir yara bandıdır. Ama o bandı kaldırıp yaranın altına yara iyileşmiş diye ikide bir bakarsanız bir anlamı kalmaz. Gerçekten unutmak isteyen parmağına bağladığı ipi çözendir. Unutmayınca zaman bile yavaşlar, geçmez bilmez. Bu yüzden unutmak, canınızın yandığına inat yavaşlayan zamanı, kollarından tutup ileriye itmektir.*

Unutmak, yerinde kullanıldığında büyük bir nimete dönüştüğü gibi, yerinde kullanılmadığı zamanlarda da vahamete sebep olur.

*Dünyanın en büyük deniz facialarından biri olarak tarihe geçen ve binden fazla kişiye mezar olan Titanik'in batışının ardındaki sırda unutmayla ilgili. Geminin gözcüsüne kaptan tarafından yolculuktan sadece birkaç saat önce bir başka gemiye nakledildiği haber verilir. Gözcü, sinirle gemiyi terk ettiğinde içinde dürbünün bulunduğu gözcü dolabının anahtarını yerine gelen yeni gözcüye teslim etmeyi unutur. Yeni gözcü gözcülüğü dürbün yerine gözlerine güvenerek yapmak zorunda kalır. Ve Titanik'i batıran buzdağını çok geç fark eder. Gözcünün facidan kurtulduğunda polise verdiği ifadede, **"Önceki gözcü dürbünlerin olduğu odanın anahtarlarını bana vermeyi unutmasaydı ve dürbünümüz olsaydı bu faciayı önleyebilirdik"** dediği ortaya çıkar…*

İnsan kelimesi de zaten unutmak anlamına gelen nisyan ile aynı kökten gelmektedir.
Öyleyse insan olduğunuzu hatırlayın ve unutun.
İyilik yapıp denize atmaya ve unutmaya devam edin. Balık bilmezse Hâlık bilecektir.
Çünkü unutmak iyi insanların intikamdır.
Neleri mi unutacaksınız ?
Boş verin, unutun gitsin …

Erişim: http://www.edebiyatdefteri.com/yazioku.asp?id=101663

KALEMİN AŞKI

Gülzârı Savabın Birinci Kısmının Hülâsasından

Bütün insanların bitmez tükenmez hamdı, şükrü kaleme, yazıya şeref ihsan buyuran yüce Tanrıya mahsustur.

> *Tanrı kalemi tuba dalı ve selvi gibi yaratmış ise de başka ağaçların hilâfına, onun yaprağını beyaz, çiçeğini siyah yemişini yüksek sözler olarak halkeylemiştir.*

> *Kalem Tanrıya âşıktır, fakat aşkını hakkiyle yazamadığından şaşırıp kalmış; ağlamayı âdet edinmiştir; o durmadan ağlar hem de gözünden yaş yerine kara kan akıtır.*

> *Kalem ağlamakla beraber kulluk vazifesini de unutmaz. Cenâb-ı hakkı her iki dil ile tesbih eder.*

Kalem rızk anahtarlarındandır; bütün işlerin vâsıtası, her türlü halin rabıtasıdır.

Kalem iki dilin birisi, iki cihanın tercümanıdır.

Bütün din, dünya, ahret işleri kalemin dilinden mis gibi, anber gibi yayılmaktadır.

Kalem mana denizinin dalga kıran dalgıcıdır, kalemden çıkan şeyler söz değil incidir.

Cenâb-ı Hakk'ın bildiği şeyleri, Cenâb-ı Hakk'ın sırlarını kalemin yazması için gökler kâğıt, denizler mürekkep olsaydı gökler, denizler biter, yazılacaklar bitmezdi. [*]

*Nefes Zade İbrahim-Gülzârı SAVAB, Tashih ve tertib eden: Kilisli Muallim Rifat, Güzel Sanatlar Akademisi Neşriyatından , 1938, İstanbul

EMİNE IŞINSU, HAYATI ŞAHSİYETİ SANATI FİKİRLERİ – ESERLERİ

Genç Kızlarımızın örnek almaları gereken "Emine Abla"mız

HAYATI

Emine Işınsu, 17 Mayıs 1938'de Kars'ta doğmuştur. Babası emekli tümgeneral Aziz Vecihi Zorlutuna olup; Bulgaristan Türklerine mensuptur. Annesi; tanınmış sair ve yazarlarımızdan Halide Nusret Zorlutuna (1901-1984) ise, Erzurumlu Zorluoğulları ailesinden hürriyet mücahidi Avnullah Kazimî Bey'in kızıdır.

Anne ve babanın memur oluşları sebebiyle memleketin değişik yerlerinde bulunurlar. Bu yüzden, Urfa'da başlanan ilköğretim, Sarıkamış'ta devam eder ve Ankara'da Alpaslan ilkokulunda tamamlanır. Yine Ankara'da Cebeci Ortaokulu'na girerek oradan mezun olur. Liseyi, ***TED Ankara Koleji****'nde, 1957 yılında bitirir.*

Daha ilkokulda iken başladığı yazı hayatını, kolej yıllarında da devam ettirir. Bir köpeğin ağzından hatıralar şeklinde kaleme aldığı Minko'nun Hatıraları, ilkokul çocuğu için bayağı bir roman sayılır.

Kolej öğrenciliği sırasında şiirler ve küçük hikâyeler yazar, ilk şiiri Türk Eğitim Derneği'nin çıkardığı, "Eğitim Dergisi" isimli yayın organında çıkar; diğer şiirler, hikâyeler onu takip eder. Dergiyi idare eden şahıs, onun, okuldaki kültür, edebiyat ve sosyal faaliyetlerdeki başarı ve yeteneğini anlayıp; derginin bütün yükünü. Özellikle öğrencilerin yazılarını seçme, dergiyi düzenleme ve yerleştirme işini genç sair ve yazar Emine Işınsu'ya bırakır. Burada yüklendiği 30rumluluk ve edindiği tecrübe, yazarın ***"Ayşe"*** *dergisiyle başlayıp;* ***"Töre"*** *ile olgunlaşıp okullaşan dergicilik hayatının da zeminini oluşturur,*

ilk şiiri "insanlar" ile Ankara koleji ve Türk Edebiyatının şairleri arasına giren Emine Işınsu, ***"iki Nokta"(1956)*** *isimli şiir kitabını yayınladığında henüz 17 yaşındadır.*

Yüksek öğrenim macerası ise oldukça hareketlidir, önce, babasının zorlamasıyla D.T.C.F. İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümüne kaydolur. Aslanda kendisi felsefe tahsili yapmak istemektedir.

Bu arada, ***"fullbright"*** *bursu için girdiği imtihanı kazanır; Amerika'da bir kuruluşun açtığı* ***"sosyal hizmetli; sosyal akademi uzmanı" (social worker)*** *kurslarına katılmak üzere Amerika'ya gider. Dünyanın değişik ülkelerinden seçilmiş olan 54 kursiyerle sosyal hizmetler hakkında iki aylık bir kurs gördükten sonra; sosyal hizmetlilerin çalıştığı yerlere dağıtılırlar. Ona da bir çocuk kampı düşer. On bir çocuktan; onların giyimleri, sabah kalkmaları, resim yapmaları, orman gezilerinden sorumludur. Toplam altı ay süren bu kurstan sonra Türkiye'ye döner; tabii İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümündeki ilk yılı da böylece geçmiş olur. Zaten isteyerek girmediği bolümü bırakarak; o yıllarda yeni açılmış olan O.D.T.Ü'nin işletmecilik Bölümü'ne kaydolur. Bir arkadaşının teşviki, biraz da meydan okuması sonucu girdiği yeni bölümünü babasından gizler. Bir müddet sonra sadece annesine ve ağabeyin söyleyebilir. Babasından saklama düşünceleri içindeyken; ilk eşi mimar Erdoğan Okçu talip olur; babasının üniversiteyi devam ettirme şartıyla evlenirler. O.D.T.Ü'ni evlilikle birlikte yürütemeyeceğini anlayarak; D.T.C.F'nin Felsefe bölümüne kayıt yaptırır. Ancak, evliliğin sorumlulukları, ilk çocuk, ardından ikinci çocuk derken; başlangıçtan beri sevdiği arzu ettiği felsefe tahsilini de yarıda bırakır. Felsefe öğrenimi sırasında, fakültenin tiyatro kürsüsü derslerini de takip eder (1960). 1959 yılında kaydolup bıraktığı hukuk fakültesi macerasını da ilave edersek; üniversite hayatının ne kadar hareketli geçtiği anlaşılır.*

Yazarın o yıllardaki düşüncelerinden birisi, üniversitede kalıp akademik çalışma yapmaktır. Tabiî bu gerçekleşmez ve yazmağa daha geniş zaman ayırma imkânına kavuşur. Bu hale o, hep şükreder. Yani, üniversite tahsili yarım kaldığı için fazla üzülmez.

Pek çok dalda kısa süreli de olsa öğrenim görmesi, onun sanatçı kişiliğini zenginleştirmiş, eserlerinde geniş bir dünyanın oluşmasına vesile olmuştur. Bütün bu olaylar yumağı içinde yazmayı bırakmaz. ***Bir gün radyodan işittiği bir duyuru; ona, ilk romanının kapılarını aralar.*** *Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, turistik roman müsabakası açmıştır. Birinci gelen eser; İngilizce'ye, Fransızca'ya çevrilecek; yazarına da büyük mükâfat verilecektir. Yazar, bu çağrının kendisi için yapıldığı duygusuyla oturur; "Minko'nun Hatıraları"nı saymazsak ilk romanı olan. Küçük Dünya'yı yazar. Eser, birincilik yerine, sanat armağanı kazandı diye duyurulur; bu arada bakan değiştiğinden, mükafat olarak para verilir; ancak basılmaz. Uzun zaman, bastırmak için uğraşır. Son Havadis Gazetesi'ne götürür,* ***"bu roman tefrikaya gitmez"*** *derler. Bir müddet sonra Yeni İstanbul gazetesinde tefrika edilir.*

Yazar, ilk romanını bastırmanın zorluğunu. Küçük Dünya ile bizzat yasar. Nihayet, Yağmur Yayınevi tarafından basılır. Eserin basından geçen macera, daha sonra Kaf Dağının Ardında'da Mevsim'in ağzından anlatılacaktır.

Şiirle başlayan edebî faaliyetler, küçük hikâyelerle romanda karar kılmağa doğru yönelirken; ***"Kadın", "Hisar"*** *gibi dergilerde fıkra ve hikâyeler yazar. Artan şöhreti, edindiği tecrübeler, onu köşe yazarlığına sürükler. 1962-63 yıllarında Yeni İstanbul gazetesinin köse yazarıdır ve siyasî konularda yazdığı günlük fıkralar,* ***"Dedikodu"*** *adlı sütunda,* ***"Mehlika"*** *imzasıyla yayınlanır.*

1963-65 yıllarında, "Sabah" gazetesinin irfan Atagün, Ömer Öztürkmen, Ergun Göze gibi belli siyasî çizgideki yazarlardan oluşan yazı kadrosu içindedir. 1,5-2 yıl kadar süren fıkra yazarlığı; gazetenin el değiştirmesi, biraz da siyasî sebeplerden dolayı sona erer.

Türk milliyetçisi olmaktan her zaman gurur duyan Emine Işınsu, *Türkiye'yi ve Türk milletini ilgilendiren her konuda yazmayı sürdürür.*

Yine T.R.T'nin bir duyurusunu işitir. Bu, radyofonik oyun yarışmasıdır; ***"Bir Yürek Satıldı"*** *yı yazar ve birinci olur (1966). Yıllar sonra da o günkü T.R.T. Genel Müdürü Saban Karataş'ın isteği üzerine eseri, televizyona uyarlar. Oyun, filme alınarak; televizyonda oynatılır.*

"Bir Yürek Satıldı "nın ardından, 1967' de' ***"Bir. Milyon iğne",*** *1969'da* ***"Ne Mutlu Türküm Diyene"*** *adlı oyunlarını ve radyofonik skeçlerden oluşan* ***"Adsız Kahramanlar"*** *ı yazar.*

1969'da tamamen belgelere dayanan; Batı Trakya'daki soydaşlarımızın yaşadığı esaret hayatını ve zulmü ***"Azap Toprakları"*** *adlı romanında anlatır. Bu ikinci romanıyla Türk okuyucusunun dikkati. Dış Türklerle ilgili meselelere çevrilir.*

Azap Toprakları'ndan kısa bir süre sonra eşinden ayrılır; ruhî bir sıkıntı içine düşer. *O sıralar Türk Edebiyatı Vakfı, Malazgirt Zaferi'nin dokuz yüzüncü yıldönümü münasebetiyle bir yarışma düzenlemiştir.* ***Ahmet Kabaklı Bey****'in teşvikiyle roman dalında yarışmaya katılmağa karar verir. Uzun bir hazırlıktan sonra Ak Topraklar'ı yazar. Eserde, Dede Korkut üslûbu ve şiirsel bir dil dikkati çeker.*

Dergi ve gazete çıkarmakta bir hayli tecrübe sahibi olan yazar annesi Halide Nusret Zorlutuna ile "Ayşe" isimli bir de kadın dergisi çıkarır. ***Türk fikir hayatında önemli rolü ve ağırlığı olan "Türk Yurdu" dergisinin kapanmasıyla meydana gelen boşluğu doldurmak ister ve "Ayşe"yi "Töre'ye çevirerek; 1969'dan 1981 yılına kadar kendi yönetiminde neşreder.*** *Haziran 1981'de eşinin işi sebebiyle Suudi Arabistan'a giderken dergiyi Yaşar Eşmekaya'ya devreder.* ***"Töre" dışında, Devlet, Hisar. Yeni Divan, Türk Edebiyatı*** *gibi dergilerde, sanat, edebiyat, iç ve dış siyaset, Türk Milliyetçiliği fikir sistemi ile ilgili tenkit, deneme, mülakat, hikâye, makale, araştırma-inceleme yazılara yayınlanır.* ***Milliyetçi gençler için "okul" durumunda olan "Devlet" dergisinde, gençlerin çok sevdiği "Emine Abla"larıdır.***

1972 yılında İskender Öksüz Bey'le ikinci evliliğini yapar.

1973'te "Tutsak"ı yazar ve bir başka esir Türk vatanı olan Kerkük Türkleri'nin çilesine temas eder.

Sancı (1975) için geniş bilgi toplar. Roman'ın baş kişisi Dursun'un memleketi olan Zile'ye gidip; aile fertleriyle, okuldaki ve memleketteki arkadaşlarıyla görüşür; onu da yaşayarak yazar; isim olarak kendisini de katarak; 1970-71 yıllarında, anarşiye, ölümlere varan ideolojik çekişmeleri, önemli mevkilere ulaşmış Türk aydınlarının olaylar karşısındaki çıkarcı tavırlarını sergiler.

Dış Türkler meselesini işleyen üçüncü romanı "Çiçekler Büyür"le (1979) edebiyat tenkitçilerinin dikkatini daha fazla çeker. *Çoğu Övücü, önemli sayıda tenkit yazısı, eserin uyandırdığı etkiyi ortaya koyar mahiyettedir.*

Sendika romanı yazma düşüncesinden doğan "Canbaz"ı işe, 1982'de yayınlar. "Canbaz" da, yine üzerinde çok konuşulan romanlarındandır.

Daha ''Canbaz" basılmadan, 6 Haziran 1981'de eşi Prof.Dr. İskender öksüz Bey'in Tahran'daki Petrol ve Maden üniversitesi (U.P.M)'de görev alması sebebiyle Suudi: Arabistan'a giderler; 17 Haziran 1987'de de Türkiye'ye geri dönerler. Orada geçen yıllar gerek iklimi, gerekse üniversitedeki muhit bakımından yazarı olumsuz etkiler.

Kaf Dağının Ardında'yı (1985) iste, bu şartlarda, Arabistan'da yazar. *İçinde bulunduğu ruh halini ise şöyle ifade eder:*

"Ben orada çok kurumuştum, huzursuzdum, mutsuzdum, "air condition" altında yaşıyorduk, hava çok sık değişiyordu, bu benim migrenimi çok etkiliyordu. Halsizdim, bir de "Atlıkarınca"daki cemiyet içindeydim. Bu hal kurulaştırdı beni. O romanı Türkiye'de yazsaydım, cok daha farklı olurdu."

1990'da yayınlanan "Atlıkarınca", aslında T.R.T. adına yazılın bir senaryodur, T.R.T. senaryoyu filme alır, yazara parasını da öder, ancak oynatılmaz. Bu durumdan rahatsızlık duyan Emine Işınsu, biraz da kızgınlıkla senaryoyu romanlaştırır.

Daha sonra dergilerde de yayınlanmış olan hikâyelerini "Bir Gece Yıldızlarla" (1991) adlı eserinde toplar.

Yakın arkadaşı Prof. Dr. Umay Günay'ın teşvikiyle. Millî Mücadele heyecanını yansıtmak ister ve "Cumhuriyet Türküsü"nü (1993) kaleme alır.

1995'te ise; bazı kavramları, ayetlerin ışığında ve "dost"un sözleriyle "Dost Diye Diye"de anlatır.

Biri kız (Elif), ikisi erkek (Yağmur, Murathan) üç çocuk annesi olan yazar, halen Ankara'da yaşamakta ve yazma çalışmalarına devam etmektedir.

II- SAHSIYETÎ, SANATI, FİKİRLERİ

Olgunluk çağının tavır ve görüntüsü içinde tanıdığımız Emine Işınsu'nun, çocukluk ve ilk gençlik yılları, anne-baba-ağabey baskısı içinde geçer. Anne ve babasının memur oluşu sebebiyle küçük yaslarda Urfa, Sarıkamış gibi Anadolu şehirlerini tanıma, gezme imkânı bulur. Sonraları bu iki şehir de ilk romanında (Küçük Dünya) yer alacaktır.

Çok küçük yasta sair ve yazar anne sayesinde şiirle tanışır. Kendi annesinden de şiirler dinleyerek yetişen Halide Nusret Hanım, çocuklarına da aynı havayı teneffüs ettirmek ister. Yazar kendisiyle yapılan bir mülakatta buna söyle değinir .

"Herkesin annesi garkı söylerdi. Benim kafamda çocukluğumdan kalma bir müzik yok, yalnızca yüksek sesle şiir okuyan bir hanım hatırlarım. Bu hanım. Fuzulî, Şeyh Galip ve Mehmet Akif'i çok sever ve şiirlerini çok okurdu."

O yaşlarda aruzu öğrenir annesinden. Ailece kapı çalışları bile aruzladır; kullandıkları vezinse, "müstef'ilâtün"dür.

Son derece romantik olan anne, gelenekler konusunda oldukça katıdır. Oğlunu gayet serbest bırakırken kızı Emine Işınsu'ya tam bir disiplin uygular. Küçük kız bu durumdan rahatsızdır, katı kuralların gerisinde geniş, muhayyel bir âlem kurmağa başlar. Bu hususu sonraları su sözlerle dile getirmiştir.

> *"Bir küçük kız hatırlıyorum sekiz-dokuz yaşlarında, hayatında İlk defa bir kukla gösterisi seyretmiş, eve dönünce hemen bez bebekler dikip, bir sahne kurmuş, başlamış kendi oyunlarına... bu oyunları mühimsemiyorum. Herhangi bir çocuk muhayyilesinin uydurabileceği şeyler. Küçük kızın merakı*

> *mühim. O, kuklalarını maddede küçük, manada büyük insancıklar olarak görüyor. Onlara bir sahne arkası hayatı yaşatıyor.*
> *O küçük, bir de sabah akşam, kuklalarına can versin diye Allah'a dua etmekte. Onlar canlansınlar ki, kuklacı onların yaşayışlarını gözleyebilsin; bir manada beraber yaşasınlar, bir manada onlara hakim olabilsin, kaderlerini çizsin!.. Bu arada duasının gücünden onca emin ki, ne zaman canlanacaklar diye kuklalarını gözlerken, bazen de kırlarda dolaşıp, çiçeklerin otların arasında, taşların altında bilhassa, "minik insan" avına çıkıyor!.."*

[Yağmur Tunalı, "Emine Işınsu ile Mektup-Mulakat", Töre,Sayı:139, Aralık 1982, s.49.]

Zengin hayallerle örülen bu küçük dünya, romanlarda Nur ve Mevsim olarak kendisini gösterecek; muzdarip ve romantik bir kişilik olarak ortaya çıkacaktır.

İlk gençlik yılları ve sinema tutkusu... yanında ağabeyi olduğu halde ayda bir defa sinemaya gitme hakkı vardır. Hareketleri kısıtlıdır, baba ve ağabey korkusu ile sürekli tehdit edilir. Okuyacağı kitaplarda bile ağabeyinin baskısı vardır; falanca kitaplar ahlâksızdır, okunmayacak, gibi.

"Çok sıktılar beni, annem devamlı bir korku içindeydi, kız çocuğu olduğumdan. Gözüm dışarıya kaymasın diye. O korkuyu yaşadı, yaşıyordu, tabiî bana da yaşattı."

Anne-baba-ağabey üçgeninde şekillenen müdahaleler, üniversite öğreniminde de kendini gösterir; hiç istemediği halde İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümüne kaydolur. Bu defaki zorlama babasından kaynaklanır. (Küçük Dünya'nın Nur'u da annesinin isteği üzerine Kimya okur.) Dışarıdan yapılan müdahaleler, dışa dönük duyguları sanırlar ve romantik mizacın zenginliğini oluşturan dünyanın kapılarını aralar. İlk kıvılcımlar, "İki Nokta"yı meydana getiren şiirlerle açığa çıkar

O, artık şairdir; yaşı ise, henüz on yedidir, Haldun Taner gibi devrin tanınmış edebiyatçılarının övgüsüne mazhar olur şiir yazmağa teşvik edilir.

Yarım bırakılan İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrenimi, İşletme, felsefe. Hukukla devam eder; ancak sonuca ulaşmaz. ***Bu arada ilk evlilik, iki çocuk ve boşanma,..*** *Romantik ama hareketli mizacı zorlayan, pişiren bir sürü psikolojik sıkıntı; bütün bunlara rağmen inançlarıyla ayakta kalmayı başarabilen bir anne. Bu bakımdan Tutsak'ta Ceren'in yasadıkları, yazarın kendi hayatından derin izler taşır.*

Emine IŞINSU'nun şahsiyetinin çizgilerini biraz daha netleştirmek için, onu çok iyi tanıyan yazarlarımızdan Yağmur Tunalı'yı dinlemekte fayda vardır:

"IŞINSU, aritmetik münasebetlerin insanı değildir; hesaplı kitaplı olmaya tenezzül etmez. Şüpheciliği sonradan başlar, önce sevmeye veya beğenmeye hazırdır. Muhatabını iyi tahlil eder. Psikolojiye olan derin alâkası ve romancı olarak tahlilciligi ona insan tanımada büyük imkânlar bahşeder. Ancak, sunu söylemeliyim ki, muhatabı onun için tecrübî psikolojinin kobayı (süjet) olmaktan uzak, kâinâtın özü (zübde-i âlem), mahlûkatın en şereflisi ve saygıya layık olan insandır. Kimseye tepeden bakmaz, aksine muhatabı karsısında fazlaca alçak gönüllü ve biraz da mahcuptur.

Fikirlerinin temelini insan sevgisi, Allah'a olan bağlılığı ve milletine olan derin sevgisi oluşturur. Bunlara estetik mükemmeliyeti de ilave edersek; onun, sanattaki hedefini de ifade etmiş oluruz. Sanatı ile fikirlerini mezcetmiş biri olarak; sanatsız fikir, fikirsiz sanat olamayacağı görüşündedir.

Yaradılışından merhametli olduğunu, eserlerinde yer alan kahramanlarında görmek mümkündür.

Fikiriyatına ters gelen karakterleri bile onun merhamet sınırları içindedir.

"Elhamdülillah Türk Milliyetçisiyim. Dün de Türk milliyetçisiydim, bugün de" diyen bir yazar olduğu halde, komünist militan Ali Çubuk'a bile kahramanı Sevgi Selen vasıtasıyla dua eder.

> *Bazı eserlerinde kendisi de yapmakla beraber, sanata politika ve ideoloji karıştırılması taraftarı değildir. Bu hataya özellikle Tutsak'ta istemeye istemeye düştüğünü itiraf eder. O yıllarda "sol" ideolojiye mensup sanatkarların, eserlerinde açıktan propaganda yolunu seçtikleri, onlara nisbet olsun diye aynı yola başvurduğunu; bununsa, büyük bir yanlış olduğunu, bu yüzden "Tutsak"ın basımına daha sonradan karşı çıktığını söylemekten çekinmez.*

Türk milletinin âşığıdır. Misak-ı Millî sınırlarında olan veya olmayan bütün Türklere muhabbet besler; ancak, Balkan Türkleri'ne karşı bu hislerin biraz daha yoğun olduğu da dikkati çeker. *Onlara olan yakın alâkasını, Azap Toprakları (Batı Trakya Türkleri), Çiçekler Büyür (Bulgaristan Türkleri) adlı iki eserde, çektikleri çileye ortak olmak suretiyle gösterir. Yaşadıkları zulmü, her işkenceyi ruhunun derinliklelerinde hisseder. Çünkü* ***Emine IŞINSU yazarken yaşar, kahramanlarıyla birlikte depresyona girdigi olur; alnındaki kırışıklıkların sayısı her yeni eserle çoğalır.*** *Migreni dayanılmaz bir hal alır; nobrium, librium vb. gibi ilaçlar kullanmak zorunda kalır.*

Onun için yazmak; aynı zamanda büyük bir hazırlık işidir. Konuyla ilgili belgeler, görenler, tanıyanlar, geniş araştırmalar, ruhî hazırlıktan sonra adeta bu dünyadan kaçar; romanıyla yasamağa baslar. Aşağı yukarı bir yıl süren hazırlık devresidir bu. Bilgi kırıntılarını yazarken kahramanları doğmağa, hatta isimleriyle gelmeğe başlarlar; sabahlara kadar devam eden ve romanın dünyasında geçen uzun yazma safhasından sonra eser ortaya çıkar. Müsveddeler, defalarca okunan diyaloglar ve eserin bitmesinden sonraki derin bosluk...

Emine IŞINSU, inanan bir sanatkârdır.

İslam inancının izlerini hemen her eserinde görmek mümkündür. Varlığının, yaşantısının, romanda karar kılışının, ilhamlarının kaynağını inançlarında bulur. Ona göre ***her insanın dünyada görevi vardır; kendisininse, roman yazmaktır.*** *Çalışırken Allah tarafından bir yardımın, ilhamlar halinde, kendisine ulaştığına inanır. Basından gecen sıkıntıları değerlendirişinde de aynı bakış tarzının etkisi gözlenir; yani, hepsi İlahî imtihanın parçasıdır. Küçük Dünya'da Nur, "kaderini zorlamaz'., kocası Ferit'i, olduğu gibi kabul etmeye çalışır. Kaf Dağının Ardında'da Mevsim, arayışlar içinde olup; kahramanı Mehmet'i çini sanatını öğrenmek üzere Kütahya'ya gönderir. Mehmet, oradaki atölyelerde hem çini sanatını öğrenecek; hem de içinde bulunulan uhrevî atmosferi hissedecektir. Bu hal, tasavvufun kapılarının aralanması demektir. Yazarın, tasavvufa olan ilgisi, şeyhine bağlılığının etkisini de özellikle Kaf Dağının Ardında'dan sonra artarak görmeye başlarız. "Dost" tabir ettiği şeyhinden aldığı feyzi, eserlerine de yansıtır. Dost Diye Diye, bunun açık bir tezahürüdür.*

Emine Işınsu için, roman yazmak yaşama sebebidir.

O, edebiyatın hemen her türünü dener. Şiirle yola çıkar; yazdıklarında şiir bulmaz; hikâyeler, tiyatro oyunları yazar, romanda karar kılar. Eserlerinin mihverini insan, topyekûn Türk milleti

teşkil eder. Mizacıyla iç içe girmiş sanatının ana çizgileri, kendi ifadelerinde de açıkça ortadadır;

“Bence, eserlerinin, iskeleti ,"insan”dır. Esaret ve hüzün evet, kendi mizacımdan kaynaklanan iki hal. Maddî-manevî esaretin hiç bir türlüsüne katlanamıyorum. Cümle mahlukatın eşrefi olan “insan”a yakışagelmemeli, esir olmak veya esirlere sahip olmak! fakat, ne acıdır ki, çoğu kere, kişi bizzat kendisi, manevi esaretinin yapıcısı oluyor.. Her türlü düşünceye, fikre açık, fakat tümünü kendi sağlam, sağlıklı mantığından, duygularından geçirerek, öz hükmünü veremeyenler de bir manada esirdir bence. Bence, hoşgörüsü olmayanlar da esirdir...“

İnsana yaklaşımını hoşgörü temellerine oturtan yazar, aksinin, inandıklarına ters düşeceğini belirterek; herkesin doğruyu seçme ihtimalini taşıdığını, hidâyetin Allah tarafından insanlara bir lütuf olarak verildiğinin teslimiyeti içindedir .

Şahsiyetinin ve sanatının mihverini teşkil eden bir başka husus ise, güzelliktir. Güzel olan herşeyi sever. Musikîden resme, şiirden romana bu ölçüyü diri tutmaya gayret eder. Evinde gördüğümüz resimler, eşyalar; Uzakdoğu'dan Batı'ya güzellik tutkusunun tabii bir sonucu olarak yerlerini almışlardır.

Onun, şahsiyeti, sanatı ve fikirleri konusundaki tesbitlerimize, her ziyâretimizde gösterdiği misafirperverliği, sıcaklığı ve samimiyeti de ilâve etmek gerekir.

III ESERLERİ

A ŞİİRLERİ

1. İki Nokta

Bu eser, yazarın ilk eseridir. Onun “İnsanlar" adını taşıyan ilk şiiri de bu kitabında yer alır. 1956 yılında yayımlanmıştır.

"İlk şiir kitabım olan “İki Nokta"yı okulum Ankara Koleji'ne ve onun kurucusu Sayın Mümtaz Turhan'a ithaf ediyorum"

cümlesiyle başlayan eserde, kırk dokuz sür yer almaktadır.

Henüz on yedi yasında olan şairin, gençlik psikolojisi, heyecanları, bir anlık duyguları oluşturur şiirlerin muhtevasını. Ancak, makina ve paraya esir olan insanın durumu (XX. Asır), köy kızlarının hayallerini, arzularını yansıtan dünya, mahsulle gelen mutluluklar zinciri (Köyde Arzu), çocuk romantizmi ve çocuğun dünyası (Evcilik, Rüzgâr Buv Buv), istek ve ihtirasların pençesinde kaybolan çocukluk, safiyet (Dua); romantizm içinde islenen sosyal problemler olarak gösterilebilir.

Şiirlerin dili sade, kolay anlaşılır olup; serbest vezinde kaleme alınmışlardır. Sonraları, "şiirlerimde şiir bulamadım" diyecek ve şiir yazmaktan vazgeçecektir.

B TİYATROLARI

1. Bir Yürek Satıldı

T.R.T. radyofonik oyun yarışmasında 2600 eser arasından birinci seçilen Bir Yürek Satıldı (1966), içinde çok sahne var bahanesiyle Devlet Tiyatrosu tarafından reddedilir. T.R.T daha sonra bu eseri filme alır ve televizyonda oynatılır. Eser büyük ilgi görmesine rağmen bir daha gösterime girmez.

Yazar, eserle neler anlatmak istediğini ***Yavuz Bülent Bakiler****’e söyle anlatır:*

"—Aslında ben bu oyunla cemiyeti hicvetmek istedim, içinde yasadığımız cemiyetin aydınını, cahilini, kadınını, erkeğini, hicvin ince süzgecinden geçirmeye çalıştım. Cemiyetimizde aydın bilinen bazı kimselerin, cahillerin, erkeklerin, kadınların çeşitli olaylar karşısında, değer hükümlerinden yoksun oldukları için, sağlam bir kültürden uzak kaldıkları için, çıkmazlara girdiklerini ortaya koymak istedim. Mesalâ, oyunda mezat salonunda bulunanlar, aydınları temsil ediyorlar. Desinlere Önem veren, paralarıyla düşünen, kafaları bomboş aydınlar. Daha doğrusu aydın bilinenler, . . "

Oyunda rol alan diğer insanlar; mezatçı, koleksiyoncu, halktan insanlar, toplumdaki çürümenin değişik cephelerini sergilemekte görev üstlenirler. Oyun iki perde, on iki tablodan oluşur. Durgun bir yapı gözlenir. insanlarımızın, yabancı ideolojilerin tuzaklarına nasıl düştükleri, çaresizlikleri anlatılır.

2. Bir Milyon iğne

Oyun, iki perde, on iki tablodan oluşur, Durgun bir yapı gözlenir. İnsanlarımızın yabancı ideolojilerin tuzaklarına nasıl düştükleri ve çaresizliklerini anlatan eser, 1967 yılında yazılmıştır.

3. Ne Kutlu Türküm Diyene

Üç perde ve on sahneden meydana gelen eser, ilk ve ortaokul Öğrencileri için yazılmıştır (1969).

*Mete, Atillâ, Dede Korkut, Bilge Kağan, Kutlug Bilge, Alparslan, Romanos Diogenes gibi tarihi şahsiyetler etrafında, öğrencilere milli duyguların verilmesi hedeflenir. Türk olmanın gururu, on altı Türk Devleti*nin önemli tarihi durakları ışığında islenirken; olaylar, Zeynep adındaki küçük kızın on altı Türk Devletiyle ilgili ödevi ve rüyasında gördükleriyle gelişir.*

4. Adsız Kahramanlar

Yirmi dokuz radyofonik skeçten oluşan Adsız Kahramanlar adlı eser. Ziraat Bankası için kaleme alınmış ve Ankara Radyosunda oynanmıştır (1975).

Çocuklara milli şuur, tarih şuuru verme fikrinden hareket edilerek yazılan oyunların her biri, Türk Tarihi'nin çoğu unutulmuş, işaret taşı olarak adlandırılabilecek çapta önemli olaylarını anlatır.

Kürşat ve arkadaşlarının Çin sarayını basması, Budin Savunması, Devleti ve milleti için ölümü göze alarak casusluk yapan Türk genci Selim, Tınaztepe'nin Kurtuluşu, Sarı Zeybek' in kahramanlıkları, Burak Reis'in kahramanlıkları, Yıldırım Kemal'in cesareti vb. olaylar canlı bir üslupla ortaya konu

C HÎKAYELERİ

1. Bir Gece Yıldızlarla

Çoğu, değişik dergilerde de yayınlanan yirmi kısa hikâye ile yazarın, şeyhi Haşan Burkay Hoca'ya; sevgi, saygı, hayranlık ve bağlılığını ifâde eden "Selâm" adlı on dört mensûre: hikâyelerden biri olan "Bir Gece Yıldızlarla" baslığı altında toplanmıştır (1991).

Eser, üç bölümden meydana gelmektedir, ilk bölümde on dört hikâye yer alırken; "Gönül Masalları" adlı ikinci bölümde, İslâm tarihi ve Türk İslâm efsânelerinden altı tanesi akıcı bir dille hikâyeleştirilmistir. Üçüncü bölüm ise "Selâm" baslığını taşır ve Haşan Burkay Hoca'ya duyulan hayranlığı ve bağlılığı isleyen mensurelerden oluşur.

İlk bölümdeki hikâyeler birkaç hikâye dışında (Portakalcı ismet Bey gibi) olay, zaman, mekan dikkate alınmadan yazılmış, duygu tezahürlerinden ibarettir.

D ROMANLARI

1. Küçük Dünya

Emine Işınsu'nun ilk romanıdır. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın açtığı turistik roman yarışmasında sanat armağanı kazanır. Duyuruda belirtilen, kazanan eserin İngilizce'ye, Fransızca'ya çevrileceği vaadine bakanlık uymaz, sadece para ödülü verilir.

İlk romanı olmanın bütün zorluklarını yaşayan yazar; eserini, öz çocuğu gibi göğsüne yaslayıp günlerce dolaşır; onunla konuşur. Sonunda, Yeni İstanbul gazetesinde tefrika edilir. 1966'da da Yağmur Yayınevi tarafından ilk baskısı yapılan eser daha sonra değişik tarihlerde yeniden basılmıştır. (1974, 1976, 1978, 1984, 1989, 1991) .

Ferdi bunalımların ve sanat endişesinin ön planda olduğu romanda; gelenekler, ailevî problemler, kadere imanla iç içe işlenir.

2. Azap Toprakları

Yazarın 1969'dan itibaren defalarca basılan (1971, 1973,

1974, 1976, 1977, 1978, 1978, 1979, 1980, 1984, 1989, 1990) ve Türk okuyucusunun büyük ilgisine mazhar olan bu eseri, Batı Trakya'da yaşayan soydaşlarımızın. Yunan zulmü altında çektiği ıztırapların anlatıldığı bir romandır; yüzlerce belge taranarak ve olayları bizzat yaşamış insanların anlattığı gerçekler ışığında yazılmıştır.

Azap Toprakları ile Türk Edebiyatında o zamana kadar ele alınmamış bir konu olan "Dış Türkler" meselesine temas edilmesi; okuyucunun dikkatini, "Mîsâk-ı Millî" sınırları dışında kalan soydaşlarımıza çevirmiş, böylece Türkiye'nin sınırları dışında da bir Türk dünyasının varlığı geniş ölçüde aydınlarımızın gündeminde yer almağa başlamıştır.

3. Ak Topraklar

Dede Korkut diliyle ve şiirsel bir üslupla kaleme alınan Ak Topraklar, Türk Edebiyatı Vakfı'nın, Malazgirt Zaferi'nin 900. yıldönümü münasebetiyle açtığı bir yarışma için yazılmıştır (1971, 1973, 1974, 1976, 1978, 1990).

Büyük Se1çuklular'ın Tuğrul ve Çağrı Beyler zamanından başlayarak; Alpaslan Gazi'nin Malazgirt'te kazandığı zaferle Anadolu kapılarını Türklere açmasına kadar yaşanan olaylar, tarihî şahsiyetlerin hayatlarıyla da birleştirilerek anlatılır ve okuyucuya tarih şuuru ve millî şuur verilmesi hedeflenir.

4. Tutsak

Tükenen bir evlilikle, hızla sona yaklaşan bir iktidarın gerip benzerlikleri çerçevesinde gelişen olaylar, Kerkük Türkleri'nin yaşadığı trajediyi de içine alacak şekilde nakledilir.

Yazarın hiçbir şekline tahammül edemediği "tutsaklık" romanda hem fert, hem de millet planında gözler önüne serilir (1975, 1976, 1977, 1977, 1978, 1979).

"Sol" yazarların eserlerinde açıkça yaptıkları ideolojik propagandaya bir tepki, bir nisbet olarak yazılan Tutsak, daha sonraları içinde fazlaca siyaset olması sebebiyle yazar tarafından basılmasına izin verilmez.

5. Sancı

Eınine Işınsu'nun büyük yankı uyandıran romanlarından birisi de Sancı'dır. 1975 yılında başlamak üzere defalarca basılmış olan bu roman (1975, 1976, 1977, 1977, 1978, 1978, 1978, 1978, 1979, 1980, 1989, 1991); milliyetçi kesimde en çok okunan romanlardan birisidir. 1970-1971 yıllarında meydana gelen ideolojik mücadelenin, anarşiye varan olaylar zincirinin bir hikâyesidir.

Yazar, Zile'ye gider; Dursun'un anne-babası, kızkardeşleri, arkadaşları, üniversitedeki arkadaşları ve onu tanıyanlarla konuşur. Geniş, derinlemesine araştırmalar sonucu romanı kaleme alır. Milliyetçi bir taban oluşmasında Sancı'nın rolü büyüktür.

Türk milliyetçiliği ile komünist ideolojinin kıyasıya mücadelesi sergilenirken; Türk aydınının çıkarcı, nemelazımcı tavrı da gözler önüne serilir.

6. Çiçekler Büyür

Dış Türkler konusunun işlendiği üçüncü romandır. Bulgaristan'da yasayan soydaşlarımızın esareti, yine belgeler ışığında roman1aştırı1ır.

1984-85 yıllarında yaşanan Bulgaristan'dan göçün, yıllar öncesinden habercisi gibidir.

Zengin iç konuşma ve diyaloglar, süre yakın, akıcı bir anlatım, yaşanan hareketli hayatı aksettirir mahiyettedir, ilk baskısının yapıldığı 1979'dan sonra da yeni baskılarını görürüz (1979, 1980, 1981, 1984, 1989, 1991).

7. Canbaz

Sendika romanı yazma fikrinden doğan bir eseridir (1982, 1987, 1989, 1992). İşçi-isveren-sendikacı üçgeninde gelişen olaylar, ideolojik mücadelelerle de ilişkiler kurularak verilir.

Köyden şehre göç, gecekondulardan apartmanlara uzanan zıt mekânlar içinde yükselen kin ve nefret; sendika, basın gibi kuruluşların perde arkası, şahıs planında derinleşen psikolojik tahlillerle anlatılır.

8. Kaf Dağının Ardında

Yazarın, Suudi Arabistan'da bulunduğu yıllarda kaleme Aldığı bu romanda, ülkeyi 12 Eylül 1980'e getiren olaylar; genç bir yazarın, aile ve arkadaş çevresi ile yazma mücadeleci çerçevesinde nakledilir. Sürekli arayış içinde olan kahramanının, tasavvufun eşiğine kadar ulaşan çabası, manevî bunalan insanlara karsı önemli mesajlarla yüklüdür (1988, 1990).

Eser, yazarın huzursuz, mutsuz, mânen kuruduğu bir dönemin mahsulüdür.

9. Atlıkarınca

T.R.T. için yazılmış bir senaryodur. Filme alınır; yazara parası da ödenir, ama oynatılmaz. T.R.T'nin bu tutumuna sinirlenen yazar; eseri süratle ve kızgınlıkla romanlaştırır (1990).

Psikolojik tahliller başta olmak üzere. Emine IŞINSU romanlarında görülen pek çok özellik, eserde kuru kalır.

İçlerinde yasadığı, çok yakından tanıma fırsatı bulduğu üniversite muhitine mensup insanların çıkar kavgaları, zaafları, kıskançlıkları, dünyaya ve olaylara bakışları incelenir.

10. Cumhuriyet Türküsü

Yazarın şimdilik son romanıdır. 1993 yılında kaleme alınmıştır. Millî Mücadele heyecanını anlatan bir romandır. Uzun bir hazırlık, bilgi toplama, çalışma ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

İstanbul'un işgalinden sonra yaşanan zilletli yıllardan. Büyük Taarruz'a kadar geçen olaylar, tarihî gerçekler ışığın hikâye edilmiştir.

Millî Mücadele'nin dayandığı maddî ve manevî temellerin birlikte işlendiği, göze çarpan bir başka özelliktir.

Eserde yer alan şahısların kullandıkları dil, biraz ağırca olsa da bunun, devrin dil özelliklerini verme kaygısının kaynaklandığı acıktır.

E DENEMELER

1. Dost Diye Diye

Yazarın son eserlerine doğru artan, manevî konulara verilen ağırlık, tasavvufa olan ilgi ve bağlılık Dost Diye Diye'de açıkça bellidir.

Bazı kavramların, âyet ve "dost"un sözleri ışığında işlenildiği mensûrelerden meydana gelmiştir. Sevgi, birlik, fedâkârlık, şüphelerden uzak olmak, şükür, sabır, doğruluk, kin ve nefretten kaçınmak, merhamet bu kavramlardan bazılarıdır. İyilik, doğruluk, çalışmak, bilgi ve sevgi ise maddî ve manevî yükselişte beş altın basamak olarak gösterilir (1995).

Diğer Eserleri

Romanlar

- *Alpaslan (1990)*
- *Un coeur aux encheres*
- *Nisan Yağmuru*
- *Havva*
- *Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri*
- *Bukağı*
- *Hacı Bayram*
- *Hacı Bektaş Veli*
- *Bir Aile*

****

EMİNE IŞINSU İLE MÜLAKAT

AHMET KÖKDEMİR: Yazı hayatınıza şiirle başladığınız biliyoruz. Şiiri neden devam ettirmediniz?

EMİNE ISINŞU : Efendim benim ilk kitabım şiir kitabı Galiba on yedi yaşında falandım, iki Nokta diye. ***Çok da ilgi gördüm. 0 zaman sağcılık solculuk diye pek belirgin şeyler yoktu. Sonradan solcu olan pek çok yazarlar, mesalâ Haldun Taner falan çok beğendiler ve beni teşvik ettiler, işte Şükûfe Nihal annemin arkadaşıydı, rahmetli. O çok teşvik etti.*** *Fakat ben kendim şiirlerimden memnun olmadım "Bunlar şiir değil" dedim. Bir takım duyguların ifadesi geldi bana. Yani benim anladığım manada şiir bulmadığım için bıraktım.*

AHMET KÖKDEMİR: Vakanın geri plânda olduğu duygu yüklü hikâyeleriniz var. Bunlar nasıl oluyor ?

EMİNE IŞINSU • Valla ben hikâyede daha böyle maceradan, bir olayı hikâye etmeden ziyâde, insanların günlük duygularını, anlık duygularını vermeyi tercih ediyorum; nedense öyle oluyor.

AHMET KÖKDEMİR: Bu hikâyeler romana giden yolda bir basamak teşkil ediyor mu?

EMİNE IŞINSU : Hayır, etmiyor. Roman ayrı, hikâye ayrı. Romanlarımda basbayağı macera vardır, hikâye vardır. Hikâyelerimde o yok. Öyle geliyor, öyle yazıyorum, bilemiyorum.

AHMET KÖKDEMİR: "Bir Yürek Satıldı" ile tiyatro yazarı olarak dikkat çektiniz. "Atlıkarınca" TRT"cileri rahatsız etti ve filme alınmadı. Ayrıca, Ali Yörük Bey'in "Türkmen "Düğünü" adlı eseriyle ilgili de yazılar yazarak; milli özellikler taşıyan oyunlara olan susamışlığı ortaya koydunuz. Anladığım kadarıyla tiyatroyu seviyorsunuz. Gerek tiyatro, gerekse sinema için oyun-senaryo yazmayı düşünüyor musunuz?

EMİNE IŞINSU : Hayır düşünmüyorum. TRT, Atlıkarıncayı filme aldı. Parasını verdi. Paramı aldım, fakat filme alındıktan sonra oynatmadı. Ben de ona kızdığım için tuttum roman yaptım. En kötü romanım oldu mâlesef. Senaryodan roman yaptım, o kızgınlıkla. Fazla işlemeden, olduğu gibi senaryoyu aktardım. İyi olmadı yani, onu yaptığıma pişmanım ben roman haline getirdiğim için.

AHMET KÖKDEMİR: (sorunun devamı): Bu soruyu bir de şunun için sormuştum. ***Günümüzde tiyatroya argo ve müstehcenlik hâkim, Batı'dan ithâl Türkün zevkine ve ruhuna ters oyunlar, çoğunlukta.*** *Bütün bunlar sizi tiyatro yazmağa zorlamıyor mu?*

EMİNE IŞINSU : Efendim, bizler yazınca mutlaka oynayacak diye bir garantisi yok. Meselâ "Bir Yürek Satıldı"nın senaryosu yazıldı, fakat. Devlet Tiyatrosu oynatmıyor, Bir Yürek Satıldı'yı, yani yazınca mutlaka oynatacaklar diye bir şey yok. ***Şimdi sağ sol ayrıcalığı kalktı diyoruz, ama kalkmadı devam ediyor, belki biraz bizler sağcılar daha iyi davranıyoruz sola daha anlamağa çalışıyoruz. Biz kaldırdık bir takım şeyleri, hakikaten kaldırdık, kaldırmak da lâzımdı, bir anlaşma tartışma şeyi çıksın kavgalar bitsin vesayire. Fakat sol bunu kaldırmadı, sol hâlâ kinli. Her yerde bulunmaz benim kitaplarım, bir iki yerde bulunur meselâ. Benim kitaplarımı bu kinden dolayı almıyorlar, satmıyorlar.***

Efendim, bir bu sebep. İkincisi, benim yazmamamın sebebi, bir tiyatro veya senaryo yazarsanız, eseri paylaşamıyorsunuz. Rejisör, ben sanatçıyım diyor, yönetmen kendi şeylerini katıyor. Kendi fikirlerini katıyor, kendi bir hava vermeğe çalışıyor. Aktörler, aktrisler biz sanatçıyız diyorlar, onlar başka bir yorum getiriyorlar ve eser sizin olmaktan çıkıyor. Meselâ, Küçük Dünya'yı Osman Sınav aldı, güya bizden falan genç bir adam, çok da sevmiş Küçük Dünya'yı. Küçük Dünya 'yı yazdığım zaman yirmi üç yaşındaydım, çok gençtim. Senaryoyu aldım, pirim yapacak diye yeniden yazdım, tabi kırk dokuz yaşındaydım o zaman, müthiş bir bilgi birikimi var. Bilgi birikimi var, duygu birikimi var, her şey var. çok güzel oldu senaryo ve tasavvuf çok vardı içinde Çok güzel oldu. Fakat buna rağmen, ***Osman Sınav*** *ben kitabı daha çok seviyorum dedi ve kitaba sadık kaldı. Dialogları ben yazayım bari dedim. Onu da romandan almış, bütün diologları, eski dil, dil eski. Yani o kadar üzüldüm ki ben o, Küçük Dünya oynadığı zaman. Kendi kendimi yedim. Simdi, ben senaryo falan yazmak istemiyorum. Romanla, okuyucuyla karşı karşıya kalmak istiyorum.*

AHMET KÖKDEMİR: Efendim, Töre'de Yağmur Tunalı ile yaptığımız bir mülâkatta: "Yazmanın çilesini sevmeseydim, hayata ve insanlara katlanabilmem kolay olmazdı. Maneviyata

sığındığım zamanları ayırırsak, maddi zeminde hemen bütün sıkıntı, endişe ve dertlerimi ancak yazarken unutabiliyorum" diyorsunuz, Emine IŞINSU'nun romanı nasıl doğar, nasıl yazılir yazmanın çilesinden bahsedebilir misiniz ?

EMİNE IŞINSU ; Efendim, yazmanın çilesi hem mutluluktur, hem de büyük bir ızdıraptır benim için. Fakat mutluluk ağır basıyor ki, o çileyi çekiyorum. Bir de ben yazarken tam konsantrasyon haline geliyorum ve romanımda yaşıyorum, bu dünyada yasamıyorum. Yani, bu dünyadan bir kaçış oluyor. Romanımla yasıyorum. O zaman mutlu oluyorum.

Nasıl başladığına gelirsek; bir fikir meselâ. Batı Trakyalı Türkler'in Yunanistan'da nasıl eziyet gördüklerine dair bir şeyler öğrenmiş oldum, onu romanlaştırayım ve milletime anlatayım dedim. Yani, roman tarzında bir takım hakikatleri millete ulaştırmak. O zaman bilinmiyordu bunların ne kadar ıztırap çektikleri, tutsak olarak yasadıkları. ***Nelere maruz kaldıkları bilinmiyor veya "MİT" şu bu biliyordu ama bunlar açıklanmıyordu.*** *Millete, meselâ ben Çiçekler Büyür'ü, Bulgaristan olaylarını zannediyorsam 1978 veya 79'dur o romanın yayınlanışı. Bulgaristan'daki bu olaylarsa 1984 yılında Türkiye'de duyuldu. Biz o zaman Arabistan'daydık.*

Bunları ben göçmenlerden, gizlice yazılmış mektuplardan şuradan buradan öğreniyorum. Bunlar hep gerçek olaylar. Azap Toprakları'ndaki olaylar da, Çiçekler Büyür'dekiler de hep gerçektir. Belgeleri hep elimdeydi: Ben bunları not alıyorum. Aşağı yukarı bir sene kadar nazırlık safhası oluyor, romanlarımda. Notlar halinde kitabımı yazıyorum. Bunları yazarken yazacağım romanların kahramanları dogmaya başlıyor. Bilgi kırıntısını yazarken, bilgileri toplarken, kahramanlarım doğmuş oluyor. Söyle de bir şey vardır; ekseri kahramanlarım kendi isimleri ile doğarlar. Meselâ Hay, pek bilinen bir isim değil. O, öyle geldi öyle yazdım. Hele Bulgaristan'da Hay ismi çok yabancı bir isim. Fakat o kızın karakteri Hay ismiyle geldiği için onları değiştirmeyi uğursuzluk addederim. Bâtıl bir düşünce tabii. Yani, ben bu ismi değiştirirsem bu karakter olmaz, ismi ile geldi ismi ile olacak diye, öyle yaparım. Ondan sonra bir gün içimden yazmak geliyor. Artık başlamam lâzım. ***Abdestimi alıyorum, duamı ediyorum, bismillahirrahmanirrahim deyip başlıyorum.*** *Öyle oluyor ve hakikaten o zaman dünyam değişiyor ve romanın dünyasına geçiyorum.*

Ben iki romanımı yazarken de bayağı depresyona girdim. Yani ilaçlar falan aldım. O kadar kendimi vermiştim. Zaten benim en büyük özelliklerimden biri galiba çok samimi yazmam. Yani, süslü olsun, güzel cümle olsun, şöyle olsun böyle olsun diye pek bakmıyorum. Yüreğimi olduğu gibi ortaya koyuyorum. Benim en büyük özelliğim o zannediyorum. Yüreğimi ortaya koyuyorum hakkaten, duygularımı ortaya koyuyorum.

AHMET KÖKDEMİR: (sorunun devamı): Peki, zaman ve mekânın rolü oluyor mu?

EMİNE IŞINSU Valla gençken, size söyleyim Küçük Dünya'yı yazarken, kızım o zaman bebekti, böyle yere otururdum, ayaklarımda onu sallarken, ben bu tarafta defterime kurşun kalemle yazardım. O kadar rahattım. Sonra kalabalıkta, konuşurlar, konuşurlar, arkadaşlar, eşim konuşurlar, ben odanın bir kösesine çekilir yazardım. Tabi ben o zaman dedim ya yirmi üç yaşındaydım. Konsantrasyonum o kadar iyiydi. Simdi sükûnet istiyorum. Yalnız, odama girip yazıyorum.

AHMET KÖKDEMİR: Romanlarınızda sevgi ve güzellik hakim. Fikirlerinize ters hareketleri olan kahramanlarınızı dahi fazla hırpalamıyorsunuz. Aşağılama ve kindar bir tavır

eserlerinizde görünmüyor. Şefkat ve merhamet ağırlıkta... Mesalâ: Ali Çubuk, Tülin, Akif Koçsa'ya bile aynı tavırla yaklaşıyorsunuz. Bu bakış tarzının sebebi nedir? Tasavvufa meyliniz mi, yoksa yaradılışınız mı?

EMİNE IŞINSU : Efendim, yaradılıştan merhameti iyimde Merhametli iyimdir, ama bir Yunus terbiyesi, tabi ki göre diyemem; görmeye çalıştım. "Yaradılanı severim, Yaratan'dan ötürü" veya "Yaratılanı hos görürüm. Yaratan'dan ötürü tebiyesi içinde. Yani, Allah'ın kuluyuz hepimiz. ***Kimin daha iyi olduğunu, kimin daha yakın olduğunu biz bilemeyiz. Onun iç mümkün olduğu kadar yargılamamak lâzım.*** *Çünkü, bir nevi keskin yargıda Allah'a şirk olabiliyor. Çünkü o, biliyor, sen bilimiyorsun. Hüküm vermek bir insana, onu batırmak. Belki çok iyi tarafları var, sen onu bilmiyorsun. Yani biz kesin yargılar bulunmamak zorundayız. Bilen Allah'tır; biz değiliz. Onun iç hep sevgi ve şefkatle yaklaşıyorum insanlara. Çünkü, hep Allah 'ın kulu.*

AHMET KÖKDEMİR: 1979'da Yazarlar Birliği'nin "Romancılık ve Romanları üzerine" adıyla tertiplediği bir toplantıda, 33 yaşımda iken 40 yasıma girince Yunus'u yazabilirim düşüncesini başkalarına da söylediğinizi;39-40 yasımda ancak "Çiçekli Büyür'ü yazabildim" diyorsunuz; Yunus'u yazmaya başladınız mı veya Yunus nerelerde?

EMİNE IŞINSU ; Vallahi bilemiyorum,Yunus, bir yerlerde benden uzak değil, ama roman, roman yapamayacağım Yunus'ı roman yapmak istiyordum, roman yapamayacağım. Onu da şey dediler biraz canım sıkıldı, bu edebiyatçılar, ilimciler., işte birkaç tane Yunus var, vs. falan. Mutlaka en az iki tane Yunus var biliyorsunuz. Onun için beni biraz soğuttular. Gerçi yazılabilir ama yine yazılabilir yine ama yok.

Yunus, her zaman eserlerimde var; giriyor, çıkıyor anı; bir roman olarak yok.

AHMET KÖKDEMİR: Efendim, romanlarınızda Mehmetler var. Sanki bu Mehmetlerin sonunda Yunus gelecek gibi.

EMİNE IŞINSU : Efendim, Mehmetleri Cumhuriyet Türküsü"nde Mehmet Efendi'yle kestim. Ben Mehmet'i bir ümit sembolü aldım. Dikkat ettiyseniz ilk Çiçekler Büyür'de geçer. Mehmet, Küçük Mehmet ilk anda başladı. Bir nevi Peygamber Efendimiz'in remzi ve ümit sembolüdür o. Güzelliğin, ümidin sembolü. Ama, Mehmet Efendi'de kestim zannediyorum.

AHMET KÖKDEMİR: Çoğu kadın romancı ve sanatçımızda gördüğümüz feminizm, kadın özgürlüğü gibi konulara yaklaşımınız daha değişik. Bu konuda neler söyleyebilirsiniz?

EMİNE IŞINSU : ***Efendim ben de kendimi feminist sayıyorum. Fakat bu erkeklerle bir yarış, erkekleri bir küçük görme şeklinde tezahür etmiyor.*** *Yalnız hakların ve vazifelerin erkek ve kadın arasında eşit dağılmasından yanayım. Mesela: Bir kadın memur, sırf kadın olduğu için az maaş almamalı veya erkek sırf dışarda çalışıyorum diye eşine, çocuklarına yardım etmemezlik yapmamalı. Çünkü, dikkat edersek hele çalışan kadınlar, dışarda çalışıyor, erkek de çalışıyor; aynı zamanda eve geliyorlar. Erkek elinde gazetesi oturuyor; kadın mutfağa giriyor; buna dayanamıyorum. Erkek de kadın da madem ki dişardadır;, eve gelince de mutfağa beraber girmeliler. Çocuklara alâka bakımından da aynıdır; sadece anneye bırakmamalı. Babanın da alâkasına çocuk muhtaçtır. Bizim klasik ailemizde babayla çocuk arasında daima anne vardır. Baba bir şey söyleyeceği zaman, çocukların yapıp yapmamaları konusunda anneye söyler. Baba hep yüksek bir yerlerdedir. Çocuk da bir şey isteyeceği zaman anneye söyler; anne aradadır. Bu iyi değil, çocuk terbiyesi bakımından. Çocuk açık*

seçik net olarak, anneyle de babayla da tekil ilişki kurabilmelidirr. Yani arada kimse olmasın diyorum. Benim feministliğim bu kadar.

["Kadın haklarına daima saygılı ve bu hakların daimi müdafii olan ben; güzelim bir kavramın, feminizmin, ***aileye hücumda alet olarak kullanılmasına tahammül edemiyorum.*** *Bir kadın, aile içinde tutsak değildir. Eğer öyle bir duruma düşüyorsa, -ki zaman zaman düştüğünü görmekteyiz-bu kadının kendi iç problemlerinden, sahsiyet zaafından kaynaklanır." [Emine Isınsu, "Aile Derken", Türk Edebiyatı, Sayı:202, Ağustos 1990, s.13.]*

Toplumda, "kadınların bağımsız yaşaması", "kadın özgürlüğü" propagandaları. Özellikle sosyete, zengin, sanatçı ve aydın kesimlerde hayli taraftar bulurken; bazı gazete ve dergiler bu doğrultuda yayınlarını sürdürürler. Dikkatli okuyucuları arasında olan Profesör Ersan Bey'in kızı Gül'ün:

"Ayol onlar, o yazıları okuyup, sadece kendi cinsel özgürlüklerine sahip çıkmayı öğreniyorlar, yahut öğrendiklerini sanıyorlar; kocalarını aldatmaya bakıyorlar" [age] tarzındaki değerlendirmeleri düşündürücüdür.

Halbuki gerçek özgürlük; kadın ve erkeğin birbirini sevmesi, güvenmesi, şahsiyetlerini kaybetmeden birbirine bağlılıklarıyla olabilir. *Emine Işınsu, feminizmin çarpıtılmış kurallarına kadının boyun bükmesi- demek; gönüllü kölelikten başka birşey değildir, görüşündedir. Sevgi ve aşk gibi kavramları. sekse feda edilir. Çünkü: bu kadın, güvensizliği, sevgisizliği ve neticesi olarak kıskançlığı hatta kini yaşamaktadır. Hisleri kuvvetlidir. Kime karşı duyduğunu pek de bilmediği, durmadan çarpıttığı duygularının tutsağıdır, oradan orsaya, insandan insana âdeta çarparak yaşar, mutsuzdur.*

Bu düşüncelerini, kahramanı Mevsim'de de görürüz :

"Aşk, şahsiyetlerden fedâkârlık etmeden, bir olabilmekmekti, böyle bir teklikte insan olmanın manası ve hürriyet vardı. Ve sevgi yapıcı bir güçtü, güçtü. kısır, engelleyici, korku getirici hasta bir duygu değil" [Kaf Dağının Ardında, s.157]

AHMET KÖKDEMİR: ***Bekir ve Arif gibi kahramanlarınızı bir tarafa bırakırsak; kadın kahramanlarınız daha kuvvetli. Bunun sebebini hanım olmanıza bağlamanız doğru olur mu?***

EMİNE IŞINSU: Bilmem ki, acaba kadınları daha mı iyi tanıyorum. ***Kadınları daha iyi tanıyorum, kadınları erkeklerden daha fazla seviyorum. Yani sevgim ve esirgemem kadınlara karşı daha fazla.*** *Herhalde kadınlar çok ezildiğinden olsa gerek.* ***Erkekleri daha şımarık ve çocuksu buluyorum, kaç yaşına gelirlerse gelsinler. Bir olgunluğa geçmiş erkek çok fazla rastlamadım. Çocuksu, şımarık, kusura bakmayın siz de erkeksiniz, kadınlar daha olgun, daha duygusal ve sağduyularıyla hareket ediyorlar. Daha çok hissediyorlar. Onun için de kadınları daha çok seviyorum, tercih ediyorum.***

AHMET KÖKDEMİR: Bu konuyla ilgili bir şey daha dikkatimi çekti. Kadın kahramanlarınızın çoğu, erkeklere karsı bir güvensizlik beslemekte. Olayların oluşuna uygun düşmekle birlikte; erkeklere biraz haksızlık yapmıyor musunuz?

EMİNE IŞINSU: ***Valla, deminden beri izah ettim, belki haksızlık yapıyorum ama ben böyleyim. Kadınları daha çok koruyorum. Onlara karşı biraz daha koruyucuyum.***

AHMET KÖKDEMİR: önemli kadın kahramanlarınız hassas, susan, sabreden, hüzün dolu: sanata, özellikle de resim sanatına yatkın, resimle uğraşan kimseler. Bize resimle alâkanızdan bahsedebilir misiniz?

EMİNE IŞINSU: ***Resmi çok seviyorum, ama kabiliyetim yok.*** *Arabistan'da kaldığımız yıllarda bir kursa gitmiştim. Bir kitapta da bahsedilir, insandaki sağ ve sol beyin arasında resimle ilgili olanının sağ beyin olduğundan.* ***Düşünceler sağ beyinde yoğunlaşırsa, daha iyi resim yapılır. Ressamlar resimlerini yaparken sağ beyinleri çalışırmış: böyle bir iddia var.*** *Hakikaten de doğru bir iddia. O kursa gittiğim müddetçe benim çizgilerim bayağı düzeldi. Fakat sonra meşgul olamadım. Ama çok seviyorum.*

AHMET KÖKDEMİR: Nurgün, Ceren ressam; Nur, resim yapma arzusuyla dolu.

EMİNE IŞINSU: Bu yapacağım romanda da herhalde kız ressam olacak. Çok seviyorum resmi Resim yapmayı çok seviyorum ama yeteneğim yok.

AHMET KÖKDEMİR: Romanlarınızda anne-çocuk ilişkileri de dikkat çekici. Azap Toprakları'nın basında: "Bana, bütün insanların dertlerini özüm yüreğimde duymayı öğreten canım anneme, "diye bir ithafınız var. Bize bu mübarek ananın ve anne Emine IŞINSU'nun çocuk yetiştirme tarzını anlatabilir misiniz?

EMİNE IŞINSU: ***Annemle ben tam tersizdir. Yani beni evde çok sıktılar. Annem beni daha çok ağabeyimle babamla korkuturdu.*** *Ağabeyim evde alikıran başkesendi. Babamda daha fazlaydı, çok kısıtladılar benim hayatımı. Mesela: Ayda bir kere sinemaya gitme hakkım vardı. Ortaokul, lisedeyken. Tabii, yalnız başıma değil. Yani, ya ağabeyim götürür, ya annem götürürdü. Ben sinemayı çok severdim, çıldırırdım sinemaya diye ama, ayada bir defa hakkım vardı. Sonra, okuyacağım kitaplara ağabeyim karışırdı. Şu kitap okunamazdı, kendine göre ahlâksız bulduğu kitaplar, meşhur romanlar falan. Ondan sonra, sağa bakma, sola bakma, önüne bak falan. Yani çok sıktılar beni. Annem devamlı böyle bir korku içindeydi, kız çocuğu olduğumdan. Gözüm dışarıya kaymasın diye. O korkuyu yaşadı, yaşıyordu ve tabii bana da yaşattı.*

Buna karsı, ben çocuklarıma çok serbest davrandım. Ben de aşırı serbestim. Yani, çocuklarıma karıştığım zaman, boğazım sıkılıyor zannederdim. Allah'tan ki, iyi çocuklardı. Allah'a çok şükrediyorum, onun için. Benim o kadar sevmeme rağmen yanlışları olmadı. Azabilirlerdi ama, Allah'a şükür ediyorum onlar da temkinli iyi çocuklar oldular. Yani, aslında ikisinin ortasını bulmak lazım.

AKMET KÖKDEMİR: Bu anlattıklarınız da yani ağabeyinizle olan ilişkilerinizle; kadın kahramanlarınızın erkeklere olan güvensizlikleriyle ilgi kurulabilir mi?

EMİNE IŞINSU; Tabii kurulabilir. Mesela: Tanıdığı en büyük çocuk ağabeyimdir. Tabii bağlanabilir. Geçen gün biriyle konuşurken; tanıdığım en olgun erkek galiba babamdı, dedim. 0 da bana, bu düşüncenizi annenize sordunuz mu, dedi, A., bak onu sormadım, dedim. Ben baba olarak onu çok olgun gördüm. Allah rahmet eylesin.

Fakat, bütün sıkmasına rağmen Yunus sevgisini, şiir sevgisini, insana sevmesini, insana muameleyi annemden öğrendim. Ama sıkmasa iyiydi, zira bu tavır bende bir takım psikolojik rahatsızlıklar meydana getirdi.

Beni Ankara kolejine verdiler. Ağabeyim dedi ki, oradaki çocuklar hep, şımarık zengin çocuklarıdır; sen onların hiç birine uymayacaksın, dedi.

*Bu, o kadar kötü bir şey ki, sınırın içindeyim ve ben onlardan ayrıyım. Yani, bir türlü arkadaşlık kuramadım. **Onların yaşam tarzı, babam general emeklisi, annem öğretmen emeklisi, ama biz daima orta direk olarak kaldık ve bize tersti.** Zaten kıt kanaat geçiniyorduk ve kıt kanaat beni kolejde okuttular. Takdir ediyorum ama arkadaşlarımla bu kadar uyumsuzluk hoş değil, onlardan çok farklıydım kolejde, o da beni rahatsız etti.*

***Onların hareket noktası kız çocuğun ailenin namusu olmasıydı.** Ağabeyimi çok serbest bıraktılar. Ağabeyim öyle sıkılmazdı; o erkek çünkü. Hem erkektir, hem ağabeydir, onun dediği olurdu.*

AHMET KÖKDEMİR; Romanlarınızda "deniz" aradım, ama bulamadım. Hiç yer almıyor. Bunun bir sebebi var mı?

*EMİNE IŞINSU; **Evet denizi bulamazsınız. Çünkü bende pek fazla deniz sevgisi yoktur.** Şimdi, bir kere ben migrenliyim. Migren, biliyor musunuz bilmem, çok korkunç bir baş ağrısıdır. **Deniz kıpırtısı benim migrenimi tetikler.** Denizin sesi kafama dokunur. Dalganın sesi başımda uğultular meydana getiriyor. Ama şöyle bir bakmam güzel, rahatlatıyor insanı. Ormanı çok seviyorum ben. Orman dinlendiriyor beni. Annem çok sevdalıydı denize. Ben fazla sevmeyişimi migrene bağlıyorum.*

Ormanda müthiş bir sükûnet var, huzur var.

AHMET KÖKDEMİR: Romanlarınızda tasvir ve artistik nesrin bulunmayışının bir noksanlık olduğunu söyleyen tenkitçiler var. Bunlara katılıyor musunuz? Sizce bu bir noksanlık mı? Yoksa, size has bir üslubun Özelliği mi?

EMİNE IŞINSU; Bence bir noksanlık, fakat bu benim şahsi noksanlığımdan kaynaklanıyor. Ben de maalesef fazla dikkat etmem çevreye, insanlara. Mesela: Bir insanla konuşup görüştüm ayrıldım; onun halet-i ruhiyesi hakkında, ruh donanımı, psikolojisi hakkında bir fikir edinmişimdir; ama ne giyiyordu, deseniz, bilmem, hatırlamam. Kendi dikkatsizliğimdir bu. O yüzden romanlarımda da yapamıyorum. Tabii noksanlık. Çok fazla tasviri sevmem ancak, biraz olmalı. Bir roman okurken çok fazla tasvire girilmişse atlarım, ama benimki de ifrat oluyor. İfrat, tefrit olmasın.

Bu benim mizacımdan kaynaklanıyor. Etrafa dikkat etmiyorum.

AHMET KÖKDEMİR: Tenkitçilerin ortak kanaati, diyaloglardaki başarınız, üsluptaki akıcılık. Sizin şiir ve tiyatro ile uğraşmanızın bunda etkisi var mı?

*EMİNE IŞINSU: **Efendim, ben öyle zannediyorum ki, diyaloglarımda başarılı buluyorlar, sağ olsunlar, su sebepten: Ben diyaloglarımı yazarım, sonra hızlı okurum. Yüksek sesle okurum, kulağıma nasıl geliyor diye. Konuşmaya uymayan bir şey varsa hemen nazar-ı dikkatimi celbeder, yani konuşma Türkçesine uymayan bir şey varsa, kitabî kalmışsa, buna uymayan kelime dahi varsa değiştiririm.** Yani, hem gözle hem de kulakla bakarım diyaloglarıma.*

*AHMET KÖKDEMİR: Hazır söz kelimeden açılmışken; bir soru da bazı kelimelerinizle ilgili sorsam... Eserlerinizde Türkiye Türkçesinde pek kullanılmayan, sadece Doğu Anadolu ağızlarında rastladığımız; **"nanca" ve "özüm"** kelimelerini kullanışınızın herhangi bir sebebi var mı?*

EMİNE IŞINSU; Ha, evet. Ben "nanca"ya Dede Korkut'ta rastladım ve çok beğendim. Oradan takıldı ağzıma. Ak Toprakları Dede Korkut Diliyle yazdığım için, daha önce Dede Korkut'u incelemiştim. "Nanca"ya orada rastladım ve kullanmaya çalıştım. İstedim ki, yerleşsin. Ama kimse sevmedi. "özüm" kelimesi de, işte Azerbaycan Türkçesi, seviyorum, sevdim.

AHMET KÖKDEMİR; Genel olarak dil, Türkçemizin gidişatı; Özel olarak da romanın dili konusunda neler düşünüyorsunuz?

EMİNE IŞINSU: Ben romanlarımın dilinde, yaşayan Türkçeyi kullanıyorum; konuşurken de öyle.

Bugünkü dil bana facia geliyor.** Ama herhalde böyle gitmez diye düşünüyorum. Bilhassa radyoların çoğalması, televizyonların çoğalması dili çok bozdu. Vurgular çok yanlış kullanılıyor. Bir takım yeni kelimeler, argo her zaman olmuş; onlar geçicidir. **Gelir gider. Bir zaman moda olur sonra yenileri gelir ve giderler.** Takılmaklar makılmaklar, geçer bunlar. **Ama, Türkçe vurgular yanlış, o beni çok rahatsız ediyor.

*Kelimelerdeki şapkaların kaldırılması çok kötü oldu. Çocuk okumayı bilmiyor; bilmeyince de vurgu yanlışı yapıyor. **Sonra bu Amerikan modası, nedir bu bütün dükkanlar İngilizce.** Çok dertliyim aslında bu konuda*

Yine "r"siz konuşmalar; geliyo, gidiyo... noksan telaffuzlar; gelcek, gitcek gibi., beni çok rahatsız ediyor. Bunları anlayamıyorum.

Bunda Türk Dil Kurumu'na büyük görev düşüyor. Ben bir roman yazarıyım ve romanlarımda yaşayan Türkçeyi kullanmağa dikkat ediyorum. Daha fazlası benim işim değil.

*AHMET KÖKDEMİR: Efendim, Tarık Buğra, "Töre"deki bir yazısında sizin, **"Politika ile fazla ilgilendiğinizi, buna sizi, tam bir tutku olan ülke ve millet sevgisinin çektiğini söylüyor."** Ayrıca "Devlet" dergisindeki, "Töre, deki yazılarınızla 1980 Öncesi fikir dünyanızda oldukça net bir tavır ortaya koydunuz. Aynı yıllarda "sol" cenahta yer alan sanatçılar eserlerini propaganda metnine çevirirken siz bundan kaçındınız. Sancı ve Tutsak'ta bile propaganda var sayılmaz. Sanat ve ideoloji bahsinde neler söyleyebilirsiniz?*

*EMİNE IŞINSU: Tutsak'ta o hatayı ben de yaptım. Yapmamış olmayı tercih ederdim. O yüzden Tutsak'ı bastırmıyorum artık. **Sancı'ya da epey direndim. Bir kini yeniden ateşlemek istemiyorum, o yüzden. Sancı'yı yeniden bastırmak istemedim.** Bu milletin huzura, barışa ve sevgiye ihtiyacı var diye düşünüyorum.,*

O, öyle bir havaydı, öyle geldi. Ben milliyetçiyim elhamdülillah; O zaman da milliyetçiydim, şimdi de. O zaman daha mı aktiftim; bilemiyorum iste, ülkücülerin beni abla bilmesi, "Emine Abla", "Emine Abla" diye koşuşturmaları hareketli olmağa itti, ama partide hiç görev almadım; çalışmadım. Türkeş Bey'in rahmetli hanımıyla çok ahbaptım; kızları arkadaşımdı; öyle bir aile dostluğumuz da vardı.

Bir de Türkiye bir savaş durumu yaşıyordu, öyle olmak zorundaydık: yani şartlar öyle icap ettiriyordu. Ama çok şükür o savaş durumu kalktı ortadan. Romanın dünyasına ideoloji ve propaganda girsin istemem; roman olmuyor o zaman.

AHMET KÖKDEMİR: "Genel olarak edebiyat üzerine hiç konuşmak istemem" diyorsunuz, ama yine de ben soracağım... 1980 sonrası romanımız nerelerde? Bazı meşhur romancılarımızın yabancı dergilerde Türkiye aleyhine sergiledikleri hırçınlıklara ne diyorsunuz?

*EMİNE IŞINSU: **Bana kalırsa eski solcular, Rusya yıkıldıktan sonra başlarını önlerine eğip biraz düşüneceklerine, bütün o hislerini Türk düşmanlığına çevirdiler.** **Yani, simdi Türk düşmanlığı var, maalesef. Eskiden de vardı ama, o zaman solculuk, komünistlik vs. adına işçilik, emekçilik nutukları atıyorlardı, şimdi o kalmadı; doğrudan doğruya Türk düşmanlığına çevirdiler.***

Bunu anlayamıyorum; nedir bu düşmanlık?

Herhalde bir takım kalıntılar bunlar. Irkçılık yapmak istemiyorum ama, bir kısım kanları bozuklar, kalıntılar şundan burdan onlar bu düşmanlığı körüklüyorlar.

-Bütün bu sebeplerden Çetin Altan'ı, Yaşar Kemal'i okumaya tahammül edemiyorum. Son zamanlarda Orhan Pamuk var. Gencecik çocuksun sen, ne oluyor; herhalde milletlerarası şöhret olmak istiyor; onun için yapıyor bunu. Avrupada prim yapıyor ya, Türk düşmanlığı, onun için yapıyor her halde. Romanları basılsın, satılsın istiyor; şöhret arzusu...

AHMET KÖKDEMİR: Yeni çalışmalarınızdan söz eder misiniz?

*EMİNE IŞINSU: Millî Mücadele'yi anlatan bir roman yazdım; **"Cumhuriyet Türküsü".** Bu romanın ikinci üçüncü ciltlerini yazmayı düşünüyordum ancak, daha sonra vazgeçtim, devam ettirmeyeceğim. O bir nevi belgesel roman oldu. Daha sonra romanın dilinin okuyucuya ağır gelebi1ecegini düşündüm ama, benim düşüncem, o günleri yaşamış insanların, yine o günlerin diliyle yansıtılmasıydı. Millî Mücadele ile ilgili roman yazmayı benden Umay Hanım (Günay) istemişti. Elimde çok da bilgi ve belge vardı. Sonradan çok araştırdım, çok okudum ve romanı yazdım. Son olarak da Dost Diye Diye adlı eserimi yayınladılar. Kur'an ayetleri karşısında meydana gelen hisleri anlatan denemelerdir.*

*Ayetleri, Yaşar Nuri Öztürk'ün mealinden aldım. Son zamanlarda dini konulara ağırlık verdim. **Dinî konularla, tasavvufla uğraşmak istiyorum.***

-Efendim, vaktinizi aldım. Çok faydalandım, ama sizi de yordum; kusura bakmayın. Çok teşekkür ediyorum.

—Aman efendim olur mu öyle şey. *Ben teşekkür ederim.*

> *Kaynak: Ahmet KÖKDEMİR, EMİNE IŞINSU, Hayatı Şahsiyeti Sanatı Fikirleri – Eserleri, T.C. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 1995, Samsun*

MECNUN OLMASA, LEYLA'YI KİM TANIRDI?

Yazan: bilen

Azizim!

Dilimde herhangi bir küfre yer yok ancak insanlar içimdeki küfürleri hak mı ediyor?

Ben inanıyorum ki insan kendinden başkasını doğru olarak algılamıyor.

Lakin sözüm onlara değil, yaptıkları çok iğrenç değil mi?

İçim daralıp biranda, ciddi ciddi üzülsem de,

Nefesi kokmuş bir beden hayal ediyorsam ve biranda satırlarımda sancılarım canlanıyorsa….

Gerçekten olanlar benim günahımın keffareti mi, onlardan daha iyiler mi diye..

Gelmeyecek mi sırası, sorulacak değil mi herşeyin arkası?

Ey sevgili,

Güzelliğin ve lütfu, onların kalbine ne zaman düşecek?

Şimdi düşenler neyin sessizliğidir ki, her şey suspus olmuş kirlenmiş durumda..

Arınmak istiyor……..

****

MECNUN OLMASA, LEYLA'YI KİM TANIRDI?

Yazana

Hak etse de hepsi "Ben" "Sen" "O".

Hepimiz biriz..

Doğru "biz"de fakat "Siz"dekin doğrusuyla...

Ancak doğru "O" dur

İğrenç olan bir şey yok. Kirlenen de temizlenende "O" değil mi?

Üzülmek "O" na aittir, "biz" ve "siz" diye adlanırız,

Kara balçığın kokusunu çıkaran darbeler oldu. Yoksa kokuşmuş varlığımız berrak sakin görünüyordu.

Cem'in kadehinden içenler keffaretini canıyla öder, derler.

Bir şeyin sırasını bekleme, tut yolunu, kabını kırarlar,

"Bizler", "Herşey "O" ndan" ise

Sevdiğimizin görünmeyen yüzünü görmek sessiz kalışımızın nedeni oluyorsa...

Sevgili cilvesinden nazından gizlendiyse ,

"Sen" de, "Biz" çıksın aradan,

Gelsin söylenmemiş sözler duyulmamış aşklar,

Mecnun gibi kalsın hatıran.

Mecnun olmasa, Leylayı kim tanırdı?

İhramcızâde İsmail Hakkı

**

LEYLA İLE MECNUN

Bir yaz günü Leyla'nın annesi vefat etmiştir. Usuldendir Leyla annesinin hayır hasenatı için ertesi günü yemek verir. Ancak kazanlardaki yemeği sabahtan akşama kadar hazırlayan Leyla, gelen misafirlerin tabaklarına kepçeyle yemeği kendisi dağıtmaktadır. Gelenler yemek kuyruğunda sıraya geçerler. Bu arada uzun süredir Leyla'nın aşkıyla çöllerde bulunan, üstü, kılık kıyafeti perişan olan Mecnun Leyla'nın annesinin vefat ettiğini duyunca başsağlığı vermek için ölü evine varır. Bakar ki herkes elinde bir tabakla yemek kuyruğuna geçmiş, Leyla'dan yemeğini alıyor. O da bir tabak alarak perişan haliyle yemek kuyruğuna girer.

Mecnun'un maksadı yemek almak değil, Leyla'yı görmektir. Sıra Mecnun'a gelince Leyla uzanan tabağa bakar, birde tutan ele....

Kepçeyi kaldırdığı gibi Mecnun'un kafasına geçirir. Mecnun Leyla'dan yediği okkalı kepçe tokatından dolayı sıradan çıkar, tekrar yemek kuyruğuna girer. Yine kendisine sıra gelince bir daha kafasına kepçeyi yiyen Mecnun tekrar yemek kuyruğunun en sonuna geçerek sıranın kendisine gelmesini bekler. İşte bu manzarayı gören ve izleyen piri fani (ihtiyar)nin birisi yanına yaklaşarak Mecnun'a:

"- Evlat, ilkin yemek sırası sana geldi. Leyla yemek vermeyerek kafana kepçeyi vurdu. İkinci kez uslanmadın tekrar kafana kepçeyi yedin. Şimdiyse yine sıraya geçmişsin. Belliki Leyla senden hoşlanmadı, seni hakir gördü, seni sevmedi...yemek yerine tekrar kepçeyi kafana yiyeceğini bildiğin halde neden sıraya girdin?

Mecnun:

''-OLMAYAYDI LEYLANIN BANA MEYLİ
KAFAMA VURUMUYDU KEPÇEYİ LEYLİ!..''

diye cevaplandırıp koşarak gurbet çölüne gider.

****

Muhammed İkbal diyor ki:

Allah, bizi kaybetmiştir.

O bizi arıyor.

O da bizim gibi muhtaçtır ve arzunun esiridir.

Bazen lâle yaprağı üzerine name yazıp bize gönderir.

Bazen kuşların sinesine girip feryat eder.

Bizim cemalimizi temaşa için nerkis üzerine oturup gözlerini yollara diker.

Gözleri o kadar cilvelidir ki bakışları adeta konuşur.

Bizim ayrılığımızdan dolayı ettiği feryat, çektiği ah içten, dıştan,

dört cihetin altından üstünden akisler yapar.

Şu topraktan yaradılanın cemalini görmek için çırpınıp durmaktadır.

Bu bakışa bahane de renk ve kokunun temaşasıdır.

Zerre zerre gizleniyor ve hâlâ tanınmış değildir.

Mehtap gibi kasırların, sokakların aguşunda parlıyor.

Bizim toprak dünyamızda hayat cevheri kaybolmuştur.

Bu kaybolan cevher biz miyiz yoksa o mudur?

İSYAN VE AKLIN BİTTİĞİ YERDE KALMAK

"Kararan" a

Çözümü olmayan sorun yok iken, yumak haline gelen dertlerle boğuşmak neden olur?

Suç kimin, sorusuna cevap bulunamazken, itaat edilen duygular ile cevap bulmaya çalıştığımız her şey bir batak haline dönüşüyor.

İddia edilen her şey gerçekte kabul gören bir merkezin hedef noktası mıdır?

Aranılan şey aranıldığından mı aradığımız için sorun oluyor?

Kim kime itiraz ediyor ki, sonu olmayan tedavi olmayan karanlık bulutlar üzerimize doğru geliyor.

Olmuyor, olmuyor denildiği halde olmasını istediğimiz şey nedir?

Olmayan şey mi, yoksa olmasını istediğimiz şeyin olmamasındaki ısrarımız mı bize acı veriyor?

Emellerimiz bizimle doğuyor, fakat bizimle hiç ölmeyecekler ki, bizler gitsekte o emel vasfıyla süflileşerek devam edecektir.

Emeller ulvi olamaz. Emirler ulvilik sahibidir.

İstek bizim hedefimiz olamalı. İstemek denilen fiiller ancak umut edenler de olur. Umudumuzu bırakmak gerektiği şuradan belli oldu, istediğimiz zaman ölemiyoruzda ondan. Son dediğimiz şeyler bizimle beraber değiller. Bizimle beraber olan ancak istemediğimiz olanlardır.

Burada bir ayrıcalık zuhur etti. İstemeyi unuttuk, istemek bizde kalmadı dediysen. O zaman her şey sanki biz istiyormuş gibi oluyor.

İstediğimizde kaçan istemediğimizde varılan bu husus, neden gelmek istidanı gösterişi, benliğimizin son tarafındaki umutsuzluğun karşılığı mı olduğundandır.

Olsun, olmayıp, aşkın cevap bulamıyordaki sorunda, soran ve sorunda olmaz. Sorunsuz olmak, soranlar için değil sorununa bağlanırlar. Sen çıkarsın aradan.

Zorlandığın yerde zorlamayı bırakmak gerekmez mi? Hayat kısa olunca hangi ihtiyacın doyuma ulaşabilir ki? Her güzellik terk edilen olunca, güzellik kendini bırakmak veya istememek mi?. Öyleyse istedikçe istediğin şey yıkım gerektiren düşman olur.

Bırakıp gittiğimiz her adım terk edilesi ile bize yönelip kaybolduğu için üzülmedi ki, yolunu bulanın attığı adımlardaki geçmişe üzülmedi ki, gelen gitti, gelecek ise beklenilmesi gereken bir yerde dururken bizi beklemekte acele etmedi.

Daldan dala, bucaktan ocaktan konuşsanız da eğri de olsa düzde olsa anladığın anlamadığın diye beklediğimiz her şey bitti kaldı.

Zaman yıkıma uğradığında onu tutmaya çalışmak yerine düştüğümüz yolun ilerisine baksaydık acıların olmadığı gibi gelecek için umudumuz olurdu.

Bir mağarada kalanın istediği ne kadar olur?

Dağ tepesinde veya dehlizde kaldığındaki fark nedir?

Dağ tepesinde olan fikri dünya ise zeminde duran süfliyettir. dehlizde olanın ki ulviyeti ise dağdaki durandan niçin üstün olduğunu anlayasbilirsin.

Bildiğin bilmediğin şeyler eşitlenmeli. Sorun sende başlamasın diye geriye ileriye bakmalı. Nefsini düşünmek ile kendini korumak ayrı şeylerdir.

Çok iyilik cennete kavuşmaya sebep değildir. Belki uzaklaştığının habercisi olacaksa geri geri kalman daha faydalıdır.

Korkudan geri kalışın ile ağlayıp durduğun ateş sen istediğin için yanmadığı gibi, senin için sönmez.

Varsan varsın yoksan yoksun değil mi.. İnancını da doğru bilişin seninle değil başkalarındaki ile oluşmuştur. Var ve yok ne ifade edebilir ki..

Verilen verilirken, sen hak ettiğin için verilmediği gibi, hak etmediğin zamanda senden alınır alınmazını, bilemen de çok önem arzetmez artık

Ey isyan eden kul, bulunduğun yeri bulamadın gideceğin yeri nasıl tayin edeceksin.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Not: Okuduğunuzu çok anlamanıza gerek yok. Çünkü kararana yazıldı.

ESRÂR-I HODİ [Benliğin Sırları]- RUMUZU BÎHODÎ- " Benlikden geçmenin remizleri „ESRAR VE RUMUZ

ESRÂR-I HODİ [Benliğin Sırları]

Hz. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî
(Kuddise sırruhu's-sâmî) buyurdu ki;

Dün, Şeyh, elinde bir mum, şehri dolaşıyor ve diyordu:
"Artık hayvanattan canım sıkıldı; insan istiyorum.
Bu tembel, lâpacı yoldaşlardan bıktım, usandım.
Allah arslanı, efsane kahramanı Rüstem istiyorum."
Dedim ki: "Biz aramışız ama bulunmuyor."
Dedi: "Ben de bulunmayanı istiyorum."

Muhammed İkbal diyor ki:

Allah, bizi kaybetmiştir.
O bizi arıyor. O da bizim gibi muhtaçtır ve arzunun esiridir.
Bazen lâle yaprağı üzerine name yazıp bize gönderir.
Bazen kuşların sinesine girip feryat eder.
Bizim cemalimizi temaşa için nerkis üzerine oturup gözlerini yollara diker.
Gözleri o kadar cilvelidir ki bakışları adeta konuşur.
Bizim ayrılığımızdan dolayı ettiği feryat, çektiği ah içten, dıştan,
dört cihetin altından üstünden akisler yapar.
Şu topraktan yaradılanın cemalini görmek için çırpınıp durmaktadır.
Bu bakışa bahane de renk ve kokunun temaşasıdır.
Zerre zerre gizleniyor ve hâlâ tanınmış değildir.
Mehtap gibi kasırların, sokakların aguşunda parlıyor.
Bizim toprak dünyamızda hayat cevheri kaybolmuştur.
Bu kaybolan cevher biz miyiz yoksa o mudur?

Sh:23

ELMAS VE KÖMÜR HİKÂYESİ

- *Yine hakikatten bir kapı açayım; sana başka bir söz söyleyeyim:*
- *Madende kömür, elmasa dedi: "Ey zeval bulmamak tecellisine mazhar olan!*
- *Biz arkadaşız; nemiz varsa aynıdır. Cihanda varlığımızın aslı birdir.*
- *Ben, değersizliğimden madenimde ölüp gidiyorum. Sen padişahlar tacının üstüne çıkıp oturuyorsun.*
- *Benim toprak kadar bile kıymetim yok; çünkü mayam kötü. Sen, güzelliğinle aynaların kalbini hasetten parçalıyorsun.*
- *Benim karanlığım, buhurdanları aydınlatıyor. O halde benim mahiyetimin, cevherimin kemaliküldür.*
- *Herkes beni tekme altında ezer, varlığımın metaını ateşe verir.*
- *Bende varlık namına ne var ki? Benim bu halime ağlamalı. Bilir misin benim varlığımın olup olacağı nedir?*
- *Boşlukta dalga dalga süzülen kıvılcımlı bir duman.*
- *Senin yüzün de, huyun da yıldızlar gibi. Her yanından ayrı bir güzellik fışkırıyor.*
- *Bazen bir kayserin göz nuru olursun; bazen bir hançer kabzasını süslersin?"*
- *Elmas,* ***"Ey ince düşünen ve ince gören arkadaş!"*** *dedi.* ***"Kara toprak, pişip olgunlaşınca***

yüzükleri süsleyen mücevher olur.

- *O kara toprak, etrafı ile mücadele ede ede pişer ve taş kesilir.*
- *Benim vücudum, bu pişkinlik neticesinde parıl parıl hale geldi. Sinemde ne tecelliler zuhur etti.*
- *Sen, ham kaldığın için böyle hor hakir oldun. Vücudun yumuşak olduğu için yandın.*
- *Korkma, gam çekme, vesveseli olma. Taş gibi pişkin ol, elmas ol.*
- *Ölesiye çalışan, güçlüklere saldıran insan, iki âlemi aydınlatır.*
- ***Kabe'nin yanı başında görünen Hacer-i Esved'in aslı bir avuç topraktır.***
- *Halbuki onun mertebesi Tur'dan daha yüksek olmuştur. Siyah ve kırmızı derili insanlar, gelip onu öpüyorlar.*
- *Hayatın şerefi, sert ve mukavim olmaktadır. Acz, değersizlik, pişkin ve olgun olmamaktan ileri gelir.*

Sh:54-55

RUMUZU BÎHODÎ- " Benlikden geçmenin remizleri „

Hz. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî
(Kuddise sırruhu's-sâmî) buyurdu ki;
Çalış, kendini kendinden geçmekte bul
Haydi çabuk ol, doğrusunu Allah bilir

**

KADINLARIN ULUSU HAZRET-İ FÂTIMATÜZZEHRA İSLÂM KADINLARINA MÜKEMMEL BİR ÖRNEKTİR.

- ***Meryem, yalnız İsa'nın anası olduğu için azizdir. Hazret-i Fâtıma ise üç cihetten azizdir.***
- *Âlemlere rahmet olan ve evvel ve ahir âleme gelen bütün insanların kendisine tâbi oldukları Hazret-i Muhammed'in gözünün nurudur.*
- *O Hazret-i Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellem ki dünyanın bedenine yeni bir can verdi, yeni bir din yarattı.*
- *Sonra "Hel etâ" tacını başına giymiş olan Hazret-i Ali'nin, o müşkülleri halleden Allah'ın arslanının zevcesidir.*
- *Hazret-i Ali öyle bir padişahtır ki sarayı bir kulübe, bütün malı mülkü bir kılıç ve bir zırhtan ibarettir.*
- *Sonra biri aşk pergârının merkezi, diğeri aşk kervanının başı olan iki kardeşin annesidir.*
- *Birisi (Hazret-i Haşan) Kâbe yatak odasının mumu, ümmetlerin hayırlısı olan İslâm cemiyetinin koruyucusudur.*
- *Tek, harp ve kin ateşi sönsün diye taca ve hakimiyet yüzüğüne tekme vurmuştur.*
- *Diğeri ise (Hazret-i Hüseyin), cihanın en iyi insanlarının efendisi, cihan hür ve asillerinin kolunun kuvvetidir.*

- *Hayat terennümündeki sûziş, Hazret-i Hüseyin'dendir. Hakk ehli hürriyeti Hüseyin'den öğrenmiştir.*
- *Oğulların ahlâk ve seciyesi, analarından gelir. Sadakat ve temizlik cevheri analardan gelir.*
- ***Müslümanlık tarlasının mahsulü olan Hazret-i Fatıma, analara mükemmel bir örnektir.***
- ***Bir muhtaç karşısında o kadar içi yanmıştı ki, çarşafını bir Yahudiye satarak o ihtiyacı karşılamıştı.***
- *Melek de, şeytan da onun emri altında idi. Her işte kendi arzusunu değil, zevcinin rızasını düşünür ve o yolda hareket ederdi.*
- *O sabırlı ve daima hakkın emri dahilinde onun rızasını elde etmeye çalışan Hazret-i Fâtıma, bir taraftan değirmen döndürürken bir taraftan Kur'an okurdu.*
- *Gözyaşları yastığa akmazdı. Namazın eteğine inciler saçardı.*
- *Cebrail, onun gözyaşını yerden toplayıp çiğ danesi gibi yüksek arşın üzerine serperdi.*
- *Ayağında zincir, hak dininin bağı idi. Hazret-i Muhammed'in fermanını muhafazadan başka bir şeyle mukayyet değildi.*
- *Yoksa onun türbesini tavaf eder mi idim, mezarının üzerinde secdelere kapanır mı idim.*

MÜSLÜMAN KADINLARA HİTAP

- *Ey örtüsü, bizim namusumuzun perdesi olan Müslüman kadın! Senin parıltın bizim fanusumuzun sermayesidir.*
- *Senin temiz yaradılışın; bize Hakk'ın bir rahmetidir. Dinin kuvveti, milletin temelidir.*
- *Çocuğumuz sütten kesilir kesilmez, ona evvelâ "Lâ ilâhe illallâh'ı" sen öğrettin.*
- *Senin muhabbetin, bizim tavrımızı, fikrimizi, sözümüzü, işimizi tanzim eder.*
- *Senin bulutunda yerleşmiş olan bizim şimşeğimiz; dağlarda çaktı, sahralarda koştu.*
- *Ey hak dini nimetlerinin kendisine emanet edildiği İslâm kadını! Hak dininin yanan aşkı senin nefeslerindedir.*
- *Bugünkü devir, müraî; dışı süslü, içi çirkin ve hilekârdır. Onun kervanı, din malının yolunu vurur.*
- *Onun anlayışı kördür ve Allah'ı tanımaz. Ancak insaniyet vasfından tecerrüt edenler onun zincirine bağlanmışlardır.*
- *Gözü küstah ve pervasız bakar. Kirpiklerinin pençesi bir yakaladı mı bir daha bırakmaz.*
- *Ona avlanmış olan kendini hür sanır. Onun eliyle ölen kendini diri sanır.*
- *Cemiyetin fidanına su veren sensin. Milletin sermayesini muhafaza eden sensin.*
- *Ticaretinde kâr ve zarar düşünme, babalarının yolundan zinhar ayrılma.*

- *Hayat, felek çok haşin ve kudretlidir. Buna karşı daima uyanık olarak evlâtlarını yetiştir.*
- *Daha kanat açmayan bu çemen evlâdan, yuvalarından uzak düşmüşlerdir.*
- *Senin yaradılışının ulvî cazibeleri vardır. Âkilâne hareket et, Hazret-i Fâtıma, Müslüman kadını için bir örnektir. Ondan gözünü ayırma.*
- *Ta ki senin dalın da bir Hüseyin meyvesi versin; gülistan eski mevsimi getirsin.*

Sh:50-51

Kaynak: MUHAMMED İKBAL, ESRÂR-I HODİ [Benliğin Sırları], RUMUZU BÎHODÎ- " Benlikden geçmenin remizleri „ESRAR VE RUMUZ, hazırlayan: Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan, Yenilik Basımevi, 1958, İstanbul

OSMANLI DEVLETİNDE SİYASETEN KATL

Her şeyden önce şunu belirtmek gerekecektir: Siyaseten katl tam anlamı ile bir hukuki kurumdur. Yaptırım uzun açıklamalar gösterdi ki siyaseten katl, belirli hukuki ilişkilere bağlı olarak gelişmiştir ve gene belirli şartlara ve bunların doğurduğu çeşitli kurallara göre uygulanarak belli bir sonuca ulaştığı için bir hukuki kurum sayılmak gerektir. ***Nitekim Sıyaseten Katl Kurumu İslâm hukuku sisteminin esaslı bir dalı olan İslâm ceza hukukunun bir parçasıdır.*** *Yaptırımız açıklamalar, siyaseten katlin, İslâm ceza hukukunun önemli eksikliklerinin doldurulmasını sağlamak amacıyla doğduğunu göstermektedir.* ***Gerçekten. eğer Kur'anda suçlar ve cezalar tam bir şekilde sayılmış olsa idi. örfî ceza hukukunun ortaya çıkması gereksiz olurdu.*** *İslâm ceza hukukunda ölüm cezasını gerektiren hallerin çok az olması, devletin sorumlu makamlarında bulunanların, gene fıkhın ta'zlr kurumundan faydalanarak idam hükmü verebilmelerini sağlamıştır. İslâm Teokrasisini etkisi altına alan çeşitli sistemlerin doğurduğu bir zaruret gereği olarak ta. hükümdarın ta'zir hakkı son derece genişlemiş ve temel fıkri itibarı ile verinde bir hukuki kurum savılması gerekli siyaseten kati zaman zaman en önemli despotluk vasıtası hâline gelmiştir. Osmanlı Devletinde doğunun bütün İslâm devletlerinde olduğu gibi, kurumun uygulanması böyle cereyan etmiştir.* ***Devletin çok büyük dış tehlikelerle karşı karşıya olması itibarı ile hükümdarın mutlak egemenliğinin zaruri sayılabilecek şartlar yüzünden son derece artması siyaseten katlin keyfî bir şekilde uygulanmasına yol açmıştır.*** *Gerçi, normal şartlar altında ve uydurma olmıyan gerçek bir yargılama sonunda, ölüm cezasının verilmesini gerektirecek esaslı hukukî sebepler ortaya çıktığı takdirde siyaseten kati meşru görülürse de, keyfi siyaseten katillerde bütün sorumluluğun, emri verene ait olması gerektir.* ***Nitekim, dış tehlikelerin son derece önemli olması yüzünden mutlak hükümdarlık otoritesinin artması bile, siyaseten katlin, İslâm hukukunun ana prensiplerine aykırı olarak kullanılmasını haklı gösteremez.*** *Fakat bu nazarî mülâhaza, uygulamada hiç dikkate alınmamış ve siyaseten katlin bir zulüm vasıtası olmasında ulema da, hükümdar ile işbirliği yapmıştır. Batının da mutlak devletlerinde, bir hukuk kurumu haline gelmemekle beraber, keyfi ölüm cezaları vardı. Ancak batıda hukuk devletinin kurulması gelişip tamamlandıkça, doğudaki keyfî cezalar, aynen yaşamakta devam ettiği için, daha çok hukuk dışı sayılmak gerektir.* ***Nihayet çok geç de olsa doğuda ilk defa olarak Osmanlı Devletinde, Tanzimatta, siyaseten katlin bu keyfiliği sona ermiş ve belki de ilk defa amacına elverişli bir hale getirilerek hukuka uygun bir duruma sokulmuştur.*** *Bununla beraber Türk ceza hukukunun Tanzimat sonrası problemleri dikkate değer bir inceleme konusudur.*

II — SİYASETEN KATLİN TÜRK KAMU HUKUKUNA ETKİSİ.

Tanzimata kadar hükümdarın, mutlak vekilinin veya diğer yetkililerin. bilhassa XVI. Yüzyıl sonundan itibaren vatandaşın canı üzerinde mutlak bir yetkiye sahip olması şüphesiz, devletin insan unsuru bakımından son derece tahripçi sonuçlar yaratmıştır. ***Vatandaşın devlet karşısında hiçbir değerinin olmaması, onu zaman zaman korkak, haklarını almayı ve korumayı bilemez hale getirmiş, zaman zaman da devleti hiçe sayma, ona her fırsatta baş kaldırma yoluna itmiştir.***

Birinci hâl insanın devletin kölesi olmasını gerektirmiş ve bu tabasbus her türlü gelişmeyi engellemiş, ikinci hâl de devleti ve insanları anarşiye sürüklemiş ve vatandaş gene canından korkmuş, her iki durum da Türk Ülkesinde huzur bırakmamış ve halktaki korku, kamu

hukukunda kendi lehinde bir hareket yapılmasına engel olmuştur. Tanzimat hareketi sonucunda gerçi yargılamasız katl ortadan kalkmıştır. Fakat bu aydınlık hareketin iyi teşkilâllandırılamaması ve o zamana kadar süren millî ayaklanmalar ve dış savaşların ardı kesilmeden gene devam etmesi yüzünden, İktisadî ve toplumsal bünyenin iyice bozulması, girişilen diğer cılız reformları kösteklemiştir. Yargılamasız katlin ve zulmün nazarî olarak ortadan kaldırılması, çürümüş bir devlet mekanizmasının idarecilerini uyaramamıştır. ***Bu yüzden Cumhuriyete kadar devlet "korkutucu" olmak karakterini saklamış, halk ta bunun karşısında daima pasif olarak direnmiş, bu yüzden devlet ile hal karasında işbirliği yerine, büyük bir uçurum yerleşmekte devam etmiştir.***

Cumhuriyet devrinde yapılan köklü hukuk reformları daha kesin sonucunu vermemiştir. ***Türk insanının imparatorluk devrindeki huzursuzluğu henüz sona ermemiştir.*** *Yüzyılların doğurduğu derin ve tahripçi sebeplerin bir-iki nesil içinde sona ermesi tabiî ki beklenemez. Ancak Cumhuriyet Devletinin, yüzyıllık geleneklerin sembolik kalıntılarını artık atması ile beklenilen ilerlemenin daha hızlı gerçekleşme yoluna gireceği şüphesizdir.*

Sh:205-207

Kaynak: Ahmet MUMCU, Osmanlı Devletinde Siyaseten Katl, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Tarihi Blm, DOKTORA TEZİ,1963-Ankara

ŞÂİR EŞREF

Türk Edebiyatı'nda, hiciv-yergi sanatının önde gelen isimlerinden Şâir Eşref; 1846'da Manisa'nın Kırkağaç ilçesine bağlı Gelenbe bucağında doğdu. Çeşitli yerlerde Mal-müdürlüğü, Kaymakamlık ve Adana Vali Yardımcılığı görevlerinde bulundu. 22 Mayıs 1922'de Kırkağaç'da ölen Eşref, 66 yıllık ömrünün büyük kısmını tam bir toplum şâiri hüviyetiyle; birçok siyasî, idari ve sosyal aksaklıkları, kötülükleri, haksızlıkları hiciv yoluyle tenkid ederek, gözler önüne sermek ve böylece bunların düzeltilmesine gayret göstermekle geçirdi. Çektiği bir yığın sıkıntıya rağmen, dürüst kişiliği ile bütünleşen kılıç gibi keskin dilini ve kalemini elinden bırakmadı.

Şâir Eşref'in Hayatı'nı, Eserleri'ni ve Edebi Kişiliği'ni açıklığa kavuşturacak şekilde hazırlanan bi kitapta; ayrıca Eserlerinden Seçmeler, açıklamalarıyla birlikte verilmiş ve bütün bunların sonunda, topluca bir Bibliyografya da eklenmiş bulunmaktadır.

Kaynak: Prof. Dr. Önder GÖÇGÜN ,Şâir Eşref, Türk Büyükleri Dizisi : 107kültür Ve Turizm Bakanlığı "Yayınları : 1007,1998, Ankara

MEISTER ECKHART [ECKHART USTA]

Hzl: Mustafa Taşpınar

"Liebe vertreibt alle Furcht"
Meıster Eckhart

Mücadele İçinde Geçen Yorucu Bir Hayat

*Son yıllarda Eckhart Usta'nın hayatını geçmişin karanlıklarından ve efsanelerinden arındırıp, tekrar ortaya çıkarma çalışmaları hızlanmıştır. Cusanus'tan derlenen ve 19.yy,'da edebiyat tarihçiliğinin gelişmesinden ve Alman idealizminden sonra defalarca basılan, **Almanca ve otantik şekillerinde yaşaya gelen eserlerinden başka, Eckhart hakkında "mistisizm" propagandası yaptığı ve kilise eğitimi ile anlaşmazlığa düştüğü dışında pek fazla birşey bilinmiyordu.***

Bugün, onun hayat akışı hakkındaki bilgilerimiz bazı varsayımlara dayanmakla ve detaylı olmamakla beraber, yine de belli bir profil çizilebilmektedir. Eckhart, Erfurt civarında doğmuştur. Ona 1277' de Paris'te, Thüringen'den gelmiş Dominiken tarikatının bir öğrencisi ve üyesi olarak rastlıyoruz.

Buradan 1261 yılı dolaylarında doğmuş olabileceği düşünülebilir. Demek ki henüz öğrenci iken Büyük Albert ve Thomas von Aquini'nin öğretileri üzerine tartışmaları takip edebilmiştir. Albert'in ölümü üzerine Köln deki ilahiyat öğrenimi sona ermiştir (1280).

Meister Eckhart ilahiyat öğrenimine "Lector sententiarum" olarak başlamıştır. Bu dönemde verdiği vaazların büyük bir bölümü kaybolmakla beraber 1293-1294 Akademik yılı başında Paris'te verdiği açılış konuşmasının metni ve 1294 Paskalya vaazının metni mevcuttur.

Eckhart, ilk kez Alman mistik dünyasına böylece adını yazdırmıştır. Daha sonraları ise bu çalışmaları yanında idari görevler de yüklenmiştir. Meselâ: Erfurt Manastır başrahibi ve Thüringen papaz vekili olarak Dominion tarikatı' içinde önemli görevler yüklenerek bunları etkileyici ve tarikat içinde iz bırakıcı bir şekilde sonuçlandırdı.

Alman Tarikatlar Birliği "Teutonia"nın o tarihteki Provinzial'i'' (Bölge manastırları başkanı), eyaletin en yüksek rütbeli Papazı Dietrich von Freiberg'le arkadaş olduğu sanılmaktadır. Bu tarih, "Collationes"den yani genç tarikat üyelerinin manastırdaki yaşam biçimleri üzerine konuşmalardan çıkarılan, ünlü "eğitim söylevi"yle (veya ayırdetme üzerine söylev) aynı tarihe rastlamaktadır.

*Bu eserlerinde Eckhart, bu henüz otuz yaşındaki genç adam şaşılacak bir sadelik içinde, mistisizmin öngördüğü **"Tanrı Birliği"** ne doğru anlamlı bir adım atmaktadır, öyle ki, görüşleri gitgide berraklaşarak, diğer mistiklerin ve arayış içinde bulunan tüm gönül erbabının bakmaktan kendilerini alamadıkları bir parlaklığa ulaşmaktadır, çünkü **Eckhart Tanrı'nın metafizik ülkesiyle hayatın gerçek ülkesi arasında bir köprü kurmaktadır.** O artık hem bir "öğretim ustası", hem de bir "yaşama üstâdı"dır.*

*Üçüncü Paris ikameti, Eckhart'ın artık gerçek bir "üstâd" (Magister sacrae theologiae) olduğu zamandır. Paris üniversitesi ilahiyat Fakültesinde yabancılar için ayrılmış kürsülerden birinin başına geçmiştir. Elimizde bu dönemde yazılmış tartışmalı meseleler üzerine iki "münazara"sı vardır. Bunlardan **"Tanrı da var olmak ve bunu görebilmek arasındaki ilişki üzerine"** adlı olanı daha ilginçtir.*

Daha sonra Eckhart, yine idari bir göreve gelmiştir. 1303'de Alman vilayeti ikiye bölünmüş ve Eckhart yeni "Saksonya" vilâyetinin ilk Provinziali olarak Erfurt'a yerleşmiştir. Bu vilâyet Hollanda'nın Almanca konuşulan kuzey bölgesinden Mark Brandenburg'a kadar uzanmaktadır. Eckhart ***"Yeni Tarikat Meclisleri kurmak ve Puhani Meclisi idare etmek"*** *gibi bu yıpratıcı görevi sekiz yıl sürdürmüştür. O zamana ait etkinliklerinin izleri bugüne kadar gelmiştir. Dominiken tarikatına ait Provinzial'in Ruhani mecliste sunduğu* ***"Jesus Sirach üzerine dersler ve Tekdirler"*** *de günümüze kadar ulaşabilmiştir.*

Eckhart'ın verdiği derslerin yankıları o kadar geniş olmuştur ki, kendisi 1311 yılında ders vermek üzere Paris'e çağrılmıştır. Eckhart buraca iki akademik yıl kalmıştır. Elimizde bulunan yine skolastik tartışma Seklindeki "Questiones Parisiennes" (Paris Meseleleri) eseri burada yazılıştır.

Bu görevinin en önemli sonuçlan Strasburg ve güney Almanya'da kendilerini kabul ettirmeye başlayan Johannes Tauler ve Heinrich Seuse gibi ' ünlü mistiklerin yetişmesinde etkin bir şekilde rol almış olmasıdır.

Muhtemelen bu tarihte, ünlü "Teselli Kitabı" ve "Soylu insandan" "Vom edlen Menschen" vaazı kaleme alınmıştır. Bunlar birbirleriyle bağlantılıdır.

(Kocasıyla babasını kaybeden (1308 de öldürülen 1. Albert) ve 1313 de Manastıra kapanan Macaristan Kraliçesi Agnes'e ithaf edilen bu vaazların Eckhart'ın Paris'e dördüncü defa gidişinden önce kaleme alındığı kabul edilir).

Eckhart'ın Starsburg'daki görevi 1322 yılında sona erer. Kendisini Köln'de daha büyük bir görev beklemektedir. "Studium Generale" nin yöneticiliği. Eckhart'ın kendine özgü yaratıcılığının burada daha da güçlenerek yeni eserlerle noktalandığım görüyoruz. Meselâ: "Ave, Gratia Plera".

*Eckhart öğrencilerinin istekleri üzerine bütün eserlerini "Opus tripartitum" olarak düzenlemiştir. Bu üç bölüm; Tezler, meseleler ve son olarak da vaazlarının yer aldığı tefsirlerdir. Bu bölümler sistematik bir sıra izler. Ancak bu sıra bu bölümlerin yazılış sıraları değildir. Eckhart eserinin parçalarım belli bir şekilde tasnif etmiştir. "****Her sistem bir parçadır ve öyle kalır, ve her parça da bir "bütün" olarak anlaşılacaktır"*** *şeklinde yazılmıştır.*

Fischer ayrıca şunları tesbit etmiştir: Eckhart'ın bütün eserleri tek ve büyük bir kısaltma olarak görülmeli ve öyle okunmalıdır. Ancak bu seçim, daha önce kimsenin işlemediği veya çok az değindiği bir şeyi getirmektedir; buna tasarruf ilkesi de dahildir, bunun anlamı her türlü ayrıntıdan kaçınmaktır. Bunun için Eckhart'ın dili tarz olarak açıktır, ancak içerik olarak yoğundur ve anlaşılma zorlukları da buradan kaynaklanmaktadır.

Kapsam olarak tefsir eseri "Opus exposıtionum" ön plandadır. Eckhart'ın ilâhiyat ve Felsefesinin temelinde İncil'in yorumu yatmaktadır. Ancak bu yorum, Eckhart'ın çok üst düzeydeki sezgi gücüyle hayret verici bîr genişliğe ulaşan bir spektrum çizer. Burada kutsal kitabın genesis (yaradılış), Exodus (II Kitap) ve Sen-Jan (Johannesevangelium) Incil'in bölümleri üzerine seçme tefsirler bulunur. (Eckhart burada genellikle kısa Örneklemelere başvurmaktadır). Bazı tefsirleri ise maalesef kaybolmuştur. Murada başlangıç bölümü, (principum) verilmek istenen mesajın temeli olarak ön plana çıkar. "Bilgeliğin kitabı", Tevrat'la İncil arasında bir köprü oluşturur.

Eckhart bu eserini teolojik bilimsel çerçeve içinde kaleme almıştır. Ancak, bunu içerik olarak diğer vaazlarından tümüyle ayrı tutmak doğru bir yaklaşım sayılmaz, çünkü gerek bu eserinde, gerekse diğer vaazlarında Tanrı'ya ulaşma amacı tıpkı büyük bir şehrin en büyük meydanı gibi hep en merkezi mevki de yer alır.

Bütün Reformcuların veya "Yeni Yol" öncülerinin kader çizgilerinden eksik olmadığı gibi, Eckhart'ın hayatında da tutucu çevrelerle giriştiği mücadeleler eksik değildir, öyle ki, hayatının sonlarına rastlayan vaazlarında derin bir ıstırap içinde kilise ile arasındaki sürtüşmelerden söz eder.

Bu sürtüşmeler konusunda kendisine zaman zaman büyük haksızlıklar yapılmıştır. Meselâ: Thomas von Aquin gibi ilâhiyatçılar kendisinin teolojik başarılarını tümden göz ardı ederek onu piskoposluk peşine düşmüş bir şahsiyet olarak takdim etmişlerdir. Hatta 1326 Ekiminde aleyhinde ileri sürülen iddialar bir araya getirilerek "savunması" istenmiştir.

Meister Eckhart savunmasını maddeler halinde Avignon'da Kardinal ve İlâhiyatçı!ardan oluşan bir komisyona göndermiştir. Ne varki, soruşturmanın sonucunu öğrenmeye ömrü yetmemiştir. Sonuç belki de kendisinin tahmin ettiği kadar ağır yargılar taşımıyordu.

Papa Johannes XXII.'nin imzasını taşıyan 27 Mart 1329 tarihli Papalık Fermam "In agro dominika" kendisini savunmasının 17 maddesi için haklı bulurken, 28 konuda cüretkârca şüpheli yollara saptığını ileri sürmektedir. ***Ne ki, ölümünden sonra kendisini büyük bir sadâkatle izleyenlerin sayısı hiç de az olmayacaktır.*** *Hatta bunlardan birisi, (kendisini pek çok noktada haksız bulan Papalık Fermanına rağmen) Papa'nın Köln Başpiskoposu Heinrich von Virneburg'dur. Başpiskopos kendi sorumluluğu altındaki ruhâni bölgelerde Meister Eckhart'ı canla başla savunmuştur.*

"USTA"

Bilindiği gibi, "Meister" (yani usta) Alman teoloji literatüründe bugünkü doktora seviyesinde bir unvandır. Kolay kazanılmayan ve saygınlığın bir seviyedir.

Eckhart bütün dünyada bu unvanıyla birlikte anılmaktadır. Eckhart usta, Alman mistisizminin en büyük ismi olarak anılmasına rağmen, hayatı hakkında bilinenler menkıbe çizgisini pek aşmaz.

Eckhart'ın dili güçlü, canlı ve ifadesi kuvvetli olmasına rağmen katıdır. Renkli ve cıvıl cıvıl değildir.

Eckhart'ın etkisinin güçlü ve uzun süreli olmuştur. Bugünkü nesillerde bile onun tesirini tesbit etmek bunu ispat etmektedir.

O, devrinde, devrini takip eden zamanlarda halk arasında etkisini daima muhafaza etmiştir. Bunu teologlar, onun ifade gücüne, savunduğu kanaatlerin sağlamlığına ve klasikliğine bağlarlar.

Bu usta din adamı aynı zamanda halk arasında da hem popülarite hem de düşünce silsilesi olarak etkisini devam ettirmiştir. Halk arasında bu derece saygın yer etmesinin sebebi, söylediklerini yaşamasıdır.

O'nun felsefe ve öğretileri modern ilimlere de kaynak teşkil etmiştir. Ortaçağ felsefesinin bir kişide devam etmesi ve yüzyıllar sonrasını tesiri altına alması, başka mistiklerde rastlanmayan bir haldir.

Mistik öğütçüler sayesinde ulusal diller Ortaçağda yepyeni boyutlar kazanmıştır. Bunu Avrupa dillerinde de kolaylıkla izlemek mümkündür. Meister Eckhart'ın Almanca öğütlerinin Alman dilini zenginleştirmek alanındaki rolü büyük olmuştur.

Mistiklerin dil alanında oynamış oldukları bu yaratıcı rolün nedenini bulmak kolaydır. Onların amacı halkın kalbine erişmek, aşk güven, özlem ve bağlılık konularında yaşadıklarım, düşündüklerini tüm insanlara duyurmaktı. Fakat bu, o insanların herbirinin anlayıp benimseyecekleri bir çalışma ile gerçekleştirilebilirdi.

*Avrupada Latinceden, İslam ülkelerinde Arapçadan faydalanan Teologların, bilginlerin diliyle dinsel öğütler verip yazılar yazmalarına karşılık, **Mistikler halkın dilini kullanıyor, bu dili sürekli olarak geliştiriyor ve bunları yaparlarken Tanrısal aşkın en derin sırlarım herkesin anlayabileceği sözlerle açıklamaya büyük özen gösteriyorlardı.***

Mistik şair, sembollerini halkın yaşantısından almakta idi. Meselâ: Bozkır'ın kenarındaki kurumuş ağaç, aşk diye bir şey tanımadığı için suyu çekilmiş olan ve cehennemden başka gidecek yeri bulunmayan talihsiz insanı, Yüce dağların üstünden aşan kuş ise mistik kişinin sevgilisine doğru uçan ruhunu simgelemektedir.

Hıristiyan dünyasında ülkeleri yönetenler, yanı iktidarda olanlar Eckhart'a severek tabi olmuşlardır. Onda itici, tehdit edici korkutucu veya insanı hemen cehenneme yollayım bir husus tesbit etmedikleri için onun arkasında veya paralelinde yerlerini almışlardır. Halk ise, ricalden bu derece sevgi ve saygı gören kişiyi tamamen kendilerinden bir kişi olarak gördükleri için geniş bir rahatlık içinde olmuştur. O çağa veya Eckhart'a kadar durum böyle değildir. Daha önceki bölümlerde anlatıldığı üzere, halk ile aristokrat sınıf arasında telafisi güç bir uçurum vardır. Her iki sınıf birbirlerine karşı dikkatlidir. Biri için iyi olan diğeri için kesinlikle yanlıştır, yozdur ve tehlikelidir. Oysa Eckhart usta bu kabulün dışındadır. Dclayısıyla itibarı her kesimde yüksektir.

*Hatta bazı araştırmacılar, onu aristokrasi ile halk arasında **"üzeri kadife kaplı bir köprü"** olarak kabul ve tarif ederler.*

Diğer Mistiklere ve Kültürlere Etkisi

Eckhart, felsefesinde çıkış çizgisi olarak Platon, Aristoteles ve Plotini'yi esas alır. Bilindiği gibi bu filozofları Origenesaugustin ve Dionysius Areopagıta izlemişler, felsefelerine alternatifler ilave etmişler ve zirveye Thomas von Aquin ve Albertus Magnus ile ulaşmışlardır. İşte Eckhart usta bu çizgiyi kendine has bir uslup ve tarz da hem halka, hem yüksek sınıfa maletmiş ve farklı bir ekol olmuştur.

Bu ekol şöyle izah edilebilir:

*Hıristiyan dininin doğruları, Skolastiğin bilimi eştirmiş olduğu dogmalarda değil, inanan gönüllerin derinliklerinde yatar. Salt doğruluk insanın kendisindedir, kilisenin dogmaları ile törenlerinde değildir. Bilmek, bilen ile bilinenin özce bir olmalarıdır. **Bilginlerin en yücesi olan Tanrıyı bilme, evrenin bu özü ile ruhun birleşmesidir, insan Tanrı'yı, Tanrı kendisinde, kendi içinde ise bilebilir**. **Bu anlatılmaz bir görüşdür, bizim kendimizde Tanrı'yı görmemizdir. Tanrı'nın bizim içimizde kendi kendisini görmesidir. Onun için insan benliğinden geçmelidir, Tanrı'da erimelidir, bireyliğini ortadan kaldırmalıdır.***

İşte bu idealist pantheizm, yani Tanrı'nın ideal bir varlık olarak Bütün var olanlara yayılmış bulunduğu düşüncesi, dış dünyayı iç dünyaya çeviren, Tanrı'yı bir iç görüde kavrayan bu anlayış, Alman Mistisizminin ana özelliğidir.

Her türlü mistisizmde de bulunabilen bu görüşlere Meister Eckhart, anlamı olan bir bağlantı kazandırmış, böylece onların geniş ölçüde yayılmalarım sağlamıştır. Onun en büyük hizmeti, mistik öğretinin özünü, halk bilincine kadar indirip, yerleştirmiş ve bir de yüksek düşünceler için çok yerinde Almanca sözcükler bulmuş olmasıdır. Almanca felsefe terimlerinin babası Meister Eckhart denilebilir.

Nikolaus, Schelling ve Schopenhauer, tamamen Eckhart ekolünün ünlüleridir.

Daha önce, Eckhart'ın Dominiken olduğunu ifade etmiştik. Domini kentlerin en çok ilgi gören ve ün kazanan kişisi olmakla, ondan sonra gelecek bütün Dominiken feylozofların onun tesirinde olacağı tabiî bir sonuçtur. Bunun dışında Franziskenlerde felsefe olarak Eckhart'ın etkisini inkâr etmeyecek durumdadırlar. XIII. ve XIV. yüzyılın mistik atmosferi tamamıyla ve global olarak Eckhart felsefesi üzerine kurulmuştur, denilirse, bu yanlış olmaz.

En yakın dostları ve öğrencileri olan Strasbourg'lu Johannes Tauler ve Heinrich Seuse, Eckhart'tan aldıkları meşaleyi daha uzaklara götürmüşler, onun etkisiyle Hıristiyan yüzyıllarım renklendirmişlerdir.

ECKHART'IN KLASİK BATI MİSTİSİZMİNDEN AYRILDIĞI NOKTALAR

Klasik batı Mistisizmi, Allah, İsa ve Kutsal Ruh üzerine inşaa edibilmiştir. Hıristiyan mezhep ve ekollerinin tümü, bu ana şemanın varyasyonları şeklindedir. Esas değişmemek kaydıyla yollarda, felsefelerde, yoğrumlarda meydana gelen farklılıklar bu ana felsefenin şubelerini teşkil etmiştir.

Eckhart bu şemaya insani bir boyut getirmiştir. İnşam ve düşüncesini eklemiştir. Bu olağanüstü bir cesarettir. Nitekim, Ortaçağın Skolastik dünyası onu yargılamakta gecikmemiştir. Ne varki Eckhart (1327) Şubatında engizisyon önünde kendini ve düşüncesini savunmuş ve ceza almadan kurtulabilmiştir. Daha sonra Avignon'da tekrar mahkeme huzuruna çıkmıştır.

*Bütün bunlar, İslâm tasavvuf felsefesinin yargılanmasını hatırlatmaktadır. Eckhart'ın **"Allah'ın varlığında yok olmak (Fena fillah)"** felsefesine ciddi paralellikler arzeden tasavvuf düşüncesi yüzünden, birçok ünlü İslâm mutasavvıfı, (Nesimi gibi, Hallacı Mansur gibi) kovuşturma ve cezalara hedef olmuşlardır.*

*Hallacı Mansur'un "Enel Hak" (Ben Allah'ım veya Allah benim) çıkışı ile, Eckhart ekolünün ünlü ismi Psalmisten'in **"Sakin olun ve benim Allah olduğumu bilin"** ifadeleri şaşılacak kadar benzerlik gösterir. Klasik batı mistisizminde bu konu yoktur.*

Bunu biraz daha açıklayalım:

Klasik Hıristiyan felsefesindeki "Teslis" kavramının dışında, Eckhart'ın kurtuluşu ruhun Tanrı ile birleşmesinde arayan mistisizmi, onun (yolunda gidenler tarafından zamanla pratik bir mistisizme çevrilmiştir. Bunlar, artık ruhu gerçekten de kurtuluşa ulaştıracak pratik yolu aramışlar, bunun için bir kurallar sistemi, bir teknik geliştirmeye uğraşmışlardır. Kurtulmak isteyen, yalnız Tanrı'yı kendi içinde görmekle yetinmeyeyek, istek ve iştahlarından da geçecek, alçak gönüllü olacak, din ve ahlak işlerinde sessiz bir gönül tokluğu ile çalışacaktır.

Eckhart felsefesinin klasik Hıristiyan felsefesi arasındaki belirgin fark budur.

Eckhart'ın Macar kraliçesine sunduğu "Buch göttlicher Tröstung" (Kutsal teselli kitabı) ile "Sermon von edlen Menschen" (asil insanlar özerine vaaz) dan oluşan "Benedictus"adlı eserinde ve "von der Abgeschiedenheit" (Kaçınma üzerine) isimli vaazında, felsefesini açıkça ortaya koyarken ruh ile Tanrı arasındaki "Vahdet"in (birliğin) dört merhâlesini anlatır.

Bunlar;

1. *Benzemezlik*
2. *Benzerlik*
3. *Özdeşlik (birbirlerinde kaybolmak)*
4. *Atılımdır.*

Başlangıçta Tanrı "Herşey", yaratılan ise "Hiç"tir. Son merhalede "ruh Tanrıya eştir". Bu merhalenin itici gücü ise kaçınmadır (Abgeschiedenheit)

Bütün yaratılanlar ***"Yokluktur".*** *Var olmak Tanrı'nın tabiatındadır. Buna karşılık yaratılanların bir hiç olduğunu bilir. Ama hepsinin de Tanrı ile dopdolu olduğunun bilincindedir.*

Bu benzemezliktir.

Kesretten (yani çokluktan) uzaklaşarak mutlak varlığa yaklaşan insan, kendisinin de Tanrı'nın bir parçası olduğunu fark eder. Böylece Tanrıya benzemeye başlar.

Bu benzerliktir.

Özdeşlik ise, *Tanrı ile ruh arasındaki birliktir, işte Eckhart'ta yanlış anlaşılma burada başlar. Aslında O, Tanrının gücü ile insanın varoluşunu bir saymaktadır. Tanrı artık insanın dışında değildir. Tanrı'nın varlığı onun varlığındadır. Ruhtaki kıvılcım zaman ve mekânın ötesindedir. Ruhun ışığı yaratılmamıştır ve yaratılamaz. O ışık Tanrıyı hiçbir aracı olmaksızın kendisinin kılar. Tanrı'nın çekirdeği ile insan ruhunun çekirdeği birdir.*

Ve atılım. *Eckhart'a göre Tanrı ile bir olmak da yeterli değildir. insan herşeyi terketmedikçe gerçeğe varamaz. Ve insan* ***"niçin"*** *siz yaşamalıdır. Bu noktadan sonra Ruh "oğul" değildir. Ruh artık "baba" dır.*

Kısaca özetlenen bu felsefe, kabul görüleceği gibi, klasik Hıristiyan felsefesinin tamamen dışındadır. Tasavvuf felsefesinin farklı bir kültürde, farklı kelime ve kabullerle ifadesidir.

Esasen Eckhart'ın yargılanmasına sebep olan düşünce tarzı da bundan doğmaktadır.

Enteresandır ki, yakın zamanlara kadar marksist ideologlar ve Zen 'Budha'cılar Eckhart'a bu düşünceleri ve kabulleri dolayısıyle büyük ilgi duymuşlardır.

Bu noktada, felsefesini, yine son zamanlarda bazı yerli marksistlerin kendilerine bayrak edinişlerini hatırlamak gerekir.

Yunus Emre'nin bile kısa bir süre önce ülkemizde marksist düşünceye sahip kişilerce bayrak edilmesi, onun düşünce ve felsefesinin bu ideolojik akıma paralel kılınmaya çalışılması, Eckhart Usta ile Yunus Emre arasındaki benzeşmeyi aktüel kılan olaylardandır.

Bu iki yüksek mistik'in bu şekilde bir takım ideolojik ve moda akımlarla özdeşleştırilmeleri el bette yani ıştır.

Ne var ki, bu iki gönül adamının etkisini göstermesi bakımından da ilginçtir.

ECKHART'TA İNSAN SEVGİSİ

*Allah aşkının en mutlu sonuçlarından birisi de kişiyi bütün yaratıklara sevgi gözüyle bakma seviyesine getirmesidir. Mademki, her şey Hakk'ın tecellisidir, Hakk'ı seven O'nun tecellilerini de sevecektir. İlâhi tecellilere en çok mazhar olan, bir. başka ifadeyle Yüce Yaratıcı'nın en mükemmel eseri insandır. O halde Yaratıcı'yı seven O'nun eseri ve yeryüzündeki halifesi olan insanı da sevecektir. Daha kısa söylenişi ile, **"Yaratan'la yaratılanın ödeşleşmesinde yatan insan sevgisidir".***

Konu bu şekilde ele alınınca doğu ile batı mistisizmi arasında ve genelde müşterek bir çizgi yakalanmış olur.

Gerçekten, insan denen varlık, gerek maddi gerekse mânevi yönü itibariyle yaratıkların en mükemmelidir.

Ne var ki herkes alabildiğine yükselme ve "olgun insan" olma imkânına sahiptir. Yeter ki, mayasındaki cevherin kıymetini bilerek onu geliştirmek gayreti içinde olabilsin.

Yaradılışımızdaki en güçlü hislerden biri sevgidir. Sevginin yöneltileceği ikinci önemli obje de insan olacaktır. Hayvanlar da sevgi dilinden anlar. Fakat sevginin bu dünya da asıl muhâtabının insan olması akla daha yakındır. Bütün kâinat sevginin eseridir.

Sh: 82-83

GÖRÜŞLERİNDEN

***"İnsan Tanrı'nın sesini vücuda getiren yankı gibidir"** (DW 1, Pr. 22 S.383).*

***Tanrı'nın mührünü bastığı balmumu gibidir"** (DW, Pr. 32, S.136).*

***"Tanrı'nın evinden çıkar, ama yine içerdedir. "Tanrı'nın resmi daima insan ruhunun aynasındadır.** (DW1, Pr.9, S. 154)*

Yani insan "hem dışarda, hem içerde"dir. Çünkü Tanrı onu "sevgiyle her anmak devam eden olaylardır

> *(Bu noktada Eckhart'ın, İslam tasavvufundaki "El'an kân" (her an oluş devam eder, şu an bile) prensibine olan yakınlığı, hattâ ifade benzerliği gerçekten dikkat çekicidir).*

"Başkalarının tavırlarına daha çok dikkat edilmelidir. Bu iyi bir ibadettir. Ve hiç kimseyi davranışlarından dolayı ayıplamamalıdır. Bütün her şeyi Tanrı'dan öğrenin ve onu izleyin, bu sayede doğruluğu bulursunuz ve bu zihniyetle onur ve saygınlık kazanırsınız. Onur ve saygınlığı olmayan bir kişi bunlara da katlanmalıdır, hem de severek katlanmalıdır. Bu nedenle oruç tutabilecekler, oruç tutmaya hazır olanlar gönül rahatlığıyla yiyebilirler".

**

"Tanrı kendi iradesini kullandı ve beni burada yaşamaya bıraktı. Bir kalp verdi. Bunun (elbette) bir nedeni vardır. Bu nedeni bir an bile görme imkânına erişebilmiş bir insana, bin Mark, saf altın, sahte bir kuruş gibi görünür. Bu samimi neden yüzünden tüm emellerini başka neden aramadan ve (şikayet etmeden) yerine getirmelisin.

Gerçekten, ben diyorum ki; Amellerini cennet için veya Tanrı aşkı için veya ruhun ebedi saadeti için, her ne için yaparsan, yanlış yapmaktasın.

Çünkü kalbi (gönlü) unutuyorsun. İbadetten, tamamen kendinden geçip Tanrı'yı dilemekten, ocaktaki ateşten veya benzer şeylerden bir şeyler umman da boşunadır, yanılgıdasın. Böyle yaptığında Tanrı'yı alıp, kafasını bir mantoya sarıp, onu kanepenin altına saklıyor gibi bir şey

yapmış olursun. Çünkü, kim Tanrı'yı bir kalıpta arar da ***"kalbde aramayı unutursa, o gerçek Tanrı'yı bırakıp kalıplarda Tanrı aramaya kalkışmıştır".*** *36*

**

"... ***Günah işlemiş olmak eğer bize acı veriyorsa, günah değildir.*** *Tanrı'nın yarattıklarına Tanrı yarattığı için duyulacak sevgi ise, ruhun Tanrı'ya yükselmesidir. Bunu nasıl sağlamışsan, bu işleri yapmaya devam et. Senin bu durumuna dışardan herhangi birşey mani ise, onu terket. Nöbette veya oruçta veya okumadaysan, onu terket. Unutma ki Tanrı, insanların selâmetini bir takım tuhaf olaylara bağlamış değildir"*

**

"İnsanı ve çevresini, tüm varlıklarla birlikte tanımak ve sevmek, onların Tanrı'dan geldiğini bilerek, hikmet gözüyle bakmak, bir ***"İnsan olma"*** *özelliğidir. İnsanın yerini ve değerini iyi tesbit etmek gerekir. Bunu yaparken bilimden faydalanmak gerekir."*

**

" Herkesi eşit tutmak ve adil davranmak gerekir."

**

" Kötülüğe iyilikle karşılık vermek gerekir.

**

" Hareket ve davranışlar ödül ve ceza gibi kavramlara göre değil, gerçeğe inanarak ve özüne uygun şekilde yapmak gerekir"

**

"Ben kendini kendinde, Allah'ta ve bütün yaratıklarda yok eden insandan bahsediyorum. Allah her şeyi bir arada bu insanda toplamıştır."

**

"Şu kesin bir gerçektir ve zaruri bir gerçektir ki arzularını tamamen Allah'ın takdirine bırakan kişi, esas yolunu bulmuştur".

**

Doğumdan ölüme kadar görmeye, bilmeye çalışmak, görmenin ve bilmenin sınırsızlığına inanmak gerekir.

*

Bilgili ve marifetli olmak gerekir.

*

Amaçsız yaşamamak gerekir.

Bilgi ve bilim konusunda sürekli açlık hissetmek gerekir.

*

Bilgiyi başkasına aktarmak gerekir.

**

" Mütevazi olmak gerekir. Başkalarının daha üstün olabileceğine inanmak gerekir".

**

- *İyi huylu, ahlâklı ve güleryüzlü olmak gerekir,*
- *Dünyadan el etek çekmemek, bunu sadece Allah'a kulluk etmek için ve başkasına yardımcı olmak için yapmak,*
- *Kibir ve gururdan uzak durmak,*
- *Hak ve hukuk konusunda hassas olunursa, ölümsüz olunacağına inanmak,*
- *Sabırlı ve kanaatkâr olmak,*
- *Kalb kırmamak,*
- *İyilik ve ibadeti eşit tutmak, şekilcilikten kaçınmak,*
- *Kendimiz için istediğimizi başkaları için de istemek,*
- *Söz ve şekillerle değil, onların mânâ ve değerleriyle ilgilenmek,*
- *Gönül kazanmak,*
- *Sevmek, sevilmek gerekir.*

**

"Tanrılık bir cevherdir. Bu sebeple anlaşılması zordur hatta imkânsızdır. O sadece yaşanabilir.

**

Beyan edilemez. Beyan edilmeye kalkışılırsa, bunlar kuru bir söz olmaktan öteye bir şey ifade etmezler".

**

"İnsanın kurtuluşu Allah'la "Bir" olabilmek için ise ancak kişinin kendisini bütünden, bütün dünyadan (masiva) çekmesiyle kendinden kurtulmasıyla mümkündür".

**

"Kaçış, insanın kurtuluşudur. Çünkü o, ancak bu takdirde Allah'ı bulabilir. Nefsinden ve benliğinden ayrılmadıkça bunu ümit edemezsin"

**

"Bilgi ve sevgi dünyanın sonsuzluğudur"

**

"Yaşamanın gayesi Allah'ın bilinmesi ve ona dönülmesidir . Bu da ancak kaçış ile mümkündür".

**

"Ben sık sık söyledim." Çanağın içindekinin dışarı çıkabilmesi için bu çanağın kırılması gereklidir. Çekirdeğe sahip olmak istiyorsan çanağı kıracaksın".

**

"Hayat insana herşeyin en asilini bulması için verilmiştir. Çünkü Allah katındı kabul edilebilin sevinç ve ışığı ancak yaşayanlar görebilirler".

**

"Bütün her şey arasında yaşamak kadar sevimli ve istenmeye değer hiç bir şey yoktur. Halbuki onlar öfkeli olduklarında ve bir zorluk karşısında hayatı yaşanmaya değer bulmazlar. Bunun hangisi doğru? İnsan, nefsinin eline düşerse bocalar, şaşırır. Bu da onu küçültür".

**

"Faziletin olgunluğu mücadeleden gelir".

**

"Sevginin yeri istek ve taleptir. Daha çok talebi olan daha fazla sevgiye sahip olur".

**

"Allah bana, benim kendimden daha yakındır"

"Allah her zaman hazır ve nazırdır. Bize yakındır. Fakat biz ondan uzağız Allah içimizdedir. Fakat biz dışardayız. Allah içimizde gizlidir. Fakat biz ona yabancıyız".

**

"Kendinden ve herşeyden vazgeçmiş insan, hiçbirşeyde daha fazla birşey aramayan insan, belki dünya için ölüdür. Ama o diridir. Allah'ta yaşamaktadır. Ve Allah onun içindedir".

**

"Tanrılık ve Tanrı birbirlerinden farklıdırlar, Yer ile Gök gibi. Tanrılık kendi öz cevherinden dolayı tarifi imkânsız birşeydir. ***Zira herşey biraz Tanrıdır, ama Tanrı değildir.*** *Ve her şeyi biraraya getirirseniz, onlar Tanrıyı tamamlayamazlar. Ama hepsi Tanrıdan bir görüntü taşırlar. Zira o tektir".*

**

"Bizim idrakimiz onu anlayamaz. Eğer Tanrılık hakkında bir şey söylenmek istenirse, maddi yaratılışın özellikleri olan sıfatlarla ve sembollerle işin içinden çıkmak mümkün değildir".

**

**

"Yaradılmışları tanıyanın vaıza (nasihate, yönlendirilmeye) ihtiyaçları yoktur. Çünkü her yaratılan şey Tanrı'nın yazdığı bir (kutsal) kitaptır".

**

BUGÜNE OLAN ETKİLERİ VE SONUÇ

"Eckhart'ın Alman mistisizmine kazandırdığı yeni karakter bugüne kadar hep korunmuştur. Çünkü büyük bir etki ve tutarlılıkla ve aynı zamanda, o dönemdeki çağdaş ve hür düşünceli insanları genellikle rahatsız eden düşüncelerin dışındaki fikirleri, taraftarlarının devamlı ilgisini çeken ve onları düşünmeye sevkeden bir şekilde sunulmuştur".

Eckhart felsefesinde "Parçayı nasıl anladığımız, bütünü nasıl anladığımıza bağlıdır." öyle ki,

Eckhart'ta şimdiki zaman ve gelecek üzerine tarihi bir yorum (Hermeneutik) yapabilmek için bu prensibi benimsemek gereklidir.

Bu takdirde, dilin arkasındaki bu dil ile her kelime bir mecaza dönüşür.

Alman Edebiyatının köşe taşlarından birini oluşturan Thomas Mann aynı kabulün içindedir.

Bu ünlü yazar, bir dostuna yazdığı mektupta:

" Eckhart Usta'nın yaptığı gibi, günlük konuşma dilini de, çekirdeğe ulaşmak için ikiye ayırıyorum. İnançla düşünceyi, ilahiyatla felsefeyi, tefsirle entellektüel yargıyı bazan farkına varmadan, bir su içmenin doğallığıyla birbirinden ayırıyorum " diyor.

Eckhart'ta Tanrı, "Dünyanın sırrıdır." Bugün, sadece Alman kilisesinin değil, reformist Avrupa Hıristiyanlığının itibar ettiği "Gottesgeburt" öğretisinin esası budur. Yani, bütün temel kutsal tefsirlerin, Teslisin, yaratılanla yaratılmayanın, İsevi olayların, ilahiyatçı antropolojinin ve İsevi ahlâkın (Ethos) yorumlama prensibi Eckhart'ın ortaya koyduğu bu prensiptir.

"Gottesgeburt" öğretisi şöyle der:

"Tanrı, merhametinden birşey kaybetmeksizin tesirini sürdürür. Bu kendisidir. Ama insana dönüşür.

Burada tesir ve oluş birdir. Doğramacı veya dülger işlemezse ev de oluşmaz. Keserin dinlendiği yerde oluş da durur. Tanrı ve insan bu oluşta bir bütündür. O tesir eder, öteki vücut bulur".

Bu tamamen Eckhart'ın görüşüdür (DW.F,Pr.6. S. 1425).

Yine bugünkü Hıristiyanlığın aktüel sosyoahlaki düşüncesini Eckhart çerçevelemiştir:

"Kardeş sevgisinde kayıt arama."

Devam edilebilir:

"Kendim için bir şey istemediğim yerde, Tanrı benim için ister. Tanrı sevgisi, fakirlikte ve yoklukta herşeyi verme garantisidir. Sonsuz kayıp, sonsuz kazançtır."

Bütün bunlar Eckhart'ın vaazlarında, öğretilerinde devamlı _ işlenen temalardır ve bugüne kadar, Limitlerini aynen koruyarak devam edegelmiştir.

Bugün, Avrupa ile aynı zamanda Amerika'da yaygın olan Methodist Kilisesinin kaşelediği şu prensip, yine Eckhart'ın bugüne olan etkisini enteresan bir şekilde yansıtmaktadır:

" .....önceden, görmeden, mantığınla inanmamayı istemek bir gurur ve cüret işaretidir. Ama inandıklarını doğal zeka ve mukayeselerle araştırmayı istememek de bir korkaklık ve ihmal işaretidir".

Yine bugün devam eden ve doğu tasavvufu ile net bir paralellik kuran şu prensibiyle Eckhart, hayatiyetini devam ettirmekte ve etkisini sürdürmektedir:

"Yaratılmışları tanıyanın vaıza ihtiyaçları yoktur. Çünkü her yaratılan şey, Tanrı'nın yazdığı bir kitaptır" (DW l.Pr.9. S.56. 79).

****

"..................................... Eckhart Usta'nın yaptığı gibi, günlük konuşma dilini de, çekirdeğe

ulaşmak için ikiye ayırıyorum. İnançla düşünceyi, ilahiyatla felsefeyi, tefsirle entellektüel yargıyı bazan farkına varmadan, bir su içmenin doğallığıyla birbirinden ayırıyorum "

MİSTİSİZM VE HAYAT

Mistisizmde, gerçek realiteye veya ilâhı varlığa ulaşmakla, hayatımızın asıl ve mahiyetinde onu yeni baştan düzenleyen ve deyimleyen büyük bir moral transformasyonu (şekil değiştirme) meydana geleceği iddiası da gizlidir. Bu şekil değiştirmenin iki yönü vardır.

a) Olumsuz yön

b) Olumlu yön

a) Olumsuz Yön:

***Moral transformasyon**un olumsuz yönü, "Nefsi Tasfiye"dir. Tasfiyeden de maksat başta gurur, hiddet, nefs sevgisi ve bütün şekilleriyle benlik iddiası olmak üzere bizi gerçekten, Allah'tan ayıran maddi dünyaya ait ilgi ve bağların her çeşidinden sıyrılıp ayrılmak ve bunların yerine de alçak gönüllülük gibi büyük bir fazileti temel olarak koymaktır.*

b) Olumlu Yön:

***Olumlu yönde mistik moral itenin karakteristik prensibi, üniversel aşktır.** Aşk çeşitli şekillerde tarif edilmiştir. Bazı mistikler arasında 'o, insanın kendi ilahi mahiyetinin ortaya çıkması, Allah'ın realize edilmesinin diğer yaratıklarla olan birliğinin her şeye akan ilahi aşkta yosunlaşmasının sonucudur. Aşk diğer insanların ve hatta hayvanların acılarını bile paylaştığımız şefkat ve merhametle başlar.*

Mistik moral hayatın başlıca karakteristiği insanın insanlara karşı, aşk ve muhabbet göstererek onların kederleriyle kederlenmesi ve sevinçleriyle sevinmesi ve daima yardımlarına koşmasıdır. Bencillik esasen mistiğin derhal yok etmekle görevli olduğu tek şeydir. Daha da ileri gidilerek, .bütün canlılara da şefkât ve merhametle muamele edilmelidir. Bütün kötülüklerin kaynağı insanların birbirlerini sevmemelerinde, birbirlerinden ayrılmalarındadır. Çünkü, birbirlerinden ayrılan insanlarda bencillik artar, bu artınca da insanlar arasında sevgi yerine çekişme ve kavga başlar.

***Fakat mistik şuurda her çeşit ayrılıklar yok olduğu gibi "Ben", "Sen", "O" da kaybolarak "Biz" olur.** Bu da sempati ile başlar; ilahi aşka giden yol ili beşeri Aşktan geçer.*

TASAVVUF VE MİSTİSİZM ARASINDAKİ FARKLAR?

Tasavvuf, İslâm prensiplerini kendisine dikkatle fon yapan bir anlayış silsilesi olduğu için, genel prensiplerde mistisizme bunca benzerliği yanında, kuşkusuz, bazı kabul ve detaylarda ondan farklı olmak durumundadır.

İslâm medeniyeti, doğu medeniyetleri arasında karakteri acısından batıya en yakın olanıdır. Birçok bakımlardan doğu ve batı arasında köprü 'görevini görür. Buna rağmen bu farklılıklar doğaldır.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için, maddeler halinde bu farklılıkları şöyle sıralayabiliriz.

1. "Mistisizmi karakterize eden iki şey vardır: Passiflik (passivite) ve metod yokluğu. Mistisizmde insanın nereden başlayacağı nereye gideceği asla bilinmez. Tasavvufta ise şüpheli ve bulanık hiç bir şey yoktur. Aksine çok kat'i ve çok "pozitif" şeyler vardır".

Mistisizm passif, tasavvuf aktiftir. *Mistisizmde fert kendisine gelen şeyi sadece kabul etmek durumundadır. Ferdin bu hususta hiç bir etkisi ti, yoktur. Bunun içindir ki burada fert her türlü tesire "açık" tır.*

Hıristiyan ilahiyatçılar, herhangi bir gayretle "keşif" veya fevkalâde bir hâl elde etmeye gayret eden kimseyi "sahte mistik" olarak kabul ederler.

Tasavvufta ise, bir kabiliyet gerekli olmakla beraber çalışma ve gayret de bir şart teşkil eder. Kabiliyet yoksa bütün gayretin boşa gideceği tabiidir. Zira kişi bizzat kendinde taşıdığı imkânları geliştirebilir. Gayret ve çalışma şartı yerine getirilmeden fiiliyata geçmek mümkün olamaz.

Tasavvufta ilgilinin daima aktif olması gerekir. Bir müslüman mutasavvıfın dediği gibi: "insan" "hâl'ine hâkim olmalıdır, "hâl" insana de Müridin şeyhine itaati passiflik demek değildir. *Çünkü mürid kendi rızası ve iradesiyle şeyhine itâat eder. Ayrıca bu itâat sadece terbiyevi bir özellik taşımaktadır. Hakiki bir şeyh bu itâati kesinlikle suistimâl etmez ve müridine bütün dış tesirlerden bilhassa kurtulmasını ve kendi içindeki mürşidi bulmasını öğretir.* ***Zira hakiki mürşid insanın içindedir.***

Şeyhin öğretim ve terbiyesine tabi olmak ve ona itâat, bu yükselişe ermek ve kendini bulmak içindir".

2. ***Tasavvufta, insanın kendi kendine tasavvufa "intisab" etmesine (girmesine) imkân yoktur. Tasavvufta bu ancak bir şeyh vasıtasıyla olur.*** *Şeyh müride "manevi tesiri" (himmet,' feyiz) "intisab" esnasında nakleder. Böylece müridde bir ruh aydınlığı meydana gelir. Bu "ikinci doğum" denilen şeydir. Bu "mânevi tesir"in sayesinde mürid gelecekte elde edeceği ilerlemelerin tohumlarına kavuşmuş olur, ilerdeki çalışmalarıyla da bu tohumu geliştirir.*

Mistisizme gelince: ***Ne şeyh, ne de intisab edilecek nizami bir tarikat vardır.*** *Bu sebeple gerçek mistisizmi sahtesinden ayırt edebilmek oldukça zordur. Her şartta mistik ve mistisizmde her türlü kontrolden uzak bir şeyler vardır****. Bundan dolayı bir mistiği tanımak için, hiç bir tanıma vasıtası yoktur. Ayrıca bir mistiğin "şeceresi" yoktur.*** *Bu sebeple kimin sahiden mistik, kimin sahte olduğunu tespit etmek güçtür.*

3. Mistisizmde bir seçere olmamasına karşın, bütün tasavvuflarda kesiksiz bir "seçere" vardır ve şattır. Buna tasavvufta büyük bir önem verilir.

4. Tasavvufta bir doktirin ve şifahi bir öğretim vardır ve şeyh vasıtasıyla müride verilir. (Biz bu öğretime sohbet diyoruz.) Şeyh mürşiddir, yol göstericidir ve müridin manevi gelişmesini kontrol eder. Ama çalışmayı mürid yapar. Neticede elde edeceği şeyi de mürid çalışmasıyla elde eder, kapılan bu çalışma, her müridin kabiliyetine göre ayarlanmıştır.

Mistisizmde ise mürşid tarafından verilen bir öğretim yoktur. Zâten Mürşıd olmayınca ne öğretim ne de bu öğretime tabi mürid vardır, öğretimin olmadığı yerde terbiye edici ve yetiştirici bir doktrinin olmayacağı da tabiidir.

5. Tasavvuf'ta intisab birbirini takip eden üç safha gösterir:

A*-Ferdin tabiatına has bazı yetenekleri içeren özelliklere sahip olmasıdır ki, buna kabiliyet diyebiliriz. Bu, âdeta daha sonraki mânevi çalışmaları üzerinde gerçekleşeceği "ilk madde" gibidir.*

***B**-Bir tarikata bağlanmak suretiyle kişiye "manevi tesir" ve feyzin verilmesi "Kuvve haline geçme" dediğimiz bu safhada müride bizzat kendinde taşıdığı imkanları geliştirmesi ve onları bir nizâma koyması için bir "nur" verilmiş olur.*

***C**-Bazı dış destek ve yardımcılar sayesinde yapılan mânevi çalışma ki s buna "fiile geçme" diyoruz. Böylece insan en son gaye olan "Vuslat"a, "Kurtuluş"a ulaşıncaya, yani Vahdeti Vücud'u elde edinceye kadar derece derece makamdan makama yükselir.*

Mistisizmde böyle bir kademelenme yoktur. Mistik olabilmek için sadece hususi bir kâbiliyete sahip olmak yetmektedir. Fakat bu kabiliyet tasavvufi kâbıliyetten tamamen farklı, hatta bazı taraflarıyla ona zıttır.

Mistik olmak için bu kâbi1iyetten başka bir şeye ihtiyaç yoktur.

6. Tasavvufta her tarikatın hususi bir "teknik"i, yani bir usulü vardır. Tabiatıyla bir tarikata girmek isteyen kimsenin bu usûle uyabilecek ve bu kaidelerden fiili ve gerçek bir istifade temin edebilecek yaratılışta olması gerekir. Mistisizmde ise böyle bir şart söz konusu değildir.

*7. **Tasavvufi tarikatlarda tespit edilmiş belli bir "ezkâr ve evrad"ın bulunması, onu mistisizmden ayıran temel farklardan biridir. Mistisizm de tesbit edilmiş bir "rituel" yoktur.** Gerçi mistisizmde bir takım "ibadet" cinsinden şeyler varsa da bunlar dinin içinde olan, herkesin yapabileceği genel şeylerdir. Ayrıca mistisizmde bu ibadet ve dualara olan bağ da mutlak surette şart değildir.*

8. Mistikler gâye olarak her Hıristiyan gibi "selâmet"i, yani cennete girebilmeyi hedef alırlar. Halbuki tasavvuf ehli için son ve en yüksek gaye "Kurtuluş"tur. Yani içindeki her şeyle dünya ve ahireti terk ederek yalnız Allah'ı dilemek, her türlü varlık ve ikilikten kurtulup "Vuslat"a ermek ve "Hakk'la Hakk olmak" gibi son hedef vardır. Mistiklerin "Tanrıya kavuşma" dedikleri şeyin bunla ilgisi yoktur.

9. Tasavvufta her konuda bir düzen vardır. Her insan sahip olduğu manevi bilgi ve dereceye göre bir yer işgal eder. Bu dereceleme bir pramit misaliyle anlatılabilir. Bu dereceler tabandan tepeye doğru gittikçe daralır. Mistisizm de uyulması gereken böyle bir hiyerarşi yoktur.

10. Mistiklerde ıstırap bir nevi alışkanlık haline gelmiş bir şeydir ve bu mistisizmde önem arz eder durumda görünmektedir. Tasavvufta ıstırabın özel ve ayrıcalıklı bir yeri yoktur.

Görülüyor ki farklı kültürlerin ürünleri oldukları için genel prensiplerde birbirine benzeyen iki felsefe, detaylarda bazı farklılıklara sahiptir.

Sh: 48-52

Kaynak: Mustafa Taşpınar, Yunus Emre Ve Meıster Eckhart'ta İnsan Sevgisi, T. C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Batı Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı Alman Dili Ve Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi — 1992,Konya

BÜTÜN SORUNLARIN SEBEBİ ……?

Dünya karıştı mı, bulanmış sular gibi akar duru. Bunun yanında, kokuşmuş dünya nehrinin bir mecra bulamaması da ayrı bir sorun olarak karşımıza çıkar.

Yatağını bulmayan su ne yapar?

Etrafını yıkar.

Dönüşü olmayan yıkım. Bu geçici dünyada insanın önemli konumu uyum sağlayıp sağlayamamasıdır.

İnsanın ulaştığı en yüksek başarısının son noktası başarısızlık/kabiliyetsizlik/yeteneksizlik yerindeki bitişin zafiyet sendromuyla, yükseklikten geriye dönüşte yapamadığından, şaşırır kalır. Bir lider konumunda olduğunuzu düşünün her an bir hedef koydunuz ve istenilene kavuşuyorsunuz. Ancak seyyar olunan yolda bir zaman sonra yeteneksizlik başlayacaktır. Hızınıza dünyanız yetişemez olacaktır. Öyle ki kutsal alanınız diğer kutsalların alanına doğru yönelişe geçmeye mecbur kalacaktır. Kümeler birleşebilir, atomlar molekül olabilir. Fakat birleşmenin bir enerji patlaması veya yutması meydana vardır. Önemli olan bu birleşmenin/ayrılmanın enerjisini zarar vermeden selleşmeden/serserileşmeden bir mecraya akıtılmasını/toplanmasını sağlamaktır. Bu ise her zaman mümkün olmuyor/olamıyor. Bu şekilde olunca da cevap eşittir: ***kaos****.*

Hijyenik/refah hayat yaşamak üzerine kurulan yüksek seviyeli hayat projeleri yüzünden batı, dolayısıyla bütün dünya günümüz sorunlarıyla kendini kontrol edemez hale geldi. Sorunlarını çözmek için ortaçağ çarelerine yönelmeye mecbur kalıyor.

Avrupa "Olmaz", bizde olmaz dediği güvenini kaybetti/kaybediyor. Son medeniyet, en yüksek ideale kavuşmuş özgürlük mefhumlarının birer palavra gibi yıkılışını hissediyor.

Bu neden oldu?

Kuvvetli olmanın verdiği zayıflıktan. Şöhret ve sarhoşluğu. Bir gökdelenin en yüksek tepesinden aşağıya bakan insanın içi nasıl çekilirse, Avrupa'nın içi çekilip, psikozu bozuldu.

İniş onlar için mümkün olmadığı gibi çıkışı da mümkün değil veya düşmesi için atlaması gerekiyor..

Tekrar sorun nereden başladıya dönelim.

Sorun büyüklerin yani büyük bildiğimiz insanların düştükleri mesiyanik sendromları yüzünden düştükleri sendromlar mı?

Sürü insanı, karnı doyduğunda ve cinsel açlığını giderdiğinde mutlu olur. Dünyanın güzelliğinden bahseder. Ancak büyükler denilen ekâbirler (!) tayfası bu şekilde değildir.

Kuvvet bulmuş ve son diyeceği/duyacağı bir şeyi kalmamış insanlar. Bunların yanında bulunan şeytanın dahi "şunu yap diyeceği kalmamış insanlar"ın huzursuzlukları/doyumları patlayınca çıkan durumların kaosu.

Kaos, aslında dünyanın günümüzde en çok tapınılan ilahı. Perestleri (Taparları) için kaos sindirilmesi zor olanları sindiren, yıkılması zor olanları yıkan, aşkın ilahî duygu.

Kaos ise tasarrufa geçmelerini sağlayacak olan, mesihlerin, mehdilerin, liderlerin yeteneksizlik sendromlarını tekrar harekete geçirmeleri için gerekli menba. Çıkılan/ulaşılan yerde artık bir şey kalmadı. Bunun ötesinde" ne olur"dan gayri bir şey kalmamıştı.

Bir düşünürün yazıp yazıp sonra tekrara düşmesine benzeyen durumun sonucunda, tatminsizlik kuşağına vardığında uydularını kaybeden gezegen gibi, rotasını bozmasına şaşırıp kalmamak gerekir. Uydusunu kaybedenlerin durumunu ölçmek isterseniz, ayını kaybeden dünyayı düşünün, herşey birden bozulur. Bitkiler, hayvanlar, zamanlar ve ….birçok şey birbirine kalbolup gider. Sonuç yine kaos.

Tekrar soruya döner isek, bütün bunlar nerden başladı?

Âdemin fıtratındaki sonsuzluk aşkına dur diyen bir neden mi var?. O nedeni bulmak için tekrar büyük insanlara dönmemiz lazım. Niçin, büyük olmak gerçekten hastalık derecesinde bir durumdur. Hani Allah Teâlâ büyük olmasa, olabildiğince büyüklenmenin de yolu, Onun kontrolünde tutulmasa, bildiğimiz bu büyükler neler olmazdı ki.

Her şey olurlardı. Hayal âleminin ulaştığı her şey. Maalesef öyle olmadı/olmuyor. Büyüklenmenin durdurulduğu nokta ne zaman başladı, diye kendimize bir soru yöneltelim. Cevap çok zor değil. Fakat bunu bulmamız gerekiyor.

Bu soruya insanı oluşturan iç dünyasından cevap vermek gerekir. İç dünyamız dış dünyamıza etki ettiğine göre tarihin gerisinden bu ana kadar geldiğimizde görürüz ki, tek hedefimiz olmuş. ***İlah olmak, ya da ilahi yönü olan peygamber.***

Dünyamız son ikiyüzyıl içinde kazandığı ivmede döndü dolaştı, birçok ideolojiler, fikirler, felsefeler denedi. Olmadı. Şimdi olmayacak denilen, bitti denilen, tamam denilen dinler duvarına tekrar tosladı.

Dinler.

Vazgeçildi denildiğinde tekrar tekrar kendini açığa vuran dinler.

Dinler hak ve batıl olmasını dışa göre alırken kendi içinde hep hak olan dinler.

Allah Teâlâ'nın emrettiğini unutup veya içine sindiremeyen insanoğlu, yine din duvarına gelip dayandı.

Şimdi dünya çıkış arıyor.

Duvar bu, çıkış olur mu? Duvardaki çıkış yıkılmak/yıkmak.

Durum bu dünya yıkılıyor.

Ne ile yıkılıyor? Kaos ile.

Kaos, fakire garibe ve sürü insanına bir şey yapmaz. Kaybedeceği bir şeyi yoktur. Kaybedecek olan yine büyüklerdir.

Bildiğiniz büyükler bazen kaostan nemalanıp daha ileri varmak istedikleri düşünceleri vardır. Ona göre planlar kurarlar. Ancak planlar nereye kadar varabilir ki, üst tasarımcılarının kontrolünde varsaydığımız olaylar beklenilmeyen bir yere doğru gitmeye başladı.

Sarhoş-Kaos.

Günümüzde görülen durumun başlangıç yeri nere diye bir daha düşünelim. Büyükler, her yeri karıştırdılar. Ancak Türkiye'yi karıştırmanın faturasının ağır olduğunu şimdi şimdi anladılar. Afganistan, Hindistan, Pakistan, Irak, İran … sayamacağımız bir çok yerde karışıklıklar oldu. Orada olanlar ile Avrupa/emperyalist güçler rahatsız olmadı. Ancak tekrar Türkiye üzerinde ameliyat yapalım düşüncesi, Osmanlı gibi tarihden silinsin üzerine Lawrencevâri komploları yüzyıllık periyodda uygulamaya aldıkları projenin son perdesini açmaya başladıklarında her taraf birden karıştı. Avrupa unuttuğu zor günlerin geri geleceğinin korkusuna düşüp evine kapanmak ile sorunları çözeceğini düşünüyor. Aldanıyorlar. Yıllarca emek verdikleri sahte kahramanlarını kaybeden Avrupa acı içinde kıvranırken, yenidünya Amerika sanki bu kaosdan uzak kalacağını zannediyor. Görünen o ki o şekilde olmayacak. Oralara da terör ulaşacak ve daha beter olacak. Medeniyetin beşiği olan Avrupa'da akıl mertebe bulmuştur. Ancak Amerika ise cehaletin ileri seviyede olduğu memleketler halkasında olduğundan kovboylaşan hayatını tekrar yaşayacak görünüyor.

Dünya neden huzursuz, neden sallandığı depremi durdurmak istemiyor. Bunun çaresi Türkiye ye geri dönüş yapıp, onun için tasarladığı kara planını kaldırmasının gerektiğini hatırlamasıdır. Yıllardır milletimizi parçalamak için peyderpey çalışan empreyalist güçlerin dur demelerinin vakti geçmeden tedbir almaları gerekiyor. Büyükler makamında meşhur bir söz vardır. "Dünyada Türkiye."

Türkiye, ilkçağlardan beri medeniyete beşik olmuş bu yurtta komplo düzenlemek istenilse de istenilen hedefi tutturamayacaklarını anladılar. Ancak mesiyanik duyguları nedeniyle kabullenmeyen büyükler zorluyorlar.

Terörü Türkiye'de durdurmak demek, dünyada durdurmak ile eşdeğerde olduğu gerçeği bariz olmuştur. Avrupa, kendini tekrar huzura kavuşturmak için Türkiye'yi huzura kavuşturmalıdır.

Milyonlarca mülteciyi doldurup yıkmak istedikleri bu millet hala ayakta nasıl kaldı diye masa başındaki akıl hocaları şaşkın şaşkın, nerede hata yaptıklarını bulmaya çalışıyorlar.

Her şey Türkiye'de başlar, Türkiye'de biter.

Buradan sözü Habil ve Kabile getirirsek, bazı kardeşlerimizin özerklik hayallerinin sonucunun nereye gittiğini iyi düşünmeleri gerekiyor. Evler dağılıyor, yurtlar boşalıyor, okullar harap oluyor… eşler kayboluyor, her şeyin yanında psikolojisi bozuk bir genç nesiller geliyor. Bunlar üzerine hiçbir şey olmayacağı gibi sahte duyguların şizofren arzuların tatmini "insanları huzursuz etmenin bedeli ağır olur" diye akıllarını başa alma zamanı gelmiştir/geçmiştir. Hatırlarsanız Allah Teâlâ Kurân-ı Kerim'de Kabil kendini "bir karga kadar da olmadım" diye hayıflanmasını beyan etmesinde, **teröre bulaşanın kuş kadar aklı yoktur***, demek mi istemiştir.*

Sonuçta bütün gördüğümüz kaos/terör karganın kardeşini öldürmesiyle mi başladı?

Düşündünüz mü karga kardeşini neden öldürdü?

Şu an için cevabını bilmiyorum. Bir bilen vardır tabii ki.

Ayrıca bütün sorunların sebebi "karga" nın peşinden gitmediğimizden mi yoksa gittiğimizden mi oluyor?

İhramcızâde İsmail Hakkı

Yolumuz AYAŞLI MUALLİM ŞAKİR kaddesellâhü sırrahu'l azîz EFENDİ ye UĞRADI

Yıllarca kitaplar arasında ol, sonra çuvalla.

Buna kim ne der?

Bir şey demez.

Topladık, okuduk, yazdık, paylaştık...

Sonrası mı

çuvalladık.

Çuvallattılar...

Çuvalları göndermeden çocuklara fotoğraflayın, belki çuvalların bir nüktesi olur, demiştim.

Meğer o kadar kitabın içinde yine görünebilen AYAŞLI MUALLİM ŞAKİR kaddesellâhü sırrahu'l azîz EFENDİ ile alakalı olan kitaptı.

Ancak o görünebiliyordu.....

O kadar kitap içinde bir o mu cana haber veriyordu.

Herşey Hakk'tan....

Aylar geçti.

Unutulmuştu...

fakat hikayesini yazmak bu güne kaldı.

Son söz.

Toplatan ve çuvallatan aynı olunca söz kimindir...?

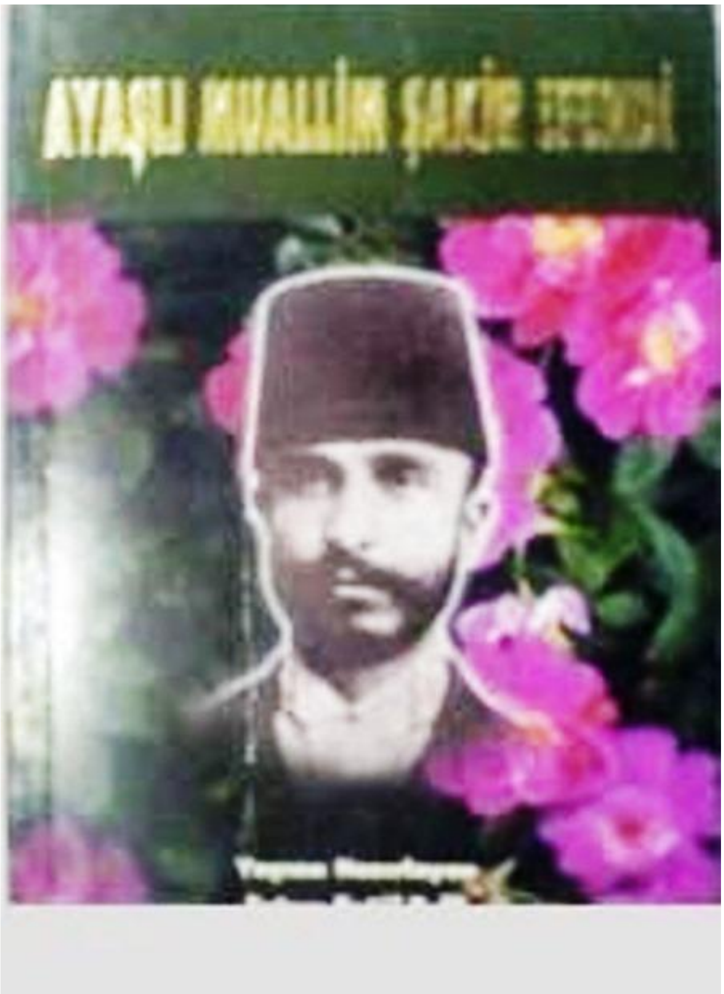
**

404 Yazılar

KİTAPTAN

Ayaşlı Muallim Şakir Kaddesellâhü Sırrahu'l Azîz Efendinin Kayınbiraderinde, Ankara'da bir hayli şiiri var idi. Bir kısmı kaybolmuş veya kendisi tarafından zayi edilmiştir.

Yazdığı şiirlerini toprağa gömdüğünde, niye böyle yaptığını soranlara da:

"Allâh da öyle yapmıyor mu? Biz insanları, kemâl çağına gelince, birden bire alıp, toprak etmiyor mu?" *cevabını verirdi.*

Geçirdiği vecd hâline:

"Bunlar benim intibâhım! (uyanışım)" *derdi. Rûhen çok sıkıldığı zamanlarda da*

"Açılmam için, bana ney üfleyin." *Dileğinde bulunurdu.*

Geniş bilgi: *http://ismailhakkialtuntas.com/2012/01/31/ayasli-muallim-sakir-efendi-kaddesellahu-sirrahul-aziz/*

SIRLARIN SIRRI «TAO» ÇİN TASAVVUFU

Bedia Hanım – Efendi

(Tao) baş döndürür uçurumlardandır. Efsânesiz İslâm Ledun'nu gibi; «mensuh» dinlerin «gayr'ı mensuh» esrârı gibi.

Benî Âdem devri dinleri îbtidâ ve intiha, illiyyet ve gâiyyet kayıtlarından münezzeh bu «uçurum»dan, Gayb'ı Hüviyyetten, gelirler. Dinlerden ancak bir lokma, bir damla nasibi olanlara göre sofra değildir. Bu ezelî ebedî kibriyânın «mecburları» eksik olmazlar, nâdir ender olsalar da.

Tercemeden «hakkaa ki» üstâdça himmetle, hâkimâne terceme buyurulan bu eser, ehline erbâbına, Âdem'le (aleyhisselâm) başladı sanılan, deverân müddetince cân ekmeği olur, muhakkak. Zihin, akıl nakil telâkkileriyle doymayan zekâ ve âli himmet mâ'nâ ehline, baha biçilmez bu kitâb, feyiz ve lezzetlerle doludur. Uzun ömürlü olsun.

Hakikatler hakikatini yeni nesillerin liyâkatlilerine arz edecek daha başka eserlerinizin elinizde, azminizde hâzır hayâllerini siz de görüp hissediyorsunuz. «Kuvveden fiile» çıkacaklardır. İlâhi Kudret, kudret vere Resül'ü Ekrem salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimizin «Ben nebî idim, daha Âdem su ile toprak arasında iken» hadisi hürmetine.

★ ★

Siz gibiler eksik olmazlar; yine siz gibilerin himmeti, sayesinde.

Hasan Lufi ŞUŞUD

10.06.1965- İstanbul

ÖNSÖZ

Laotseo Taoteking kitabında Cenabı Hakkı, Zatını, Sıfatını ve aslolan hakikatini kudretle dile getirmiş, bilgi ve duygularını müştak kalplere akıtmağa çalışmıştır.

(İslâm dininden 1200 sene evvel yazılan bu eserde, Kur'an lisanı olan «ALLAH» İsmi Celâlini «TAO» kelimesi ile ifade etmiştir)

Biz sahibinin affına sığınarak bazı yerlerde Allah İsmi Azamını zikrettik, bazı taraflarda da kitap sahibinin Tao tabirine sadık kaldık.

Hint'de, Çin'de, dağda, şehirde, çölde bulan aynı şeyi buluyor şüphesiz. Dinler daima biri birinin tesiri! altında kalmış, tasavvuf ise tertemiz, pırıl pırıl bütün şüphelerden münezzeh olarak tek ve başlı başına esası teşkil etmiştir.

Zamanı kat'î olarak bilinmemekle beraber, târihin derinliklerine inilirse hemen hemen beşer hayatının ilk başlangıcından beri mevcut olduğu anlaşılıyor. Bazan nâehiller elinde Felsefe şekline bürünüp safiyetini kaybederek cüz'î aklini esaretine girmişse de, Hakkın bir inayeti olarak tekrar bir noktadan parlamış, bütün tereddütleri izale edecek şekilde arzı endam etmiştir. Şu varkî tâlibi ve sâiiki daima az oluyor, kıymeti nedretinde olduğundan her ağıza tad vermiyor.

(Hint tasavvufu, Çin tasavvufu, Yunan felsefesi, İslâm tasavvufu diye ayırmak ilmin aczinden geliyor, hakikatte tek olan şey kelime oyunlarının kurbanı oluyor.)
Dinler tasavvuftan birer damlacıktırlar.

BEDİA DİKEL

Not: Bu metinleri mütalâa ve tetkik etmeği tavsiye kâfi gelmez, azdır; her sahada bilgi sahibi olabilmek için tetkik, güzel, emin yoldur yalnız her şeyi menbaından, menşeinden almak lâzımdır.

Metinleri tekrar tekrar gözden geçiriniz, hafızanıza yerleştirip her fırsatta bahs ve zikrediniz ve bilhassa manâ ve mefhumların bütün genişliği ile künhüne varabilmek için derin derin tefekkür ediniz; adeta temessül eder bu bambaşka eserin esaslarını kavrayarak son hükmü kendiniz veriniz.

KİTAPTAN ALINTI

Tasavvuf

«Bu ilim ekseriya Konfüçyüsün itidal prensibine yaklaşır. Lâkin hürriyet aşkı, ve müessir olmamaya sadakat galebe çalar. Yeni doğmuş bir çocuk safiyetiyle İlâhî ahenk içinde kalmakla beraber, mutasavvıf kendini bir disipline tâbî kılar. Kötülüğe iyilikle mukabele eder, hadiseleri vukuundan evvel derk ve istidlâl eder. Muhafız ve hamîdir, arşa kadar yükselerek ölmezler safına katılır.

Bir kabı taşıracak kadar doldurmamak lâzımdır, sivri bir uç her zaman aynı halde duramaz.

Altın ve elmas ile dolu bir oda hırsızdan masun kalamaz.

Mütekebbir zengin kendi idbarını kendi hazırlar...

Kusursuz bir işin getirdiği zaferden sonra çekilmek İlâhi yol icabıdır.

Lao. 9.

Ayaklarının ucuna basan muvazeneyi kaybeder.

Geniş adım atan ilerleyemez.

Gösteriş yapan tefevvuk edemez.

Vakur görünmek isteyen tesir yapamaz.

Kendini metheden değerinden kaybeder.

Kendi kendini tahrik ve teşvik eden büyümez.

İfrat şekilde yiyip içen, zait işler yapanlar Tao'nun nurundan uzaklaşırlar.

Lao. 24.

Kabz (darlık) bastı (genişlik) takibeder; zaafı kuvvet saadeti felâket lütfu musibet takib eder. ince zekâ sahibi için zaaf, kudret, yumuşaklık, sertlik müsavidir.) Balık denizin dibinden satha çıkmamalıdır. Bir Hükümet devlet sırlarını ortaya dökmemelidir.

Lao. 36.

Beden mi yoksa unvan mı daha çok sevilir?

Sıhhat veya zenginlikten hangisi tercih edilir?

Kârdan mı zarardan mı acı duyulur?

Aşırı seven çabuk yıpranır, çok para biriktiren çok kaybeder.

Taliinden memnun olmasını bilen keder duymaz. Sabit kadem olan tehlikelerden masun kalır, uzun zaman devamlı kalmağa muvaffak olur...

Lao. 44.

Felâket saadeti yıkar, bedbahtlığı da saadet yok eder. Evc i balâya [en yuksek nokta] kim çıkabilir?

*Mübalâğalı bir iyilik gösteriş olur... **Mübalağalı bir doğruluk zulme götürür,** insanlardaki idrak noksanı çoktan beri devam ediyor.*

Kâmil insan ölçülüdür amma kat'î değil, müstakimdir lâkin mutlak değil. Doğrudur fakat kimseyi de kırmaz, fikirleri tenvir eder, göz kamaştırmaz.

Lao. 58.

İlâhî yol gergin bir yaya benzer, yüksektekini indirir, aşağıdakini yükseltir, (tahtaravalli gibi). *Çoğu azaltır, azı çoğaltır, fazlayı eksiltir, eksiği tamamlar.*

Beşerî yol ise farklıdır, kendine yetecek kadar dahi olmayandan alır, pek çok olana verir.

Fazla olandan alıp herkese dağıtmak yalnız Tao'ya mahsus bir harekettir.

Kâmil insan hiçbir hareketi kendine mal etmez. Kemâl iddia etmeden, kazanç düşünmeden hareket eder.

Lao. 77.

Büyük bir ihtilâfın halli esnasında bazı ufak tefek pürüzler ancak tatlılıkla düzeltilebilir. Kezalik, Kâmil insan ezeli ahd ile mücehhez olduğundan alacak talebinde bulunmaz. Faziletli insan ara bulur (İslahı beyn eder). Faziletsiz ise bütün hakkı ister. İlâhi yol insaflıdır, tarafsızdır, bu da iyi insanların menfaatinedir.

Lao. 79.

Yeryüzünde herkesin güzellik, çirkinlik, iyilik veya kötülük hakkında bir bilgisi vardır. *Bunların biri diğerinden cazibelidir. Bu bilgiler, varlık ve yokluk gibi biri diğerinden doğmuştur. Aynı işte zorluk ve kolaylık, aynı şeyde hem uzunluk hem kısalık, aynı ahenkde ses ve nağme, aynı sathı mailde alçak ve yüksek, aynı yolda başlangıç ve nihayet bulunur. Bu yüzden kâmil insan hiç bir işte müessir olmaz, söz etmez, mevcudatın tabii neşvünemalarını [Gelişme, yetişme] zem ve takbih etmez, onları talime kalkmadan, istismar etmeden yaşar, hiç bir semereyi kendine maletmediği için de hüsnü kabul görür.*

Lao. 2.

> *Müstaitleri **[Doğuştan yetenekli, kabiliyetli olan.]** övmeyiniz, rekabet olmayacaktır. Kıymetli ve nadir eşyaya sahip olmayınız hırsız kalmayacaktır. Arzu beslemeyiniz kalpler sükûn içinde olacaktır.*

Lao. 3.

Kendileri için yaşamadıklarından yer ve gök ebediyyen yaşarlar. *Kâmil insan da müsamahası ile tefavvuk eder, benliğini terk ile aslını bulur, menfaat aramadığı için nail olur.*

Lao. 7

Renklerin fazlalığı insanı körleştirir, sesin çokluğu sağır eder, muhtelif çeşni ağız tadını bozar, Yarış, avlanmak hiddete sevkeder, nadir eşya sevgisi tehlikeli işlere götürur. Bunun için hakim fikir ve zihne değil, batınına ehemmiyet verir.

Lao. 12.

Hikmet elde etmek isteyen eskiler, her şeyden geçer, esrarlı, mahfî rakik, tarif ve beyan olunamaz bir meçhuliyet ve mektumiyet [gizli, saklı] içinde yaşarlardı. *Donmuş bir su mecrası üzerinde yürüyen bir insan kadar ihtiyatlı, komşularından çekinen bir kimse gibi dikkatli, bir konak sahibi kadar vakarlı, eriyen bir buz kadar kayıtsız görünürlerdi. Sıdk ve hülûsları ile durgun sular gibi sakindirler. Safiyet ve nezaket içinde tertemiz kalan, habasetlere galip gelir sakin ve mes'ut yaşar. Rahat ve huzur içinde yaşamak isteyen hareket ve heyecandan uzaklaşır, bu usulü takip edenler servet ve zahmet aramazlar, türlü icatlar çıkarmadan tevazu içinde ömür geçirirler*

Lao. 15.

Âzami hiçliğe vasıl olan tam bir sükûna kavuşacaktır. Onbinlerce varlık yokluktan çıkar, onların dönüşlerini müşahede ediyorum; kum gibi çoğalıyor sonra tekrar aşıtlarına ve bu suretle de istirahate kavuşuyorlar. Bu istirahatten tekrar yeni bir hayata azimet ediyorlar, bu keyfiyet hiç kesilmeden devam ediyor, ibtida ve intehası olmayan bu imtidat zekâ ile derk edilir. Hiç bilmemek mecnunane bedbahtlıklara sebebiyet verir, anlayabilen ise müsamahakâr olur. Âdil bir hükümdar gibi ve Allah'ın istediği şekilde müsamahakâr olunca da korkusuz, uzun bir ömür sürer.

Lao. 16.

Noksan tamamlanacak, eğri düzelecek, çukur dolacak, az isteyen nail olacak, çok isteyen aldanacaktır. Bütün bunların İlâhi icap olduğunu bilen kâmil insanlara nümune-i imtisaldir. O kendini göstermeden tefavvuk eder, ağır satmadan dikkati celbeder, iltifatlara kıymet vermez, kendini zorlamadan ilerler, kimseye itiraz ve mümanaat etmediği için kimse de ona karşı koymaz. ***Eskiler «eksikler tamamlanacak» sözünü boş yere mi sarf etmişlerdir?*** *Hayır. Bu bir hakikattir. Her şey tedricen tekâmül edecektir.*

Lao. 22.

Az konuşmak, tabii olmak... Sert bir rüzgâr sabahtan akşama kadar devam etmez, şiddetli bir yağmur bütün gün sürmez. Arz ve sema bunları devam ettiremedikleri gibi, insan da bir işi sonuna kadar devam ettiremez. Bütün bunlar İlâhî icaplardır ve kendinden kendinedir. (Zat, Sıfat)

Ne ki Tao'dandır, Tao'dadır. *Muvaffakiyet muvaffakiyette (absolü = mutlakı).* ***Bozgun bozgundadır.*** *Onun arzusu ile hareket eden ona çok yakındır, muvaffakiyeti daha çok yıkımı daha az olur, tam olmayan bir itikad iman değildir.*

Lao. 23.

Üstün kemâl, noksan görünse de bu onun mükemmeliyetine nakıse vermez. Ademden (yokluktan) zuhur ne kadar çok olsa boşalmaz. O, tükenmeden verir... Hakikî adalet serfüru etmiş = (Baş eğmiş) gibi görünür, dirayetin çokluğu beceriksizlik sanılır,

Mahcubiyet büyük müessirdir...

Hareket soğuğa, dinlenme sıcağa galebe çalar... Safi sükûnet dinlendiricidir.

Lao. 45.

Tao, hüküm sürdüğü zaman muharebe atları tarlalarda çalışır, «O» terkedildiği vakit ise atları muharebeye kal'a dışlarına sürerler, ihtiraslara boyun eğmek kadar cinayet yoktur, en büyük hata kanaat etmeyip büyük zaferler peşinde koşmaktır,

Lao. 46.

Kâmil insanın muayyen bir isteği yoktur. O, başkalarının arzusuna uyar, iyiliği iyilikle karşıladığı gibi, kötülüğü de iyilikle karşılar: Bu hakiki iyiliktir...

O, samimi olanlarla da olmayanlarla da samimidir: Bu hakiki samimiyettir.

Kâmil insan, bu âlem içinde tam bir sükûnet halindedir, herkes için aynı hisleri taşır. *Onun karşısında insanlar gözler ve kulaklardır sanki, onlara çocuklar gibi muamele eder.*

Lao. 49.

Saf duygularımızla büyük yolu takip edelim, böyle hareket akıl ve tedbirdir. Büyük yol âsandır, lâkin alelade insanlar daima dar, patika yolu tercih ederler... Saraylar çok süslü olursa, tarlalar ekilmemiş, buğday ambarları boştur. Muhteşem giyinmek, keskin kılıç taşımak, çok fazla yiyip içmek, lüzumsuz servet idharı [Hakir görme, tahkir etme, aşağılatma, hor görme] : mürtekip ve zalim bir adamın ifratıdır, bu Tao'ya muhaliftir.

Lao. 53.

Lâyıkı veçhile bina edenin eseri yıkılmayacaktır. Namuskârane muhafaza eden mahrum olmayacak, nesli tükenmeyecektir.

Tao'nun harsı: Fertler arasında istikamet, ailede saadet, kasabada refah, yurtda feyzi bereket, memlekette azamettir. Kendini bilen, fertleri, aileyi memleketi ve sonra bütün alemi bilir ve Rabbını bilir, onu bilmek için de başka bir yol yoktur.

Lao. 51.

Safiyetini tam muhafaza edebilen, böceklerin sokamadiği, vahşi hayvanların parçalayamadığı, yırtıcı kuşların kaçıramadığı çok küçük bir çocuğa benzer. *Yeni doğmuş bir çocuğun kemikleri yumuşak, adalesi pek zayıftır, lâkin eşyayı kuvvetle tutar.*

Erkeklik ve dişiliğin ne olduğunu bilmediği halde aslının icabını kendinde taşır, bütün gün bağırır, güler, sesi kısılmaz, henüz aslı ile irtibatını tam kaybetmemiştir. Bu ittihadı devam ettirebilmek, imtidad etmektir, bu devamı hissedebilmek ise kendi kendini bilmektir. Hayatı suiistimal etmek şeametlidir.

Maddî, manevî her hareket bir cehddir.

Kuvvet ve kudretin arkasından âciz ihtiyarlık gelir. Tao'ya muhalefet eden, ondan uzak kalan erken fevt olur.

Lao, 55.

Müessir olmadan fiiliyatta bulunmak, emeksiz çalışmak, tatmadan zevk almak, küçüğü büyütmek, azı çoğaltmak, kötü söz ve hareketlere hüsnü ahlâk ile mukabele etmek icap eder.

Güç işleri kolay tarafından, büyük şeyleri kenarından tutmalı, işte kâmil insan büyük gayret sarfetmeden azim işler barır...

Düşünmeden söz veren vadini nadiren yerine getirebilir, kolay görünen pek çok şeyler güçleşebilirler, fakat her şeyin güç tarafını gören kâmil insan hiç bir zaman zorluk çekmez.

Lao. 58.

Halim olanı zapt ve idare etmek kolaydır, başlamamış birşeyi bertaraf etmek, zayıf olanı kırmak, dağıtmak mümkündür.

Birşeyin zuhurundan evvel harekete geçmek, hadise patlak vermeden nizamı temin etmek lâzımdır. Bir insanın kucaklayamadığı ağaç, küçük bir filizden doğmuştur.

Dokuz katlı bir kule bir yığın topraktan bina edilmiştir.

Bin merhalelik bir yol bir tek adımla başlar.

Çok uğraşan yaptığı şeyi yıkar.

Çok sıkan gevşetmeğe mecbur olur.

Kâmil kimse tabiati zorlamadığı için bir şeyi yıkmaz, sıkmadığı için gevşetmez.

Alelâde kimse ise muvaffak olacağı anda muvaffakiyetsizliğe uğrar, başladığı gibi devam edip zorlamasa idi netice böyle olmazdı.

Kâmil insan hiç bir arzuda bulunmaz, kıymetli, nadir şeyler aramaz, tahsili ilmi fen etmeden, başkalarının işledikleri hataları görerek bilgi sahibi olur, kendiliğinden hiç bir fiilde bulunmağa cesaret edemeyerek mevcudatın tabii neşvünemalarına yardım etmiş olur.

Lao. 64.

Kemâl sahibi askerî işlerle de uğraşmayıp, edebiyat ve tasavvuf ile meşgul olur. Eğer harp yapmak icap etse bunu isteksiz kabul eder, galip gelirse zaferi suiistimal etmez, insanlarla münasebetinde tevazu ile hareket eder. Mücadele etmemek hünerini gösterir, İlâhî icaplara uyarak onlara nüfuz eder, bu eski büyüklerin şiarındadır.

Lao. 68.

Bipervalar [Çekinmez, sakınmaz, korkusuz, gözü pek.] kendi yokluklarına varırlar... Oturduğunuz: yeri dar görmeyiniz, hayat şartlarınızdan usanmayınız.

Kendinden nefret ettirmek istemeyenler, kendilerini; beğenmemelidirler. Kâmil insan kendini bilir, görünmez.

Lao. 72.

Doğru söz tatlı değil, tatlı sözler de doğru değildir. İyi kimseler parlak ibareler yapmazlar. Süslü sözler doğru insanların kârı değildir... Her derk eden çok okumuz değildir. ***Çok okuyan fehmedebilen değildir.***

> *Kâmil insan bir şey biriktirmez, çok verir, çok da kazanır, başkaları için ne kadar çok çalışırsa o kadar çok malik olur.*

İlâhî yoldan fenalık değil iyilik gelir. Kâmilin yolu ise hiç kimseye muhalefet etmeden hareket etmektir.

Lao. 8

Güneş ve ay meydanda iken muma İhtiyaç yoktur, yağmur yağarken kuyudan su çekerek yorulmamalıdır.

Bir ağaç dalı kâfi iken küçük kuşlar ormanın derinliklerine yuva kurarlar.

Irmaktan su içen köstebek kendine kâfi gelecek kadar içebilir.

Tch. 1. D.

Bilâmenfaat (karşılıksız) başkalarına iyilik yapan şöhret kazanır, iştehar (şöhret) etmek bir zenginlik değilse de gene sahibine düşmanlar kazandırır. Bu sebepten kâmil kimse, başkalarına iyiliği gizli olarak yapar.

Lie. 8.V.

Kâmil insan istiğrakda sükûn halindedir, konuşmaz, kendinde iken tefekkür eder, lâkin hüküm vermez.

Muaraza ve münazaadan aydınlık fışkırmaz, üstün zekâ sahibi anlayamadığı zaman durmağı, sözün hükümsüz kaldığını hissettiği zaman susmağı bilir.

Hakikî kemâl sahibi zahirî ilmi tabiat hilafı addeder arılaşmaları budalalık, kerem ve ihsanı bir zahmet, sanatı bir alış veriş telâkki eder ve lâkayt kalır, plânlar kurmaz, ilimden hazzetmez, sözleşme yapmaz. Aldanmaktan nefret eder, ihsandan hoşlanmaz, servet aramaz, ticareti sevmez,** «O» gıdasını Allahtan alır, insandan gelenden ikrah duyar, **vücudu insandır, hisleri beşerî değildir. Nev'i beşerden olduğu için insanlarla yaşar, beşeri hisler taşımadığı için iyilik de kötülük de ona tesir etmez. Beşeri kayıtlara tabi değildir, gittikçe İlâhî azametle daha ziyade kurbiyet peyda eyler.

Tch. 5.E.

İnsan başkalarına bağlı olduğu nisbette gaflettedir.

***Allah'ı bir baba addederek sevmek yerine, onun ulviyetini görmek icap eder.** Bir prens için hayatını feda yerine O'na sadakatle bağlanmalıdır.*

Üstün kimse sinesini ayna gibi kullanır, ne celbeder ne rededer, aksettirir, hapsetmez, kimseyi de kırmaz.

Tch. 7.F.

Kâmil bir insan, bir bıldırcın gibi, lokmacığını rahatça yer, hayatında hiçbir karışıklık olmadan kuşlar gibi sade yaşar. Sulh zamanında herkesle beraber saadeti paylaşır, teşevvüş içinde olanları mekârimi ahlâkı ile terbiye eder, hadiseler onu alâkadar etmez.

Bin sene sonra da âlemi doyurur, layemut (ölmez) olarak ulûhiyet mertebesine çıkar, Zatı ezelî ve ebedîdir, kimse bu hakkı ondan alamaz.

Tch. 12.F.

*Üstün insana hayatta hiç bir şey büyük görünmez ve hiç bir şey onu ihata edemez. Kendinden siyanet [Koruma] isteyenin hakikatini görür, şahıslar onu alâkadar etmez, her şeyi cevheri aslîsi ile görür, yerin ve göğün işine karışmaz. Zihnini yormadan mevcudatı kendi hallerine bırakır, hakikatin künhüne varmıştır ve onun derinliğinde erimiştir. Lütfü ihsan kabul etmez, zâhîrî din merasimi ve müziğini istihfaf eder. **Onun ruhu lâyetgayyerdir** (değişmez)...*

Tch. 13.C.

Deniz canavarlarından kaçmak : Bu balıkçının cesaretidir.
Yırtıcı hayvanlardan korkmamak: Avcının yiğitliğidir.

Ucu göğsüne dayanmış kılıçtan kaçmayıp ölüme ve hayata aynı göz ile bakmak: Muharibin şecaatidir. Kaza ve kaderin getirdiği felâketlerin esbaba mebni olduğunu bilerek onlardan korkup kaçmamak : Bu kâmilin cesaretidir,

Tch. 17.C.

Bilinmeyen, izah edilemeyen şeyler vardır, İdrâk edilmesi müşkül olan şeyler karşısında durmağı bilmek en büyük marifettir. Bu hudutda durmağı bilmeyenleri İlâhî Kudret ezip mahvedecektir.

Hakka uyarak bir iş yapılacağı zaman kaçınılması mümkün olmayanı yapmalıdır.
Talepsiz olmak: Bu hakimlerin yoludur.
Rütbesi olmayan, servet yapmamış, tanınmamış, öldüğü zaman cenazesinde nutuk irad edilmeyen adam : Büyük insandır.
Fazla havlayan köpek cins değildir.
Bir insan hitabet kudreti var diye kâmil olamaz, büyük insanda bundan başka şeyler de olmalıdır.

Tch. 24.L

Balık tutulduğu zaman ağ unutulur.

Tavşan tutulunca tuzak unutulur.

Düşünceler kelimeler ile izah edilir, mânâ anlaşılınca kelâm unutulur.

Talâkatı beyanı olmayanla müsahabet etmek isterim.

Kâmil insan rahat olanı kendi halinde bırakır, karışık işler onu rahatsız eder.

Alelade insan ise zihnini karıştırandan rahatsız olmaz, rahat olanı muzdarip eder.

Tch. 32. C.

Nasihatlerimi dinleyen takdire, dinlemeyen zemme şayandır.
Nasihatlerimi kabul eden kârda, reddeden ziyandır.

Tch. 27. A.

sh: 85-96

Kaynak: Sırların Sırrı «Tao» Çin Tasavvufu, Fransızcadan Çeviren: BEDİA DİKEL, NİSAN 1972, İstanbul

HOŞ SADÂ İBNÜLEMİN MAHMUD KEMAL İNAL- Son Asır Türk Musikişinasları

İmamı Gazali rahmetullahi aleyh da der ki: Baharın ve ezharının, udun ve evtarinin tahrik etmediği kimsenin mizacı o kadar fasiddir [«Baharın, çiçeklerin ve musikinin müteessir etmediği şahsın mizacı fasittir.»] ki ilâcı yokdur.

Teganni, söz anlamayan sabiye ve belâdeti tab'ı malûm olan deveye bile müessirdir ki ağlayan çocuk, susar, uyur. Deve sırtındaki ağır yükü istihfaf, uzak mesafeleri istıksar eder ve hiss etdiği neşatdan âdeta mest olur.

Abdülganiyyı Nablusı, Tariki mevleviyeye dair risalesinde der ki:

«Zi ruhda hımardan gayri musikiden müteessir olmayan yokdur [1] demişlerdir.

Şeyh Sa'di der ki: «Bir kerihüssavt, yüksek sesle kur'an okurdu. Yanından geçen bir ehli dil ile aralarında şöyle bir muhavere geçmişdir:

— Senin aylığın ne kadar?

—Hiç.

— O halde niçün kendine zahmet veriyorsun ?

— Allah içün okuyorum.

— Allah içün okuma!..

****

«Fariğ olmam meşrebi rindaneden

Yüz çevirmem nafile peymaneden

Bezmedikçe haleti mestaneden

Çıkmam Allah etmesin meyhaneden»

--

«Mail olmam meşrebi rindaneye

Sürmem el asla yedi peymaneye

Rağbet etmem haleti mestaneye

Girmem ! Allah etmesün meyhaneye»

--

https://youtu.be/RG-trTSmuMI

Ne dökmek istesem yaş var ne çeşmanımda fer kaldı

Bu sevdadan bana bitmez tükenmez gam, keder kaldı

Ne canandan vefa gördüm ne aşkından eser kaldı

Bu sevdadan bana bitmez, tükenmez gam, keder kaldı

****

https://youtu.be/enFZAeP1Lto

Ne çok çektim hasretini bilsen ah ben

Nerde kaldın gelmez oldun sevdiğim sen

Yanıyor senin aşkınla her an bu ten

Nerde kaldın gelmez oldun sevgilim sen

****

[1] Bu mes'eleden bahs etdiğim sırada musiki üstadlarından Hafız Ahmed Mükerrem Bey dedi ki: «Himar da müteessir oluyor. Bir gün musiki arkadaşlarımızla Yakacıkdaki koruya gitmişdik. Fasla başlayınca — civarımızda otlamakda olan — bir merkeb, kulaklarını kaldırdı, bir az dinledikden sonra otlamakdan vaz geçdi, yanımıza geldi. Faslın bittiğini müteakiben otlamağa gitti. Bu hal hepimizin nazarı dikkatini celb etdi.»

TAŞKESEN'İN ÇİLELİ ŞEYHİ ŞEYH İBRAHİM *Kaddesa'llâhu sırrahû* EFENDİ (1855 - 1926)

http://2.bp.blogspot.com/_WXUq8PC2A80/SKwbygUl0BI/AAAAAAAAAZU/3HHbgK1xfWM/s1600/ibr1.jpg

Taşkesenli Şeyh Ahmet Efendi'nin amcası Muhyeddin Efendi'nin oğlu ve halifesi olan Şeyh İbrahim Efendi, 1855 yılında Bingöl'ün Karlıova İlçesi Hacılar Köyü'nde dünyaya geldi. O da 1258'de Bağdat'tan Şam'a ve daha sonraki yıllarda da irşad vazifesi için değişik yerlerde ikamet eden ve son olarak Karlıova ilçesine yerleşen bir ailenin mensubudur. Daha küçük yaşlarda iken ilme karşı büyük bir ilgi gösteren Şeyh İbrahim Efendi, gençliğinde çeşitli medreselerde tahsil gördü. Esas tahsilini amcası oğlu Taşkesenli Şeyh Ahmet Efendi'nin yanında alan Şeyh İbrahim Efendi, aynı zamanda bu Zat'a teslim olmuştur. Şeyh Ahmet Efendi mürşidinin emriyle Erzurum'a yerleşince, Şeyh İbrahim Efendi de beraberinde Erzurum'a gelmiş ve hocasının görevlendirmesi sonucunda da Erzurum Taşkesen Köyü'ne yerleşmiştir.

SAVAŞ İÇİNDE GEÇEN İRŞAD YILLARI

Şeyh İbrahim Efendi irşad vazifesini yürütürken 1914 yılında başlayan Osmanlı – Rus Harbine Kafkas Cephesinde talebeleri başında iştirak etmiştir. Sarıkamış yakınlarında savaşırken bir şarapnel parçası ile ayağından yaralanarak gazi olmuştur. Hem yaralanması, hem de aynı cephede talebeleri başında savaşan amcazadesi Taşkesenli Şeyh Ziyaettin Efendi'nin hastalanması nedeniyle beraberinde Erzurum'a dönmüştür. Bu harpte aldığı yaradan dolayı topal kalan İbrahim Efendi, bunun için bazen Topal Şeyh olarak anılmıştır. Bu arada Birinci Dünya Savaşını müteakip Erzurum ve havalisinin işgal edilmesi ile bir çok aile Anadolu içlerine göç ettiği halde Şeyh İbrahim Efendi aile efradı ile Erzurum'da kalarak, halkı hem irşada hem de cihada davet etmiştir. Ruslar Erzurum'dan çekilirken 17 yaşındaki oğlu Zülküf'ü esir olarak götürmüşler. 2 yıl esir kaldıktan sonra Erzurum'a dönen oğlu, gelir gelmez vefat etmiştir. Savaş, zulüm ve işgalin yaşandığı yerde hayatını sürdüren Şeyh İbrahim Efendi, bu ortamda dahi irşad ve talebe yetiştirmekten geri durmamıştır.

70 YAŞINDA ŞAPKA SÜRGÜNÜ

Şapka inkılabı Şeyh İbrahim Efendi için de bir eza ve cefanın başlangıcı olmuştur. Şapka giymediği gerekçesiyle sürülen din adamları kervanına Şeyh İbrahim Efendi de katılmıştır. Şapka giymediği için 1925 yılında tutuklanan ve önce Hınıs Mahkemesi'ne çıkarılan Şeyh İbrahim Efendi daha sonra Harput (Elazığ) Mahkemesi'ne sevk edilmiştir. Kafkas Cephesi'nde aldığı yaradan dolayı ayağı topal olan Zat, buna rağmen Şubat ayının çetin kış şartlarında Bingöl dağlarından yaya olarak Elazığ'a getirilmiş, daha sonra ise Elazığ İstiklal Mahkemesi'nce İzmir'de mecburi ikamete tabi tutulur. Kendisi Elazığ'a gönderilen Şeyh İbrahim Efendi'nin evi, eşyası, kütüphanesi, kom ve ahırı hayvanları ile birlikte hükümet güçleri tarafından ateşe verilerek yakılmıştır. Oldukça varlıklı bir aile olan Şeyh İbrahim Efendi'nin hanımı, 4 kızı ve 15 yaşındaki oğlu ile birlikte parasız ortada kalmıştır. Kendi köylerinde ikamet etmesine izin verilmeyen aile, Erzurum ve Pasinler'deki akrabalarının yanına sığınmak zorunda kalmışlardır.

MÜCADELE DOLU BİR HAYAT

İzmir'de mecburi ikamete tabi tutulan Şeyh İbrahim Efendi, İzmir halkı tarafından çok kısa sürede sevilmiş ve etrafında toplanan cemaat her geçen gün biraz daha artmıştır. Halkın İbrahim Efendi'ye gösterdiği teveccühten endişe duyan yetkililer, bu seferde İbrahim Efendi'yi Manisa'nın Demirci kazasına sürgün etmişlerdir. Ama bu sürgün de Şeyh İbrahim Efendi'ye olan bağlılığı ve sevgiyi kesememiş, Demirci'de de kendisine sevgi duyan ve bağlanan geniş halk kitlesine sahip olmuştur. Demirci'de ömrü fazla sürmeyen Şeyh İbrahim Efendi, 3 Kasım 1926 yılında 71 yaşında iken Hakk'ın rahmetine kavuşmuş ve Demirci'de defnedilmiştir. Şeyh İbrahim Efendi 71 yıllık hayatı boyunca İslam'ı hayatında titiz bir şekilde yaşamaya gayret göstermiştir. Dinini anlatma ve öğretme adına bütün zorluklara göğüs germiş ve vefatından sonra arkada dinin ulvi mesajlarını yayacak çok sayıda insan bırakmıştır. Sahasında uzman din adamı ve mezun hoca yetiştiren Taşkesenli Şeyh İbrahim Efendi, yaşadığı hayatı boyunca

hep inancının mücadelesini vermiştir. Şeyh Muhammed Sırrı Efendi, Şeyh Şahabeddin Efendi, Horasan Çamurlulu Şeyh Hacı Hasan Efendi, Göynüklü Molla Ahmet Efendi ve Malazgirtli Molla Muhammed Emin Efendi gibi büyük insanları da yetiştiren Şeyh İbrahim Efendi'ye yaşadığı dönemde kendisine bölge halkı hep saygı ve hürmet göstermiştir. Tasavvuf sahasında derinliği ile bilinen Şeyh İbrahim Efendi'nin çok sayıda kerametleri olduğu halk tarafından anlatılır.

27 YILDA ÇÜRÜMEYEN CESET

Bu arada vefatından sonra Şeyh İbrahim Efendi Hz. ile ilgili anlatılan hadiseleri nakletmekte fayda görüyoruz. 1926 yılında Manisa Demirci'de vefat eden ve aynı yerde defnedilen Şeyh İbrahim Efendi'nin kabristanı Demirci'deki dostları tarafından türbe haline getirilmiş ve yıllar boyu daima ziyaret edilmiştir. 1954 yılında türbenin bulunduğu yerden yol geçeceği gerekçesiyle türbenin başka tarafa nakli gerekmektedir. Bu olay yıllar önce Şeyh İbrahim Efendi'nin sürgünde bulunan arkadaşlarına dediği "Endişe etmeyin, siz yakında evinize dönüp ailenize kavuşacaksınız. Ben de geleceğim, ama ne zaman ve nasıl geleceğimi söyleyemem" sözünü doğrulamıştır. Demircili dostları türbenin başka bir yere nakli için oğlu Şeyh Abdulkuddüs Efendi'den müsaade isterler. Ancak babasının cesedini Erzurum'a nakletmek istediğini söyleyen oğlu, hemen Demirci'ye hareket eder. Oğlu ve kalabalık bir cemaat topluluğu kabristanı açarlar ve hayretler içinde görürler ki DAHA BİR SAAT ÖNCE DEFNEDİLEN BİR CESET GİBİ en küçük bir çürüme dahi yok. 27 yıl toprak altında yatan Şeyh İbrahim Efendi'nin kefeninde dahi en ufak bir leke, çürüme ve bozulma yok. Hatta yıkanırken taranan sakalları dahi bozulmamıştır. Ceset bir tabuta konularak Erzurum'a getirilir. Olay gerek Demirci'de ve gerekse Erzurum'da çok büyük bir yankı uyandırır. Ancak cenazenin teşhirinin büyük bir izdihama sebep olacağı düşüncesi ile yalnızca vali, şehrin ileri gelenleri ve aile efradı tarafından ziyaret edilir. Kendi halifesi ve mürşidinin oğlu Taşkesenli Şeyh Muhammed Sırrı Efendi'nin nezaretinde büyük bir cemaatle Erzurum Taşkesen Köyü'nde defnedilir.

Gönderen CTzaman: 06:26

http://taskesenli.blogspot.com.tr/2008_08_01_archive.html

http://rahiask.com/mobil/tetebbuat4.php?UrunID=315

ÖNEMLİ NOT: YUKARIDA BULUNAN RESİM SEHVEN BAZI YERLERDE HACI AHMED AMÎŞ KUDDİSE SIRRUHU'L-ÂLÎ EFENDİYE NİSBET EDİLEN OLARAK SEHVEN YAZILDI. BU BİR HATAMIZDIR. BU ÖNEMLİ HATIRLATMAYI YAPAR, BÜYÜKLERİMİZDEN AFV U NİYAZ EDERİZ.
İhramcızâde İsmail Hakkı

RÛZBİHÂN BAKLÎ-البقلي-(ö. 606/1209)

Ebû Muhammed Sadrüddîn Rûzbihân b. Ebî Nasr el-Baklî (ö. 606/1209)
İranlı meşhur sûfî, âlim ve şair.

Fesâ'da doğdu. Kaynakların doğum tarihi hakkında verdiği bilgiler farklıdır. Ancak Meşrebü'l-ervâh'ın sonunda eserini 16 Zilkade 579 (1 Mart 1184) tarihinde tamamladığı zaman elli iki yaşında bulunduğunu kaydettiğine göre 526-527'de (1132-1133) doğmuş olmalıdır. Nitekim başka kaynaklarda da bu tarihi teyit eder mahiyette bilgiler vardır. Asıl adı Rûzbihân, en meşhur lakabı ise Sadreddin'dir. Babasının sebzeci olmasından, kendisinin de gençliğinde bu işle uğraşmasından dolayı el-Baklî nisbesiyle tanınmıştır. Ayrıca şathiye'leriyle ünlü olduğundan Şeyh-i Şattâh diye de anılır.

Baklî'nin dinî kurallara bağlılığı olmayan bir çevrede doğup büyümesine rağmen daha öğrencilik çağında canlı bir din şuuruna sahip olduğu, okul arkadaşlarına, "Allah'ı tanıyor musunuz?" gibi ilginç sorular sorduğu, "Allah mekân ve cihetten münezzehtir" şeklindeki bir cevabın kendisini çok etkilediği, hatta bu yüzden vecd ile kendisinden geçtiği söylenir (bk. Hoca, s. 22). Rivayete göre Baklî on beş yaşlarına kadar birkaç defa ilâhî cezbeye kapılmış, bu mânevî haller onda derin bir sevgi duygusu geliştirmiş, her şeyin kendisine en güzel bir biçimde görünmesine yol açmıştır. Çocukluk yaşlarından itibaren zikre karşı büyük ilgi duyan Baklî'nin on beş yaşında iken Hızır'ı gördüğü ve bu olayın kendisini tasavvufa yönelttiği de onun hakkında nakledilen menkıbeler arasında yer alır. İlk tahsilini muhtemelen doğum yeri olan Fesâ'da yaptı. Erginlik çağına varınca giderek güçlenen dinî duygularının etkisiyle kendisini ibadete verdi; bu arada Kur'an'ı ezberledi ve tahsil ile meşgul oldu. On yedi on sekiz yaşlarında iken babasının dükkânında çalıştığı bir sırada malları dışarı fırlatıp üstünü başını yırtarak dükkândan uzaklaştı ve sahraya kaçıp gitti; bir müddet tasavvufî heyecanlarla başı boş dolaştı. Daha sonra sükûn bulup tasavvufa yöneldi ve sûfîlerin yolundan gitmeye karar verdi. Yirmi beş yaşında iken kendisini Şiraz'da bir hankahta buldu ve burada ikamet etmeye başladı. Bu sırada, Fesâ'da bulunduğu yıllarda intisap ettiği Şeyh Cemâleddin b. Halîl el-Fesâî ile karşılaştı. Bir süre Şah Ebû Muhammed el-Cevzak'ın ribâtında kaldı. 1175'te Şiraz'dan Fesâ'ya döndü. Burada yazdığı Mantıku'l-esrâr bi-beyâni'l-envâr adlı tasavvufî eserinde Fars bölgesi emîri Tekle b. Zengî'nin cülûsu için dua etti. Tekle'nin çağrısına uyarak tekrar Şiraz'a gitti. Onun ve yerine geçen Sa'd b. Zengî'nin takdirini kazanarak himayelerine girdi. Baklî tasavvufa sülûkünün başlangıcında Irak, Kirman, Hicaz ve Şam'a seyahat etti. Onun Irak'a gittiği, Sâmerrâ yakınlarındaki Kantaratü'r-Reşâş'ta yaşayan Şeyh Câgîr'in müridi olmasından anlaşılmaktadır. Kaynaklarda iki defa hacca gittiği, bir müddet Mekke civarında ikamet ettiği de bildirilmektedir. Hayatının sonuna doğru ayağına felç geldi. Şiraz'da vefat etti. Cenaze namazını Şiraz kadılkudâtı Seyyid Şerefeddin Muhammed b. İshâk el-Hüseynî kıldırdı. Ribâtülkadîm'in yanına defnedildi. Kabrinin XV. yüzyıla kadar bir ziyaretgâh olmasına rağmen daha sonra hankah ve imaretlerinin tahrip edilmesi, onun kurduğu Rûzbihâniyye tarikatının halefleri tarafından devam ettirilmediğini göstermektedir.

Torunu ve Tuhfetü'l-'irfân yazarı Şerefeddin İbrâhim, Deylemliler kabilesine mensup olan Baklî ailesinin Büveyhîler zamanında (932-1056) Fars bölgesine yerleşmiş olduğunu kaydeder. Kendi ifadesine göre Baklî birden fazla evlilik yapmış olup zevcelerinden biri, zamanın büyük ârif ve âlimlerinden Şeyh Ali Sirâc'ın kız kardeşi idi. Bu eşinden iki oğlu ve üç kızı olmuştur. Oğullarından Şeyh Şehâbeddin Muhammed dinî ilimleri tedris ile meşgul olmuş ve babasından altı ay önce ölmüştür. İkinci oğlu Şeyh Fahreddin Ahmed, devrindeki geçerli ilimlere vâkıf, faziletli ve çok iyi bir vâiz olarak tanınmıştı; çeşitli eserleri ve şiirleri olduğu

söylenen Şeyh Fahreddin'e babası büyük bir ihtimam göstermişti. 620 (1223) yılında vefat edince babasının yanına gömülmüştür.

Çağdaşlarının sevgi, saygı ve takdirlerini kazanan Baklî kaynaklarda "âriflerin sultanı", "âlimlerin burhanı", "âşıkların misali" ve "abdalların serveri" gibi unvanlarla anılagelmiştir. Meşhur sûfî Fahreddîn-i Irâkı bir şiirinde ondan övgüyle söz eder. Baklî'nin yaratılıştan tasavvufa yatkın olduğu Keşfü'l-esrâr adlı eserinden anlaşılmaktadır. O da birçok sûfî gibi Hızır'ın mürididir ve bütün sûfîlerde olduğu gibi onda da tasavvufta en yüksek mertebe olan insân-ı kâmil mertebesine ulaşma arzusu vardır.

Baklî'nin, tasavvufta eriştiği yüksek dereceye lâyık olduğu konusunda kendisine tam bir güveni vardı ve aynı zamanda devrinde "tek" olduğuna inanıyordu. Kendisi de güzel olan Baklî güzel yüze, güzel sese âşık ve güzel kıyafete hayrandı. Ona göre güzellik, kendisini anlayabilmesi ve kendisinden zevk alabilmesi için sevilmeye muhtaçtır ve sevilmelidir. O güzellikle aşkın ezelde sözleştiklerini ve güzelliğin aşk için yaratıldığını söyler. Hayalinde melekleri kıvırcık saçlı, yüzleri nurdan tüllerle örtülü, kulaklarında küpeler ve boyunlarında incilerle süslenmiş olarak tasavvur eder.

Tecellî' fikrine büyük önem veren Baklî tecellîyi hulûl'den farklı görür. Onun engin ve derin tefekkürü esas itibariyle melekût âlemine (âlem-i gayb) inhisar eder. Bu bakımdan âdeta muhayyel bir âlemde yaşar. Bu âlemde yaşadığına öylesine inanmıştır ki söylediklerinin ve yazdıklarının hayalî olduğunun farkında bile değildir. Bir defasında ilâhî sıfatların güzelliğini düşünerek geçirdiği hayalî bir gecenin fecrinde dünya ona tamamen ilâhî bir hakikatle dolu olarak görünür. Bunun üzerine kendinden geçer; Allah kendisine tecelli eder ve bu suretle Allah ile buluşur. Baklî bu buluşma sırasında yaşadığı halleri şathiyyât tarzında ifadelerle ayrıntılı olarak anlatır. Bu vecd halinden sonra kendine gelir. Ancak akşam olunca Allah yine tarif edilemeyecek bir güzellikte ve vahdet denizinde ona kendisini gösterir. Keşfü'l-esrâr adlı eserinde naklettiği hayaller, Meşrebü'l-ervâh'ta sûfînin aşması gereken 1001 makamı açıklarken öne sürdüğü fikirler ve Kur'an âyetlerine te'vil yolu ile verdiği bâtınî mânalar, onun olağan üstü bir hayal gücüne sahip olduğunu göstermektedir. O remz' ile temsil' arasındaki bütün iltibası kaldırır. Nitekim kendisinden önceki birçok sûfînin vecd halinde söylediği şathiyyât türünden sözleri şerhederek bunları şeriatla bağdaştırmaya çalışmıştır.

Baklî'de kırmızı bir gül renginde vuku bulan ilâhî tecellî bütün manzarayı boyar, hatta göller bile kırmızı olur. Onun mânada gördüğü şey şarap ve kan kırmızısı renktir. Bu şarap gerçekte Allah âşıklarının O'na duydukları özlemin kanıdır. Baklî kendi kanının da âlem-i gayba saçıldığını görür. Güzel yüzlülerin aşkını tarikatının temeli kabul eden Baklî, sadece kronolojik olarak değil aynı zamanda güzelliği müşahede fikrinin gelişmesi bakımından da Ahmed el-Gazzâlî ile Fahreddîn-i Irâkī arasında yer alır. Ona göre sûfînin zâhiri de bâtını da Yûsuf gibi güzel olmalıdır. Hz. Yûsuf Rûzbihân'da cemalin timsalidir. Ya'kūb peygamberin, oğlu Yûsuf'a olan derin sevgisi insanî aşkın tecrübî bir delilidir. Çünkü Ya'kūb'un aşkı Hakk'a aşktan ibaretti ve Yûsuf'un cemali de Hakk'ın cemaline âşık olma vesilesi idi.

Aşk ve muhabbeti tasavvuf nazariyelerine esas yapanlardan biri olan Baklî, bu konudaki düşüncelerini Abherü'l-'âşıķīn adlı eserinde açıklamıştır. O aşkı Allah'ın kadîm ve ezelî bir sıfatı olarak telakki eder; Allah kendisini sevdiği için aşk, âşık ve mâşuk sûfînin nazarında birleşir ve tek kavram haline gelir. Allah'ın tabiatın güzel şekilleri içinde tecelli ettiğini, Allah'a yakın olan kimsenin her güzel şeyle yakınlık kurmuş olduğunu, gerçek sûfîlerin bu

güzelliklerin sırlarını tanıyıp idrak ettiklerini, ancak bunları bilmeyenlere açıklamayı doğru bulmadıklarını söyler. Baklî'ye göre semâ ve raks sâlikin Allah yolunda varacağı birer makamdır. Onun çok tesirli semâ meclisleri tertip etmiş olduğu belirtilmektedir. 560'ta (1165) Şiraz'da inşa ettirdiği ribâtında kendi adını alan Rûzbihâniyye tarikatının temellerini atan Baklî'nin tarikat şeceresi, Hafîfiyye tarikatının kurucusu Ebû Abdullah Muhammed b. Hafîf'e ulaşır.

Eserleri.

Hayatının büyük bir kısmını Şiraz'daki dergâhında ve camide vaazla ve eser yazmakla geçiren Baklî'nin tefsir, hadis, fıkıh ve özellikle tasavvuf sahasında değerli eserleri vardır. Ölümünden sonra eserlerinin dağıldığını, birçoğunun kaybolduğunu söyleyen Tuhfetü'l-'irfân yazarı torunu Şerefeddin İbrâhim bulabildiklerinin adlarını kaydetmiştir. Ancak Şerefeddin İbrâhim, Şeddü'l-izâr yazarı Ebü'l-Kāsım Cüneyd-i Şîrâzî ve bu eserin nâşiri Kazvînî'nin verdiği bilgilerle birlikte eserlerinin tam listesi tesbit edilebilmektedir. Günümüze kadar gelmiş olan eserleri şunlardır:

1. ***Meşrebü'l-ervâh'.*** *Tasavvuf hakkında geniş bilgi veren en önemli eserlerden biridir. Arapça yazılmış olan eserin Farsça adı Hezâr u Yek Makām'dır. Meşrebü'l-ervâh, kulun mânevî yolculuğu sırasında aşması gereken makamlardan bahseder. Günümüze kadar gelen 1001 makam üzere yazılmış tasavvufî tek eser budur. Meşrebü'l-ervâh, tasavvuf edebiyatında o döneme kadar bilinmeyen birçok yeni makam ve terim ihtiva etmesi bakımından da ayrı bir değer taşımaktadır. Eser Nazif Hoca tarafından yayımlanmıştır (İstanbul 1974).*

> *Rûzbihân-ı Baklî'nin tasavvuf terimlerine dair eseri. Müellifin 579 (1183) yılında tamamladığı, tek nüshası bilinen (Diyarbakır İl Halk Ktp., nr. 1529/B) eserin adı, nüshanın üzerindeki kayıttan hareketle kaynaklarda Meşrebü'l-ervâh şeklinde kaydedilmekteyse de bu ad eserin metninde geçmemektedir. Müellif mukaddimede âriflerin makamları hakkında müridlere bilgi vermek istediğini belirtir, eserin sonunda ise evliya makamlarının tamamlandığını söyler. Kitapta ruhların asıl kaynağına (meşreb) kavuşabilmesi için aşmaları gereken hal ve makamlardan bahsetmesine bakılarak müellifin eser tamamlandıktan sonra Meşrebü'l-ervâh adını verdiği veya bu adın bir başkası tarafından sonradan konulduğu söylenebilir.*
>
> *Yirmi bölümden meydana gelen Meşrebü'l-ervâh'ın her bölümü elli makama (I, II, VIII ve XX. bölümler elli bir) ayrılmıştır. Genellikle 1001 makamı ele aldığı kabul edildiğinden Farsça konuşulan çevrelerde Hezâr u Yek Makâm adıyla tanınan eserin her bölümü bir sûfî zümresinin ismine izâfe edilmiştir. Meselâ ilk bölüm "Makâmâtü'l-meczûbîn" adını taşımakta olup bu bölümde mezcupların elli bir makamı tanıtılmıştır. Diğer bölümlerde makamları tanıtılan sûfî zümreleri şunlardır: Sâlikîn, sâbıkîn, sıddîkîn, muhibbîn, müştâkîn, âşıkîn, ârifîn, şâhidîn, mukarrebîn, muvahhidîn, vâsılîn, nükabâ, asfiyâ, evliyâ, ehlü'l-esrâr mine'n-nücebâ, mustafîn, hulefâ, büdelâ, aktâb. Eserde ele alınan terimlerin hemen hepsi bir veya birkaç âyetle irtibatlandırılmış, 300'den fazla yerde hadis kullanılmıştır. Baklî kendinden önceki sûfîlerin konuyla ilgili tesbitlerinden faydalanmış ve gerektiğinde Arap şiirini kullanmış, her terimi "Ârif dedi ki ..." cümlesiyle tarif etmiş ve tamamlamıştır. Bu ârifin kim olduğu kesin değilse de kendisi olması kuvvetle muhtemeldir.*

Rûzbihân-ı Baklî'nin görüş ve tesbitlerine başvurduğu Ebû Türâb en-Nahşebî, Ebü'l-Hüseyin en-Nûrî, Hallâc-ı Mansûr, Bâyezîd-i Bistâmî, Muhâsibî, Serî es-Sakatî, Zünnûn el-Mısrî, Cüneyd-i Bağdâdî, Şiblî gibi meşhur sûfîler yanında Abdürrahîm İsfahânî, Hişâm b. Âbdân-i Şîrâzî, Ebü'l-Hüseyin Zencî gibi pek tanınmayan sûfîler de vardır. Serrâc'ın el-Lüma' adlı eserini sık sık kullanan Baklî, Kuşeyrî'nin risâlesini bir yerde zikretmiş, genellikle "Şeyhler dediler ki …"; "Âriflerden biri buyurdu ki …" gibi ifadelere yer vermiştir. "Aslü'l-aşk" tabirini açıklarken de (s. 135) Herakleitos'un bir sözünü iktibas etmiştir.

Baklî'nin, kendinden önce kırk makamı ele alan Ebû Saîd-i Ebü'l-Hayr'ın Çihil Makâm'ı ile 100 makamı inceleyen Hâce Abdullah Herevî'nin Menâzilü's-sâ'irîn adlı eserine atıfta bulunmaması dikkati çekmektedir. Ondan çok sonra bin makam esasına dayanan Câmi'u'l-'usûl adlı eserini kaleme alan Gümüşhânevî de Meşrebü'l-ervâh'ı hiç zikretmemiştir.

Fenâ, bekâ, intizar, tevâcüd, hakikat, ruh, mahabbet, müşâhede gibi birçok terim eserin değişik bölümlerinde farklı tariflerle tekrar ele alınmıştır. İlk bakışta bir karışıklık gibi görünüyorsa da bu durum terimlerin değişik makamlarda farklı anlamlar kazandığını göstermektedir. Baklî'nin hicap terimini üç ayrı yerde ele alırken melâmet konusuna yer vermemesi dikkat çekicidir.

Meşrebü'l-ervâh'ta terimler genellikle beş on satırlık birer hacim içinde açıklanmış, aşk, ilmü'l-esmâ, usul, hal, semâ, vecd, vakt, rahmet, vera' gibi terimlere biraz daha geniş yer verilmiştir. Terimlerin büyük çoğunluğu tek kelime olduğu halde bir kısmı birden çok kelimeden meydana gelmiştir. Eserde vatar, vesm, leyse, silâh, refâif, ezîz gibi çok az kullanılan makamlara da yer verilmiş; ticaret, iktisat, istihsan, istinbat, kıyas, miras, kıtal, helâl, haram, ribh, kısas, illet, mâlûl, istislâm ve nesih gibi ilk bakışta fıkıh ilmine ait gibi görünen terimler tasavvufî makam olarak açıklanmıştır. Kitapta terimler yorumlanırken genel bilgiler verilmiş, belli sûfî veya tasavvufî zümrelerin görüşleri tercih edilmemiştir. Şeytanın mârifeti tabirini açıklarken Muâviye'yi şeytanla özdeşleştirmesi müellifin şahsiyetini belirlemeye yarayan bir ipucu olarak değerlendirilebilir.

Tasavvufî düşüncenin bütün felsefî ve psikolojik meselelerine temas edilmesi kitabın anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Muhtemelen bu sebeple eser sûfîler arasında yaygınlık kazanmamıştır. Ancak esere bir bütün olarak bakıldığında birbirine yakın olan terimlerin Meşrebü'l-ervâh'ın anlaşılmasını kısmen kolaylaştırdığı söylenebilir. Kitabında bir dervişin yaşayabileceği bütün tasavvufî halleri tesbit etmeye ve bunların birbiriyle olan ilgisini ortaya koymaya çalışan Baklî ayrıca Meşrebü'l-ervâh'ta kısaca tanıttığı bu terimlerin bir kısmı için müstakil eserler de kaleme almıştır. Kaynak: Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi, 2004, Cilt:29.

*2. **'Arâ'isü'l-beyân' fî hakā'ikı'l-Ḳur'ân.** Baklî'nin, Kur'ân-ı Kerîm'in işârî tefsir'i hakkında günümüze ulaşan iki eserinden biri olup Arapça yazılmıştır. Eserde Sülemî'nin Haḳā'iḳu't-tefsîr'i ve Kuşeyrî'nin Letâ'ifü'l-işârât'ından faydalanılmış ve tasavvufî terimlere geniş yer verilmiştir (Haydarâbâd 1301).*

*3. **Mantıḳu'l-esrâr bi-beyâni'l-envâr.** Baklî bu Arapça eserini ruhun bir nevi taşkınlığı olan şathiyeleri izah etmek için yazmıştır. Meşhur ve büyük sûfîlerin şathiyyâtının söz konusu*

edildiği eserin sonunda Hallâc'ın Kitâbü't-Tavâsîn'inin şerhi ve tasavvuf terimlerinin bir fihristi yer alır. Eserin üç yazma nüshası bilinmektedir (bk. GAL Suppl., I, 735). Mantıku'l-esrâr'ın içinde bulunan Hallâc'ın Kitâbü't-Tavâsîn şerhinin bir kısmı L. Massignon tarafından yayımlanmıştır (Paris 1913).

4. ***Şerh-i Şathiyyât'.*** *Arapça olan Mantıku'l-esrâr'ın üç kat genişletilmiş ve Farsça olarak kaleme alınmış şeklidir. Baklî kendisinden önce yaşamış birçok âşık sûfînin vecd halinde söyledikleri şathiyyâtı bu eserinde toplayıp açıklamıştır. Eser H. Corbin tarafından neşredilmiştir. (Tahran 1966, 1981).*

5. ***Risâletü'l-üns fî rûhi'l-kuds.*** *Kaynaklarda çeşitli isimlerle kaydedilen bu Farsça risâle Risâletü'l-kuds adıyla es-Seb'u'l-meşânî ile birlikte basılmıştır (nşr. Muhsin Hâlî İmâdü'l-fukarâ, Şiraz 1342).*

6. ***'Abherü'l-'âşıḳīn'.*** *Beşerî (mecazi) aşk ile ilâhî (hakiki) aşktan bahseden bu eser, sûfiyâne aşk ve güzellik hakkında Farsça yazılmış ilk eserlerdendir. Kitap M. Moin - H. Corbin tarafından yayımlanmıştır (Tahran-Paris 1953).*

7. ***Şerhu'l-hucüb ve'l-estâr fî makāmâti ehli'l-envâr ve'l-esrâr*** *(Kitâbü'l-İġāne). Baklî bu Arapça eserinde bir hadiste geçen "el-igāne" (örtmek) kelimesinden hareket ederek Allah'a vâsıl olma yolundaki altmış altı perdenin (hicâb) esrarını açıklamaya çalışır. Eserin yazma bir nüshası Londra'da bulunmaktadır (India Office, nr. 1285; bk. GAL Suppl., I, 735).*

8. ***Seyrü'l-ervâh (el-Misbâh fî mükâşefâti ba'ŝi'l-ervâh,).*** *Ruhların yaratılmadan önceki ve sonraki durumlarıyla insanın yaratılışından bahseder. Baklî bu Arapça eserinde muhtelif tecellî şekillerini düşünür ve bunların mânalarını izaha çalışır. Eserde bir çeşit narsisizm nazariyesi ele alınmıştır. Allah kendi aksi olan insanda güzelliğini temaşa etmekten hoşlanır. Kendisinin Allah'ın tecellîgâhı olduğunu bilen insan da kendine âşıktır (eserin yazmaları için bk. Hoca, s. 79).*

9. ***Kitâbü'n-Nükât (Ġalatâtü's-sâlikîn).*** *Sûfî ıstılahlarının bir lugatçesi olan bu Farsça eserin tek nüshası Paris Bibliothèque Nationale'dedir (bk. Hoca, s. 79).*

10. ***Keşfü'l-esrâr ve mükâşefetü'l-envâr.*** *Bazı kaynakların Kitâbü'l-Envâr fî keşfi'l-esrâr olarak da zikrettiği bu eser Arapça'dır. Baklî'nin elli beş yaşında iken yazdığı Keşfü'l-esrâr onun ruhî hayatını anlatan bir otobiyografidir. Bu kitabında çocukluğundaki ilk hayallerinden başlayarak mânevî ve ruhî yükselişini, mükâşefe' halinde başından geçen hadiseleri ve müşahede esnasında kendisine görünen sırları anlatmaktadır. Baklî'nin bu eseri bilhassa din psikolojisi bakımından çok önemlidir (nşr. Nazif Hoca, İstanbul 1971; Baklî'nin kaynaklarda adları geçen, fakat günümüze intikal etmemiş olan eserleri için bk. Hoca, s. 83 vd.).*

Baklî'nin Dîvânü'l-ma'ârif adlı manzum bir eserinden de söz edilmektedir. Kaynaklarda geçen bazı şiirlerini M. Moin 'Abherü'l-'âşıḳīn'in önsözünde yayımlamıştır. Muhtemelen divanından alınmış on bir bölüm ve 231 beyitten meydana gelen, Tuhfetü'l-'irfân veya sonundaki kayda göre Tuhfetü'l-'urefâ adını taşıyan mesnevi tarzındaki şiirinin tek nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (FY, nr. 538, vr. 567ᵃ-570ᵃ). Bu mesneviyi Dânişpejûh Rûzbihânnâme adlı eserinde yayımlamıştır (s. 375-386). Baklî'nin Konya İzzet Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'ndeki numarasız bir mecmuada bulunan şiirleri Nazif Hoca tarafından Ruzbihān al-Baḳlī ve Kitāb Kaşf al-Asrār'ı ile Farsça Bâzı Şiirleri adlı eser içinde neşredilmiştir (s. 119-138).

BİBLİYOGRAFYA:

İbnü'l-Arabî, el-Fütûhât, Bulak 1293, II, 417; Fahreddîn-i Irâkī, Külliyyât (nşr. Saîd Nefîsî), Tahran 1336 hş., s. 362; Şerefeddîn İbrâhim, Tuhfetü'l-'irfân (nşr. Muhammed Takī Dânişpejûh), Tahran 1347 hş., s. 1-150; a.e., İran Kütüphâne-i Melik, nr. 4020; Müstevfî, Târîħ-i Güzîde (Browne), I, 793; a.mlf., Nüzhetü'l-ķulûb (Strange), s. 116; Cüneyd-i Şîrâzî, Şeddü'l-izâr (nşr. Mirza Muhammed Han Kazvînî - Abbas İkbâl), Tahran 1328 hş., s. 243-253; Ahmed-i Zerkûb-ı Şîrâzî, Şîrâznâme (nşr. Behmen Kerîmî), Tahran 1310 hş., s. 116-117; Lâmiî, Nefehât Tercümesi, s. 298; Fasîh Ahmed-i Hâfî, Mücmel-i Fasîhî (nşr. Mahmûd Ferâh), Meşhed 1341 hş., I, 284; Îsâ b. Cüneyd, Hezâr Mezâr, Şiraz 1320 hş., s. 110-114; Zeynelâbidîn-i Şirvânî, Riyâżü's-seyâha (nşr. Asgar Hâmidî), Tahran 1339 hş., s. 878; Reyhânetü'l-edeb, II, 398; Hidâyet, Mecma'u'l-fuśahâ, s. 235-236; a.mlf., Riyâzü'l-'ârifîn, Tahran 1316 hş., s. 128-129; Hasan-ı Fesâî-yi Şîrâzî, Fârsnâme-i Nâsırî (nşr. Ali Kulı Muhbirüddevle), Tahran 1310-13; Muhammed-i Fursat-ı Şîrâzî, Âsâr-ı 'Acem, Bombay 1354, s. 462; Ma'sûm Ali Şah, Tarâ'ik, II, 640; Brockelmann, GAL, I, 436; Suppl., I, 730, 735; L. Massignon, La Vie et les oeuvres de Rūzbehān Baglī, Hauniae 1953, s. 275-288; Baklî, 'Abherü'l-'âşıķīn (nşr. H. Corbin - Muhammed Muîn), Paris 1958, nâşirlerin girişi; Muhammed Takī Dânişpejûh, Rûzbihânnâme, Tahran 1347 hş., s. 375-386; Nazif Hoca, Ruzbihan al-Baklī ve Kitab Kaşf al-Asrār'ı ile Farsça Bâzı Şiirleri, İstanbul 1971 (ayrıca bk. bu eserde verilen bibliyografya); W. Ivanov, "A Biography of Rūzbehān al-Baglī", JASB, XXIV/4 (1928), s. 353-361; a.mlf., "More on Biography of Rūzbehān al-Baglī", JRAS (Bombay), VII (1931), s. 1-7.

Nazif Hoca
Kaynak: Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi cilt: 04; sayfa: 546-548

RÛZBİHÂN BAKLÎ: MİSTİSİZM VE İRAN TASAVVUFU'NDA EVLİYÂLIK RETORİĞİ*

Tayfun Atay **

İslâm dünyasında tasavvufî ekolün en olgun ürünleri, daha doğrusu edebî ve estetik açıdan şahikasını teşkil eden eserleri İran tasavvufu bünyesinden doğuş bulmuştur. Seyyid Hüseyin Nasr'ın "edebî formda bir kutsal sanat mûcizesi" olarak tanımladığı Farşçayı bir anlamda "kalbin dili" haline getirdiğini söylediği İran Tasavvufu[i] [1], gerçekten de insan deneyiminin evrensel boyutu olan mistisizm üzerine dünyadaki en zengin literatürlerden birini karşımıza çıkartır. Bu literatür içerisinde yer alan eserlerin, İslâm ruhanîyetinin en zengin dışavurumlarını sunmanın ötesinde gerek insan doğasına, gerekse (toplumsal anlamda) "insanlık hâli"ne ışık tutucu mahiyette felsefî-teosofik açılımlarıyla, sadece Müslüman halkların anlam ve duygu evrenini biçimlemekle kalmadığı, bundan öte Batı'nın İslâm dünyasıyla ilişkilerinde de olumlu yönde rol oynadığı söylenebilir. Bu eserler arasında artık birer "klasik" haline gelmiş pek çokları ve onların müellifleri, bugün Batı dünyasında da geniş bir entelektüel ilgi ve sempatiye mazhar olmaktadırlar[ii][2]. Özellikle Firdevsî, Ferîduddîn Attâr ve bizim coğrafyamıza mal olmuş Celâleddîn Rûmî ile onları izeleyen Sa'dî, Hâfız, Câmî gibi, şiiri "musiki" haline getirmiş şair-sûfîler; Gazâlî, Suhreverdî gibi filozof-sûfîler ve

---

* Carl W. Ernst, Ruzbihan Baqli: Mysticism and the Rhetoric of Sainthood in Persian Sufism (Richmond: Curzon Press, 1996) 181 sayfa.

** Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Etnoloji Anabilim Dalı

Hucvîrî, Abdullah Ensârî, Ahmed Gazâlî gibi edebî şahsiyetler, bu literatürün bağrından çıkmış ve evrenselleşmiş isimler olarak zikredilebilir.

Bununlar birlikte, yukarıda sayılan ve onlara eklenebilecek pek çok ismin dışında, bu literatür içerisinde hak ettiği ölçüde ele alınıp değerlendirilmemiş olanlar da vardır. Klasik İran Tasavvufu'nun yakın zamanlara kadar ihmal ya da göz ardı edilmiş böylesi temsilcilerinden biri de Rûzbihân Baklî'dir. Yazdıklarıyla genelde tasavvuf, özel olarak da mistik "deneyim"in içsel mekanizmasını anla(t)ma yolunda önemli kaynak oluşturmuş Rûzbihân Baklî üzerindeki unutulmuşluk örtüsünü, yakın zamanlarda artarda yaptığı çalışmalarla Kuzey Karolina Üniversitesi (Chapel Hill) dinsel çalışmalar profesörü Carl W. Ernst büyük ölçüde kaldırmıştır. Rûzbihân'ın sûfî söylemini çalışmalarının ana ilgi odağı yapmış olan Ernst'in bu performansının aslî ürünü, yazımızda değerlendirmesini yapmaya çalışacağımız, "Rûzbihân Baklî: Mistisizm ve İran Tasavvufu'nda Evliyâlık Retoriği" adlı kitabıdır.

Bu kitapta Ernst, imkânsız değilse de, oldukça zor bir işe soyunmaktadır. Bu, deyiş yerindeyse, "tad'ı tanımlamaktır"tır! İslâm tasavvufu üzerine, ilgili literatüre bir parça aşina olan herkes, sûfî çevrelerde sıklıkla zikredilen "tatmayan bilmez" deyişini hatırlayacaktır. Bununla, tasavvufun özünü anlamanın, ancak onu yaşamakla anlaşılabileceği söylenmek istenmektedir. Yani, ne bir sûfî etkinlik ortamında gözlemler yapmanın ne de tasavvuf üzerine okumaların, bir insana onu bihakkın anlama imkanı vermesi mümkün değildir. Dolayısıyla, tasavvuf denilen bu "sonsuz okyanus"u, onu yaşayıp tecrübe etmeksizin (tatmaksızın) tam mânâsıyla bilmek çabası boşunadır. "Sûfîyâne" perspektif, böylesi bir iddiayla ortaya çıkar.

Bununla birlikte ve bağlantılı olarak akla gelen bir soru, böylesine kişisel, özel ve "içsel" bir deneyimden söz etmenin, onu "dillendirmenin" mümkün olup olmadığıdır. Ernst'in bu soruya yanıtı olumludur ve kanıt olarak da bizi ortaçağ İslâm dünyasının önemli sûfîlerinden Rûzbihân Baklî'nin "bâtınî" deneyimlerini paylaşmaya davet etmektedir.

1128-1209 yılları arasında yaşamış olan Rûzbihân Baklî, tasavvufun daha çok kişiye özel (bireysel) bir etkinlik olarak süregeldiği yüzyılların ardından, bir toplumsal hareket şeklinde kurumlaştığı dönemde performansını sergiledi. Tasavvufun yanı sıra fıkıh ve kelâm alanında da eserler verdi; ayrıca şiirler yazdı. Şiraz'da öldükten sonra, kendisine bağlı olanlar onun öğretilerini canlı tutma çabasıyla bir tarikat (Rûzbihâniye) kurdular, ancak bu, İran'da şiî Safevî iktidarının kurumlaşmasıyla bağlantılı olarak uzun ömürlü olmadı. Yine de yazdıkları ve onun hakkında yazılanlar Orta Asya, Hindistan, Osmanlı coğrafyası ve Afrika'da tasavvufî külliyatın en dikkate değer ve iddialı eserleri olmaya devam etti (ss. ix-x).

Ernst de kitabında Rûzbihân'ın mistik yaşamı üzerinde odaklaşıp onun bâtınî deneyimlerini incelemeye çalışırken böylesi eserlerden hareket etmektedir. Temel amacı Rûzbihân'ın evliyalık üzerine geliştirdiği retoriği analiz ederek mistik deneyimin yapısını betimlemeye çalışmaktır. Bu amaca ulaşma yolunda üç temel kaynağa yönelir. Bunlardan birincisi Rûzbihân'ın mistik deneyimlerini büyük ölçüde rüyaları aracılığıyla açığa çıkarttığı (ifadelendirdiği), kendisi tarafından yazılmış, bir nevi "otobiyografik" eserdir. Diğer ikisi ise onun ikinci kuşak torunları tarafından yazılmış iki biyografisidir.

Kitap dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Rûzbihân'ın bir sûfî olarak içerisinde gelişip olgunlaştığı ve gelecek kuşaklar bir veli figürü olarak mirasını bıraktığı tarihsel ve siyasal ortam üzerine bir bilgilendirmeye gidilmektedir. Abbasi devletinin çözülmesinin son

aşamalarına geldiği, Selçukluların İran üzerinde hakimiyetlerini tesis ettikleri, ama bir yandan da Moğol akınlarının da ufukta gözüktüğü bir istikrarsızlık ortamında, siyasal karışıklıklar ve iktidar mücadeleleriyle dolu bir zeminde Rûzbihân, Şiraz'a yakın Fesâ'da doğar; fakat yaşamını Şiraz'da sürdürür ve orada ölür (ss. 1-2). Şiraz'ın önde gelen âlimlerinden dersler alarak dinî ilimlerde kendisini geliştirir. Suriye, Irak, Kirman ve Arabistan'a düzenli seyahatler yapar ve iki kez hacca gider. Gündelik yaşamında dahi sürekli vecd ve cezbe (aşırı coşku / kendinden geçme) halinde bir insan olduğu kaynaklarda kaydedilmektedir. Ölümünden sonra kendisine bağlı bir tarikat etkinliği doğuş bulmuş, hatta mezarının da içerisinde bulunduğu Şiraz'daki tekkesi (ribât) belli bir zaman yerel hac merkezi haline gelmişse de bunlar, yukarıda da kaydedildiği üzere, uzun ömürlü olmamıştır (s. 6).

İkinci bölümde Ernst, Rûzbihân'ın otobiyografisi olan Keşfü'l-Esrâr'ı (Sırların Keşfi) analiz eder. Bu, Rûzbihân'ın ruhanî deneyimleriyle ilişkili olarak "geçmişe dönük anımsamalar ile bir rüyalar günlüğünün birleşimi"nden mütekâmil bir eserdir (s. 81). Kitabın üçüncü bölümü ise dikkatimizi Rûzbihân'ın "otobiyografi"sinden onun üzerine yazılmış biyografilerin ayrıntılarına çeker. Bu arada otobiyografi yazmakla biyografi yazmak arasında yönelim, amaç ve motivasyon bakımlarından söz konusu farkları da anlamamız sağlar. "Sonuç" bölümünde ise Rûzbihân'ın evliyalık söylemi ve pratiği yeniden gözden geçirilerek onun tasavvuf-mistisizm literatürü içerisinde nereye yerleştirilebileceği sorusu tartışmaya açılmaktadır. Bunun yanı sıra çalışma, Rûzbihân'ın eserlerinin bir listesi ile onun meşhur "cezbeci" sûfî Bâyezîd Bistâmî'nin "mirac"ı (göğe, Allah katına yükselmesi) üzerine yazdığı şerhlerden oluşan iki içermektedir.

Kitabın ağırlıklı kısmını ikinci bölüm oluşturmaktadır. Bu bölümde Ernst bize Rûzbihân'ın mistik sezinlemelerinin ayrıntılı bir betimlemesi ile onun bâtınî deneyimlerine ilişkin anlatılarının içerik analizini sunmaktadır. Bunu da Rûzbihân'ın bu deneyimleri ifadelendirmesine olanak veren teknik kelime dağarcığını açımlayarak yapmaktadır. Rûzbihân, rüya deneyimlerini yazıya dökerken hayli incelikli ve zarif bir metaforik (mecazî) dil kullanır. Bu dil "tanrı-insan ilişkisinin dinamikleri"ni sembolize etmektedir (s. 35). Bu çerçevede, örneğin, keşf, ilâhî öze nüfuz etmeye, şarap ise ilâhî olanın bereketinin insanın içine dökülmesine gönderme yapan sözcüklerdir; güller ve inciler ilâhî güzelliğin; aslanlar ilâhî kudretin; okyanuslar, çöller ve dağlar ise ilâhî aşkınlığın ve erişilemezliğin, nüfuz edilemezliğin sembolleridir.

Öte yandan, Rûzbihân'ın rüya deneyimleri, İslam'ın merkezî şahsiyetleri ve kutsal varlıklarıyla ilişkili ve "ehl-i şeriat" ulemâ açısından telâffuz edilemez nitelikte aşırılığa kaçan pek çok betimleme içermektedir. Örneğin, İslâm Peygamberi, Rûzbihân'ın deneyimlerinde temel bir yere ve özel bir statüye sahip olarak belirmekteyse de, bu yine de "şer'î" prosedüre sıkı sıkıya bağlı ulemânın bakış açısından İslâm "daire"si içerisinde kabul edilmekten hayli uzak bir çizgidedir. Her şeyin ötesinde Rûzbihân, peygamberlik ile evliyâlığı birbirinin ikizi olarak görmektedir ve "peygamber" ile "velî" arasındaki ayrım çizgisini silecek düzeyde İslam Peygamberi'ni "vecdî" bir sûfî olarak resmetmektedir. Daha fazla sorun yaratacak bir ifade, kendi peygamberliğini ilan etmesidir (s. 25). Tüm bunlar Rûzbihân'ın yazılarını şer'î bilgiyi harfiyen gözeten "legalist" ve "normatif" eğilimli İslâm âlimleri açısından hayli sorunlu hale getirir.

Dolayısıyla da Rûzbihân'ın benimsediği ve hayata geçirdiği tasavvuf anlayışı, Bâyezîd Bistâmî, Hallâc-ı Mansur ve İbn Arabî gibi, aşırı teosofik spekülasyonlarıyla ayırt edilen

isimlerce temsil edilen "şathiyeci-cezbeci" sûfîlik bünyesinde değerlendirilebilir. Arberry bunları "tanrı sarhoşu" sûfîler olarak tanımlamaktadır[iii][3]. Hatta Rûzbihân açısından, Keşfü'l-Esrâr'da kendisini gösteren vecd hâlinin düzeyi bu sûfîler tarafından varılan noktanın dahi ötesine geçer ve dinden çıkma, yani küfr'ün sınırlarına kadar dayanır. Birkaç örnek vermek gerekirse, Rûzbihân, rüyalarında peygamberlere has özelliklerle temayüz etmekte (s. 51); Allah'ı peygamberlerin, Mekke'deki güzel bir genç adamın, hatta yakışıklı bir "Türk"ün suretinde görmekte (s. 70); Peygamber'i ise bir şarap okyanusunun ortasında otururken, sarhoş bir halde ve elinde bir şarap kadehi ile görmektedir (s. 61). Nihayet o, bir rüyasında, Ernst'in sözleriyle "Peygamber ile erotizme çalan bir karşılaşma" yaşar ve bu karşılaşmada onun "ehl-i bâtın"lığa kabulünün bir işareti olarak Peygamber Muhammed (ve onun yanı sıra diğer peygamberler, melekler ve tüm velîler) Rûzbihân'ın dilini emer (ss. 121-122).

Üçüncü bölümde Ernst, Rûzbihân'ın ikinci kuşaktan iki torunu tarafından yazılmış olan biyografilerin değerlendirmesine geçer. Burada bir başka önemli nokta üzerinde durulur. Rûzbihân'ın tasavvuf anlayışı açısından, kendisinin mistik deneyimler üzerinde vurgulu sûfîlik pratiğinden, takipçilerinin onun evliyâlık mûcizelerine verdikleri önceliklilîğe bir geçiş söz konusudur. Bu, onun velîlik pozisyonunun kurumlaşma sürecinde ortaya çıkan bir değişim gibi görünmektedir. Rûzbihân'ın kendisini aslî olarak "vecd" içerikli rüyaları aracılığıyla bâtınî bilgiyi aktarmak, böylece de "seçkin müritleri için bir 'eğitici şeyh' rolünü ifa etmek"le meşgul olurken, onun biyografisini yazanların temel motivasyonları, onu kerâmet sahibi, en üst ruhanî makamdaki bir "popüler" velî olarak resmetmektir (ss. 112, 114, 116). Yani onun bâtınî ve kalbî (sezgisel) bilgi sahibi bir "marifet ehli" olma özelliğini karizma (mûcize) ve otorite ile tahkim etmektedirler. Oysaki Rûzbihân'ın kendi kitabında, onun herhangi bir mûcize, yahut kerâmet etkinliğine rastlamıyoruz. O bunlarla uğraşmamakta, hatta belki de bunları değersiz addetmektedir. Rûzbihân için, "mûcizelerin çok ötesinde [onları aşkın] bir makamın göstergesi olan gerçekler" vardı ve onun amacı bunların açığa çıkarmaktı (s. 97). Takipçisi olan müritleri açısından ise sorun, onun evliyâlık karizmasını rutinleştirmek ve bir velî kültü yaratmaktı. Bu nedenle de mûcizelere, kerâmet örneklerine ihtiyaç duymuşlar ve İslâm dünyasının pek çok bölgesinde bilinen popüler bir deyişi ("Şeyh uçmasa da mürit uçurur") doğrularcasına bunları icat etmişlerdir.

Kapsamı itibarıyla bu kitabın Rûzbihân Bakli'nin tasavvufî anlayışına ve onu hayata geçirirken izlediği stratejiye biçim veren tarihsel-siyasal bağlamı biraz üstünkörü değerlendirdiği söylenebilir. Ancak sonuç itibarıyla Ernst'in "Şathiyeci" (vecdî-cezbeci) tasavvufun ortaçağ İslâm dünyasında Müslümanların yaşamı üzerindeki etki derecesini daha iyi anlamaya ışık tutacak mahiyette, hayli önemli ve değerli bir eser ortaya koyduğunu kaydetmek gerekir.

[1] S. H. Nasr, "Persian Sufi Literature: Its Spiritual and Cultural Significance" in The Legacy of Mediaeval Persian Sufism (ed.) L. Lewisohn (London: KNP, 1992), s. 1.

[2] Bu konuda iki temel kaynak olarak bkz. L. Lewisohn (ed.) The Legacy of Mediaeval Persian Sufism (London: KNP, 1992) ve L. Lewisohn (ed.) Classical Persian Sufism: from its Origins to Rumi (London: KNP, 1993)

ZEN (2009)

Hz. Mevlana Celâleddin Rumi, Hz. Muhyiddin İbn Arabî kuddise sırruhuma'l-âlî Efendilerimizin çağdaşı olan Zen Ustası Dogen Zenji yi seyrederken çok benzerliklerin olduğunu göreceksiniz. Güzel insanların çağdaşlarıda güzel olunca dünya nasıl güzel olmaz. Bunu görmek için filme nazar kılmanızı tavsiye ederim..

İhramcizâde İsmail Hakkı

Yönetmen: Banmei Takahashi

Senaryo: Banmei Takahashi, Tetsuo Ôtani

Ülke: Japonya

Tür: Biyografi, Dram

Rating: 7.4

Vizyon Tarihi: 10 Ocak 2009 (Japonya)

Dil: Japonca, Çince

Müzik: Haseo Nakanishi, Ryûdô Uzaki

Web Sitesi:

Oyuncular:Kantarô Nakamura,Yuki Uchida, Ryushin Tei, Kengo Kôra, Ken'ichirô Yasui

Çeviri: Fügen Atasoy

Özet

ZEN (2009 Japonya) Japon Zen hocası , din adamı ve filozof Dogen Zenji'nin (1200-1253) hayatını konu alan bir biyografi, dram filmi.

23 yaşında keşiş olup 1223 yılında gerçek ustasını bulmak için Çin'e giden Dogen, Zen hocası Ju-ching'den ders alır. Eğitimi tamamlanınca Zen ibadetini Japon toplumu içinde yaymaya çalışır ama geleneklerine bağlı Japonlar için bu yeni Budizm anlayışını kabul etmek kolay olmaz ve az sayıda takipçisi ile zor günler yaşar.

** Zen oturarak yapılan bir meditasyon türü. Oturmaktan başka hiçbir şey yapılmıyor ve tamamen odaklanıldığında bir aydınlanma gerçekleşiyor.*

DŌGEN

Vikipedi, özgür ansiklopedi

Dōgen

***Dōgen** (Japonca: 道元 veya Dōgen 道元禅師 veya Kigen 希玄 veya Butsushōdentō Kokushi 仏性伝東国師 veya Jōyō Daishi 承陽大師), (19 Ocak 1200 - 22 Eylül 1253), Kyoto doğumlu Japon Zen hocası ve Japonya'daki Soto Zen okulunun kurucusudur. Zamanının en önde gelen din adamlarındandır ve aynı zamanda önemli bir filozoftur.*

En önemli kitaplarından bir tanesi Shobogenzo (1231-1253), doksan beş fasikülden teşkil, Budist pratiği ve ibadeti ile ilgilidir.

Dogen, aristokrat bir ailede büyüdü ve yedi yaşında öksüz kaldı. *On üç yaşında keşiş oldu ve Hiei dağında, Tendai Budizmin merkezi olan bir manastırda Budist çalışmalarına başladı. Bu eğitimden tatmin olmayınca 1223-1227 yıllarını Çin'de Zen Hocası Ju-ching altında çalışarak geçirdi ve orada aydınlandı. Tekrar Japonya'ya döndükten sonra değişik manastırlarda çalıştı ve Zen pratiği ve ibadetini yaygınlaştırdı.*

Hayatının son yıllarını, kendi kurduğu Eihei manastırında geçirdi. Zen konusundaki ilk yazısı Fukan zazan giyi 1227'de yazdı. Bu çalışmada, zazen adı verilen oturularak yapılan meditasyonun nasıl yapılacağına dair öneriler ve zazenin önemi üzerine öğütler bulunmaktadır.

Dōgen'in Zen Anlayışı

Dogen'in Zen anlayışının temelini zazen denilen oturarak yapılan meditasyon oluşturur. Zazen Dogen tarafından Zen ile özdeş kabul edilir. Onun "Zazen-gi" (坐禪儀; ***"Zazen'in İlkeleri")*** *adlı eserinin ilk cümlesin* ***"Zen'i çalışmak ....zazendir"*** *şeklindedir. Yani, zazen, gelecekte bir zaman aydınlanmak için yapılan bir pratik/ibadet değil, aydınlanmanın ta kendisidir Dogen'e göre. Zazen ile ilgili Dogen'in en çok kullandığı kelime shikantazadır. Bu kelimenin anlamı Türkçeye yaklaşık olarak "tam olarak oturmaktan başka hiçbir şey" şeklinde aktarılabilir. Meditatasyon yapan kişi sadece zihnini düşüncelerden arınık şekilde, belirli bir meditasyon nesnesi de dahil olmak üzere hiçbir şeye bağlamaksızın uyanık bir dikkatle oturur.*

Halefleri

Dōgen'in öğretileri aşağıda isimleri yer alan bazı önemli talebeleri tarafından aktarılmaya devam etmiştir:

- *Koun Ejō, commentator on the Shobogenzo'nun yorumcusu ve Darumashū'nun ilk patriği*
- *Giin, Ejō aracılığıyla*
- *Gikai, Ejō aracılığıyla*
- *Gien, Ejō aracılığıyla*
- *Jakuen, tek Çinli talebesi*
- *Sōkai*
- *Senne, Shobogenzo'nun bir başka yorumcusu*

Fakat onun ön önemli halefi Sōjiji Tapınağı'nın kurucusu ve Keizan (瑩山; 1268-1325) idi. Siddhartha Gotama'dan (Buddha) kendisine kadar gelen tüm Zen ustaları hakkında bilgi veren Işığın Aktarımının Kayıdı (傳光錄 Denkōroku) adlı eserin yazarı olan Keizan Dogen ile birlikte Japonya'da Soto okulunun kurucuları arasında görülürler.

Filmden

Sevgili Monju, Bu dünyada fazla zamanım kalmadı.

Anne, böyle üzücü bir şey söyleme.

Bugünlerde pek çok insan öğretmeye inanıyor. Kaderini Buda'ya bırakırsan öldükten sonra cennete ulaşırsın

Merak ediyorum cennete ulaşmak gerçekten mümkün mü Cevabı bilmiyorum Ama öldükten sonra cennete gitmenin anlamsız olduğunu düşünüyorum.

Ben sadece cennette buradaki gibi yanında olacağıma inanıyorum.

Burada ve sonra cennette.

Haklısın, anne. Cenneti burada yeryüzünde yaratmalıyız. Eğer cennet buysa ve ölümün acısından kaçmak mümkün değilse insanlar neden kavga etmek ve hastalıktan ıstırap çekmek zorunda?

Monju, senden tüm bu acılardan kaçmanı istiyorum. Annen onu bulman için seni sonsuza dek bekleyecek.

****

*Dogen, Çin Gerçek ustanı bulmak için arayıştasın. Amacını onaylıyorum ama Dogen, **Budizm bir usta gerektirmez. Bunu kendi kendine anlayacaksın.** Ustam bana böyle öğretti.*

****

Şimdi gitmeliyim bazı hükümet yetkilileri ile görüşeceğim. Tapınağı korumak için bu da gerekli. Eminim anlayacaksın, Dogen. Bu belki tapınağı korumanıza yardım eder hal böyleyken Hal böyleyken, ne?

Hal böyleyken Budizm'i korumaya bu yetecek mi?

Korumak istiyorsan bunu kendin yapacaksın.

****

Usta İzninizle, lütfen yükünüzü ben taşıyabilir miyim?

Nazik kelimelerin için teşekkür ederim ama bu benim mutfak ustası olarak değerli görevimin bir parçası. Yaşıma rağmen bu görevi bana Buda verdi. Bu görevi başkasına devredemem. Yani tapınağın yemeklerini hazırlamak sizin göreviniz. Evet, öyle. Keşişlere erişte çorbası yapmak için gerekli malzemeleri almaya gittim.

Neden bu hala sizin göreviniz?

Bu yaşınızda sizin oturup Zen meditasyonu yapmanız .. ya da Zen hikayeleri üzerinde çalışmanız gerekir.

Bilge bir adam gibi ortaya çıktın ama görünen o ki uygulama hakkında hiçbir bilgin yok. Öğretileri bile bilmiyor gibi görünüyorsun.

Uygulama nedir?

Öğretiler nedir?

*Japon keşiş, **sorularının cevaplarını** **her zaman yolunun üstünde ara** Böylece pratiği ve öğretileri anlarsın.*

Yaşlı keşiş, seni yine görecek miyim?

Hala hayatta olursam Ayu-wan-shan Kuang-li Zen tapınağında aşçıyım.

**

Dogen, sen ne yolculuğundan bahsediyorsun?

Gerçek ustamı bulmak ve gerçek Budizmi elde etmek. Tien-tung-shan'dan başladığımdan beri, birkaç bilgili rahiple tanıştım ama ***hiçbiri gerçek Budizmi uygulamıyordu.*** *Burada Zen tapınaklarına yerleşen Ta-hui mezhebinin disiplinleriyle inanç yoksunluğunu ve pratik yapma isteğinin az olduğunu gördüm ve gerçek ustayı bulma konusunda umutsuzluğa kapıldım. Dogen, lütfen Tien-tung-shan'a geri dön. Tien-tung-shan'a mı?*

Gerçek ustanı orada bulacaksın. Gerçek ustamı mı?

Wu-chi Usta'nın ölümünden sonra, İmparatorluğun emriyle Zen ustası Ju-ching orada baş rahip oldu. O benim ustamdı. Nasıl bir adamdı Ju-ching?

Zen pratiği bedenin ve aklın uzaklaşmasıdır. Uzaklaşma cahillikten ve ahlaksızlıktan arınma yoludur. Zen'den başka ikinci veya üçüncü bir yol yoktur. Zen meditasyonuna oturmak her şeydir.

Ji-uen, hadi Tien-tung-shan'e dönelim. Ne kadar olağanüstü. Ustadan ustaya, yüz yüze bir iletişim gerçekleştirmen gizemli bir tesadüf. Ayu-wan-shan Kuang-li Zen Tapınağı Geldin. Öğretiler Öğretiler nedir?

Bir, iki üç, dört beş. Uygulama Uygulama nedir?

Budizm her zaman kolay anlaşılır. Bu dünyada olan her şey hep bu şekildedir. Kimse bir şeyi gizlemek zorunda değildir. Kalçanızdaki etler kopma noktasına gelse bile oturabildiğiniz kadar oturacaksınız, Buda'nın tel kafeste oturduğu gibi. Birkaç yıl sonra Zazen'de bütün dış bağlantılarından uzaklaşmalısın uyumaya nasıl cüret edersin!

Aydınlanmayı başardın. Evet. Akıl ve beden çekildi. Akıl ve beden çekildi. Çekildi, çekildi. Dogen aydınlanmayı başarsan bile unut Evet. Aydınlanma sonsuz olduğu gibi pratik de sonsuzdur. Aydınlanma ve pratik ayrılmaz bir şekilde birbirine bağlıdır.

**

Zen Meditasyonunun Desteklenmesi Benim bahsettiğim Zazen meditasyonu öğrenmek değil. Bu basitçe dinlenmenin, mutluluğun ve mutlak aydınlanmanın erdem kapısıdır.

**

Bu yılın 17 Temmuz 1227 tarihinde "Zen ustası Ju-ching Tien-tung-shan tapınağında Nirvana'ya ulaştı.

Ben Koun Ejo Dharma mezhebinin Bucchi Kakuan doktrinindenim Bu ani kabalığım için özür dilerim ama bana söyleyebilir misiniz bahsettiğiniz bu yeni ve gerçek Budizm'in öğretileri tam olarak nelerdir?

Bunu seninle tartışmadan önce okumanı istediğim bir şey var. Yakın bir zamanda, Zen Meditasyonunu Destekleme'yi yazdım. Böylece pek çok insan Zen'i öğrenebilecek. Siz de meditasyona oturmak ister misiniz?

**

Burada bir Dogen var mı?

Dogen benim. Size yardım edebilir miyim?

Affedersin Ji-uen Sen neden buradasın?

Kugyo'nun sözünü yerine getirmeye geldim. Kugyo'nun sözü mü?

Kugyo'nun söylediği kelimeler ***"Yeni bir Budizm oluşturursan, ben ona dönebilirim"*** *Dogen Ju-ching öldü, artık yeni ustam sensin. Ji-uen Ben Ju-ching'in Zen'ini burada Japonya'da oluşturmak istiyorum. Yardımına ihtiyacım var. Evet, memnuniyetle.*

****

Dogen!

Gel buraya!

Korkmaya gerek yok. Bir gün geleceklerini biliyordum. Neredesin Dogen!

Sen buraya gelmezsen, biz içeri gireceğiz!

Ben Dogen. ***Sen bizim meşru Hieizan Budizm'imizi reddedip gerçek Budizm'in kendininki olduğunu ilan ederek insanların kafasını karıştırıyorsun. Bana doğruluğunu ispatlamak için yeni vecizeleri ve Budist heykellerini göster!***

Bende öyle şeyler yok. Hiçbir şey mi?

Ellerim boş döndüm. Hiçbir kanıt getirmeden mi döndün?

Asıl Budizm ile birlikte sadece kendim döndüm. Peki ne öğrendin?

Gözler yatay, burun dikey. Gözler yatay, burun dikey mi?

Burun yatay dikey oluşurken gözler yatay oluşur.

Bu ne cesaret!

Senin alaylarının sınırı yok!

Seni kafir iblis!

Sana Kyoto'dan gitmeni emrediyorum!

İtaat etmezsen, seni öldüreceğim!

Çekilin!

Çekilin!

Siz kimsenin!

Ben yargıcım, Hatano Yoshishige!

Yargıç. Hieizan keşişleri olabilirsiniz ama Dogen'e yaptığınız bu zalim saygısızlığı görmezden gelemem!

****

Anyoin Tapınağı Çok minnettarım. Kendinize iyi bakın. Bu Anyoin Tapınağı'nı annemin ailesi Fujiwaraslar çok severlerdi. Burayı Zendo'muz olarak kullanmak için çok dua ettim. Şimdilik,

sadece üçünüzle başlıyoruz ama içinizden birinin ruhu aydınlanınca Dördüncümüz de gelecek. Dogen Usta öğretileriniz beni ikna etti.

Lütfen size katılmama izin verin. Size yalvarıyorum. Ejo, dileğini takdir ediyorum ama sen bir Budist liderisin ve bununla birlikte Dharma mezhebine mensupsun. Şimdi zamanı değil. Zamanı geldiğinde

Lütfen, diğer mezheplerin baskısına boyun eğme tereddüt etmeden karar ver.

Ruh ve beden için yardım. Vermek döngüyü tamamlar.

**

Dogen san!

Sen Sorun ne?

Bebeğim ölüyor!

Ne?

Doktordan aldığım ilaç işe yaramıyor. Durumu gittikçe kötüye gidiyor. Bir şey söyle!

Bebeğimi kurtar!

Senin işin insanları kurtarmak değil mi?

Bir şey yap!

O ölecek!

Bu çocuğu kurtarmanın tek bir yolu var. Nedir o?

Ne yapmalıyım?

Söyle bana!

Bu bölgedeki bütün evleri ziyaret et ve hiçbir akrabası ölmemiş olan bir ev bul. Ve aile sana bir fasulye tanesi versin.

Uykuna geri dön yavrum Henüz şafak sökmedi Şafak sökünce tapınağın gongu çalacak

Hey!

Çık dışarı, seni yalancı keşiş!

Benimle alay ettin. Kimsenin ölmediği bir ev diye bir şey yok!

Bu doğru, bu tamamen doğru. Usta senin bunu öğrenmeni istedi

**

Minik bebeğimi öldürdüm Hey Kendi bedenimden yaptığım parayla bir teklif sunuyorum. Neden almıyorsun?

Bu para o kadar pis mi?

Minnetle kabul etmemize izin verin.

Hayatına bedel bir parayı biriktirmişsin. O çok değerli. Minnettarım, Orin.

**

Buda Salonu

Dik dur ve kalçalarınızı sık. Evet, öyle. Sağ elin aşağıda olsun, sol elini onun üstüne koy baş parmaklar birleşsin. Evet. Bakışlarını buraya dik. Kendimi öldüreceğim!

Lütfen dur, Orin san. Lütfen dur!

Ne oldu?

Orin, sorun ne?

Kendimden nefret ediyorum. Kendimden o kadar nefret ediyorum ki kendimi öldürmek istiyorum. Buda'nın içimde olduğu yalanını söyledin. Senden de nefret ediyorum!

Eski kaderim çok daha iyiydi!

Yalan söylemedim!

Buda senin içinde!

Ama sen Buda ile buluşmak o kadar kolay değildir. İnsanoğlu onu ister, bunu ister ulaşamadığı her şeye imrenir. Kendi yolumuzla onu elde edemediğimizde öfkeleniriz ve aptalca davranırız. Buda'yı göremeyiz çünkü böyle durumlarda kör olan biziz. Bu yüzden biz oturuyoruz Gözlerimizdeki bağ kaybolana kadar oturuyoruz. Eğer bunu yaparsan, içindeki Buda'nın yüzünü görürsün. Orin kendini öldürerek Buda'yı öldürürsün. Ve içindeki Buda'yı reddedersen diğerlerine bağlı kalırsın.

**

Orin Çocuk gittiğine göre, daha rahat seyahat ederiz. Hadi, birlikte doğuya doğru gidelim ve baştan başlayalım. Baştan başlamak mı?

Ne demek istediğimi biliyorsun. Hayır, sağ ol. Kendimi satmaktan vazgeçtim. Kahretsin. Peki biz ne yiyeceğiz?

Bunu düşünüyorum. Belki bir rahibe olurum.

**

Orin san Shunryo san Sen ne zaman keşiş oldun?

Yoksul olduğumuz için ailem beni terk etti. Atıkları aşırdım ve hatta yaşamak için çaldım.

Tıpkı benim gibi.

Bir gün, eğer bir tapınağa katılırsam hiç aç kalmayacağımın farkına vardım. Bütün amacım sadece buydu. ***Aç bir şeytan gibi tapınağa girdim.*** *Dogen ile tanışınca değiştim. Dogen Usta bana* ***"Neden Buda ile tanışmak için ölmeyi bekleyeceksin? "Buda ile bu hayatta tanış "*** *ve cenneti burada bul" dedi. Sadece yemek yemek yerine Dogen Usta'nın himayesinde kaderimi pratik etmeyi seçtim.* ***Dogen san bebeğimi tuttuğunda ağlamıştı. Sen uyurken de ağladı.***

Dogen usta her zaman neşemizi ve üzüntümüzü paylaşır.

**

HİCRET

Dogen:

Kennin Tapınağından çıkarıldık .. ve amaçlarımızı tamamlayamadan buradan da kovulduk. Hayal kırıklığına uğramaktan bıktım. Kalbim kırık. Buna rağmen Budizmin gerçek ışığının söndürülmesine izin veremeyiz. ***Keşiş dostlar, gerçek Budizmin kaynağını kurmak için Echizen'e gideceğiz.***

***

Dogen Usta, ben Gikai ve Dharma mezhebine mensup diğerleri size katılmamıza izin verip vermeyeceğinizi sormak için buraya geldik. Devam etmemize izin verin.

**

Dogen:

Cennetlik yol yüce ve huzurludur. Dünyevi yol sert ve durgundur. İnsan yolu sakin ve sessizdir. Evren boyunca bitmeyen huzur vardır.

Aydınlanmaya giden yolumu açmaya yardım eden yaşlı bir mutfak ustasıydı. Mutfak ustasının yeri her daim keşişlerin yanıydı ve kalpleri yolu aramaya adanmıştı. Bunun sebebi mutfak ustasının pratiğinin kararlı bir saflık gerektirmesi ve boş düşüncelere yer vermemesiydi. Pratik yapma anlayışımı ve öğreti bilgilerimi tamamen mutfak ustasına borçluyum. Mutfak Ustası Talimatları tamamen o mutfak ustasınındır.

**

Orin. Evet.

Dogen Usta lütfen benim burada rahibe olmama izin ver.

Veremem.

Günahkar ve rezil bir kadın olduğum için mi?

- Geçmişte yaptıklarını sorgulamayız.

- Peki o zaman, neden?

Önce geçmişle olan bağlarını koparmalısın. Bağlarından kurtulup özgür olduğun zaman kalıcı bir dünyaya girersin ve tamamen saf olursun. Kyoto'ya geri dön ve elinden gelenin en iyisini yap.

Geri dönmeyeceğim.

**

Gikai sama Pişirecek pirincimiz kalmadı. Darı da yok.

Yeterli pirinç yoksa yulaf lapası yapın. Yeterince yulaf yoksa pirinç çorbası yapın.

Yeterince pirinç çorbası yoksa

Bu durumda kaynamış su içip Zazen'e oturalım. Normal hayat ile bağlantıyı tamamen keserek ve bağımız olan her şeyi terk ederek Yanlışı, doğruyu ve kendini düşünmeyi bırakarak aydınlanmayı düşünerek bütün niyetleri ve düşünceleri terk ederek Bu "düşünmemek" olarak bilinir. Zazen'e aydınlanma amacıyla oturmuyoruz sadece meditasyon için oturuyoruz. Bunun kendisi aydınlanmadır.

***

Shunryo sama Orin san Ne yapıyorsun?

Mantar topluyorum. Sana rehberlik yapabilirim. İyi bir yer biliyorum. Bak, orada. Burada da. Ah!

Shunryo sama!

Zehirli bir yılan değil, iyi olmalısın.

Çok özür dilerim. Tapınaktan ayrılacağım.

Beni kabul edilebilir buluyorsan fark etmez.

Orin san, lütfen beni affet. Beni Budizm'e getiren ana güdüleri gördün. Ama benim seni kirletmem için bu güdüler çok saftı Hata bende. Seninle normal bir kadınmışım gibi iletişim kurmak istedim geçmişimi görmezden geldim. Ve bana dokunmanı istedim, sadece dişi bedenime değil gerçek bir insanmışım gibi Seni cezbeden benim. Affet beni. Shunryo sama!

**

Shunryo, ne yapıyorsun!

Shunryo!

Shunryo Bunun anlamı nedir?

Zen Usta Şehvet şeytanının kalbime yerleştiğini fark edince dehşete düştüm. Yolu arayan biri için bu affedilemez. İyice düşünerek buradan ayrılmaya karar verdim. Bu tapınağı ve öğretilerinizi varlığımla kirletemem.

Şeytan hala içinde mi?

Söyle ona

Gitti.

Sen.. Kararından emin misin?

Evet. Usta

Oturma vakti. Herkes yerini alsın.

Shunryo!

Bu tapınağın kapısı sana her zaman açıktır.

**

Orin: Shunryo sama, gitme!

Bana yaklaşma.

Seni seviyorum!

**

Ben Tokiyori. Ben Dogen, Eiheiji Tapınağı Sizi buraya getirdim çünkü size sormak istediğim bir şey var. Bana ne sormak istiyorsunuz?

Gerçek Budizm ile Çin'den döndüğünüzü duydum. Söyleyin bana, nedir bu?

Nesilden nesile geçen eski Buda öğretileri hiç değişmeden keşişler var olduğunda beri kullanılıyor. Ama bu diğer mezheplerinki ile aynı. Ne kadar vecize ve ilahi okusanız da ya da Buda'nın adını zikretseniz de Buddha'nın öğretilerini bulamazsınız. Siz mezhebinizde ne yapıyorsunuz?

Sadece meditasyona oturuyoruz. Oturuyoruz ve oturuyoruz. Hiçbir şey yapmadan gerçek Budizm nasıl bulunur?

Hükümdar Tokiyori, bu okyanusun içinde olmak ve hiç su yok demeye benzer. Ne!

İlkbaharda çiçekler yazın guguk kuşları sonbaharda ay ve kışın soğuk karlar. İlkbaharda çiçekler yazın guguk kuşları Dogen, bunlar en belirgin gerçekten en belirgin şeyler her şeyi gerçekten görmek için. Bu aydınlanmadır. <i>Zazen uçsuz bucaksız okyanusta suyu görmektir. Hal böyle iken, biz Buda'nın özünü bulana dek okyanusta suyun olup olmadığını anlayamayız. Anlamıyorum, Dogen Aydınlanma nedir?

Gerçek Buda nedir?

Neyse ki bu gece dolunay var. Hükümdar Tokiyori bahçeye gidip aya bakabilir miyiz?

Aya mı?

Muhteşem. Saf ve lekelenmemiş Mükemmel ve kusursuz. Bu ay kalbinizdeki gerçek Buda'ya aittir. Sadece bir ay vardır. Ben kalbimde bir ay göremiyorum. Ayrıca bu dolunayın solup gitmesi kaçınılmaz. Hükümdar Tokiyori Lütfen bakın. Hükümdar Tokiyori Bu ay keserek yok edebilir misiniz?

Kolayca. Onu kesip yok ettim. Öyle mi?

Bir daha bakın. Bulutlar ayın önüne geçebilir ya da ay ortadan kaybolabilir ama ay yok diyemeyiz. Ay ıslanamaz ve su kesilemez. Ay gerçek Buda'dır ve su kendisidir. Bu anlaşılmaz diyalog benim kederimi yatıştırmadı.

Lanet olsun sana. Yine geldin. Defol git!

Dogen Bana geceleri sataşan bu kindar hayaletleri nasıl yok edebilirim?

Onları yok edemezsin. Onları değiştirmelisin.

Değiştirmek mi?

Değiştirmek kabullenmek anlamına gelir. Bu ruhlar acı üzüntü ve nefret taşıyor aslında onlar senin acın, üzüntün ve nefretin. Bütün bu ıstırabı kabullenmelisin. Bununla birlikte kendini tamamen terk etmezsen bu ıstırabı kabullenemezsin ve bu ıstırap yok olmaz. Sağ elindeki gücü sımsıkı tuttuğun anda sol elin acıyı yakalar.

Bana ülkenin krallığından vazgeçmemi mi söylüyorsun?

Krallığın tanımı gücü monarşinin yerine kullanmaktır. Bu açgözlü güç senin kederine yol açıyor. Hükümdar Tokiyori şimdi açgözlülüğü bırakma zamanı. Krallığı bırakırsam iç savaş çıkar. Benim görevim ülkede huzuru sağlamaktır. Bu doğru değil mi?

Ne kadar zeki olursa olsun halkına boyun eğdirmek için silah kullananlar sonsuza dek hüküm süremezler. Kesinlikle kalbinde huzur olmayan bir yönetici ülkesini barış içinde yönetemez. Gerçi siz büyük bir hevesle kurtarılmayı bekliyorsunuz. Hiçbir şeyi bırakma

cesaretiniz yok. Bu ne cüret, Dogen. Ben, Tokiyori hayatım boyunca hiç bu kadar aşağılanmadım!

Kral!

Dogen!

Ölmeye hazır mısın!

Her zaman hazırım. Buraya geldiğimde, ben zaten bedenimi ve ruhumu terk etmiştim. Nasıl istersen.

**

Kötü olursan hasatın kötü olur. İyi olursan hasatın iyi olur. Ölüm yaklaştığında ne politik gücün ne de servetine olan sevgin.. ...seni kurtaramayacak. Ölüme tek başına gitmek zorundasın. Sana eşlik eden her şey hayatta yaptığın şeylerdir. Bu ve başka hiçbir şey değil.

**

VEDA

Ejo. Evet. Manastırdaki keşişler süt ve su gibi zararsız olmalılar ve azimle Zen pratiği yapmalılar. Sonunda, her keşiş bir baş rahip olacak. Keşişler Budizm'in ölümsüz eşlikçileridir. Evet. Gikai. Evet. Sen başrahip olacaksın. Ejo'ya yardım et ve kendini üç akıla ada. Üç akıl mutlu akıl yardımsever akıl ve evrensel aklıdır. Evet. Ji-uen Evet. Her şey yolunda mı?

Elbette, efendim. Şu anda Tien-tung-shan'ı görebiliyorum. Gerçek anlamda Ju-ching Zen pratiğini gören sadece sensin ve ben, diğerleri değil. Ne demek istediğimi anladın mı?

Evet. Kugyo İyi bir disiplindeydin Ve İyi bir arkadaş. Bana söylediğiniz sözler Ji-uen disiplininiz bana en büyük mutluluğu verdi.

İlk olarak, arzuyu serbest bırak.

İkincisi, tatmin ol.

Üçüncüsü, huzurlu ol.

Dördüncü, çalışkan ol.

Beşinci, öğretileri hatırla.

Altıncı, meditasyon yap.

Yedinci, irfanı çalış.

Sekizinci, gereksiz konuşmalardan sakın.

Her Buda disiplini aydınlanmanın sekiz manası ile öğrenilir. Bunları çalışmazsanız Budist disiplinine sahip olamazsınız. İhmalkar olmamalısınız bir an bile.

**

ELVEDA

Ejo. Evet.

Orin'in Budist emirleri almasına izin ver. Evet.

Zazen

Yaşarken başka yaşam yoktur. Ölürken ölümden başka bir şey yoktur.

Usta Oturmaya devam edin. Dogen Nirvana'ya ulaştı, 1253

**

Buda yolunu çalışmak kendini çalışmaktır kendini çalışmak kendini unutmaktır kendini unutmak her şeyiyle aydınlanmaktır her şeyi ile aydınlanmak kendini özgür kılmaktır.

Beden ve zihin ve diğerlerinin bedeni ve zihni.

**

Buda'yı ellerinizde tutun. Buda ellerinizde yaşar. Onu sıkıca tutalım ve onu koruyalım.

Buda ellerimin içinde mi?

Doğru. Ellerini öyle tutma böyle tut. Çünkü yağmur yağıyor

**

KAYNAKLAR

[slideshare id=55252540&doc=zenvetanrtasavvuru-151118135806-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=55251834&doc=zen-151118134009-lva1-app6892]

[slideshare id=55251639&doc=zenzihni-151118133457-lva1-app6892]

[slideshare id=55251678&doc=zenbudizmsedatumran-151118133600-lva1-app6891]

[slideshare id=55251803&doc=zenbudizmegirisdaisetzteitarosuzuki-151118133918-lva1-app6891]

[slideshare id=55251724&doc=yayveokatsnatndazensedatumran-151118133709-lva1-app6892]

[slideshare id=55252610&doc=alan-w-watts-zen-yolu-151118135945-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=55252628&doc=zen-klavuzu-katsuki-sekida-151118140005-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=55252686&doc=zen-iiri-151118140118-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=55252559&doc=hui-hai-nin-zen-oretileri-151118135841-lva1-app6891&type=d]

DERMÂN ARARDIM DERDİME DERDİM BANA DERMÂN İMİŞ

Hzl: İhramcizâde İsmail Hakkı

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Dermân arardım derdime derdim bana dermân imiş,
Bürhân sorardım aslıma aslım bana bürhân imiş.

Sağ u solum gözler idim dost yüzünü görsem deyü,
Ben taşrada arar idim ol cân içinde cân imiş.

Öyle sanırdım ayriyem dost gayrıdır ben gayriyem,
Benden görüp işiteni bildim ki ol cânân imiş.

Savm u sâlât u hac ile sanma biter zâhid işin,
İnsân-ı Kâmil olmaya lâzım olan irfân imiş

Kande gelir yolun senin ya kande varır menzilin,

Nerden gelip gittiğini anlamayan hayvân imiş.

Mürşid gerektir bildire Hakk'ı sana Hakk'al-yakîn,

Mürşidi olmayanların bildikleri gümân imiş.

Her mürşide dil verme kim yolun sarpa uğratır,

Mürşidi Kâmil olanın gâyet yolu âsân imiş

Anla hemen bir söz durur yokuş değildir düz durur,

Âlem kamû bir yüz dürür gören anı hayrân imiş.

İşit Niyâzî'nin sözün bir nesne örtmez Hakk yüzün,
Hakk'dan ayân bir nesne yok gözsüzlere pinhân imiş

Dermân arardım derdime derdim bana dermân imiş,
Bürhân*[13] *sorardım aslıma aslım bana bürhân imiş.

Dermân arardım derdime derdim bana dermân imiş,
Delil sorardım aslıma aslım bana delilmiş.

---

[13] ***BÜRHAN:*** *Delil, hüccet, isbat vasıtası. * Mantık: Yakînî mukaddemelerden meydana gelen kıyas. * Red ve inkâr için itiraz kabul edilmeyecek surette isbat-ı hakikat eden kavi hüccet. (Bir bürhan ile elde edilen netice-i tevhidi bazı insanlar isti'zam ile dar zihinlerine sıkıştıramazlar. Veya bozuk hayalleri tahammül edemez. Bu hale karşı o kat'i, sahih bürhanı reddetmek üzere: "Bu neticeyi, bu kadar azametiyle şu bürhan (onu) intac edemez." diye bahaneler ile kabul etmez. O miskin bilmez mi ki, neticenin kayyûmu imandır.*

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Kur'ân okuyan mü'min turunçgillere benzer; kokusu da güzeldir, tadı da güzeldir. Kur'ân okumayan mü'min ise, hurmaya benzer; kokusu yoktur, fakat tadı güzeldir. Kur'ân okumayan münafık reyhana benzer; kokusu güzeldir, tadı ise acıdır. Kur'ân okumayan münafık da Ebû Cehil karpuzuna benzer; kokusu olmadığı gibi, tadı da acıdır." [14]

Eskiden anne babalar, çocukların atlattıkları her hastalıktan sonra bir olgunlaşma ve gelişme evresi geçirdiklerini bilirlerdi Sadece çocuklar değil, yetişkinler de her hastalıktan daha olgunlaşmış olarak çıkarlar. Bütün büyük kültürler de büyük mücadeleler sonucu oluşmuşlardır. [15]

Sağ u solum gözler idim dost yüzünü görsem deyü,
Ben taşrada arar idim ol cân içinde cân imiş.

Sağ ve solumu gözler idim dost yüzünü görmek için,
Ben dışarıda arar idim ol cân içinde cân imiş.

Pervane, Mevlânâ kaddese'llâhü sırrahü'l-azîzden bir öğüt dinlemek için ısrarda bulundu. Mevlânâ:

"Emir Muineddin muktedirsen, hiç gevşeklik göstermeden dört kıbleye hizmet et ve dört kıbleye hizmet etmeği kendine gerekli bil" *dedi. Pervane baş koydu ve:*

"Biz bir kıble biliyoruz, diğer üçü hangileridir? Diye sordu. Mevlânâ:

"Bunlardan birincisi namaz kıblesidir ki günde beş defa yüzünü ona çevirirsin.

İkincisi dua kıblesi olan gökyüzüdür. İhtiyaç düştüğü vakit yüzünü dua kıblesine çevirir ve ağlayıp sızlayarak kendi arzunun yerine gelmesi için ricada bulunursun.

Üçüncüsü padişahlardır: Padişahlar, yoksulların ihtiyaçlarının kıblesi ve mazlumların sığınağıdırlar. Bir mazlum ve çaresiz kimse senin tarafına yüzünü çevirdiği vakit, onun ihtiyacını yerine getir ki, yüce Allah Teâlâ da senin din ve dünya ihtiyacını yerine getirsin.

Dördüncüsü Allah Teâlâ erlerinin kalbidir. Bu kalb, Allah Teâlâ'nın nazarının kıblesidir ve kâinattan da daha yüksek ve yücedir. [16]

Öyle sanırdım ayriyem dost gayrıdır ben gayriyem,

---

[14] *Buhârî, Et'ıme, 30; Fedâilü'l-Kur'ân, 17, 36; Müslim, Müsâfirîn, 243; Ebû Ya'lâ el-Mevsılî, Müsned, XII, 168 (7237); Taberânî, el-Mu'cemü'l-kebîr, IX, 136 (8670); Beyhakî, Şu'abü'l-îmân, II, 337 (1973); Kudâ'î, Müsnedü'ş-şihâb, II, 289 (1381). Mesel için bkz. Hakîm et-Tirmizî, el-Emsâl, s. 44, 45; Râmhürmüzî, Kitâbü emsâli'l-hadîs, s. 85 (46); Ebu'ş-Şeyh, Kitâbü'l-emsâl, s. 215 (318); Abdülmecîd Katâmış, el-Emsâl el-Arabiyye, s. 163. (UYSAL, 23 Bahar 2007)*

[15] *(DAHLKE, 2002), s.111*

[16] *(Ahm95), s. 672-(407)*

Benden görüp işiteni bildim ki ol cânân imiş.

Öyle sanırdım ayriyem dost başkadır ben başkayım,
Benden görüp işiteni bildim ki ol cânân imiş.

Niyâzî-i Mısrî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz burada insanda bulunan kuvvetlerin aslında kendine verilen cevhereden yani üfürülen ruhun olduğunu beyan ediyor. Yoksa bakiyenin aciz ile vasıflandığını haber veriyor.

Ol lezzet-i ruhaniyye ile beden de kuvvet bulur.

Hikâye:

Bir kimse var imiş günde bir sığırı pişürür ve başında götürür imiş halk bunun haline ta'accüb iderler imiş. Bir gün ol şehre bir yeni Hâkim gelür. münâsebet ile ol kimseyi anarlar. Hâkim:

"Getürün göreyüm der. *getürürler ta didükleri gibi bulur der ki;*

*"**Soyun",** bunı soyarlar kemerinde **on dörd cevher** bulunur ki*

pâdişâhların değmesi mâlik olamaz. Ol cevahiri alur var kebâbunı sat der. Bu kerre dizine dek kalduramaz etrafındakiler bunu görürler. Cevahiri yine verür bilâ taassüf yine başına alur gider. Hâkim der ki:

Bu kadar cevâhirdür ona bu takati viren.

Şimdi Mısrınün bu pirlükde bu kadar kahrı çekmesi takati bu iki ruhani lezzetler ve ol iki cismânî lezzetlerdür. İmdi bu dörd lezzetlerin bişincisi yokdur ya'ni bunlara benzer bir dahi yokdur bu sözi anlayabilen teslim olur. [17]

Savm u sâlât u hac ile sanma biter zâhid işin,
İnsân-ı Kâmil olmaya lâzım olan irfân imiş

Oruç, namaz ve hac ile sanma biter zâhid işin,
İnsân-ı Kâmil olmaya lâzım olan irfân imiş

*Sûfî muhakkikler ibadet, riyazet ve halvet amellerinin kendilerinin bilgi alıcısı olmadığını buna aracılık ettiklerini ileri sürerler. Yani bu amellerin sonunda kişide bir **nûr** oluştuğunu ve ancak o nûr ile Hakk'ı tanıyabildiklerini söylerler. Yoksa bu amellerin tek başına yeterli olduğunu hiç bir sûfî söylememiştir.*

Savm u sâlât u hac ile sanma biter zâhid işin,
İnsân-ı Kâmil olmaya lâzım olan irfân imiş

beyti tam bu mânâya işâret etmektedir. Sufiler bu yönleriyle Hâricîlerin, Selefîlerin ve bazı ehl-i hadîsin somut zühd anlayışlarından uzaklaşırlar. Bunlarda mutlak manada

---

[17] *(MISRÎ, 1223), v. 51a*

ibadetler esas iken sûfîlerde bu ibadetlerin kişide hâsıl edeceği hal ve makam önemlidir. Yoksa kul ile Rabbi arasındaki perdelerden bir perde de o ibadetler olabilmektedir. Hemen hemen bütün dînî pratiklerde yer aldığını gördüğümüz ve sûfîlere göre ilâhi bilgiyi elde etme yolunda atılacak ilk pratik adım olan "halvet" ve "inzivâ" uygulamasının aslında düşünce tarihinde de önemli bir yeri bulunduğu maalesef modernler tarafından unutulmuştur. Kadim ve ezoterik felsefe okullarında öğrencinin metafizik konulara olan temerküzünün sağlanmasında başvurulan yollardan en önemlisi budur. Pithagoras'ta, Platon'da karşılığı olan bir uygulamadır.

*Mesela İslam filozoflarından İbn Miskeveyh felsefe ile meşgul olmak isteyenlere önce **"kalblerin temizlenmesi"** işiyle uğraşmalarını tavsiye eder zira ona göre **"hikmet ilâhî vergilerin en büyüğü ve Allah'ın kendi dostlarına ikrâm ettiği en faziletli yüceliktir".** Bunun ardından halveti tavsiye eder. Der ki;*

"Derin bir konu üzerinde düşündüğümüz zaman çevredeki şeylerin bizim nefsânî faaliyetimize mânî olmaması için onlara göz kapatırız. Eğer nefs (bil-kuvve akıl] zâtı îtibâriyle maddî olsaydı onun aktivasyonu, maddî dünyadan ilgisini kesmek zorunda kalmazdı".

Sûfî muhakkikler bu tür uygulamalara niçin diğerlerinden fazla önem vermektedirler? Çünkü onlara göre ilâhi bilgi dışarıda (taşrada) aranacak bir şey değildir. Allah bütün isimlerini yalnızca en şerefli mahlûk olarak yarattığı "insana" talim ettiğini söyler. [18]

Hz. Kuddûsî kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz ***bu beyit için buyurdu ki:***

Sözlerinin anlatmak istediği irfân'ın kalpte belli bir usûle göre hâsıl olacağını biliyorum ve ihtiyarlık sebebiyle nafile amellerime gücüm kalmadığından dolayı gece ve gündüz farz amellerime çalışıyor, tevhide devam ediyorum. [19]

Kande gelir yolun senin ya kande varır menzilin,

Nerden gelip gittiğini anlamayan hayvân imiş.

Nereden gelir yolun senin ya nereye varır menzilin,

Nerden gelip gittiğini anlamayan hayvân imiş.

İnsan hayatının kendine ait geçmişi büyük sırlarla örülüdür. Bunun zahiri olarak bile tespitini yapmak mümkün değildir.

İnsan yeryüzünde ne zaman ortaya çıkmıştır?

Dinî-felsefî düşünce sistemlerinde birçok gnostik unsura yer veren Bâtınî-İsmâilî müellifler ile İmâmiyye Şiası'na mensup bazı âlimlere göre ise Kur'ân-ı Kerim'de sözü edilen Âdem aleyhisselâm, yeryüzündeki ilk insan olmayıp ondan önce nice Âdemler gelip

---

18 (KILIÇ, 1 (2004))

19 (Kuddûsî, Tarihsiz), s. 137

geçmiştir.[20] Buna benzer bir görüş, tasavvufu felsefîleştirmesiyle tanınan Muhyiddîn İbn'ül Arabî (hyt. 638/1240) tarafından da dile getirilmiştir.[21]

Yerbilim ve insanbilim erbabı bu meseleyi çözememişlerdir. Herhalde insanın ortaya çıkış tarihi, Benî İsrail bilginlerinin haber verdikleri gibi yedi bin yıllık olamaz. Fakat ne faydası var ki, diğer İsrailiyât (İsrail oğulları kitaplarından alınıp aktarılan hurafeye yakın kıssa ve bilgiler) gibi bu rivayet de eski kitaplarımıza girmiştir.

Ancak şeyhimiz bu meseleyi, yerbilim uzmanlarını alkışlamaya mecbur edecek bir surette çözmüştür.

Şeyhimizin bir gün Mekke-i Mükerreme'de tavaf sırasında gözüne, şekil ve kıyafetiyle yabancı olduğu belli olan bir adam çarpar. Yanına yaklaşıp kim olduğunu sorar. O yabancı:

"Ben senin büyük atalarındanım" der.
Şeyh sorar:

"Hangi asırda yaşıyordunuz?"
Yabancı:

"Kırk bin sene önce vefat etmiştim."
Şeyh:

"Kitaplar Ebu'l-Beşer** (İnsanlığın Babası) **Âdem'in altı bin sene önce yaratıldığını haber veriyorlar."

Yabancı:

"Sen hangi Âdem'den bahsediyorsun? Bil ki, Ebu'l-Beşer olan Âdem'den önce daha yüz bin Âdem geçmiştir." [22]

*Şeyhimizin böyle bir ruhanî konuşmağa bağladığı tahminini çağdaş ilimlerin keşifleri ve tahminleri tamamen doğrulamaktadır. Gerçek şu ki, üçüncü devirde bile yaşamış ve hattâ kadîm fil **(Elephantus antiquus)** denilen şimdi nesli tükenmiş bir hayvanla çağdaş olduğunu gösteren kemiklere çeşitli araştırmalar sırasında tesadüf edildiğinden, insanın yeryüzünde herhalde yüz bin sene önce de var olduğuna inanmak gerekir. İşte bu keşf ve ayırım sebebiyle şeyhimiz insan için:*

***"Hadistir** (sonradan olmadır), **ama bir ezelî hadistir. Hâdisât ayn-ı kadim olamaz usulü'd-din ve ilm-i kelamın dâhi ulemasının ve hükema-ı İslamiyyenin"** gördükleri ve hadsiz burhanlarla isbat ettikleri hudûs ve imkân hakikatlarıdır. Onlar demişler ki **"madem âlemde ve herşeyde tegayyür ve tebeddül var elbette fânidir, hadistir, kadîm olamaz"** (7.-*

---

[20] Ca'fer b. Mansûrü'l-Yemen, Serâiru ve Esrâru'n-Nutekâ, nşr. M. Gâlib, Beyrut 1984, s. 21. İmâmiyye kaynaklarından aktarılan muhtelif rivayetler için bkz. Süleyman Ateş, Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsiri, İstanbul 1988, I. 142-143. (Öztürk, Mustafa, (2004). Âdem, Cennet ve Düşüş, Milel ve Nihal, 1 (2), 151-186.)
[21] Bkz. Muhyiddîn İbnü'l-Arabî, el-Futûhâtu'l-Mekkiyye, Beyrut (Dâru Sâdır) trz., III. 348. (Öztürk, Mustafa, (2004). Âdem, Cennet ve Düşüş, Milel ve Nihal, 1 (2), 151-186.)
[22] Muhyiddîn İbnü'l-Arabî, el-Futûhâtu'l-Mekkiyye, Beyrut (Dâru Sâdır) trz., III. 348.

Şua 1. Hakikat) hükmünü vermiştir. [23]

150-200 milyon yıl önce yaşamış olan dinozorların hemen her türlü fosilinin bulunmasının yanında dışkısı bile bulunabilirken birkaç yüz bin senelik insan fosilleri dahi bulunamaktadır. [24]

Mürşid gerektir bildire Hakk'ı sana Hakk'al-yakîn,

Mürşidi olmayanların bildikleri gümân imiş.

Mürşid gerektir bildire Hakk'ı sana Hakk'al-yakîn,

Mürşidi olmayanların bildikleri şüpheli imiş.

Bir Mürşid-i Kâmil gerektir ki sana Hakk'el-yakîni bildirsin. Çünkü ilm'el-yakîn şeriat ehlinin ilmidir. Ayn'el-yakîn ise tarîkat ehlinin ilmidir. Hakk'al-yakîn ise hakîkat ehlinin ilmidir. İşte Hakk'ı ancak Hakkal-yakîn bildiren Hakîkat Mürşididir, Mürşidi-i Kâmildir. Mürşidi olmayanların kitap mütalaasından ve muhabbetlerden (devam ettiği sohbetlerden) anladığı ve bellediği şeyler boş şeylerdir, zirâ tevhid sülûksüz anlaşılmaz.

*Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî kaddese'llâhü sırrahu'l-azizin bildirdiğine göre "mürid-mürşid ilişkisinin ilk misali Allah Teâlâ ile **Rûh-i Muhammedi"** arasında gerçekleşmiştir. Gizli bir hazîne iken bilinip tanınmayı istemiş olan Yüce Allah Teâlâ, bu tanınma sevgisi neticesinde ilk önce **Rûh-i Muhammedi'yi** yaratarak onu mürid menzilesinde tutup halvet ettirmiş ve kendini de şeyh yerine koyup tevhidi telkîn etmiştir. Sonra usûl-i esmâ'da yer alan diğer isimleri sırayla ve teker teker telkîn eylemiştir.*[25]

Ali Kemalî Efendi kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz (d.1853-hyt: 4 Ekim 1920), Piri Mehmet Paşa mahallesinde yaptırdığı evin alçak tavanlı bir hücresinde, devrin ileri gelen bilginlerini ve dostlarını toplar, sabahlara kadar sohbet ederler. Abdülaziz Mecdi kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz, bazen Ali Kemalî'yi evinden alır, kırlara götürür, yol boyunca tasavvufı sohbetlerde bulunurlar. Yine böyle bir gün Abdülaziz Mecdi Efendi ile Konya dışında kırlarda gezerlerken, bir çobana rastlarlar. Şakrak ve latifeci bir zât olan Ali Kemalî, çobana okuma yazma bilip bilmediğini sorar. Okuma-yazma bilmediği cevabını alınca ona derki:

"Çoban hele şu etrafına bir bak ne görüyorsun?"

"Şu gördüğün ağaç, taş, toprak, hayvan ve insandan sence hangisi, olsa olsa Allah olabilir?"

Çoban bu garip sual karşısında biran duraklar, düşünür, düşünür de: "insan" diye cevap

---

23 (AYNİ, 1995), s. 62-64

24 (MUSAOĞLU, 1999), s. 64

25 (ÖGKE, 2000), s. 156; Yiğitbaşı Velî, Risale-i Tevhid, v.43a-43b

verir. Bu cevap üzerine Ali Kemalî Efendi'de: "Aferin çoban! Konya ulemasından daha akıllı imişsin" der.

Ali Kemalî ve Abdülaziz Mecdi Efendi'nin çobanla bu konuşmaları üzerine Osman Nuri Ergin, Abdülaziz Mecdi Tolun, adlı eserinde şu mütâlâayı beyan eder:

"Allah Teâlâ çobanların bile arayıp bulması lazım gelen bir hakikattir, bir varlıktır; hatta hakikat'ül hakayıktır. Çünkü o olmayınca ne bir vücut, ne de bir hakikat, hatta en ufak bir şey bile olamaz." [26]

> *Üstatsız kalırsam inancım başkalaşır. O sağlam imanım başka bir şey olur. Ruhuna binlerce rahmet olsun, işte benim üstadım budur. Etrafına da toplanırlar. Şüphe ne oluyor! Ben kendim için feryat etmiyorum sizin için ağlıyorum. Şimdi o ölünün vasıflarını say ki, ona göre ağlayayım.* [27]

Her mürşide dil verme kim yolun sarpa uğratır,

Mürşidi Kâmil olanın gâyet yolu âsân imiş

Her mürşide gönül verme kim yolun sarpa uğratır,

Mürşidi Kâmil olanın gâyet yolu kolay imiş

Mürşid-i Kâmil neden anlaşılır? Alâmeti nedir?

Bir Mürşid-i Kâmilin alâmeti şudur: Şayet kalbinde dünyâ sıkıntılı işi, felâketi olduğu halde yanına gittiği zaman, o gailen eksilir ve yok olup kalkarsa, işte o kimse Kâmildir. Yok gâilen eksilmeyip daha da çoğalır ve gâilene gâile katılırsa, o insan Kâmil değidir, bir yalancıdır, andan kaç. Zirâ o kimse senin yolunu daha sarpa uğratır. Mürşid-i Kâmil olanın yolu âsândır (bu gibi insan ancak rahatlık ve kolaylık verir).

Her mürşide dil verme kim yolun sarpa uğratır, *gönül bağına sahip çık demektir.*

> *Şeyh-i Ekber'e göre birden fazla şeyhe bağlanmanın her hangi bir sakıncası yoktur. Hatta ona göre aksi tarzda bir kural cahiller tarafından icat edilmiştir.*[28]
>
> *Nikâhlar da dört türlüdür. Cismani nikâh, misali nikâh, ruhani nikâh, ilmi nikâh. Birincisi için kalpte eserler vardır; ikincisi için gizlide nurlar; üçüncüsü ruhta sırlar; dördüncüsü gözde mücerred külli hakikatler vardır. Bunların hepsi de manevi buluğ ve evlilikle ilgilidir.* [29]

Bu evliliklerin neticesi doğacak evlat nesebin devamını sağlayacaktır.

---

[26] *(KARTALCI, 2004),s.15*

[27] *(Şems-i Tebrizî, 2007), (M.252), s.341*

[28] *(ÇAKMAKLIOĞLU, 2005), s.18*

[29] *(ÇETİN, 1999), s.85; (BURSEVİ), v.39a, 32. Varidat*

Anla hemen bir söz durur yokuş değildir düz durur,

Âlem kamû bir yüz dürür gören anı hayrân imiş.

Anla hemen bir söz durur yokuş değildir düz durur,

Âlem hepsi bir yüz dürür gören anı hayrân imiş.

İşit Niyâzî'nin sözün bir nesne örtmez Hakk yüzün,
Hakk'dan ayân bir nesne yok gözsüzlere pinhân imiş

İşit Niyâzî'nin sözün bir nesne örtmez Hakk yüzün,
Hakk'dan ayân bir nesne yok gözsüzlere gizli imiş

Nitekim Ca'fer-i Sâdık aleyhisselâm buyurur Kur'ânun tecellisi vardur. Yani hakkun dostlarına Kur'ân içinden tecellisi vardur ehli olmayana tecelli etmez. ***" O'na temiz olanlar dokunabilir."****[30] buncılayın mahbûb yüzinden hak âşıklarına tecellî ider tessellî virür. mahbûbun haberi olmaz mahbûb ancak bir âyinedür görinen ğayrıdur gayrı degül aynıdur. ğayrı olduğı bir sanıdur. Siz âyineye bakarsız enbiya ve evliya âyine içindeki cemala bakarlar. İmdi bir göz ki ayineye baka ol göz içinde tecelli iden cemâl kanda görür. Füsûsda yazar ki*

"âyineye bakan içindeki sureti göremez içindeki surete bakan ayineyi göremez, acebdür." *Der. Gönül her neye kasd iderse gördügi odur. Gönlün maksûdı olmayan gözine de girse görmez. Bu mücerrebdür insan bir şeye ziyâde meşgul olsa gayrı ne görür ne işidir. Gâh olur bir gözden bir ahir kimse bir şeyi görür gözün, sahibinün haberi olmaz acebdür kudretullaha nihayet yokdur.*[31]

Kaynakça

AYNİ, P. D. (1995). Şeyh-i ekberi Niçin Severim. İstanbul.

ÇAKMAKLIOĞLU, M. M. (2005). Muhyiddin İbnü'l-Arabi'ye Göre Dil-Hakikat İlişkisi Marifetin İfadesi Sorunu. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri (Tasavvuf) Anabilim Dalı.

ÇETİN, T. (1999). Vâridat-ı Kübra. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü-Y.Lisans Tezi, 87344.

DAHLKE, T. D.-R. (2002). İstanbul.

KARTALCI, M. (2004). Milli Mücadelede Ali Kemali Efendi Hayatı. Ankara: YÖK-Master Tezi-145111.

---

[30] *Vâkıa, 79*

[31] *(MISRÎ, 1223), v. 64b*

KILIÇ, M. E. (1 (2004)). Bir Metodun Metodolojisi: Dini İlimler Metodu Olarak Tasavvufa Mukayeseli Bir Bakış . Usûl I, 91 - 109.

KILIÇ, M. E. (1995). Muhyiddîn İbnu'l-Arabî'de Varlık ve Mertebeleri. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü-Doktora Tezi-42349.

Kuddûsî, B. M. (Tarihsiz). Pendnâme-Nasihatnâme ve Mektupları Türkçe Çevirileri. ---: İbrahim EREN.

MUSAOĞLU, A. (1999). Uygarlığın Tarihi. İstanbul: Vural Yayıncılık.

Niyazî-i MISRÎ. (1223). Mecmua-i Kelimât-i Kudsiye-i Hazreti Mısri. Bursa Sultan Orhan Kütüphanesi 690.

Şems-i Tebrizî, M. N. (2007). Makâlât. İstanbul: Ataç.

ADALET

Hzl: Av. Hayati İnanç

Adalete dair bazı örnekler:

Klasik kültürümüz içinde öyle çok ve vurucu örnek bulmak mümkün ki seçim yapmak bile hayli zordur doğrusu…

Ziya Paşa der ki mesela:

Zâlim yine bir zulme giriftâr olur âhir

Elbet olur ev yıkanın hânesi vîrân

"Başkalarına zulmedenler sonunda kendileri de zulme uğrarlar; ev yıkanın evini yıkarlar sonunda" demek olur.

Devam eder aynı minval üzre Paşa:

Ekser görülür çünkü cezâ cins-i amelden

Encâmda âhenden olur rahne-i sûhân

Encâm : *Son, netice*

Âhen : *Demir*

Rahne : *Yara, aşınma, yıpranma*

Sûhân : *Törpü*

"Genellikle de yaptığı eza cinsinden bir karşılık bulur herkes; nitekim ömrünü demir aşındırmakla geçiren törpünün aşınması da yine demirden olur" demektir.

Hele şöyle bir sözü -ki pırlanta gibi durmaktadır- insan çerçeveleyip hergün göreceği bir yere asıverse sezâdır:

Zâlimlere mehl olmasa matlûb-ı ilâhî

Bir demde yıkar âlemi mazlûmların âhı

Mehl : *Süre*

Matlûb : *İstenen*

Dem : *Zaman, an*

"Mazlumun âhı öyle etkili bir silâhtır ki, bir anda yeri göğü tersyüz edebilir; nice 'âh' edilmesine rağmen böyle bir neticenin tahakkuk etmiyor görünmesi ise şundandır ki; ilâhî irâde zâlime bir mehil vermeyi öngörmüştür; ola ki vazgeçer; ola ki imtihânı kazanır; nitekim imtihan dünyasındayız…" demektir.

Öte yandan yine bir kesin hüküm beyti şöyle söyler:

Zâlimin ser-rişte-i ikbâlini bir âh keser

Rızka mâni' olanın rızkını Allah keser

Ser-rişte : Ser, baş demek malûm olduğu üzere; rişte de iplik. Bir inci kolye

düşünülsün efendim; meselâ bir inci kolye; veya paha biçilmez taştan yapılmış bir tesbih. İpliğinin başı kesiliverirse ne olur efendim?

İkbâl : *Baht açıklığı*

"Güçlü zâlimin göz kamaştıran ikbâli gün olur da, gördüğünde selâm vermekten imtina ettiği bir mazlûmun bedduası ile yerle bir olur. İnsanların rızkına mani olmaya tevessül eden de – gerçi rızk kefalet altındadır, bu gayreti boşunadır ya…– bir bakar ki kendisi el açar duruma gelmiş" .

Efendim söz bu vadiye dökülünce, ikbalin zıddı olan idbâr da hatıra geliyor, kaçınılmaz olarak. Ve işte göz hizasına asılmağa lâyık bir diğer berceste:

Ârif-i billâh olan bir hâlete dil bağlamaz

İnkılâb eyler zamân ikbâl olur idbâr olur

"İşi bilen, içinde bulunduğu duruma gönül kaptırmaz; aşağıdayım diye yerinmez, üstteyim diye öğünmez yani; zira bilir ki, zaman değişir, roller değişir, çıkış da var iniş de…"

Şeyh Gâlib de der ki:

Mazlûma olur keyfer-i bed-hûyî-i zâlim

Iklîm-i gamın başka bir hâlet var içinde

[Dünya hayatında, kötü huylu zalimin yaptıklarından dolayı ceza görmediği ve mazlûmun hep bedel ödemek zorunda kaldığı görülür. Ancak bu sadece bir görünüştür. İşin aslı ise şudur ki; zalim geçici dünya hayatında mutlu görünse de, asıl hayatta hem de kalıcı surette gülen (son gülen iyi güler) mazlum olacaktır. Bu dünya hayatı imtihan sahasıdır.]

Eski zamanların birinde çivi imal eden bir usta ile zavallı ustanın karısına göz koyan bir zalim vali varmış. Kadını elde etmek için ustayı ortadan kaldırmayı planlamış zalim vali ve olmayacak bir iş istemiş ondan. Demiş ki:

- Yarına kadar 300 askerim için kebkeb imâl edemezsen yarın kelleni uçururum.

(Kebkeb, '70 li yıllarda pek moda olan ve kabara dediğimiz, ayakkabının altına çakılan demir parça gibi bir şey; pabuç çivisi yani. Demek o zamanlar askerin giydiği ayakkabılara böyle çivi benzeri bir şey çakılıyormuş ki, uzun yol şartlarında mukavemet artsın.)

Halbuki bir günde en fazla 15 – 20 kebkeb yapılabilirmiş.

Zavallı usta çaresiz, valinin kendisini öldürmek için bu emri verdiğini de anladığından, sabaha kadar ağlayıp dua etmiş.

Sabah olunca evinin kapısında valinin adamlarını görünce hepten ümidi kesilmiş vaziyette hanımı ile helalaşıp kapıyı açmış.

Valinin adamları demişler ki:

-Bu gece valimiz öldü; mismâr almaya geldik.

(Mismâr: Tabut çivisi)

!!!

Ve bir söz erbâbı vezne koymuş hadisedeki hikmeti:

Kebkebi mismâra tebdîl eyleyen Perverdigâr

Lâne-i mürg-i garîbi kul yıkar Allah yapar

***Perverdigâr** : Farsça rızıklandıran kelime manasıyla Allah demek olur.*

***Lâne** : Yuva*

***Mürg** : Kuş*

[Kebkebi mismara dönüştüren Allah.

Garip kuşun yuvasını Allah yapar, kul yıksa da.]

Adalete ve zulme dair şu beyt bir şâheser gerçekten:

Komaz halk intikâmın zâlime idbârı vaktinde

Zahm-dâr olsa ef'î anı mûrân eyler efgende

(Yanlış hatırlamıyorsam Bursalı Belîğ' in olmalı)

***İdbâr** : İkbâlin zıddı, çöküş*

***Zahm-dâr** : Ağırlık veren, yaralayıcı, korkutucu*

***Ef'î** : Yılan*

***Mûrân** : Karıncalar*

***Efgende** : Perişan, darmadağın*

[Zalim birgün olup da idbâra düşünce, halk intikamını alır. Nitekim herkes için ürkütücü olan engerek yılanı güçsüz kaldığında onu, küçücük karıncaların bin parça ettiğini görürsünüz.]

(Nedense bu beyti her hatırlayışımda şu hadise gözümün önüne gelir:

Romanya' da yıllar boyu halkına akla gelmedik zulümler eden bir lider vardı; Çavuşesku. Karısı -Elena'ydı galiba- topluluklara "SOLUCANLAR" diye hakaret ederdi. Yirminci yüzyılın sonuna doğru kimsenin beklemediği bir anda halk ayaklanması ile alaşağı edilmişti ve karısı ile birlikte -solucanların ! gözü önünde- kurşunlanarak öldürülmüştü.)

Erşim: http://www.hayatiinanc.com/?p=22

Hattat Hamid AYTAÇ kaddesa'llâhu sırrahû (ö. 1891-1982)

XX. yüzyılın meşhur Türk hattatı.

O zamanki adı Âmid olan Diyarbakır'da doğdu. Asıl adı Şeyh Mûsâ Azmi'dir. Babası, Müstakimzâde'nin Tuhfe'sinde adı geçen hattat Âdem-i Âmidî'nin torunlarından Zülfikar Ağa, annesi Müntehâ Hanım'dır. Diyarbakır'da sıbyan mektebini, askerî rüşdiyeyi ve idâdîyi bitirdikten sonra 1908'de yüksek tahsil için İstanbul'a gitti. Bir yıl Mekteb-i Nüvvâb'a (1910'dan sonraki adıyla Mekteb-i Kudât) devam ettikten sonra sanata karşı kabiliyetini gören hocalarının tesiriyle Sanâyi-i Nefîse Mektebi'ne kaydoldu. Fakat babasının ölümü üzerine geçimini sağlamak için çalışmak zorunda kaldığından tahsilini tamamlayamadı. Haseki'de Gülşen-i Maârif Mektebi'nde hat ve resim hocası olarak çalışmaya başladı; bu arada özel şekilde matbaa işleriyle de uğraştı. Rüsûmat (Gümrük) Matbaası, Mekteb-i Harbiyye Matbaası ve sonra da hocası Mehmed Nazif Efendi'nin vefatı üzerine tayin edildiği Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Matbaası'nda Mehmed Emin Efendi ile beraber hattat olarak çalıştı. Bir yıl kadar da Almanya'da haritacılık ihtisası yapan Mûsâ Azmi Bey, döndüğünde memuriyeti yanında geçim sıkıntısı sebebiyle Bâbıâli'de Hattat Hâmid Yazı Yurdu'nu açarak Hâmid müstear imzası ile piyasaya yazılar yazmaya başladı. Bir süre sonra da resmî görevinden ayrılıp kendini tamamen bu işe verdi. 1928 harf inkılâbından sonra atölyesini matbaa haline getirerek klişecilik, çinkografi, pantografi, mâmul maddeler

için lüks etiket ve kartvizit basımı gibi işlerle meşgul oldu. Bunların yanı sıra hat ile de ilgisini kesmeyerek yurt içinden ve yurt dışından gelen özel istekleri karşılamaya devam etti. 1960 yılında Paşabahçe Cam Fabrikası'na girdi. Burada imal edilen cam eşya üzerine çeşitli yazılar yazdı. 1975'te emekliye ayrıldı; ömrünün geri kalan kısmını yazı yazmakla geçirdi. 19 Mayıs 1982'de vefat etti. Kabri Karacaahmet Mezarlığı'nda Şeyh Hamdullah'ın mezarının yakınındadır.

Hamit Aytaç yazı sevgisini ve ilk yazı derslerini, yetişmesinde büyük rolü olan sıbyan mektebindeki hocası -sonradan Büyük Millet Meclisi'nin ilk dönem Diyarbakır mebusu olan- Mustafa Âkif (Tütenk) Bey'den aldı. Askerî rüşdiyede, aynı zamanda Ali Rızâ Bey ekolüne bağlı bir ressam olan Yüzbaşı Hilmi Bey'den sülüs, Vâhid Efendi'den de rik'a meşketti. Bu iki sanatkârdan Romen ve Gotik yazılarını da öğrendi. Ayrıca Hoca Esad Efendi ile Kolağası Ahmed Hilmi Efendi'den de sülüs ve nesih dersleri aldı. Yazıya olan merakı sebebiyle mektepte bir yılını kaybedince babası yazıyla uğraşmasını menetti. Ancak Sultan II. Abdülhamid'in cülûs yıl dönümünde yazdığı bir tuğra sebebiyle aldığı ödül, tekrar yazıyla meşgul olmaya başlamasını sağladı. İdâdî yıllarında, Mustafa Râkım yolunda bir hattat olan akrabası Abdüsselâm Efendi'den sülüs ve celîsini ilerletti, şahsiyeti ve sanat anlayışı büyük ölçüde bu zatın etkisinde gelişti. İmam Said Efendi'den de istifade etti. Ayrıca resimle de ilgilenerek ressam Ali Rızâ Bey tarzında eserler verdi ve daha çok peyzaj ile meşgul oldu. İstanbul'a geldiğinde Gülşen-i Maârif'teki öğretmenliği sırasında mektebin müdürü Süreyyâ Bey vasıtası ile tanıştığı Hacı Nazif Bey'den celî-sülüs, Reîsülhattâtîn Kâmil (Akdik) ile Neyzen Emin (Yazıcı) efendilerden sülüs ve nesih yazılarında faydalandı. Tuğrakeş İsmail Hakkı (Altunbezer) Bey'in yanında tuğra çekme tekniğini geliştirdi. Ta'likte bir müddet Hulûsi (Yazgan) Efendi'ye devam ettiyse de daha çok Mehmed Esad Yesârî'nin yazı örneklerinin

etkisinde kaldı ve onun yolunu benimsedi. 1916'ya kadar yazılarında "Şeyh Mûsâ Azmî", "Mûsâ Azmî" veya sadece "Azmî", bu tarihten sonra ise Diyarbakırlı oluşuna telmihen "Hâmidü'l-Âmidî" ya da yalnız "Hâmid" imzasını kullandı ve daha çok bununla tanındı. Celî-sülüste Mustafa Râkım ve Sâmi efendiler yolunda mükemmel bir sanat çizgisi ortaya koydu. Yetmiş beş yıllık sanat hayatının en parlak devresi 1920-1965 yılları arasına rastlar. Bu sürede ve sonrasında sayısız eser veren ve hayatını hattatlıkla kazanan Hamit Aytaç'a, Türk sanatı ve kültürüne üççeyrek asra varan hizmeti ve katkıları sebebiyle İstanbul'da 1982 yılında Aydınlar Ocağı Bilim ve Sanat Kurulu tarafından "Üstün Hizmet Armağanı" verildi.

Hattat Hamit'in sanatını geliştirmede şahsî gayreti ve çabası ön planda gelir. O eski usulde bir hattatın yanında yetişmiş olmayıp daha çok hat otoriteleriyle mütalaa ve müzakerelerde bulunarak ve eski hattatların yazı örneklerini sabırla ve titizlikle inceleyerek ilerlemiş ve başta celî-sülüs olmak üzere sülüs, nesih, celî, ta'lik ve diğer yazı çeşitlerinde, hatta Latin yazılarında hemen hemen aynı kudrette kalem kullanan bir sanatkâr şahsiyetiyle kendisini sanat çevrelerine kabul ettirmiştir. Hamit Aytaç, İslâm yazı sanatlarına yön veren ve İslâm dünyasının dikkatlerini İstanbul üzerinde toplamayı başaran büyük Türk hattatlarının sonuncusudur.

En önemli eserlerinden biri, satırlarda "Allah" lafızlarını alt alta getirerek, diğeri de Hasan Rızâ Efendi'nin mushaf-ı şerifini esas alarak yazdığı Kur'ân-ı Kerîm'lerdir. Bunların ilki 1974'te ve daha sonraki yıllarda İstanbul, Almanya ve Beyrut'ta, diğeri ise 1986 yılında İstanbul'da basılmıştır. Kur'an cüzü, en'âm-ı şerif, Yâsîn-i şerif, dua ve evrâd mecmuası, elifbâ türünde yayımlanmış eserleri yanında, hilye, kıta, murakka' vb. levha boyutlarında sayısız eseri olup bunların pek çoğu Türk ve dünya koleksiyonlarına girmiştir. Eski harflerle yayımlanmış yüzlerce kitap, dergi, gazete ve mecmuanın kapak yazıları ile yeni harflerle neşredilmiş dinî ve edebî eserlerin Arapça metinlerinin pek çoğu onun kaleminden çıkmıştır. Son yazılarından oluşan Kırk Hadis, Abdülkadir Karahan'ın açıklamalarıyla birlikte Kültür Bakanlığı'nca bastırılmıştır (İstanbul 1977; Ankara 1985).

Şişli ve Söğütlüçeşme camileri ile Sirkeci Hobyar Mescidi'ndeki yazıları, İstanbul Eyüp Camii'nin kubbe yazıları, Ankara Kocatepe Camii'nin mihrap üstü ve ana kubbe göbeği yazıları, Kasımpaşa

Camii dış revakları üzerindeki Nebe' sûresi, Kadıköy Moda, Kartal, Pendik, Paşabahçe, Fındıklı, Hacıküçük, Çanakkale Çan, Denizli Tavas camileri yazıları, mezar taşlarına hakkedilmiş hatları onun celî yazıdaki dehasını ve kudretini gösterir. Özellikle Şişli Camii kapısı üzerindeki celî-sülüs aynalı istifi dünyaca ünlüdür. İstanbul Belediyesi Şehir Müzesi'nde 4603, 4604, 4605, 4626, 4651, 4658, 4661 numaralarda kayıtlı celî-sülüs, celî-ta'lik ve celî-divanî yazıları da onun en güzel eserlerindendir.

İslâm Konferansı Teşkilâtı'na bağlı Milletlerarası İslâm Kültür Mirasını Koruma Komisyonu tarafından 1986 yılında İstanbul'da düzenlenen milletlerarası ilk hat müsabakasına onun adı verildi.

Hayatının son yıllarında yurt içinde ve yurt dışında pek çok talebenin yetişmesine sebep olmuş ve icâzet vermiştir. Hattat Halim Özyazıcı ve Iraklı Hâşim Muhammed el-Bağdâdî kendisinden faydalananların başında gelir.

BİBLİYOGRAFYA:

İbnülemin, Son Hattatlar, s. 119-124; Habîbullah Fezâilî, Atlas-ı Hat, İsfahan 1391, s. 379, 380, 649, 650; Mahmûd Şükr el-Cebûrî, Neşetü'l-hatti'l-ǾArabî ve tetavvüruh, Bağdad 1974, s. 171-173; Nâci Zeyneddin, Musavverü'l-hatti'l-ǾArabî, Beyrut 1974, s. 133, 150, 188, 194, 263, 352, 361; a.mlf., BedâǿiǾu'l-hatti'l-Arabî, Bağdad 1981, s. 193, 196, 252, 253, 293, 294, 302, 335; M. Uğur Derman, "Hamid Aytaç", Türk Hat Sanatının Şaheserleri, İstanbul 1982, s. 65-67; a.mlf., "Hamid Bey", Lâle, sy. 1, İstanbul 1982, s. 18-19; Kâmil el-Baba, Rûhu'l-hatti'l-ǾArabî, Beyrut 1983, s. 102-103, 134-136, 201, 221, 230, 246-251; Şevket Rado, Türk Hattatları, İstanbul 1984, s. 267-269; a.mlf., "Kaybettiğimiz Büyük Sanatkâr Hattat Hamid Aytaç", Türkiyemiz, sy. 39, İstanbul 1983, s. 1-4; Milletlerarası Hattat Hamid Aytaç Hat Yarışması (nşr. IRCICA), İstanbul 1985; İsmet Kerim Yenisey, "Hattat Hamid'le Mülakat", Selâmet, nr. 40, İstanbul 20 Şubat 1948, s. 12-13; Ali Alpaslan, "Hamid Aytaç", Hayat Tarih Mecmuası, sy. 11, İstanbul 1972, s. 16-20; a.mlf., "İslâm Yazı Çeşitleri", Sanat Dünyamız, sy. 32, İstanbul 1985, s. 35; sy. 33 (1985), s. 33; sy. 35 (1986), s. 41; a.mlf., "Hattat Hamid'in Kaybının Düşündürdükleri", Milliyet, İstanbul 04 Temmuz 1982; a.mlf., "Hattat Hamid", Kaynaklar, sy. 1, İstanbul 1983, s. 48-53; Necmeddin Şahiner, "Hat Ustası Hamid Aytaç", Yeni Nesil, İstanbul 14 Şubat 1975; "Illüminating The Quran", Arabia, London 1981, s. 74-75; Muhammed Harb, "Hâmid: âhirü'l-hattâtîni'l-izâm", el-Arabî, Küveyt 1982, s. 76-81; "Harflerin Bestekârı Kendisini Anlatıyor", İlme İrfana Umrana Köprü, sy. 61, İstanbul 1982, s. 8-15; İsmail Yazıcı, "Hattat Hamid'le Hastanede Yapılan Son Mülakat", Sanat ve Kültürde Kök, XVI, İstanbul 1982, s. 10-26; Emin Barın, "İslâm Âlemi Hattat Hâmid'i Çok İyi Tanır", Yeni Nesil, İstanbul 31 Temmuz 1982; Selçuk Erez, "Bir Kültür Ustasının Ölümü", Güneş, İstanbul 1 Haziran 1982; "Regard sur la Calligraphie Islamicue: Calligraphe Hamid Aytaç", Bulletin d'Information IRCICA, İstanbul 1982, s. 11-13.

[AYTAÇ, Hamit - M. Hüsrev Subaşı]
Kaynak: İslam ansiklopedisi, cilt: 04; sayfa: 287-289

****

Hattat

Memleketin en meşhur hattatı idi.

işinin erbabıydı.

Fakat harf devriminden sonra, eski yazıya rağbet iyice azalmıştı. Eskisi gibi iş gelmiyordu artık…

Kocaman bir işhanında küçük bir bürosu vardı.

Uzun zamandır iş yoktu.

Yüzlerce talebe yetiştiren usta hattat, dükkânının kirasını bile ödeyemiyordu.

Han sahibi yaşlı bir Ermeniydi…

Hattatı sabah işe gelirken gördü.

- Usta, kirayı ödemezsen, Cuma gününe kadar büroyu boşalt! Dedi.

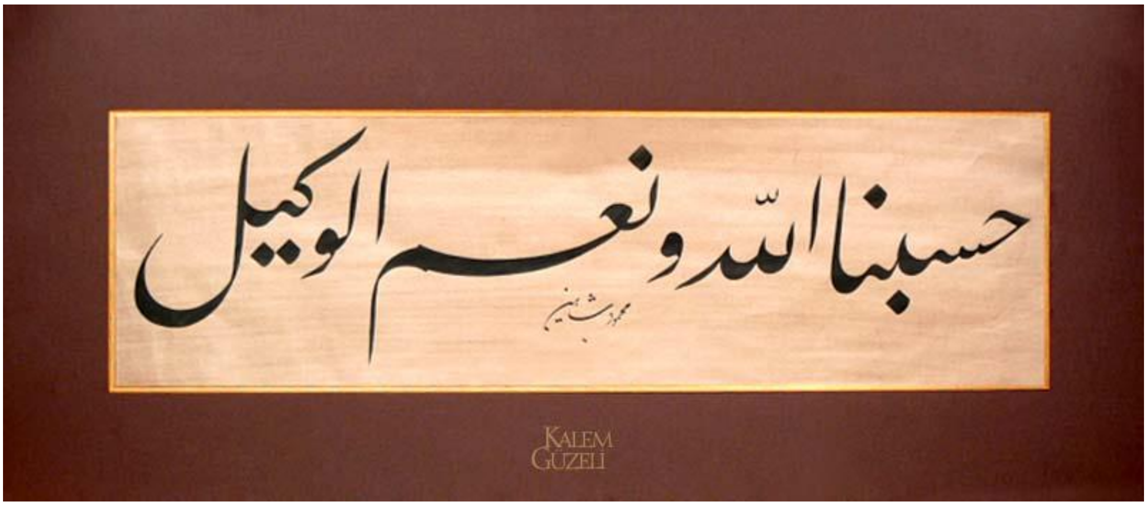
Bir şey diyemedi hattat.

Büktü boynunu:

- Bakarız bir çaresine, dedi. Bizi bugüne kadar darda bırakmayan Rabbim, bundan sonra da bırakmaz.

Derin bir nefes aldı usta hattat.

"O ne güzel vekildir"diye düşündü. Hat ile çok yazmıştı bu âyeti.

Cuma gününe kadar birkaç parça iş gelseydi, iyi olacaktı.

Ama Cuma sabahına kadar iş gelmedi-

Cuma sabahı olunca, onu büyük bir makam sahibi yanına çağırdı ve yüklü miktarda iş verdi

Hattat, gece-gündüz çalışarak işleri yetiştirdi ve ücretini fazlasıyla aldı.

Kirayı hazırlamıştı...

İhtiyar Ermeninin oğlu öğlen vakti dükkâna geldi.

Hattat hazırladığı kirayı vermek çizere çekmecesine uzandı.

Çocuk:

- Amca, dedi. Babam iki gün önce vefat etti... Bu han da bana kaldı. Seni seviyorum. Dürüst adamsın... Birikmiş kira borcun varmış. Senin için uygun zamanda ödersin. Bunun için kendini üzme deyip gitti. Sh:147-148

****

Kaynak: Ahmet Sırrı ARVAS, Herkesin Bir Hikâyesi Var, Şubat-2003, İstanbul

****

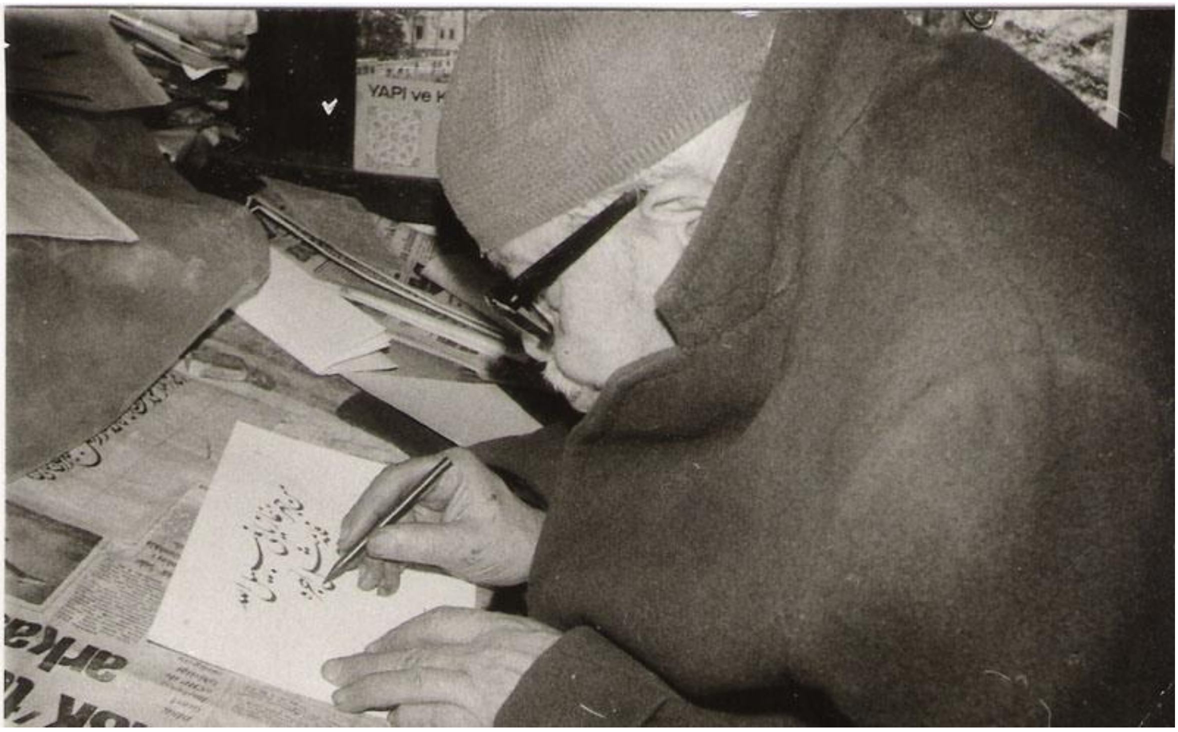
"ARTIK RAHAT ÖLEBİLİRİM"

Hattat Hamid Bey artık son günlerini yaşadığını fark etmiş ve hattan ayrı düşmek istemediği için ölümden tedirginlik duymaktadır. Bu ruh haliyle bir gece rüyasında genç yaşta vefat eden talebesi Hattat Halim (Özyazıcı) Efendi'yi görür. Halim Efendi yemyeşil bahçeler içinde habire yazmaktadır. Tıpkı hayatında olduğu gibi hızlı hızlı yazmakta her yan yazıyla dolmuş durumdadır. Halim Efendi; "Hocam kabrimde de habire yazıyorum" der.

Ertesi gün Hattat Hamid, neşeli bir vaziyette öğrencilerine rüyasını anlatır ve "Çocuklar artık rahatça ölebilirim" der.

Hattat Hamid Bey 18 Mayıs 1982'de vefat etmiş, vasiyeti üzerine Karacaahmet Mezarlığında Şeyhü'l-hattâtîn Şeyh Hamdullah'ın yakınında bir yerde toprağa verilmiştir.

ŞEYHÜL-HATTATİN HAMİD AYTAÇ

İrfan Özfatura/9.12.2007

irfan.ozfatura@tg.com.tr

Yaklaşık 5 yıldır iz bırakanları hazırlıyoruz. Zaman zaman bize "Nereden buluyorsunuz bu mevzuları, bu bilgilere nasıl ulaşıyorsunuz?" diye soruyorlar. Konu bulmak hakikaten zor. Zira biz hikayesi olan insanları arıyoruz, inişler çıkışlar yaşayan, "vay beee" dedirten, hayatı beklenmedik şekilde sonlanan…

Yoksa büyük adam çoook. Filan yerde doğdu, idadiyi şurada rüşdiyeyi burada okudu, filanca fakülteden mezun oldu şu şu şu vazifelerde bulundu, öldü, gömüldü. Evet bu da bir tarz ama gazete okuyucusunu sarmaz.

Birçok ünlüyü araştırıyoruz, çoğundan malzeme çıkmıyor. "Bak bu yazılmalı işte" dedin mi iş belge bilgi toplamaya kalıyor. Sizden saklayacak değilim, bir kere Google müthiş bir imkan. O zat hakkında ne söylenmişse karşınıza çıkıyor. CTRL X , CTRL V… Kes yapıştır, kes yapıştır. Dosyanızda yüzlerce sayfa birikiyor. Ancak internetten alacağınız bilgiler dağınık ve kirli. Ölçü yok, kimi yerin dibine batırıyor, kimi göklere çıkarıyor, sevenler sövenler birbirine giriyor… Sonra bıktıracak kadar tekrar bulunuyor. Tasnifi bir yana doğrulatmak için yine kitap karıştırmanız gerekiyor.

Kitap deyince akla ilk gelen kaynak hatıralar. Üstelik birinci tekil şahsın ağzından çıktığı için emin, buradan alacağınız hiçbir cümlenin tekzip şansı bulunmuyor. Ancak biyografiler okuyucuyu pek de alâkadar etmeyen teferruatlarla dolu ve tuğla cesametindeki kitabı

devirmek bir haftanızı mal oluyor. İşin en temizi ne biliyor musunuz? Bahsi geçen zatı yakinen tanıyan biri olacak. Basacaksınız teybin düğmesine anlatacak. Ohhh kurtuldu hafta, keyfler keka…

Bu kolay ele geçen bir nimet değil ama bu defa talihimiz yaver gidiyor. Üç beş hafta evvel koridorda karşılaştığım Hattat Cemil Ağabey "Sana Hamid Aytaç'ı anlatsam yazar mısın?" diyor. Emrin olur ağam… Hastaya ilaç soruyor. Ayaküstü bir sohbet başlıyor "Aslında ressamdım" diyor ve ekliyor: "Bir büyüğümüzün tavsiyesi ile hat sanatına niyetlendim, gidip Hamid Beyin kapısını çaldım…"

Han duvarları

Özet geçiyorum: Hattat Hamid o günlerde Ankara Caddesi üzerindeki Reşit Efendi Han'ında bir oda kiralamıştır. Ki avluya bakan izbenin küçük bir penceresi vardır, havasızdır, güneş almaz.

Bir somya, yazı masası, piştahta… Başka şey arama… Dar mı dar, hani üç misafir gelse zor sığar. Üstelik rutubetlidir, akar. Tavandan kırk mumluk bir ampul sallanır, etrafına iliştirilen kağıt güya ışığı toplar.

Geceleri el ayak kesilince ocakçılar kaybolur, o sabahlara kadar yazar da yazar. Gece sessiz, tek tük Cağaloğlu yokuşunu tırmanan arabalar… Kağıt üzerinde cızır cızır gezinen kamış, martı çığlıkları, dem çeken kumrular…

Ayak altında Arap zamkları, porselen havanlar… Hamid Hoca baca islerini itina ile ezer, mürekkebini de kendi yapar.

Odası perişandır. Temizlemek isteyene de izin vermez, düzeninin bozulmasından hoşlanmaz.

Geceleri çalıştığından olacak gündüz içi geçer, gözleri ufalmaya başlar. Bazen harfin ortasında hareketleri donar, başka âlemlere dalar. Bir lahza hareketsiz kalır, başı düşünce sıçrar, gözlüklerinin üstünden mahcup mahcup etrafına bakar. Düşünebiliyor musun bir şey olmamış gibi yazıyı tamamlar ve hat asla bozulmaz.

Yaşlıdır, zor yürür, kırk yılın bir başı dışarı çıkar, berbere filan uğrar. Üstü başı temizdir ama mürekkep lekesini lekeden saymaz.

Bu odacık akademi kesilir, talebelerin biri gider, biri gelir, Mısır'dan, Suriye'den koşan koşana… Hoşsohbettir de, ders esnasında menkıbeler, hatıralar anlatır, ağzından bal damlar.

Hayatı hat

Rahmetli âdeta yazıyla yatar, yazıyla kalkar. Şişli Camii'nin kapı üstündeki müsenna hattı istiflerken lamelifleri bir türlü oturtamaz, işin içinden rüyasında gördüğü usulle çıkar.

Bütün eslafa hürmet besler, adlarını saygıyla anar. Hassaten Hattat Rakım'ı beğenir, taklit ettiğini söylemekten kaçınmaz. Huzuruna gelen talibleri sülüs nesih "Rabbiyessir" meşki ile pişirmeye bakar. Önce bir tane kendi yazar, mesafeleri baklava dilimi gibi noktalarla belirler, kurallarını koyar. Çalışmaları tashih eder, hataları gösterir, beğendi mi "aferin" demekten sakınmaz. Ama ona beğendirebilmek kolay değildir, bir sene boyunca Rabbiyesir yazarsınız yine de hata çıkar. İşin içinden kopya çekerek sıyrılmaya çalışanları anlar, ancak bunu yutmuş görünür, heves kırmaz.

Mektupla gönderilen çalışmaları da inceler, üzerine şu olmuş, bu olmamış kabilinden notlar yazar, geri yollar.

Öyle uzun uzun tafsilattan hoşlanmaz. Hevesli dediğin el hareketine bakarak da hisse kapar.

Doğrusu fukara sayılır, çorbası zar zor kaynar. Bu yüzden kırık dökük işlerle de oyalanır, bir ara gider Paşabahçe'de cam işi yapar.

Bazen yazdıklarını eşe dosta teklif eder, ne verirlerse "he" der, yüksekten uçmaz.

Öyle Halim Efendi gibi seriu'l-kalem değildir, acele etmez, tadını çıkara çıkara yazar. Evvela kurşun kalemle bir taslak (müsvedde) hazırlar, sonra kamışla şeffaf kağıda geçirir, yazıyı ince ince tashih eder, rötuş yapar, adeta harflerle oynar. Bıkmaz, usanmaz, "içine sinesiye" tekrarlar. Ona göre bir hamlede çıkan yazıya bir kere bakılır, emek verilenden ise göz alınamaz!

Aceleye gelemez, elinde iş var diye talebelerinden kopamaz. Bu yüzden uyanık müşteriler Hattat Hamid'e sipariş verdikten sonra kapıya "Meşgulüm, rahatsız etmeyin" yazan bir kağıt yapıştırırlar. Garibim günlerce insan yüzüne hasret kalır, o kuytu han odasında bir başına tıkırdar.

Bir ara han sahibi onu çıkarmak ister. Hamid Hoca, boynunu büker. Ama bakın şu işe ki han sahibi ölür, o yerinden oynamaz. Hanın yeni sahibi ondan kira mira almaz.

Hattat Hamid'in son günleri hastane köşelerinde geçer. Orada da boş durmaz, parmaklarının titrediği günlerde bile elinden kamışı bırakmaz.

(Bunları yazıya döküp Hattat Cemil Ağabeye götürüyorum, şüphesiz ilaveleri olacak. Ancak beynine giden damarlardan birinin aniden tıkandığını öğreniyorum. Dileriz iyileşir, şu muhabbet yarım kalmaz. Şimdilik bununla yetinin, onun adına sizden dua istiyorum.)

'Yazı elin dilidir'

Hattat Hamid velüd bir sanatkârdır, yazdığı tevafuklu Kur'an-ı kerim ve Kırk Hadis özenle basılır. Şişli Camii'nin nefis yazıları onun elinden çıkar. Ankara Kocatepe, Eyüp, Söğütlüçeşme'nin yazıları sayısız kitap kapağı, hilyeler, mezar taşları, levhalar...

Diyarıbekirli Musa Azmi Amidî, Celep Zülfikar Ağa'nın oğlu, Hattat Seyyid Adem Efendi'nin torunu olur ki eli çocuk yaşta kalem tutar. Henüz sıbyan mektebinde iken Mushaf-ı şeriflerin kenarına ayetler yazar. İlk hocası Diyarbakır Meb'usu Mustafa Akif Efendi'den çok şey kapar. Rüşdiye mektebinde Hoca A.Vahid Efendi'den rik'a, jandarma kolağası Ahmed Hilmi Efendi'den de sülüs öğrenir. Sonra Kavas-ı Sağır imamı Said ve Abdü's-selam Efendilerin peşi sıra koşar. Üsküdarlı Ali Rıza'nın talebesi Hilmi Efendi'nin nezaretinde resim yapar. Hasan Ferid Bey'in atlasından bakarak çizdiği haritalar öyle hoş olur ki okulun müzesine kaldırırlar.

Musa Azmi vaktini resim ve yazıya ayırdığı için dersleri pek iç açmaz. Bu yüzden babası ona (muvakkaten) hat resim yasağı koyar. Ancak gizli saklı hazırladığı tuğra Ulu Hakan'ın ihsan-ı şahanesine lâyık olunca, oğlunun kıratını fark eder, artık önünde durmaz.

Nitekim "İstanbul'a gideceğim" deyince de (16 yaşındadır) mani olmaz. Musa Azmi Sanayî-i Nefise mektebinde ünlülerle tanışır. Saray müzehhibi İranlı Hüseyin Tahirzade ve Büyük Postanenin mimarı Vedat Bey gibi mesela...

Tahsil tam istediği gibi gitmektedir, lâkin babası ölünce ekmek parası kovalamak mecburiyetinde kalır. Maarif nezaretinde münhal yazı hocalıkları vardır ama yaşı tutmaz. Erkanı Harbiye-i umumiye Ser Hattatı Hacı Nafiz Bey yine de elinden tutar, tıfıllara ders vermesini sağlar.

Memurluğa veda

Mâlum devlet memurları ilave iş yapamazlar. Ancak o paraya sıkışınca gider Nuruosmaniye'de ufak bir dükkan açar, tabelaya mecburen müstear bir isim (Hattat Hamid) yazar. Kısa sürede ünlenir, amirleri "Git şu Hattat Hamid'le konuş, onu işe alalım" buyururlar.

"Gitmesem filan" diye kıvranır ama ısrarcı davranırlar. "O Hamid benim" deyince iş çatallanır, mahkemeye çağırırlar. Olacak bu ya hakim İbrahim Hakkı Altunbezer'in ahbabı çıkar, işi usulüne uydurur, beraatını yazar. Ama bu saatten sonra memuriyette kalamaz, istifasını sunar.

O günlerde Ankara Caddesi'ndeki Arif Hikmet Yazı Yurdunun (şimdiki Afitab mağazası) sahibi vefat eder, dul kalan hanımı matbaacılıktan anlamaz. Hattat Hamid burada çalışmaya başlar ve işleri yoluna koyar, bir süre sonra evlerini de birleştirir ve yeni bir yuva kurarlar. Hattat Hamid vakayı veciz bir cümle ile özetler "Azmi iken azmettim Hamid oldum şimdi Allah-ü tealaya hamd ediyorum!"

Her ne kadar parayı mühür, klişe, etiket ve kartvizitten kazanırlarsa da, gönlünde hat yatar. İlerleyen yıllarda matbaadan tamamen kopar.

Hattat Hamid velüd bir sanatkârdır, yazdığı tevafuklu Kur'an-ı kerim ve Kırk Hadis özenle basılır. Şişli Camii'nin nefis yazıları onun elinden çıkar. Ankara Kocatepe, Eyüp, Söğütlüçeşme, Yeni Postane arkasındaki mescidin yazıları, sayısız kitap kapağı, hilyeler, mezar taşları, levhalar…

Hamid Hoca dışarıda da iyi tanınır. Sadece Irak'a binlerce levha yazar. Arap al-Umme dergisi onu "Şeyh'ul hattatin fi'lkarnil işrin" (20. asırdaki hattatların piri) diye tanıtır, Japonya'dan bile röportaja koşarlar.

Müstesna kaabiliyet

Hattat Hamid; Hacı Kamil Akdik, Hulusi Yazgan, Neyzen Emin Dede gibi sanatkârlardan istifade etse de kendi kendinin muallimidir, Yesari ve Rakım Efendilerin yazılarını inceleyip dersler çıkarır. Yenicami şadırvanında Sami Efendi'nin hattına bakar, bakar, bi daha bakar. Yağmura çamura aldırmaz. Alimi alim anlar derler, şüphesiz hattatı da hattat!

Bir kitapçı vitrininde Yesari'ye ait celi ta'lik levha görünce adeta abone olur. Kepenk kalkar kalkmaz dükkanın önüne dikilir, saatlerce seyreder. Bir gün… İki gün… Üç gün…

Sahaf da huzursuz olur ama ses çıkaramaz. Bir gün yine gelir yazıya dalar, dükkan sahibi: "Eee sıktın ama" der, "Al senin olsun, bizi de rahat bırak!"

Nasıl sevinir anlatılamaz.

Hat sanatının harf devrimi ile amansız darbe yediği günlerde çok bunalır. Baskılar artınca levhalarını alelacele elden çıkarmaya bakar.

Hasılı o güzelim tablolar ehil olmayanların eline geçer, büyük bir kısmı yurt dışına çıkar. Tavan aralarında solanlar, gömülenler, yakılanlar…

Garibim "Marifet iltifata tabidir, müşterisiz meta zayidir" diye dertlenir. Anlayana...

Bazıları ondan Latin harfleriyle estetik istifler yapmasını arzular, Hamid Bey, "İslâm harfleri asr-ı saadetten beri yazıldı" der, "Üstünde binlerce sanatkârın, emeği, zekâsı, üslubu var. Yeni yazıyı şekle sokmaya ömrüm yetmez, uğraşamam da!"

Hamid Bey; Rakım, Sami, Nafiz efendilerin yolundan gitse de sülüse, kendine has bir şive katar. Erbabı, Hoca'ya ait bir yazıyı uzaktan tanır. Hele celi sülüs istiflerindeki tenasüp, kıvraklık, akıcılık, rahatlık, denge ve leke dağılımı parmak ısırtır. Bu, onun kuru bir mukallit olmadığını ispatlar ki eslaftan aldığı emanete çok şey katar. "Yazı, dilin eli, elin dilidir" demişler, o eliyle konuşur, duyana...

'Allah' yazan yanar mı?

Bir ara handa yangın çıkar, kâhya kapıyı döver, "Üstad!... Üstad!" diye yırtınır "Çabuk çık, yanacaksın!" Bina ahşap, tavan taban çıtır çıtır tahta... Hattat Hâmid hiç istifini bozmaz, "Biz Allah (Celle Celalüh) yazıyoruz kardeşim" der, "Git sen başının çaresine bak!" Dediği gibi olur, yangını yan odada kontrol altına alırlar.

Kusursuz yazılar

M. Uğur Derman anlatır: Hâmid Bey, Efendimizin (Sallallahü aleyhi ve sellem) vasıflarını anlatan 'hilye - i nebevî'ler yazmaya bayılırdı. Bunlardan Dervişzâde Hasan Fehmi'de de bir tane vardı. Bakmaya doyamazdım. Bir ara bu ta'lik hilyeyi lupla inceledim, tek kusur bulamadım. Gidip üstada anlattım... "Yâhu, ben onun tashihi için 2.5 yıl uğraştım" dedi, "kolay mı?"

Suyumu yongayla

Hattat Hamid kamışları ustalıkla açar, iki tarafını da sivriltir. Sorar gibi bakan talebelerine "Sivriltelim ki" der, "Şeytanlar oturmasınlar!" Ayet-i kerime, hadis-i şerif yazan bir kamışın üstüne şeytan oturabilir mi? Onu bilmiyoruz ama riyadan, kibirden pek korkar. Kamış yongalarını titizlikle saklar, yakınlarına "Defin suyum bunlarla ısıtılsın" diye fısıldar. Hattat Hamid bir Miraç gecesi dostlarına kavuşur (18 Mayıs 1982). Vasiyeti üzerine Karacaahmet Kabristanında (Şeyh Hamdullah'ın yanı başına) toprağa bırakırlar.

"Bir garip öldü" diyeler

Odasını açarlar. Bir divan, kafasına ısıtıcı takılmış bir piknik tüpü ve bir masa... Sağda solda yarım kalmış birkaç levha.. Karalamalar kalıplar... Han sahibi "Birileri şu emanetleri alsın" dese de talibi çıkmaz. Keşke metrukatı toplanabilse de müze yapılsa... "Olmak için ölmek lâzım" diyen Hamid Usta, ne yazık ki ölünce de adam yerine konulmaz. Adı haber bültenlerine çıkmaz, (IRCICA'yı saymazsanız) belgeseli yapılmaz. Şu vefasızlığımıza bakın ki ruhuna okutulan Mevlid-i şerif ve Kur'an-ı kerim ziyafetlerine bile ahım şahım katılım olmaz.

Akademi gibi...

Hattat Hamid, Ankara Caddesi üzerindeki Reşit Efendi Han'ında avluya bakan küçücük bir odada onlarca sanatkâr yetiştirdi.

Acaba bu han "hat müzesi" yapılabilir mi?

http://www.turkiyegazetesi.com.tr/irfan-ozfatura/357536.aspx

RABBİM, NİHAYET SANA

Ziya Osman Saba

Rabbim, nihayet sana itaat edeceğiz...
Artık ne kin, ne haset, ne de yaşamak hırsı.
Belki bir sabah vakti, belki gece yarısı.
Artık nefes almayı bırakıp gideceğiz...
Ben artık korkmuyorum, her şeyde bir hikmet var
Gecenin sonu seher, kışın sonunda bahar.
Belki de bir bahçeyi müjdeliyor şu duvar.
Birer ağaç altında sevgilimiz, annemiz.
Gece değmemiş sema, dalga bilmeyen deniz.
En güzel, en bahtiyar, en aydınlık, en temiz
Ümitler içindeyim, çok şükür öleceğiz.

ESTETİK VE GUZEL AYNI ŞEY Mİ?

İlyas Orak

Psikolojiyi, sosyolojiyi, siyaset bilimi, hatta felsefeyi tanımlayabiliriz. Herkesin cebinde bütün bunları tanımlayan bir kılavuz taşıdığı söylenebilir. Tanımlar arası farklılıklar, benzerliklerden dalla az olacaktır. Peki neden "estetik" denince, hazır sözler düzleminde bile olsa, ceplerimiz bütün yoksulluğunu sergilemek zorunda kalıyor? Ya da en iyimser durumda, neden yabancı dillerde yazılmış bazı kaynakların yazarlarının konu Hakkında çok da ilgili olmayan, ancak bir ifade gibi de duran bir küçük tümcecigi hemencecik örnek veriliyor?

..Estetik'' denince, akla ..güzel" geliyor. Bizim derdimiz, "güzel" denince aklımıza neyi getirebileceğimiz olmalıdır. Düşünmeye bir de buradan başlamalıyız. Dolayısıyla, '.güzel" in kendi başına sanat olamayacağını anlamalıyız.

*Yılanı ve böcekleri sevmeyen milyonlarca insan var. Neden? Ne kadar çeşitli olursa olsun, bu sorunun yanıtlarının estetik gibi milyonlarca yıllık bir sorunsalı günümüze taşıyan bir konunu birbirine hiç de yabancı olmayan yanıtları oldukları görülür. Öyle ki, yanıtlar, kuşların güzel; hatta iyi, yılanların çirkin: hatta kötü olduklarım gözler önüne sermekte, güzeli iyiye, çirkini kötüye örten genel bir inanış taşmaktadır. Yılan, kuş ve böceklerin hareket ve ses estetiği üzerine derinlemesine araştırmalar yapmak gerekiyor. Bir kuşu avlamak üzere son hazırlıklarını yapan yılan, adeta üçüncü bir kişiye poz verir gibidir.. Az sonra karnını doyuracağı avı ile karşı karşıyadır. Saliselik gibi ölçülemez sürelerde kesin hesabını çıkarır. Nereden ve nasıl vuracağının hesabi bitince, biz insanlar İçin ve avı İçin kaçınılmaz bir süratte harekete geçer. Hareket, kuşkusuz avcının o koşullarda en doğru pozisyonla başlatacağı bir hareket olmalıdır. Çünkü avcı, kendisini ve avını iyi tanımaktadır. Defalarca başarılı başarısız deneyimleri vardır. Şu an açtır. Avı hâzırdır. Sessiz ve süratli olmak **işi** çözecektir, iş tamamdır. Yılan, avını yutmak İçin ağzını açar. Estetik bir değer olmaktan, mide bulandıran bir lokmaya dönüşen kuş, tahammül sınırımızı zorlar. Yılanın yutma eylemi devam ederken kuş ne kadar da çirkindir artık. Kuşun kös bir tavuğunkinden farklı olan o güçlü kanatlar, yıla estetik bulunan organları olan ayaklarının, yılanın ağzında çıtırdamaktadır. Kuşun belki de en az estetik bulunan organlar, olan ayaklarının, yılanın ağız boşluğundan bize veda edercesine el sallaması, kızgınlığımızı yumuşatmaz. O artık gafil bir avdır. Ortak düşmanımızın savaşma yenik düşen bir dostumuzu yitirmiş gibi bulabiliriz de. Fakat doğa tarihi av ve avcının tarihi değil de nedir' Yılan güçlü'dür ve bütün güçlüler gibi saygı uyandırır. Ayaklan ve kanatları olmamasına rağmen, kendi gücünü en iyi biçimde kullanan yılan, avcılık yöntemi ile estetik bir değer yaratır. Bu estetik, bazen sessizlik ve sürat, bazen sessizlik ve yavaşlık, bazen de saldırı ya da savunma amacına dayanan tıslama, dikilme, diş gösterme, zehir fışkırtma gibi eylemler biçimindedir. **Aktif haldeki yılanı estetik bitirirken uyuz uyuşuk sürünen, ya da avcısı karşısında gafil olan bir yılanı ne kadar estetik bulabiliriz?** O sanki kör bir solucan gibidir. Solucan ise estetik bir sıralanmada (scala) sondan kaçıncıdır acaba? **Demek ki, estetik güçlü olmakla da ilişkilidir. Güçlü olmak ise yaşamak İçin gereklidir. Yaşamak İçin hayvanlar öldürür, insanlar öldürmek İçin başka nedenleri de bulabilirler. Zorba çirkindir, kahraman güzeldir. Bu önermedeyse İyi-güzel, kötü-çirkin örtüşmesinin dışında zorlama anlayışın hakim olduğunu hemen anlayabiliriz.** Zira hayvanların İçinde zorbaya ve kahramana rastlanmaz. **Katil veya maktul olmak da biz insanlara ait bir durumdur. Öldürdüğümüz, birini yersek, ölen avdır. Biz ise olsak olsak, avcı yamyam ya da cani oluruz. Katil olmak hayvanlar İçin aptallıktır. Hayvanlar, dışsal bir zorlama yoksa, öldürdüklerini ortada bırakmazlar, yerler.***

Galilei'yi ikinci def'a ele alıp yeniden yazan Brecht İçin atom bombası bir dönüm noktası olmuştur. Birinci yazımında bilim âşığı kahraman övülmüş. İkincisinde ise yerilmiştir. Çünkü iki yazım arasında, atom bombası atılmıştır, insanları öldüren bombayı üreten bilim adamları, Brecht'i değiştirmiş. Breclit de Galile'yi. insanlık tarihinin en güçlü bombası, değerleri yeniden yaratmıştır.

***

Öyleyse, tanımımızı yapalım:

> *Estetik, akıp giden tarih içerisinde kendi yarattığı felsefi, sosyolojik ve psikolojik değerlerle kendisini de yaratan güzelin, düşünce, varlık, ses, hareket ile kişilerin duygu düşünce ve tasarılarım etkileyen bu güzellik düşüncesinin yansımasıdır. Bu güzellik nedeni ve amacı kendisi olan bir güzellik gibi varlığın, gösterir. Tanımımızın, geçmişte olduğu gibi, gelecekte de, felsefe, sosyoloji ve psikolojinin, estetik tanımına katılımlı ilişkilerini, felsefe, sosyoloji ya da sözgelimi psikolojinin argümanlarıyla reddeden her varsayımı, paradoks ile karşı karşıya bırakır: estetik ve sanatın ancak ve ancak insana ait olduğunu bir kez daha hatırlatır.*

Güzeli arama ve yaratma gayreti, psikolojik, sosyolojik ve felsefi nedenlerin hareket noktasıyla belli bir algılama sürecinde, imgesel, boyutsal ve sessel anlamına, hareket estetiği diye tanımlanabilir dördüncü bir durumu da katar. Klasik tanımında olduğu gibi güzelin bilimi stattiko anlayışını bir kenarda tutup, estetiğin düşünce, madde, ses ve hareket olarak dört parçada ele alınabilecek salt algısal değerler dizgesinde dinamik bir yaşam sürdüğünü anımsamalıyız. ***Bir başka söylemle estetik, maddeye, harekete ve sese düşüncenin katılması ve düşünce ile yeniden yaratılmasıdır.*** *Hareketin doğal yansıması olan ses, şiirin estetik değerler toplamında imgeyi ve her bir çağrışımı peşinden sürükleyen, şiiri başka dillere çevirmeyi olanaksız kılan şiirin temel dinamiği kabul edilmelidir, her şiir kendi başına temsil ettiği bir estetik değer yaratmak zorundadır. Yazarının poetikasiyla tam olarak örtüşmesi ve özdeşlik beklentisi tam olarak doğru olmasa da, bu değer, ancak ve ancak tam da yazarının poetikasıyla açıklanabilirliğe elverişli olmalıdır.*

Kuşkusuz, estetik sanata dair, bilimsel bir kavramdır. *Estetiğin açıklanamaz bütün öğeleri, bugünün sanatının, İşte tam da şu anin sanatının, şu anin gerisinden gelen bir bilimle açıklanmaya çalışıldığı noktada karanlıkta kalmaya devam edecektir. Bilimin, psikolojik, sosyolojik, ekonomik sayısal ya da sosyal her bakışta İçinde bulunduğumuz anın gerisinden gelmesi ise, henüz bakış açısı ve ele alış yöntemleri konusunda uzlaşmaya varamamış yönlerinin yeterince Sinamp örneklendirilmemiş olmasından kaynaklanır.*

******Poetika** (Yunancada:Περὶ ποιητικῆς),**sanat hakkındaki görüşlerini bir bütün içerisinde sunan Aristoteles'in şiir sanatı ile ilgili kuramlarını içeren ve tarihte sanat olayını araştıran ilk eserdir.** Estetik kavramı kapsamında; sanatların karşılaştırılmaları ve tragedya'nın üstünlüğünü vurguladığı Poetika, gerçekçiliği ele almasının yanı sıra, yaratıcı düş gücünü de ön plana çıkartmıştır.*

"Övgüler de, yergiler de dayanıksızdır.
Şair, dayanıklı olduğu ölçüde kalacaktır"

Sezai Karakoç

"ŞİİR İNSANSIZLAŞIYOR".

Ahmet Oktay

iki üç yıldır bir paradigma değiştirme İsteği var şairlerimizde. Yeni bir şey yapalım isliyorlar. Nerede değişiklik yapacaklar?

*Bunun İçin de yeni iletişini teknolojilerine umut bağlıyorlar. Somut şıır görsel şiir gibi şeylerle uğraşıyorlar. Bana kalırsa yüz yıl önce yapıldı bunlar. Dadaizm'in kuruluşu I916'dır. I916'da yapıldı fonetik şiir, optik şiir... Bu nedenle çok olumlu sonuçlar alacağını sanmıyorum genç arkadaşların, **Şiiri İnsansızlaştırıyorlar..***

Şiiri insansızlaştırdığınız zaman şiir yazmanın bir anlamı kalmaz: başka bir şey yapmak gerekir, insandan kopup görsel meselelerle uğraşmaya başladılar.** Televizyonun, videonun, sinemanın verdiği olanakların arkasını araştırıyorlar: Nereye kadar gidebiliriz? Her yere gidilebilir: ama hiçbir yere gidilemeyebilir de. Beni korkulan hiçbir yere gidilememe olasılığı. Şiirsel imgeyle görsel imgeyi birbirine karıştırmaya başladık. Şiirsel imge ayrı bir olay: görsel imge ayrı bir olay... **Bunların arasındaki sınırları yok etmeye başladığımız zaman, edebiyatı yavaş yavaş silmeye başlarız.** Edebiyatın temel meselesi: insan ve dünyânın değişimine nasıl katkıda bulunurum sorusu. Bir edebiyatçı bunlarla düşünmeli. Ama bugün görüyoruz ki olmaz şeyleri yan yana getirince bir imge yaratacağımızı sanıyoruz. Bunun örnekleri verildi daha önce. **Ameliyat masasının üstünde bir şemsiye örneğin. Her ne kadar zaman İçinde yeni boyutlar kazansa da yapılmışı tekrar etmenin şairi bir yere vardıracağına da inanmıyorum.

Salvador Dalinin resmini bugün yapmanın bir anlamı yoktur.

Yapılması gereken nedir?

Bunun yanıtını herkes kendi bilir. Bir öğütte bulunamam. Bunun İçin tanrı olması gerekir insanın, insani odak alan, insan meseleleri üzerinde yoğunlaşan bir edebiyattan yana olduğumu söyleyebilirim sadece.

Türk şairleri, 12 Eylülden sonra iyiden iyiye politikadan koptular. Bir memleketin edebiyatı siyasetten bu kadar ürkmemeli. Kahramanlık olsun diye söylemiyorum, gerekirse, hapis de yatılır. Eğer lafının bir sahiciliği varsa ve onu söylemenin gerekliliğine inanırsa söyler.

(Cumhuriyet Kitap. 8 Kasım, 2007 Sayı: 925)

Kaynak: Sincan İstasyonu Dergisi

FRIDA KAHLO: Aynadan Tuale Aktarılan Sessiz Çığlık

Hzl: Melis Tanık

> *... Çok değil, birkaç gün önce, renklerin ve somut şekillerin dünyasında dolanan bir çocuktum. Her şey gizemliydi ve bir yerlerde saklı olan bir şey vardı, bunun ne olduğunu tahmin etmek benim için oyundu. Bazı şeyleri birdenbire, sanki bir yıldırım yeryüzünü aydınlatmış gibi öğrenmek ne kadar korkunç. Şimdi ben buz kadar saydam, acılarla dolu bir gezegende yaşıyorum; ama sanki her şeyi bir anda, saniyeler içinde öğrenmiş gibiyim.* ***Arkadaşlarım, yakınlarım yavaş yavaş kadına dönüştü, ben saniyeler içinde yaşlandım ve bugün her şey donuk ve net.*** *Bunun ötesinde hiçbir şey olmadığını biliyorum, eğer bir şey olsaydı onu görürdüm* ***(Frida Kahlo, kazadan bir yıl sonra; aktaran Herrera, 2003, s. 90).***

1907-1954 yılları arasında yaşamış İspanyol ressam Frida Kahlo'nun yaşamı ve eserleri dünya çapında ilgi uyandırmış, son yıllarda Türkçe'ye çevrilen biyografileri, yaşam öyküsü üstüne bir film ve Pera Müzesindeki sergisi sayesinde Türkiye'de de geniş yankı bulmuştur. ***Frida Kahlo'yu unutulmayan kadınlardan biri yapan kuşkusuz geride bırakmış olduğu eserleridir.*** *Talihsiz bir kaza sonucunda yaşamının sonuna dek mahkûm olduğu fiziksel acıya eşlik eden derin keder ve yalnızlık duygusuna rağmen eserleriyle yaşama tutunmaya çalışmasındaki kararlılık pek çok kişiyi derinden etkilemiştir.*

Okumakta olduğunuz makale Frida Kahlo'nun psikobiyografisi ya da eserlerinin ayrıntılı bir analizi değildir. Bu makalede Frida Kahlo'nun yaşamı ve eserlerinden hareketle yaratıcılık ve sanatsal etkinliğin dişilliğin gelişimiyle etkileşimini Melanie Klein ve Hanna Segal'm katkılarını temel alarak ömeklendirmeyi hedefliyorum. Ayrıca Frida Kahlo'nun aynalı yatağını annenin/analistin ayna işlevi bağlamında analitik durumla ilişkilendirmeyi amaçlıyorum.

Frida Kahlo, Macar-Alman kökenli Wilhelm Kahlo ile İspanyol-Kızılderili kökenli Matilde Calderön y Gonzâles'in dört çocuklu ailesinin üçüncü kızı olarak dünyaya geldi (Herrera, 2003). Bu babasının ikinci evliliğiydi ve ilk evliliğinden iki kızı vardı. ***Frida'nın babası Yahudi kökenli olmasına rağmen ateistti.*** *Gençken geçirdiği beyin hasarı ve sara nöbetleri yüzünden üniversiteye gitme hayallerini gerçekleştirememişti. Aynı yıl annesinin ölüp babasının başka bir kadınla evlenmesi üzerine Meksika'ya göçmüş, Guillermo adını alarak kendisine yeni bir hayat kurmuştu. Zeki, çalışkan ve yakışıklı bir adam olan Guillermo Kahlo fotoğrafçı ve amatör ressamdı. Çok konuşmayan, konuştuğunda da farkında olmadan ironik bir üslup kullanan, kasvetli, içe kapanık bir adamdı. Çocuklarının arasında en çok zekâsı ve iç huzursuzluğuyla kendisine benzettiği Frida'yı severdi. Frida'ya kitaplar vermiş, küçükken doğaya karşı tutku ve merak duymasını sağlayarak entelektüel merakının oluşumuna katkıda bulunmuştu. Sonrasında Frida'ya Meksika arkeolojisi ve sanatını tanıtmış, fotoğrafçılığın inceliklerini öğretmişti. Frida'ya göre babası .. şefkat ve çalışmanın...ve hepsinin de ötesinde bütün sorunlarıma karşı gösterdiği anlayışın en büyük örneğiydi." (Herrera, 2003, s. 34).*

Frida'nın annesi Matilde Calderon okumamış olmasına rağmen para işlerinden anlayan, zeki, dindar ve güzel bir kadındı. Frida'nın doğumundan sonra hastalanmış, orta yaşlarda kocası gibi sara benzeri nöbetler geçirmeye başlamıştı. Frida, bebekken annesi hastalandığı için Meksika Kızılderilisi bir sütnine tarafından emzirilmiş, sonrasında onunla çoğunlukla ablaları ilgilenmişti. Sık sık tartıştığı ve "patronum" dediği annesine karşı çift-değerli hisler içindeydi. Bir röportaj sırasında onu bir fare yavrusunu boğduğu için hem "acımasız" hem de "çok iyi,

aktif, zeki" olarak tanımlamıştı (Herrera, 2003, s. 28). Annesinin ölümü Frida'yı çok etkilemiş, onda derin bir yas duygusu uyandırmıştı.

Frida Kahlo'nun yaşamı incelendiğinde iki önemli dönüm noktası göze çarpar: Bunlardan ilki 6 yaşında iken geçirdiği çocuk felcidir. Dokuz ay boyunca odasından dışarı çıkamaz, izole olur, sağ bacağı incelir ve diğerine göre hep zayıf kalır. Azimle bacağını güçlendirmeye çalışmasına rağmen okula döndüğünde arkadaşlarının alaylarına maruz kalması Frida' yı incitir. Arkadaşları ona tahta bacaklı Frida derler (Herrera, 2003). Önemli diğer bir olay ise 18 yaşındayken okuldan eve dönerken bindiği otobüsün tramvayla çarpışması sonucunda trenin demir çubuklarından birisinin sol kalçasından girip rahmini delerek leğen kemiğinden çıktığı kazadır. Bu kaza sonucunda defalarca ameliyat olmuş, yatağa bağlanmış, ilk aşkını kaybetmiş ve çocuk sahibi olma yetisi ciddi şekilde zarar görmüştür. ***Ne var ki Frida Kahlo bu kazadan sonra otoportrelerini yapmaya başlamış ve iki yüze yakın eser meydana getirmiştir.*** *Frida Kahlo'nun bedeninin ciddi şekilde zarar gördüğü bu iki olayın onda erken çocukluk dönemine ait ilkel kaygılar ile kayıp ve yas duygularını harekete geçirdiğini ve yarattığı eserler yoluyla bedeniyle eşzamanlı parçalanmış olan iç dünyasını oluşturan iç nesneleri, beden imgesini ve dişilliğini onarmaya çalıştığını düşünemez miyiz?*

Freud, 1931'de "kara kıta" olarak adlandırmış olduğu kadın cinselliğini ele alır. Freud'a göre her iki cins de erken libidinal gelişim aşamalarından aynı şekilde geçmelerine rağmen kız çocuğun cinsel gelişimi erkek çocuğunkine göre oldukça zor ve karmaşıktır. Kız çocuğu iki önemli aşamadan geçer: Bunlardan ilki klitoristen vajinaya geçiş, diğeri ise kızın aşk nesnesinin anneden babaya değiştirilmesidir. ***Kız çocuğun Oidipal dönemde babayla kurmuş olduğu yoğun ilişkinin gerisinde Oidipal dönem öncesi anneyle kurmuş olduğu yoğun çiftdeğerli ilişkiyi keşfetmek Freud' u şaşırtır. Freud'a göre küçük kızın annesiyle kurmuş olduğu ilişkiyi anlamadan kadın cinselliğini anlamak pek mümkün değildir.*** *Penisten mahrum olduğunu fark etmesi küçük kızda iğdiş edilme karmaşasını ortaya çıkarır. Başta bunun sadece kendi başına gelmiş bir talihsizlik olduğunu düşünür. Sonrasında bunun dişillikle olan bağını anlamasıyla onu penisten mahrum bırakan ve kendisi de bir penise sahip olmayan anneden nefret eder. Küçük kızın bir penise sahip olmadığını fark etmesini üç gelişimsel hat izleyebilir:*

1. Küçük kız genel anlamda cinsellikten uzaklaşabilir, nevroz ortaya çıkar

2. Erillik karmaşası oluşabilir yani küçük kız bir gün bir penise sahip olacağı umudunu yitirmez ve bu hayatında şekillendirici bir etken olur. Bu eşcinsel nesne seçimine de neden olabilir.

3. Son olarak babayı aşk nesnesi olarak seçeceği normal dişillik ortaya çıkabilir.

Freud'a göre kız çocuğu önce penise, sonra bir penise sahip olduğu için babaya sahip olmak ister. Kız çocuğun penise sahip olma arzusu babasından çocuk sahibi olma arzusuna dönüşür. Oidipal karmaşanın çözülmesiyle bu istek babanm yerini alacak bir erkekten çocuk sahibi olma arzusuna evrilir (Freud, 1924).

Frida Kahlo'nun bir bacağının sakat kalmasının onda yetersizlik ve eksiklik duygularını canlandırmış olması muhtemeldir. Kazadan sonra babasının teşvikiyle kız olduğu için tasvip edilmemesine rağmen bacağını güçlendirmek için bir erkek çocuğu gibi futbol oynar, boks

yapar, güreşir, yüzer ve bisiklete biner (Herrera, 2003). İncelmiş bacağını gizlemek için elinden geleni yapar. Yaşamının sonuna dek giydiği geleneksel Meksika kıyafetlerinin etekleri bacağını gizleyecek şekilde yerleri süpürür. Erkeklerle olan rekabeti, otoriteyle bitmeyen çatışması, erkek takım elbisesi giyerek çektirmiş olduğu resimler, meşhur bitişik kaşı ve bıyığı ve yaşadığı eşcinsel ilişkilerde erillik karmaşasına dair öğeler bulunduğunu düşünebiliriz.

Freud'dan sonra çoğunluğunu kadınların oluşturduğu analistler Freud' un ileri sürmüş olduğu fikirleri sorgulayarak kadın cinselliğini derinlemesine işlemişlerdir. Kadın cinselliğinin gelişiminde Oidipal dönem öncesi anneyle kurulan ilişkinin önemi Melanie Klein tarafından ele alınmıştır. Klein (1929, 1945) kız çocuğunun erken kaygı durumlarının yaratıcı bir genital organa sahip olma hissiyle ilişkisini çocuklarla yaptığı analizlere dayanarak ayrıntılandırmıştır. Freud'un aksine Oidipus eğilimlerinin yaşamın ilk yıllarında ortaya çıktığım ileri süren Klein (1945) küçük kızın zihninde, annenin bedeninin küçük kızın sahip olmak istediği bebekler, penis ve dışkıların oluşturduğu türlü zenginliklerle dolu olduğunu söyler. Klein (1945) yine klinik deneyimlere dayanarak kız çocuğun vajinanın varlığına ve potansiyel bebeklere sahip olduğuna dair bilinçdışı bir bilgiye vâkıf olduğunu ileri sürer. Kız çocuğu genitallerinin doğasıyla uyumlu olarak çocuk veren babanın penisine karşı hayranlık ve arzu duyar. Ancak her ne kadar potansiyel bebeklere sahip olduğunu hissetse de gebe kalma yetisi konusunda şüpheye düşer. Bu şüphe onda annenin bedeninin içine girerek oradaki zenginlikleri çalma; sadist nitelikli oral dürtülerin etkisi altında iken yaşadığı yoksunluk deneyimleri ise bu zenginlikleri tahrip etme arzusuna neden olur. Annenin bedenine düşlemde saldırmış olmak, küçük kızda arkaik annenin misilleme yaparak küçük kızın bedeninin içindekileri özellikle de bebekleri çalacağı, küçük kızın bedenini tahrip edeceği ya da parçalayacağı korkusunu uyandırır. Klein'a (1929, 1945) göre bu, küçük kızlar için en erken ve en derin kaygı durumudur. Freud' un (1926) sevgi nesnesini ya da sevgi nesnesinin sevgisini kaybetme korkusu olarak belirlediği erken kaygı durumundan önce gelir. Klein'a (1929) göre tüm yaratıcı etkinliklerin temelinde küçük kızın düşlemde tahrip etmiş olduğu annesini onarma arzusu yatar. Klein (1957) iyi memenin yaşam ve dolayısıyla yaratıcılığın kaynağı olduğunu ileri sürer. Yoksunluk deneyimleri bebekte hasetli duygulara yani iyi memenin içeriklerini çalıp içini dışkıyla yani kötü kendilikle doldurma arzusuna neden olur. Bu aslında annenin yaratıcılığına yapılan bir saldırıdır. Ancak yine Klein'a göre bir miktar yoksunluk ve çatışmanın üstesinden gelme arzusu ile iyi memeyi oluşturma ve bununla özdeşleşim kurma yetisi de yaratıcılık için gereklidir.

Frida Kahlo kazadan sonra bir ay hastanede tüm bedeni alçılar içinde sırt üstü yatar. Hayatta kalmış olması neredeyse bir mucizedir. Hastanedeyken ***"ölüm geceleri yatağımın etrafında dans ediyor"*** *demiştir (Herrera, 2003, s. 64). Çocuk felciyle sakatlanan bacağının yarattığı eksiklik duygularını zekâsıyla, entelektüel ve maskülen faaliyetlere odaklanarak telafi etmeye çalışan tahta bacaklı Frida aslında biraz da kurşun asker gibi değil midir?*

Babası Frida'yı âdeta onun hayallerini gerçekleştireceğini düşündüğü hiç sahip olmadığı erkek çocuk yerine koymuştur (Herrera, 2003). Çocuk felciyle sakat kalan bacak Frida'nın sahip olduğunu düşlemlediği penis imgesinin iğdiş edilmiş bir cisimleştirilmesi olamaz mı?

Bu bacağın Frida'nın yaşamının sonunda kangren öldüğü için kesildiğini ve onun ölümünü hazırlayan süreci başlattığını da eklemeliyim. Ancak kaza kuşkusuz geçirdiği hastalıktan çok daha korkutucudur. Onu yok olma korkularıyla baş başa bırakır. Rahmini delip geçen demiri erken çocukluk döneminde düşlemde hasetle saldırmış olduğu arkaik annenin misilleme amacıyla ona fırlattığı tahrip edici bir demir/penis olarak düşünmek mümkündür. Frida'nın "bekâretimi kaybettim" (Herrera, 2003, s. 63) demesi de demiri bir penisle özdeşleştirdiğini düşündürür. Ancak "bekâretini bozan" demir/penis üretken bir cinsel birleşmenin taraflarından biri değildir; daha ziyade tahrip edici, doğurma yetisini tehlikeye atan, delip geçerek parçalayan bir penistir.

Frida Kahlo hastaneden eve döndükten 3 ay sonra iyileşir. Ancak erkek arkadaşı ile araları açılmıştır. İlk otoportresini tekrar hastalanıp eve kapandığı sıralarda iyileşme hayalini ve erkek arkadaşını geri kazanma ümidini kaybederken yapar (Herrera, 2003). Bu ilk otoportreyi erkek arkadaşına onu geri kazanmak arzusuyla hediye eder. Meltzer'e göre yaratıcılık bebeğin anneye hediyesidir.

Klein 1929'daki makalesinde genç bir kadının sanatçı olma sürecini anlatan 'Boş Alan' adlı bir makaleye gönderme yapar. Sık sık melankoli ataklarına maruz kalan Ruth Kjar evinin duvarlarına ülkenin en iyi ressamlarından biri olan kocasının kardeşinin resimlerini asmıştır. Bir gün bu resimlerden birisi satılır ve duvarda boş bir alan kalır. Bu Ruth Kjar'da derin bir melankoli hissi yaratır. Resmin yokluğunun duvarda oluşturduğu boş alan âdeta kendi iç dünyasında hissettiği boşlukla örtüşmektedir. ***O zamana kadar bilinen hiçbir sanatsal kabiliyeti olmamasına rağmen birgün içinde duvardaki boşluğu sanat eseri olarak değerlendirilebilecek bir resimle doldurur.*** *Resimleri incelendiğinde sondan bir önceki eserinde yaşlı, umutsuz ve kederli bir kadını resmettiği, son eserinde ise annesini yenilenmiş, mücadeleci ve güçlü bir kadın olarak resmettiği dikkati çeker. Resimlerin analizi anneyi ilk önce düşlemde tahrip edip sonrasında onu onarıp yenilemeye dair bilinçdışı bir arzuyu ortaya koyar. Böylelikle* ***"boş alan doldurulmuştur"*** *(Klein, 1929). Frida'nın otoportreleri de kazanın sonucunda yaşamış olduğu kaybın iç dünyasında tetiklediği boş alanı doldurma çabası değil midir?*

Frida Kahlo ilk yaptığı otoportreden sonra kendisini bulduğunu söyler. Resmin arkasına şunları yazar: "1926 yılının Eylül ayında, Frida Kahlo 17 yaşındayken. Coyoacan". Oysa 19 yaşındadır ve kazayı 18 yaşındayken geçirmiştir. Onyedi yaş muhtemelen onun zamanı geri alma; kaza öncesine geri dönme arzusuyla ilgilidir. Biraz altta ise Almanca şu cümle göze çarpar: "Bugün hâlâ devam ediyor" (Herrera, 2003, s. 75).

Kleincı kuramdaki depresif konum ve onarım kavramları sayesinde kayıp, yas ve sanatsal faaliyetler arasındaki ilişki netleşmiştir. Depresif konumda (3, 4 ay-6 ay) bebek anneyi bütün bir nesne olarak algılamaya ve ondan ayrı olduğunu fark etmeye başlar (Klein, 1940). Yani bebek iyi nesne ile düşlemde saldırarak yok etmiş olduğu kötü nesnenin aslında bir bütünün parçaları olduğunu fark eder. Bu da onda düşlemde tahrip etmiş olduğu kötü nesneyle ilgili tasa ve suçluluk duygulan ile iyi nesneyi onarma ve koruma arzusunu ortaya çıkarır. Bebek kendi tümgüçlü yıkıcılığıyla nesneyi nasıl tahrip ettiyse, suçluluk ve çaresizlik duyguları içinde sevgiyle de anneyi onarabileceğine inanır. Depresif çatışma baştan itibaren bebeğin yıkıcı duygulan ile sevgi ve onarım arzulan arasındadır. Depresif kaygıların azalması bebeğin içeride ve dışarıda, gerçeklikte ve tümgüçlü düşlemlerle, iç ve dış nesneyi onarmasıyla azalır. Bebek büyüdükçe yaşanan kayıplar erken depresif kaygıları ve ilk kaybı; memenin kaybını

yeniden harekete geçirir. Depresif kaygıların harekete geçmesi iç dünyadaki iyi nesnelerin kaybedilebileceği korkusunu ve zulmedilme kaygılarını ortaya çıkarır. Yas çalışmasında kayıp nesne tekrar içe yerleştirilir ve iyi nesne iç dünyada tekrar oluşturulur. Bu, iç dünyanın ve onu oluşturan iç nesnelerin tekrar kurulduğu bir süreçtir.

Hanna Segal (1952, 1990) tüm sanatsal ve yaratıcı faaliyetlerin kökeninde depresif kaygı ile onarıcı düşlemler dolayımıyla düşlemde saldırılmış ve yok edilmiş olan nesneyi onarma arzusunun yattığını ileri sürer. Frida Kahlo'nun yaşadığı önemli kayıplardan biri de sonunda gebe kalması yasaklanmasına rağmen yaptığı düşükler ve kürtajlardır. Frida ***"annenin yerine geçme ve onun zenginliklerine sahip olma; onarım amacıyla arzu nesnesi olan babanın penisine yönelme ve içsel anneye iyi bir penis ve bebekler verme"*** *arzusundan vazgeçmez (Segal, 1973, s.8); sağlığını ciddi şekilde tehlikeye atma pahasına olsa da... Frida Detroit'te Ford Hastanesinde çok zorlu bir süreçten sonra kaybettiği bebeğin resmini çizebilmek için düşük anının çizimlerine ulaşabileceği bir tıp kitabı ister (Herrera, 2003). Diego Rivera ona istediği kitabı bulur. Bunu Frida'nın düşüklerini çalıştığı bir dizi resim izler. Frida öldüğü yıl bir arkadaşına şöyle der:* ***"Ben acı mesajı taşıyan bir resimim. ... Yaşamın tamamladığı. ... Üç çocuk kaybettim. ... Hepsinin yerini resimlerle dolduruyorum. Bence en iyi şey çalışmak".*** *(Herrera, 2003, s. 183). Segal'in (1952) yaratıcılık sürecine dair söyledikleri Frida Kahlo'nun çalışma şevkinin temelini ortaya koyuyor:* ***"... aslında tüm yaratılanlar bir zamanlar sevilmiş ve bir zamanlar bütün olan, ancak şimdi kayıp ve harap bir nesnenin, harap olmuş bir iç dünyanın ve kendiliğin tekrar yaratılmasıdır. Ne zaman ki içimizdeki dünya tahrip olduğunda, ölmüş ve sevgisiz kaldığında, sevdiklerimiz paramparçayken ve biz çaresiz bir ümitsizlik içindeyken -işte o zaman dünyamızı baştan yaratmalıyız, parçaları tekrar birleştirmeli, ölü parçalara hayat üflemeli ve tekrar yaşamı yaratmalıyız"*** *(s. 199).* ***"Sanatçı kendisine ait bir dünya yaratır".*** *(Segal, 1957, s. 203). Ve Frida Kahlo da kendisine ait bir dünya yaratmıştır, kayıplan ölümsüzleştirdiği bir dünya... Segal'e (1957) göre simge oluşumu bir kaybın sonucunda ortaya çıkar. Manik savunmalara başvurmadan gerçekleştirilen başarılı bir yas çalışmasının sonucunda sanatçı içsel olanı dışsal olandan ve özneyi nesneden ayırt etme yetisini geliştirir. Sanatçı kayıp nesneden vazgeçer, simge oluşumu yani sanat eseri kayıp nesnenin yerini alır. Dışsal-içsel ve özne-nesne ayrımı sayesinde sanat eseri kendilikten ayrı ve kendiliğin dışında görülür. Kendiliğin bir yaratısı olan sanat eseri özgürce kullanılan bir iletişim aracı haline gelir.*

Frida Kahlo'nun resimlerinde tekrar tekrar doğum, ölüm, kökenler, kürtaj, rahim, cenin, parçalanma, çürüme, açık yaralar, kan ve gözyaşına rastlanır... Segal'a (1952, 1990) göre çirkinlik yıkıcı gücü; özne tarafından tahrip edilmiş nesneyi, güzellik ise yaşam dürtüsünü; ritmik olanı ve bütüne ulaştıran birleşme arzusunu temsil eder. Sanat eserinin iyi bir eser olmasını belirleyen şey çirkin ve güzelin yani çatışma ve çatışmanın çözümlenmesinin bir arada olmasıdır. Segal içerikten çok şekle önem verir. İçerik çirkin olduğunda bile onu ritmik hale getiren ve bütünleştiren şey şekildir. Bu da bize depresif konumdaki onarım sürecini anımsatır. Segal' e (1952) göre estetik yaşantısı güzellik, harmoni ve uyuma dayanır. Onarımın yıkım üstünde kazandığı zaferdir bu. Ancak yarattığı bunca esere rağmen Frida'nın yaşamını ve eserlerini incelediğimizde iç dünyasında tam anlamıyla bir onarımın gerçekleştiğini söyleyebilir miyiz?

Frida Kahlo'nun ömrü yaşam ve ölüm, yıkım ve onarım arasında mücadele ederek geçmiştir. Dış gerçekliğin dayattığı zorluklar da düşünüldüğünde bu, hayranlık verici bir mücadeledir.

Frida Kahlo'nun aynalı yatağını bu mücadelenin içinde geçtiği somut savaş alanı olarak düşünmemizi öneriyorum. Dayanılmaz fiziksel acıların, eksiklik, yalnızlık, kayıp ve yas duygularının sanatsal yaratıcılık ve üretkenliğe dönüştüğü bir alandır bu. Nasıl olmuştur da bu yatak Frida Kahlo için onu ölüme davet eden bir mezar değil de yaşama karşı bir baştan çıkarıcı haline gelmiştir?

Frida Kahlo'nun aynalı yatağım psikanalitik durumla ilişkilendirecek olursak hasta yatağı divanı, ayna ise analistin ayna işlevini akla getirir. Bleger'e göre (1967) psikanalitik durum incelenen, analiz edilen ve yorumlanan bir süreç ile bu sürecin sınırlan dâhilinde ortaya çıkmasını sağlayan bir çerçeveden oluşur. Donnet'ye (1995) göre analitik süreç ve çerçeve birbirinden ayrılmaz bir kapsayan/kapsanan ilişkisi içindedir. Divanın kullanımı, analistin divanın arkasında yer alması, ucu açık bir döneme yayılmış en az haftada 3 devam edilen sabit seanslar, analizan tarafından ödenen ücret, serbest çağrışım kuralı, analitik yorumlar çerçeveyi oluşturan öğelerdir. Kısaca özetlemek gerekirse; analitik çerçeve sayesinde iç gerçeklik dış gerçeklikten ayrılır, aktarım süreci ortaya çıkar (Milner, 1952); analist ve analizanın kendilerinin ve ötekinin duygu, düşünce ve bilinçdışı devinimlerine kulak vermeleri ve bunlara iştirak etmeleri için gerekli ortam sağlanmış olur (Künstlicher, 1996); kişiliğin psikotik kısımları kapsanır ve analiz edilir (Bleger, 1967); bilinçdışı malzeme simgeleştirilir ve sonrasında derinlemesine işlenir (Green, 1975). Analitik çerçeve, dinamik bir kapsayan işlevi görerek yorumlamayı ve analistin analizanın ilettiklerini alıp bunları analizanın bütünleştirebileceği bir şekilde ona geri vermesini sağlar (Quinodoz, 1992). Çerçeve annenin kapsayan işlevinin yanısıra; üçüncüyü, babayı, babanın yasasını ve sınırlan da temsil eder. Analizan analizde kişisel tarihini baştan yazar. Geçmişte yaşanan travmatik bir olay sadece yeniden inşa edilmekle kalmaz; olay aktarım içinde geriye dönük bir zaman çizgisinde anlamlandırılır (Dahi, 2010). Analist de bu yolculukta analizana eşlik eden, onu aynalayan, ona tanıklık edendir. Oysa Frida kazadan sonra etrafında onun acısına tanıklık edecek birini bulmakta zorlanır. Dolto (1984), "Özne varlığına ayna tutan ötekinin yoksunluğuyla karşılaşırsa her şey boşunadır" demiştir (aktaran Abravaya, 2000, s. 79).

Frida Kahlo'nun kazadan sonra acıyla "hasta" olan anne ve babası, hastanede geçirdiği bir ay boyunca onu sadece birkaç kez görmeye gelirler (Herrera, 2003). Hastanede onu ablası neşelendirir. Eve döndüğünde de kimse onun hasta olduğu gerçeğiyle yüzleşmek istemez. Ailesi ve arkadaşlarıyla iken neşeli, konuşkan ve espritüel tarafı ortaya çıkar, ancak bu özellikler biraz da acı çeken ve kederli olan tarafını maskelemeye yaramaktadır. Annesi Frida doğduğu zaman hastalanıp yanında olamadığı ve onu bir sütnineye emanet ettiği gibi, bu ikinci doğumda da, -çünkü Frida ölümden dönmüştür-, hastalanıp onun yanında bulunamaz. Ancak Frida oyalansın diye yatağının tavanına aynayı yerleştiren de ilginç bir şekilde annesi olacaktır. Tıpkı annelerin bebeklerinin yataklarının üstüne astıkları dönenceler gibi... Dönenceyi oluşturan nesneler ki çoğu zaman aynalar da dâhildir buna, annenin yokluğunda sallanarak renkleri, şekilleri, devinimleri ve çıkardıkları sesler yoluyla bebeğin dikkatini çekerler. Yukarıdan sallanan nesneler dışarısı ile içerisi arasında bir bağ kurar. Dönence bir anlamda bebeğin üstüne eğilen ve ninni söyleyen anneyi temsil eder gibidir. Bebeğin ilgisini içeriden dışarıya yöneltir. Sınırlı hareket kabiliyeti olan bebek de dönencenin parçalarını yakalamak için zaman zaman doğrulmaya çalışır. Bebeğin tepesinde sallanan ayna da âdeta annenin bakışı gibidir.

Frida Kahlo annesinin tavana yerleştirdiği aynada ne görmüştür?

Bu soruya Frida Kahlo'nun eserleri yanıt verecektir. Ancak unutmayalım onun eserlerinde gördüklerimiz kuşkusuz biraz O'dur, biraz da biz. Winnicott'a (1967) göre bebek annenin yüzüne baktığında bakışlarında kendisini görür. Anne bebeğe bakar ve bebeğin yüzünde gördüklerini bakışlarıyla bebeğe iletir. Yani annenin nasıl gözüktüğü bebeğin yüzünde gördükleriyle ilişkilidir ve böylelikle bebeğin varoluşu annenin bakışlarında aynalanmış olur. Ancak bebeğin annenin yüzüne bakıp bakışlarında annenin ruh halini gördüğü zamanlar da olur. Bazı bebek-anne çiftlerinde ise bebeğin anneye/aynaya yansıttıklarını annenin/aynanın geri yansıtmadığı zamanlar sıklıktadır. Bunun sonucunda bebeklerin yaratıcı yetileri zarar görmeye başlar (Winnicott, 1967). Annenin yüzü ayna olmaktan çıkar, özalgının yerini algı alır. Bazı bebekler annenin ruh halini tahmin etmeye çalışarak ne zaman spontan olacaklarını ne zaman ihtiyaçlarını geri plana çekeceklerini öğrenirler. Annenin yüzündeki istikrarsızlık bebeğin güven duygusunu zedeler, bebek geri çekilir ya da savunmacı bir şekilde sadece karşısındakini algılamak için bakar, kendi iç dünyasını anlamlandırabilmek için değil. Annenin yüzü çoğu zaman yanıtsız olduğunda, aynalar da derinliğine bakılan nesnelerden ziyade seyredilen nesneler halini alırlar (Winnicott, 1967). Yeterince iyi anneliğin olduğu koşullarda ise kız çocuğu aynada yüzünü incelediğinde anne-imgesinin orada olduğunu, onu gördüğünü ve onunla uyumlu bir ilişki içinde olduğunu hisseder (Winnicott, 1967).

Winnicott annenin ayna işlevinden bahsederken Lacan'ın ayna evresinden esinlenmiştir. *Lacan'a (1936) göre bebek yaklaşık altı aylıkken, hareket kabiliyetinin sınırlı olduğu ve her anlamda anneye hâlâ bağımlı olduğu dönemde aynada kendi imgesini görür (aktaran Abrevaya, 2000). Bu dönemde bebek dünyayı kendisinin yarattığı dolaymışız, ikili ilişkilerin hâkim olduğu bir dünya olarak algılamaktadır (aktaran Habip, 2007). Altı-onsekiz aylar arasında bebeğin aynadaki imgesi ile kurduğu ilişkisi üç aşamadan geçer: İlk aşamada bebek gerçekliği imgeden, kendi imgesini annesinin imgesinden ayıramaz; ikinci aşamada imge ile gerçekliği birbirinden ayırır; üçüncü aşamada ise aynadaki imgenin kendisine ait olduğunu anlar.* ***Lacan'a göre bebeğin aynada imgesiyle karşılaştığı an dramatik bir andır: bebek şaşkınlık, haz sevinç ve öfke duygularını bir arada yaşar*** *(aktaran Habip, 2007). Henüz bedeninin içine tam yerleşmemiş olan bebeğin hem bedensel hem ruhsal anlamda kendini deneyimleyişi kaotik ve parçalıdır. Bu algı aynada gördüğü bütünlüklü imge ile tam bir tezat oluşturur. Aynı bölünme kendi bedenini deneyimlemesiyle ötekilerin onu görme biçimi arasında da mevcuttur. Lacan'a göre bu, bebek için yabancılaştırıcı bir deneyimdir (aktaran Abrevaya, 2000). Bu deneyimle farklılıkların olduğu, dolayındı, üçlü ilişkilerin var olabildiği simgesel bir dünyaya adım atar. Ayna evresinde çocuk annesiyle bütünleşme arzusuyla aynadaki imgesiyle özdeşleşerek kendi bütünsel imgesini ve kendisini öteki olarak oluşturmaya çalışır (aktaran Tura, 2005).*

Dolto, Lacan'm aksine bebeğin bedenini parçalanmış olarak deneyimlemediğini söyler (aktaran Abravaya, 2000). Bebek ayna evresinden evvel viseral duyumlar ve bakım veren anneyle kurulan dilsel iletişim sayesinde kendisini bir bütün olarak algılar. Dolto'ya (1984) göre ayna deneyimine kadar ***"...o annesi, annesi de odur..."*** *(aktaran Abravaya, 2000, s. 75). Ancak ayna deneyimiyle kendi bedeninin sınırlarını fark eder. Dolayısıyla ayna deneyimi coşku verici olmaktan çok bir iğdiş sınavıdır (aktaran Abravaya, 2000). Ayna deneyimiyle annenin yüzü ayna olmaktan çıkar; bebek kendisini ötekilerin onu gördüğü şekliyle algılamaya başlar. Dolto'ya göre beden imgesi birbirine bağlı üç imgeden oluşur: yaşam ve ölüm dürtülerinin arasındaki çatışmanın yer aldığı temel imge narsistik sürekliliğe denk*

düşer; işlevsel imge aracılığıyla çevreyle kurulan ilişkiler yaşam dürtülerinin hizmetinde olan bedensel işlevler etrafında örgütlenir; erojen imge işlevsel imgeyle birlikte haz duyulan erojen bölgede merkezileşir (aktaran Abravaya, 2000). Ayna deneyiminin beden imgesini basturnasıyla özne dünyaya kendisini bir maskeyle tanıtır. Bu dışsallaşmış imge ile kendi varlığını bağdaştırma çabası ömür boyu devam eder.

Frida Kahlo'nun çocukluğunu incelediğimizde annenin ayna işlevinin aksamış olduğunu tahmin edebiliriz. O da etraftan kendisini yansıtacak başka aynalar/anneler bulmuştur. Sütninesi, ablalar, sonrasında sevgilileri, büyük aşkla bağlı olduğu Diego Rivera... Annesinin tavanına astığı ayna onu kendi iç dünyasından çıkarıp dış dünyaya çekmiştir. Aynadan tuale... ***Frida artık yalnız değildir, aynadaki imgesiyle baş başa kalmıştır. Frida'ya çocuk felci geçirdiği dönemde de hayâlı bir arkadaş eşlik eder.*** *Bu dönemde camı nefesiyle ısıtıp, üstüne bir kapı çizer. Hayâl! arkadaşı da o kapı sayesinde onun hayâl dünyasına girip çıkar. Evet, Frida artık yalnız değildir. Ancak aynada gördüğü ve resimlerine yansıttığı kendiliği yaralıdır ve acı çekmektedir. Ailesi ve yakınlarıyla birlikteyken takındığı tutumdan eser yoktur. Aslında bazı resimlerinde de görüldüğü gibi* ***"içinde her zaman iki Frida arasında mücadele vardır; ölü Frida ve yaşayan başka bir Frida arasındaki mücadele."*** *(Herrera, 2003, s. 89).*

Bebeğin ruhsallığının gelişiminde annenin ayna işlevinin yanısıra kapsama işlevi de önemli bir rol oynar. Annenin bakışlarıyla varoluşu aynalanan bebek bir yandan da bu sayede dış dünyayla iki yönlü; bebeğin kendi kendisini zenginleştirmesi ile görülen şeylerin dünyasındaki anlamlan keşfetmesi arasında dönüşümlü bir süreç başlatmış olur (Winnicott, 1967). Winnicott'a (1967) göre analiz analizanın getirdiklerinin analizanın kendisine geri verildiği uzun soluklu bir süreçtir. Analistin ayna işlevi sayesinde analizan kendisini bulup var olmayı başarır ve kendisini gerçek hisseder. ***"Gerçek olduğunu hissetmek var olmanın daha fazlasıdır; kendisi olarak var olma yolunu bulmak ve nesnelerle kendisi olarak ilişki kurmaktır ve dinlenmek için inzivaya çekileceği bir kendiliğe sahip olmaktır"*** *(Winnicott, 1967, s. 117). Bebek-anne arasındaki alışverişin niteliğini Bion, kuramında, kapsayan-kapsanan ilişkisi bağlamında açıklar. Bion'a (1962) göre simgeleştirmeyi harekete geçiren şey annenin düşlemleme yetisidir. Düşlemleme bebek henüz daha anne karnındayken başlar. Doğumdan itibaren bebek tahammül edemediği arkaik, ham duygulan ki bunlar başta ağırlıklı olarak ölüm dürtüsünden kaynaklanan endişelerin tetiklediği ağlamalar ve çığlıklardır, anneye fırlatır. Anne de bebeğin ona fırlatmış olduğu bu malzemeyi içinde dönüştürerek bebeğe onun hazmedebileceği bir şekilde geri verir. Bu bir kapsayan-kapsanan ilişkisidir. Annenin kapsama işlevini yerine getiremediği durumlarda bir üst-kapsayana, üçüncüye, babaya ihtiyaç duyulur (Guignard, 2002). Kapsanamayan şiddetli duygular bebeğin ruhsallığında adsız dehşetler olarak yerlerini alırlar (Bion, 1962).*

Sanat eserini de sanatçının ham duygularının içinde dönüştürülerek tutulacağı bir kapsayan yaratma girişimi olarak görebiliriz. Metnin başlarında yöneltilen soruya geri dönecek olursak Frida Kahlo kazanın onda tetiklemiş olduğu erken kaygılar, yas ve kayıp duygularıyla başa çıkmak ve iç dünyasını onarmak için ölüm çığlıklarını aynadan tuale aktarır. Dış dünyada onun ölüme dair endişelerini, misilleme kaygılarını, korku, kayıp ve yas duygularını kapsayacak bir anne bulamaz. Annesi hastalanmış, üzüntüden dili tutulmuştur (Herrera, 2003). Frida'nın yaşadığı travmayı söze dökebilecek ya da onun korku ve kaygılarını söze dökmesini sağlayacak kimse yoktur. Annesinin ona sunduğu aynanın gerisinde kimse yoktur. İç dünyasına sığınarak tüm bunlarla başa çıkmanın bir yolunu arar: tutulan günlükler ve

sevgiliye yazılan aşk mektupları biraz da bunun içindir. Sonrasında da resme başlar… . ***"Ben kendi gerçeğimi resmediyorum. Bildiğim tek şey ihtiyacım olduğu için resim yaptığım ve aklımdan ne geçerse, başka hiçbir şey düşünmeden onu resme döktüğüm"*** *demiştir Frida Kahlo (Herrera, 2003, s. 12). Frida'yı resme yönelten şey tahammül etmekte zorlandığı duyguların simgeleştirilebileceği bir üst-kapsayan yaratma, bunu da ona her zaman destek olmuş olan sessiz, içe kapanık, amatör ressam olan babasıyla özdeşleşerek gerçekleştirme arzusu mudur?*

Frida'nın otorportrelerinde kan, yaralar, parçalanma gibi ham öğelere rağmen yüzünün donuk ifadesi türlü heyecan ve duygulara ev sahipliği yapan bedeniyle düşüncelerini taşıyan başı arasında bir kopukluğu düşündürür. Adeta çığlığı boğazında düğümlenmiş gibidir. Bir resim hariç kazanın resmini yapmamıştır ama ölümü resmetmiştir. "Yıllar sonra, o resmi yapmayı istemiş olduğunu ama yapamadığını, çünkü bu kazanın onun için anlaşılabilir tek bir görüntüye indirgenemeyecek kadar 'karmaşık' ve 'önemli' olduğunu" söylemiştir. (Herrera, 2003, s. 88). Ham duyguların dönüştürülemediği, onarımın tam anlamıyla gerçekleşmediği, sanat eserinin kapsayan işlevinde aksaklıkların olduğu durumlarda travmatik yaşantı tekrar tekrar yinelenir. Aynı temalar tekrar tekrar resmedilir.

Segal'e (1990) göre çatışmanın çözümlenebilmesi için içsel bir çalışma gereklidir. Frida'nın resmettiği arkaik duygular da tam anlamıyla simgeleştirilemeden, yalın ve çıplak bir şekilde tam bir dönüştürme sağlanamadan imgelerle seyirciye iletilir. Bu iletinin bir yanıyla saldırgan bir boşaltım olduğu düşünülebilir, ancak bu bir yanıyla da sanatçının sanat eserini yaratma sürecinde gerçekleşmemiş olan kapsanma umudunun seyirci tarafından karşılanması arzusunu göz önüne sermez mi?

Bu metin de belki bir anlamda sanatçının bu ihtiyacını kısmen de olsa gerçekleştirme arzusu olarak kaleme alınmıştır. Aynadan tuale; imgeden söze…

KAYNAKÇA

Abrevaya, E. (2000). Aynadan Ötekine. Çocuk Öznelliğinin Oluşumu Üzerine Bir Çalışma. İstanbul: Bağlam Yayınları.

Bion, W.R. (1962). The Psycho-Analytic Study of Thinking. International Journal of PsychoAnalysis, 43, 306-310.

Bleger, I (1967). Psycho-Analysis of the Psycho-Analytic Frame. International Journal of Psycho-Analysis, 48, 511-519.

Dahl, G. (2010). The two time vectors of Nachtraglichkeit in the development of ego organization: Significance of the concept for the symbolization of nameless traumas and anxieties. International Journal of Psycho-Analysis, 91, 727-744.

Donnet, J. L. (1995), Le divan bien tempere, Paris: PUF.

Freud, S. (1924). The Dissolution of the Oedipus Complex. The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volüme XIX (1923-1925): The Ego and the Id and Other Works, 171-180

(1926). Inhibitions, Symptoms and Anxiety. The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume XX (1925-1926): An Autobiographical Study, Inhibitions, Symptoms and Anxiety, The Question of Lay Analysis and Other Works, 75-176

(1931). Female Sexuality. The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volüme XXI (1927-1931): The Future of an Illusion, Civilization and its Discontents, and Other Works, 221-244

Green, A. (1975). The analyst, symbolization and absence in the analytic setting (On changes in analytic practice and analytic experience) In Memory of D. W. fVinnicott. International Journal of Psycho-Analysis, 56, 1-22.

Guignard, F. (2002) [Internet], Bilinç öncesinde bir Gezinti. [20 Şubat 2011 'de alıntılanmıştır] http://www.icgoru.com/contentAdew/58/49/lang,/

Habip, B. (2007). Psikanalizin İçinden. İstanbul: Yapı Kredi Yayınlan.

Herrera, H. (2003). Frida. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Klein, M. (1929). Infantile Aımety-Situations Reflected in a Work of Art and in the Creative Impulse. International Journal of Psycho-Analysis, 10, 436-443

(1940). Mouming and its Relation to Manic-Depressive States. International Journal of Psycho-Analysis, 21, 125-153

(1945). The Oedipus Complex in the Light of Early Amrieties. International Journal of Psycho-Analysis, 26, 11-33

(1957). Envy and Gratitude. International Psycho-Analytic Library, 104, 176-236. London: The Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.

Künstlicher, R. (1996). The function of the frame. Scandinavian Psychoanalytic Review, 19, 150-164.

Milner, M. (1952). Aspects of symbolism in comprehension of the not-self. International

Journal of Psycho-Analysis 33, 181-194.

Quinodoz, D. (1992). The Psychoanalytic Setting as the Instrument of the Container Function. International Journal of Psycho-Analysis, 73, 627-635.

Segal, H. (1952). A Psycho-Analytical Approach to Aesthetics. International Journal of Psycho-Analysis, 33, 196-207

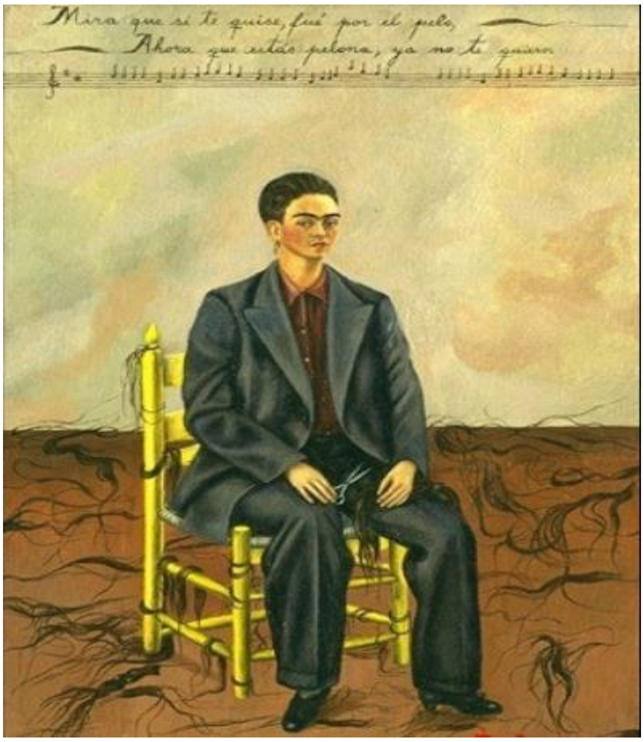
(1957). Notes on Symbol Formation 1. International Journal of Psycho-Analysis, 38, 391397

(1973). Introduction to the Work of Melanie Klein. London: Kamac Books and The Institute of Psychoanalysis.

(1990). Dream, Phantasy and Art. London: New Library of Psychoanalysis, Routledge.

Tura, S. M. (2005). Freud'dan Lacan 'a Psikanaliz. İstanbul: Kanat Yayınları.

Winnicott, D. W. (1967). Mirror-role of the mother and family in child development. In P. Lomas (Ed.), The Predicament of the Family: A Psycho-Analytical Symposium (pp. 26-33). London: Hogarth

Mira que si te quise, fue por el pelo,
ahora que estâs pelona, ya no te quiero...

"Bak, seni eskiden seviyor idiysem, bu saçın yüzündendi,
şimdi kırpıldığın için, seni artık sevmiyorum."

Frida Kahlo, Kesilmiş Saçlı Otoportre, 1940.

Kaynak: Doğu Batı-Düşünce Dergisi I Yıl:14 | Sayı:56 I Şubat. Mart. Nisan 2011 I ISSN: 1303-7242

Hasan - Âlî YÜCEL, PAZARTESİ KONUŞMALARI

AHMET HAŞİM

Haşim, sanki tek başına yaşasın diye yaratılmış bir insandı. Çetin ruhunun göze görünür bir timsali olan başı, öyle sert bir mermerden oyulmuş ve bitmeden bırakılmış bir hayat küresi idi ki itme kuvveti yanında çekme kabiliyeti pek zayıf kalırdı. **Haşime yakınlaşmış olup da sonra ondan kaçmamış kimse yok gibidir.** Haşim, bunu tek görünmek için yapmazdı. Tek yaratıldığı için böyle yapmak zorunda idi. Bunun içindir ki Haşim, ister istemez en olduğu gibi görünür insanlardan biri oldu.

Haşim'in dostu, arkadaşı, sevgilisi, üstadı ve çırağı yoktu. Hattâ Haşim ne cemiyete ve ne de tabiata kendini vermiş değildi. Haşim için insan ve tabiat, kendi varlığına gıda olmak bakımından değerli idi. Hırçın ruhile etrafındaki insanların manevî varlıklarını, bir dritnavt kazanı gibi korkunç midesile de hayvan etlerini yer, hele baharlı otlara hiç dayanamazdı. Bu hazmı güç yiyecekler, bir kudret kaynağı olan Haşim'in bir yandan ruhunu, bir yandan bedenini kemirdi. Haşim yalnız böbreklerde değil, yüreğile de hasta idi. Zavallı Haşim! Bahtiyarlığın kendine alışta değil, kendini verişte olduğunu duyamadığı için zavallı olan Haşim!.

Haşimde en çok acımamız lâzım olan hazin alın- yazısı, bence, onun vakitsiz ölümünden ve amansız hastalığından daha çok, bu iç yalnızlığı ve ruh kimsesizliğidir.. .Bir gün gelip ölümüne ağlamamız geçecek, fakat onun bu iç yoksuzluğuna bakan gözler her zaman ıslak kalacaktır.

İşte Haşim'in sanatı, bu yalnızlıktan doğmuştur.. **Kimseye benzemiyen ve kimseyi kendine benzetemiyen Haşim, kâinatın bir köşesine asılmış bir örümcek çekingenliği ile tek kalmış ruhuna uyar bir âlem yarattı.** Yapma, fakat sanatkârca yapma bir âlem: ateş bülbüller, yıldızların suya vurmuş ışıklı akislerde beslenen leylekler, göklerde yol ariyan kuşlar, gecenin karanlıklarını keder yıldızlar ile ören yarasalar, bu âlemin kuşlarıdır. Siyah kuşlar, beyaz kuşlar... Güneşin kanlı,, kesik başını gagalıyarak doyan siyah kuşlar... Gölgelere, karaltılara yuva kuran' gümüşten vücutlu beyaz kuşlar...

Sonra ay, onun söyleyişile "kamer,,; derin ve başka yerden içine su akmıyan göl ruhunda, o büyük yalnızlığa bir engel, bir son vermiyen bu gölün yüzünde bir gizli akşamın akıcı hıçkırıklarını sesliyen gümüş izlerile (kamer)... Diclenin kuytu bir kenarında küçük ve kimsesiz bir mezar olan hatırasının yüzü gibi hüzünlü (kamer). Diclenin kıyılarında bıraktığı başı örtürlü kadınların gözleri gibi solan ve ölen (Kamer)...

Ve sonra, yakut yapraklar, zümrüt dallar, durgun sulu, gümüş havuzlar... Sevgilinin dudağından koparılmış alev karanfiller, herbiri bir duygu ile boyanmış çiçekler... Seher, akşam, gece, sonbahar... işte Haşimin âlemi. Yıldızları, ayı, kuşları, nehirleri, gölleri, havuzları, sabahı, akşamı ve mevsimlerde tam bir cihan. 'Mavi kubbenin altında ve yeryuvarlağının üstünde bulamayacağı, sırf kendinin olan ve kendi içinde doğan bir cihan... Haşim, ancak kendinin yarattığı bu âlemde nefes alabiliyordu. Onun yaşadığı, işte bu âlemdir, bir esatir âlemi. Renkler ve ışıkların bir tarafından öbür yanma kolayca geçebileceği hayallerden daha tül bir âlem. Bunu yaratan Haşim, Türk edebiyatında kendi âlemile beraber yaşayacaktır.

Haşim, son on senesinde bu hayal dünyasından başka, bir de içinde yaşadığı, daha doğrusu içinde öldüğü gerçek âlemi gördüğü gibi göstermeğe çalıştı. Bize göre, Gurabahanei Lâklâkan ve Seyahatname, bu görüşleri içinde saklıyor. Şiiri ne kadar havaî renklerle boyanmış suluboya tablolara benzerse, nesri de sanki kalın, kısa hatlarla çizilmiş birer karakalemdir. Şiirinde tam bir sembolist olan Haşim nesirlerinde kudretli bir realist gerçekçi görünür. Birinde efsaneler vardır, öbüründe hikâye bile yok. **Görür, belki görüşü bizimkine uymaz. Fakat yazdığı tam gördüğüdür.** Nesirleri, iri gözlerinin objektiflerinden geçen ışıklarla gölgelenmiş bir fotoğraf koleksiyonudur. Onun anlattığı Bulgar kırları nekadar öyledir. Onun gösterdiği tahtakurusu, hakikaten ne bahrisiz, ne ejder bir varlıkdır. Onun Süleyman Nazifi, Cemin "karikatürü kadar kuvvetli bir portre değil midir?

Eğer Haşim bu hayal ve hakikat âlemini kafasının içinde birleştirebilse ve eseri o birleşmenin aksi olsaydı çok daha büyük bir şair, bir sanatkâr; geniş ve daha insani, belki daha milli bir deha olurdu. Ne yazık ki bu iki âlem, onun ruhunda birbirinden çok uzak, çok ayrı kaldı; tıpkı ölümünden sonra kendisile bizim aramıza giren boşluk ve uzaklık gibi ..

15 Haziran 1933

Sh:270-273

KISA SÖZLÜ DÜŞÜNCELER

Vecize dediğimiz kısa sözlü düşüncelere çok eskiden şark ve garb edebiyatlarında, yüksek sınıfta ve halk arasında tesadüf edilir. Regismanset, L. Cario' nun tertip ettikleri La Pensee Française isimli kitapta Fransa'da maksim yazmış yüz altmış bir edip ismi yazılıdır.

Bilhassa XVII. asırda La Rochfoucauld'nun Maxime'leri, kendinden öncekileri gölgede bırakacak bir ün kazanmıştı. Bu maksimler, muharririn hayatında, 1665 ile 1678 tarihleri arasında beş defa basılmıştı. Bunlarda 504 vecize vardı.

Bizim eski edebiyatımızda bu yola heves eden olmamış gibidir. Esasen o zaman güzel söz, behemehâl manzum olur kanaati vardı. Bizde, yakın zamanlar edebiyatında bu vadide adını

duyuran Cenab Şehabeddin olmuştur. Onun (Tiryaki sözleri) ni bilmiyen, edebiyatı sevenler arasında yok gibidir.

Frenklerin Aphorisme adını verdikleri bu kısa sözlü düşünceler; şahsî görüşleri, okuyup araştırma sırasında zihne birden gelen düşünceleri az kelime ile zaptettiği için bir nevi bilmece hissini verirler. Tiryaki sözlerini okurken

“Beni korkutan, öldükten sonra cehenneme gitmek değil; hiç bir yere gitmemektir.,,

“Dünkü fikir küflü, yarınki fikir hamdır; bu günün adamına bu günün fikri yarar.,,

“Köpeğe gem vurma, kendisini at sanır.„

gibi vecizeler, zevkli bir araştırma duygusile dimağımızı yeni kımıldamalara sevkeder.

Bu başlangıç, bir çekingenliliğin uzattığı sözlerdir. Çünkü ben de böyle kısa sözle bazı düşüncelerimi ifade etmeğe teşebbüs etmiştim. Bunları, ararlarına bazan pek uzun zamanlar girerek, yazarım. Burada size onlardan bir kaçını takdim edeceğim.

— 1 —

«Yeni bir söz söyledim diyen, sözlerin en eskisini tekrarlamış olur. Fakat, ne yazık ki hakikatleri tekrara, hafızamızdan çok idrakimiz muhtaçtır.

— 2 —

«Hayır! » demesini bilmiyenin, « Evet» ine kulak asmamalı.

— 3 —

Hakikat, arayan için vardır. Bulunmuş bir hakikatten bilmiyerek istifade edenler, havayı mevcudiyetinden habersizce teneffüs edenlere benzer. Hava onlar için var sayılabilir mi?

— 4 —

Şiir, hakikatin siluetidir.

— 5 —

En büyük şair, şiirlerini tahlile en az imkân verendir.

— 6 —

Bizde dört sınıf halk vardır:

Okuyup yazamıyanlar,

Okuyup yazanlar,

Okumayıp yazanlar,

Okuyamayıp yazanlar.

Bunlardan birincisi en az zararlı, dördüncüsü ise en çok tehlikeli olanıdır.

— 7 —

En büyük cesaret, kendine hücum edebilmektir.

— 8 —

Dünyayı kafanıza sığdırmak istiyorsanız gözlerinizi kapayınız. Çünkü insan dimağı, yaratılmışların hepsinden büyük, yalnız yaratandan küçüktür. Ondan başka her şey oraya sığar.

—9 —

Yaşamak, bastığımız toprağı yemektir.. Ölüm toprağın bizi yemeğe başlamasıdır. Her ikisi de ne hazin bir tegaddi!..*[gıdalanma, beslenme]*

—10 —

İnziva, vicdanın kendi kendini uykudan uyandırmasıdır.

— 11 —

Ahlâkını kendi yüpmıyan insan, fazilet iddia ederken biraz ihtiyatlı olsa çok iyi eder.

— 12 —

Kendini değiştirmeden başkalarına değişme dersi verenler, hocalığın en kötüsünü yapıyorlar demektir.

—13 —

Birbirile çabuk bozuşanlar, ekseriyetle dostluklarına vaktinden önce ve lüzumundan fazla bir samimiyetle başlıyanlardır.

—14 —

Hatâya nedamet, tamiri imkânsızlığını anlamaktır,

—15 -

En büyük fazilet, fazilet davasında bulunmaya ihtiyaç hissetmemektir.

—16 —

Merhamet, kendimizdeki kusurlara başkalarında teessüf etmek, yahut kendimizde tamam olan şeylerin ileride ağrıyabilecekleri zevale başkalarındaki noksanlarda ağlamaktır.

—17 —

Sirke ile sinek, şerbetle aslan avlanmaz.

—18 —

Susmak, söylemekten daha güzeldir derler· Güzel mi bilmem, fakat çok kerler daha manalıdır.

—19 —

İş yapan adamın çok söyliyecek vakti yoktur.

—20 —

Bir Alman darbımeseli:

«Kanca olmak isteyenler, bükülmesini bilmelidir.»

Bir Türk atasözü:

« Demir tavında gerek »

Bu iki hikmeti birleştirebilenler, kendilerine verimli bir hayat düsturu çıkarırlar.

— 21 —

Köpekleşmekten en çok çekinmesi lâzım gelenler, dünyaya cife diyenlerdir.

— 22 —

Bahar, kokuların senfonisidir.

—23 —

Şiir, güzelliğin yaratılışı ve yaratılışın güzelliğidir.

—24 —

Sanat, güzelliği yakalayabilmektir. Onun için sanatkâr, alevi tutmak isteyen bir çocuğa benzer.

—25 —

Allah, her varlığın nefesidir; içeri alınan, fakat dışarı verilmeyen bir nefes .

—26 —

Büyük insan, mütevazı; küçük adam, mütebekkir olur. Bir dağa tırmanırken iki büklüm oluruz; yokuştan inerken başımız ne kadar dikleşir?!

—27 —

Kibirlenmek, manen alçalmaktır.

—28 —

İtikat, düşünce yolu üstüne bağdaş kurmaktır.

—29 —

Derler ki işret, insanın ne olduğunu meydana çıkarır. Para, mevki, hattâ fıkaralığın bile sarhoşluk verdiğini unutmamalı.

—30 —

Dehle çüşten çekinen, sürücülük etmemelidir.

—31 —

Bir kurdun, kaç kuzu ettiğini riyaziye ilminden öğrenemezsiniz. Böyle meselelerde hayat ilmine müracaat lâzım.

—32 —

Her varlık, hararetle pişkinleşir. İnsanları olgunlaştıran ateş, iztıraptır.

—33 —

Medeniyet, tembeli çalışkan eder. Halbuki konfor denilen şey, çalışanı dinlendireceğine tembeli daha çok uyuşturur.

—34 —

Avrupalının en büyük eserlerinden biri Hazreti İsa'dır,

—35 —

Şiir, aşkın ilk hecesi; şair, onun kekemesidir.

—36 —

Medeniyetlerin ömrü fertlerinkinden acaba daha mi uzun ?... Turovanın üstünde ve altında kimbilir kaç şehir var; hattâ en üstündeki bir harabe olmak şartile...

—37 —

Gaye olması en tehlikeli vasıta, paradır.

—38 —

Fesi çıkarıp şapka giymeyi sırf şeklî bir değişme sananlar, tırtılla kelebek arasında hayat farkı olmadığına inananlardır. Sürünmek nerde, uçmak nerde?!

—39 —

Medeniyet, şüphesiz ki- bir itiyatlar manzumesidir. Terakki ise itiyatları değiştirebilmek itiyadıdır.

—40 —

Akıl, hislerin frenidir. Maharetli şoför, en süratli gidişlerinde bile arabasını ağaca çarptırmayandır. Kaplumbağanın frene ne ihtiyacı var ?

—41 —

Ölü, dün bizim gibi olana; diri, yarın onun gibi olacağa derler-

—42 —

Ölüm olmasa medeniyet olmazdı. Var olmak cehli, yok olmak kaygasundan doğmuştur.

—43 —

Ölümün iğrençliğini, ancak ölenin sevimliliği giderir.

—44 —

Yaşamak ölüme hazırlanmaktır. İnsanlığın takdirini, kazanacak şekilde ölmek için, o takdire lâyık bir hayat geçirmeli.

—45 —

Ölmek için yaşayanlar olduğu gibi yaşamak ve hattâ yaşatmak için ölenler de vardır.

—46 —

Kendini adam etmeye çalışmayanlar, başkalarının adamı olmaya mahkûmdurlar.

Sh: 127-134

BEN NEYİM ?

Eskiden bir kısım mekteplerde tam numara kırk beşti. Bunun sebebini çocukluğumu geçirdikten çok seneler sonra öğrendim. Meğer ebced hesabile (âdem) kelimesi kırk beş tutarmış. Bir talebe "adam oldu,, denecek şekilde cevaplar verirse ancak ona bu tam not verilirmiş.

Hayatta da tam kırk beş numara alabilmek lâzımdır; fakat bu imtihanda sual soran da, cevap veren de kendi olmak şartile. Unutmamalıdır ki insanların bazan en güzel, en samimî, en açık konuşmaları kendilerile yaptıkları muhaverelerde olur. Eskiden murakabe dedikleri bu içten görüşmelerde en büyük hakikatlerin şekilleri belirir, mânaları meydana çıkar.

Franklen, her gece yatmadan önce günlük bir manevi muhasebe yapmayı tavsiye ederdi ve kendisi de bunu yaparmış. Yarı ölüm demek olan uykuya varmadan önce uyanık geçen zamanların hesabını kendi elile tutmak ve kendi kafasile muvazenelemek lâzımdır.

Ben bu konuşmada nefis murakabesinin en güç mevzuunu seçiyorum. Fakat bu güç mevzu, bu neviden irad edilmesi mümkün soruların birincisidir. Ona kırk beş numaralık cevab vermek, bende bilirim ki, herkese müyesser olmaz. Bununla beraber cevabı düşnmeye kuyulmuş olmak bile başlı başına bir cevaptır. Hayat dersanesinde pek çoğunu döndüren, bir o kadarını ikmale bırakan bu suali beraberce soralım ve cevebını da yine beraberce düşünelim:

— Ben neyim?.

Ne garip, bu sual sorulunca herkes işini, sanatım, memuriyetini, mevkiini hatırlayıverir. Halbuki (ben) dediğimiz şey ekseriya bunların ne kadar dışındadır. Hâdi- sat, bu türlü geçici şeylerden bizi sıyırıverdiği zaman tüyü dökülmüş kediye döneriz. Bunlar o kadar arizî, o kadar ölez şeylerdir. [ölez:*1. bakınız» ölemez(I). 2. Güçsüz, bitkin (kimse).]*

İkinci kademede ise yiyen, içen, yürüyen uzvî varlığımız hatıra gelir. " Başım, ayağım, gövdem, yüreğim,, sözlerindeki (im) zamirlerile benliğimize ait olduğunu söylediğimiz bu uzuvlarımızın teşkil ettiği bütünü, (ben)sanırız. Halbuki bunlar da ölezdir. Ölüm gelince mânaları derhal değişir, işlerini yapamaz olurlar, çürürler ve yaşarken üstüile basıp geçtiğimiz varlıklar arasına karışıp giderler.

Vücutları böyle meydandan silindiği halde isimlerile hâlâ hatıralarda yaşayan insanların benliklerini nasıl bu çürüyüp mahvolan varlıktan ibaret görebiliriz?

O halde bizden ne kalıyor ve bize bizden öncekilerden 'ne kalmış?... bunu aramalıyız. Ana, balarımızın vücudunda bir rüşeym olarak var olduğumuz andan şuurumuzun mükemmel denecek bir surette taazzi edişine kadar geçen zaman içinde sonradan hatırlıyamadığımız ve bizim için şuurumuz huzurunda yok görünen öyle bin bir hadise vardır ki başkalarında bunları görmesek ve başkaları bize bunları anlatmasa onların var olduklarına inanmanın inkânı [imkan] yoktur. Şu halde hafızamızda sarih bir akis bırakmadan geçen bu tesirler nereden geliyor?

Ana, baba ve bunların mensup oldukları cemiyet, bütün bu bilinir, bilinmez intibaları yapan ve bu izleri bırakan yegâne varlıktır. Biz yokken o yaşamakta idi. Ferd olarak biz ölünce yine o, yaşamasına devam edecektir.

Şu takdirde ben, ben olmak haysiyetile kendimde ölmez olarak ancak cemiyeti görüyorum demektir. Çünkü ölmeyen o varlığın ölen bu varlıktan aldığı kudretler, onun hayat gıdası oluyor. Ben ondan aldığım her şeyle ne kadar yaşıyorsam ona vereceğim şeylerle de onu o kadar yaşatmaktayım. **«Ferd yok, cemiyet var»** sözünün en doğru mânası budur.

Cemiyet dediğimiz bu varlık, şuuru mükemmeüeş- tiği ânda (millet) vasfını alır. Kendimizi bu şuurlu cemiyetin bir cüz'ü olarak duyduğumuz nispette varız demektir.

Bendelci her şey ölebilir, fakat benden önce var olduğu gibi benden sonra da var olacak olan bu büyük uzviyet ölümsüzdür. Her türlü istihalelerde ölümünden sonra da ona verdiğimiz şeyleri mevcudiyetinde sonsuzluklara kadar götürecek olan bu saklayıcı, yok olmaktan kurtarıcı varlık, bizim için her şeyden daha mukaddes olmak gerektir.

Her ferd bütün kudretini mensup olduğu bu kutsal camiaya yaydığı nispette insanileşir; büyür, yükselir ve ebedileşir. Başlangıcı milliyet olmayan idealler, kendilerini ona irca edecek bir menfez bulmadıkça, havasız kalıp ölmeğe mahkûmdurlar. Kendini millet dediğimiz hudutlu ve şuurlu camiaya bağlı duymayanlar büyük hayat yolunda sağa, sola sapıtırlar.

Artık, sizi yine sizinle bırakıyorum. Ben neyim? sualine kendiniz daha güzel cevap verebilirsiniz ve alacağınız notu kendiniz için yine kendiniz takdir edersiniz.

19 Mayıs 1936

Sh: 140-143

Kaynak: Hasan - Âlî YÜCEL, PAZARTESİ KONUŞMALARI— I —Remzi Kitabevi, 1937, İstanbul

DÎDÂRINI GÖSTER

Yaman Dede (Abdulkadir Keçeoğlu-1888-1962)

Yıllardır arar dîdelerim gelmez o cânân
Yıllarca uzaklarda yanan dîde-i giryân
Bir dem görün Allah için üftâdene bir an
Göster bana dîdârını gel ey ulu sultan
*
Senden gelen âvâze-i kudsîye vuruldum
Bir lâhzada yüz bin kere coştum da duruldum
Hasretle döndüm, ne yazık, işte yoruldum
Göster bana dîdârını gel ey ulu sultan
*
Sordum seni kartallara kıskandılar onlar,
Sordum seni şimşeklere hep yandılar onlar,
Sordum seni ummanlara nâlândılar onlar,
Göster bana dîdârını gel ey ulu sultan
*
Sultan Veled'in pâyine düştüm de geçende
Sordum seni âhım yanarak kalb-i dehende,
Bir kerrecik olsun gelerek hâbıma sen de
Göster bana dîdârını gel ey ulu sultan

Günümüz Türkçesiyle

Gözlerim yıllardır arar, gelmez o cânân.
Ağlayan göz yıllardır uzaklarda yanar.
Allah için düşkününe bir an görün.
Güzel yüzünü göster bana ey ulu sultan!
*
Senden gelen kudsî sese vuruldum.
Bir anda yüz bin kez coştum da duruldum.
Hasretle döndüm, ne yazık, işte yoruldum.
Güzel yüzünü göster bana ey ulu sultan!
*
Seni kartallara sordum, onlar kıskandılar;

Şimşeklere sordum seni hep yandılar onlar.

Ummanlara sordum seni, inlemekteydiler,

Güzel yüzünü göster bana ey ulu sultan!

*

Sultan Veled'in ayağına düştüm de geçende,

Ağzımın kalbinde âhım yanarak seni sordum.

Bir kerecik olsun uykuma gelerek sende,

Güzel yüzünü göster bana ey ulu sultan.

---

i [1] *S. H. Nasr, "Persian Sufi Literature: Its Spiritual and Cultural Significance" in The Legacy of Mediaeval Persian Sufism (ed.) L. Lewisohn (London: KNP, 1992), s. 1.*

ii [2] *Bu konuda iki temel kaynak olarak bkz. L. Lewisohn (ed.) The Legacy of Mediaeval Persian Sufism (London: KNP, 1992) ve L. Lewisohn (ed.) Classical Persian Sufism: from its Origins to Rumi (London: KNP, 1993)*

iii [3] *A. J. Arberry, An Account of the Mystics of Islam, (London: Unwin Publishers, 1990), s. 54.*